

362.2937

ท 644 ก

จ.3

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

ปริญญาณิพนธ์

ของ

นันทา แสนสา

10 พ.ค. 2543

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์

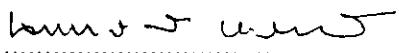
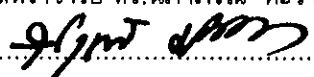
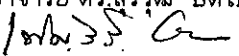
มีนาคม 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

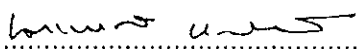
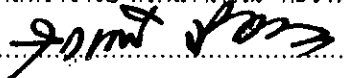
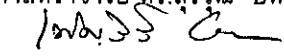
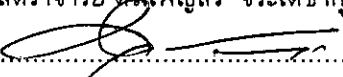
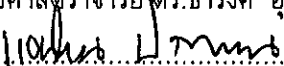
135702

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

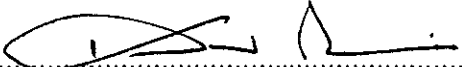
คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวดี ปัดไธสง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวดี ปัดไธสง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงศ์ อุดมไพจิตรกุล)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.แอนโทนี่ ประมวญรัตน์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ 7 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2543

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้
ได้รับทุนอุดหนุนจากคุรุสภา ประจำปี 2542

ประกาศคุณูปการ

งานปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ถือเป็นแบบฝึกหัดชีวิตที่สำคัญของผู้วิจัย คุณูปการที่จะกล่าวถึง ณ ที่นี้เป็นผู้มีพระคุณอย่างยิ่งในการเอื้ออำนวยให้งานสำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความกรุณาของคณะอาจารย์ซึ่งเป็นกรรมการควบคุมการวิจัย คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นาถภรณ์ พะวานนท์ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภูมิ ปัดโธสง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล กรรมการ ที่ได้เอื้ออารีต่อศิษย์ในการทุ่มเทเวลาชี้แนะและขัดเกลาความคิดให้เกิดความกระจ่างชัด ถูกต้อง ตรงตามหลักและวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณในความเป็นครูผู้ชี้แนะแนวทางการศึกษาวิจัยที่ดียิ่งแก่ศิษย์เสมอมา พร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล และ ดร.แอนโทนี่ ประมวญรัตน์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า ในการมาร่วมเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงปริญญานิพนธ์นี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ตั้งใจให้ความรู้ ความคิด และหลักวิชาการต่างๆ รวมถึงท่านผู้รู้ทั้งหลาย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ข้อค้นคว้าของท่านผ่านตำราและเอกสารวิชาการ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญให้ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ และยินดีในทุกครั้งที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องนักเรียนวัยรุ่น ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ตลอดจนบุคลากรในโรงพยาบาล ที่แม้ไม่สามารถกล่าวนามได้ด้วยข้อจำกัดทางวิชาการ มิตรภาพที่ทุกท่านให้ความร่วมมือต่อผู้วิจัยนั้นเป็นสัมพันธภาพที่ไม่อาจลืมเลือน

ขอขอบคุณเพื่อนพัฒนศึกษาศาสตร์รุ่นที่ 11 ทุกท่าน กัลยาณมิตรผู้ร่วมศึกษา ร่วมประสบการณ์ ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดตลอดเส้นทางของการศึกษาด้วยกัน ขอขอบคุณในมิตรไมตรีที่อบอุ่น และเอื้ออาทร

ขอขอบพระคุณหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม ที่ให้โอกาสในการลาศึกษาต่อ พร้อมทั้งเพื่อนคณาจารย์และบุคลากรที่ให้การกำลังใจในการศึกษา พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณครูสภากีเห็นความสำคัญและให้ทุนส่วนหนึ่งเพื่อการสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้องผู้เป็นมิ่งขวัญให้ผู้วิจัยมีมานะในการศึกษาด้วยความรักและอดทน รวมถึงภรรยาและบุตร ผู้เป็นที่รักและใกล้ชิด ผู้ได้ร่วมรับรู้ความรู้สึกและเป็นแรงกำลังใจที่สำคัญให้งานปริญญานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี

นิรนาท แสนสา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	12
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
ขอบเขตการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับยาบ้า.....	19
คำจำกัดความของยาบ้า.....	19
ความเป็นมาของยาบ้า.....	19
ส่วนผสมทางเคมีของยาบ้า.....	21
ลักษณะกายภาพของเม็ดยาบ้า.....	22
ลักษณะการบรรจุเม็ดยาบ้าเพื่อจำหน่าย.....	23
สถานที่จำหน่ายและราคา.....	23
วิธีการใช้.....	24
การออกฤทธิ์ของยาบ้า.....	26
การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ในฐานะเป็นปรากฏการณ์(phenomenon)ที่ถูกศึกษา.....	28
ขั้นที่ 1 การเริ่มต้นใช้ครั้งแรก.....	30
ขั้นที่ 2 การใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง.....	30
ขั้นที่ 3 การใช้ซ้ำเป็นประจำ.....	30
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้า.....	31
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	31
ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction).....	31
แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน (Deviant Subculture).....	36
แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning).....	39
แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (Conformity).....	41
ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association).....	42
แนวคิดการควบคุมทางสังคม (Social Control).....	44
กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น.....	47
การปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (Self-Interaction).....	48
การกำหนดวิธีการ (Strategies).....	56
การต่อรอง (Negotiation).....	57
การลงมือกระทำ (action).....	58

✂ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้ากับบริบทแวดล้อม (context).....	60
ครอบครัว.....	61
กลุ่มเพื่อน.....	65
โรงเรียน.....	71
สื่อมวลชน.....	76
✓ สิ่งแวดล้อมอื่นๆที่หมายรวมถึงยาบ้า.....	80
กรอบความคิดพื้นฐานในการวิจัย.....	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
สนามในการศึกษา.....	84
การเลือกสนามในการศึกษา.....	84
การเข้าสู่สนามในการศึกษา.....	85
การเลือกกรณีศึกษา.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	87
วิธีการเก็บข้อมูล.....	87
จรรยาบรรณในการรวบรวมข้อมูล.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
4 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก.....	96
บริบทเงื่อนไขที่ให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่ใช้ยาบ้าครั้งแรก.....	97
เงื่อนไขด้านครอบครัว.....	97
เงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อน.....	102
เงื่อนไขด้านโรงเรียน.....	104
เงื่อนไขด้านสื่อมวลชน.....	107
เงื่อนไขด้านชุมชนละแวกบ้าน.....	109
เงื่อนไขตลาดยาเสพติดในบริบทที่ศึกษา.....	110
กระบวนการและรูปแบบเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น.....	116
รูปแบบที่ 1 การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่มีใครควรดูแล.....	116
รูปแบบที่ 2 ใครควรดูแลคุ้มครองคุ้มครองความเสี่ยงจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก.....	117
รูปแบบที่ 3 ใครควรดูแลคุ้มครองการใช้ออกไปจนแน่ใจจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก.....	119
รูปแบบที่ 4 เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกเพื่อการแก้ไขปัญหา.....	120
การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น.....	122
สถานที่ใช้ยาบ้า.....	122
ลักษณะการใช้ยาบ้าครั้งแรก.....	123

ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น.....	126
5 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง.....	128
เงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น.....	128
กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น.....	129
รูปแบบที่ 1 ติดใจรสชาติใหม่ใช้ยาบ้าต่อไปโดยไม่พิจารณาตอรอง.....	129
รูปแบบที่ 2 ติดยาทางใจใช้ยาบ้าต่อไปหลังได้พิจารณาตอรอง.....	130
รูปแบบที่ 3 ความต้องการพึ่งพายาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาคือ.....	132
การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น.....	135
วิธีการซื้อขายยาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง.....	135
ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อขายยาบ้า.....	135
วิธีการซื้อขายยาบ้า.....	136
วิธีการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง.....	137
การเลือกวิธีการใช้ยาบ้า.....	137
สถานที่และบุคคลร่วมใช้.....	141
ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง.....	142
6 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	145
การปรับตัวทางสังคมก่อนเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	145
ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น.....	147
เงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	150
กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	152
รูปแบบที่ 1 เคยถูกจับได้ดำรงตนเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างยอมรับว่าเป็นผู้เป่ียงเบน จากบรรทัดฐานของสังคม.....	155
รูปแบบที่ 2 ยังไม่ถูกจับได้หากลวิธีหลบหลีกให้ปลอดภัยจึงลงมือใช้ต่อไป.....	156
การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	158
วิธีการซื้อขายยาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ.....	158
ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อขายยาบ้า.....	158
การได้ยาบ้ามาโดยไม่ใช้เงิน.....	163
การซื้อขายยาบ้า.....	164
วิธีการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ.....	167
การเลือกวิธีการใช้ยาบ้า.....	167
ปริมาณในการใช้.....	168
สถานที่ใช้ยาบ้า.....	169

บทที่	หน้า
บุคคลร่วมใช้ยาบ้า.....	169
ร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ.....	170
ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย.....	170
ผลต่อสภาวะจิตใจ.....	173
ผลต่อการใช้ยาเสพติดชนิดอื่น.....	176
ผลต่อการดำรงตนในสังคม.....	177
ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อเป็นผู้ใช้แบบเป็นประจำ.....	188
7 สรุปผลการศึกษา ข้อสรุปเชิงทฤษฎี และข้อเสนอแนะ.....	192
สรุปผลการศึกษา.....	192
ข้อสรุปเชิงทฤษฎี.....	209
ข้อเสนอแนะ.....	213
บรรณานุกรม.....	216
ภาคผนวก.....	226
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	229

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1 แสดงรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า
ของนักเรียนวัยรุ่น..... 90

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สถิติการจับกุมคดียาบ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2540.....	1
2 สถิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาบ้ารายใหม่.....	2
3 สถิติผู้เข้าบำบัดรักษายาบ้าแยกตามลุ่มอาชีพ.....	3
4 กรอบความคิดเกี่ยวกับบริบท และกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ที่มีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้า.....	17
5 กระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการกินหรือการกลืน.....	25
6 กระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการฉีด.....	25
7 กระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการสูบ หรือสูด.....	26
8 ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น.....	29
9 ทักษะการมองความเป็นปัจเจกบุคคลตามแนวคิดของบลูเมอร์.....	34
10 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้า.....	47
11 ลักษณะของพ่อแม่ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับลูกวัยรุ่น.....	62
12 แนวโน้มการเลียนแบบกลุ่มเพื่อนของนักเรียนวัยรุ่นตามช่วงอายุต่าง ๆ.....	68
13 ขั้นการพัฒนาการของวัยรุ่นในโครงสร้างกลุ่มเพื่อน.....	70
14 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น.....	193
15 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น.....	198
16 ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง กระบวนการเข้าไปสู่การใช้ยาบ้า แบบประจำ และ ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ของนักเรียนวัยรุ่น.....	202
17 ประสบการณ์การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น.....	205

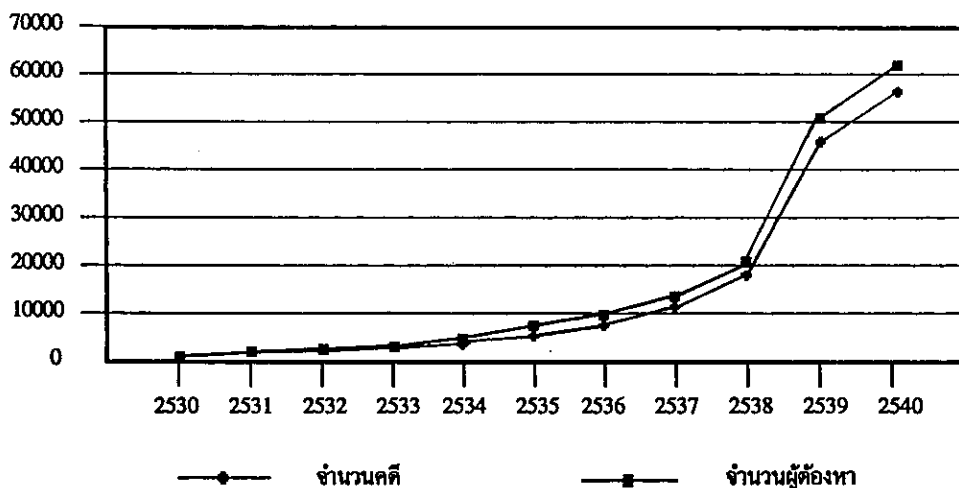
บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา ✓

ปัญหายาเสพติด นับเป็นปัญหาหนึ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน และมีแนวโน้มขยายขอบเขตของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศมากยิ่งขึ้น ยาเสพติดที่สำคัญประเภทหนึ่งที่กำลังเป็นปัญหาอย่างหนักในปัจจุบัน และมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น คือ ยาเสพติดประเภทแอมเฟตามีน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ยาบ้า”

ในช่วงระยะเวลา 10 กว่าปีที่ผ่านมา ปัญหายาบ้าถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และยังไม่มีแนวโน้มลดความรุนแรงลงแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การค้า และการแพร่ระบาด ดังจะเห็นได้จากสถิติการจับกุมคดียาบ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2540 ดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงสถิติการจับกุมคดียาบ้า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2540

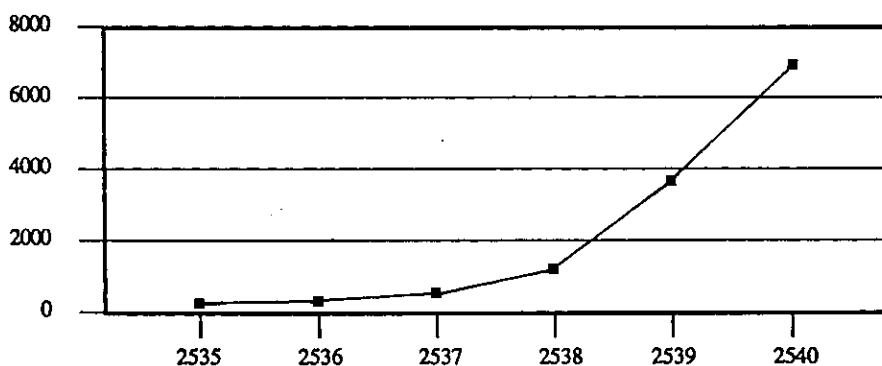
ที่มา : ส่วนการข่าว สำนักปราบปรามยาเสพติด และส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล

สำนักงาน ป.ป.ส. 2541 : ภาคผนวกที่ 6

สถิติจำนวนคดี และจำนวนผู้ต้องหา ดังภาพประกอบ 1 สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาบ้า ซึ่งเกิดจากการขยายตัวของกลุ่มผู้ค้ายาบ้ารายใหม่ เป็นการแตกตัวแบบขายตรง (direct sale) ซึ่งมีเพิ่มขึ้นทุกขณะ (ส่วนการข่าว และ ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. 2541 : 4) ทำให้ยาบ้าแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วกว้างขวางครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งในชุมชนเมืองและชุมชน

ชนบท ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มจำนวนของเครือข่ายการค้ายาบ้าระดับการแพร่ระบาดหรือกลุ่มผู้ค้าใหม่ที่สามารถมีจุดจำหน่ายที่แตกตัวได้อย่างรวดเร็ว และครอบคลุมกว้างขวางไปยังพื้นที่ต่างๆเพื่อรอรับการขยายตัวต่อความต้องการของผู้ใช้ซึ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ (ส่วนการพัฒนากระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2540 : 32-41)

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าที่มีวิวัฒนาการกลไกการดำเนินการที่ซับซ้อน ซ่อนเร้น และรวดเร็ว ทำให้ในสถานการณ์ปัจจุบันยังไม่สามารถหยุดยั้งการแพร่ระบาดได้ และทำให้มีกลุ่มประชากรจำนวนไม่น้อยได้เริ่มเข้าสู่สถานภาพการเป็นผู้ขายยาบ้า ดังจะเห็นได้จากสถิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษายาเสพติด และบำบัดรักษาในโรงพยาบาลจิตเวช ที่มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขึ้นของผู้เข้าบำบัดรายใหม่ โดยในปี พ.ศ.2535 - 2540 สัดส่วนของผู้เข้าบำบัดรักษายาบ้ารายใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 116% และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกๆปี ดังภาพประกอบ 2

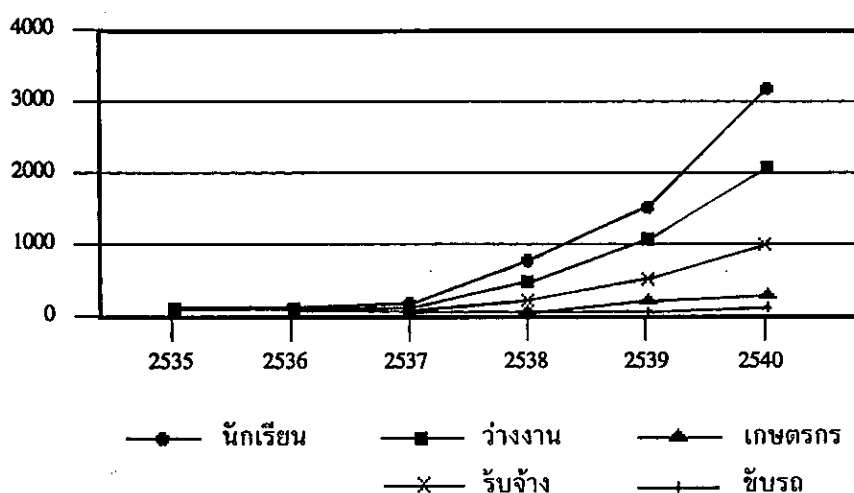
ภาพประกอบ 2 แสดงสถิติผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาบ้ารายใหม่

ที่มา : ส่วนการข่าว สำนักปราบปรามยาเสพติด และส่วนการพัฒนาข้อมูล

สำนักงาน ป.ป.ส. 2541 : ภาคผนวกที่ 6

ยิ่งไปกว่านั้น ยาบ้า ถือว่าเป็นยาเสพติดที่มีฐานของกลุ่มประชากรผู้ใช้กว้างขวางที่สุดในปัจจุบัน อาทิ กลุ่มผู้มีอาชีพขับรถ กลุ่มแรงงานในภาคอุตสาหกรรม กลุ่มแรงงานในภาคเกษตรกรรม กลุ่มคนว่างงาน และมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นที่สุดคือ กลุ่มนักเรียนวัยรุ่น (วิโรจน์ สุ่มใหญ่. 2528 : 21-22 ; ประเสริฐ รักแดงเจริญสุข. 2533 : 55 ; นงเยาว์ เอี่ยมพูน. 2535 : 40-41 ; ฝ่ายส่งเสริมวิชาการ กองป้องกันยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. 2536 : 37 ; วิเชียร ดีเป็นธรรม. 2540 : 66-68 ; ส่วนการข่าว และส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. 2541 : ภาคผนวกที่ 6)

จากการศึกษาถึงผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษายาเสพติด และโรงพยาบาลจิตเวช พบว่ามีกลุ่มผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ในจำนวนนี้กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นถือว่าเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มคนว่างงาน กลุ่มคนรับจ้าง กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้มีอาชีพขับรถตามลำดับ ดังจะเห็นได้จากภาพประกอบ 3 ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แสดงสถิติผู้เข้าบำบัดรักษาด้วยยาบ้า แยกตามกลุ่มอาชีพ

ที่มา : ส่วนการข่าว สำนักปราบปรามยาเสพติด และส่วนการพัฒนาข้อมูล

สำนักงาน ป.ป.ส. 2541 : ภาคผนวกที่ 6

จากสถิติแสดงจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ในสังคมไทยปัจจุบันได้มีปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นเกิดขึ้นแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ทุกฝ่ายจำเป็นต้องรีบดำเนินการศึกษาทำความเข้าใจ เพื่อให้ได้แนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินการป้องกันแก้ไข เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว การที่ประเทศชาติมีพลเมืองที่เป็นนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งถือว่าเป็นกำลังอันสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต กลายมาเป็นผู้ใช้ยาบ้า นั้นเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากสังคมมีนักเรียนเป็นผู้ใช้ยาบ้าเป็นจำนวนมากอย่างที่เป็นอยู่ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคตด้วยนั้น ย่อมส่งผลกระทบอย่างมากมายทั้งต่อตัวนักเรียนเอง ต่อครอบครัว ชุมชน ตลอดจนต่อความมั่นคงของประเทศชาติ

ผลกระทบที่ก่อให้เกิดปัญหา จากการแพร่ระบาดของยาบ้าที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น พอจะประมวลได้ 4 ประการ คือ

ประการแรก ผลกระทบที่มีต่อตัวนักเรียนวัยรุ่นเอง กล่าวคือ เนื่องจากยาบ้ามีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย ทำให้เกิดโทษต่อนักเรียนที่ใช้ยาใน 2 ลักษณะคือ โทษเฉียบพลัน และโทษจากการใช้เป็นระยะเวลานาน

โทษเฉียบพลันที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาบ้า มักก่อให้เกิดอาการทางสมองของนักเรียนผู้ใช้ ได้แก่ เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพูด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตใจสับสน บางครั้งมีอาการมึนงง กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน นอกจากนี้ยังเกิดอาการเกี่ยวกับการไหลเวียนของโลหิต ได้แก่ หัวใจเต้นแรงและจังหวะการเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ ปวดหน้าอก ด้านซ้าย มีความรู้สึกในรสรอาหารผิดปกติ เมื่อยตัวคลื่นไส้อาเจียน ท้องเดิน และปวดท้องอย่างรุนแรง ใน

กรณีที่มีอาการรุนแรงมากอาจถึงตายได้ ซึ่งอาการเหล่านี้เมื่อเกิดกับนักเรียนผู้ใช้แล้ว ย่อมส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพในการเรียน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

โทษจากการใช้เป็นประจำเวลานาน นอกจากเกิดอาการเช่นเดียวกับการเกิดโทษเฉียบพลันแล้วยังทำให้สมองและร่างกายของนักเรียนถูกกระตุ้นอยู่เสมอ ทำให้ร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อน ดิดเชื้อได้ง่าย โรคที่พบบ่อยๆ ได้แก่ โรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอด นอกจากนี้จะทำให้สมองเสื่อม ดิ้นเด่น ตกใจได้ง่าย นอนไม่หลับ ประสาทแข็ง น้ำหนักตัวลด การตัดสินใจผิดพลาด ประสาทอ่อน และในบางคน อาจกลายเป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวงสับสน และมองเห็นภาพหลอนได้

นอกจากยาบ้าจะก่อให้เกิดโทษต่อร่างกายและจิตใจของนักเรียนผู้ใช้โดยตรงแล้ว สังคมยังถือว่า ผู้ใช้ยาบ้าเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย นักเรียนผู้ฝ่าฝืนอาจถูกจับและถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ทำให้กลายเป็นบุคคลผู้มีประวัติต่างพร้อย และปิดกั้นโอกาสตนเองในการกระทำสิ่งดีๆ ที่ตนคาดหวังไว้ในอนาคตได้

ประการที่ 2 ผลกระทบจากการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อครอบครัว กล่าวคือ หากนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวเป็นผู้ใช้ยาบ้า ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในครอบครัวย่อมเปลี่ยนแปลงไป และโดยส่วนใหญ่มักเป็นไปในลักษณะขัดแย้งกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งในด้านรายรับ-รายจ่ายที่ย่างยากลำบากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะ นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเมื่อขาดเงินอาจมีพฤติกรรมกระหายเงินของในบ้านไปขายเพื่อนำไปซื้อยาบ้า และบางครั้งอาจเกิดความรุนแรงภายในครอบครัวเมื่อผู้ใช้ยาบ้าไม่สามารถควบคุมตนเองได้อันเนื่องมาจากการใช้ยาบ้า ซึ่งในบางกรณีอาจมีความรุนแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บ หรือถึงขั้นเสียชีวิต

ประการที่ 3 ผลกระทบจากการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อสังคมโดยรวม ยาบ้าโดยตัวมันเองแล้ว ถือว่าเป็นปัญหาอาชญากรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการใช้ยาโดยผิดกฎหมาย การผลิตยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย และปัญหาการซื้อขายและขนย้ายยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ใช้ยาผู้ทำการผลิต ผู้ครอบครอง หรือผู้จำหน่าย ถือว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่รัฐต้องป้องกันและปราบปรามให้หมดไป ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันมีเหตุการณ์ที่ผู้ใช้ยาบ้าเกิดอาการทางจิตคุ้มคลั่ง เกิดภาพหลอน จิตตัวประกำ หรือก่อคดีสะท้อนขวัญของคนในสังคมให้เห็นทางสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของบุคคลในสังคมอย่างร้ายแรงทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้

ประการที่ 4 ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในแต่ละปีรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อการป้องกัน ปราบปรามกระบวนการผลิต และ การจำหน่ายยาบ้าซึ่งมีการแตกตัวอย่างรวดเร็วและมีกลไกที่ซับซ้อนซ่อนเร้นยากแก่การจับกุม และรวมทั้งจากการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น ทำให้นักเรียนบางส่วนกลายเป็นผู้ติดยาบ้า ทำให้รัฐบาลยังต้องสูญเสียงบประมาณมากยิ่งขึ้นในการดำเนินการเพื่อบำบัดรักษานักเรียนผู้ติดยาบ้า ซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ(สถาบันการแพทย์ ด้านอุบัติเหตุและสาธารณสุข กรมการแพทย์ กระทรวง

สาธารณสุข. 2537 : 6-10 ; ปัญญา วรรณสถิตย์ และคณะ. 2526 : 5-6 ; วิชัย ไปษยะจินดา และไพพรรณ พิทยานนท์. 2525)

กล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์การใช้อยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวนักเรียนวัยรุ่นเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม ตลอดจนเกิดความสูญเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว ทั้งนี้เพราะ ผลการวิจัยที่ทำให้ได้ความรู้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์อย่างถูกต้อง จะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการลงมือปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคาการใช้อยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งข้อค้นพบยังอาจเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นจุดเริ่มต้นต่อการศึกษาค้นคว้าเพื่อการอธิบายปรากฏการณ์การใช้อยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างกว้างขวางต่อไปอีกประการ หนึ่งด้วย

จากการได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์การใช้อยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในสังคมไทยในอดีตถึงปัจจุบัน พบว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับความวิกฤตของปัญหา ซึ่งจากการศึกษา วรรณกรรมเกี่ยวกับการใช้อยาบ้า โดยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้ใช้แรงงานประเภทต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากก่อนหน้านี้กลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มระยะเวลาในการทำงาน เช่นใช้เพื่อเพิ่มระยะเวลาความยาวนานในการขับรถ ซึ่งพบว่าการเกิดอุบัติเหตุของคนขับรถบรรทุกมีความสัมพันธ์กับการใช้อยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญ (วิโรจน์ สุ่มใหญ่. 2532 : 19-30) และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้อยาบ้าของคนขับรถได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ช่วงเวลาที่ขับ ระยะทาง ระยะเวลา ประเภทรถ ประเภทสิ่งของที่บรรทุก การประกันอุบัติเหตุ และคุณลักษณะเจ้าของรถ ส่วนสาเหตุในการใช้อยาบ้าพบว่ามาจากความอ่อนเพลีย ง่วงนอนเพราะต้องขับรถเป็นเวลานาน และวิธีการแก้ไขความอ่อนเพลียง่วงนอนโดยการเพิ่มคนขับรถจะทำให้รายได้ลดลง และการแวะจอดพักระหว่างทางจะทำให้ถึงที่หมายช้า และอาจไม่ปลอดภัย สิ่งเหล่านี้จึงทำให้คนขับรถบรรทุกใช้อยาบ้า (นารี พาลิขิต และคณะ. 2536 : 275) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดา เตชะศรีนทร์ (2535 : 123-124) ที่พบว่า ระยะทาง ระยะเวลาในการขับรถ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับยาบ้า และทัศนคติเกี่ยวกับยาบ้า มีความสัมพันธ์กับการใช้อยาบ้าของคนขับรถบรรทุก โดยทัศนคติ และการมีอิสระที่จะพัก เป็นตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการผันแปรของความรู้แรงในการใช้อยาบ้าได้มากที่สุด สำหรับการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของยาบ้า พบว่า ระยะเวลาที่ใช้อยาบ้า กับการได้รับความรู้เกี่ยวกับยาบ้าจากแผ่นภาพโฆษณาข้างทาง ทำให้คนขับรถบรรทุกเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของยาบ้ามากที่สุด (วัฒนา พิมพ์อัฐ. 2536 : 221-222) และการศึกษาการรับข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้าจากสื่อมวลชน ของพนักงานขับรถ บริษัท ขนส่ง จำกัด (บ.ข.ส.) พบว่า การเปิดรับข่าวสารการรณรงค์เรื่องยาบ้าในระดับที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาบ้า (วริยา ชวลิน. 2534 : 45-47) จากผลการศึกษาดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มคนขับรถบรรทุก เป็นกลุ่มที่ใช้อยาบ้าเพื่อเพิ่มระยะเวลาในการทำงาน และมักก่อให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุตามท้องถนน ทำให้บุคคลหลายฝ่ายให้ความสนใจศึกษา

นอกจากการศึกษาการใช้ยาบ้าในกลุ่มคนชั้นบรรทุกแล้ว ได้มีผู้ศึกษาถึงสภาพการใช้ยาเสพติดในกลุ่มชาวประมงพบว่า ชาวประมงภาคกลางร้อยละ 32.4 และชาวประมงภาคใต้ร้อยละ 38.9 เป็นผู้ใช้ยาบ้า ชาวประมงเหล่านี้เริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุระหว่าง 16-20 ปี (ฝ่ายส่งเสริมวิชาการ สำนักงาน.ป.ป.ส. 2536 : 41-43) และการศึกษาสภาพปัญหาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม พบว่ามีผู้ใช้ยาเสพติดอยู่ร้อยละ 12 ในจำนวนผู้ใช้ทั้งหมดนี้มีการใช้ยาบ้าเป็นอันดับหนึ่ง ผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 20-34 ปี (วรรณภา บุญมานพ. 2537 : 49-55) สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของการใช้ยาบ้าในชุมชนกะเหรี่ยง เขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็พบว่า ยาบ้าได้แพร่ระบาดครอบคลุมอยู่ในหมู่บ้านชาวเขาที่ออกไปขายแรงงานในไร่กะหล่ำปลี ซึ่งส่วนใหญ่จะเคยกินยาบ้าเพื่อเพิ่มการทำงานให้ได้ปริมาณมากขึ้น เพื่อจะได้เงินมากขึ้น (สารภี ศิลา และคณะ. 2534 : 165-167)

จะเห็นได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าในอดีตที่ผ่านมา โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาในกลุ่มคนชั้นบรรทุก และกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม แต่สำหรับการศึกษาในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นนั้น เท่าที่ศึกษาพบ เป็นการศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยาบ้าของเด็กวัยรุ่น ซึ่งพบว่า การใช้ยาบ้าของเด็กวัยรุ่น มีผลมาจากอิทธิพลของสภาพภายในครอบครัวที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก แต่สำหรับอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวพบว่า มีอิทธิพลต่อการใช้ยาบ้าของนักเรียนน้อยมาก (นพพร พานิชสุข. 2532 : 24-25) และการศึกษาความรู้เกี่ยวกับยาบ้า และการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยาบ้าดีมาก และไม่มีผู้ใดไม่มีความรู้ในเรื่องนี้เลย แต่ต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติม โดยต้องการผ่านสื่อทางโทรทัศน์มากที่สุด ส่วนความต้องการผ่านบุคคลต่างๆ นั้น ต้องการจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (อรอนงค์ หงษ์ชุมแพ. 2538 : 232-233) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ แววดา ธนบัตร (2534 : 228-229) ที่พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของเยาวชน ได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ ป้ายประกาศ และ จากสื่อบุคคลประเภทเพื่อน แต่พวกเขาให้ความเชื่อถือในแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยเฉพาะบิดามารดา และจากสื่อเฉพาะกิจทางแผ่นพับ ระดับความรู้และทัศนคติที่ได้รับจากการรณรงค์ต่อต้านยาบ้า ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ ผ่านทางสื่อสารมวลชนให้มากกว่าปัจจุบัน นอกจากนี้พบว่า ลักษณะประชากร อันได้แก่ เพศ ภูมิภาค ลำเนา อาชีพของบิดามารดา สถานภาพการสมรสของบิดามารดา รายได้ของบิดามารดา จำนวนพี่น้องในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านยาบ้าแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านยาบ้ามีความสัมพันธ์กับความรู้และทัศนคติที่มีต่อยาบ้า แม้ว่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสารจะไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านยาบ้าก็ตาม

นอกจากนี้ มีการศึกษาเชิงทดลองเพื่อศึกษาหารูปแบบวิธีป้องกันการใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการทดลองใช้โปรแกรม

สุขศึกษา นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าสูงกว่า ก่อนการทดลอง และ ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าสูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาในครั้งนี้ว่าโปรแกรมสุขศึกษาที่ จัดให้นักเรียนมีประสิทธิผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าในนักเรียนได้ (ปิ่น โค. 2540 : 101-103)

ในส่วนของการศึกษาเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษา ได้มีการศึกษาทัศนะของบุคลากร ทางการแพทย์โรงพยาบาลธัญญารักษ์ต่อปัญหา ยาบ้า พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ส่วนใหญ่มีอาชีพ พยาบาล ปฏิบัติด้านยาเสพติดมานาน 6-10 ปี ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านยาเสพติดและมีความรู้เรื่องการแพร่ ระบาดของยาบ้าว่า ยาบ้าเป็นยาชนิดหนึ่งในกลุ่มแอมเฟตามีนที่ให้โทษและกำลังแพร่ระบาดมากในสังคม ไทย และมีความคิดเห็นว่าเป็นสาเหตุของผู้ใช้คือ ต้องการให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่าสามารถทำงานหนักได้ ตลอดทั้งวัน เป็นการเพิ่มรายได้จากการทำงานได้มากขึ้น บุคลากร มีความเห็นว่าการบำบัดรักษาควรเป็น หน้าที่ของสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน และควรเป็นผู้มีความรู้เรื่องยาเสพติดดี เพื่อให้สามารถวาง แผนแก้ไขป้องกันปัญหา ยาบ้าและการบำบัดรักษาได้ นอกจากนี้ยังพบว่าอุปสรรคในการรักษาผู้ติดยาบ้าคือ ผู้เสพยาบ้าส่วนใหญ่จะไม่ยอมมารับการรักษาในสถานพยาบาลจนกระทั่งมีอาการขั้นรุนแรง เกิดภาวะ โรคจิต จึงถูกส่งตัวเข้ามารับการรักษา ซึ่งยากแก่การบำบัดให้หายจากการเสพติดได้ (วิลาสินี วิจารณ บุตร. 2534 : 92-93)

สำหรับการศึกษามาตรการทางกฎหมาย และกระบวนการบังคับใช้ต่อผู้ใช้ยาบ้า พบว่ามีปัญหา อยู่มาก กล่าวคือ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาบ้าหลายฉบับยังมีจุดอ่อน (อภิวัน อินสร. 2537 : 223-224) อย่างไรก็ดีตามที่ได้มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจจับผู้กระทำความผิดในกรณียาบ้า เช่นการศึกษาถึงการ ดำเนินการกับผู้มียาบ้าไว้ในครอบครอง และการตรวจเพื่อพิสูจน์ยืนยันวัตถุพยาน พบว่า สถานตรวจพิสูจน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กรมตำรวจ จำนวน 11 แห่ง กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 13 แห่ง และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จำนวน 1 แห่ง ซึ่งรูปแบบที่ตรวจพบมากที่สุด คือ การพกไว้ที่ตัว รองลงมา คือ ที่ปิ่นน้ำมัน และยานพาหนะ ตามลำดับ (จินดา เดชะรินทร์. 2535 : 123-124)

การศึกษาประเมินการควบคุมป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของยาบ้า ในช่วงปีพ.ศ.2533-2536 พบว่า ปัญหาการใช้ยาบ้ามีแนวโน้มการเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่วนใหญ่ผู้ใช้เป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุ ระหว่าง 13-18 ปี การดำเนินงานตามแผนป้องกันและปราบปรามยาบ้าในช่วงที่ ผ่านมาขาดการคาดการณ์ที่แม่นยำถึงแนวโน้มความรุนแรง ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่ทันต่อสภาพ ความเป็นจริง ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ กลุ่มผู้ใช้ยาบ้าวันละ 6-7 ครั้ง มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอดนับตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา และพบว่า ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการกระทำความผิดและไม่เห็นว่าการใช้ยาบ้าเป็นการเริ่ม ต้นไปสู่ยาเสพติดประเภทอื่น และที่สำคัญคือยาบ้าได้แพร่ระบาดไปสู่กลุ่มนักเรียนและผู้ว่างงานมากขึ้น (ยุพา วงศ์ไชย และคณะ. 2538 : 146-151) ซึ่งปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นนี้ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจาก

แนวโน้มปัญหาการลักลอบค้ายา เพราะผลตอบแทนทางธุรกิจของการผลิตและการค้ามีมูลค่าที่สูง และ
 คำนึงต่อการเสี่ยงด้วย (อภิวัน อินสร. 2537 : 223-224)

จากการศึกษาผลการป้องกันและปราบปรามยาบ้า ในช่วงครึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
 ชาติฉบับที่ 7 พบว่า ยาบ้ามีการแพร่ระบาดมากขึ้น การใช้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์นอกจากเพื่อการทำงาน
 แล้ว ยังเพื่อวัตถุประสงค์อื่นเช่นเพื่อความบันเทิงเพิ่มขึ้น และพบว่าลักษณะของผู้ใช้มากกว่าร้อยละ 94 เป็น
 เพศชาย สัดส่วนของผู้ใช้อยู่ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี และเริ่มมีการแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นเพิ่มขึ้น
 (สรพล ปธานวนิช. 2539 : 28-32)

จากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้าดังกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าในช่วงแรกมุ่งเน้น
 ศึกษาไปที่กลุ่มคนชั้นบรรพบุรุษ ต่อมาการศึกษาในแรงงานภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม และ
 ในที่สุดเมื่อยาบ้าได้แพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นมากขึ้น จึงได้เริ่มมีผู้ศึกษาการใช้ยาบ้าในนักเรียน
 วัยรุ่นอยู่บ้าง แต่ก็ถือว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับความต้องการความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปใช้เป็น
 แนวทางในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา และงานวิจัยที่มีอยู่นี้ โดยส่วนใหญ่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในเชิงสำรวจ
 ถึงสภาพหรือคุณลักษณะของผู้ใช้ในกลุ่มอาชีพต่างๆ หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นการศึกษาเชิงทดลองหาวิธีการ
 ป้องกันการเข้าไปเป็นผู้ใช้ รวมทั้งมีการศึกษาในเชิงหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้บุคคลในอาชีพต่างๆ กลาย
 เป็นผู้ใช้ยาบ้า ซึ่งลักษณะการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการใช้ยานั้น ถือว่าเป็นการศึกษาวิเคราะห์ใน
 ลักษณะตัวแบบสมมูลฐานเชิงกลไก (mechanical models of causation) ซึ่งเป็นวิธีวิเคราะห์แบบหนึ่งที่มีหลัก
 การว่า ภายใต้ภาวะการณ์หนึ่งๆ ปัจจัยที่ปรากฏก่อนหน้าชุดหนึ่งก่อให้เกิดผลที่สามารถสังเกตได้ชุดหนึ่ง
 หลักเบื้องต้นของการดำเนินการของตัวแบบดังกล่าวคือ ปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ทั้งหมด เป็นผลมาจาก
 ปัจจัยที่สามารถระบุได้ชุดหนึ่ง (คือเป็น"สาเหตุ") ซึ่งปรากฏอยู่ก่อนหน้าแล้ว ดังนั้นหน้าที่ของนักวิจัยก็คือ
 การศึกษาค้นคว้าเพื่อระบุ หรือบ่งชี้ถึงปัจจัยเบื้องต้น หรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดผลชุดหนึ่งที่สามารถสังเกตได้
 ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้มีผู้นำไปใช้เป็นแนวทางวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้ติดยา
 เสพยิตชนิดต่างๆ มากมาย เช่น เฮโรอีน กัญชา แอลกอฮอล์ บุหรี่ และรวมทั้งยาบ้าด้วย

นอกจากนี้ มีวิธีการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์อีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตัวแบบสมมูลฐาน
 เชิงกระบวนการ (processual models of causation) ซึ่งมีหลักการว่า กระบวนการชนิดหนึ่งจะต้องปรากฏ
 ขึ้นเสมอ จึงจะทำให้ปรากฏการณ์ที่สามารถสังเกตได้ชนิดหนึ่งๆ เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ ตัวแบบนี้มีหลักการว่า
 ปรากฏการณ์ที่สังเกตได้ชุดหนึ่งถูกสร้างขึ้นมาโดยผ่านกระบวนการพัฒนาการ ซึ่งกระบวนการในขั้นตอน
 แรกจะเป็นตัวกำหนดขั้นตอนต่อไป ดังนั้นหน้าที่นักวิจัยจึงเป็นการค้นหากระบวนการต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนว่า
 เป็นอย่างไร และส่งผลต่อการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษานั้นอย่างไร

อย่างไรก็ตาม ตามแนวคิดของนักสังคมวิทยาแนวปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (symbolic interaction)
 แล้ว ผู้วิจัยมีความคิดพื้นฐานว่า ถึงแม้ตัวแบบสมมูลฐานเชิงกลไก หรือการวิเคราะห์ตัวแบบสมมูลฐานเชิง
 กระบวนการจะได้ติดกับการศึกษาวิทยาศาสตร์เชิงกายภาพ แต่ยังมีข้อจำกัดต่อการศึกษาทางสังคม

ศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาความคิด ทศนคติ ที่เป็นโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์อยู่กับการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีโลกทัศน์ หรือกระทำต่อสถานการณ์ทั้งหลายจากพื้นฐานการตีความหมายของสถานการณ์ ที่เขากำลังประสบอยู่ ปัจจัยหรือกระบวนการทั้งหลายที่ปรากฏขึ้นก่อนหน้า จึงมิได้เป็นตัวกำหนดการตีความหมายสถานการณ์ของมนุษย์อย่างสมบูรณ์ล่วงหน้า แม้ว่าปัจจัยเหล่านั้นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตีความสถานการณ์ของบุคคลก็ตาม เนื่องจากการตีความเป็นกระบวนการก่อรูปหรือสร้างสรรค์โดยตัวของมันเอง กล่าวคือ มนุษย์มีการตีความ โดยการให้ความหมายแก่บุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ กับตนเองในขณะที่เขาเผชิญหน้าอยู่กับสถานการณ์นั้น การตีความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ของบุคคลจึงไม่อาจสรุปลงไปสู่ปัจจัย หรือกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนหน้าได้ทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาถึงวิถีชีวิตของบุคคล ที่ประกอบด้วยความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ที่เป็นโลกทัศน์ และการกระทำของบุคคลจึงต้องทำความเข้าใจในฐานะที่เป็นผลของกระบวนการพัฒนาการของชีวิต โดยผ่านมุมมอง หรือทัศนะของบุคคลนั้นๆ

นอกจากนี้ ตามแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับมนุษย์แต่ละคนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคล (individual) ว่าเป็นผู้ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ต่างๆด้วยตนเอง สามารถเป็นผู้เลือกปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองได้ บุคคลเป็นผู้ตีความหมายต่อสถานการณ์ต่างๆตามความคิด ความเชื่อที่เป็นโลกทัศน์ของเขาเอง และเป็นผู้เลือกที่จะเข้าถึงผลได้ผลเสียต่างๆตามที่เขาคงลงใจที่จะกระทำด้วยตัวของพวกเขาเอง (Wallace and Wolf. 1995 : 188) ดังนั้นความเป็นมนุษย์ในทัศนะของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ บุคคลจึงเป็นผู้เลือกกระทำ (active) มากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ (passive) กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลจะลงมือกระทำใดๆ บุคคลได้ปฏิสังสรรค์กับตนเอง ตีความให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ ทบทวนพิจารณาว่าตนเองต้องการอะไร ตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการจะกระทำวางแผนการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำความเข้าใจและตีความการกระทำของผู้อื่น คาดคะเนถึงสถานการณ์ต่างๆที่จะเกิดขึ้นตามมา ตรวจสอบความเป็นไปได้ในหลายๆด้าน หาจุดสำคัญที่ต้องการจะกระทำ รวมทั้งคอยเตือนตนเองในการลงมือปฏิบัติตามที่ได้คิดตกลงไว้ในใจ (Woods. 1983 : 3 ; citing Blumer. 1976)

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษากระบวนการเข้าสู่การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่น กล่าวคือ การที่นักเรียนวัยรุ่นจะกลายเป็นผู้ทดลองใช้จ่ายในครั้งแรก หรือมีการใช้จ่ายซ้ำในครั้งต่อๆมานั้น พวกเขาล้วนเป็นฝ่ายเลือกที่จะลงมือกระทำมากกว่าเป็นฝ่ายถูกกระทำ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการปฏิสังสรรค์กับตนเอง เลือกกลวิธีที่จะปฏิบัติ พร้อมทั้งคิดใคร่ครวญทบทวนต่อรองกับตนเอง และสังคมเพื่อชั่งน้ำหนักถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น และที่สุดความหมายที่เกิดขึ้นในใจเขาเหล่านั้นจึงนำไปสู่การลงมือปฏิบัติตามที่พวกเขาได้ตกลงใจเอาไว้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นจะเป็นภาวะที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเกิดขึ้นได้โดยลำพังไม่สัมพันธ์กับสิ่งใดเลย ทั้งนี้เพราะ บุคคลไม่สามารถจะตีความ หรือคิดใคร่ครวญต่อรองได้ในความว่างเปล่า แต่จะเกิดขึ้นในท่ามกลางบริบทแวดล้อมต่างๆ อันได้แก่ บุคคลอื่น

วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์อยู่ด้วยเสมอ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาถึงกระบวนการกลายเป็นผู้ใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น จะต้องศึกษาในลักษณะเป็นกระบวนการทางสังคม (social process) ที่นักเรียนวัยรุ่นมีความสัมพันธ์อยู่กับ พ่อแม่ กลุ่มเพื่อน ครูอาจารย์ สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่หมายรวมถึงตัวยาบ้าด้วย ซึ่งเราไม่สามารถแยกเอาเฉพาะตัวนักเรียนวัยรุ่นออกมาจากบริบทแวดล้อมเหล่านั้นเพื่อศึกษาเป็นเพียง บางส่วนได้ ทั้งนี้เพราะจะทำให้ขาดความเข้าใจต่อปรากฏการณ์โดยรวมอย่างแท้จริง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนวัยรุ่นจนกลายเป็นผู้ใชยาบ้าแล้ว ยังต้องศึกษาถึงบริบทที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่ให้ความหมายและมีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นด้วย ที่สุดนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ ถือว่าเป็นการศึกษาในลักษณะการศึกษา ปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งคำว่า ปรากฏการณ์ (phenomenon) มาจากภาษากรีกที่มีความหมายว่า การปรากฏอยู่ หรือ สิ่งที่เกิดขึ้นและกำลังดำรงอยู่ แนวคิดนี้ได้เกิดขึ้นครั้งแรกในยุโรปโดยมีนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ ฮัสเซิล (Edmund Husserl มีชีวิตอยู่ในช่วง ค.ศ.1859-1938) เป็นบุคคลแรกที่เริ่มใช้คำว่า Phenomenology โดยให้ความหมายว่า เป็นศาสตร์ที่สนใจศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับการรับรู้ของบุคคลแต่ละคน และมีความคิดพื้นฐานว่าความรู้ของบุคคลเกิดจากการรับสัมผัสกับประสบการณ์โดยตรง ดังนั้นงานของนักปรากฏการณ์นิยมจึงเป็นการศึกษาเพื่ออธิบายว่าบุคคลรับรู้ และมองโลกที่ตนได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่นั้นอย่างไร

ในเวลาต่อมา ชิมเมล (George Simmel) ได้มีส่วนให้นักสังคมวิทยาหันมาให้ความสนใจศึกษาวิเคราะห์สังคมในระดับของระบบปัจเจกบุคคล (individual system) เพิ่มมากขึ้น ซึ่งขัดแย้งกับสิ่งที่นักสังคมวิทยาทั่วไปที่สนใจวิเคราะห์ในระดับระบบสังคม (social system) ทั้งนี้เนื่องจากชิมเมลมีความคิดพื้นฐานว่า สังคมเกิดจากการกระทำของบุคคลที่เป็นสิ่งที่เกิดจากภาวะการคิดตัดสินใจในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะตีค่าให้ความหมายอันเกิดจากระบบการปฏิสัมพันธ์ (system of interaction) ซึ่งภาวะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกระบวนการทางสังคม (social process) ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่พวกเขาได้ประสบอยู่ (Wallace and Wolf, 1955 : 184-185,241-243) จากความรู้เบื้องต้นดังกล่าวนี้ จึงเป็นความเข้าใจพื้นฐานที่ผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่การใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นการศึกษาถึงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่เกิดจากการตีค่าให้ความหมายภายใต้บริบทแวดล้อมต่างๆรอบๆตัวของนักเรียนวัยรุ่นในลักษณะที่เป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทแวดล้อม กับกระบวนการเข้าสู่การใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างเป็นองค์รวม

กล่าวได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับการใชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในฐานะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น และกำลังดำรงอยู่อย่างเป็นปัญหาในสังคมไทยปัจจุบัน และมุ่งศึกษาเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในมิติที่ลึกซึ้ง สามารถสะท้อนความจริงได้ถูกต้องครอบคลุมรอบด้าน ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลระดับลึกจากนักเรียนวัยรุ่นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การใชยาบ้าโดยตรง ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) มาเป็นวิธีในการวิจัย ซึ่งเป็นการอาศัยปรากฏการณ์เป็นรูปธรรมประกอบกับคำอธิบายของผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับ

ปรากฏการณ์โดยตรงเป็นหลักในการศึกษา รวมทั้งศึกษาถึงเงื่อนไขต่างๆที่ถือว่าเป็น “บริบท” ของปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประกอบไปพร้อมๆกัน (ชยันต์ วรรณะภูติ. 2537 : 35-37)

การตั้งประเด็นปัญหาในการวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดพื้นฐานเพื่อใช้ในการศึกษาตามหลักของสำนักปรากฏการณ์นิยมอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยถือว่ามีความซับซ้อน ซ่อนเร้น และหลากหลาย ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าเราจะไม่สามารถเข้าใจปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างมีความหมายได้ ถ้าเราจะสามารถทำความเข้าใจและอธิบายให้เห็นความแตกต่างของปรากฏการณ์โดยอาศัยวิธีคิดหรือเกณฑ์ที่เป็นมโนทัศน์ของคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์โดยตรง (emic หรือ insider's view) เป็นข้อมูลในการศึกษา

ประการที่สอง ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น เป็นปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ กล่าวคือ หากพิจารณาปรากฏการณ์ในระดับพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน จะเห็นได้ว่า ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ฐานะทางเศรษฐกิจ และรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่ล้วนมีส่วนกำหนด และอธิบายพฤติกรรมที่แสดงออก และยิ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนแต่ละคนมีความสลับซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงรูปแบบเท่าใด พฤติกรรมทางสังคมที่สังเกตเห็นก็ยิ่งมีความเคลื่อนไหวไม่ตายตัวเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้งและรอบด้าน

ดังนั้น ในการศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นครั้งนี้ ด้วยความคำนึงถึงความซับซ้อน ซ่อนเร้น และหลากหลายของปรากฏการณ์ กอปรกับความเปลี่ยนแปลงใน มิติของเวลา ที่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ก็มักจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาไปด้วยเสมอ จึงทำให้เกิดคำถามต่อปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ว่า มีกระบวนการขั้นตอนอะไร และอย่างไรที่เกิดขึ้น กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้านี้ได้ให้ความหมายต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของตนเองอย่างไร ให้ความหมายต่อการดำรงอยู่ หรือการเลิกใช้ยาบ้าของตนเองอย่างไร ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการที่เกิดขึ้นกับบริบทแวดล้อมอย่างไร มีใครบ้างที่เกี่ยวข้อง และเกี่ยวข้องกันอยู่อย่างไรจึงเป็นเงื่อนไขให้เกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อว่า ความรู้ความเข้าใจที่ได้ จะช่วยเป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบาย หรือใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนวัยรุ่นที่ยังไม่ได้เป็นผู้ใช้ยาบ้า ให้สามารถหลุดพ้นจากการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้ และสำหรับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแล้วก็จะได้รับความช่วยเหลือดูแลบำบัดรักษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนฐานของความรู้ความเข้าใจต่อชีวิตนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าจริงๆ ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถหลุดพ้นจากการเป็นผู้ติดยาบ้า พร้อมทั้งสามารถดำเนินชีวิตต่อไปอย่างสร้างสรรค์ มีความสุข เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมต่อไปในอนาคตได้

ปัญหาในการวิจัย

การศึกษาค้างนี้เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ในขอบข่ายของปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยมีจุดรวมความสนใจที่เป็นปัญหาในการวิจัยครั้งนี้ว่า นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความหมายต่อกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้า การเลิกใช้ยาบ้า ตลอดจนการให้ความหมายต่อการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าอย่างไร นอกจากนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่า เราไม่สามารถจะเข้าใจปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างแท้จริงได้ ถ้าหากเราศึกษา แบบแยกส่วนโดยมุ่งศึกษาเพียงกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเท่านั้น แต่ละเลียบบริบท แวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วยนั้นไปเสีย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีคำถามในการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้า การเลิกใช้ยาบ้า ตลอดจนการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึง กระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า โดยจะศึกษาตั้งแต่กระบวนการเริ่มเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรก การเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง และการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ รวมทั้งเพื่อทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ในสถานภาพเป็นผู้ใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนนั้นด้วย นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน การเลิกใช้ยาบ้า และการดำรงอยู่ในการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแต่ละขั้นตอนกับบริบทแวดล้อม ต่างๆ อันได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้า

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้างนี้ เป็นการศึกษาย้อนประสมการณ์ (retrospection) ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ที่ใช้ยาบ้า รวมทั้งกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ด้านนโยบาย

ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากการศึกษาปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งทำให้ทราบถึง เจเนอไซ และกระบวนการกลายเป็นผู้ที่ใช้ยาบ้า รวมทั้งการเข้าใจถึงโลกทัศน์และความเป็นอยู่ของนักเรียนวัยรุ่นผู้มีพฤติกรรมเป็นผู้ที่ใช้ยาบ้า จะช่วยเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานรัฐบาล และองค์กรเอกชน ได้นำไปเป็นแนวทางในการวางแผน และกำหนดนโยบายในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ด้านการปฏิบัติ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เจื้อนไซ และกระบวนการกลายเป็นผู้ช้ยบ้ำ รวบรวมการทราบถึง โลกทัศน์และความเป็นอยู่ในความเป็นผู้ช้ยบ้ำของนักเรียนวัยรุ่น จะช่วยเป็นข้อมูลให้กับบุคคลฝ่ายต่างๆ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ กลุ่มเพื่อนวัยรุ่น สื่อมวลชน แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และ บุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็น ประโยชน์ในด้านต่างๆ อาทิ

1. เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการป้องกันการใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง อย่างยิ่งในปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างหนักในปัจจุบัน
2. เป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือดูแล และบำบัดรักษาแก่นักเรียนที่เป็นผู้ช้ยบ้ำได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ด้านวิชาการ

เป็นการเพิ่มองค์ความรู้ใหม่จากการเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมที่สะท้อนออกมาจาก โลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ช้ยบ้ำ โดยหวังว่าผลการวิจัยนี้ จะได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น และคาดว่าจะเป็จุดเริ่มต้นในการขยายการศึกษาที่ กว้างขวาง ลึกซึ้ง และสามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้เข้มแข็งยิ่งขึ้นไปในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในฐานะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม (social phenomena) ที่ได้เกิดขึ้น และกำลังดำรงอยู่อย่างเป็นปัญหาในสังคมไทยในปัจจุบัน

ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นภาวะที่มีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่ง เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองที่ได้สัมพันธ์อยู่กับเงื่อนไขแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้จากการเป็นนักเรียนปกติที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนแล้วได้กลายเป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าเกิดขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการใช้ยาบ้าดังกล่าวนี้ มีทั้งแบบการใช้เป็นครั้งแรก หรือแบบใช้ซ้ำเป็นครั้งคราว หรือแบบการใช้ซ้ำเป็นประจำ ปรากฏการณ์ทั้งสามลักษณะนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันของการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าว่า กว่าที่นักเรียนจะกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำได้นั้น จะต้องผ่านการเป็นผู้เคยลองใช้ในครั้งแรกและใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้งมาก่อน และนักเรียนผู้จะกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำเป็นบางครั้ง ก็จะต้องเคยผ่านการเริ่มต้นใช้ในครั้งแรกมาก่อนเช่นกัน และแน่นอนที่สุดว่า นักเรียนที่จะเป็นผู้ลงมือใช้ยาบ้าเป็นครั้งแรกได้นั้น ย่อมหมายถึงนักเรียนที่ปกติก็เป็นผู้ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนแต่ก็เพิ่งจะมีการคิดตัดสินใจลงมือกระทำในครั้งแรกเช่นกัน ดังนั้น เมื่อกล่าวโดยรวมทุกขั้นตอนที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าคนหนึ่งแล้ว อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ย่อมต้องผ่านขั้นตอนต่างๆในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการชีวิตของพวกเขาที่สัมพันธ์อยู่กับบริบทที่เป็นเงื่อนไขต่างๆของสังคม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำความเข้าใจถึงกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า ทั้งการเข้าไปใช้ในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ และศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนนั้นว่าเป็นอย่างไร รวมทั้งเพื่อทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ในสภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอีกประการหนึ่งด้วย จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าวนี ทำให้การศึกษาจำเป็นต้องได้รับข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งสามารถสะท้อนโลกทัศน์ และสามารถอธิบายปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน โดยผ่านทัศนะของผู้รู้ หรือผู้มีประสบการณ์ในเรื่องนี้จริงๆ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) มาเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

ในเบื้องต้นนี้ เพื่อให้เห็นถึงกรอบความคิดในการศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระโดยสังเขปเกี่ยวกับปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆทั้งที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้า และบริบทแวดล้อมต่างๆที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขที่ให้ความหมาย และมีผลให้เกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่ต้องการศึกษาในครั้งนี้

จากการศึกษาถึง คุณลักษณะของยาบ้า ที่ว่าด้วยเรื่องกรรมวิธีการผลิตที่มีสูตรส่วนผสมทางเคมีที่แตกต่างกัน และผลของการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของผู้ใช้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักในการแบ่งปรากฏการณ์ที่เป็นพฤติกรรมการใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าขั้นที่ 1 คือการเริ่มต้นใช้ยาบ้าเป็นครั้งแรก หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลยและได้เริ่มใช้เป็นครั้งแรก โดยวิธีการกิน กลืน ฉีด สูบ หรือ สูด วิธีใดวิธีหนึ่ง ในปริมาณ $1/4$, $1/2$, 1 เม็ด หรือในปริมาณที่มากพอจนสามารถทำให้ยาบ้าออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้า นั้น

ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าขั้นที่ 2 คือการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นเคยใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว มีการใช้ซ้ำเป็นครั้งคราวตามแต่โอกาสจะอำนวยให้ อาจมีห้วงเวลาของการใช้ติดต่อกันหลายวัน หรือหลายเดือนก็ได้ แต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายและจิตมากพอที่จะติดยา (วิชัย โปษยะจินดา และไพพรรณ พิทยานนท์. 2525 : 14) เป็นเพียงลักษณะอยู่ในภาวะที่ติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติของยาที่เคยได้รับจากการใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง แต่ไม่ติดทางกาย คือ แม้ไม่ได้ใช้ยาบ้า ร่างกายก็ไม่เกิดอาการงตเซพหรืออาการถอนยา

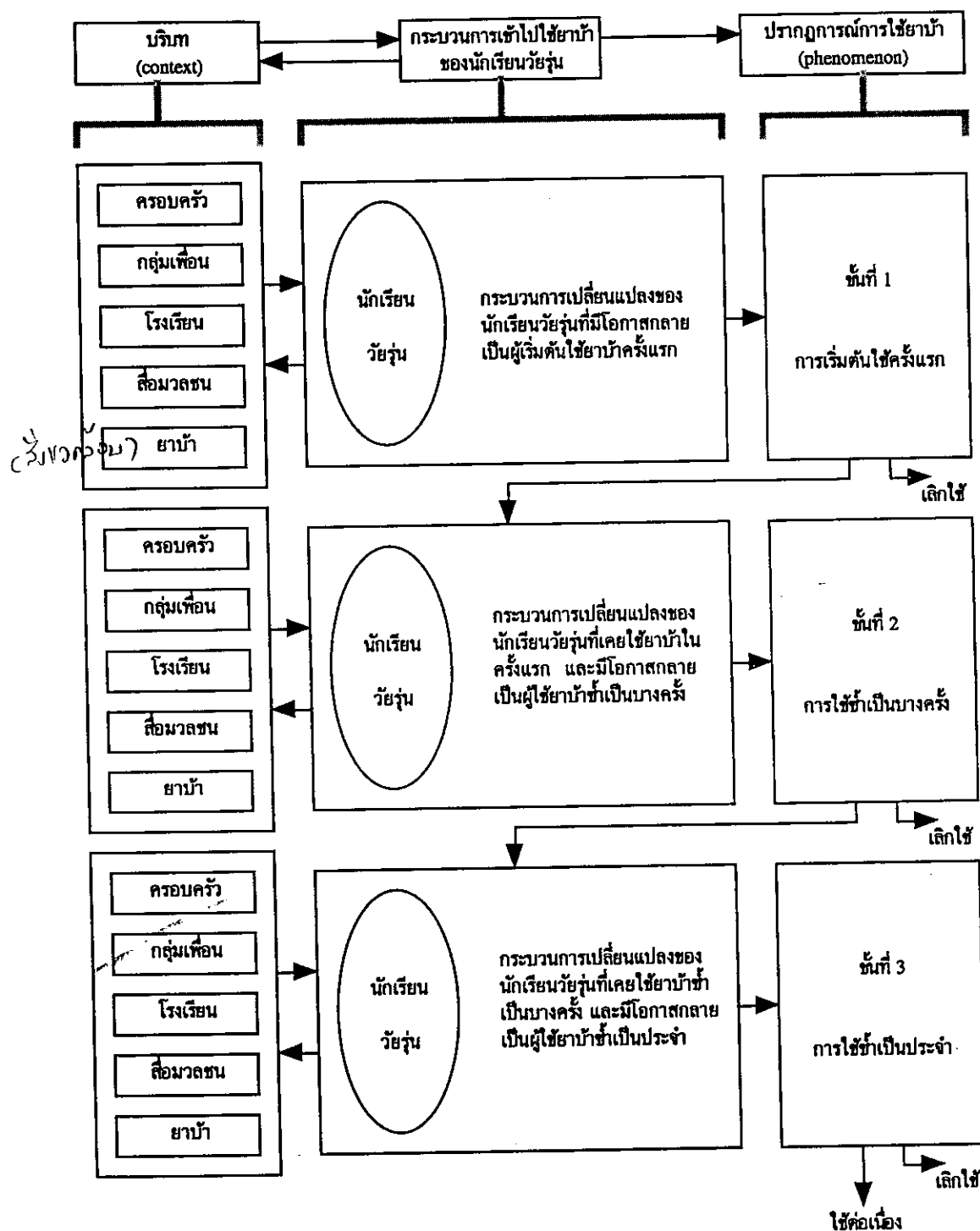
ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าขั้นที่ 3 คือการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นเคยใช้ยาบ้าในครั้งแรก แล้วมีการใช้ซ้ำเป็นครั้งคราว และในที่สุดได้มีพฤติกรรมการใช้ซ้ำเป็นประจำจนรับรู้ว่าเป็นผู้ติดยาบ้า ภาวะการติดยาบ้า หมายถึงการติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การติดทางกาย คือเมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจนระบบร่างกายปรับตัวและเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า ก็จะเกิดอาการงตเซพหรืออาการถอนยา ทำให้ต้องเสาะแสวงหายามาเพื่อใช้ระงับอาการงตเซพนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการใช้ยา เป็นความต้องการใช้ยาอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ (กรณีกาหลักกรด. 2541 : 21)

ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าทั้งสามขั้นตอนนี้ เชื่อมโยงกันนี้ สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งก่อให้เกิดคำถามในการวิจัยว่า ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละขั้นตอนนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร กล่าวคือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับบริบทแวดล้อมต่างๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่หมายรวมถึงตัวยาบ้าด้วยนั้น ทำให้เกิดโอกาสในการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งแรก ผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นครั้งคราว และผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ หรือรวมทั้งการเลิกใช้ยาบ้าได้อย่างไร

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดที่ว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น เป็นกระบวนการชีวิตที่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้เวลาอยู่ระยะหนึ่งจึงเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขบางประการที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นบางคนมีโอกาสที่จะกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนมากกว่าอีกคนหนึ่ง ซึ่งโอกาสที่จะทำให้กลายเป็นนักเรียนผู้ใช้ยาบ้า นั้น แต่ละคนจะมีไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคน และบริบทที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่มีความหมาย อยู่รอบๆตัวนักเรียนวัยรุ่นเหล่านั้น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ถือเป็นกระบวนการที่ขึ้นในภาวะที่นักเรียนวัยรุ่นได้มีปฏิสัมพันธ์ (interact) อยู่กับบริบทแวดล้อมต่างๆ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่ประกอบไปด้วยยาบ้า เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีโอกาสนำไปสู่การเข้าไปใช้ยาบ้า หรือเลิกใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน ซึ่งบริบทแวดล้อมต่างๆดังกล่าวนี้แนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (Symbolic interactionism) ถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญ (significant symbols) ต่อการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในใจ โดยเกิดการปฏิสังสรรค์กับตนเอง (self interaction) เป็นการตีความ ให้ความหมายแก่เหตุการณ์ บุคคล สิ่งของเหล่านั้น มีการกำหนดกลยุทธ์ (strategies) ที่จะสนองตอบ มีการคิดทบทวนต่อรอง (negotiation) กับตนเอง และสังคม และในที่สุดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าวนี้ จะมีความหมายและส่งผลให้เกิดโอกาสในการกลายเป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า (potential abuser) ได้ ซึ่งโอกาสในการกลายเป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า นั้นนักเรียนแต่ละคนจะมีโอกาสดังกล่าวนี้ไม่เหมือนกัน และโอกาสของการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนก็มีไม่เหมือนกันด้วย ผู้มีโอกาสมากกว่าย่อมส่งผลให้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนได้มากกว่าผู้มีโอกาสน้อยกว่า ซึ่งรายละเอียดต่างๆจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

จากที่ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น อันมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอยู่กับบริบทแวดล้อม และกระบวนการมาพอสั่งเซปในเบื้องต้นนั้น ผู้วิจัยขอสรุปเป็นแผนภาพทางความคิดเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษาถึงกระบวนการเข้าไปสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังภาพ ประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 แสดงกรอบความคิดเกี่ยวกับบริบท และกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน
วัยรุ่นที่มีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

จากแผนภาพกรอบความคิดดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงเนื้อหาสาระในแต่ละประเด็น ซึ่งจะเป็นความเข้าใจเบื้องต้นต่อการศึกษาดังปรากฏการณ์การใช้อยาสูบของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

1. ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับยาสูบ

- 1.1 คำจำกัดความของยาสูบ
- 1.2 ความเป็นมาของยาสูบ
- 1.3 ส่วนผสมทางเคมีของยาสูบ
- 1.4 ลักษณะกายภาพของเม็ดยาสูบ
- 1.5 ลักษณะการบรรจุเม็ดยาสูบเพื่อจำหน่าย
- 1.6 สถานที่จำหน่ายและราคา
- 1.7 วิธีการใช้ยาสูบ
- 1.8 การออกฤทธิ์ของยาสูบ

2. การใช้ยาสูบของนักเรียนวัยรุ่น ในฐานะเป็นปรากฏการณ์ (phenomenon) ที่ต้องการศึกษา

- 2.1 ขั้นที่ 1 การเริ่มต้นใช้ครั้งแรก
- 2.2 ขั้นที่ 2 การใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง
- 2.3 ขั้นที่ 3 การใช้ซ้ำเป็นประจำ

3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาสูบ

3.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 3.1.1 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)
- 3.1.2 แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน (Deviant Subculture)
- 3.1.3 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)
- 3.1.4 แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (Conformity)
- 3.1.5 ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association)
- 3.1.6 แนวคิดการควบคุมทางสังคม (Social Control)

3.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น

- 3.2.1 การปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (Self-Interaction)
- 3.2.2 การกำหนดวิธีการ (Strategies)
- 3.2.3 การต่อรอง (Negotiation)
- 3.2.4 การลงมือกระทำ (Action)

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบท (context) กับกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาสูบของนักเรียนวัยรุ่น

บริบทที่มีนัยสำคัญที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ยาสูบ สามารถสรุปได้ 5 ด้าน คือ

- 4.1 ครอบครัว
- 4.2 กลุ่มเพื่อน

4.3 โรงเรียน

4.4 สื่อมวลชน

4.5 สิ่งแวดล้อมอื่นๆที่หมายรวมถึงยาบ้า

5. กรอบความคิดพื้นฐานในการวิจัย

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระรายละเอียดที่จะเป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบความคิดเบื้องต้น ที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

1. ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับยาบ้า

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับยาบ้าที่จะกล่าวถึงเพื่อเป็นความเข้าใจในเบื้องต้น ที่จะช่วยให้เห็นถึงปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 8 ประการ คือ 1. คำจำกัดความของยาบ้า 2. ความเป็นมาของยาบ้า 3. ส่วนผสมทางเคมีของยาบ้า 4. ลักษณะกายภาพของเม็ดยาบ้า 5. ลักษณะการบรรจุเม็ดยาบ้า 6. สถานที่จำหน่ายและราคา 7. วิธีการใช้ยาบ้า และ 8. การออกฤทธิ์ของยาบ้า

1.1 คำจำกัดความของยาบ้า

ยาบ้า หมายถึง วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ที่มีสารตั้งต้นในการผลิต ได้แก่ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน อีฟีดรีน เป็นต้น ซึ่งออกฤทธิ์กระตุ้นโดยตรงต่อระบบประสาทส่วนกลาง และทำให้เกิดผลต่อร่างกาย จิตใจทั้งอย่างเฉียบพลันและ/หรือ เรื้อรัง (ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. : 2540 : 5 ; อรรถพ ลิขิตจิตตะ. 2540 : 17-18)

1.2 ความเป็นมาของยาบ้า

ยาบ้า มีวิวัฒนาการความเป็นมาที่ยาวนานจากการค้นพบในต่างประเทศ แล้วถูกนำมาใช้ในทางการแพทย์ ทางทหาร และเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่จากการเคยเป็นวัตถุออกฤทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายจนกลายเป็นผิดกฎหมายในปัจจุบัน ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความเป็นมาของยาบ้าใน 2 ระยะ คือ ความเป็นมาของยาบ้าก่อนเข้าสู่ประเทศไทย และระยะที่เข้าสู่ประเทศไทย

1.2.1 ระยะก่อนเข้าสู่ประเทศไทย

วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ประเภทแอมเฟตามีน (amphetamine) ซึ่งเป็นที่มาของสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้าในปัจจุบันนั้น ถูกสังเคราะห์ขึ้นครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ.1887 โดยนักเคมีชาวเยอรมันชื่อ Edelman ซึ่งในขณะนั้นเรียกสารที่พบว่า Phenyliso Propylamine ต่อมาในปี ค.ศ.1927 พบว่าสารดังกล่าวสามารถใช้ในการขยายหลอดลมได้ และบริษัท สมิท ไคลน แอนเฟรนซ์ ได้ผลิตยาขยายหลอดลมชนิดสูดดม ภายใต้ชื่อ BenZendrine ในปี ค.ศ. 1932 ได้นำเอายาดังกล่าวไปผสมกับเครื่องดื่มเพื่อทำเป็นเครื่องดื่ม และได้มีการผลิตยาเพื่อใช้เป็นยาแก้แพ้และรักษาโรคหืดหอบ โรคซึมเศร้า ได้เปลี่ยนชื่อเรียก

จาก Ohenyliso Propylamine เป็น Amphetamine โดย American Medical Association ยานี้ได้แพร่หลายภายใต้ชื่อที่เรียกว่า pep-pills , brain-pills ในต้นปี ค.ศ.1935 พบว่า แอมเฟตามีนสามารถใช้รักษาโรควงหลับ (Narcolepsy) และยังพบว่าสามารถใช้ลดอาการชุกชกเกินกว่าปกติของเด็กได้ ยานี้ได้แพร่หลายและเริ่มผลิตเป็นยาเม็ดในปี ค.ศ.1937 จนกระทั่งในปี ค.ศ.1940 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำแอมเฟตามีนที่มีผลการออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางให้ทหารในสนามรบใช้เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการรบ เมื่อพบว่าแอมเฟตามีนมีลักษณะเป็นสารเสพติดจึงถูกห้ามใช้ในเวลาต่อมา แต่ก็ยังมีการผลิตหรือขายในตลาดมืดและในปี ค.ศ. 1966 ซึ่งตรงกับปี พ.ศ.2498 ได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย (กัลยา ธรรมคุณ และ ปราณี ภาณุภาส. 2540 : 23-24 ; วิชัย โปษยะจินดา. 2523 : 23 ; วิชัย โปษยะจินดา และ ไพพรรณ พิตยานนท์. 2525 : 1-3)

1.2.2 ระยะเข้าสู่ประเทศไทยของยาบ้า

สำหรับประเทศไทย ยาบ้าได้ถูกนำมาใช้เป็นเวลากว่าสามสิบปีมาแล้ว จากการศึกษาพัฒนาการการผลิตยาบ้าในประเทศไทยของส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล (ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูลสำนักงานป.ป.ส. 2540 : 1-5) พบว่า สามารถแบ่งได้ เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การนำเข้ายาบ้าจากต่างประเทศ ตั้งแต่ปี 2498 คาดว่า ยาบ้าถูกนำเข้าจากต่างประเทศในระยะก่อนหน้านั้น เพราะในปี 2498 เป็นปีที่ประเทศไทยได้ออกกฎหมายควบคุมยาในกลุ่มแอมเฟตามีนเป็นครั้งแรก ในช่วงนั้น ไม่มีการผลิตยาบ้าในประเทศไทย นอกจากการนำเข้าแต่เพียงอย่างเดียว จากการตรวจพิสูจน์ยาบ้าที่จับกุมได้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2504-2513 พบว่า สารในยาบ้าเป็นสารประเภทแอมเฟตามีนซัลเฟตทั้งหมด แต่หลังจากปี 2514 เป็นต้นมา สารในยาบ้าเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากแอมเฟตามีนซัลเฟต เป็นเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการนำเข้าแอมเฟตามีนซัลเฟตเริ่มมีความยากลำบากมากขึ้น และตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517-2521 การจับกุมยาบ้าที่เป็นเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2521 ร้อยละ 93.9 เป็นเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์

ระยะที่ 2 การผลิตยาบ้าปลอมออกสู่ตลาด ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 ความต้องการบริโภคยาบ้าในกลุ่มประชากรไทยได้ปรากฏมากขึ้น ทำให้เกิดการขยายตัวของตลาดยาบ้าเพิ่มขึ้นไปด้วย ในช่วงปี 2522-2523 หน่วยปราบปรามยาเสพติดของไทยสามารถจับกุมเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ผลิตยาบ้าที่จะจำหน่ายสู่ตลาด สถานการณ์การผลิตยาบ้าในประเทศไทยจึงเริ่มมีความสลับซับซ้อนและแตกต่างไปจากสภาพเดิม โดยกลุ่มผู้ผลิตส่วนหนึ่งเริ่มใช้สารอื่นในการผลิตยาบ้าทั้งในรูปของการเจือปนและการปลอมยาบ้าใหม่ขึ้นมา และเริ่มมีการลักลอบตั้งแหล่งผลิตขึ้นในประเทศไทย กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี 2523-2524 จากการตรวจพิสูจน์ยาบ้าที่จับกุมได้พบว่ามี 2 ประเภทใหญ่ๆ ประการแรก ยังคงเป็นยาบ้าที่ประกอบด้วยสารแอมเฟตามีนซัลเฟต ซึ่งเป็นประเภทเดียวกับยาบ้าที่แพร่ระบาดมาก่อนหน้านี้ ส่วนอีกประเภทหนึ่ง มีลักษณะทางกายภาพเหมือนกับยาบ้าโดยทั่วไป แต่มีความแตกต่างในส่วนประกอบของเม็ดยาอย่างสิ้นเชิง ที่สำคัญ คือ มีการนำเอาอีฟิไดรีน คาเฟอีน และสารอื่นๆมาเป็นส่วนผสมในการผลิตยาบ้าปลอมขึ้นมามากมายแพร่หลาย โดยตั้งแต่ปี 2524-2527 อีฟิไดรีน และคาเฟอีน ถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการผลิตยาบ้าปลอม และในปัจจุบันยังคงพบเห็นอยู่บ้างแต่มี

ปริมาณน้อยมาก คำว่า ยาม้าปลอม หรือยาบ้าปลอม ในความหมายของผู้ใช้ คือ เป็นยาบ้าที่ออกฤทธิ์ช้า และไม่ค่อยกระตุ้น หรือดิบเท่าที่ควร

ระยะที่ 3 การนำอีฟีดรีนเป็นสารตั้งต้นในการผลิตยาบ้า ตั้งแต่ปี 2531 กลุ่มผลิตยาบ้าได้พัฒนากระบวนการผลิตยาบ้าให้ก้าวหน้าขึ้นไปอีก โดยการนำอีฟีดรีนเป็นสารตั้งต้นในการผลิตเป็นเมทแอมเฟตามีน ก่อนที่จะนำไปผสมกับสารอื่นเป็นยาบ้าต่อไป ความก้าวหน้าของกระบวนการผลิตนี้สามารถนำอีฟีดรีนเป็นสารตั้งต้นในการผลิตเป็นหัวเชื้อยาบ้า(เมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์)ได้ โดยในช่วงนี้ หัวเชื้อยาบ้าจะถูกนำเข้าจากต่างประเทศผ่านมายังกลุ่มผู้ผลิตยาบ้าในประเทศไทยซึ่งมีเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น และกลุ่มเหล่านี้จะดำเนินการอัดเม็ดยาบ้า ก่อนที่จะกระจายไปจำหน่ายยังตลาดผู้ใช้ต่อไป

สิ่งที่น่าสังเกต คือ จากการตรวจพิสูจน์ยาบ้าตั้งแต่ปี 2517 จนถึงปัจจุบัน มักไม่พบแอมเฟตามีนเป็นส่วนผสมของยาบ้า แต่จะพบ เมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งเกิดจากสารตั้งต้นที่เป็นอีฟีดรีนเป็นสารหลักในการผลิตในปัจจุบัน

1.3 ส่วนผสมทางเคมีของยาบ้า

ในยาบ้าแต่ละเม็ด ได้รับการผสมขึ้นจากสารเคมีชนิดต่าง ๆ ตามสูตรของแต่ละแห่ง แต่โดยส่วนใหญ่ถือว่าเป็นยาบ้าแท้ซึ่งมีฤทธิ์ต่อจิตและประสาท จากการศึกษาของส่วนพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานป.ป.ส.(2540 : 20) พบว่ายาบ้ามีส่วนผสมทางเคมีที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททั้งหมด 6 สูตร เรียงลำดับจากการตรวจพิสูจน์พบมาก ไปหาน้อย ได้แก่

- สูตรที่ 1 ใช้เมทแอมเฟตามีน ผสมกับ คาเฟอีน
- สูตรที่ 2 ใช้เมทแอมเฟตามีน ผสมกับ อีฟีดรีน และ คาเฟอีน
- สูตรที่ 3 ใช้เมทแอมเฟตามีนอย่างเดียว
- สูตรที่ 4 ใช้อีฟีดรีน ผสมกับ คาเฟอีน
- สูตรที่ 5 ใช้แอมเฟตามีนซัลเฟต ผสมกับ อีฟีดรีน และ คาเฟอีน
- สูตรที่ 6 ใช้คาเฟอีนอย่างเดียว

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในระยะหลังไม่ค่อยพบแอมเฟตามีนในส่วนผสมของยาบ้า แต่จะพบว่ามีการปรุงฤทธิ์ของเม็ดยาบ้าให้มีคุณภาพ โดยส่วนใหญ่จะใส่เมทแอมเฟตามีนผสมเข้าไปประมาณ 20.1-25.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด และผสมคาเฟอีนประมาณ 50.1-55.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด ซึ่งปริมาณของส่วนผสมดังกล่าวนี้สามารถทำให้ผู้ใช้เป็นครั้งคราว อาจพัฒนาสู่สภาวะการติดยาบ้าได้ รองลงมา ใส่เมทแอมเฟตามีนช่วงระหว่าง 15.1-20.0 มิลลิกรัม และ 10.1-15.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด ตามลำดับ

ซึ่งถ้าหากปริมาณของส่วนผสมของเมทแอมเฟตามีน มีมากกว่า 20.0 มิลลิกรัมต่อเม็ดขึ้นไป โอกาสที่จะสามารถทำให้ผู้ใช้เป็นครั้งคราวจะพัฒนาสู่สภาวะการติดยาบ้าจะมีสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าปริมาณของเมทแอมเฟตามีนอยู่ในสัดส่วนไม่เกิน 20 มิลลิกรัมต่อเม็ด โอกาสที่ผู้ใช้ยาบ้าในสัดส่วนทางเคมีดังกล่าวนี้จะกลายเป็นผู้ติดยาบ้าอาจจะไม่เกิดขึ้น แต่จะเรียกผู้ใช้เป็นครั้งคราวนี้ว่า ผู้ใช้ยาบ้า (Abuser)

แต่สำหรับผู้ที่ใช้ยาบ้าที่มีส่วนผสมเมทแอมเฟตามีนอยู่ในสัดส่วนเกินกว่า 20 มิลลิกรัมขึ้นไปต่อเม็ด ประกอบกับพฤติกรรมการใช้ยาบ้าปริมาณมากในแต่ละวัน และมีความถี่ต่อการใช้เป็นประจำ อาจจะพัฒนาการจากผู้ใช้น้ำไปเป็นผู้ติดยาบ้า (addict) ได้

อาจกล่าวได้ว่า ยาบ้าในปัจจุบัน มีส่วนผสมของเมทแอมเฟตามีน และสารกระตุ้นอื่นๆที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเกือบทุกเม็ด ซึ่งหากผู้ใช้น้ำมีพฤติกรรมการใช้เป็นบางครั้งบางคราว และใช้ปริมาณที่น้อย ก็อาจจะไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ติดยาบ้า แต่ถ้าหากว่ามีพฤติกรรมการใช้ที่เป็นประจำ และมีความถี่ในการใช้ในแต่ละวันสูงก็อาจจะนำไปสู่การเป็นผู้ต้องพึ่งพิง หรือเป็นผู้ติดยาบ้าได้

1.4 ลักษณะกายภาพของเม็ดยาบ้า

คุณลักษณะทางกายภาพของเม็ดยาบ้าในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเท่าที่มีมาในประเทศไทย ทั้งด้าน สี ขนาด น้ำหนัก และสัญลักษณ์

สีของเม็ดยาบ้า มีทั้งสีเข้มและสีอ่อน รวมทั้งหมดมี 27 สี แต่มีสีหลักๆ อยู่ประมาณ 5 สี ได้แก่ เหลือง เขียว น้ำตาล ส้ม ม่วง

ขนาดของเม็ดยาบ้า จากอดีตพบว่าความหนาไม่เกิน 2.6 มิลลิเมตร แต่ปัจจุบันพบว่า พัฒนาการของเม็ดยาบ้าชนิดใหม่ มีความหนาดังแต่ 2.7 มิลลิเมตรขึ้นไป และมีเส้นผ่าศูนย์กลางหลายขนาดซึ่งส่วนใหญ่พบว่า มีช่วงความยาวเส้นผ่าศูนย์กลางระหว่าง 6-6.3 มิลลิเมตร

น้ำหนักของเม็ดยาบ้า ส่วนใหญ่อยู่ที่ช่วงระหว่าง 90.0-99.9 มิลลิกรัมต่อเม็ด รองลงมามีน้ำหนักอยู่ที่ช่วงระหว่าง 80.0-89.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด และมีน้ำหนักโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 85.0-95.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด

สัญลักษณ์ของเม็ดยาบ้า ในปัจจุบันมีมากกว่า 20 สัญลักษณ์ ทั้งนี้เพราะยาบ้า เป็นยาเสพติดที่มีความหลากหลายในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้ผลิต ส่วนผสมของการผลิต การแบ่งแยกขั้นตอนของการผลิต คุณภาพการปรุงรสและแต่งฤทธิ์ของนักเคมี ทำให้ยาบ้าโดยส่วนใหญ่ไม่มีมาตรฐานในการผลิต ซึ่งแตกต่างไปจากอุตสาหกรรมการผลิตยาโดยทั่วไปที่ใช้ในทางการแพทย์ ดังนั้น สัญลักษณ์ของเม็ดยาบ้าจึงมีหลายรูปแบบ และมีการเปลี่ยนแปลงเกือบตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะ เมื่อกลุ่มผู้ผลิตยาบ้าใดทำการผลิตยาบ้าที่มีคุณภาพดีและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้เสพ กลุ่มผู้ผลิตอื่นๆก็จะเลียนแบบสัญลักษณ์นั้นๆเพื่อหวังผลจากการจำหน่าย จนทำให้สัญลักษณ์ของยาบ้าดังกล่าวมีคุณภาพที่เลวลง และไม่ได้รับความนิยมจากผู้เสพยาบ้าอีกต่อไป กลุ่มผู้ผลิตยาบ้าก็จะเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์ของเม็ดยาบ้าใหม่ๆออกมาจำหน่ายอีก ไม่มีที่สิ้นสุด

สัญลักษณ์ของเม็ดยาบ้ายุคแรกๆในประเทศไทย มีลักษณะเป็นเม็ดกลมแบนสีขาว ด้านหนึ่งของเม็ดยาบ้าจะมีเป็นสัญลักษณ์ รูปหัวม้าหมากรุก อีกด้านหนึ่งจะมีเป็นตัวอักษรว่า "LONDON" สัญลักษณ์นี้ปรากฏเป็นที่นิยมในประเทศไทยประมาณ 8 ปี ระหว่าง พ.ศ.2524- 2531 หลังจากนั้นก็เริ่มหายไป และปรากฏสัญลักษณ์อื่นๆมากขึ้น จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าสัญลักษณ์เม็ดยาบ้ามีลักษณะหลากหลายมากที่สุดที่พบมาในประเทศไทย และที่พบมากในปัจจุบัน ได้แก่ สัญลักษณ์ที่เป็นตัวเลข 99 ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นตัวอักษร m และสัญลักษณ์ 99 ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็น - (เป็นเส้นผ่าศูนย์กลาง) และมีทั้งแบบสัญลักษณ์ที่เป็นเส้นขีดผ่าศูนย์กลางทั้งสองด้าน นอกจากนี้แล้วก็มีสัญลักษณ์ด้านหนึ่งเป็น WY ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็น - (เป็น

เส้นผ่าศูนย์กลาง) ตลอดจนสัญลักษณ์ด้านหนึ่งเป็น 99 ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็น พ (ส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2540 : 6, 10-15)

จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะทางกายภาพของเม็ดยาบ้าทั้ง สี ขนาด น้ำหนัก และสัญลักษณ์ เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงระบบการผลิตเม็ดยาบ้าว่า มีลักษณะการกระจายตัวที่แข่งขัน และมีการพัฒนาในแต่ละกลุ่ม การพัฒนาด้านกายภาพโดยเฉพาะสัญลักษณ์และสีถือว่าเป็นหลักที่จะสร้างแรงจูงใจและโฆษณาให้ผู้ใช้หันมาใช้ยาบ้าที่ตนผลิตมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ซื้อที่เป็นนักเรียนวัยรุ่น ลักษณะทางกายภาพที่มีสีสันทัน และสัญลักษณ์ต่าง ๆ อาจมีผลต่อการรับรู้ และการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้าได้

1.5 ลักษณะการบรรจุเม็ดยาบ้าเพื่อจำหน่าย

เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และป้องกันการสูญเสียคุณภาพของยาบ้าก่อนถึงมือผู้ใช้ ผู้ค้ายาได้มีวิธีการบรรจุเม็ดยาบ้าเพื่อจำหน่ายใน 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การบรรจุเพื่อการค้าส่ง และการบรรจุเพื่อการค้าปลีก

ลักษณะการบรรจุเพื่อการค้าส่ง มี 2 ลักษณะ คือ 1) การบรรจุในถุงพลาสติกสีเหลือง ภาษานักค้ายาเรียกว่าบรรจุในถุง “ม้าตัวเมีย” ใน 1 ถุงมีประมาณ 200 เม็ด 2) บรรจุในถุงพลาสติกสีแดง หรือภาษานักค้ายาเรียกว่าบรรจุในถุง “ม้าตัวผู้” ซึ่งจะบรรจุยาบ้าประมาณ 200 เม็ดต่อถุงเช่นกัน

ส่วนลักษณะการบรรจุเพื่อการค้าปลีก พบว่าส่วนใหญ่เป็นการบรรจุด้วยหลอดกาแฟปิดหัวปิดท้าย โดยมีเม็ดยาบ้าบรรจุอยู่ 1-3 เม็ด รองลงมาพบว่าเม็ดยาบ้าบรรจุด้วยกระดาษฟอยล์ตะกั่ว และส่วนใหญ่บรรจุเพียง 1 เม็ด

ในกรณีนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ใช้นั้น ส่วนใหญ่จะซื้อจากผู้ค้าปลีก ซึ่งเม็ดยาบ้าจะถูกบรรจุอยู่ในหลอดกาแฟปิดหัวปิดท้าย หรือบรรจุอยู่ในกระดาษฟอยล์ตะกั่วซึ่งช่วยให้คุณภาพของยายังคงเดิมได้เป็นอย่างดี และสามารถเก็บมิดชิดช่วยให้รอดพ้นจากการตรวจจับกุมได้

1.6 สถานที่จำหน่าย และราคา

สถานที่จำหน่ายหลักๆมี 4 สถานที่ เรียงลำดับจากพบมากไปหาน้อย คือ จำหน่ายเม็ดยาบ้าที่บ้าน ตามร้านค้าประเภทต่างๆ ตัวบุคคล และบิ๊มน้ำมัน และพบว่ากลุ่มนักเรียน จะซื้อเม็ดยาบ้าเพื่อใช้จากสถานที่ที่เป็นบ้านมากที่สุด รองลงมากลุ่มนักเรียนจะซื้อเม็ดยาบ้าเพื่อใช้จากตัวบุคคล และจากร้านค้าตามลำดับ (ส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2540 : 6, 10-15)

กลุ่มนักเรียนจะมุ่งซื้อยาบ้าในบริเวณสถานที่ที่ใกล้กับโรงเรียนเป็นหลัก เพื่อสะดวกในการซุกซ่อน หลบหนี และมีระบบเฝ้าระวังของกลุ่มเพื่อนที่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และฝ่ายปกครองของโรงเรียน

ราคายาบ้า การซื้อขายยาบ้าในพื้นที่ต่างๆ มีความแตกต่างกันมากทั้งราคาขายปลีกและขายส่ง ราคาขายส่งมีหน่วยนับเป็นถุงหรือเป็นคอก โดย 1 ถุง หรือ 1 คอก มีจำนวนประมาณ 200 เม็ด ราคาซื้อขายอยู่ในช่วงระหว่าง 5,000-16,000 บาท โดยราคาขายที่มีการจำหน่ายกันมากได้แก่ ราคา 8,000 บาท 9,000 บาท และ 12,000 บาทต่อถุง นอกจากนั้นจะถูกเฉลี่ยไปในราคาแตกต่างกัน

สำหรับราคาขายปลีกมีช่วงราคาอยู่ในระหว่าง 30-180 บาทต่อเม็ด แต่ราคาที่ซื้อขายกันมากได้แก่ช่วงระหว่าง 80-120 บาทต่อเม็ด

การเปรียบเทียบราคา ณ จุดจำหน่ายปลายทางกับต้นทุนการผลิต ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล (2540 : 23) พบว่าราคาจำหน่ายต่ำสุดต่อเม็ดอยู่ที่ 30 บาทแต่มีคุณภาพทางเคมีที่เป็นเมทแอมเฟตตามีนถึง 17 มิลลิกรัมต่อเม็ด และมีส่วนผสมคาเฟอีน 57.7 มิลลิกรัมต่อเม็ด ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า ราคาจำหน่ายสูงสุดที่ 180 บาท ก็มีคุณภาพทางเคมีที่เป็นเมทแอมเฟตตามีน 20.0 มิลลิกรัมต่อเม็ด จะเห็นได้ว่า แม้มีความแตกต่างสูงทางด้านราคาขายปลีก ณ ปลายทาง แต่สูตรทางเคมีที่ผสมอยู่ในตัวยาบ้าที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทของผู้เสพก็ไม่มีแตกต่างกัน สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงต้นทุนการผลิตและผลกำไร ณ จุดจำหน่ายปลายทางที่สูงมาก กล่าวคือ ต้นทุนของการใช้เมทแอมเฟตตามีน (หัวเชื้อ) ที่ใช้เป็นสารหลักในการผลิตยาบ้า พบว่า มีราคาที่ไม่สูงขึ้น กล่าวคือ ราคาหลักของหัวเชื้อเมทแอมเฟตตามีนบริเวณชายแดน ในปีพ.ศ. 2539 ราคา กิโลกรัมละ 180,000 บาท โดยเฉลี่ยใช้เมทแอมเฟตตามีนผสมลงไปจำนวน 20 มิลลิกรัมต่อเม็ด สามารถผลิตเม็ดยาบ้าได้ 50,000 เม็ด และคำนวณเป็นต้นทุนจริงของการใช้เมทแอมเฟตตามีนเป็นสารหลักเฉลี่ยเม็ดละ 3.60 บาท นั้นแสดงให้เห็นว่า ราคาผลิตยาบ้าสุทธิจริงเมื่อเพิ่มต้นทุนของคาเฟอีนที่เป็นส่วนผสมหลักจะพบว่า เม็ดยาบ้าที่ผลิตบริเวณชายแดนมีราคาเฉลี่ยอยู่ที่เม็ดละ 5-7 บาท เท่านั้น

จากการมีผลต่างระหว่างต้นทุนกับราคาจำหน่ายปลายทางที่สูงมาก ทำให้เกิดผลกำไรแก่ผู้ค้ายาทั้งค้าส่งและค้าปลีกเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเงื่อนไขที่จูงใจให้มีการแพร่ระบาดของธุรกิจค้ายาบ้าซึ่งยากต่อการปราบปรามให้หมดไปได้ นอกจากนี้แล้ว เนื่องจากการมีกำไรที่สูงจากการขายยาบ้า จึงเป็นเหตุจูงใจให้นักเรียนวัยรุ่นบางคนกลายเป็นผู้ขายยาบ้า และ/หรือเป็นผู้ไชยาบ้าไปในขณะเดียวกันได้ด้วย (ส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. 2541)

1.7 วิธีการไชยาบ้า

ก่อนที่จะมีการไชยาบ้า ผู้ใช้จะต้องเตรียมอุปกรณ์ เริ่มจากการจัดหาเม็ดยาบ้า โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งถ้าเป็นนักเรียนวัยรุ่น ในช่วงแรกมักจะใช้ร่วมกับเพื่อนโดยซื้อจากจุดจำหน่ายที่เป็นบ้าน ตัวบุคคล และร้านค้าตามลำดับ โดยซื้อครั้งละ 1-3 เม็ด บางจุดจำหน่ายจะมีกระดาสฟอยล์ตะกั่วแถมให้ เพื่อให้ผู้ใช้ไว้พับเป็นกรวยหรือเป็นเรือสำหรับการสูบหรือสูด ในบางพื้นที่มีการให้ทดลองใช้เม็ดยาบ้าฟรีก่อนที่จะขายเม็ดยาบ้าให้ผู้ซื้อ เพื่อเป็นการยืนยันคุณภาพของเม็ดยา อุปกรณ์สำคัญในการไชยาบ้าในปัจจุบัน นอกจากกระดาสฟอยล์ตะกั่วแล้ว ยังมีกระดาสฟอยล์ ตะกั่วในซองบุหรี่ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว ท่อเหล็กรูปตัวยูขนาดเล็ก หรือกล่องยานัตถ์ ไฟแช็ค และ ที่สำคัญคือ เม็ดยาบ้า เป็นต้น

วิธีการไชยาบ้า ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล (2540 : 25-28) ได้ศึกษาพบว่า การไชยาบ้าในประเทศไทย มีด้วยกัน 3 วิธีใหญ่ๆ ดังนี้

วิธีที่ 1 การกิน หรือ การกลืน เป็นลักษณะการไชยาบ้าโดยการกินครั้งละ $1/4$ $1/2$ หรือ 1 เม็ดต่อครั้งฤทธิ์ของยาทางเภสัชวิทยา ก่อนเข้าสู่สมองจะผ่านอวัยวะต่างๆดังนี้

ภาพประกอบ 5 แสดงกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการกินหรือการกลืน
(ที่มา : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540 : 25)

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าวิธีการใช้ยาบ้าแบบกินจะออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทช้า เพราะกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกาย โดยเฉพาะเมื่อผ่านตับจะทำหน้าที่ดูดซึมซับฤทธิ์ของยาบ้าไว้มาก ก่อนเข้าสู่อวัยวะส่วนอื่นๆ และสมองต่อไป ประมาณการออกฤทธิ์เต็มที่ใช้เวลาเป็นชั่วโมง กลุ่มประชากรที่ใช้ส่วนใหญ่ จะเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานแบบจ้างเหมา เช่น แรงงานก่อสร้าง แรงงานเกษตร แรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เนื่องจากระบบการจ้างงาน เป็นการเหมาจ่าย ผู้บริโภคต้องทำงานแข่งกับเวลาโดยตลอด และเป็นที่น่าสังเกตว่า วิธีการกินนี้ไม่เป็นที่นิยมในหมู่นักเรียนวัยรุ่น

วิธีที่ 2 การฉีด เป็นลักษณะการใช้ยาบ้าโดย วิธีการฉีดเข้าเส้นเลือดดำ ใช้ปริมาณยาบ้าครั้งละ 1 เม็ด ใส่ลงไปในช้อนแล้วเติมน้ำเข้าไป จากนั้นเผาไฟให้เม็ดยาบ้าละลาย หรือใช้วิธีบดยาบ้าให้ละลายในน้ำ แล้วจึงฉีดเข้าเส้นเลือดดำ ฤทธิ์ของยาทางเภสัชวิทยา ก่อนเข้าสู่สมองจะผ่านอวัยวะต่างๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 6 แสดงกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการฉีด
(ที่มา : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540 : 26)

จะเห็นได้ว่าวิธีการเสพยาบ้าแบบฉีด จะออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเร็วกว่าแบบวิธีกิน เนื่องจากการซึมซับเข้าสู่ร่างกาย และการออกฤทธิ์ทางสมองใช้เวลาเร็วเป็นนาที กลุ่มประชากรที่ใช้มีไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพแปรปรวน (ทางจิตและประสาท) หรือเป็นกลุ่มผู้เสพยาเฮโรइनเดิมโดยวิธีการฉีดแล้วหันมาเสพยาบ้าโดยวิธีการนี้ อาจเป็นไปได้ว่าในบางภาวะที่มีวิกฤตการณ์ เฮโรइनราคาแพงหรือหาได้ยาก ประชากรผู้เสพยาเฮโรइनจึงหันมาเสพยาบ้าเพื่อการทดแทน อาจกล่าวได้ว่า การใช้ยาบ้าโดยการฉีดมักไม่พบในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น เพราะนิยมวิธีการสูบหรือสูดแทน

วิธีที่ 3 การสูบหรือสูด เป็นลักษณะการใช้ยาบ้าโดยวิธีการสูบหรือสูดไอระเหยจากการเผายาบ้าที่อยู่ในกระตาดข่อยสัตะกั่วซึ่งสามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 การสูดไอร่เหยของเม็ดยาบ้า โดยใช้ว้สูดที่เป็นกระดาะ ม้วนเป็นหลอดไว้สำหรับสูดไอร่เหยจากการเผากระดาะฟอยล์ตะกั่วที่ใส่ยาบ้าโดยตรง ภาษาว้รุ่นเรียกว้่า “ไม่กลั่น” ซึ่งจะให้คว้ะแแรงกว้่า แต่ว้สูดไม่นุ่ม ไม่หอม หรือไม่พริ้ว เท้าแบบสูบผ่านน้ำ

3.2 การสูบไอร่เหยของเม็ดยาบ้าผ่านน้ำ หรือในภาษาณักเรียนว้รุ่นที่ใช่ว้่า “กลั่น” ซึ่งให้คว้ะแแรงรู้สึก หอม นุ่ม ไม่บาดคอ และรู้สึกพริ้วในอารมณ่มากกว้่าแบบไม่ผ่านน้ำ ทั้งนี้โดยใช่ว้าดแก้ว หรือขวดพลาสติก เป็นกระบอกที่บรรจุน้ำลงไป แล้วสูบไอร่เหยยาบ้าตรงปากขวด จากการเผากระดาะฟอยล์ที่ใส่เม็ดยาบ้าลงไป โดยมีว้สูดเหล็กล็เป็นรูปตัวยูเชื่อมระหว่างขวดกับกระดาะฟอยล์ที่เป็นไอร่เหย การใช้แต่ละครั้งโดยวิธีสูบหรือสูด จะใช่ว้สูดในปริมาณที่ไม่เท่ากัน อาจมีตั้งแต่ครึ่งละ $1/4$, $1/2$ หรือ 1 เม็ดต่อครั้ง ขึ้นอยู่กับคว้ะแต้องการของผู้ใช้หรือกลุ่มผู้ใช้ร่วมกัน ฤทธิของยาทางเภสัชวิทยา ก่อนเข้าสู่สมองจะผ่านอวัยวะต่าง ๆ ดังนี้

ภาพประกอบ 7 แสดงกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าโดยวิธีการสูบหรือสูด

(ที่มา : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2540 : 26)

จากแผนภาพ อาจกล่าวได้ว่า วิธีการใช่ว้สูดแบบสูบหรือสูดไอร่เหย จะออกฤทธิต่อจิตและประสาทรวดเร็วกว้่าการใช้วิธีอื่น ๆ เนื่องจากกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายและออกฤทธิทางสมองใช้เวลาเร็วเป็นวินาที วิธีการใช้แบบนี้เป็นนิยมในหมู่นักเรียนว้รุ่นปัจจุบัน ซึ่งในภาษาของหมู่ว้รุ่น พวกเขาเรียกกระดาะฟอยล์ที่ใส่ยาบ้าเพื่อลนไฟว่า “เรื่อ” และเมื่อเกิดคว้ะแเหยออกมา อาการที่พวกเขาใช้หลอดกาแฟ หรือม้วนกระดาะเป็นหลอดเพื่อสูดคว้ะแเหยออกมานั้นเรียกว้่า “จัมม้งกร” วิธีการดังกล่าวนี้สามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และให้ผลทันใจ จึงเป็นนิยมอย่างแพร่หลายในหมู่นักเรียนว้รุ่น

1.3 การออกฤทธิของยาบ้า

เมื่อร่างกายของผู้ใช้ได้รับยาบ้าเข้าไปในปริมาณหนึ่งที่มากเพียงพอ ยาบ้าจะออกฤทธิกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง โดยกระตุ้น Noradrenergic Nervous System ทั้ง แอลฟา และ เบต้า รวมทั้งกระตุ้น Dopaminergic Nervous System ด้วย (กัลยา ธรรมคุณ และปราวณี ภาณุภาส. 2540 : 24-25)

ในผู้ใช่ว้สูดโดยทั่วไป พวกเขาสามารถปิดบังอาการต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ว่าผู้อยู่ใกล้ซิดทราบได้ไม่ว่ากัน ทั้งนี้เพราะอาการไม่แตกต่างจากอาการของบุคคลทั่วไปที่มีลักษณะเป็นผูู้ทำงานมากเกินไป หรือเป็นผูู้ที่มีอารมณ่หงุดหงิดเป็นครั้งคราว แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ใช่ว้สูดอาจเกิดอาการผิดปกติทางจิตแบบโรคจิต (psychosis) ได้ แม้ว่าจะใช้ปริมาณไม่มากนัก โดยการใช้แอมเฟตามีนในปริมาณ 50 มิลลิกรัมต่อวัน

ติดต่อกัน 3 วัน ก็อาจจะกระตุ้นให้เกิดอาการโรคจิตได้ และโอกาสที่จะเกิดอาการโรคจิตมีได้เท่ากันทั้งผู้ที่มีพื้นฐานสภาพจิตปกติ และไม่ปกติ (วิชัย โปษยะจินดา และ ไพพรรณ พิทยานนท์. 2525 : 14)

อย่างไรก็ตาม พบว่ายาบ้าอาจส่งผลให้เกิดโรคจิตจากพิษของยาบ้าหรือแอมเฟตามีนอย่างเฉียบพลันแก่ผู้เสพได้ ซึ่งจะมีอาการดังนี้คือ paranoid ideation และ ideas of reference คือ จะรู้สึกว่ามีคนคอยติดตามดูตนเองอยู่ และจะกลายเป็นการหลงผิดคิดว่า คนอื่นจะมาฆ่าตน (persecutory delusion) มีการรับรู้เกี่ยวกับการมองเห็นที่ผิดไป เกิดภาพหลอน มองเห็นสิ่งต่างๆ ที่มุมของ visual field แล้วจะเลื่อนหายไป ถ้าจ้องมองจริงๆ เกิดการบิดเบี้ยวของใบหน้าโดยเฉพาะกับตา ซึ่งสิ่งต่างๆ ที่มองเห็นจะตรงกันข้ามกับความเห็นของคนทั่วไป และมีการบิดเบือนเกี่ยวกับการได้ยิน มีอาการประสาทหูหลอนเหมือนมีเสียงข่มขู่ และผู้ป่วยที่อยู่ในระยะพิษยาบ้ากำเริบนั้น จะวาดมโนภาพเห็นแมลงหรือสัตว์ตัวเล็กๆ อยู่บนร่างกาย นอกจากนี้ยังมีอาการอยู่ไม่สุข พุดมากพุดซ้ำซาก อาการที่เกิดจากโรคจิตของยาบ้านี้มีการผันแปรเปลี่ยนแปลงเสมอ แต่ที่เกิดขึ้นบ่อยมากก็คือ ความกลัว ความกังวล ส่วนอาการซึมเศร้า และอาการที่รู้สึกเป็นศัตรูก็มีบ้าง สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับโรคจิตอันเกิดจากยาบ้าไม่เหมือนภาวะการเป็นพิษอื่นๆ กล่าวคือ ผู้ป่วยจะยังคงมีความทรงจำดี ยังคงมีสติสัมปชัญญะ ไม่ค่อยมีความสับสน แพทย์ผู้วินิจฉัยโรคผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวว่า อาการโรคจิตของยาบ้าก็เหมือนกับอาการ paranoid คือ ถ้าจัดการเกิดภาพหลอน (delusion) ออกไปแล้วก็จะพบว่าไม่ได้ทำลายกระบวนการการความคิด แต่ถ้ามีการเสพยาบ้าจำนวนมากหรือมีการใช้ยาบ้าผสมกับยาเสพติดชนิดอื่นๆ อาจก่อให้เกิดภาวะเป็นพิษแบบผสมขึ้น ทำให้มีอาการเหล่านี้คือ เกิดอาการแพ้ การสับสน การรับรู้เกี่ยวกับเวลาสถานที่และบุคคลเสียไป และถ้าตัดสภาวะอื่นๆ ออกไปหมดอาการสุดท้ายของโรคจิตจากพิษของยาบ้าที่ช่วยให้วินิจฉัยโรคได้อย่างถูกต้องคือ ยาบ้ามีลักษณะที่ทำให้มองเห็นอาการได้ชัดคือ เมื่อเสพยาบ้าเข้าไปแล้วจะเห็นปฏิภานได้อย่างรวดเร็ว และในทำนองเดียวกัน เมื่อมีการรับยาบ้าออกจากร่างกายก็จะไม่เกิดอาการถอนยา แต่กลับทำให้อาการต่างๆ ดีขึ้นโดยจะลดการเกิดภาพหลอน และอาการอื่นๆ ที่เกี่ยวกับอาการทางจิตหวาดระแวงลง แต่อย่างไรก็ตาม การถอนยาบ้าหรือแอมเฟตามีนออกจากร่างกาย มักจะมีอาการที่เรียกว่าอาการง่วงเซพ หรือถอนยาดังนี้ คือ อาการเขื่องซึมง่วงเหงา อาการโกร่ง่าย อาการปวดเมื่อยตามเนื้อตัว มีความรู้สึกอยากยา และบางครั้งอาจมีอาการซึมเศร้าอย่างหนักจนอาจมีแนวโน้มคิดฆ่าตัวตาย หรือทำร้ายผู้อื่นได้ (Tinklenberg. 2530 : 11-16)

อาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้นายันั้น เป็นผลเนื่องมาจากฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของยาบ้า ซึ่งมีดังนี้

1. ฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ยาบ้าออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ลดความง่วงซึม ทำให้นอนไม่หลับ มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ทำให้ครึกครื้น รื่นเริง เป็นสุข ไม่เหนื่อย แต่ถ้าได้รับยาในขนาดสูงจะเกิดอาการมึนงง และอาจเกิดภาวะตื่นกลัว (panic) และภาวะโรคจิตได้

2. ฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด ยาบ้าทำให้เกิดอาการต่างๆ คือ ปวดศีรษะ หนาวสั่น จังหวะการเต้นของหัวใจผิดปกติ เจ็บหน้าอก ความดันโลหิตสูงขึ้นหรือต่ำลง การไหลเวียนโลหิตอาจล้มเหลว

3. ฤทธิ์ต่อระบบทางเดินหายใจ ยาบ้าทำให้อัตราการหายใจสูง และจังหวะการหายใจผิดปกติ

4. ฤทธิ์ต่อระบบทางเดินอาหาร อาการที่พบคือ ปากแห้ง การรับรู้รสผิดปกติ ไม่อยากอาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย เป็นตะคริวในช่องท้อง อาจเกิดอาการชัก และโลหิตคั่งในสมอง

5. ฤทธิ์ต่อระบบอื่นๆ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงต่อความรู้สึกทางเพศ ไร้สมรรถภาพชั่วคราว เพิ่มการหลั่งสเปิร์ม เป็นต้น

การได้รับยาอย่างต่อเนื่องในระยะหนึ่ง หรือจากการใช้เป็นประจำจนเกินขนาด จะทำให้มีผลกระทบต่อร่างกายมาก คือ มีอาการอยู่ไม่สุข (restlessness) เวียนศีรษะ (dizziness) มีอาการสั่น กระตุก (tremor) มีอาการปฏิกิริยาเกินปกติ (hyperactive reflex) (กัลยา ธรรมคุณ และปราณี ภาณุภาส. 2540 : 25)

อย่างไรก็ดี หากร่างกายได้รับยาในขนาดที่เหมาะสม จะมีผลต่อร่างกายและจิตใจ ดังนี้ คือ จิตใจแจ่มใส เกิดอาการตื่นตัว ขยัน ตึกคัก ไม่ง่วง มีจิตใจจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพิ่มขึ้น ลดความอ่อนล้า เพิ่มพลังงาน เพิ่มอารมณ์ทางเพศ กระตุ้นให้มีการพูด การเขียน การทำงานกระฉับกระเฉง ลดอาการแน่นจมูก รักษาหอบหืด รักษาโรคเหงาหลับ รักษาโรคชุกชุนวุ่นวายในเด็กเล็ก รักษาโรคสันนิบาต รักษาโรคอ้วน เพิ่มความดันโลหิตในหัวใจและรักษาโรคความดันโลหิตต่ำ เป็นต้น (ภาณุพงศ์ จิตะสมบัติ. 2541 : 27)

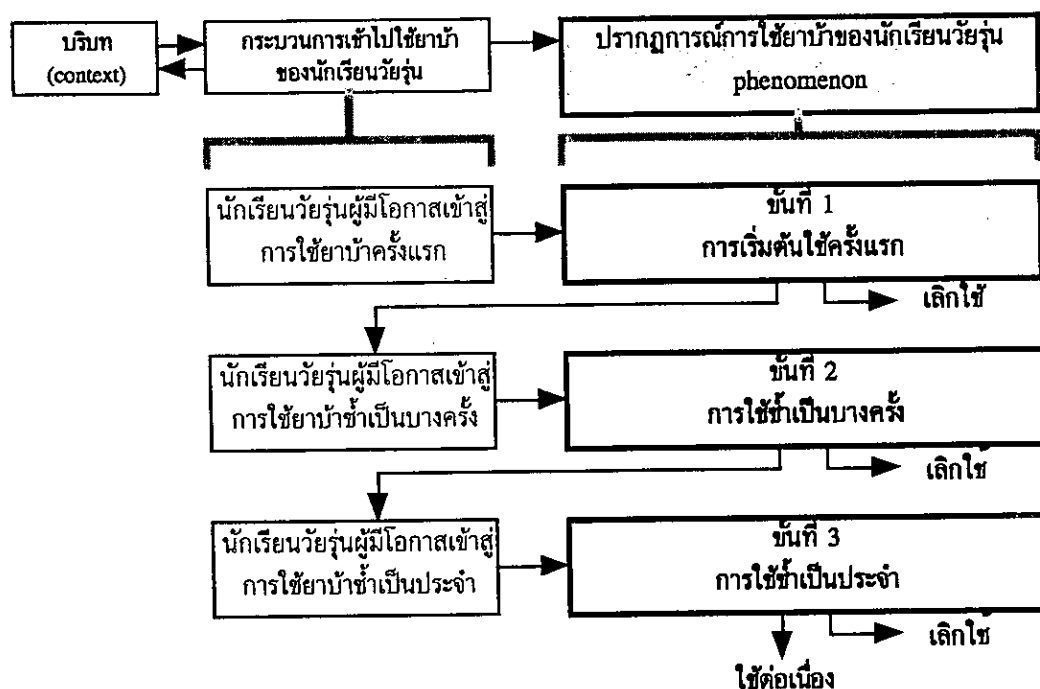
อย่างไรก็ตาม จากการศึกษากระบวนการผลิตยาบ้าในประเทศไทยพบว่า มีความแตกต่างในกระบวนการผลิตที่ไม่มีมาตรฐาน ยาบ้าบางเม็ดไม่มีเมทแอมเฟตามีนผสมอยู่แต่จะพบอีฟีดรีนและ คาเฟอีนเป็นส่วนผสมหลัก ผู้ใช้เรียกว่า “ยาบ้าปลอม” เพราะการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทไม่กระตุ้นเท่าที่ควร ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นถึงสภาวะการใช้ยาบ้าที่ไม่มีเมทแอมเฟตามีนเป็นส่วนผสม เมื่อใช้เข้าไปแล้วอาจไม่เกิดสภาวะการเสพติด รวมทั้งถ้าปริมาณของสารที่ใส่ไปในเม็ดยามีปริมาณน้อยโอกาสที่ทำให้เกิดการติดยา บ้าย่อมเป็นไปได้ยาก กล่าวคือ ถ้าเม็ดยาบ้าที่มีส่วนผสมของเมทแอมเฟตามีนหรือผู้ใช้เรียกว่า “ยาบ้าแท้” ในปริมาณสัดส่วนต่อเม็ดไม่เกิน 20 มิลลิกรัมต่อเม็ด โอกาสของการติดยาบ้าของผู้ใช้ยาบ้าชนิดนี้อาจจะเรียกว่า ผู้ใช้ (abuser) มากกว่า ผู้ติด (addict) แต่ถ้าปริมาณของเมทแอมเฟตามีนต่อเม็ดมากกว่า 20 มิลลิกรัม โอกาสที่ผู้ใช้ยาบ้าชนิดนี้เป็นประจำ และเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อยๆ อาจจะเป็นผู้ติดยาบ้าในอนาคตได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการใช้ ปริมาณการใช้ สุขภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ ของผู้ใช้แต่ละบุคคล

2. การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ในฐานะเป็นปรากฏการณ์ (phenomenon) ที่ต้องการศึกษา

จากการศึกษาถึงคุณสมบัติของสารเคมีที่ผสมในตัวยาบ้าแต่ละเม็ด ที่มีส่วนผสมของเมทแอมเฟตามีน อีฟีดรีน แอมเฟตามีนซัลเฟต รวมทั้ง คาเฟอีน ซึ่งส่งผลต่อการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทของผู้ใช้ว่า ถ้าหากผู้ใช้ยาบ้ารับสารเคมีต่างๆ เหล่านี้เข้าไปในร่างกาย ฤทธิ์ของยาบ้าจะทำให้การทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไป ถ้าบุคคลไม่เคยใช้ยามาก่อน และได้ลองใช้ในครั้งแรก หรือแม้แต่ได้ใช้ซ้ำในครั้งต่อมาเป็นบางครั้ง โดยที่ยาบ้าที่ใช้นั้นมีส่วนผสมไม่รุนแรง โอกาสที่จะเป็นผู้ใช้ยาบ้าจนติดนั้น ก็ไม่เกิดขึ้นซึ่งจะเรียกว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า (abuser) เท่านั้น แต่ถ้าเมื่อบุคคลได้ใช้ซ้ำในปริมาณที่มากขึ้น มีความถี่มากขึ้น และยาบ้าที่ใช้เป็นยาบ้าแท้ที่มีส่วนผสมของเมทแอมเฟตามีน หรือสารตั้งต้นอื่นที่มีปริมาณมาก ฤทธิ์ของยาบ้าจะทำให้การทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถ้าใช้ยาอย่าง

สมมติว่าสมมติ ร่างกายจะเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานของร่างกายในรูปของการติดนั้น ซึ่งเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า การทำงานของร่างกายก็จะพยายามคืนตัวเข้าสู่สภาพของการติดนั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายที่เกิดขึ้นนี้ ทำให้ผู้ที่ไชยาบ้าจนติดแล้ว เกิดอาการผิดปกติขึ้นกับร่างกายที่เรียกว่า อาการงดยา หรือ อาการถอนยา (withdrawal symptoms) อาการถอนยานี้ มักจะมีอาการเหล่านี้ตามมา คือ อาการเซื่องซึมง่วงเหงา อาการโกรธง่าย และบางครั้งอาจมีอาการซึมเศร้าอย่างหนักจนอาจมีแนวโน้มคิดฆ่าตัวตายได้ (Tinklenberg, 2530 : 11-16) ซึ่งจะมีความรุนแรงมากน้อยแล้วแต่สภาพของผู้ใช้ ส่วนใหญ่ผู้ที่ไชจนติดจะทนอาการไม่ได้ จึงทำให้ต้องเสาะแสวงหามาใช้เพื่อระงับอาการงดยา นั้น ผู้ที่มีความผิดปกติทางร่างกายเมื่อขาดยาบ้านี้ เรียกว่า ผู้ติดยาบ้า (addict) ซึ่งแตกต่างจากผู้ไชยาบ้าที่ร่างกายไม่เปลี่ยนแปลงจนเคยชินต่อฤทธิ์ของยาบ้า ที่แม้ว่าไม่ได้ไชยาบ้าในครั้งต่อๆมาก็สามารถอยู่ได้โดยไม่มีอาการผิดปกติอย่างรุนแรงทางร่างกายจะมีก็เพียงการติดใจในรสชาติของยาหรือติดทางใจเท่านั้น

จากแนวความคิดดังกล่าว ในการศึกษาถึงเงื่อนไข กระบวนการกลายเป็นผู้ไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี ผู้วิจัยได้แบ่งปรากฏการณ์ของการไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการเริ่มต้นไชยาบ้าครั้งแรก ขั้นการไชยาบ้าซ้ำเป็นบางครั้ง และขั้นการไชยาบ้าซ้ำเป็นประจำ ดังภาพประกอบการอธิบาย ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 8 แสดงปรากฏการณ์การไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน ที่เชื่อมโยงอยู่กับบริบท และกระบวนการที่ทำให้เกิดขึ้น

จากแผนภาพดังกล่าว สามารถอธิบายถึงลักษณะปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ในแต่ละขั้นตอน ได้ดังนี้

2.1 ขั้นที่ 1 การเริ่มต้นใช้ครั้งแรก หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลย และได้เริ่มใช้เป็นครั้งแรก โดยวิธีการกิน กลืน ฉีด สูบ หรือ สูด วิธีใดวิธีหนึ่ง ในปริมาณ 1/4, 1/2 , 1 เม็ด หรือในปริมาณที่มากพอจนทำให้ยาบ้าออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าในขั้นนี้

2.2 ขั้นที่ 2 การใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นที่เคยใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว มีการใช้ซ้ำเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่อำนวยให้ อาจมีช่วงเวลาการใช้ติดต่อกันหลายวัน หรือหลายเดือน ก็ได้ แต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายและจิตมากพอที่จะติดยา (วิชัย โปษยะจินดา และไพพรรณ พิทยานนท์. 2525 : 14) เป็นลักษณะอยู่ในภาวะที่ติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติของยาที่เคยได้รับจากการใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง แต่ไม่ติดทางกาย คือ แม้ไม่ได้ใช้ยาบ้า ร่างกายก็ไม่เกิดอาการง่วงหรืออาการถอนยา

2.3 ขั้นที่ 3 การใช้ซ้ำเป็นประจำ หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นเคยใช้ยาบ้าในครั้งแรก แล้ว มีการใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง และในที่สุดได้มีพฤติกรรมการใช้ซ้ำเป็นประจำจนเกิดอาการเป็นผู้ติดยาบ้า ภาวะการติดยาบ้า หมายถึงการติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การติดทางกายคือ เมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจะระบบร่างกายปรับตัว และเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า ก็จะเกิดอาการง่วงหรืออาการถอนยา ทำให้ต้องเสาะแสวงหายาามาเพื่อใช้ระงับอาการง่วงนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการใช้ยา เป็นความต้องการใช้ยาอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ (กรรณิกา หลักกรด. 2541 : 21)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการการใช้ชีวิตของพวกเขา จากที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลย แล้วได้เริ่มต้นใช้ในครั้งแรก และได้มีการใช้ในครั้งต่อๆมา ทั้งที่เป็นแบบการใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง และใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เข้าสู่การใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ก็อาจจะทำให้พวกเขากลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในขั้นต่อๆมา หรือไม่ก็อาจจะเลิกใช้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงต่อไป

ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่ามีเงื่อนไข และกระบวนการอย่างไรทำให้เกิดขึ้นและเมื่อเกิดขึ้นแล้วมีการดำรงอยู่ หรือมีการ เลิกใช้อย่างไร ซึ่งสิ่งที่จะช่วยให้การศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบคลุม และสามารถอธิบายต่อปรากฏการณ์ได้ คือ เนื้อหาสาระที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

3. แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสเข้าสู่อายาบ้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดต่างๆซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง และแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม มาเป็นแนวทางในการอธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็น เงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์การเข้าสู่อายาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระที่ช่วยอธิบายถึงเงื่อนไขที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญใน 2 ประการ คือ ประการแรก แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประการที่สอง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเนื้อหาสาระของทั้งสองประการนี้จะเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการเข้าสู่อายาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

3.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสกลายเป็นผู้ทดลองสูบบุหรี่ในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้นั้น ประกอบด้วย ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน (Deviant Subculture) แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (Conformity) ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association) และ แนวคิดการควบคุมทางสังคม (Social Control) ซึ่งจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญโดยลำดับ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory)

ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ เป็นทฤษฎีหลักทฤษฎีหนึ่งในสังคมวิทยา ที่เน้นแนวการศึกษาความ (interpretative sociology) ให้ความสนใจศึกษาสังคมในระดับจุลภาค มุ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์ในสังคม (social interaction) สนใจการตีความให้ความหมายที่บุคคลมีต่อสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์ (symbol) ในการสื่อสารทั้งกับตนเองและบุคคลอื่นในสังคม

แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับมนุษย์แต่ละคนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคล (individual) ว่าเป็นผู้ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ต่างๆ สามารถเป็นผู้เลือกปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองได้ บุคคลเป็นผู้ตีความ ให้ความหมายต่อสถานการณ์ต่างๆตามทัศนะมุมมองของพวกเขาเอง และเป็นผู้เลือกที่จะเข้าถึงผลได้ผลเสียต่างๆตามที่เขาคงใจที่จะกระทำด้วยตัวของพวกเขาเอง (Wallace and Wolf. 1995 : 188)

ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ได้รับการพัฒนาโดยนักสังคมวิทยาที่สำคัญหลายคน ผู้มีอิทธิพลทางความคิดที่สำคัญคือ มีด (George Herbert Mead) เขาได้เขียนหนังสือชื่อ Mind Self and Society ซึ่งกล่าวถึงความพิเศษของจิตมนุษย์ว่ามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก จิตของมนุษย์มีความสามารถ ใช้สัญลักษณ์ในการตีความ หรือให้ความหมายแก่สถานการณ์แวดล้อม ทำให้มนุษย์สามารถทำความเข้าใจ

หรือเข้าใจสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ ประการที่สอง จิตของมนุษย์สามารถคิดทบทวนชักซ้อมถึงแนวทาง หรือวิธีการต่างๆ ก่อนที่จะลงมือกระทำจริงต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ และประการที่สาม จิตของมนุษย์สามารถหักห้ามแนวทางวิธีการที่เห็นว่าไม่เหมาะสมหลังจากที่ได้พิจารณาเกี่ยวกับตนเองแล้ว กระบวนการของจิตใจในการใช้สัญลักษณ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์แวดล้อมนี้ เรียกว่า การชักซ้อมภายในใจ (imaginative rehearsal)

ในทัศนะของมิต เขาถือว่าจิต (mind) เป็นเรื่องสำคัญเพราะถ้าไม่มีจิตแล้ว อัตตา (self) และสังคม (society) ก็เกิดขึ้นไม่ได้ และในทำนองเดียวกัน อัตตาดำรงตน จิตสำนึกแห่งตัวตน และความสัมพันธ์ต่างๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสังคม ดังนั้นทั้ง 3 ประการ จึงอิงอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงขณะของเวลา

หัวใจหลักของทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ คือความรู้ความเข้าใจที่ว่าบุคคลเป็นผู้สร้างความหมาย และการกระทำด้วยตัวของพวกเขาเอง บุคคลอาศัยอยู่ในโลกทางกายภาพ (physical world) และบุคคลได้ตีความให้ความหมาย (meaning) แก่วัตถุสิ่งของและสถานการณ์นั้นๆ ตามการรับรู้ที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล เช่น สำหรับนักเรียนวัยรุ่นบางคน ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน มีความหมายว่า เป็นสถานที่อบอุ่น ให้ความสนุกสนาน และรู้สึกมีอิสระเสรีที่จะอยู่ด้วย แต่สำหรับอีกบุคคลหนึ่งอาจจะให้ความหมายว่าเป็นสถานที่น่าอึดอัด น่าเบื่อ เต็มไปด้วยกฎระเบียบข้อบังคับ และเปรียบเทียบว่าเป็นเสมือนคุก หรือเป็นสนามรบของชีวิตที่พวกเขาต้องต่อสู้ดิ้นรน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า บุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ไม่มีความหมายในตัวของมันเอง แต่จะเกิดความหมายขึ้นมาได้เมื่อ บุคคลได้ตีความและให้ความหมายแก่สิ่งนั้นตามการรับรู้ที่สร้างขึ้นในใจของบุคคลแต่ละคนโดยผ่านสิ่งที่เรียกว่า สัญลักษณ์

สัญลักษณ์ ถือว่าเป็นคำสำคัญของแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ ซึ่งบุคคลสามารถสร้างและใช้สัญลักษณ์เพื่อแทน ตัวบุคคล สิ่งของ เหตุการณ์ รวมทั้งความรู้สึกรูปแบบต่างๆ สัญลักษณ์มีหลายรูปแบบเช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน กิริยาท่าทาง ตลอดจนวัตถุสิ่งของต่างๆ

ความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ของบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา บุคคลใช้สัญลักษณ์ในการให้นิยามหรือให้ความหมายกับสิ่งต่างๆ นอกจากนี้แล้วเนื่องจากบุคคลสามารถใช้สัญลักษณ์แทนโลกทางความคิดจิตใจ บุคคลจึงมีจิตไม่จำกัดอยู่แค่ชั่วขณะที่เป็นที่นี้และเดี๋ยวนี้ (here and now) เท่านั้น แต่บุคคลสามารถจัดระเบียบพฤติกรรมในแต่ละขณะของตน บนพื้นฐานของการตีความอดีตที่ผ่านมาแล้ว และอนาคตที่ยังมาไม่ถึง และท้ายที่สุดสัญลักษณ์ทำให้บุคคลสามารถสื่อสารกับตนเองและกับคนอื่นๆ ได้

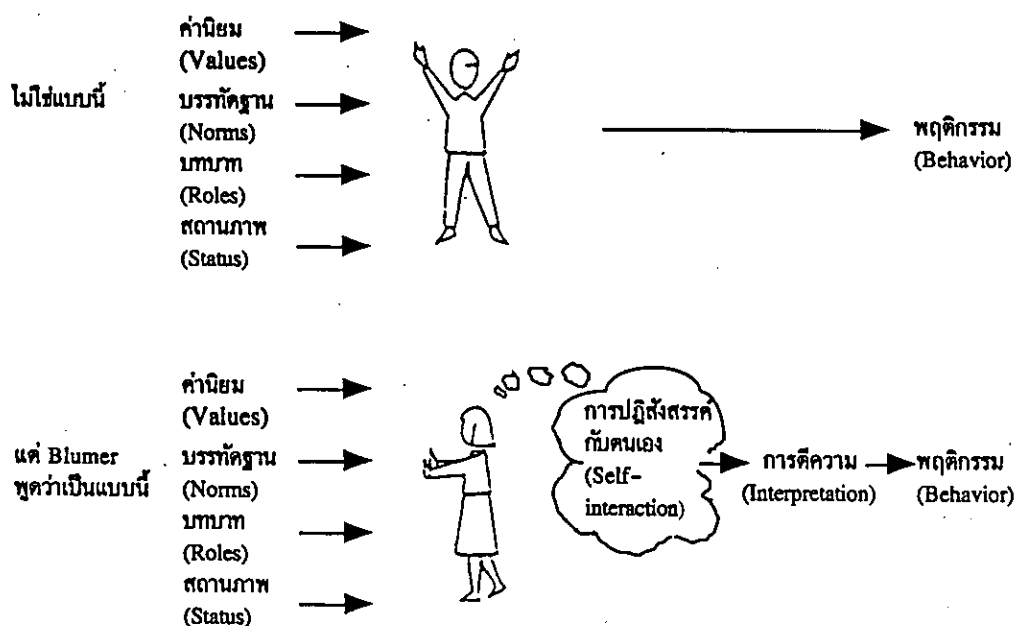
ภาวะที่บุคคลสามารถสร้างความหมาย โดยใช้สัญลักษณ์ให้เกิดขึ้นภายในใจของตนเองนี้ เป็นภาวะที่เกิดขึ้นในลักษณะกระบวนการภายในอัตตา (self) ของบุคคลแต่ละคน บุคคลสามารถคิดทบทวนกลับไปกลับมาเกี่ยวกับตัวของพวกเขาเอง หรือที่เรียกว่า การปฏิสังสรรค์กับตนเอง (self-interaction) บุคคลสามารถยืนถอยห่างออกมาจากตัวตนของตนเอง แล้วมองย้อนกลับเข้าไปในตนเองอีกครั้งโดยใช้สายตาของผู้อื่น (other) เป็นผู้มอง ภาวะดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดทัศนภาพเกี่ยวกับอัตตา 2 แบบ คือ แบบแรกมีลักษณะเป็น ฉัน ที่เป็นผู้กระทำ (I) ซึ่งเป็นส่วนที่บุคคลเป็นผู้รับรู้ ตีความ ให้ความหมาย และเป็นฝ่ายเริ่มต้นที่จะลงมือกระทำ อีกแบบหนึ่งคือ ภาวะที่เป็น ฉัน ที่เป็นผู้ถูกกระทำ (me) เป็นส่วนของอัตตาที่อยู่ในฐานะผู้ถูกมองจากผู้อื่น หรือเป็นส่วนที่เป็น ฉัน ที่ถูกผู้อื่นคิดคาดหวังและต้องการจะให้เป็น (Woods. 1983 : 2-3)

; citing Mead. 1934 , Blumer. 1976) ภาวะนี้เรียกว่า การสวมบทบาทของผู้อื่น (taking the role of the other) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในชีวิตทางสังคมของบุคคล

ในบางขณะเมื่อบุคคลอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ อาจจะแสดงความเห็นแก่ตัว หรือยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เรียกร้องต้องการให้ทุกสิ่งเป็นไปตามที่ตนคิดคาดหวัง ภาวะนี้บุคคลกำลังเป็น ฉัน (I) ที่เป็นประธานผู้กระทำ ในขั้นตอนดังกล่าวนี้ถือว่าพัฒนาการทางสังคมของเขายังไม่สมบูรณ์ แต่เมื่อเวลาผ่านไป หากบุคคลได้เรียนรู้ที่จะกำหนดตนเองให้คิด พุด กระทำ และจัดวางตนเองให้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ตามความคิดของบุคคลอื่น และสามารถมองเข้าไปข้างในตนโดยใช้มุมมองของคนอื่นได้ เมื่อนั้นก็จะถือว่ามีการพัฒนาการทางสังคมที่สมบูรณ์ขึ้น กลไกที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ การเล่น (play) และเกม (game)

ในระยะแรกของช่วงชีวิตมนุษย์ บุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านการเล่น บุคคลจะเล่นสวมบทบาทในระดับง่าย ๆ โดยผ่านการสื่อสารที่ง่ายไม่ซับซ้อนทั้งคำพูด และกิริยาท่าทาง ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขายังไม่มีความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญเพียงพอ แต่เมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาจะค่อย ๆ เรียนรู้ในการสวมบทบาทของผู้อื่น ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลกแห่งการรับรู้ ที่ทำให้บุคคลมีพัฒนาการทางสังคมสมบูรณ์ขึ้นจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสามารถเล่นได้ในเกมที่มีกฎระเบียบที่ซับซ้อน และมีความเข้าใจถึงบทบาทและทัศนะของผู้เล่นคนอื่น ๆ ทั้งหมดอยู่ในความคิดของตน จนทำให้บุคคลสามารถประเมินเกี่ยวกับการตอบสนองของคนอื่น ๆ ที่มีต่อกันและกันได้

ความเป็นมนุษย์ (human being) ในทัศนะนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์นั้น บุคคลเป็นผู้เลือกที่จะกระทำ (active) มากกว่าเป็นผู้ถูกกระทำ (passive) กล่าวคือ บุคคลเป็นผู้คิดริเริ่ม และลงมือกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยผ่านการปฏิสังสรรค์กับตนเอง ที่เกิดจากการตีความต่อสถานการณ์ที่ตนเองประสบ จนในที่สุดจึงนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ดังแผนภาพที่บลูเมอร์ (Blumer) (Wallace and Wolf. 1995 : 188-189) ได้ใช้สอนลูกศิษย์ของเขา ซึ่งเขาเองก็ได้รับแนวคิดดังกล่าวนี้มาจาก มีด (Mead) อีกทอดหนึ่ง ดังนี้

ภาพประกอบ 9 แสดงทัศนะการมองความเป็นปัจเจกบุคคลตามแนวคิดของบลูเมอร์

จากภาพประกอบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ในทัศนะของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ พวกเขาปฏิเสธทัศนะของนักการหน้าที่ (functionalist) ที่มองมนุษย์ว่าเป็นผู้ถูกกระทำจากสังคม ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มักมีแนวโน้มที่จะกระทำตามพลังกดดันทางสังคม แต่สำหรับบลูเมอร์แล้ว เขาเชื่อว่ากระบวนการชี้หน้าตนเอง (process of self-indication) มีนัยสำคัญต่อการกระทำของแต่ละบุคคล นั่นคือ เขาเชื่อว่า บุคคลเป็นผู้มีศักยภาพ เป็นผู้มีความสามารถที่จะปฏิสังสรรค์กับตัวเอง สามารถรวบรวมความคิด ตีความ ให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ ที่เขาประสบอยู่ และชี้นำการกระทำของตนเองได้ (Wallace and Wolf. 1995 : 198)

อาจกล่าวได้ว่า ก่อนที่บุคคลจะลงมือกระทำการใดๆ บุคคลได้ปฏิสังสรรค์กับตนเอง ตีความ ให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ ทบทวนพิจารณาว่าตนเองต้องการอะไร ตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตนเองต้องการจะกระทำ วางแผนการเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ทำความเข้าใจและตีความการกระทำของผู้อื่น คาดคะเนถึงสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา ตรวจสอบความเป็นไปได้ในหลายๆ ด้าน หาจุดสำคัญที่ต้องการจะกระทำ รวมทั้งคอยเตือนตนเองในการลงมือปฏิบัติตามที่ได้คิดใคร่ครวญไว้ (Woods. 1983 : 3 ; citing Blumer. 1976)

ภาวะดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่สัมพันธ์อยู่กับสถานการณ์รอบข้าง ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการทางสังคม (social process) เป็นการตีความ ให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ ที่ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยสัญชาตญาณ แต่เกิดขึ้นจากการคิดใคร่ครวญต่อเรื่องในตัวบุคคลแล้ว

อาจกล่าวได้ว่า การกระทำ (action) ไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทันทีทันใดหลังจากที่มีการตัดสินใจ แต่จะมีกระบวนการเกิดขึ้นภายในใจของบุคคล กล่าวคือ บุคคลจะตีความถึงสถานการณ์แต่ละสถานการณ์ที่สัมพันธ์อยู่กับภาวะความเป็นฉันที่เป็นผู้กระทำ (I) และ ฉันในฐานะของผู้ถูกกระทำ (me) บุคคลจะคิดถึงว่า

ถ้าเขาจะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในฐานะที่ตนเองเป็นผู้กระทำแล้ว บุคคลอื่นทั่วไปในสังคมจะคิดและปฏิบัติต่อตัวเองในฐานะผู้ถูกกระทำอย่างไร ซึ่งเมื่อบุคคลได้คิดใคร่ครวญต่อรองกับตนเองและกับบุคคลอื่นดีแล้ว พวกเขาจึงจะมีปฏิบัติ

นักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์มีทัศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและสังคมว่า สังคมเป็นปรากฏการณ์ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น โดยไม่มีสิ่งใดได้รับการยกเว้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายนอก หรือจิตสำนึกภายในของบุคคล ในขณะเดียวกันจะไม่มีข้อเท็จจริงทางสังคมใดที่ปราศจากบุคคล อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า บุคคลเองก็เป็นผลผลิตทางสังคมเช่นเดียวกัน ความเป็นมาของบุคคลแต่ละคน ล้วนเกิดขึ้นจากความเป็นมาของสังคมทั้งสิ้น ทั้งสองส่วนทำให้ต่างฝ่ายต่างก็ดำรงอยู่ได้ ภายในสังคมนี ผลของกระบวนการทางสังคม ทำให้เกิดเป็นปัจเจกบุคคลแต่ละคนขึ้น ซึ่งบุคคลได้ดำรงอยู่และมีเอกลักษณ์ที่จะกระทำการต่างๆ สำหรับชีวิตของเขา (Woods. 1983 : 4 ; citing Berger.1969)

ทัศนะที่ว่าด้วยเรื่องปัจเจกบุคคลเป็นผู้ตอบสนองต่อผู้อื่น และการตอบสนองจากบุคคลอื่นมาสู่ตนนั้น กอฟแมน (Goffman) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ The Presentation of Self in Everyday Life ในปี ค.ศ.1956 ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น บุคคลพยายามที่จะจัดกระทำหรือกระทำการให้ตนเองเป็นที่น่าพึงพอใจ หรือเป็นที่ยอมรับ (impression) แก่ผู้พบเห็น พวกเขาจะสวมบทบาทการกระทำต่างๆ เท่าที่จะทำได้เพื่อจะได้มีอิทธิพลต่อการนิยามสถานการณ์ของผู้อื่นๆ ไปในทางดี
2. บุคคลอื่นก็เช่นเดียวกัน พวกเขาได้แสดงออกถึงการให้นิยามสถานการณ์ มีการลบหล้างหรือขัดแย้งต่าง ๆ โดยการซ่อนเร้นความต้องการของตนเองไว้ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นภาวะที่ต่างฝ่ายต่างร่วมกันสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกัน (working consensus)
3. ในการแสดงออกถึงความน่าประทับใจของปัจเจกบุคคลที่แสดงต่อบุคคลอื่น ๆ นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างกันดังกล่าวนี้ ถ้าดำเนินต่อเนื่องไปนานเท่าใดก็จะยิ่งทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพันในการแสดงออกเช่นนั้นมากขึ้น

4. เมื่อใดที่มีเหตุการณ์ที่แสดงออกแบบขัดแย้งกันเกิดขึ้น ความสัมพันธ์ทางสังคมก็จะหยุดชะงักลง ภาวะนี้ทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด โกรธ รู้สึกไม่สบายใจ และมีความอับอายไม่อยากจะสู้หน้ากัน

นักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ที่ชื่อว่า กอฟแมน (Goffman) ได้กล่าวถึง อนาคตของบุคคลอื่นที่คาดหวังให้ปัจเจกบุคคลกระทำตามที่ตนต้องการ และบุคคลแต่ละคนเองก็ได้แสดงตนตามภาพลักษณ์ที่ผู้อื่นมอบหมายให้ ภาวะนี้เป็นผลผลิตให้เกิดความสัมพันธ์เชิงการละคร (dramaturgy) ทำให้ชีวิตของคนประกอบด้วยส่วน 2 ส่วน คือ ส่วนฉากหน้า (front region) คือสิ่งที่บุคคลกระทำตรงตามความคาดหวังของสังคม อีกส่วนหนึ่งคือ ส่วนหลังฉาก (back region) คือ สิ่งที่อยู่หลังฉากเป็นชีวิตส่วนตัวของบุคคลทั่วไป ที่ไม่ยอมให้ใครรู้ใครเห็น ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของปัจเจกบุคคลที่มีความต้องการแท้จริงส่วนตัว ส่วนเวทีการแสดงหรือฉากก็คือ สถานการณ์ (situation) ซึ่งเป็นสถานะที่บุคคลกำลังเผชิญอยู่ในชีวิตจริง โดยปกติทั่วไป บุคคลจะแสดงการกระทำออกมาให้ตรงกับความต้องการของสังคมเสมอ เพื่อสร้างสัมพันธภาพ หรือความประทับใจต่อกัน แต่ในขณะที่เบื้องหลังที่เป็นพฤติกรรมส่วนตัว บุคคลอาจแสดงท่าทางการพูด หรือการกระทำที่ตรงกับความต้องการของตนเองซึ่งอาจจะขัดแย้งกับความคาดหวังของบุคคลอื่นก็ได้

ในภาวะที่บุคคลต้องการจะกระทำบางสิ่งบางอย่าง ที่ไม่ตรงตามความคาดหวัง หรือขัดแย้งกับความต้องการหรือบรรทัดฐานของสังคม บุคคลก็จะมีการกำหนดวิธีการและคิดใคร่ครวญต่อรองเพื่อที่จะสามารถให้ได้กระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการจะกระทำ โดยให้กระทบกระเทือนต่อความอยู่รอดของตนในสังคมให้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการการละเมิดบรรทัดฐานของสังคมนั้น อาจถูกเรียกว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม และอาจได้รับโทษจากสังคมได้

✓ จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น เมื่อมองย้อนมาที่การศึกษาถึงปรากฏการณ์การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี แนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ ช่วยให้แนวทางในการพิจารณาถึงปรากฏการณ์การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นว่า ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลของ นักเรียนวัยรุ่นนั้น พวกเขาได้เลือกกระทำโดยผ่านการตีความ หรือให้ความหมายที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์รอบข้างอย่างไรบ้าง และเนื่องจากการที่สังคมกำหนดไว้ว่าการใช้จ่ายถือว่าเป็นสิ่งที่ขัดกับบรรทัดฐานของสังคม ทำให้มีคำถามว่า พวกเขาได้คิดใคร่ครวญหรือต่อรองกับตนเองและสังคมอย่างไร กล่าวคือพวกเขามีการสร้าง ความชอบธรรมหรือทำให้ตนเองรู้สึกสบายใจในการใช้จ่ายอย่างไร รวมทั้งคิดหาวิธีการที่จะรอดพ้นจากการถูกลงโทษหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างไร และเมื่อเขาได้พิจารณาจนกระทั่งถึงภาวะหนึ่ง พวกเขาได้มีโอกาสดำลงมือใช้จ่ายตามที่เขาคิดไว้ได้อย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตาม การที่นักเรียนวัยรุ่นได้ตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมเป็นผู้ใช้จ่ายในท่ามกลางสังคมที่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ผู้วิจัยเกิดข้อสงสัยว่าเป็นเพราะเหตุใดพวกเขาจึงคิด และตัดสินใจมีพฤติกรรมที่จะละเมิดบรรทัดฐานดังกล่าวนี้ ซึ่งแนวคิดที่จะช่วยเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่น่าพาตนเองเข้าไปใช้จ่ายอีกแนวคิดหนึ่งคือ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน

3.1.2 วัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน (Deviant Subculture)

แม้ในสังคมใหญ่จะมีศีลธรรม จารีตประเพณี ค่านิยมหลัก หรือกฎหมายที่เป็นบรรทัดฐานในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของผู้คนเพื่อช่วยให้สังคมอยู่ได้ อาทิ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ การดูแลของครูอาจารย์ การมีหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา ตลอดจนกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องยาบ้า แต่ในความเป็นจริงก็ยังคงพบว่ามีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งที่ใช้ชีวิตบางขณะของตนละเมิดบรรทัดฐานดังกล่าว ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ในสายตาของคนทั่วไปในสังคมอาจมองว่าพวกเขาเป็นคนไม่ดี ไม่รู้จักรักชาติตนเอง เป็นผู้ก่อความเดือดร้อน ตลอดจนเป็นผู้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม แต่สำหรับตัวนักเรียนวัยรุ่นเองแล้ว พวกเขาจะคิดอย่างไรเราไม่อาจจะทราบได้ ซึ่งผู้วิจัยถือว่า ทักษะที่เกิดจากมุมมองของพวกเขากันเองในการเป็นผู้ใช้จ่ายนั้นเป็นสิ่งที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า พวกเขาคิดถึงกลุ่มของพวกเขาตนเองอย่างไร ในการเป็นผู้ใช้จ่าย

ตามแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบนแล้ว แนวคิดนี้กล่าวว่า วัฒนธรรมของกลุ่มมักประกอบด้วย ค่านิยม ทศนคติ พฤติกรรม และวิถีชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหลักของสังคม (Kornblum. 1994 : 218) แต่ในขณะเดียวกัน สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยทุกคนก็ยังคงเป็นสมาชิกของสังคมใหญ่อยู่ดั้งเดิม กล่าวคือ พวกเขาก็มีครอบครัว มีเพื่อน และคนอื่นๆ ที่อยู่นอกกลุ่มวัฒนธรรมย่อย ซึ่งเขาก็ร่วมใช้ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมร่วมด้วย เพียงแต่ในบางขณะที่พวกเขาอยู่ภายใต้กลุ่ม

วัฒนธรรมย่อยนั้น พวกเขาได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมกลุ่ม ก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรวมทั้งความรู้สึกเห็นด้วยกับค่านิยม และวิถีปฏิบัติของกลุ่มของพวกเขา และใช้ชีวิตเป็นส่วนตัวบางขณะแยกห่างออกจากกลุ่มทางสังคมอื่นๆ โดยพัฒนากิจกรรมบางอย่างขึ้นมา เช่น ภาษา การแต่งกาย กฎระเบียบ และบรรทัดฐานต่างๆ เพื่อให้กลุ่มวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาดำรงอยู่ได้

กล่าวโดยทั่วไป ผู้คนมักให้นิยามคำว่า ความเบี่ยงเบน (deviance) ว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม แต่ในปรากฏการณ์จริงผู้วิจัยคิดว่ามีความซับซ้อนมากกว่าความหมายดังกล่าว ซึ่งสิ่งที่พอจะบอกได้ว่าเป็นความเบี่ยงเบนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างน้อย 3 ประการ คือ เวลา สถานที่ และอำนาจหรือความคิดเห็นส่วนใหญ่ของสังคม (Kornblum, 1994 : 218) ซึ่งพอจะอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้ ประการแรก ความเบี่ยงเบนเกิดขึ้น ผันแปรตามแต่ละช่วงเวลา กล่าวคือในกิจกรรมเดียวกันในช่วงเวลาหนึ่งอาจถือเป็นเรื่องปกติ แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปอาจเป็นความเบี่ยงเบนได้ เช่น ผีน โคเคน แอมเฟตามีน เคยถูกกฎหมายและหาได้ง่ายใช้คล่องเหมือนยาธรรมดาทั่วไป แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไปมาในปัจจุบันการใช้ยาดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ประการที่สอง การนิยามความเบี่ยงเบนผันแปรไปตามแต่ละสถานที่ เช่น การนำแอมเฟตามีนมาใช้ในการรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลด้วยความควบคุมดูแลของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ไม่ถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่ถ้านักเรียนนำมาใช้ในโรงเรียนหรือสถานที่อื่นๆ ถือเป็นการกระทำผิดกฎหมาย และถูกสังคมมองว่าเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ประการที่สาม การจะกล่าวว่าการกระทำใดเป็นความเบี่ยงเบนหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น การฆาตกรรม ซึ่งน้อยคนที่จะสงสัยว่าเป็นความเบี่ยงเบนหรือไม่ เพราะว่าโดยส่วนใหญ่คิดว่าเป็นความเบี่ยงเบนเนื่องจากคนเกือบทั้งหมดเห็นพ้องกันว่าเป็นการทำลายชีวิต เว้นไว้แต่ผู้ที่เห็นว่าเป็นฆาตกรรมเองที่อาจจะคิดเหมือน หรือไม่เหมือนกับที่สังคมส่วนใหญ่ตีตราว่าพวกเขา ซึ่งก็ได้มีการศึกษาในกลุ่มฆาตกร นักจี้ปล้น และอาชญากรพบว่า บุคคลเหล่านี้มีการรับรู้ตนเองไม่เหมือนกับบุคคลทั่วไปในสังคมทั้งหมดเลยทีเดียว กล่าวคือ พวกเขา มองตนเองว่าเป็นผู้มีคุณธรรม และให้ความเมตตาต่อบุคคลที่เขาลงมือกระทำลงไปนั้น (Thio, 1966 : 184)

สำหรับกรณีการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ในมุมมองของสังคมโดยทั่วไปอาจตีตราว่าพวกเขาเป็น คนที่มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม แต่สำหรับนักเรียนวัยรุ่นเองแล้ว ยังไม่เป็นที่ทราบกันอย่างแน่ชัดว่าเป็นอย่างไร พวกเขาอาจจะมึนตึ๊งเช่นที่กล่าวมานี้หรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้เพราะ ตามหลักแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว กล่าวได้ว่า บุคคลแต่ละคนจะมีการตีความ ให้ความหมายแก่การกระทำต่างๆ ของตน ตามทัศนะ มุมมองของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนแต่ละคนที่เป็นผู้ใช้ยาบ้าก็ย่อมจะมีการให้ความหมายแก่ตนเองเกี่ยวกับการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งทัศนะ มุมมอง หรือโลกทัศน์ของพวกเขาเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าในวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของพวกเขาเป็นอย่างไร มีความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม และวิถีปฏิบัติภายในกลุ่มของพวกเขาเป็นอย่างไรบ้าง

นอกจากนี้ การที่บุคคลที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์บางประการ เช่น การเป็นคนที่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ หรือเป็นผู้ที่ใช้สิ่งที่ทำให้เสพติดชนิดอื่นๆ เช่น กาแฟ ยาแก้ปวด หรือยานอนหลับ ซึ่งหมายรวมถึงกรณีการศึกษาการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นด้วยนั้น ทำไมการใช้สารบางอย่างจึงไม่เรียกว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนเช่นเหล้า บุหรี่ กาแฟ แต่การใช้สารอีกอย่างหนึ่งเช่นการใช้ยาบ้าจึงเรียกว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ต่อ

คำถามนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ช่วยอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนมาร่วมพิจารณา คือ แนวคิดเรื่องการติดตรา (labeling) และแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และทุติยภูมิ (Kornblum. 1994 : 227)

3.1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการติดตรา (labeling)

แนวคิดเกี่ยวกับการติดตรานี้ เกิดขึ้นในปี (1960) เป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่เป็นไปในลักษณะที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของสังคม (Thio. 1996 : 184) ซึ่งตามทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว ความเบี่ยงเบนถือว่าเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการติดตรา กล่าวคือ สังคมได้ให้ความหมายแก่พฤติกรรมของผู้กระทำที่ผิดไปจากข้อกำหนดของสังคมว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน และการติดตราโดยมากมักจะกระทำโดยหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมทางสังคม เช่น สถาบันทางกฎหมาย สถาบันทางสุขภาพกายสุขภาพจิต สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันอื่นๆในสังคม เป็นต้น ซึ่งกระบวนการติดตรามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ติดตรา กับผู้ถูกติดตรา กล่าวคือ โดยทั่วไปแล้วผู้มีอำนาจมักจะติดตราผู้อื่นว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน (Kendall. 1996 : 265) เช่น การใช้ถ้อยคำในการติดตราบุคคลที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า ผู้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวาย พวกหัวดี๋ นักเลงหัวไม้ เด็กเสเพล พวกซี้ชโมย ตลอดจน ไอ้ซี้ช่า เป็นต้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า โดยมุมมองของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้าเองแล้ว พวกเขารับรู้ว่สังคมได้ติดตราพวกเขาหรือไม่อย่างไร พวกเขามีความรู้สึก และแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อการติดตราของสังคมดังกล่าวนี้ได้อย่างไรบ้าง

ยิ่งไปกว่านั้น ในกระบวนการติดตรา กลุ่มสังคมจะเป็นผู้กำหนดภาวะความเบี่ยงเบน โดยการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ขึ้นมา เมื่อมีผู้ละเมิดระเบียบกฎเกณฑ์ดังกล่าวบุคคลนั้นก็จะเป็นผู้เบี่ยงเบนและถูกติดตราว่าเป็นคนนอกกลุ่มสังคม จากที่ขณะดังกล่าวนี้ ความเบี่ยงเบนจึงไม่ใช่คุณลักษณะของการกระทำด้วยตัวของมันเอง แต่เป็นผลที่ตามมาจากการนำกฎระเบียบไปใช้ปฏิบัติกับการกระทำของบุคคลแต่ละคน ซึ่งถือว่าเป็นการลงโทษแก่ผู้ละเมิดกฎ โดยนัยนี้ ผู้เบี่ยงเบนจึงหมายถึง บุคคลที่ได้รับการติดตราว่าเป็นผู้ได้ละเมิดกฎ และพฤติกรรมเบี่ยงเบนคือ พฤติกรรมที่สังคมได้กำหนดเอาไว้ว่าเป็นความเบี่ยงเบนถ้าหากมีการกระทำ

ในกรณีการศึกษาการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น สังคมได้กำหนดไว้ว่า การใช้ยาบ้าเป็นการละเมิดกฎหมายในฐานะความผิดเกี่ยวกับการไชยาเสพติดให้โทษ ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้าเองแล้ว พวกเขารับรู้ว่พวกเขาเป็นผู้ละเมิดกฎหรือเป็นผู้เบี่ยงเบน หรือไม่ และพวกเขาตอบสนองอย่างไรต่อปฏิกิริยาทางสังคมที่ติดตราพวกเขา

ในขณะเดียวกันกับที่มีกระบวนการติดตราที่สังคมมีต่อบุคคล ได้ก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนของบุคคลเกิดขึ้น ซึ่งเรื่องนี้ได้มีการศึกษาพบว่า มีขั้นตอนสำคัญ 2 ประการ คือ การเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ

3.1.2.2 แนวคิดกระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบน

กระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนนั้น ได้รับการศึกษาและสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ การเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ ซึ่งเทเนเนมัม (Thio. 1996 : 184 ; citing Tannenbaum) ได้ศึกษาโดยการสังเกตกระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนในเด็ก พบว่า ขั้นแรกเด็กอาจจะมีพฤติกรรมที่ไม่ได้คิดว่าถูกหรือผิดต่อบรรทัดฐานของสังคม เช่น ขว้างปากระຈหน้าต่างแตก

ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ขโมยสิ่งของ ชกต่อยกันรุนแรง หรือรวมทั้งใช้ยาเสพติด ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในเด็กวัยรุ่นบางคน ภาวะดังกล่าวนี้ ลิเมิร์ต (Lemert) ได้คิดมโนทัศน์ขึ้นมา เรียกว่า การเบี่ยงเบนปฐมภูมิ (primary deviance) ซึ่งใช้อธิบายว่าเป็นลักษณะฝ่าฝืนบรรทัดฐานที่สังคมกำหนดเอาไว้ แต่เป็นการฝ่าฝืนครั้งแรกๆ ที่เป็นการกระทำที่พวกเขารับรู้กันเองภายในกลุ่ม โดยมีวิถีคิด และการให้ความหมายภายในกลุ่มของพวกเขาเอง และยังไม่เป็นที่รับรู้หรือถูกจับได้ของบุคคลอื่นทั่วไปในสังคม ภาวะดังกล่าวนี้ทำให้พวกเขายังคงมีพฤติกรรมที่อยู่ในขั้นของการเบี่ยงเบนปฐมภูมิต่อไป แต่ต่อมาภายหลัง หากบุคคลอื่นๆ เช่น พ่อแม่ ครู ตำรวจ หรือบุคคลอื่นๆ รับรู้ หรือจับได้ และพิจารณาว่าการกระทำต่างๆ ของพวกเขานั้นมีนัยว่าจะเป็นเด็กที่มีอันตรายต่อสังคม พวกเขาจะถูกกล่าวหาว่าดกเดี๋ยว หรือด่าทอ หรือถูกจัดการด้วยวิธีการอื่นๆ มากยิ่งขึ้น เช่น ถูกจับส่งเข้าสถานพินิจเด็ก สถานบำบัดรักษา รวมทั้งตีตราว่าเป็นเด็กไม่ดี เป็นผู้ก่อความยุ่งยาก เป็นผู้เบี่ยงเบน ซึ่งภาวะการจัดการและตีตราดังกล่าวนี้ อาจทำให้พวกเขาพัฒนาอัต มโนทัศน์ไปในทางร้ายกลายเป็นผู้ค่อยๆ เพิ่มพฤติกรรมเบี่ยงเบนของตนไปเรื่อยๆ ลิเมิร์ตเรียกภาวะนี้ว่า การเบี่ยงเบนทุติยภูมิ (secondary deviance) ซึ่งหมายถึงการฝ่าฝืนกฎซ้ำแล้วซ้ำอีก และผู้ฝ่าฝืนนี้ก็ยอมรับว่าตนเองเป็นผู้เบี่ยงเบน ซึ่งภาวะการยอมรับว่าตนเองเป็นผู้เบี่ยงเบนในขั้นทุติยภูมินี้ถือว่าการเข้าสู่ความเป็นผู้เบี่ยงเบนอาชีพ (career deviance) (Thio. 1996 : 184)

จากทัศนะกระบวนการการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนโดยผ่านขั้นความเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ดังกล่าวนี ได้ชี้แนะในการศึกษากรณีการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นว่า พวกเขาได้รับรู้ว่าพวกเขากำลังพัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นผู้เบี่ยงเบนหรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ ในแต่ละขั้นตอนนี้พวกเขารับรู้ตนเอง และสังคมรอบข้างอย่างไร ได้รับการตีตราจากสังคมรอบข้างหรือไม่ รวมทั้งพวกเขารับรู้ว่าพวกเขาเป็นผู้เบี่ยงเบนอย่างใดที่สังคมกำหนดให้หรือไม่อย่างไร

ในกระบวนการการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าโดยผ่านขั้นความเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และทุติยภูมิซึ่งอาจถูกสังคมโดยทั่วไปตีตราว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนนั้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าว มักเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยๆ มีพัฒนาการที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนไซร่รอบข้าง ทั้งนี้โดยผ่านการตีความให้ความหมายแก่สิ่งเหล่านั้นตามมุมมองของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนดังได้กล่าวไว้ในแนวคิดของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ในข้างต้น ซึ่งการเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนวัยรุ่นนั้น มีอีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันและจะช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม

3.1.3 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)

นักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ กล่าวว่า ความเบี่ยงเบนเป็นกระบวนการ (process) ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้เบี่ยงเบนกับสังคมรอบข้าง เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์โดยผ่านการตีความหรือให้ความหมายกับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว ซึ่งก่อเป็นรูปเป็นร่างที่เป็นโลกทัศน์ของผู้เบี่ยงเบนเอง โดยนัยนี้ ความเบี่ยงเบนจึงเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยตัวของพวกเขาเอง (Thio. 1996 : 182 ; citing Sutherland)

แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม กล่าวว่า กระบวนการที่ทำให้คนเรียนรู้มักเริ่มต้นจากการสังเกตของแต่ละคน ซึ่งเรียกว่า การเรียนรู้โดยการสังเกต (observation learning) กล่าวคือ บุคคลจะสังเกตจาก

สถานการณ์รอบ ๆ ตัวในฐานะที่เป็นตัวแบบ(model) และรวมทั้งเกิดการเรียนรู้จากการได้รับการเสริมแรง (reinforcement) ที่เป็นผลตามมาจากการกระทำต่างๆของตน (Durkin, 1995 : 121 ; citing Bandura, 1986)

การเรียนรู้จากตัวแบบ เกิดจากการที่บุคคลได้อยู่ร่วมในสถานการณ์ ได้สัมผัสกับเรื่องราวสาระที่มีอยู่ในตัวแบบที่เป็นบุคคลต่างๆในสังคม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลจะกระทำตามอย่างตัวแบบทั้งหมด ซึ่งแนวความคิดการเรียนรู้ทางสังคมได้ให้ข้อเสนอว่า บุคคลจะให้ความสนใจกับตัวแบบใดตัวแบบหนึ่งตามการให้ความหมายของแต่ละบุคคล ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขให้เขาเกิดการเรียนรู้จากสิ่งนั้น แต่อย่างไรก็ตาม การสังเกตตัวแบบพฤติกรรมนั้นๆ ไม่ได้หมายความว่า จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในตัวบุคคลผู้สังเกตโดยทันทีทันใด แต่การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้จนจะมีกระทำการหรือไม่ นั้นมีอีกแนวคิดหนึ่งที่จะช่วยอธิบายเพิ่มเติม คือ แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (conformity) ซึ่งจะได้อธิบายถึงต่อไป

การเรียนรู้ทางสังคมอีกประการหนึ่ง คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากผลที่ได้รับจากการกระทำของตนเอง หมายถึงภาวะที่บุคคลรู้สึกพึงพอใจและยินดีที่จะคงความประพฤตินั้นไว้ ถ้าหากการกระทำนั้นให้ผลในทางบวก (positive reinforcement) กับตนเอง แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลของการกระทำนั้น ทำให้เขารับรู้ว่าเป็นสิ่งที่น่าโทษ และให้ความรู้สึกในทางลบ (negative reinforcement) แก่ตนเอง พวกเขาจะเรียนรู้ที่จะมีแนวโน้มลดพฤติกรรมนั้นลง

การเรียนรู้ทางสังคมในลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้มีผลต่อความเป็นอัตตา (self) ของบุคคลแต่ละคน 2 ประการ คือ ภาวะการเตือนตนเอง (self-monitoring) และ การเชื่ออำนาจในตน (self-efficacy)

การเตือนตนเอง (self-monitoring) หมายถึงภาวะที่เมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่มีตัวแบบเกิดขึ้น บุคคลจะพิจารณาใคร่ครวญกระตุ้นเตือนตนเองว่า ตนเองจะกระทำหรือไม่กระทำตามตัวแบบนั้น โดยคำนึงถึงความถูกต้องของตัวแบบ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเลียนแบบนั้น

ส่วนการเชื่ออำนาจในตน (self-efficacy) หมายถึงภาวะที่บุคคลมีความเชื่อว่า ตนเองสามารถควบคุม หรืออยู่เหนือสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของตนได้ เป็นภาวะที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจที่บุคคลคาดหวังว่าจะกระทำในอนาคต ซึ่งการรับรู้ถึงความสามารถของตัวบุคคลจะมีผลต่อการเลือกกระทำ กล่าวคือ หากบุคคลมีความเชื่ออำนาจในตนสูง เขาจะกล้าที่จะลงมือกระทำการต่างๆเพราะคิดว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์นั้นๆได้เมื่อลงมือกระทำ

ภาวะการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอัตตาของบุคคลดังกล่าวนี้ ให้แนวในการพิจารณาว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้อยู่ในสถานการณ์ต่างๆทางสังคม พวกเขาได้เรียนรู้ที่เกิดจากทั้งตัวแบบ และจากผลของการกระทำของตนหรือไม่อย่างไร จึงมีส่วนในการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า รวมทั้ง วิธีการกระตุ้นเตือนตนเองจากการเห็นตัวแบบ และความเชื่อที่ว่าตนเองสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆได้นั้น เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการตัดสินใจเลิกใช้ อย่างไร

อย่างไรก็ดี ดังได้กล่าวไว้ในข้างต้นว่า ก่อนที่บุคคลจะลงมือกระทำการใดๆ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่บุคคลเรียนรู้จากตัวแบบ และการคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตน โดยคำนึงว่าจะเป็นสิ่งที่ถูกต้องและให้ผลดีต่อตนเองหรือไม่ต่อจากนั้นจึงจะลงมือกระทำ หรือไม่กระทำตามแบบอย่างนั้น ภาวะดังกล่าวนี้ได้รับการศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเรียกว่า แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ

3.1.4 แนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (Conformity)

วัยรุ่นที่กลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดไม่ว่าชนิดใดมักถูกตั้งข้อสังเกต และกล่าวถึงว่าเกิดจากการที่พวกเขาเลือกคบเพื่อนที่ไม่ดีที่มีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ทำให้เขาเข้าร่วมกิจกรรมโดยการเลียนแบบหรือกระทำตามอย่างคนอื่นในกลุ่ม จากข้อสังเกตดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสงสัยว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเลียนแบบนี้สามารถช่วยอธิบายถึงการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้หรือไม่อย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับการเลียนแบบกล่าวว่า การที่บุคคลจะเข้าสู่กระบวนการใดๆ ที่แตกต่างจากการกระทำเดิมๆ ของตน จะต้องผ่านขั้นตอนการคิดใคร่ครวญกับตนเองที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับคนรอบข้าง ซึ่งนักจิตวิทยาสังคมกล่าวว่า การเลียนแบบคือ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของบุคคลในเรื่องการรับรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่คล้อยตาม ไปกับบรรทัดฐานของกลุ่มที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมอยู่ด้วย (Brehm and Kassir, 1996 : 333)

จากการศึกษาของเชอร์ฟ (Muzaffer Sherif) ในปี ค.ศ.1936 และการศึกษาของแอสช (Solomon Asch) ในปี ค.ศ.1951 สามารถสรุปถึงสาเหตุของการเกิดภาวะการเลียนแบบได้ 2 ประการ คือ อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารทางสังคม (information social influence) และ อิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม (normative social influence)

✓ ประการแรก การเลียนแบบเกิดจากอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารทางสังคม (information social influence) กล่าวคือ บุคคลมักจะเลียนแบบผู้อื่นเนื่องจาก พวกเขาต้องการเป็นคนที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคมนั้น (the desire to be right) ทั้งนี้โดยบุคคลจะใช้วิธีการสังเกต ศึกษาข้อมูลรอบ ๆ ตัว ทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว เป็นการหันไปมองแบบอย่างของคนอื่นๆ เพื่อใช้ความคิดเห็น (opinions) และการกระทำ (actions) ของผู้อื่นมาเป็นแนวทางในการคิดและปฏิบัติของตน โดยนัยนี้บุคคลจึงให้นิยามต่อความคิดเห็น และการกระทำของผู้อื่นว่า เป็นความจริงทางสังคม (social reality) สำหรับตน ซึ่งการเลียนแบบจากแหล่งที่มาของอิทธิพลทางสังคมดังกล่าวนี้ จึงถูกเรียกว่า อิทธิพลจากข้อมูลข่าวสารทางสังคม

✓ ประการที่สอง การเลียนแบบเกิดจากอิทธิพลของบรรทัดฐานทางสังคม (normative social influence) เป็นภาวะที่บุคคลเลียนแบบผู้อื่น เพราะกลัวการถูกลงโทษจากสังคม ถ้าหากกระทำผิดแปลกออกไปจากกลุ่มสังคมของตน บุคคลจึงมักจะหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทั้งนี้เพราะ พวกเขาต้องการเป็นที่รักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่น (the desire to be liked) ในสังคม

อย่างไรก็ตาม ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นนั้น บุคคลแต่ละคนก็มักจะคิดถึงความเป็นตัวของตัวเอง ที่มีลักษณะเฉพาะตนซึ่งอาจมีความรู้สึกไม่เห็นด้วย หรือ ขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมนั้น แต่ก็ต้องปฏิบัติตามด้วยความอดอดใจ ดังนั้น ในการเลียนแบบ จึงก่อให้เกิดภาวะที่แตกต่างกันใน 2 ลักษณะคือ การเลียนแบบอย่างเป็นส่วนตัว (private conformity) และการเลียนแบบเฉพาะต่อหน้าสาธารณชน (public conformity)

การเลียนแบบอย่างเป็นส่วนตัว บางครั้งเรียกว่า ภาวะการยอมรับที่แท้จริง (true acceptance) เป็นภาวะที่บุคคลเปลี่ยนแปลงตนเองตามผู้อื่นทั้งพฤติกรรมภายนอก และความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของตน เป็นการกระทำตามอย่างผู้อื่นอย่างรู้สึกเชื่อว่าความคิด และการกระทำต่างๆ เหล่านั้นถูกต้องจริงๆ

ส่วนการเลียนแบบเฉพาะต่อหน้าสาธารณชน เป็นภาวะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างผิวเผิน แสดงออกมาเฉพาะอยู่ต่อหน้าบุคคลอื่น กล่าวคือ บุคคลจะตอบสนองต่อแรงกดดันของบรรทัดฐานของกลุ่มโดยการสร้างทำเป็นเห็นด้วย แต่ในความคิดส่วนตัวลึกๆแล้วไม่ได้รู้สึกเห็นด้วยอย่างนั้นทั้งหมด แต่การที่บุคคลสร้างทำตามผู้อื่นเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้อื่น เพราะบุคคลต้องการจะกระทำตนให้เป็นที่ยอมรับ

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการเลียนแบบอย่างเป็นส่วนตัว กับ การเลียนแบบต่อหน้าสาธารณชน คือ ในประการแรกนั้น แม้ว่าจะไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วย พวกเขาก็ยังคงมีพฤติกรรมกระทำตามนั้นอยู่ แต่ในประการหลังนี้ พวกเขาจะทำตามผู้อื่นก็ต่อเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมเท่านั้น แต่เมื่อเขาอยู่คนเดียวโดยส่วนตัวแล้ว พวกเขาจะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นๆ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเลียนแบบดังกล่าวนี้ ให้แนวทางในการศึกษากรณีการกลายเป็นผู้ไชยาบ้า ในนักเรียนวัยรุ่นว่า เกิดจากการเลียนแบบบุคคลในสังคมที่เขาอยู่ร่วมด้วยหรือไม่อย่างไร กล่าวคือ เป็นการเลียนแบบที่เกิดจากความความคิดคาดหวังภายในใจว่าตนเองต้องการเป็นคนที่ถูกต้องต่อบรรทัดฐานของสังคม หรือต้องการเป็นที่รักที่พอใจของคนในสังคมนั้นๆตัวเขาหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ให้แนวในการพิจารณาว่าพฤติกรรมการเลียนแบบนั้น เป็นแบบเป็นส่วนตัวที่ทั้งพฤติกรรมภายนอกและความรู้สึกภายในใจสอดคล้องกันหรือไม่ หรือเป็นการเลียนแบบเฉพาะต่อหน้าสาธารณชนคือจะกระทำเฉพาะอยู่ต่อหน้าคนอื่นแต่อยู่นอกกลุ่มจะไม่ทำ ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ช่วยเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการกลายเป็นผู้ไชยาบ้าว่า พวกเขาได้คิดตัดสินใจที่มีลักษณะการเลียนแบบกระทำตามอย่างบุคคลอื่นด้วยความคิด ความรู้สึกอย่างไร จึงนำไปสู่การกลายเป็นผู้ทดลองไชยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ได้

ยิ่งไปกว่านี้แล้ว การที่บุคคลเรียนรู้ที่จะมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจถูกสังคม ตีตราว่าเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสการเรียนรู้อันเกิดจากการได้อยู่ร่วมกันในกลุ่มสังคมที่มีวัฒนธรรมย่อยที่แตกต่างจากวัฒนธรรมหลัก (differential association) ด้วย ดังเช่น การศึกษาที่เกิดจากการตั้งคำถามว่า ทำไมคนบางคนในสังคมจึงกลายเป็นผู้เบี่ยงเบน แต่ทำไมอีกคนหนึ่งที่อยู่สังคมเดียวกันนั้นและมีสถานภาพเดียวกันจึงไม่เป็นผู้เบี่ยงเบน คำถามดังกล่าว เป็นคำถามของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ที่ต้องการค้นหาคำตอบ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซูทเธอร์แลนด์ (Kornblum, 1994 : 225-226 ; citing Sutherland) ได้ศึกษาและสรุปเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงแตกต่างซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการกลายเป็นผู้ไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ด้วยว่า ความสัมพันธ์เชิงแตกต่างในสังคม ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้เริ่มทดลองไชยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ อย่างไร

3.1.5 ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association Theory)

ซูทเธอร์แลนด์ (Kendall, 1996 : 265 ; Kornblum, 1994 : 225-226 ; citing Sutherland) ได้ให้แนวคิดในทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่างนี้ว่า บุคคลแต่ละคนจะมีแนวโน้มเป็นผู้เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม ถ้าพวกเขามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่มีความเบี่ยงเบนบ่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่มีการให้นิยามเกี่ยวกับความเบี่ยงเบนนั้น การเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) จะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของการนิยาม ซึ่งพฤติกรรมความเบี่ยงเบนในสายตาของสังคมจะเพิ่มมากขึ้น ถ้าบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่ให้นิยามพฤติกรรมนั้นๆไป

ในทางบวก และจะลดลงเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้นิยามไปในทางลบ และการนิยามจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถี่หรือจำนวนครั้ง และระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งความเข้มของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้นิยามนั้นด้วย จากแนวคิดของซูทเธอร์แลนด์ ดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่า บุคคลแต่ละคนจะมีแนวโน้มที่จะเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม ถ้าพวกเขามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่มีความเบี่ยงเบนบ่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้อันเกิดจากการเลียนแบบคล้อยตาม (conformity) เกิดขึ้น (Kendall. 1996 : 265 ; Brehm and Kassir. 1996 : 333-339)

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ได้มีการศึกษาทดสอบข้อเสนองานเชิงทฤษฎีดังกล่าวในพื้นที่ที่มีอาชญากรรมสูงพบว่า ในพื้นที่ศึกษาดังกล่าวมีกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมแบบอาชญากรที่ได้รับแรงเสริมโดยบรรทัดฐานของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่น และมีชุดของค่านิยมของวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของตนอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย มโนทัศน์สำคัญๆ อาทิ ความยุ่งยาก (trouble) ความดื้อรั้น (toughness) ความเป็นไอ้ตัวแสบ (smartness) ความน่าตื่นเต้น (excitement) ความมีอันตราย (fate) และความมีอิสระมีอำนาจในตน (autonomy) ชุดของค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ สังคมโดยทั่วไปมักรู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดขึ้นกับตน แต่สำหรับกลุ่มเด็กที่ถูกศึกษากลับให้ความหมายที่ต่างออกไป กล่าวคือ ความยุ่งยากมีความหมายว่าเป็นการต่อสู้ และการตีกัน การใช้สิ่งเสพติด หรือการมีเพศสัมพันธ์กับหลายๆ คนถือว่าเป็นเรื่องโก้ที่สามารถนำมาคุยอวดกับเพื่อนๆ ได้ตราบดีที่ยังไม่ถูกจับ ความดื้อรั้นมีความหมายว่าเป็นการแสดงออกทางร่างกายที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เกรงกลัวใคร หรือมีความหมายว่าเป็นคนกล้าหาญไม่ชี้ขาดต่อสิ่งใดๆ ความเป็นไอ้ตัวแสบแสดงถึงการมีศักยภาพความสามารถที่ตรงกันข้ามกับคำว่าง่าย ๆ ง่ายๆ ความตื่นเต้นหวาดเสียวมีความหมายว่าเป็นการผจญภัยก่อนที่จะไปสู่ความสำเร็จ ภาวะอันตรายเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตของพวกเขา มีความหมายว่าจะเป็นเรื่องของความโชคร้าย และเป็นความเก่งกล้าสามารถที่พวกเขาสามารถหลบหลีกการจับกุมได้ ที่กล่าวมานี้ เป็นชุดของค่านิยมของเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในสายตาของสังคม ซึ่งแตกต่างไปจากเด็กคนอื่นๆ ในพื้นที่ศึกษาเดียวกัน จากการศึกษาดังกล่าวนี้ ได้ยืนยันแนวคิดของซูทเธอร์แลนด์ที่ว่าด้วยเรื่องพฤติกรรมความเบี่ยงเบนของบุคคลว่า เป็นภาวะที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association) ในสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงแตกต่างดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดแนวทางสำหรับนำมาศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการให้ความหมายต่อพฤติกรรมการใช้ยาบ้า ของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นว่า นักเรียนวัยรุ่นเหล่านั้นได้มีโอกาสสัมผัสกับกลุ่มคน หรือสถานการณ์ที่ให้ความหมายที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ความแตกต่างของสถานการณ์เหล่านั้นเป็นอย่างไร จึงนำไปสู่การกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งแรก และใช้ในครั้งต่อมา หรือแม้กระทั่งการตัดสินใจเลิกใช้ และภายใต้วัฒนธรรมกลุ่มย่อยของพวกเขา พวกเขาได้ให้ความหมายที่เป็นชุดของค่านิยมในวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของพวกเขาเองอย่างไรบ้าง และรวมทั้งกลุ่มย่อยของพวกเขาได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสถานการณ์เงื่อนไขที่แตกต่างให้นักเรียนวัยรุ่นคนอื่นๆ เข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าอย่างไรบ้าง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นนั้น อาจกล่าวได้ว่า โดยธรรมชาติส่วนลึกของนักเรียนวัยรุ่นแล้ว พวกเขามีโอกาสที่จะเรียนรู้และเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีโอกาสเรียนรู้เชิงแตกต่างในกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาบ้า เพราะการที่พวกเขาได้อยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่มีความคิด และการกระทำที่

เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า ประกอบกับความสามารถเข้าถึงยาบ้าได้ไม่ยาก และอยู่ในสถานการณ์ที่สามารถหลบซ่อนจากการพบเห็นของบุคคลอื่น พวกเขาอาจจะปฏิสัมพันธ์กับตนเองและนำไปสู่การลงมือร่วมกันใช้ยาบ้าที่นักสังคมวิทยาเรียกว่าผู้เบี่ยงเบนในชั้นปฐมภูมิได้ แต่ภาวะดังกล่าวนี้อาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าพวกเขามีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันต่อบรรทัดฐานที่สถาบันทางสังคมกำหนดไว้ รวมทั้งการมีกฎระเบียบของสังคมที่ควบคุมไว้อย่างเข้มงวดกวดขันชัดเจน ก็อาจจะเป็นตัวกำหนดไม่ให้พวกเขาสามารถแสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเช่นการใช้ยาบ้าขึ้นได้ ซึ่งการมีกฎระเบียบกติกากฎและการใช้วิธีการต่างๆในสังคมเพื่อกำหนดให้ทุกคนปฏิบัติตาม หรือเพื่อยับยั้งการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในการอยู่ร่วมกันนี้ นักสังคมวิทยาเรียกว่า การควบคุมทางสังคม

3.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม (social control)

การกลายเป็นผู้ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมเช่นการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้นมีที่มาจากเงื่อนไขที่หลากหลาย แต่ในทัศนะของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว พวกเขากล่าวว่า ขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งของกระบวนการสร้างแบบแผนของพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือ ตอนถูกจับได้ และถูก ตีตราต่อสาธารณชนว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน เช่น พฤติกรรมการลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก วัยรุ่นอาจให้ความหมายการกระทำของตนที่แตกต่างไปจากคนธรรมดาทั่วไป และต่อมาถ้าหากพ่อแม่ ครู หรือตำรวจพิจารณาเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นการฝ่าฝืนบรรทัดฐานที่ทุกคนตกลงเอาไว้ เขาอาจจะถูกตีตราว่าเป็นผู้ใช้ยาเสพติดซึ่งถือว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ในขณะที่มุมมองของวัยรุ่นเองแล้ว เขาอาจมีวิธีคิดเป็นอย่างอื่นซึ่งต่างจากที่สังคมกำหนดว่าเขาเป็นผู้เบี่ยงเบน ลักษณะดังกล่าวนี้นักสังคมวิทยาแนวควบคุมทางสังคมพิจารณาว่าเป็นภาวะที่แสดงถึงการต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม

การต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม เป็นภาวะที่บุคคลรู้สึกไม่เชื่อถือ ไม่ปฏิบัติตาม หรือ ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม ในทัศนะของนักทฤษฎีแนวการควบคุมทางสังคม (social control) กล่าวว่า สิ่งที่เป็นเงื่อนไขให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมคือ การควบคุมทางสังคมที่มีอยู่เหนือปัจเจกบุคคล มีนักทฤษฎีแนวการควบคุมทางสังคมที่สำคัญ 3 คน ซึ่งให้ความกระจ่างในเรื่องการควบคุมทางสังคม ที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า คือ Walter Reckless ,Ivan Nyc และ Travis Hirschi (บุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. 2532 : 6-15 ; Kendall. 1996 : 239 : citing Reckless. 1967, Hirschi. 1969)

แนวคิดการควบคุมทางสังคมของเรคเลส (Walter Reckless) เขาให้ชื่อว่าทฤษฎีการยับยั้ง (Containment Theory) เรคเลสได้สรุปว่า บุคคลจะมีการต่อต้านต่อบรรทัดฐานของสังคม ถ้าหากได้รับแรงผลักดันให้กระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยอิทธิพลภายนอก ได้แก่ การขาดแคลน หรือความสูญเสีย ความขัดแย้งหรือความไม่ลงรอยกัน และบุคคลถูกกระตุ้นให้กระทำผิดเนื่องจากแรงขับภายในหรืออิทธิพลทางจิตวิทยา เช่น ความคับข้องใจ ความสิ้นหวัง ความรู้สึกด้อยค่า หากบุคคลมีความรู้สึกดังกล่าวมากก็มีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลเหล่านั้นต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม

อย่างไรก็ตามบุคคลบางคนแม้อยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกัน ก็อาจไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาได้รับการยับยั้งโดยอิทธิพลภายในและภายนอก กล่าวคือ อิทธิพลภายใน เป็นการยับยั้งภายใน (inner containment) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพของบุคคล เช่น มีการควบคุมตนเองได้ดี

(self-control) การมองตัวเองในแง่ดี (good self concept) การมีความรับผิดชอบสูง (responsibility) อิทธิพลภายนอกคือ การยับยั้งภายนอก (outer containment) หมายถึง องค์ประกอบทางสังคมที่แวดล้อมบุคคล เช่น สถาบันทางสังคมต่างๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลให้สามารถไปถึงเป้าหมายหรือความคาดหวังของแต่ละบุคคล ถ้าหากการยับยั้งภายในและภายนอกของบุคคลมีอยู่อย่างมั่นคงแข็งแรงแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม แต่ถ้าบุคคลมีการยับยั้งภายในและภายนอกอ่อนหรือสลายลงแล้ว บุคคลเหล่านั้นก็จะสามารถเข้าสู่และหรือผูกติดอยู่กับพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

จากแนวคิดทฤษฎีการยับยั้งของเรคเลส ทำให้ได้แนวทางในการพิจารณาถึงทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นว่า การกลายเป็นผู้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก และใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือรวมทั้งการเลิกใช้นั้น พวกเขาได้คำนึงถึงการยับยั้งซึ่งใจที่เป็นการควบคุมภายในตนเอง หรือมีการยับยั้งอันเกิดจากการควบคุมของผู้อื่นต่อตนเองหรือไม่อย่างไร และพวกเขาให้ความหมายต่อการควบคุมเหล่านั้นอย่างไรจึงกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้

แนวคิดการควบคุมทางสังคมของอีกท่านหนึ่งคือไนซ์ (Ivan Nyc) แนวคิดของเขามีพื้นฐานมาจากแนวคิดเชิงจิตวิทยาของฟรอยด์ (Freud) เขาได้ให้ข้อเสนอว่า สังคมได้ใช้การควบคุมทางสังคม เพื่อช่วยให้เกิดความสงบลดแนวโน้มของพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มีอยู่ในคนทุกคน การควบคุมทางสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมต่อต้านสังคมของไนซ์แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) การควบคุมภายใน (internal control) หมายถึง การที่พ่อแม่เป็นผู้อบรมขัดเกลาเด็กให้มีค่านิยมที่ปฏิบัติตามกฎของสังคมซึ่งเด็กจะซึมซับเก็บไว้เป็นจิตสำนึก (conscience) จิตสำนึกนี้จะเป็นตัวควบคุมภายในที่ป้องกันบุคคลไม่ให้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน 2) การควบคุมโดยทางอ้อม (indirect control) หมายถึง พัฒนาการทางด้านความรู้สึกยอมรับเคารพและศรัทธาต่อพ่อแม่ของเด็ก ซึ่งจะเป็นเสมือนการควบคุมโดยทางอ้อมที่อยู่เหนือตัวเด็กเหล่านั้น 3) การควบคุมโดยทางตรง (direct control) คือ การควบคุมโดยการลงโทษหลายรูปแบบแตกต่างกัน เช่น การขับไล่ออกจากกลุ่ม เป็นต้น 4) ความรู้สึกพึงพอใจอันเกิดจากการปฏิบัติตามกฎหมาย (legitimate need satisfaction) หมายถึง การที่สังคมมีวิธีการต่างๆ ที่ถูกต้องด้วยกฎหมายที่ทำให้บุคคลแต่ละคนรู้สึกพึงพอใจ เช่น รู้สึกปลอดภัย รู้สึกว่าได้รับการยอมรับ วิธีการทางกฎหมายเหล่านี้ทำให้บุคคลพอใจที่จะต่อต้านอิทธิพลของพฤติกรรมเบี่ยงเบน แต่อย่างไรก็ตาม หากการควบคุมนี้อ่อนแอลงก็อาจส่งผลให้บุคคลต่อต้านบรรทัดฐานของสังคมได้

จากแนวคิดของไนซ์ทำให้เกิดข้อสงสัยว่า เพราะเหตุใด แม้ว่าสังคมจะใช้การควบคุมทั้งสร้างจิตสำนึกภายใน ควบคุมโดยอ้อมหรือควบคุมโดยตรง ตลอดจนสร้างความพึงพอใจต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม แต่ก็ยังมีนักเรียนวัยรุ่นบางคนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า คำถามจึงมีว่า ในมุมมองของนักเรียนวัยรุ่นเหล่านี้พวกเขาคิดถึงการควบคุมทางสังคมดังกล่าวนี้หรือไม่อย่างไรจึงได้เข้าสู่การเป็นผู้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก และใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือรวมทั้งการเลิกใช้ยาบ้า

ส่วนแนวความคิดของไฮร์สชี (Travis Hirschi) เขาได้กล่าวว่า โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วมีลักษณะที่จะต่อต้านสังคมและมีความสามารถในการกระทำที่เป็นอาชญากรได้ เขากล่าวเป็นเชิงสรุปว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ การเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนจะน้อยมาก ถ้าบุคคลมีความ

สัมพันธ์ที่ผูกพันแนบแน่นในครอบครัว ในโรงเรียน และสถาบันอื่นๆในสังคม ไฮร์สตีได้พัฒนาแนวคิดเป็น ทฤษฎีความผูกพันทางสังคม (Social Bond Theory) เขาเชื่อว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนจะเพิ่มขึ้น ถ้าความผูกพันของบุคคลในสังคมอ่อนแอหรือขาดสะบั้นลง สายสัมพันธ์ในสังคมตามแนวคิดของไฮร์สตีประกอบ ด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ

1) ความรู้สึกผูกพัน (attachment) เป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี (superego or conscience) อันเป็นความรู้สึกคำนึงถึงผลประโยชน์ของบุคคลอื่น หรือของสังคมส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ความรู้สึกผูกพันต่อผู้อื่นนี้ ทำให้เกิดการรับเอาบรรทัดฐานของสังคมมาไว้ในตัวของบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการซึมซับบรรทัดฐานของสังคม เมื่อบุคคลมีความรู้สึกผูกพันบุคคลนั้นๆก็ยากที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ แต่ถ้าบุคคลไม่รู้สึกผูกพันกับบรรทัดฐานของสังคม ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือต่อต้านบรรทัดฐานของสังคมได้ แหล่งของความผูกพันที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมยับยั้งการกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นมี 3 ประการคือ พ่อแม่ โรงเรียน และเพื่อน ความรู้สึกผูกพันต่อพ่อแม่ (attachment to parents) เด็กวัยรุ่นที่มีความรู้สึกผูกพันอยู่กับพ่อแม่ของเขาจะมีโอกาส ที่เข้าสู่สถานการณ์ของการกระทำผิดได้น้อย เพราะเด็กวัยรุ่นใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับพ่อแม่ ซึ่งการใช้เวลาของเด็กวัยรุ่นเช่นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบย่อยประการหนึ่งในการป้องกันการกระทำผิด ความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน (attachment to school) นักเรียนที่รู้สึกผูกพันกับครูรับรู้ได้รับการเอาใจใส่จากครู จะมีผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการกระทำผิดน้อยลง ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่รู้สึกไม่ได้ได้รับความสนใจเอาใจใส่จากครู เขาจะมีโอกาสที่จะมีการกระทำผิดบรรทัดฐานทางสังคมมากกว่า ความรู้สึกผูกพันต่อเพื่อน (attachment to peer) เด็กวัยรุ่นที่มีความรู้สึกผูกพันเหนียวแน่นกับเพื่อนที่ดีจะมีความรู้สึกผูกพันในเรื่องการกระทำผิดน้อยลง

2) ความยึดมั่นผูกพัน (commitment) หมายถึง การใคร่ครวญถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหรือผลเสียหายอันจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไป ก่อนที่จะเอาตัวเองไปยึดมั่นผูกพันกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การใคร่ครวญนี้เป็นการคิดถึงการลงทุนเรื่องเวลา พลังงาน และการใช้ตนเอง ไปในการกระทำกิจกรรมต่างๆตามแบบแผนของสังคม กล่าวคือ ก่อนที่บุคคลจะทำอะไรลงไปอันเป็นการผูกมัดตัวเองกับสิ่งนั้น บุคคลย่อมคิดถึงสิ่งที่ต้องลงทุน เช่น เวลา พลังงาน ค่าใช้จ่าย เกียรติยศชื่อเสียง ฯลฯ และผลประโยชน์ที่จะได้รับก่อนที่จะลงมือกระทำการหรือผูกมัดตนเองกับสิ่งนั้น การใคร่ครวญนี้เกิดขึ้นทั้งในเรื่องการปฏิบัติตามหรือทั้งการต่อต้านบรรทัดฐานของสังคม นั้นย่อมาหมายความว่า ถ้าบุคคลพิจารณาเห็นแล้วว่า จะได้รับประโยชน์จากระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมบุคคลก็จะปฏิบัติตาม แต่ถ้าการกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมแล้วจะให้ผลประโยชน์หรือผลกำไรน้อยกว่าสิ่งที่ต้องลงทุนไป บุคคลก็จะไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม แต่เลือกที่จะกระทำผิดเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ นั่นคือ การตัดสินใจที่จะกระทำผิดนั้นก็เป็น การไตร่ตรองอย่างสมเหตุสมผลของเขาแล้วเช่นกัน

3) การเข้าไปเกี่ยวข้อง (involvement) หมายถึง การใช้เวลา พลังงาน และชีวิตของตนเอง แก่กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ข้อสมมุติเบื้องต้นเกี่ยวกับการเข้าไปเกี่ยวข้องนี้กล่าวว่า ถ้าบุคคลใช้เวลา พลังงาน และชีวิตของตนเอง ไปกับการทำความดีหรือการกระทำต่างๆอันไปตามระเบียบบรรทัดฐานของสังคมแล้ว เขาก็จะไม่มีเวลาหรือโอกาสที่จะไปกระทำผิด แต่ถ้าไม่เป็นเช่นนั้น บุคคลก็มีโอกาสกลายเป็นผู้กระทำผิดได้

4) ความเชื่อ (belief) ข้อเสนอเกี่ยวกับความเชื่อมีว่า การกระทำผิดมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าขาดความเชื่อถือต่อบรรทัดฐานของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ยิ่งคนเรามีความเชื่อหรือเชื่อถือในค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคมน้อยลงเท่าใด เขาก็จะยังมีแนวโน้มที่จะละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม หรือมีการกระทำผิดมากขึ้นเท่านั้น

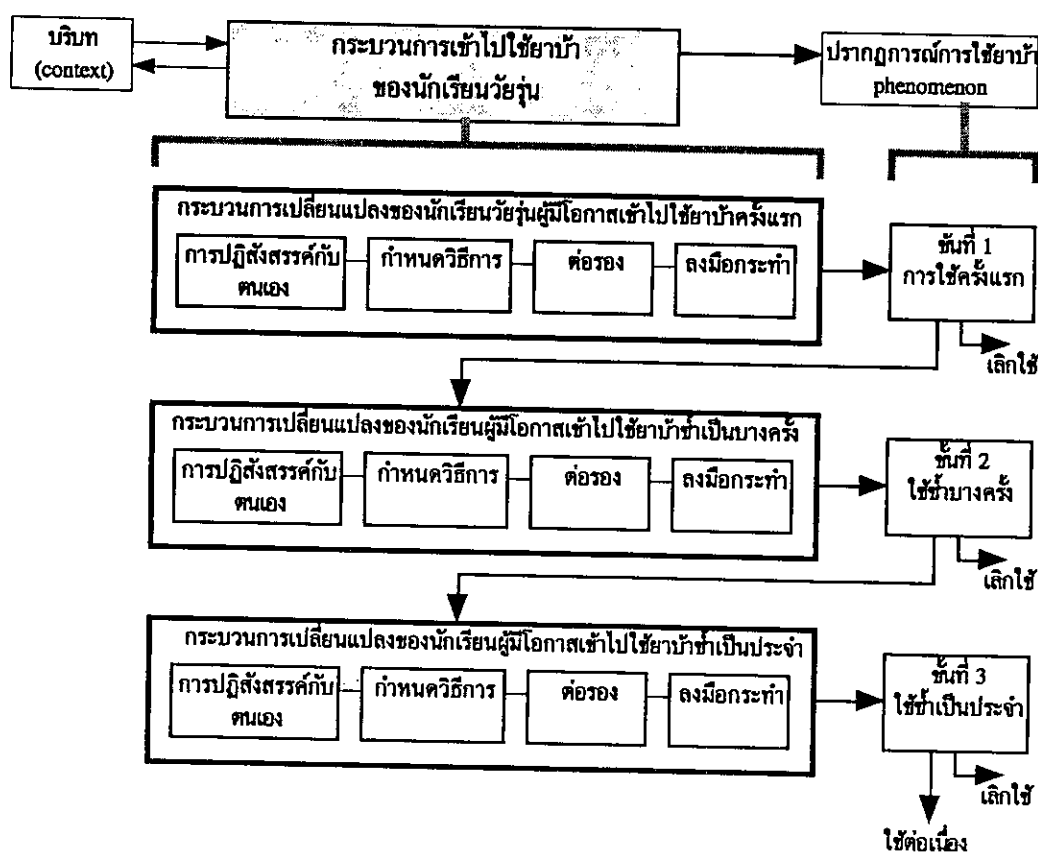
แนวคิดทฤษฎีความผูกพันทางสังคมของไฮร์สตี ทำให้ได้แนวทางในการศึกษาถึงทัศนะ ของนักเรียนวัยรุ่นว่า การกลายเป็นผู้เริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรก และใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือรวมทั้งการเลิกใช้นั้น พวกเขาได้ให้ความหมายที่เป็นความคิด ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันทางสังคม (social bond) ต่างๆดังกล่าวนี้อย่างไร

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดทฤษฎีต่างๆดังได้กล่าวมาในข้างต้น อาทิ ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ แนวคิดวัฒนธรรมย่อยของผู้เปี่ยงเบน แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม แนวคิดการเลียนแบบคล้อยตาม ทฤษฎีการเรียนรู้จากความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม เนื้อหาสาระและข้อเสนอต่างๆที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมากล่าวไว้ในข้างต้นนั้น ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการนำมาศึกษาถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคล ของนักเรียนวัยรุ่นที่จะนำไปสู่การใช้ยาบ้า กล่าวคือ แนวคิดทฤษฎีต่างๆนั้นจะเป็นแนวทางในการนำมาศึกษา เพื่ออธิบายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในความคิดความรู้สึกที่เป็นโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นจากการเป็นนักเรียนปกติธรรมดาที่ไม่ใช้ยาบ้า แล้วกลายมาเป็นผู้ได้ทดลองใช้ยาบ้า การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ยาบ้าได้อย่างไร

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆดังได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์เป็นหลักในการศึกษา พร้อมทั้งใช้แนวคิดทฤษฎีอื่นๆที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางประกอบในการอธิบายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญของ กระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลในตัวนักเรียนวัยรุ่นที่จะเป็นเงื่อนไขนำไปสู่การกลายเป็น ผู้ใช้ยาบ้า ในลำดับต่อไปนี้

3.2 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ ถือว่าเป็นเงื่อนไข ที่จะทำให้เกิดโอกาสการกลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ยา บ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งจากแนวคิดหลักที่ว่าด้วยทฤษฎีปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ และแนวคิดอื่นๆดังที่ได้ กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาใช้อธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่จะเป็นเงื่อนไขนำ ไปสู่การกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน ดังภาพประกอบ 10 ดังนี้

ภาพประกอบ 10 แสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน นับตั้งแต่การเข้าไปสู่การเริ่มต้นใช้ครั้งแรก การใช้บ้างครั้ง และการใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ

จากภาพประกอบ 10 ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญที่เกิดขึ้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ที่จะเกิดโอกาสให้เกิดการกลายเป็นผู้เริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง การใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ หรือรวมทั้งการเลิกใช้ยาบ้า ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นในการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนนั้น สามารถอธิบายตามแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์และแนวคิดอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นกระบวนการสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก การปฏิสังสรรค์กับตนเอง ขั้นตอนที่สอง การกำหนดกติกา ขั้นตอนที่สาม เป็นการต่อรองกับตนเองและสังคม และขั้นตอนสุดท้าย เป็นการลงมือกระทำ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 การปฏิสังสรรค์กับตนเอง (self-interaction)

เมื่อบุคคล ซึ่งในที่นี้หมายถึงนักเรียนวัยรุ่น ได้ประสบหรือมีปฏิสัมพันธ์อยู่กับ บุคคล เหตุการณ์ หรือ สิ่งของต่าง ๆ รอบข้าง บุคคลจะมีการรับรู้ และปฏิสังสรรค์กับตนเอง เป็นการคิดทบทวนได้ตอบกับตนเองที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์กับสถานการณ์นั้นๆ (Wallace and Wolf. 1995 : 191-192) ภาวะนี้ทำให้พวกเขาเกิดการตีความ ให้ความหมายต่อ บุคคล สิ่งของ เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นตามโลกทัศน์ที่เป็นคุณลักษณะส่วนตัว อันเกิดจากประสบการณ์ของชีวิต ค่านิยม และความเชื่อต่อบรรทัดฐานทาง

สังคมที่พวกเขายึดถืออยู่ ในการตีความและให้ความหมายนี้ เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้ตีความสถานการณ์เดียวกันโดยให้ความหมายแตกต่างกัน หรืออาจตีความสถานการณ์ที่ต่างกันโดยให้ความหมายเหมือนกันได้ (Woods. 1983 : 6-7 ; Bogdan and Taylor. 1975 : 11) ซึ่งในการปฏิสังสรรค์กับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าเกิดขึ้นในความสัมพันธ์เชิงแตกต่างทางสังคมหรือไม่อย่างไร มีการเรียนรู้ การเลียนแบบคล้อยตาม หรือการคิดใคร่ครวญ ยับยั้งซึ่งใจอันเกิดจากการควบคุมทางสังคมหรือไม่ นั่นคือ ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าในโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าเองแล้ว พวกเขามีการปฏิสังสรรค์กับตนเองอย่างไรก่อนที่จะลงมือใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำเป็นครั้งคราว หรือใช้ซ้ำเป็นประจำ รวมทั้งมีการปฏิสังสรรค์กับตนเองอย่างไรในการดำรงความเป็นผู้ใช้ยาบ้า และ/หรือการเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขา

ในการปฏิสังสรรค์กับตนเองนั้น เป็นการตีความหรือให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆซึ่งทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความคิด ความรู้สึก หรือข้อตกลงบางประการเกิดขึ้นในใจเป็นโลกทัศน์ที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลอื่น เหตุการณ์ หรือสิ่งของต่างๆรอบตัว รวมทั้งทำให้เกิดเป็นภาวะในใจที่ตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงภายในตน (internal intention) อันเกิดจากการรับรู้ถึงความสุข ความทุกข์ และความต้องการของตน ตลอดจนเกิดการตั้งเป็นสมมติฐานขึ้นในใจที่ได้ประสมอยู่กับสถานการณ์ ที่เป็นปัญหาต่างๆนั้น (Strauss. 1969 : 42) ซึ่งจะนำไปสู่การคิดหาวิธีการ และลงมือกระทำการบางอย่างตอบสนองต่อไป

ในการปฏิสังสรรค์กับตนเองจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะบางประการนี้ ผู้วิจัยมีคำถามที่ได้จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อาทิ แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม การเบี่ยงเบน ความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง การเลียนแบบ ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าได้มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์เงื่อนไขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ พี่น้องในครอบครัว กลุ่มเพื่อนวัยรุ่นทั้งในและนอกโรงเรียน ครูอาจารย์ กฎระเบียบบรรทัดฐานของสังคม อิทธิพลของสื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่มีการแพร่ระบาดของตัวยาบ้า ภาวะที่เกิดขึ้นทุกๆขณะในใจของวัยรุ่น ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับสถานการณ์ที่มีนัยสำคัญเหล่านั้นเป็นอย่างไร มีการปฏิสังสรรค์กับตนเองอย่างไร กล่าวคือ มีการพูดคุยโต้ตอบกับตนเอง โดยการตีความ ให้ความหมาย โดยใช้สัญลักษณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นภาษาในการสื่อสารกับตนเองอย่างไร มีการเรียนรู้ หรือเลียนแบบเกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร และภาวะดังกล่าวนี้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความคิด ความเชื่อ ทศนคติทั้งที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อเงื่อนไขแวดล้อมต่างๆอย่างไร จึงนำไปสู่การเกิดโอกาสให้กลายเป็นผู้คิดหาวิถีในการทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ได้

การศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ที่เกิดจากการปฏิสังสรรค์กับตนเองเมื่อได้ประสมกับเงื่อนไขแวดล้อมต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การเกิดโอกาสการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในขั้นตอนต่างๆได้นั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยต่างๆมาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติด ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้ ดังนี้

การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนนักศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญที่ทำให้กลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดโดยทั่วไป

คือ ความอยากรอง จิตใจอ่อนไหวตามเพื่อนชวน และภายในใจมีเรื่องทำให้ไม่สบายใจ และสำหรับยาเสพติดประเภทบุหรี่ยุคใหม่/นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความหมายว่า การสูบบุหรี่ทำให้เกิดความโก้หรู (โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมการฝึกหัดครู. 2527 : 34-35) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล พบว่า นักเรียนและนักศึกษาทั้งกลุ่มที่เคยใช้และไม่เคยใช้สารเสพติดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดโดยทั่วไปเพราะอยากทดลอง สูบบุหรี่เพราะต้องการความโก้เก๋ ต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์เพราะต้องการเข้ากับเพื่อน รับประทานยาแก้ปวดประสาทเพราะต้องการระงับปวด ส่วนความเห็นที่แตกต่างที่น่าสนใจคือ นักเรียนนักศึกษาที่ไม่เคยใช้สารเสพติดคิดว่า สาเหตุของการกินยากระตุ้นประสาท คือต้องการระงับปวด แต่กลุ่มที่เคยใช้สารเสพติดชนิดกระตุ้นประสาทบอกว่าที่ใช้เพราะ ความรู้สึกอยากรองที่มีอยู่ในใจของตนเอง (ศูนย์เวชศาสตร์ป้องกันวิทยาลัยครูสงขลา. 2527 : 31-33)

นอกจากนี้งานวิจัยการสูบบุหรี่และดื่มเหล้าของเยาวชนเมืองเชียงใหม่ พบว่า คุณลักษณะของเยาวชนผู้กลายเป็นคนสูบบุหรี่คือ ความรู้สึกอยากรอง รองลงมาคือความคิดที่เชื่อว่ายาสูบจะสามารถช่วยผ่อนคลายอารมณ์ได้ และสุดท้ายคือความรู้สึกหวั่นไหวและเห็นด้วยกับการที่เพื่อนชักชวน ส่วนที่มาของการกลายเป็นผู้ดื่มเหล้า แตกต่างจากการสูบบุหรี่เล็กน้อยคือ อันดับแรกดื่มเหล้าเพราะ รู้สึกอยากรอง รองลงมาคือมีใจที่คล้อยตามเพื่อนที่ชักชวน สุดท้ายคือความคิดที่เชื่อว่าเหล้าช่วยให้ผ่อนคลายอารมณ์ และเกิดความกระชุ่มกระชวยได้ (สุวิทย์ รุ่งวิสัย. 2525 : 26-27) และการศึกษาการเสพติดของชายไทยวัยทำงาน ก็พบสาเหตุคล้ายๆกันคือ สาเหตุที่ทำให้เสพติดครั้งแรกเพราะความรู้สึกอยากรอง และถูกชักชวนจากเพื่อน (โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ. 2528 : 49)

งานวิจัยพฤติกรรม และทัศนคติ เกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทยก็พบคำตอบคล้ายกันว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดการใช้ยาเสพติดครั้งแรกเพราะความรู้สึกอยากรอง รองลงมาคือมีจิตใจอ่อนไหวคิดเห็นคล้อยตามเพื่อนหรือญาติที่เป็นผู้ชักชวน และรวมทั้งมีเรื่องกลุ่มใจในปัญหาชีวิตโดยเฉพาะความรู้สึกยุ่งยากจากความสัมพันธ์ในครอบครัว (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2530 : 61-62) และในงานวิจัยความรู้และทัศนคติต่อสารเสพติดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องของเด็กและเยาวชน ที่ต้องโทษที่อยู่ในบ้านเมตตา บ้านมุขิตา บ้านกรรณา และบ้านอุเบกขาซึ่งเป็นบ้านเด็กและเยาวชนชายล้วน รวมทั้งบ้านปรางค์ซึ่งเป็นบ้านเด็กและเยาวชนหญิงล้วน ก็พบในทำนองเดียวกันว่า การเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสารระเหย รองลงมาเป็นกัญชา ส่วนการใช้ผงขาวเป็นยาเสพติดชนิดแรกมีอัตราน้อยมาก พบว่าการใช้ครั้งแรกมีสาเหตุมาจากความอยากรอง สาเหตุรองลงมาคือความคิดเห็นคล้อยตามที่เพื่อนชวน และสุดท้ายคือสาเหตุมาจากกลุ่มใจและไม่สบายใจ แต่เป็นที่น่าสนใจที่พบในงานวิจัยฉบับนี้ว่า เด็กและเยาวชนชายและหญิงที่ต้องโทษในคดีสารเสพติดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง กว่าครึ่งหนึ่งรายงานว่าตนเองไม่เป็นผู้ไม่ติดยาเสพติด (วิภา ดำนธำรงกุล, อุษณีย์ พิงปาน และศศิธร แจ่มถาวร. 2539 : 6)

ในงานวิจัยอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนพบว่า วัยรุ่นที่มีคุณลักษณะรู้สึกขาดความรัก ความอบอุ่น รู้สึกขาดการให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่ดี เป็นผู้มีความคิดที่สับสนขาดสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นผู้มีความรู้สึกเบื่อ เหนง

หว่าแหว อยากระหว่างออกจากบ้าน ทำให้กลายเป็นผู้ใช้ยากระตุ้นประสาทได้มากกว่า นักเรียนที่ไม่รู้สึกขาดในสิ่งดังกล่าว (นพพร พานิชสุข. 2528 : 24-25) นอกจากนี้ยังพบว่าคุณลักษณะของเยาวชนที่มีความรู้สึกขัดแย้งในใจ อันเกิดจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ไม่ดีประกอบกับความเป็นคนรู้สึกขัดเพื่อนไม่ได้ โดยให้ความหมายคำว่าเพื่อนว่า เพื่อนเป็นผู้มีความเข้าใจ เข้าใจ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นพรรคพวกเดียวกัน ทำให้มีความเชื่อมโยงทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อาทิ เล่นกีฬา เล่นดนตรี ดูภาพยนตร์ เที่ยวตามสถานเริงรมย์ ฯลฯ รวมทั้งเมื่อได้ฟังคำชักชวนจากเพื่อนว่าเฮโรอีนเป็นสิ่งที่ให้รสชาติดีกว่าบุหรี่ กัญชา ซึ่งส่วนใหญ่เคยใช้ร่วมกันมาแล้ว ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอยากลอง และกลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้เฮโรอีนเป็นครั้งแรกได้ (รักชอน รัตนวิจิตรเวช. 2538 : 78-79)

นอกจากนี้ในงานวิจัยที่ศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา ของหน่วยศึกษานิเทศกรรมกรมการฝึกหัดครู. (2530 : 71) ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนนักศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 10,446 คน ทั่วประเทศ พบว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดส่วนใหญ่มีความเห็นแยกเป็น 3 กลุ่ม คือ

สารกลุ่มที่ 1 กัญชา ใบกระท่อม ผื่น เฮโรอีน และสารระเหย มีสาเหตุของการใช้มาจากความอยากลองมากเป็นอันดับหนึ่ง และสาเหตุรองลงมาคือ ความรู้สึกคิดเห็นคล้ายตามที่เพื่อนชวน และสุดท้ายเพื่อความสนุก

สารกลุ่มที่ 2 บุหรี่และเหล้า มีสาเหตุของการใช้มาจากความรู้สึกอยากลอง สาเหตุรองลงมาคือเพื่อความสนุก เพื่อแก้เบื่อเรื่องไม่สบายใจ เพื่อความโก้หรู และเพื่อนชวนหรือต้องการเข้ากับเพื่อน

สารกลุ่มที่ 3 ยาหล่อมประสาทและยากระตุ้นประสาท มีสาเหตุของการใช้มาจากความอยากลองมากเป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุรองลงมาคือ เพื่อนำไปบำบัดความเจ็บป่วย และแก้เบื่อเรื่องไม่สบายใจ

จากข้อค้นพบในงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของการปฏิสังสรรค์กับตนเองที่เป็นสาเหตุให้เกิดโอกาสกลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ อันดับแรกที่ตรงกันคือ ความรู้สึกอยากลองอยากลองต้องการมีประสบการณ์แปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่น และรองลงมาคือ ความรู้สึกที่หัวนัวเกิดการเลียนแบบคล้ายตามคำชักชวนของเพื่อน โดยต้องการการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน ตลอดจนความเชื่อความเชื่อที่เกิดจากการตีความให้ความหมายต่อยาเสพติดชนิดต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่ใช้แล้วทำให้เกิดความโก้เก๋ ใช้แล้วมีความสุขสบาย สนุกสนาน สามารถสร้างความกระชุ่มกระชวย และช่วยให้หลีกเลี่ยงจากเรื่องยุ่งยากภายในใจที่เกิดจากความสัมพันธ์กับเพื่อนในแวดลอมต่างๆ ที่ตนเองไม่ชอบใจได้

จากข้อค้นพบในงานวิจัยต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ ทำให้ผู้วิจัยมีข้อสงสัย และสนใจศึกษาว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของการปฏิสังสรรค์กับตนเองที่เป็นสาเหตุให้เกิดโอกาสกลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้า และรวมทั้งการใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มานั้น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกอยากลองอยากลอง ความรู้สึกที่หัวนัว อยากเลียนแบบ หรือคล้ายตามคำชักชวนของเพื่อน ความต้องการการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนหรือไม่อย่างไร และพวกเขาเกิดการเรียนรู้ หรือให้ความหมายต่อยาบ้าเหมือนกันที่ให้ความหมายต่อยาเสพติดชนิดอื่น ๆ ที่ว่าเป็นสิ่งที่ใช้แล้วทำให้เกิดความโก้เก๋ ใช้แล้วมีความสุขสบาย สนุกสนาน สามารถสร้างความกระชุ่มกระชวย และช่วยให้หลีกเลี่ยงจากเรื่องยุ่งยากภายในใจหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว มีงานวิจัยอีกหลายฉบับที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เป็นเงื่อนไขด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อยาเสพติดที่แตกต่างกันก็เป็นที่มาของการกลายเป็นผู้เริ่มใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ได้เช่นกัน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ความรู้ความเข้าใจที่นักเรียนวัยรุ่นมีต่อยาบ้า เป็นเงื่อนไขให้เกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร ดังจะเห็นได้จากการวิจัยเรื่องการรับข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่ติดเฮโรอีน มักมีความรู้ความเข้าใจและให้ความหมายแก่เฮโรอีนว่า เฮโรอีนเป็นสิ่งไม่มีโทษโดยรับทราบข้อมูลนี้จากเพื่อน แต่สำหรับข้อมูลที่ได้รับจากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน โรงเรียน สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ และนิทรรศการยาเสพติด ส่วนใหญ่ทราบว่าเฮโรอีนมีโทษ แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับนี้ก็ ได้ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากการรับข้อมูลจากเพื่อนว่าเฮโรอีนไม่มีโทษ ทำให้วัยรุ่นกลายเป็นผู้เริ่มใช้เฮโรอีน มากที่สุด (ศรีสมบัติ บุญเมือง. 2527 : 37) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอีกฉบับหนึ่งที่พบว่า นักเรียน นักศึกษาผู้เคยใช้ยาเสพติดจะมีความคิดเห็น และให้ความหมายต่อยาเสพติดว่า เป็นสิ่งที่มีอันตรายน้อยกว่า กลุ่มที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด (ศูนย์เวชศาสตร์ป้องกันวิทยาลัยครูสงขลา. 2527 : 31-33) ยิ่งไปกว่านั้น เงื่อนไขที่เป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้เยาวชนเข้าไปเริ่มต้นเสพยาเฮโรอีน คือ การที่พวกเขาให้ความหมายต่อฤทธิ์ของเฮโรอีนว่าจะเป็นยาเสพติดที่ร้ายแรงเฉพาะเมื่อเสพยาอย่างต่อเนื่องและเสพยาในปริมาณมากเท่านั้น แต่ถ้าเสพยาครั้งแรกเพียงครั้งหรือสองครั้งจะไม่ทำให้เกิดการเสพยาต่อเนื่องจนกระทั่งขึ้นติดเฮโรอีนได้ ซึ่งการให้ความหมายดังกล่าวนี้มีผลให้เยาวชนกลายเป็นผู้เริ่มใช้เฮโรอีนในครั้งแรกได้ (รักช่อน รัตน์วิจิตรเวช. 2538 : 78-79)

นอกจากนี้ในงานศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มนักเรียน กับกลุ่มผู้ติดยาเสพติดโดยภาพรวมแล้ว กลุ่มผู้ติดยาเสพติดจะมีคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มนักเรียน กล่าวคือเชื่อว่าภายหลังจากที่ทดลองเสพยาเสพติดแล้วจะสามารถเลิกยาเสพติดได้มากกว่าเลิกไม่ได้ แต่ในทางกลับกันพบว่า กลุ่มนักเรียนทั่วไปมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดในตัวแปรด้าน ทักษะคิดต่อการดูแลสุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตน (self-efficacy) เกี่ยวกับยาเสพติดว่าสามารถป้องกันได้ และมีมโนภาพแห่งตน (self-concept) ต่ำกว่ากลุ่มผู้ใช้ยาเสพติด ส่วนคะแนนความยอมตาม (submissiveness) การควบคุมตน (self-control) ทักษะคิดต่อการดูแลสุขภาพ และทักษะคิดต่อประสบการณ์ในโรงเรียนพบว่าทั้งสองกลุ่มมีคะแนนใกล้เคียงกัน (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ. 2539 : 65)

ในงานวิจัยที่ศึกษาถึงลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งทำการศึกษาเฉพาะเขตชุมชนแออัดคลองเตย พบว่าความรู้สึกยึดมั่น (commitment) กับการกระทำที่สังคมยอมรับ (conventional line of action) มีความสัมพันธ์เชิงนิเสธกับการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น การคบเพื่อนที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อเพื่อน (attachment to peer) ที่ใช้สารเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงปฏิฐานกับการใช้สารเสพติด และความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียน (attachment to school) ที่เป็นการใส่ใจกับการเรียน เคารพเชื่อฟังครูและกฎระเบียบของโรงเรียน จะเป็นการปกป้องไม่ให้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน นอกจากนี้ ยังค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มที่พ่อแม่ใช้สารเสพติด ลูกจะมีการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่พ่อแม่ไม่ได้ใช้สารเสพติดค่อนข้างมาก และพบว่า ความรู้สึกผูกพันของลูกที่มีต่อพ่อแม่ (attachment to

parents) มีความสัมพันธ์ในเชิงนิเสธกับการใช้ยาเสพติดของลูกวัยรุ่น (ปะภาสี สุพรรณนีย์. 2536 ; ยুবวรรณ ประมวลรัฐการ. 2532 : 11-12) จากข้อค้นพบในงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นในเรื่องการควบคุมตนเอง การเชื่ออำนาจในตน ความรู้สึกยึดมั่นผูกพันที่มีต่อบุคคลอื่น หรือต่อกฎระเบียบบรรทัดฐานของสังคมมีผลต่อการกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ได้

จากข้อค้นพบดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นเช่น การรับรู้ความสามารถของตน มโนภาพแห่งตน การควบคุมตนเอง ความรู้สึกอยากเลียนแบบยอมตาม ตลอดจนความรู้สึกยึดมั่นผูกพันตามแนวคิดการควบคุมทางสังคม (Social Control) ที่อธิบายถึงทั้งการควบคุมตนเองจากภายใน และการได้รับการควบคุมจากภายนอก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในตนเองด้านอื่นๆ มีส่วนเป็นเงื่อนไขให้เกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นถึงอันตรายของยาเสพติด ก็พบว่านักเรียนนักศึกษา ส่วนใหญ่ทั้งที่เคยใช้และไม่เคยใช้ยาเสพติดคิดเห็นว่า ยาเสพติดทุกชนิดมีอันตรายมาก ยกเว้นบุหรี่ยกเว้นเหล้ามีอันตรายเพียงปานกลาง และคิดว่า เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ร้ายแรงที่สุด และคิดว่าถ้าเสพแล้วจะเลิกไม่ได้ แต่ถ้าเป็นบุหรี่ยกเว้นเหล้า ภัยสุขภาพ ยากล่อมประสาท และรวมทั้งยากระตุ้นประสาท พวกเขาคิดว่าเสพแล้วสามารถเลิกได้ (โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กรมการฝึกหัดครู. 2527 : 34-35 ; หน่วศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. 2530 : 71)

จากผลของการวิจัยดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดคำถามว่า การที่นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่า ยากระตุ้นประสาท หรือยาบ้า เป็นยาเสพติดที่มีอันตรายไม่ร้ายแรง ถ้าใช้แล้วหากต้องการเลิกเมื่อไหร่ก็สามารถเลิกได้ ซึ่งในความหมายนี้สะท้อนภาวะความเชื่อมั่นในความสามารถของตน (self-efficacy) ด้วยว่าตนเองเป็นผู้สามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เกิดจากการปฏิสังสรรค์กับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าว มีผลต่อการเกิดโอกาสให้กลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร

นอกจากงานวิจัยที่ให้ข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่ทำให้กลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ในครั้งแรกแล้ว งานวิจัยที่ให้คำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้กลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดซ้ำในครั้งต่อมานั้น สามารถพบในงานวิจัยดังนี้ เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น ซึ่งพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ทำให้กลายเป็นผู้ติดยาเสพติดประเภทเฮโรอีนซ้ำนั้น กลุ่มตัวอย่างที่ติดยาเสพติดซ้ำในครั้งแรก ครั้งที่ 2, 3, 4 และ 5 ได้ให้คำตอบไม่แตกต่างกันต่อปัจจัยที่ทำให้ตนเองติดยาเสพติดซ้ำ เรียงตามลำดับ คือ คุณลักษณะส่วนตนที่มีสภาพจิตใจอ่อนแอเมื่อประสบอยู่กับเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การนึกถึงรสชาติของยา การทนต่อกลุ่มอาการหยุดยาไม่ได้ การอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการจำหน่ายหรือเสพยาเสพติด และความรู้สึกที่เจ็บแค้นว่า เหว รู้สึกไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และคิดเห็นคล้อยตามการชักชวนของเพื่อนไปเสพอีก (ชาญคณิต ก.สุริยะมณี และคณะ. 2530 : 67) นั่นคือ เมื่อวัยรุ่นได้ทดลองใช้ยาเสพติดในครั้งแรกแล้ว และเกิดความรู้สึกสุขสบาย หรือความสุขอัน

เกิดจากฤทธิ์ของยา ทำให้พวกเขาติดใจในรสชาติของยา จึงเสาะแสวงหายามาใช้อีก หากที่อยู่อาศัยง่ายต่อการเข้าถึงยา และจิตใจที่อ่อนไหวตามคำชวนของเพื่อนก็ยังมีโอกาสในการใช้ซ้ำอีก นอกจากนี้ยังมีการค้นพบว่ามีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการที่ทำให้เยาวชนที่เสพยาเฮโรइनแล้วตัดสินใจเสพยาต่อไปจนกระทั่งถึงขั้นเสพยาต่อเนื่อง คือ 1) ความรู้สึกเคลิบเคลิ้ม (euphoria) อันเนื่องมาจากฤทธิ์ของเฮโรइनซึ่งทำให้รู้สึกว่าจะหลุดไปจากโลกของความเป็นจริงไม่ต้องรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และอยากอยู่ในโลกส่วนตัวที่เคลิบเคลิ้มอย่างนั้นไปเรื่อยๆ ด้วยความรู้สึก “ติดใจ” หรือ “ลืมไม่ลง” 2) การประเมินตนเอง หลังจากเยาวชนเสพยาเฮโรइनแล้วจากการให้ความหมายของความรู้สึกที่ได้รับจากการเสพยาเฮโรइन พวกเขาจะมีการประเมินความรู้สึกตนเองว่า “ชอบ” มากกว่า “ไม่ชอบ” จึงเลือกตัดสินใจเสพยาเฮโรइनอย่างต่อเนื่อง 3) การอธิบายเหตุผล ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสพยาเฮโรइनต่อไป เนื่องจากพวกเขาต่างตระหนักว่าสังคมมีท่าทีและให้ความหมายว่าเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นการที่เขาตัดสินใจเสพยาต่อไปจึงต้องพยายามหาเหตุผลมาอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้ตนเองและผู้อื่นเห็นว่าเป็นการสมเหตุสมผล เพื่อลดการดูถูกหรือการประณามจากสังคม และมีการยอมรับและมองพวกเขาในแง่ดีขึ้น (รักชอนรัตน์ วิจิตรเวช. 2538 : 156-157) นอกจากนี้เงื่อนไขสามประการนี้แล้ว ยังมีอีกหลายประการที่ทำให้เยาวชนตัดสินใจเสพยาเฮโรइनต่อเนื่อง เช่น ต้องการหลีกเลี่ยงกลุ่มอาการเนื่องจากการหยุดยา การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เสพยาเฮโรइन เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า เมื่อบุคคลได้ใช้ยาเสพติดในครั้งแรกแล้วกลายเป็นผู้ติดยาเสพติดซ้ำในครั้งต่อๆมานั้น เงื่อนไขส่วนหนึ่งเกิดจากเรียนรู้ในรสชาติของยา ว่าเป็นสิ่งที่ให้ความรู้สึกที่ดี มีความรู้สึกชอบมากกว่าไม่ชอบ และต้องการหลีกเลี่ยงจากกลุ่มอาการที่ร่างกายและ/หรือจิตใจขาดยาด้วย ภาวะดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยใช้แนวคิดในเรื่องการเรียนรู้ (learning) ที่ว่าด้วยการได้รับการเสริมแรง (reinforcement) ที่เป็นผลจากการปฏิบัติของตนเข้ามาช่วยอธิบายว่า การที่นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว มีการใช้ซ้ำในครั้งต่อๆมานั้นเพราะเกิดจากการเรียนรู้จากผลที่ตามมาหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้แล้ว จากผลการวิจัยที่พบว่า การเป็นผู้เสพยาซ้ำเนื่องจากการคล้อยตามกลุ่มเพื่อนชวน และมีความง่ายต่อการเข้าถึงยาเสพติด ภาวะดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับการเลียนแบบ และวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบนมาเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ในการเป็นผู้ติดยาซ้ำในครั้งต่อๆมานั้น พวกเขามีการเลียนแบบ มีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของการเป็นผู้ติดยาซ้ำอย่างไร

อย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวโดยสรุปจากผลงานวิจัยต่างๆดังกล่าวเหล่านี้ เพื่อเป็นแนวทางในการตั้งข้อสังเกตในการวิจัยเกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาซ้ำของนักเรียนวัยรุ่นในลำดับต่อไปนั้น ผู้วิจัยขอสรุปในเชิงเป็นความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นว่า การเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคล อันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (self interaction) เมื่อได้ประสบกับเงื่อนไขแวดล้อมต่างๆ ที่ทำให้เกิดเป็นโอกาสให้กลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆครั้งแรกนั้น ประกอบด้วย ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่นเองที่ให้ความหมายต่อยาเสพติดชนิดต่างๆว่าเป็นของน่าลอง น่ารู้มีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่ร้ายแรงมากหากต้องการเลิกเมื่อใดก็มีความเชื่อในตนเองว่าจะสามารถเลิกได้ รวมทั้งมีความรู้สึกที่หวั่นไหวหรือคล้อยตามคำชักชวนของเพื่อนอันเกิดจากการให้ความหมายคำว่าเพื่อนว่า เป็นบุคคลที่ให้ความเข้าใจ มีความเป็นพรรคพวกเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องทำอะไรเหมือนกันจึงจะถือว่าเป็น

พรรคพวกเดียวกัน และกลุ่มเพื่อนคือแหล่งที่มาของความสนุกสนาน สมาชิกในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่จึงมีใจที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆด้วยกัน นอกจากนี้ ยังเป็นผลมาจากความคิดความเชื่อที่เกิดจากการตีความให้ความหมายต่อยาเสพติดชนิดต่างๆเป็นไปในทางบวก เช่น เป็นสิ่งที่ใช้แล้วทำให้เกิดความโก้เก๋ เข้ากับเพื่อนได้ ใช้แล้วให้ความสุขสบาย สนุกสนาน และช่วยให้หลีกเลี่ยงจากเรื่องยุ่งยากภายในใจที่เกิดจากความสัมพันธ์กับเงื่อนไขแวดล้อมต่างๆที่ตนไม่พึงพอใจได้ อาทิ ความรู้สึกน้อยใจที่พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ความรู้สึกเสียใจ โกรธ สับสนเมื่อต้องไปอยู่กับคนอื่นในภาวะพ่อแม่หย่าร้าง หรือแยกกันอยู่ ความรู้สึกอึดอัดกับข้อใจที่พ่อแม่บังคับให้กระทำในสิ่งที่ไม่ชอบ เช่น เรียนในสาขาวิชาที่ตัวเองไม่ชอบ ทำให้ไม่ใส่ใจในการเรียน เมื่อบรรยายภาคในการเรียน ที่สุดต้องออกจากโรงเรียน และหันเข้าหาเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด และร่วมเป็นผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งภาวะของคุณลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวนี้มักพบโดยทั่วไปในกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ แต่สำหรับกรณีการศึกษาในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้า ยังไม่เป็นที่ทราบกันดีว่าพวกเขามีคุณลักษณะดังกล่าวนี้หรือไม่ อย่างไร

ดังนั้น จากที่กล่าวมาในข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มีแนวทางในการศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (self interaction) นั้น มีการเรียนรู้ที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงแตกต่างทางสังคมหรือไม่อย่างไรจึงทำให้เกิดโอกาสกลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้าในครั้งแรก และการใช้ซ้ำในครั้งต่อมา กล่าวคือ ในการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งแรกนั้น พวกเขามีความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจที่เป็นการให้ความหมายต่อยาบ้าว่าอย่างไร มีความเชื่อในตนเองอย่างไร จึงกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า นอกจากนี้พวกเขามีความรู้สึกที่หวั่นไหวหรืออยากเลียนแบบคล้อยตามคำชักชวนของเพื่อนหรือไม่อย่างไร และคุณลักษณะด้านความคิดความเชื่อที่เกิดจากการตีความให้ความหมายต่อยาบ้าเป็นอย่างไร จึงทำให้พวกเขากลายเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้าในครั้งแรก และใช้ซ้ำในครั้งต่อมาได้

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เริ่มทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดกับเขา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าพวกเขาเกิดภาวะที่เรียกว่ามีการเรียนรู้ทางสังคม หรือไม่อย่างไร พวกเขาได้ปฏิสัมพันธ์กับตนเองใหม่อีกครั้ง มีการตีความ ให้ความหมายใหม่ ก่อให้เกิดคุณลักษณะส่วนบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร กล่าวคือ เกิดความคิด ความเชื่อ ทศนคติบางอย่างเกิดขึ้นในใจจนทำให้เกิดเป็นโอกาสกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดซ้ำได้อีกหรือไม่ อาทิ ความมีจิตใจที่อ่อนไหวจิตใจในรสชาติของยา ความรู้สึกไม่อยากขัดใจเพื่อนจึงคล้อยตามการชักชวนของเพื่อนให้ใช้ซ้ำอีก ความรู้สึกสะดวกสบายในการเข้าถึงยาเสพติด รวมทั้งความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงหนีจากกลุ่มอาการหยุดยาซึ่งให้ความรู้สึกไม่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจด้วยหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ ในภาวะที่พวกเขาได้กลายเป็นผู้ที่ใช้ยาบ้าแล้ว พวกเขาได้อยู่ร่วมกับเพื่อนที่เป็นวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบนที่ใช้ยาบ้าด้วยกันหรือไม่อย่างไร พวกเขาได้รับการติตรา หรือการลงโทษจากสังคมหรือไม่ พวกเขาได้รับตนเองโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์กับตนเองว่าเป็นคนอย่างไร และในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของพวกเขากันเองแล้วพวกเขามีความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิธีปฏิบัติอย่างไรที่จะทำให้พวกเขาสามารถดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ที่ใช้ยาบ้าได้ ตลอดจนมีพวกเขาบางคนหรือไม่ที่มีความคิด และลงมือปฏิบัติในการเป็นผู้เลิกใช้ยาบ้า และมีวิธีที่จะเลิกใช้ได้อย่างไร

อย่างไรก็ตาม ตามแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว เมื่อบุคคลได้ปฏิสังสรรค์กับตนเองจนถึงระยะเวลาหนึ่งแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาพร้อมๆกันนั้นคือ การคิดทบทวนถึงกลวิธีที่ตนต้องการจะกระทำตอบสนองออกไปอันเกิดจากการตีความ ให้ความหมายที่มีอยู่ในใจของพวกเขาเองนั้น

3.2.2 การกำหนดกลวิธี (strategies)

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีการปฏิสังสรรค์กับตนเองโดยการโต้ตอบ ทบทวน ชักข้อมในใจ โดยการใช้สัญลักษณ์ตีค่าให้ความหมายต่อบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ที่ตนเองประสบ จนเกิดเป็นความคิด ความรู้สึก หรือทัศนคติที่เป็นโลกทัศน์ใหม่ทั้งที่มีต่อตนเอง และต่อสิ่งต่างๆขึ้นมาแล้ว ในขณะเดียวกันนั้น พวกเขาก็ได้ตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตน และได้คิดหาวิธีการที่จะลงมือกระทำการบางอย่างเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่ตนเองต้องการ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลวิธีที่ต้องการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่วัยรุ่นกำหนดแล้วที่จะลงมือกระทำคือ พฤติกรรมการใช้ยาบ้า

อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ แนวคิดการควบคุมทางสังคม แนวคิดเรื่องการเบี่ยงเบน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคม และแนวคิดเรื่องการเลียนแบบทั้งแบบส่วนตัว และแบบสาธารณชน ซึ่งได้ให้แนวพิจารณาว่า ในกรณีที่บุคคลคิดว่าการกระทำที่ตนเลือกนั้น เป็นวิธีที่ถูกต้องเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ พวกเขาก็จะสามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน (front region) แต่ถ้าคิดทบทวน พิจารณากับตนเองแล้วเห็นว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อ บรรทัดฐานของสังคม พวกเขาก็จะคิดหาวิธีการที่จะได้กระทำการตามที่ตนตกลงใจเลือกไว้แล้วนั้น โดยการแสดงออกในสถานที่ที่เป็นส่วนตัว เป็นที่ปลอดภัยที่ผู้คนทั่วไปไม่พบเห็น (back region) ทั้งนี้เพราะโดยปกติของบุคคลทั่วไปแล้วย่อมต้องการเป็นที่รักเป็นที่ยอมรับ และเป็นผู้ได้รับเกียรติจากสังคม ทำให้มีความปรารถนาที่จะกระทำตนให้เป็นที่น่าพึงพอใจ หรือน่าประทับใจ (impression) ของผู้อื่น มากกว่าจะได้รับการตำหนิ ปฏิเสธ หรือลงโทษจากสังคม

ในกรณีการเลือกวิธีการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ขัดกับหลักบรรทัดฐานของสังคมที่กำหนดไว้ ดังนั้น วัยรุ่นผู้ที่ได้กำหนดไว้ว่าตนเองจะใช้ยาบ้า จึงต้องคิดหาวิธีการว่าตนเองจะหาอย่างไรจึงจะได้กระทำอย่างที่ต้องการด้วยความปลอดภัยจากการถูกตำหนิ ปฏิเสธ หรือลงโทษจากสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดกลวิธีดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดคำถามในการวิจัยว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กำหนดที่จะใช้ยาบ้าแล้ว ในแต่ละขั้นตอนของการเป็นผู้ใช้ยาบ้า นับตั้งแต่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าครั้งแรก การเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำเป็นบางครั้ง และการเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำนั้น พวกเขาได้คิดถึงสิ่งเหล่านี้อย่างไร เช่น วิธีการที่จะเข้าถึงยาบ้าเพื่อให้ได้ยาบ้ามาใช้ในแต่ละครั้ง การคิดถึงบุคคลอื่นๆที่จะร่วมใช้ยาบ้าด้วยกัน การคิดหาสถานที่ที่จะใช้ยาบ้าให้ปลอดภัยจากการถูกจับ การเลือกวิธีการเสพเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีกว่า และเหมาะสมกับข้อจำกัดของสถานการณ์ต่างๆที่เขาประสบอยู่ ตลอดจนการคิดหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงจากผลเสียอันตรายอันเกิดจากการควบคุมทางสังคมที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากการใช้ยาบ้า

ยิ่งไปกว่านี้แล้ว เนื่องจากการตัดสินใจเลือกมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ขัดกับบรรทัดฐานของสังคม และมีบทลงโทษกำหนดไว้อย่างชัดเจนนั้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นผู้ที่คิดจะฝ่าฝืนกฎ เกิดภาวะอีกประการหนึ่งเพื่อให้ตนเองสามารถลงมือปฏิบัติในการใช้ยาบ้าได้ ภาวะนี้เรียกว่า การต่อรอง

3.2.3 การต่อรอง (negotiation)

การต่อรอง ถือว่าเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในชีวิตของบุคคลแต่ละคนที่ดำรงตนอยู่ในสังคม ทั้งนี้เพราะในสังคมแต่ละแห่งมักจะมีการควบคุมทางสังคมที่เป็นกฎระเบียบบรรทัดฐานที่สะท้อนความคิด ความเชื่อ ทศนคติ หรือค่านิยมชุมชน ซึ่งต้องการให้บุคคลในสังคมเชื่อถือและปฏิบัติตามระเบียบบรรทัดฐานดังกล่าวนี้โดยปกติมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยหรือความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มาก แต่ในความเป็นจริงแล้วก็มีไม่น้อยที่ส่งผลต่อความรู้สึกของบุคคลบางคนที่ไม่เห็นด้วยกับความคิด ความเชื่อ หรือวิธีการที่อยู่ในระเบียบบรรทัดฐานนั้นๆ ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านี้รู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ และคิดหาวิธีการใหม่ที่จะกระทำ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ตนต้องการ แต่เนื่องจากวิธีการที่ตนเองเลือกนั้น อาจเป็นวิธีที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม บุคคลจึงคิดหาวิธีการต่อรองที่จะได้กระทำตามกลวิธีที่ตนเองเลือกเพื่อให้บรรลุถึงสิ่งที่ต้องการอย่างแท้จริง ภายในใจตนให้ได้มากที่สุด (Woods. 1983 :12 ; citing Strauss et al. 1964)

การต่อรอง เป็นการยืนยันทั้งกับตนเองและบุคคลอื่นรอบข้าง ที่จะได้กระทำการบางอย่างตามที่ตนเองได้เลือกไว้แล้ว เมื่อนักเรียนวัยรุ่นตระหนักถึงความต้องการแท้จริงภายในตน และรู้ว่าตนต้องการอะไรแล้ว พวกเขาจะเลือกกลวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะกระทำเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการนั้น พร้อมๆกันนี้พวกเขาจะพิจารณาว่าวิธีการที่เลือกไว้นั้นเป็นวิธีที่สอดคล้องกับความคาดหวังที่เป็นบรรทัดฐาน ของสังคมหรือไม่ ถ้าเห็นว่าใช่พวกเขาก็จะสามารถลงมือกระทำการต่างๆได้อย่างสบายใจ เพราะเป็นที่พึงพอใจและยอมรับได้ของสังคม แต่ในกรณีการเลือกใช้ยาบ้านี้ ถ้าพวกเขาพิจารณาแล้วเห็นว่าวิธีที่ตนเลือกนี้ไม่สอดคล้องกับความต้องการหรือบรรทัดฐานของสังคมส่วนใหญ่ พวกเขาก็จะกำหนดแนวทางที่จะสร้างสถานการณ์ใหม่ที่เป็นการกระทำส่วนตัว ไม่ให้สังคมส่วนใหญ่รู้เห็นโดยผ่านกระบวนการต่อรอง ซึ่งมีทั้งภาวะที่ต่อรองกับตนเองและต่อรองกับสังคมรอบข้าง

การต่อรองกับตนเองในกรณีการเลือกใช้ยาบ้านี้ หมายถึง ภาวะที่นักเรียนวัยรุ่นคิดทบทวนหาเหตุผลเพื่อสนับสนุนการกระทำของตน เพื่อให้ตนเองสบายใจหรือลดภาวะวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในใจของตนเองลง โดยการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียเป็นการชั่งน้ำหนัก หรือต่อรองถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากกลวิธีที่ตนเลือกนั้น การต่อรองกับตนเองนี้เป็นการลดความตึงเครียด ความวิตกกังวล หรือความไม่สบายใจที่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของตนเองในการดำรงอยู่ในสังคม ส่วนการต่อรองกับบุคคลอื่นในสังคมนั้น เนื่องจากวิธีการที่ตนเลือกนั้น แน่แน่นอนว่าอาจจะถูกปฏิเสธจากโลกทัศน์ของบุคคลอื่น หรือจากบรรทัดฐานของสังคม การที่พวกเขาจะต่อรองกับสังคมก็อาจเป็นไปได้ยาก หรือเป็นไปได้เลย ดังนั้นสิ่งที่เขาทำได้คือการพยายามหาวิถีทางที่จะหลบเลี่ยงการถูกตำหนิ ถูกปฏิเสธ หรือถูกลงโทษจากสังคมให้ได้มากที่สุด เพื่อที่เขาจะสามารถดำรงตนในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าอยู่ในสังคมให้ได้ดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีคำถามเกี่ยวกับการต่อรองในการใช้ยาบ้าครั้งแรก การใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ว่า นักเรียนวัยรุ่นได้คิดทบทวนหาเหตุผลต่อรองเพื่อสนับสนุนการใช้หรือเลิกใช้ยาบ้าของตนเองอย่างไร กล่าวคือ มีการชั่งน้ำหนักถึงผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับตนเองอย่างไรหรือไม่เพื่อให้ตนเองรู้สึกสบายใจหรือลดภาวะวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในใจของตนเองลง และพวกเขาได้หาวิธีการต่อรองกับสังคมโดยการหาวิถีทางที่จะหลบเลี่ยงการถูกตำหนิ ถูกลงโทษจากสังคมหรือไม่ อย่างไร

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นปฏิบัติสักร์กับตนเอง กำหนดวิธีการใช้ยาบ้าตามเป้าหมายที่ตนเองเลือก และคิดทบทวนต่อรองกับตนเองและสังคมแล้ว เมื่อพวกเขาประสบโอกาสที่เป็นเงื่อนไขพอเหมาะที่เอื้ออำนวยให้พวกเขาก็ได้ลงมือกระทำตามที่เขาได้คิดตกลงในใจนั้น

3.2.4 การลงมือปฏิบัติ (action)

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นผ่านกระบวนการคิดใคร่ครวญทบทวนโต้ตอบ หรือปฏิบัติสักร์กับตนเอง โดยตีความ ให้ความหมายต่อสถานการณ์ต่างๆที่ตนประสบ จนก่อให้เกิดทัศนะบางอย่างที่เป็นความต้องการภายในที่แท้จริงของตนแล้วนำไปสู่การคิดกลวิธีที่จะกระทำ และมีการคิดต่อรองกับตนเองและสังคมรอบข้างถึงผลดีผลเสีย หรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พวกเขาก็จะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ใหม่ให้แก่ตนเอง โดยได้ลงมือกระทำบางอย่างตามโลกทัศน์ของตน เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตามที่ตนต้องการ ซึ่งในการศึกษานี้ คือ การได้ใช้ยานันเอง

ในขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นการทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก หรือใช้ซ้ำในครั้งต่อมา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ยาบ้าดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นที่ว่าด้วยเรื่องคุณลักษณะของยาบ้า วิธีการเข้าถึงยาบ้า วิธีการเสพยาบ้า การออกฤทธิ์ของยาบ้า ตลอดจนวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของผู้ใช้ยาบ้า มาเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ในการลงมือใช้ยาบ้าในแต่ละครั้งนั้น พวกเขามีวิธีการเข้าถึงยาบ้าได้อย่างไร มีวิธีการใช้อย่างไร ใช้ร่วมกับใคร ที่ไหน อย่างไรบ้าง ใช้แล้วรับรู้ฤทธิ์ของยาบ้าว่าอย่างไร เกิดอะไรขึ้นบ้างหลังจากที่พวกเขาได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว และในวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของพวกเขานั้นมีความคิด ทัศนคติ ค่านิยม วิถีปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานร่วมกันของกลุ่มย่อยของพวกเขากันเองอย่างไรบ้าง รวมทั้งหลังจากที่พวกเขาเป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว พวกเขาคิดเล็กใช้หรือไม่ และสามารถเลิกใช้ได้หรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตาม ตามแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ และแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ที่ให้แนวคิดที่ว่า เมื่อบุคคลได้ลงมือกระทำตามกลวิธีที่ตนเองเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งในครั้งแรกแล้ว ปรากฏการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในขณะนั้นถือว่าเป็นสถานการณ์ใหม่ที่ผ่านเข้ามาในการรับรู้ของพวกเขารีกครั้ง ซึ่ง หากพวกเขาตีความหรือให้ความหมายแก่สถานการณ์ใหม่ที่ตนเองสร้างขึ้นนั้น เป็นไปในทางบวก กล่าวคือ ให้ความหมายว่าเป็นสิ่งดีมีประโยชน์ หรือเป็นรางวัล (positive reinforcer) พวกเขาก็จะมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีนั้นต่อไปอีก แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากวิธีการนั้นก่อให้เกิดผลเสียหยาหรือเป็นโทษแก่ตนเอง (negative reinforcer) บุคคลเหล่านั้นก็มีแนวโน้มที่จะยุติการกระทำดังกล่าว หรือเลือกวิธีการอื่นๆต่อไป จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว เขาให้ความหมายต่อผลที่ตามมาจากการลงมือปฏิบัติในการใช้ยาบ้าของตนเองอย่างไร และมีผลต่อการนำไปสู่การใช้ยาบ้าซ้ำ หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ลงมือใช้ยาบ้าในครั้งแรกซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในขั้นที่ 1 แล้ว บางคนก็อาจจะเลิกใช้ไปเลย แต่สำหรับบางคนสภาพการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับเขาทั้งร่างกายและจิตใจ ถือว่าเป็นสถานการณ์ใหม่ที่เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนวัยรุ่นใหม่อีกครั้ง และนำไปสู่การเกิดโอกาสในการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งต่อๆมาแบบการใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าขั้นที่ 2 และเช่นเดียวกัน ผลที่เกิด

ตามมาจากการใช้ยาบ้าในขั้นที่ 2 นี้ อาจทำให้บางคนเลิกใช้ยาบ้า แต่ในขณะเดียวกัน อาจเป็นเงื่อนไขที่มีนัยสำคัญต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนวัยรุ่นที่จะนำไปสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ซึ่งถือว่าเป็นปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในขั้นที่ 3 ได้

จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้มีคำถามวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบที่สำคัญเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ที่เป็นพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น คือ ประการแรก ปรากฏการณ์อย่างไรที่จัดว่าเป็นผู้เริ่มต้นใช้ยาบ้าครั้งแรก ผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง และผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ ประการที่สอง การใช้ยาบ้าทำให้เกิดอาการเสพติดทั้งทางร่างกายและทางจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่อย่างไร และประการสุดท้าย กลุ่มของอาการงดยาบ้า (withdrawal symptoms) ในนักเรียนผู้ใช้ยาบ้าครั้งแรก ผู้ใช้ยาบ้าเป็นบางครั้ง และผู้ใช้ยาบ้าเป็นประจำ มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในกรณีของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น กว่าที่นักเรียนปกติธรรมดาจะกลายเป็นนักเรียนผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนนั้น พวกเขาจะต้องผ่านกระบวนการปฏิสังสรรค์กับตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่พวกเขาประสบกับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นความคิด ความเชื่อ ทศนคติต่างๆเกิดขึ้นภายในใจ จนถึง ณ ภาวะหนึ่งพวกเขาได้กำหนดที่จะเลือก “ใช้ยาบ้า” เป็นวิธีการหนึ่งเพื่อให้ตนเองบรรลุถึงสิ่งที่คาดหวัง แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ตนเองคงความสามารถในการดำรงตนอยู่ในสังคมให้ได้ปกติสุขที่สุด พวกเขาได้มีการคิดใคร่ครวญต่อรองกับตนเองและบุคคลอื่นในสังคม จนเมื่อพวกเขาสบโอกาส พวกเขาก็ได้เป็นผู้สร้างสถานการณ์ใหม่ที่จะเอื้อให้เขาได้ลงมือปฏิบัติตามที่ตนเองคิดเอาไว้

หลังจากได้ลงมือปฏิบัติตามไปในครั้งแรกแล้วนั้น สถานการณ์ใหม่ที่เขาส่งสร้างขึ้นนั้นก็จะเป็นสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันขณะ และค่อยๆ กลายเป็นอดีตที่มีผลต่อการตีความ ให้ความหมายใหม่แก่พวกเขาอีกครั้ง และนำไปสู่การเกิดความคิด ความเชื่อ หรือโลกทัศน์บางประการที่จะนำไปสู่การเลือกปฏิบัติใหม่ คิดใคร่ครวญต่อรองใหม่ และลงมือปฏิบัติใหม่ เป็นวัฏจักรอย่างนี้เรื่อยไป ซึ่งความคิดนึก ความรู้สึกต้องการการเลือกวิธีปฏิบัติ การต่อรอง ตลอดจนการลงมือปฏิบัติอาจจะเหมือนเดิมหรือแตกต่างไปจากเดิมก็ได้ขึ้นอยู่กับการตีความ การให้ความหมายของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนที่มีต่อสิ่งเหล่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม เราจะพบว่า มีสถานการณ์บางสถานการณ์เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อการคิด การตีความ การให้ความหมายแก่พวกเขา ซึ่งเรียกว่า สถานการณ์ที่มีนัยสำคัญ (significant situation) และในสถานการณ์นั้นๆ มักประกอบด้วยบุคคลที่มีนัยสำคัญ (significant person) ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการคิด การตัดสินใจและการกระทำต่างๆของบุคคลแต่ละคน ทั้งนี้เพราะการที่บุคคลจะมีการรับรู้ต่อสถานการณ์ใดๆนั้น บุคคลจะเป็นผู้เลือกที่จะรับรู้ ตามแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีความเป็นตัวของตัวเอง มีกระบวนการเลือกสรร (selective processes) หรือการเลือกรับรู้ (selective perception) โดยมีความคิดพื้นฐานว่า บุคคลมักจะเลือกรับรู้เฉพาะในสิ่งที่ตนสนใจ (พีระ จิระโสภณ. 2529 : 620-621) ซึ่งสิ่งที่เขาเลือกรับรู้นั้นก็จะเด่นเป็นภาพชัดในความคิดความรู้สึก (figure) ส่วนที่เหลือในสถานการณ์นั้นๆ ก็จะเจือจางลงเป็นฉากหลัง (ground) และภาพที่เด่นในจิตใจของเขาในแต่ละขณะนั้นๆ ก็จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการปฏิสังสรรค์กับตนเอง โดยจะเหมือนกันหรือต่างกัน ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะส่วนตัวหรือลักษณะทางสังคมของบุคคลนั้นๆ อันได้แก่ ความ

ต้องการ ความคาดหวัง ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์ต่างๆ ฯลฯ ของแต่ละบุคคล จนนำไปสู่การกระทำบางอย่างได้

บุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆที่เป็นบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่น ที่จะนำไปสู่โอกาสการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนนั้น พอจะสรุปรวมเป็นประเด็นใหญ่ๆได้ 5 ประการ คือ บริบทแวดล้อมด้านครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่ประกอบไปด้วยตัวยาบ้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแต่ละขั้นตอนของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบท (context) กับกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแต่ละขั้นตอนของนักเรียนวัยรุ่น

ลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ในการศึกษากระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงบริบทที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งคำว่าบริบท (context) ของปรากฏการณ์ หมายถึง เงื่อนไข และสภาพแวดล้อมโดยรวม และโดยรอบของปรากฏการณ์ ที่ให้ความหมาย และมีผลต่อการเกิดขึ้น และดำรงอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆ (ชัยนิต วรรณะภูติ. 2537 : 33)

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ไม่ได้เกิดขึ้น และดำรงอยู่ได้โดยลำพังด้วยตัวของมันเอง แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์โดยรอบในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งถ้าจะแยกพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นมาศึกษาเป็นส่วนๆ หรือเป็นอิสระจากบริบทเงื่อนไขแล้ว ก็จะทำให้ขาดความเข้าใจที่แท้จริงต่อปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาได้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่ทำให้กลายเป็นผู้เข้าไปใช้ยาบ้าแล้ว ผู้วิจัยยังมุ่งศึกษาถึงบริบทแวดล้อมที่มีความหมายอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในแต่ละขั้นตอนด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยด้านยาเสพติดที่มักเป็นการวิเคราะห์ตัวแบบสมมุติฐานเชิงกลไก (mechanical models of causation) ที่เน้นการวิเคราะห์หาปัจจัยสาเหตุของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆของวัยรุ่นนั้น มักมีข้อค้นพบในการวิจัยว่า ปัจจัยสาเหตุภายนอกที่ทำให้วัยรุ่นเข้าไปติดยาเสพติดชนิดต่างๆมักเกิดจากปัจจัยสาเหตุโดยสรุป 5 ประการ คือ สาเหตุทางครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน หรือสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งการกล่าวถึงข้อค้นพบดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่ดังเป็นข้อสังเกตในการวิจัยครั้งนี้ว่า ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้เกิดการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นได้โดยตรงจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพราะจะเห็นได้จากปรากฏการณ์จริงว่า ลูกวัยรุ่นที่แม่เติบโตมาในครอบครัวเดียวกัน ก็อาจพบว่าลูกคนหนึ่งอาจใช้ยาเสพติด แต่ในอีกคนหนึ่งก็อาจไม่ใช้ยาเสพติดก็ได้ หรือในการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดเหมือนกันนั้น ลูกวัยรุ่นบางคนอาจเติบโตมาในครอบครัวที่บกพร่อง แต่ในอีกคนหนึ่งอาจเติบโตมาในครอบครัวที่สมบูรณ์ก็ได้ นอกจากนี้เรายังพบว่าวัยรุ่นที่ใช้ยาเสพติดบางคนอาจเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีทั้งเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด และไม่ใช้ยาเสพติด

ก็ได้ หรือรวมทั้งในโรงเรียนเดียวกันที่มีการควบคุมเข้มงวดกวดขันป้องกันการใช้ยาเสพติดเป็นอย่างดี และนักเรียนทุกคนถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียนแบบเดียวกัน แต่ก็มีนักเรียนวัยรุ่นบางคนกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ได้อีกเช่นเดียวกัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความคิดพื้นฐานในเบื้องต้นว่าปัจจัยสาเหตุภายนอกเหล่านี้ไม่ได้ส่งผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาเสพติดโดยตรง แต่เป็นบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลแต่ละคน ที่จะตีค่าให้ความหมาย และที่สุดจึงนำไปสู่การเข้าไปใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ได้

ดังนั้นบริบทแวดล้อมที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในฐานะที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเริ่มเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือรวมทั้งการเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเบื้องต้นต่อบริบทที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญ พร้อมทั้งตั้งเป็นประเด็นคำถามต่อเงื่อนไขในแต่ละด้านนั้นว่า โดยทัศนะของคนใน (insider's view) หรือโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว บริบทแวดล้อมด้านครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่หมายรวมถึงการแพร่ระบาดของยาบ้าด้วยนั้น บริบทต่าง ๆ เหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเริ่มเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือรวมทั้งการเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร

4.1 ครอบครัว

กระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับตนเองจนนำไปสู่การกระทำต่าง ๆ ซึ่งหมายรวมถึงการเลือกปฏิบัติตนแบบเป็นผู้ใช้ยาบ้าด้วยนั้น การกระทำดังกล่าวนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้โดยลำพัง แต่ล้วนต้องเกี่ยวโยงกับการตีความ ให้ความหมายต่อเงื่อนไขแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ พี่น้อง และญาติ ๆ เสมอ ทั้งนี้เนื่องจาก วัยรุ่นไม่สามารถจะตีความหรือให้ความหมายบนความว่างเปล่าของสิ่งแวดล้อมได้ และสิ่งแวดล้อมที่ให้ความหมายที่สำคัญในใจของวัยรุ่นอยู่เสมอ คือ ตัวบุคคล และบรรยากาศภายในครอบครัวของพวกเขาตนเอง (Fuhrmann, 1990 : 108-109)

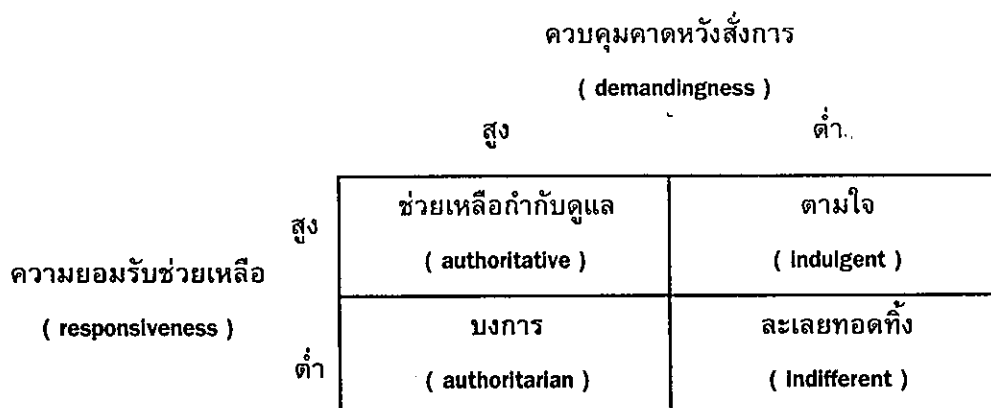
ดังนั้น ครอบครัวจึงถือเป็นเงื่อนไขแวดล้อมสำคัญประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นเองแล้ว ครอบครัวมีความหมาย และมีผลต่อการใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาอย่างไร

แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับครอบครัวที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่น คือ ความสัมพันธ์ของลักษณะพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อลูก และบรรยากาศภายในครอบครัว

ลักษณะของพ่อแม่ (parenting-styles) ที่ปฏิบัติต่อลูก ทั้งที่เป็นภาษาพูด (verbal) และการกระทำต่าง ๆ (non-verbal) ถือได้ว่ามีลักษณะการปฏิบัติอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ คือ ประการแรก พ่อแม่ที่มีความรัก มีการยอมรับ และรับผิดชอบช่วยเหลือ (parental responsiveness) กับลักษณะประการที่สอง คือ พ่อแม่ที่มีความคาดหวังให้ลูกมีวุฒิภาวะ มีความต้องการหรือสั่งการให้ลูกวัยรุ่นมีพฤติกรรมความรับผิดชอบ และเต็มไปด้วยความรู้สึกคาดหวังต้องการ และชอบออกคำสั่งกับลูก (parental demandingness) ซึ่งลักษณะใหญ่ 2

ประการนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าในการรับรู้ของลูกวัยรุ่นแล้ว การปฏิบัติดังกล่าวนี้มีความหมาย และส่งผลต่อการใช้ยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร

จากลักษณะของพ่อแม่ 2 ประเภทใหญ่ดังกล่าวนี้ อาจจำแนกย่อยออกไปได้อีกว่า พ่อแม่บางคนอบอุ่นและยอมรับ ในขณะที่พ่อแม่อีกคนหนึ่งดูเย็นชาและมีท่าทีปฏิเสธ พ่อแม่บางคนมีความต้องการคาดหวังและออกคำสั่งให้กับลูกสูง แต่ในอีกด้านหนึ่งพ่อแม่มีลักษณะยินยอม อนุญาต และ มีความคาดหวังต้องการหรือออกคำสั่งกับลูกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จากลักษณะของพ่อแม่ดังกล่าวนี้ จึงเป็นไปได้ว่า พ่อแม่บางคนมีความต้องการคาดหวังกับลูกมากโดยปราศจากความรัก การยอมรับ การเอาใจใส่ช่วยเหลือ และเป็นไปได้ว่า พ่อแม่บางคนให้ความรับผิดชอบช่วยเหลือมากจนมีการเรียกร้องคาดหวังหรือออกคำสั่งให้กับลูกวัยรุ่นเพียงเล็กน้อย และเป็นไปได้อีกเช่นกันว่า มีพ่อแม่บางคนรวมเอาคุณลักษณะทั้ง 2 ประการไว้ในตัวในระดับที่ต่าง ๆ กัน จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ สามารถแสดงเป็นภาพประกอบตามแนวคิดของแมคคอบบี้ และมาร์ติน (Cummings. 1995 : 415-416 ; citing Maccoby and Martin. 1983) ซึ่งจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับการปฏิบัติของพ่อแม่ว่ามีความหมาย และส่งผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร ดังนี้

ภาพประกอบ 11 แสดงการจำแนกลักษณะของพ่อแม่ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับลูกวัยรุ่น

จากภาพประกอบดังกล่าว สามารถสรุปลักษณะของพ่อแม่ที่สัมพันธ์อยู่กับลูก ซึ่งแตกต่างกัน 4 ลักษณะ คือ พ่อแม่ที่ยอมรับช่วยเหลือสูงและคาดหวังสั่งการสูงด้วย เรียกว่า พ่อแม่แบบช่วยเหลือกำกับดูแล (authoritative) พ่อแม่ที่ยอมรับช่วยเหลือลูกสูง แต่ไม่คาดหวังสั่งการเลย เรียกว่า พ่อแม่แบบตามใจ (indulgent) พ่อแม่ที่คาดหวังสั่งการสูงแต่ยอมรับช่วยเหลือต่ำ เรียกว่า พ่อแม่แบบบงการ (authoritarian) และพ่อแม่ที่ทั้งไม่ยอมรับช่วยเหลือและไม่คาดหวังสั่งการเลย เรียกว่า พ่อแม่แบบละเลยทอดทิ้ง (indifferent)

เงื่อนไขที่เป็นแบบแผนวิธีปฏิบัติของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถอธิบายเพิ่มเติมเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ กับกระบวนการเข้า ไปใช้ยาบ้าของลูกวัยรุ่นได้ ดังนี้

1. พ่อแม่แบบช่วยเหลือกำกับดูแล (authoritative) เป็นลักษณะพ่อแม่ที่ปฏิสัมพันธ์กับลูกแบบอบอุ่นและมั่นคงแน่นอน พ่อแม่แบบนี้จะกำหนดมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติตนของลูก และกำหนดได้ตรงกับความต้องการ และตรงกับความสามารถของลูกที่จะทำได้ พ่อแม่จะมีความคิดความเชื่อในลูกว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถ และมีพัฒนาการในการชี้นำชีวิตของตนเองได้ และเชื่อมั่นในลูกว่า เป็นผู้ที่มีพัฒนาการของการมีอิสระที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ และคาดว่าลูกของตนจะมีพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบในที่สุด พ่อแม่แบบนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กับลูกด้วยเหตุด้วยผล สนใจเรื่องราวสาระต่างๆของลูก มีการปรึกษาหารือกันบ่อยครั้งและมีการพูดคุยอธิบายถึงระเบียบวินัยข้อปฏิบัติต่างๆให้ลูกๆได้ทราบอยู่เสมอ

2. พ่อแม่แบบตามใจ (indulgent) เป็นพ่อแม่ที่ให้การยอมตามใจลูกมาก เป็นพ่อแม่ที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่มีกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย พ่อแม่แบบนี้จะเรียกร้องคาดหวังเอากับลูกน้อยมาก และจะให้อิสระแก่ลูกสูงมากที่จะทำตามใจที่ต้องการ พ่อแม่แบบนี้เชื่อว่า การควบคุมเป็นการละเมิดอิสระภาพของลูกที่อาจจะไปกระทบกระเทือนต่อความสบายใจของลูก พ่อแม่แบบนี้มักจะไม่คิดที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของลูก แต่คิดว่าความคิดของพ่อแม่ นั้น ลูกจะทำตามหรือไม่ก็ได้

3. พ่อแม่แบบบงการ (authoritarian) เป็นพ่อแม่ที่มีความคิดค่านิยมสูงในเรื่องการเชื่อฟัง และการทำตามคำสั่ง พ่อแม่แบบนี้มีแนวโน้มชอบออกคำสั่งเด็ดขาด มีการคาดโทษและมีระเบียบวินัยที่พ่อแม่สร้างขึ้น เป็นกฎเกณฑ์ในการบังคับ การปรึกษาหารือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพ่อแม่ลูกมักจะไม่เกิดขึ้นในการอยู่ร่วมกันในบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากพื้นฐานความคิดของพ่อแม่ที่ว่า ลูกจะต้องยอมรับกฎโดยไม่ต้องมีคำถาม และกฎเกณฑ์มาตรฐานต่างๆต้องเป็นสิ่งที่พ่อแม่ตั้งขึ้นเท่านั้น พ่อแม่แบบนี้มักไม่สนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นตัวของตัวเอง โดยการขัดจำกัดวงแคบกีดกันการพยายามมีอิสระที่จะชี้นำและพาชีวิตของตนเองไปในทิศทางที่ต้องการ

4. พ่อแม่แบบละเลยทอดทิ้ง (indifferent) เป็นพ่อแม่ที่ทำอะไรก็ตามที่พวกเขาจะใช้เวลาให้น้อยที่สุด หรือใช้พลังงานให้น้อยที่สุดต่อการให้ความสนใจแก่ลูกๆของเขา กรณีที่ไม่เอาใจใส่อย่างที่สุด อาจเรียกได้ว่าเป็น พ่อแม่แบบทอดทิ้ง (neglectful) พ่อแม่แบบนี้จะรับรู้เรื่องราวความเป็นไปของลูกๆน้อยมาก ไม่ให้ความสนใจต่อเหตุการณ์ต่างๆที่ลูกประสบในโรงเรียน หรือเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนๆของเขา มีการพูดคุยสนทนากับลูกน้อยมาก หรือเกือบไม่มีเลย และเกือบจะไม่มีการรับฟังหรือรับไว้พิจารณาถึงความคิดเห็นของลูกเมื่อมีการตัดสินใจ พ่อแม่แบบนี้จะยึดเอาความเป็นพ่อแม่เป็นศูนย์กลาง (parent centered) กล่าวคือพวกเขาจะกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตภายในบ้านโดยขึ้นอยู่กับความสนใจ และความต้องการของพวกเขาเอง โดยไม่สนใจว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีพัฒนาการที่ดีหรือไม่ดีของลูกเลย (Cummings. 1995 : 415-416 ; Steinberg. 1993 : 141 ; Ingersoll. 1989 : 208-210)

เงื่อนไขแวดล้อมอันเป็นแบบแผนวิธีปฏิบัติของพ่อแม่ในลักษณะต่างๆดังกล่าวนี้ ให้แนวทางในการศึกษาถึงโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นว่า การปฏิบัติของพ่อแม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ และกระบวนการกลายเป็นผู้ใช้หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว เพื่อให้ได้แนวทางในการศึกษาถึงเงื่อนไขด้านครอบครัวที่มีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขด้านครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆของลูกวัยรุ่น ซึ่งพบว่ากระบวนการกลายเป็น

ผู้ช้ยาเสพติดในกลุ่มเด็กวัยรุ่นนั้น ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นในวัยรุ่นที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตของความสัมพันธ์ในครอบครัว เหตุการณ์ที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน พ่อแม่เมาสุราหรือเล่นการพนัน พ่อแม่เลิกร้างกัน มีการเลี้ยงดูแบบตามใจไม่มีเหตุผล หรือเข้มงวดเกินไป ทำให้วัยรุ่นเกิดความทุกข์ในใจ รู้สึกเบื่อ ออกจากบ้านและขาดแรงกำลังใจในการใช้ชีวิต เป็นผลให้วัยรุ่นหันเข้าหาสิ่งยึดเหนี่ยวอื่นๆ เช่น เพื่อน รวมทั้งการใช้ยาเสพติดได้ (ธวัชชัย ไชยเชียว. 2526 ; กรมการฝึกหัดครู. 2527 ; นพพร พานิชสุข. 2528 ; โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ. 2528 ; สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2530 ; กรมการฝึกหัดครู. 2530 ; ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. 2530 ; กิ่งแก้ว เกษโกวิท และคณะ. 2531 ; สุริรา วิสารพงษ์. 2532 ; น้ำเพชร ชาญปัญญา และคณะ. 2533)

ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยมีคำถามในการวิจัยว่า นักเรียนวัยรุ่นผู้ช้ยาบ้ามีการเผชิญกับภาวะวิกฤติของความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือไม่ และภาวะดังกล่าวนี้มีผลต่อการปฏิสังสรรค์กับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร ส่งผลต่อการกลายเป็นผู้ช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ มีงานวิจัยฉบับต่างๆ รายงานว่า เจือปนในครอบครัวถือว่าเป็นตัวแบบ (model) ในการช้ยาเสพติดให้แก่ลูกด้วย กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นรายงานว่าตนเองรู้จักยาเสพติดชนิดต่างๆ เช่น ยาแก้ปวดประสาท ยาแก้ง่วง หรือยาบ้า และยาเสพติดที่พบเห็นมากที่สุด คือ บุหรี่ และเหล้าจากการช้ของบุคคลในครอบครัวของตนเอง (ศูนย์เวชศาสตร์ป้องกัน. 2527 : 31-32 ; กรมการฝึกหัดครู. 2527) จากงานวิจัยดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยต้องการค้นหาคำตอบว่า การกลายเป็นผู้ช้ยาบ้าในครั้งแรก และการช้ซ้ำในครั้งต่อมา มีความเกี่ยวข้องกับเจือปนในการเป็นตัวแบบของบุคคลในครอบครัวหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้ มีงานศึกษาถึงบรรยากาศของครอบครัวของลูกวัยรุ่นที่เป็นผู้ช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ ซึ่งพบว่า ลูกวัยรุ่นที่เป็นผู้ช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ มักรู้สึกว่าได้รับความลำเอียงและมีโอกาสน้อยหรือไม่มีโอกาสเลยในการเสนอความคิดเห็นในครอบครัว (สมจิตต์ ภาคิกร และคณะ. 2527) รวมทั้งการศึกษารายการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมสุดโต่งส่วนใหญ่นักช้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่แบบบงการ หรือมีเจอนั้นก็เป็นแบบละเลยทอดทิ้ง และเกิดจากบรรยากาศของครอบครัวที่มีพ่อแม่อารมณ์แปรปรวนไม่คงเส้นคงวา (อังสนา เปศะนันท์. 2536) และจากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของเยาวชน โดย ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2539) พบว่า เจือปนความสัมพันธ์ภายในครอบครัวถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่สำคัญต่อการช้ยาเสพติดของเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้สึกห่างเหินกับพ่อ การเป็นตัวแบบของพ่อในการเสพติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ รวมทั้งบรรยากาศของครอบครัวที่เมื่อพ่อแม่ทะเลาะแล้วมีการทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เนื่องมาจากการบ่นว่าของแม่ด้วย จากข้อค้นพบเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า บรรยากาศในครอบครัวมีความหมาย และส่งผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

และสำหรับงานศึกษาในต่างประเทศ พบว่า พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น เช่น การใช้ยาเสพติด ส่วนหนึ่งมักเกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่เติบโตมาภายในบรรยากาศของครอบครัวที่ไม่มีความรัก ความผูกพันอย่างแท้จริง กล่าวคือ มักเติบโตมาในครอบครัวที่มีบรรยากาศที่พ่อแม่เข้มงวด คาดหวัง และออกคำสั่งกับลูกมากเกินไป (authoritarian) หรือไม่เช่นนั้นก็ปล่อยปละละเลยทอดทิ้ง (indifferent หรือ neglectful) หรือ

ตามใจจนเกินไป (indulgent) (Ingersoll. 1989 : 210-211 , Steinberg. 1993 : 143) โดยเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกรักและผูกพันขึ้นในใจของลูก ทั้งนี้เพราะว่า วัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการความเป็นอิสระ (autonomy) ต้องการมีความสามารถในการนำพาชีวิตของตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังต้องการความรักความเอาใจใส่อยู่เช่นเดิม (Cummings. 1995 : 412-413) และในงานศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัยรุ่นกับครอบครัวมักจะพบว่า วัยรุ่นตอนต้นอายุประมาณ 12 ปี มักจะแสดงกิริยาอาการพยายามต่อต้านสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการให้ทำ หรือมีการกระทำที่ต่อต้านอำนาจของผู้ใหญ่ และในวัยรุ่นตอนกลางอายุประมาณ 14 ปี พวกเขาจะมีพฤติกรรมที่มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และเมื่อวัยรุ่นมีอายุมากขึ้น พวกเขาจะมีความกล้าแสดงออกและมีพลังมากขึ้นในการเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงตนเอง สัมผัสได้ถึงความสามารถหรือศักยภาพในตนเอง

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกมักจะมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงลูกเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ และส่งผลให้วัยรุ่นทำตัวออกห่างจากพ่อแม่ ซึ่งภาวะดังกล่าวนี้จะมีมากในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และตอนกลาง แต่เมื่อลูกเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ความขัดแย้งจะค่อยๆ ลดลง และมีความใกล้ชิดมากขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่มักพบในวัยรุ่นตอนต้นที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับพ่อแม่ คือ ทั้งพ่อแม่ และลูก ต่างมีความคาดหวังซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ลูกวัยรุ่น มักจะคาดหวังว่าช่วงชีวิตของตนเองในวัยนี้ที่จะได้รับความอิสระจากพ่อแม่ ในขณะที่พ่อแม่ก็คาดหวังเช่นกันว่า ลูกของตนเป็นช่วงวัยที่ต้องเพิ่มความเข้มงวดกวดขันให้มากยิ่งขึ้น ด้วยความคาดหวังซึ่งกันและกันดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดคำพูด และการกระทำที่สื่อสารถึงกันที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่พึงพอใจอยู่เสมอ (Steinberg. 1993 : 139)

จากข้อเสนอที่ได้จากแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับครอบครัวดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปเป็นเชิงคำถามในการวิจัยได้ว่า การปฏิบัติของพ่อแม่ และบรรยากาศในครอบครัวที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกที่ปฏิบัติต่อกันโดยผ่านคำพูดและการกระทำต่าง ๆ นั้น ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่มีความหมาย และส่งผลต่อการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มา หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

4.2 กลุ่มเพื่อน (peer group)

แนวคิดเรื่องกลุ่มเพื่อนวัยรุ่น กล่าวว่า บุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของความเป็นวัยรุ่นนั้น นอกจากพ่อแม่แล้วก็คือ กลุ่มเพื่อน และกลุ่มบุคคลที่มักกล่าวถึงกันเสมอว่ามีส่วนทำให้วัยรุ่นเป็นคนดี หรือไม่ดี เช่นเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ หรือไม่นั้น ก็คือกลุ่มเพื่อนอีกเช่นกัน ต่อข้อสังเกตดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า กลุ่มเพื่อนจะเป็นเงื่อนไขที่มีความหมาย และส่งผลต่อการกลายเป็นผู้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มา หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการวัยรุ่นกล่าวว่า ในช่วงเริ่มต้นที่วัยรุ่นได้ทดลองที่จะมีอิสระและรู้สึกว่าคุณเองมีอำนาจในตนเอง (autonomy) ที่จะคิด ตัดสินใจ และเลือกกระทำสิ่งต่างๆ นั้น กลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญมากซึ่งในวัยเด็กก่อนหน้านี้จะไม่ค่อยมี และภาวะความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลมากกว่าพ่อแม่นี้ ก่อนข้างจะยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่า เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น แต่ก็ได้มีหลายทัศนะที่ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้

(Cummings. 1995 : 412-413) ซึ่งจะเป็นความเข้าใจพื้นฐานในการนำไปศึกษาถึงการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้ ดังนี้

ในทัศนะแรกกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่วัยรุ่นออกจากพ่อแม่แล้วหันเข้าหาเพื่อนนั้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่า เป็นการพยายามที่จะมีอำนาจในตน และมีความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ โดยที่เมื่อลูกวัยรุ่นทำตัวออกจากพ่อแม่และหันเข้าหาเพื่อนแล้ว ความสัมพันธ์ของอิทธิพลของพ่อแม่จะลดน้อยลงไป ในขณะที่ความสำคัญของกลุ่มเพื่อนมีมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในวัยรุ่นตอนต้นนี้ ความสามารถในการเป็นตัวของตัวเองและการพึ่งพาตนเองจะยังไม่พัฒนาไปได้อย่างเพียงพอ อาจทำให้วัยรุ่นอ่อนไหวต่อกลุ่มเพื่อนที่กดดันและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมต่อต้านอำนาจผู้ใหญ่ หรือสังคมขึ้นได้

ทัศนะที่สอง มีความคิดว่า ครอบครัว และเพื่อนเป็นโลกทางสังคมที่มีนัยสำคัญที่แตกต่างกันของวัยรุ่น ซึ่งกับครอบครัวนั้น วัยรุ่นจะรู้สึกอิสระจากการผูกพัน แต่จะรู้สึกผูกพันกับเพื่อน ซึ่งระดับความผูกพันของวัยรุ่นที่มีต่อพ่อแม่หรือต่อเพื่อนนั้น ขึ้นอยู่กับว่า วัยรุ่นได้ปฏิเสธสรรค์กับตนเองแล้วให้ความหมายว่าใครเป็นผู้สำคัญที่สุดที่ทำให้เขารู้สึกว่า เขาเข้าถึงตัวตนที่เข้มแข็งของตนเองได้ หรือเข้าถึงความรู้สึกมั่นคงภายในของตนเองได้ ตัวอย่างเช่น วัยรุ่นที่อยู่ในความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีความเกลียดชังไม่ชอบหน้าหรือมีแต่ความเครียดกดดัน ซึ่งหมายถึงการขาดความรักความอบอุ่นภายในบ้าน จะทำให้วัยรุ่นผูกพันกับเพื่อน เพราะกลุ่มเพื่อนช่วยให้เขาได้สัมผัสกับความรู้สึกที่เขาต้องการที่ขาดหายไปหรือหาไม่ได้ในครอบครัว

ทัศนะที่สาม ความผูกพันกับพ่อแม่และกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ วัยรุ่นที่ผูกพันกับพ่อแม่มากจะผูกพันกับเพื่อนมากเหมือนกัน แต่สำหรับเรื่องราวที่สำคัญๆที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต วัยรุ่นมักจะขอคำปรึกษากับพ่อแม่มากกว่ากลุ่มเพื่อน ดังนั้นแทนที่ความผูกพันของวัยรุ่นจะเปลี่ยนแปลงจากพ่อแม่ไปสู่เพื่อนทั้งหมด กลับกลายเป็นว่าวัยรุ่นยังคงรักษาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ของเขา โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญกับเรื่องราวเหตุการณ์ที่สำคัญๆของชีวิต

จากทัศนะที่อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียนวัยรุ่น กับพ่อแม่ และกลุ่มเพื่อน ที่แตกต่างกันทั้ง 3 ทัศนะดังกล่าวนี้ ช่วยให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาว่าในโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว พวกเขามีความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และกลุ่มเพื่อนแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่จึงทำให้กลายเป็นผู้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆมา หรือเลิกใช้ยาบ้า

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเบื้องต้นต่อแนวคิดเรื่องกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญในเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

แนวคิดเรื่องกลุ่มเพื่อนได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า กลุ่มเพื่อนวัยรุ่น ไว้ว่า กลุ่มเพื่อน คือกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุเท่าๆกัน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน มีความคิด การกระทำคล้ายๆกัน และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่น (Muss. 1990 : 157 ; Steinberg. 1989 : 11)

กลุ่มเพื่อนจึงถือเป็นสถานการณ์ที่ทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่ทำให้วัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ผ่านการเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อน สามารถ รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ และปรับตัวอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆได้

ประการที่สอง กลุ่มเพื่อนเป็นสถานการณ์ที่ทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ แยกแยะความเข้าใจเกี่ยวกับระบบความคิดค่านิยมของตนเอง เป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่เป็นอัตมโนทัศน์ (self concept) โดยได้มีการสำรวจและประเมินทางเลือกระบบค่านิยม คุณค่า ความหมายที่เหนือการควบคุมดูแลของพ่อแม่ ซึ่งกลุ่มเพื่อนนี้จะเป็นผู้ให้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ให้การสนับสนุนในการทดลองระบบค่านิยมในชีวิตของพวกเขา

ประการที่สาม ในภาวะที่มีความกดดัน คับข้องทางจิตใจ โดยเฉพาะที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อนจะเป็นสถานการณ์เงื่อนไขที่ช่วยเหลือทางความรู้สึกเหล่านี้ได้

ประการที่สี่ กลุ่มเพื่อนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ สั่งสอน โดยจะอธิบายว่า ความคิดการกระทำแบบใดหมายถึงความเป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือความเป็นคนในกลุ่ม (in group) และความคิดการกระทำแบบใดที่ไม่ใช่พรรคพวกเดียวกัน (out group) เช่นกลุ่มเพื่อนจะช่วยอธิบายหรือตอบคำถามหรือให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการใช้ยาเสพติด รวมทั้งความคิด และการกระทำอื่นๆว่า การกระทำอย่างไรที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกัน อย่างไรที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน (Ingersoll. 1989 : 228)

จากแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีคำถามว่า กลุ่มเพื่อนได้เป็นสถานการณ์เงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นได้เรียนรู้รู้อย่างไร ได้ทดลองระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิบัติตนอย่างไร เป็นสถานที่รองรับความกดดัน ความคับข้องใจ หรือให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกกลุ่มอย่างไร ตลอดจนเป็นสถานการณ์เงื่อนไขที่เป็นตัวแบบ ให้คำแนะนำ สั่งสอน กดดัน หรือขัดเกลาให้พวกเขากลายเป็นผู้ได้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้ยาบ้าหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้ จากการที่บุคคลหลายฝ่ายมักกล่าวกันว่า การกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของนักเรียนวัยรุ่น ประการหนึ่งนั้น เป็นเพราะวัยรุ่นคบเพื่อนที่ไม่ดี เป็นผู้ที่ใช้ยาเสพติด และในบรรยากาศของกลุ่มเพื่อนนั้นก็เงื่อนไขที่กดดัน (peer pressure) ให้เลียนแบบ หรือคล้อยตามคำชักชวน (conformity) ของเพื่อนๆ ต่อประเด็นข้อสังเกตดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการคบเพื่อน และการเลียนแบบในกลุ่มเพื่อนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งพอจะกล่าวถึงได้ดังนี้

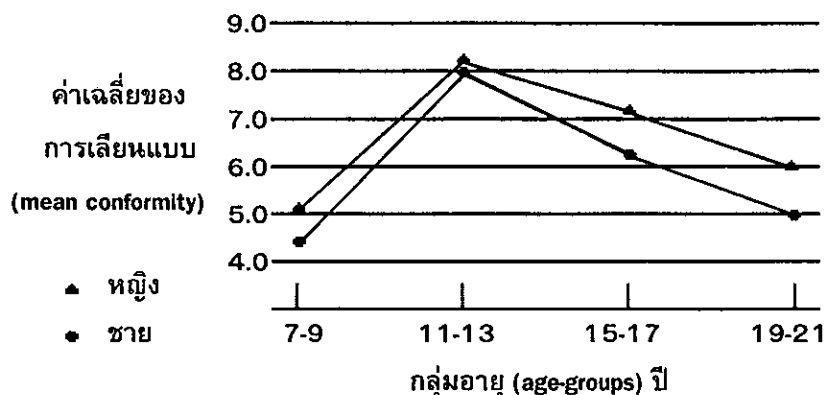
มีการศึกษาพบว่า วัยรุ่นมักจะเลือกคบกับเพื่อนที่มีทัศนคติ ค่านิยมคล้ายคลึงกับตนเองกล่าวคือ พวกเขามักเลือกคบกับคนที่มีลักษณะความเป็นเพื่อนที่มาจากพื้นฐานที่คล้ายๆกัน เป็นเพื่อนที่มีระดับวุฒิภาวะทางสังคม สติปัญญาเหมือนกัน และเพื่อนที่มีความสนใจคล้ายๆกันกับตน (Ingersoll. 1989 : 233) นอกจากนี้ เด็กวัยรุ่นมักจะคบเพื่อนที่มีบ้านอยู่ใกล้กัน หรือเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และโรงเรียนก็จะกลายเป็นสถานที่ที่เป็นจุดรวมของกิจกรรมต่างๆร่วมกันมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังพบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีคุณลักษณะเป็นผู้ที่ใช้ยาเสพติด มักจะเลือกคบกับเพื่อนที่มีคุณลักษณะชอบใช้ยาเสพติดด้วยเหมือนกัน (Kandel. 1985 159-169) จากแนวคิดดังกล่าวนี้ทำให้มีคำถามว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว พวกเขามีการเลือกคบเพื่อนอย่างไร และเพื่อนที่เลือกคบนั้นมีความหมาย และส่งผลให้พวกเขาเริ่มทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร และเมื่อเป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้วพวกเขายู่รวมเป็นวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาอย่างไร

ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว นักจิตวิทยาสังคมยังพบว่า แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนวัยรุ่น จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงอายุ ซึ่งขึ้นอยู่กับความหมายที่วัยรุ่นได้ให้แก่กลุ่มเพื่อนของเขา กล่าวคือ ในช่วงระหว่างการเป็นวัยรุ่นตอนต้น พวกเขาจะให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อนสูงมาก การประเมินผลย้อนกลับ (feedback) ในลักษณะทางลบจากเพื่อนจะกดดัน และมีผลทำให้พวกเขาต้องเลียนแบบหรือกระทำตามอย่างกลุ่มสูง (high conformity) ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกเขากลัวว่าตนเองจะไม่เหมือนเพื่อน และอาจต้องถูกให้ออกจากกลุ่ม จึงยินยอมทำตามแม้ว่าบางขณะในใจจะไม่เห็นด้วยก็ตาม (Brehm and Kassir, 1996 : 333-341) ส่วนวัยรุ่นตอนกลาง พวกเขามักจะให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อนว่า เพื่อนเป็นเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยและเป็นที่น่าไว้วางใจ ซึ่งเพื่อนจะหมายถึงใครบางคนที่เขาสามารถให้ความเชื่อมั่น ให้ความซื่อสัตย์จริงใจ แม้ในขณะที่พวกเขาจะอยู่แยกห่างจากกันก็ตาม ในลักษณะดังกล่าวนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงอาจจะเข้มงวดตายตัวมีการร่วมกันในกลุ่ม เนื่องจากมีความต้องการความไว้วางใจได้ และเนื่องจากกลัวสูญเสียความเชื่อถือในสายตาของกันและกันด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น พวกเขาก็ได้เรียนรู้ที่จะให้ความเชื่อใจในสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ทำให้มีการพูดคุยถึงความลับและความรู้สึกนึกคิดจินตนาการต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นกระบวนการทดสอบความไว้วางใจซึ่งกันและกันด้วย และยิ่งกลุ่มสามารถทำให้มีทัศนคติและค่านิยมที่สอดคล้องกันมากเท่าใด วัยรุ่นแต่ละคนก็จะยิ่งเพิ่มความไว้วางใจกลุ่มมากขึ้น และมีหลักเกณฑ์ร่วมกันว่าอะไรเป็นสิ่งที่กลุ่มยอมรับได้ หรือยอมรับไม่ได้ และอะไรที่เรียกว่าเป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือไม่ใช่ พรรคพวกเดียวกัน

จากแนวคิดดังกล่าวได้ให้ข้อเสนอในการพิจารณาว่า ในความเป็นวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้านี้ พวกเขาได้ให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนอย่างไร มีความต้องการเป็นที่ยอมรับ และมีคุณค่าหรือมีความหมายในสายตาของเพื่อน ๆ หรือไม่ พลังของกลุ่มเพื่อนเป็นตัวกดดันให้พวกเขาต้องเลียนแบบเอาอย่าง เพื่อว่าตนเองจะสามารถดำรงตนอยู่ในกลุ่มย่อยของตนต่อไปได้หรือไม่ อย่างไร

ซึ่งแนวโน้มของการเลียนแบบกลุ่มเพื่อนในวัยรุ่นนั้น มีผู้ศึกษาและสามารถแสดงให้เห็นดังภาพประกอบ 13 (Ingersoll, 1989 : 235; citing Costanzo and Shaw, 1966) ดังนี้

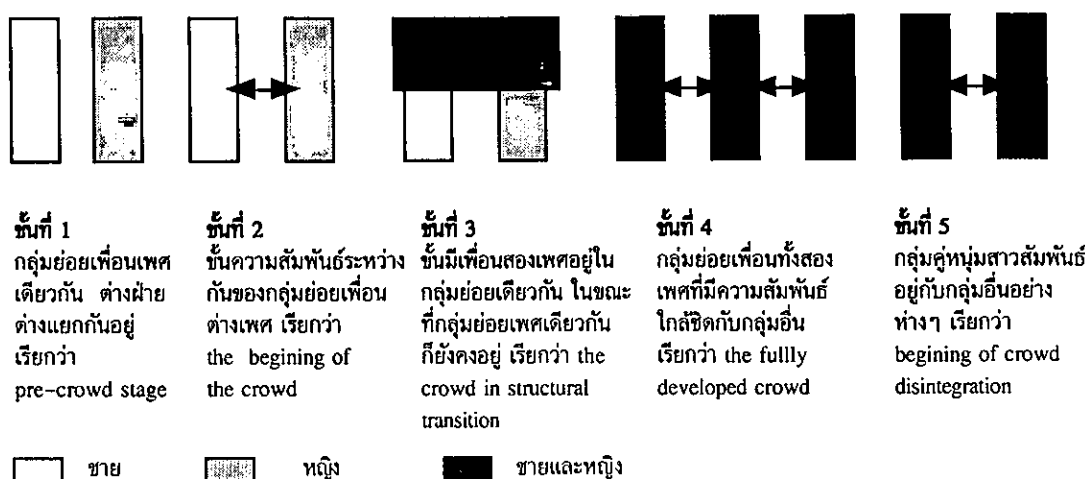
ภาพประกอบ 12 แสดงแนวโน้มการเลียนแบบกลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นตามช่วงอายุต่างๆ

จากภาพประกอบดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อน ถือว่าเป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่มีผลต่อการเลียนแบบเอาอย่างของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก โดยที่แนวโน้มการเลียนแบบต่อพลังกลุ่มเพื่อนจะเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และตอนกลาง และจะเริ่มลดลงเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งความเข้าใจต่อแนวโน้มการเลียนแบบของวัยรุ่นดังกล่าวนี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นว่า มีเงื่อนไขมาจากการเลียนแบบกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นในช่วงวัยที่แตกต่างกัน หรือเพศที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไรจึงทำให้เกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น อาจกล่าวเป็นคำถามในการวิจัยได้ว่า ในมุมมองที่เป็นโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว เงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อน เป็นสถานการณ์แวดล้อมที่มีความหมาย และส่งผลต่อความคิดความรู้สึกของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไรจึงนำไปสู่การกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง ทั้งนี้เพราะ จากแนวคิดที่ว่านักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการมีเพื่อน เพราะกลุ่มเพื่อนถือว่าเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เขาได้มีโอกาสสัมผัสเรียนรู้จักสิ่งต่างๆ เป็นสถานที่ช่วยให้เขารู้สึกมีคุณค่ามีความหมายในตนเอง ได้รับความสนุกสนาน ได้ทดลองกระทำการต่างๆ ที่เขารู้สึกอยากลองอยากทำ รวมทั้งแม้ในบางขณะที่เขารู้สึกกลัวในใจว่าไม่อยากกระทำ แต่ด้วยพลังกลุ่มที่กดดันหรือไม่อย่างไร จึงอาจทำให้พวกเขาจำต้องกระทำตามกลุ่มได้ กลุ่มเพื่อนจึงเป็นเงื่อนไขที่น่าสนใจศึกษาว่า ได้มีความหมายให้พวกเขาอยากทำในสิ่งที่เหมือนเพื่อน (the desire to be liked) หรืออยากทำในสิ่งที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม (the desire to be right) (Baron and Byrne. 1994 : 349-363) ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ น่าสนใจว่าส่งผลต่อการทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ยาบารวมทั้งเมื่อพวกเขาเป็นผู้ใช้แล้วพวกเขามีวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของตนในการเป็นผู้ใช้ยาบาร่วมกันหรือไม่อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว ในสถิติปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น มักจะพบว่ามีการใช้ร่วมกันในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชายด้วยกันเป็นส่วนใหญ่ จะมีบ้างบางกลุ่มที่มีนักเรียนวัยรุ่นหญิงเข้าร่วมด้วยแต่ก็พบว่ามีจำนวนไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากสถิติการเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลลัญญารักษ์ซึ่งมีอัตราส่วนคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ระหว่าง ชาย : หญิง เท่ากับ 91.27 : 8.7 (งานเวชระเบียนและสถิติโรงพยาบาลลัญญารักษ์. 2541) จากกรณีตัวอย่างของข้อมูลทางสถิติดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องเพศ และช่วงอายุของวัยรุ่นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องของการการใช้ยาบ้าของพวกเขายังไร เพื่อให้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

ดันฟี (Cummings. 1995 : 445 ; citing Dunphy. 1963,1972) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นโดยใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์ และบันทึกประจำวัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวัยรุ่นชายและหญิงอายุระหว่าง 13-21 ปี ผลของการศึกษาสามารถแสดงเป็นภาพโครงสร้างของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 13 แสดงขั้นตอนการพัฒนาการของวัยรุ่นในโครงสร้างกลุ่มเพื่อน

จากภาพประกอบดังกล่าวอธิบายได้ว่า ในช่วงที่เด็กจะเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะจับกลุ่มกับเพื่อนอายุเท่าๆ กันและเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน สมาชิกของกลุ่มย่อย (cliques) นี้มักจะแยกตัวออกจากกลุ่มอื่นๆ และจะมีการแอบมองกลุ่มอื่นๆ อย่างเปรียบเทียบ ดันฟี (Dunphy) ตั้งข้อสังเกตว่า ช่วงอายุดังกล่าวนี้ มักเรียกกันว่าวัยแก๊งค์ (gang age) แต่คำว่าแก๊งค์ที่ใช้ในที่นี้ไม่หมายถึงแก๊งค์วัยรุ่นหรือผู้ใหญ่ที่มีความมั่นคงแน่นอนเป็นทางการ แต่แก๊งค์นี้จะมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพียงแค่มีกิจกรรมเล่นๆ สนุกๆ ร่วมกันเท่านั้น ซึ่งในช่วงต้นของขั้นนี้ เด็กวัยรุ่น มักจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มๆ ที่มีภาษาพูด การแต่งตัวพิเศษเฉพาะกลุ่มของตน และมีที่พบปะพูดคุยเฉพาะที่ของตน แต่ก็จะเคลื่อนที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ แบบสนุกๆ อย่างไรก็ตาม ก็มีบางครั้งที่การคบกันเป็นเพื่อนกันนี้มีความสนิทเป็นพิเศษกับเพื่อนเพศเดียวกัน และมีการพยายามทดลองหาบทบาทที่สอดคล้องตามเพศของตน เช่น กลุ่มเด็กวัยรุ่นชายอาจจะเล่นหรือกระทำในลักษณะที่ก้าวร้าวรุนแรง และ ทำท่าย ตื่นเต้นเพื่อสร้างความสนุกสนานให้แก่ตนเองที่เป็นการฝ่าฝืนต่อบรรทัดฐานของสังคมได้

ขั้นที่ 2 ธรรมชาติของกลุ่มเพื่อนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย ซึ่งวัยรุ่นมักจะพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องความเป็น "กลุ่มของเรา" ภาวะนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของกลุ่มที่พยายามดำรงความเป็นกลุ่มเป็นก้อนเดียวกันที่แตกต่างจากกลุ่มย่อยอื่นๆ กลุ่มเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกเพศเดียวกันมีอายุเท่าๆ กันที่เป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น และสมาชิกมักจะมีค่านิยมที่เหมือนกันด้วย มาจากพื้นฐานทางสังคมที่คล้ายๆ กันด้วย กลุ่มเพื่อนดังกล่าวนี้จะมีคามแน่นอมนั่นคงมากขึ้น และมีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ มากขึ้น มีลักษณะเข้าใกล้ความเป็นกลุ่มฝูงชน (crowd) แต่ยังไม่เป็นกลุ่มแบบ crowd จึงเรียกขั้นนี้ว่า ขั้นเริ่มต้นเป็นกลุ่ม crowd (the beginning of the crowd) ซึ่งสมาชิกกลุ่มยังคงเป็นเพศเดียวกันอยู่

ในช่วงการเป็นวัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นแต่ละคนเริ่มมีการตระหนักถึงเรื่องเพศของตน และเริ่มมีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ และเมื่อเริ่มมีคนใดคนหนึ่งในกลุ่มเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในอีกกลุ่มย่อยหนึ่ง เมื่อนั้นโครงสร้างของกลุ่มเพื่อนก็จะเริ่มเปลี่ยนแปลง โดยแบบแผนของการจัดการกลุ่มเริ่มกลายเป็นแบบสองเพศร่วมกัน (heterosexual) การเกิด

ขึ้นของกลุ่มแบบสองเพศนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการนัดพบของกลุ่มสาว ซึ่งเมื่อกลุ่มวัยรุ่นชายและหญิง กลายมาเป็นกลุ่มที่ผูกพันกัน กลุ่มแบบสองเพศก็จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามความเป็นกลุ่มย่อยของเพื่อน เพศเดียวกันก็ยังคงมีอยู่ และยังคงเป็นความผูกพันใกล้ชิดอยู่อย่างไม่ค่อยแตกต่างจากเดิม

ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ธรรมชาติของกลุ่มเริ่มเป็นแบบหลายทิศทาง (multidimensional) ซึ่ง ประกอบด้วยกลุ่มย่อยที่มีเพื่อนสองเพศร่วมกัน มีการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีอิสระซึ่งกันและกันค่อนข้าง สูงขึ้น แบบแผนความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มย่อยจะมีทั้งหญิงและชาย แบบแผนเหล่านี้จะค่อย ๆ กลายเป็นว่ามีการจับคู่ชายหญิงที่ละคู่อย่างมั่นคง และค่อย ๆ แยกห่างออกจากความสัมพันธ์ของกลุ่มอื่น ๆ ไป

จากโครงสร้างเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาว่า การใช้ ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น หรือตอนกลางหรือไม่ อย่างไร พวกเขาได้ใช้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่เป็นเพศเดียวกัน อายุเท่า ๆ กัน รวมทั้งมีทัศนคติ ค่านิยมที่คล้าย ๆ กัน รวมตัวกันเป็น กลุ่มย่อย ๆ เพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติของตนหรือไม่ และจากแนวคิดที่ว่า เมื่อพวกเขา เข้าสู่การเป็นวัยรุ่น พัฒนาการทางเพศเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการผลักดันให้พวกเขาสนใจเพื่อนเพศตรงข้าม ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ความสนใจของพวกเขานอกจากจะมีให้กับกิจกรรมกลุ่มย่อยของตนแล้ว ยังมีความสนใจให้กับการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศด้วยหรือไม่ และความสัมพันธ์กับเพื่อนต่าง เพศนั้นมีผลต่อการใช้ หรือหรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

4.3 โรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนกล่าวว่า โรงเรียน ถือเป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่สำคัญในการทำหน้าที ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม ที่เป็นวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละยุคสมัยไปยังผู้เรียน สถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงเป็นเงื่อนไขที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีความหมาย และส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงในกระบวนการชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ที่จะนำไปสู่การเกิดโอกาสการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าใน ครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ของนักเรียนกับโรงเรียนพบว่า ในแต่ละวันนักเรียนจะต้องใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมงในการใช้ชีวิตอยู่ใน โรงเรียนที่พวกเขา กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการประสบอยู่กับสถานการณ์ต่างๆใน โรงเรียนสามารถ ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน (attachment to school) หรือรู้สึกห่วงเหิน หรือมี โอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิต และในที่สุดอาจนำไปสู่การใช้ยา เสพติดได้ (บุบผวรรณ ประมวลรัฐการ, 2532 : 164)

เพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงเงื่อนไขแวดล้อมด้านโรงเรียนว่าจะมีความหมาย และส่งผลต่อ การเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่อย่างไรนั้น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญที่ เกี่ยวข้องในประเด็นใหญ่ๆ 4 ประการ คือ ประการแรก เป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวกับตัวครู ประการที่สอง เป็น เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกฎระเบียบที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้นและบังคับใช้กับนักเรียน ประการที่สาม เป็น เงื่อนไขเกี่ยวกับหลักสูตรที่นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ และประการที่สี่ เป็นเงื่อนไขเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผลของโรงเรียน ต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขแต่ละประการเพื่อให้เป็นแนว ทางในการศึกษาถึงเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

4.3.1 เจื่อนใจด้านตัวครู

ตามแนวคิดของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์แล้ว อาจกล่าวได้ว่า ครู เป็นบุคคลผู้มีนัยสำคัญต่อการรับรู้ ตีความ ให้ความหมาย และการกำหนดกลวิธีต่างๆ ของนักเรียน เพื่อเลือกปฏิบัติตอบสนองต่อสิ่งที่ครูปฏิบัติต่อพวกเขา (Woods, 1983) ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีคำถามว่า ครูเป็นบุคคลที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเกิดการปฏิสังสรรค์กับตนเองอย่างไร และครูมีความหมายต่อการนำไปสู่การทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครูที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า หรือเลิกใช้ยาบ้าหรือไม่นั้น พอสรุปเป็นองค์ประกอบใหญ่ได้ 2 ประการ คือ ประการแรก บุคลิกภาพส่วนตัวของครู และประการที่สอง เป็นความสามารถในการสอนของครู

4.3.1.1 บุคลิกภาพส่วนตัวของครู

บุคลิกภาพของครู คือ คุณลักษณะที่เป็นกิริยาท่าที รูปร่างหน้าตา ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ ที่ครูแต่ละคนมีเป็นแบบฉบับเฉพาะของตน (เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร, 2538 : 13) ซึ่งบุคลิกภาพส่วนตัวของครูแต่ละคนนี้ผู้วิจัยสนใจว่ามีความหมายและส่งผลต่อการใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร ซึ่งจากงานวิจัยที่ศึกษาถึงคุณลักษณะที่ดีของครูที่เป็นที่พึงพอใจในทัศนะของนักเรียน พบว่า ครูที่ดีคือครูที่มีความรู้สึกดีต่อนักเรียน ให้ความเป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็น ช่วยแนะนำ แก้ปัญหาต่างๆ ให้ (เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, 2530 : 68-70) มีความอ่อนโยน เป็นตัวของตัวเอง มีเสียงน่าฟัง มีเมตตากรุณา มีอารมณ์ขัน มีน้ำใจเสียสละต่อนักเรียน (เขาวรินทร์ จันทนภักฐะ, ม.ป.ป. : 75-76) เป็นผู้สัมผัสพันธภาพอันดีต่อนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชย ให้คำแนะนำ มีความยุติธรรม และเป็นผู้มีเหตุผล (มัทธนา ปิยะมาดา, 2511 : 71-73) และครูที่บุคคลโดยทั่วไปชอบมากที่สุดคือ ครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจและเป็นกันเอง มีความยุติธรรม ตรงเวลา เสียสละ และมีเมตตาธรรม (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ, 2520 : 367) จากข้อค้นพบในงานวิจัยดังกล่าวนี้ ได้ให้ข้อเสนอว่า ครูที่มีลักษณะดังกล่าวมักมีผลทำให้นักเรียนโดยทั่วไปเกิดความเคารพ รัก เหลื่อมใส ศรัทธา และเชื่อฟังสิ่งที่ครูอบรมสั่งสอน แต่สำหรับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว น่าสนใจว่าเขารู้สึกกับครูดังกล่าวนี้อย่างไรหรือไม่ และมีส่วนในการใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว มีงานศึกษาพบว่า บุคลิกภาพของครูที่ดีที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีงามแก่นักเรียนคือ ครูที่มีท่าทีอบอุ่น มีเมตตากรุณา ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน มีความสุภาพ เป็นผู้แก้ปัญหา ยุ่งยากต่างๆ ด้วยความสุ่มนวลไม่หยาบกระด้าง มีความเชื่อถือในนักเรียนทุกคนว่า เป็นผู้สามารถเรียนรู้ได้ เป็นผู้รับผิดชอบช่วยเหลือต่อความผิดพลาดล้มเหลวที่เกิดขึ้นกับนักเรียนของตน เป็นผู้ที่ยินดีเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลการศึกษาของลูก และเป็นผู้คิดแสวงหาทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง (Fuhrman, 1990 : 163-164) ซึ่งแนวคิดนี้ให้ข้อเสนอว่าหากครูเป็นผู้มีบุคลิกภาพดังกล่าว ก็จะเป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดี มีความคิดเกี่ยวกับตนเองไปในทางบวก มีความเชื่อมั่นในตนเองและมองตนเองว่าสามารถเป็นคนดีได้รวมทั้งสามารถหลีกเลี่ยงยาเสพติดได้ (ผจงจิต อินทสุวรรณ, 2539 : 69-70) จากแนวคิดดังกล่าวนี้ได้ให้ข้อเสนอที่ท้าทายต่อการศึกษาค้นคว้า สำหรับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว พวกเขามีโอกาสได้

สัมผัสกับครูที่มีบุคลิกภาพที่ดีดังกล่าวหรือไม่ พวกเขารับรู้อย่างไร และมีส่วนต่อการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าหรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

ในทางตรงกันข้ามกันนี้ บุคลิกภาพที่ไม่ดีของครูซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นไปในทางไม่พึงประสงค์นั้น มีการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของครูที่บุคคลทั่วไปไม่ชอบมากที่สุดคือ ครูที่ขาดความรับผิดชอบ เป็นคนเจ้าอารมณ์ ขาดความยุติธรรม ครูที่เห็นแก่ตัว และเป็นครูที่ชอบประจบสอพลอ นอกจากนี้แล้วยังพบว่า ความบกพร่องที่เกิดกับครูผู้ช่วยซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ไม่ดีคือ ความประพฤติกที่ชอบยู่เกี่ยวกับบอขายมุข เช่น ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ตลอดจนมีการแต่งกายและมีกิริยามารยาทที่ไม่ดี ส่วนข้อบกพร่องที่พบในครูผู้หญิงคือ การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม และความเป็นครูที่จู้จี้ขี้บ่น (เจลิยว บุรีภักดี และคณะ. 2520 : 367-368) บุคลิกภาพส่วนตัวของครูดังกล่าวนี้ ให้แนวในการศึกษาว่ามีความหมายทั้งการเป็นตัวแบบ หรือเป็นวิธีปฏิบัติ ที่มีผลต่อการกลายเป็นผู้ใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

4.3.1.2 ความสามารถในการสอนของครู

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนกล่าวว่า การสอนของครู หมายถึง กิริยาท่าที ทั้งคำพูดและท่าทางที่เป็นกิจกรรม หรือวิธีการที่แสดงออกทุกชนิดที่ครูปฏิบัติในการสอนในแต่ละครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการจัดประสบการณ์และแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทุกๆด้าน (ประสงค์ แสงแก้ว. 2521 : 6) ซึ่งองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสอนของครูที่พอจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นนั้น สามารถจำแนกออกเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครูได้ 9 ประการ คือ การจัดเตรียมการสอน การเสนอเนื้อหาในการดำเนินการสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การมอบหมายงาน การจูงใจ และการเสริมแรงทางการเรียน การประเมินผล การเรียนการสอนและนำข้อมูลย้อนกลับ การช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มเติม การควบคุมวินัยในการเรียน และการปฏิสัมพันธ์ทั่วไประหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการสอนพบว่า หากครูสามารถดำเนินการสอนได้ดีตามองค์ประกอบต่างๆดังกล่าวก็สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีแก่ผู้เรียน แต่ถ้าไม่สามารถกระทำได้ดีก็จะส่งผลไม่ดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย (กนกพร ทองสอดแสง. 2532 : 40 ; ปรีศนา สมพงษ์. 2532 : 5-6 ; ชาญณรงค์ แสงสว่าง. 2524 : 172-173 ; ประสงค์ แสงแก้ว. 2521 : 6-7 ; ปิ่นวดี จิวนะนันท์. 2519 : 6-7) จากความหมายและองค์ประกอบของความสามารถในการสอนของครูที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว พวกเขารับรู้การสอนของครูอย่างไร และความสามารถในการสอนของครูในทัศนะของพวกเขาที่มีความหมาย และส่งผลต่อการใช้ยาบ้า หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

4.3.2 เงื่อนไขด้านกฎระเบียบของโรงเรียน

สิ่งหนึ่งที่โรงเรียนได้กำหนดขึ้น และนำมาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อให้นักเรียนมีระเบียบวินัยสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่โรงเรียนคาดหวังไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นผู้มีความสำเร็จในการศึกษา และสามารถประกอบอาชีพที่ดีได้ รวมทั้งการเป็นผู้มีพฤติกรรมที่ไม่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม เช่น การเป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้า เป็นต้น สิ่งที่เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมในโรงเรียนดังกล่าวนี้ คือ กฎระเบียบ หรือระเบียบวินัยของโรงเรียน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ผู้

วิจัยสนใจศึกษาว่าเป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่มีความหมาย และส่งผลต่อการควบคุมยับยั้ง หรือการผูกพันกับโรงเรียนที่มีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

สาระสำคัญเกี่ยวกับระเบียบวินัยในโรงเรียน กล่าวว่า ระเบียบวินัยของโรงเรียน เป็นเงื่อนไขที่เป็นข้อปฏิบัติ หรือแบบแผนที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้น ตามกรอบแนวทางที่ว่าด้วยเรื่องระเบียบวินัยของกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่กฎระเบียบเหล่านี้ถือว่าเป็นบรรทัดฐานที่นักเรียนทุกคนต้องปฏิบัติตาม ถ้าหากนักเรียนคนใดฝ่าฝืนครุมีอำนาจพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดหนักเบาตามความผิดนั้นๆ ซึ่งอำนาจของครูในการลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนนักศึกษา พ.ศ. 2515 ระบุไว้ว่า ครูสามารถทำโทษนักเรียนได้ 6 วิธี คือ ว่ากล่าวตักเตือน เขียน ทำทัณฑ์บน สั่งพักการเรียน ให้ออกและคัดชื่อออก (รุ่งทิwa จักรกร. 2528 : 117) ระเบียบวินัยที่โรงเรียนแต่ละแห่งได้กำหนดขึ้น จะเห็นได้ชัดจากการปฏิบัติในรูปของงานปกครองของโรงเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนได้กำหนดกฎระเบียบไว้อย่างละเอียด (อุดม วัชรสุกณี. 2531 : 10-18) โดยบรรจุไว้ในคู่มือนักเรียน-นักศึกษา เพื่อให้เป็นแบบแผนการปฏิบัติของนักเรียนทุกคนในโรงเรียน อาทิ ระเบียบการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในโรงเรียน การแต่งกาย การมาเรียน การหยุดเรียน การออกนอกบริเวณโรงเรียน การซื้ออาหาร การรับประทานอาหาร ตลอดจนการใช้ห้องน้ำห้องส้วม เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ท่ามกลางการแพร่ระบาดของยาบ้า โรงเรียนได้กำหนดกฎระเบียบที่ว่าด้วยเรื่องการเสพ และจำหน่ายยาบ้าของนักเรียนไว้ว่า หากพบว่านักเรียนคนใดเป็นผู้ใช้ยานักเรียนจะถูกพักการเรียน และถูกส่งให้ไปรับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล จนกว่าจะกลับเข้าสู่สภาวะปกติจึงจะกลับเข้าเรียนได้ ส่วนนักเรียนคนใดที่เป็นผู้ขาย โรงเรียนจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการปราบปรามเพื่อดำเนินการต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในแต่ละโรงเรียนจะมีกฎระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจนก็ตาม เรายังพบว่ามึนักเรียนวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ไม่ปฏิบัติตาม และได้กลายเป็นผู้ได้ทดลองใช้ยาบ้าเป็นครั้งแรก รวมทั้งบางคนมีการใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มา ทั้งแบบใช้เป็นประจำคราว และ/หรือใช้แบบเป็นประจําก็มี จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว กฎระเบียบของโรงเรียนมีความหมายต่อพวกเขาอย่างไร และส่งผลต่อพวกเขาให้กลายเป็นผู้ได้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ หรือเลิกใช้หรือไม่ อย่างไร ตลอดจนเมื่อพวกเขาได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว พวกเขาดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าในท่ามกลางการควบคุมทางสังคมโดยกฎระเบียบ ของโรงเรียนอย่างไร

4.3.3 เงื่อนไขด้านหลักสูตร

เมื่อมองว่าโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ เราก็จะสามารถมองเห็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดได้ชัดจากหลักสูตรของโรงเรียน ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญในการขัดเกลาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่สังคมต้องการ แต่แม้ว่าหลักสูตรของโรงเรียนจะดีอย่างไรก็ตาม ในสังคมไทยก็ยังพบว่ามึนักเรียนวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยกลายเป็นผู้ไชยาบ้าอยู่เนิ่นเอง ผู้วิจัยจึงมีความสงสัยว่าเนื้อหาหลักสูตรมีความหมายต่อการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์การไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพราะว่ามีบุคคลหลายฝ่ายกล่าวว่า การที่นักเรียนไม่ชอบใจ หรือไม่มีความถนัดในเนื้อหาสาขาวิชาหลักสูตรที่ตนเรียน อาจก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย และหันไปสนใจและมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมได้ นอกจากนี้จากข้อสังเกตที่กล่าวว่า การที่

เนื้อหาหลักสูตรเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งที่มีในหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่เพียงพอต่อการสร้างความเข้าใจต่อพิษภัยของยาเสพติด อาจมีผลต่อการใช้ยาเสพติดในนักเรียนวัยรุ่นได้ ต่อประเด็นข้อสังเกตดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดของหลักสูตร และสาขาวิชาของหลักสูตรที่นักเรียนผู้เข้าบำบัดเรียนนั้น มีความหมาย และมีผลต่อการใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่อย่างไร

เพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรกล่าวว่า หลักสูตร เป็นเงื่อนไขที่ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือ เป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ โดยหลักสูตรจะกำหนดไว้ว่า นักเรียนจะสำเร็จหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งได้ จะต้องเรียนรู้อะไร เนื้อหาสาระมากน้อยแค่ไหน ควรได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีทักษะด้านใด และควรมีพัฒนาการในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างไร โดยความหมายของหลักสูตรแล้ว หลักสูตรจึงหมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้ (ธารง บัวศรี. 2532 : 6) และเป็นโครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ พร้อมทั้งมีคุณลักษณะสอดคล้องที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายทางการศึกษา (สมิตร์ คุณานุกร. 2518 : 2) โดยนัยนี้หลักสูตรจึงมิได้หมายถึงแต่เพียงตัวหนังสือ หรือหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ยังมีความหมายถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งมวลที่จัดให้กับนักเรียน ซึ่งรวมถึงการสอนของครูต่อนักเรียนด้วย

องค์ประกอบของหลักสูตรที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีความหมาย และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นจนกลายเป็นผู้ใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าหรือไม่นั้นมี 3 ประการ คือ ประการแรก จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งหมายถึง ผลโดยรวมที่จะเกิดกับนักเรียนหลังจากที่เรียนจบหลักสูตรแล้ว เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ และประสบการณ์ต่างๆที่นักเรียนจะต้องได้รับ ประการที่สอง กลวิธีในการสอนของหลักสูตร หมายถึง กระบวนการและวิธีการที่นักเรียนจะได้ประสบในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแต่ละสาขาของหลักสูตร ประการที่สาม การประเมินผลของหลักสูตร หมายถึง เมื่อนักเรียนได้เรียนในหลักสูตรแต่ละสาขาแล้ว ได้รับการประเมินผลว่าผลการเรียนเป็นอย่างไร ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวนี้เกิดผลขึ้นมาได้จริงเมื่อบุคคลกรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งก็คือครูผู้สอน เป็นผู้นำแนวทางที่มีในหลักสูตรเหล่านี้ลงสู่การปฏิบัติจริง เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เข้าสู่ระบบการศึกษา พวกเขาก็ได้มีโอกาสประสบกับมวลประสบการณ์ต่างๆที่โรงเรียนได้จัดให้

จากแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่พวกเขาเรียน กลวิธีในการสอนของหลักสูตร การประเมินผลของหลักสูตร ตลอดจนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจถึงโทษภัยของยาบ้าที่มีทั้งในและนอกหลักสูตร มีความหมายและส่งผลต่อการกลายเป็นผู้ได้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อไป หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

4.3.4 เจื่อนไขด้านการวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผล เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของการสอนของครู หรือของการจัดการศึกษาเพื่อเป็นการติดตามผลการปฏิบัติว่า ได้ผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และรวมทั้งช่วยชี้ให้เห็นถึง ข้อบกพร่องและปัญหาต่างๆ ในการเรียนการสอนด้วย (สุขุมาลัย อนุเวช. 2528) การวัดผลประเมินผลจึงถือเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไรจึงกลายเป็นผู้ใช้หรือเลิกใช้ยาบ้าได้ ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบของสถานศึกษาที่กำหนดให้ยึดถือเอาระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการที่ว่าด้วยเรื่องการประเมินผลการเรียนมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินการสอบได้ สอบตกของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขที่นักเรียนได้รับจากผลการเรียนทั้งที่เป็นสัญลักษณ์ ตัวเลข และที่เป็น ตัวอักษร แสดงผลการเรียนในแต่ละรายวิชานั้นนับว่าเป็นเงื่อนไขที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่ามีความหมาย และมีผลต่อการกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่อย่างไร

สัญลักษณ์ตัวเลข ที่กำหนดถึงระดับผลการเรียนในแต่ละรายวิชานั้น แสดงถึงความหมายของผลการเรียนจากระดับ ดีมากคือ 4 ต่ำลงไปเป็น 3, 2, 1 และไปจนถึงผลการเรียนระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำคือ 0 ตัวเลขที่แสดงถึงระดับผลการเรียนแต่ละตัวนี้น่าสนใจว่ามีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนผู้ใช้ยาบ้าอย่างไร นอกจากนี้ สัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษร ที่แสดงถึงผลการเรียนที่มีเงื่อนไขในแต่ละรายวิชา อาทิ "มส" หมายถึง ไม่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินผลปลายภาคเรียน "ร" หมายถึง รอการตัดสิน หรือ ยังตัดสินไม่ได้ "ผ" หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียน หรือ หมายถึง ผ่าน "มผ" หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมไม่ถึงร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียน หรือหมายถึง ไม่ผ่าน "มก" หมายถึง เรียนโดยไม่นับหน่วยการเรียนรู้ ไม่นำผลการเรียนไปเปลี่ยนเป็นระดับผลการเรียน และไม่นับเป็นส่วนหนึ่งของแผนการเรียน "มค" หมายถึง เรียนโดยไม่นับหน่วยการเรียนรู้ และมีเวลาเรียนไม่ครบร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ; อ้างถึงใน พนัส หันนาคินทร์. 2528 : 278-286) เงื่อนไขสัญลักษณ์ทั้งที่เป็นตัวเลขและตัวอักษรย่อดังกล่าวนี้น่าสนใจมีความหมายต่อความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และส่งผลให้พวกเขากลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า หรือเลิกใช้ยาบ้าหรือไม่ อย่างไร

จากที่ได้กล่าวถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับโรงเรียนมาทั้งหมดในข้างต้นนั้น พอจะสรุปเป็นคำถามในเชิงวิจัยได้ว่า เงื่อนไขด้านโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะของครู กฎระเบียบของโรงเรียน เนื้อหาหลักสูตร ตลอดจนการวัดผลประเมินผล สามารถส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก และเกิดการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไรจึงกลายเป็นผู้ได้ลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆมา หรือเลิกใช้ยาบ้า ตลอดจนเมื่อพวกเขาได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว พวกเขาดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าในโรงเรียนของพวกเขาได้อย่างไร

4.4 สื่อมวลชน (mass media)

สื่อมวลชน ถือว่าเป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการมีสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ข่าวสารไปสู่มวลชนในอาณาบริเวณอันกว้างขวาง และในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันหรือในเวลาเดียวกัน โดยมีการใช้สื่อในการสื่อสาร (mediated communication) คำว่า "สื่อมวลชน" จึงหมายถึง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือแผ่นป้ายประกาศ-และยังหมายความรวมถึงหนังสือเล่ม แผ่นพับ ไปสเตอร์ ซึ่งมุ่งที่จะให้เข้าถึงกลุ่มผู้รับที่เป็นคนจำนวนมาก (ซวรัตน์ เชิดชัย. 2527 : 27) ซึ่งสื่อมวลชนในปัจจุบัน มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากยิ่งขึ้นทุกขณะ และพบว่าส่วนใหญ่ของผู้ติดยาเสพติดนอกจากได้รับทราบเรื่องราวเกี่ยวกับยาเสพติดจากเพื่อน และเพื่อนบ้านมากที่สุดแล้ว รองลงมาได้แก่ สื่อมวลชนอีกด้วย (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2530 : 61) ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่า เจือปนใน ด้านสื่อมวลชนได้ให้ความหมาย และมีผลต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ อย่างไร

ในกระบวนการสื่อสารมวลชน องค์ประกอบสำคัญที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับการสื่อสารมวลชน จนมีโอกาสรายเป็นผู้ใช้ หรือเลิก ใช้ยาบ้า คือ แหล่งข่าวสาร และตัวเนื้อหาสาระของข่าวสาร ดังนี้

4.4.1 แหล่งข่าวสาร (source) ในกระบวนการสื่อสารมวลชนนั้น แหล่งข่าวสาร หรือผู้ส่งข่าวสาร คือ องค์กร หรือหน่วยงานสื่อสาร (communication organization) และหรือบุคคลผู้มีหน้าที่ในนามสถาบันการสื่อสาร (institutionalized person) โดยที่องค์กรสื่อสารนั้น หมายถึงสำนักงาน หนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ โรงภาพยนตร์ สำนักพิมพ์ที่พิมพ์ที่พิมพ์นิตยสาร หรือหนังสือ เป็นต้น และคำว่าบุคคลผู้มีหน้าที่ในนามสถาบันสื่อสารนั้น หมายถึง บุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่เขียน หรือ ผลิตสิ่งพิมพ์ หรือรายการ หรือข่าวสารออกมาสู่ผู้รับในนามสถาบัน ด้วยการใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่ ซึ่ง แหล่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร หรือสาระในเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะเรื่อง ยาบ้า สามารถพบเห็นได้ในสื่อมวลชนทุกแขนง อาทิ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ สื่อสิ่งพิมพ์ และรวมทั้งป้ายประกาศโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ

อย่างไรก็ตาม ในแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งข่าวสารนี้ มีการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นจะให้ความเชื่อถือ และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามแหล่งข่าวสารมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสาร (source credibility) ซึ่งความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสารนั้นดูได้จากคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) มีความน่าไว้วางใจได้ (trustworthiness) เช่น ปลอดภัยไว้ใจได้ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ มีความเป็นธรรม 2) มีความเชี่ยวชาญ สามารถ (expertness) เช่น เป็นผู้มีความรู้ ผ่านการศึกษาอบรม มีความรู้ ความชำนาญ มีทักษะในเรื่องที่สื่อสารนั้น 3) มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวทันเหตุการณ์ (dynamism) คือ มีความตื่นตัว มีชีวิตชีวา ไม่ล้าสมัย เคลื่อนไหวทันเหตุการณ์ไม่น่าเบื่อ (พีระ จิระโสภณ. 2529 : 629) จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีคำถามว่า ในโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้ว แหล่งข่าวสารที่สื่อถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาบ้านี้ สื่อเหล่านี้เป็นเงื่อนไขที่ให้ความหมาย และมีผลต่อการรับรู้และการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนตัวจนกลายเป็นผู้ทดลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

4.4.2 สาร (message) ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนที่น่าสนใจว่ามีนัยสำคัญต่อการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าอย่างไรบ้าง สาร หมายถึง เนื้อหาสาระ เรื่องราวอันมีความหมาย และแสดงออกโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ต่างๆที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ และสารที่ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใช้ใน

ปัจจุบัน มีทั้งเน้นให้เห็นโทษของยาเสพติด และประโยชน์ของการไม่เป็นผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ น่าสนใจว่ามีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบางอย่างไร

แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาของสารกล่าวว่า ลักษณะของเนื้อหาสาระที่มีผลต่อการรับรู้ที่สื่อมวลชน ถ่ายทอดไปยังผู้รับสารนั้น มี 2 ประการ (ระวีวรรณ ประกอบผล. 2529 : 145-146) ซึ่งจะเป็นแนวทาง ในการศึกษาถึงการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้ คือ

ประการแรก เป็นสารประเภทข้อเท็จจริง ได้แก่ สารที่รายงานให้ทราบถึงความจริง ต่างๆที่มีอยู่ในโลกทางกายภาพ อันอยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะตรวจสอบได้ถึงความแน่นอนถูกต้องของสารนั้น ถ้าพิสูจน์ตรวจสอบแล้วว่าสารนั้นเป็นจริง สารนั้นก็จัดได้ว่าเป็นสารที่มีคุณภาพควรแก่การเชื่อถือ ซึ่งการ ศึกษาถึงโลกทัศน์การรับรู้ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อสารเกี่ยวกับยาบ้านี้ น่าสนใจว่าพวกเขามีการรับรู้ต่อ เนื้อหาของสารเหล่านั้นอย่างไร สารเหล่านั้นเป็นเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการใช้ หรือเลิกใช้ยาบ้าของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพราะจากแนวคิดนี้ที่กล่าวว่า หากผู้รับสารเห็นว่าเป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้ชัดเจนจากการ เสนอในสารนั้น ก็อาจส่งผลให้เกิดความเชื่อถือ และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามมากกว่าไม่ปฏิบัติตาม

ประการที่สอง เป็นสารประเภทข้อคิดเห็น ได้แก่ สารที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในจิตใจจากการประเมินของผู้ส่งสารเอง อาจเป็นความรู้สึก แนวคิด ความเชื่อที่บุคคลมีต่อตนเอง ต่อ บุคคลอื่นๆ ต่อวัตถุ หรือต่อเหตุการณ์ใดๆก็ตาม สารประเภทนี้เป็นสารที่ไม่อยู่ในวิสัยที่จะถูกตรวจสอบได้ ว่าจริงหรือไม่ได้ง่ายๆ ซึ่งทำให้ผู้รับสารทำได้เพียงแต่การประเมินความน่ารับฟัง ความสมเหตุสมผล ตลอดจนความเป็นไปได้ของสารเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากสารประเภทประเภทข้อคิดเห็นนี้ มีลักษณะที่แยกย่อยได้ หลายประการ เช่น ก) เป็นสารข้อคิดเห็นในเชิงประเมินค่า ได้แก่ สารที่ชี้บ่งลงไปในว่าจะไรดี หรือไม่ดี ควร หรือไม่ควร ถูก หรือผิด มีประโยชน์ หรือมีโทษ เป็นต้น ข) สารข้อคิดเห็นเชิงเสนอแนะ ได้แก่ สารที่ บอกกล่าวให้ผู้รับสารทราบว่าจะทำอะไร ด้วยขั้นตอนอย่างไรจึงจะได้ผลสมความมุ่งหมาย ค) สารข้อคิด เห็นเชิงตั้งข้อสังเกต ได้แก่ สารที่ชี้ให้เห็นลักษณะที่แผ่อยู่ของบุคคล วัตถุ เหตุการณ์ และพฤติกรรม ต่างๆเพื่อให้ผู้รับสารเกิดการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้เพิ่มความระมัดระวัง ง) สารข้อคิดเห็นเชิง ตัดสินใจ หมายถึง สารที่เป็นข้อเสนอหลักการทางเลือกเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆและ จ) สาร ข้อคิดเห็นเชิงแสดงอารมณ์ ได้แก่ สารซึ่งแสดงสภาพอารมณ์ ความรู้สึก นิสัยใจคอ ทัศนคติ ที่มีต่อเรื่อง ต่างๆ สารประเภทนี้อาจกินความกว้างไปถึง ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพเขียนโปสเตอร์ และบท ความต่างๆที่จัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนเรื่องราว ความรู้สึกของผู้ส่งสารที่มีต่อกรณีต่างๆ

สำหรับสารที่เป็นเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า นั้น มักจัดอยู่ในประเด็นนี้โดยส่วนมาก ทั้งนี้ เพราะโดยส่วนใหญ่เป็นสารที่ผ่านความคิดเห็นของผู้ส่งสารเอง ซึ่งการบอกเล่าถึงคุณประโยชน์ หรือโทษ ภัยเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าเป็นสิ่งที่ประจักษ์ชัดกับผู้รับสารได้ยากหากไม่ประสบด้วยตนเอง ดังนั้น สาร เรื่องยาบ้า จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาว่าเป็นเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเกิดความรู้สึกสงสัย และอยากรู้ อยากลองหรือไม่จึงทำให้พวกเขากลายเป็นผู้ทดลองใช้ในครั้งแรก หรือใช้ซ้ำในครั้งต่อมา ตลอดจนเมื่อพวกเขารู้ในรสชาติจากประสบการณ์ตรงแล้วมีผลต่อการเลิกใช้ของพวกเขาหรือไม่ อย่างไร

นอกจากนี้แล้ว เพื่อให้เกิดแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาถึงเงื่อนไขด้านสื่อมวลชนที่มีความหมาย ต่อการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยที่

เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวซึ่งพบว่า เด็กในกรุงเทพมหานครส่วนมากเข้าถึงสื่อได้หลายชนิด โดยที่โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน และวิทยุเป็นสื่อที่เด็กชอบมากที่สุด และเป็นสื่อที่เปิดรับมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้พบว่า ความชอบในสื่อและความถี่ในการรับสื่อไม่ค่อยจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติมากนัก เพราะจริงๆ แล้วตัวที่มีผลคือสารที่เด็กรับจากสื่อ ซึ่งเด็กจะเลือกรับในแนวใดขึ้นอยู่กับวัย ระดับสังคม และเพศ หากสารที่เด็กรับเป็นเรื่องที่สนใจ กระตุ้นต่อจุดอ่อน หรือ กรอบอ้างอิง (frame of reference) แม้รับเพียงครั้งเดียวก็จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ แต่ถ้าหากเป็นสารที่ไม่สนใจหรือไม่กระตุ้นก็จะมีผลกระทบสะสมความรู้นั้นไปเรื่อยๆ (accumulative) จึงจะมีผลต่อทัศนคติในระยะยาว (สุกัญญา ติระวนิช และ นันทริกา คุ่มไพโรจน์. 2528 : 57-60)

การศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีผลต่อการเข้าใจยาเสพติดในวัยรุ่น พบว่า สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการเข้าใจยาเสพติดประเภทเฮโรอีน/สารระเหยมากที่สุด คือ ภาพยนตร์ รองลงมาคือ โทรทัศน์ ผู้เสพติดที่ระบุถึงภาพยนตร์ว่ามีอิทธิพลต่อการเสพติดของตนเอง อธิบายว่า เมื่อดูภาพยนตร์จะเห็นว่าตัวละครเสพยาเสพติดแล้วทำอะไรได้ทุกอย่าง จากความเครียดความทุกข์ใจกลายเป็นความสุข ไร้กังวลตนเองกำลังมีความสุขทุกซบซึ้งใจ อยากจะมีความสุขเช่นนั้นบ้าง จึงทำตาม (ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ. 2539 : 74-75) วัยรุ่นที่ติดเฮโรอีนส่วนใหญ่นอกจากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเฮโรอีนจากสื่อบุคคลแล้ว พวกเขาได้รับข้อมูลจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และนิทรรศการยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่ทราบว่าเป็นสิ่งมีโทษ แต่ข้อมูลที่ได้รับจากเพื่อนทราบว่าไม่มีโทษ ซึ่งการรับข้อมูลเกี่ยวกับเฮโรอีนจากเพื่อนจะมีผลต่อการเสพยาเฮโรอีนของวัยรุ่นมากที่สุด (ศรีสมบัติ บุญเมือง. 2527 : 36-37)

นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อมวลชน กับความคิดเห็นที่มีต่อปัญหายาเสพติดและวิธีป้องกันยาเสพติดของกลุ่มบิดามารดา และ เยาวชนนอกสถานศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีการเปิดรับโทรทัศน์และวิทยุมากที่สุดโดยอัตราที่ใกล้เคียงกัน แต่มีการใช้บริการสื่อภาพยนตร์น้อยที่สุด และการเปิดรับโฆษณาการป้องกันยาเสพติดของผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ในการวิจัยส่วนใหญ่เปิดรับจากโทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ วิทยุ และโปสเตอร์ โดยเฉพาะการประเมินคำขวัญ “รักชีวิตป้องกันยาเสพติดเดี๋ยวนี้” ส่วนใหญ่ได้พบเห็นคำขวัญดังกล่าวจากโทรทัศน์มากที่สุด สารของการป้องกันยาเสพติดที่ผ่านสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ส่วนใหญ่ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ไม่สามารถระบุได้ว่าเนื้อหาของสารเน้นไปในด้านใด ยกเว้นสื่อโปสเตอร์ที่ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์สามารถระบุได้ว่าเป้าหมายเป็นการเน้นด้านสุขภาพ (ภาควิชา สื่อสารมวลชน และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2528 : 52-54)

ด้านการรับสารเกี่ยวกับอันตรายของการเสพยาเฮโรอีน/สารระเหยนั้น โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้ตอบที่เป็นนักเรียนและผู้ติดยาเสพติดระบุว่าได้รับข่าวสารมาก และจำได้มากที่สุดจากโทรทัศน์ สื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่น่าสนใจในแง่ของการกระจายข่าวได้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด แต่สื่อทั้งสองนี้ยังมีบทบาทน้อยในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด และในกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช้ยาเสพติดรายงานว่าได้รับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ในปริมาณที่มากที่สุด และรายงานว่ามิ

ความเชื่อและกลัวอันตรายของยาเสพติดและปฏิบัติตามคำแนะนำมากกว่ากลุ่มผู้เสพติด (ผจงจิต อินทสุวรรณ และ คณะ. 2539 : 75)

นอกจากนี้แล้ว การศึกษาทัศนคติที่มีต่อเพลงยาเสพติดของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และนอกระบบโรงเรียนโดยสุ่มจากชุมชนแออัดและแฟลตต่างๆในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเปิดเพลง “หลงทาง” และเพลง “ทินเนอร์” ให้ฟัง พบว่า ทัศนคติที่มีต่อเพลงยาเสพติดทั้งสองเพลงมีน้ำหนักไปในทางบวก แต่ในเรื่องการศึกษาว่าเพลงยาเสพติดมีผลต่อการป้องกัน หรือชักจูงใจให้เยาวชนหันเข้าไปเสพยาเสพติดหรือไม่นั้น พบว่า เด็กและเยาวชนจะจำเนื้อเพลงยาเสพติดได้ดีถ้ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน และอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น แต่ไม่สามารถชี้ชัดลงไปว่า เพลงยาเสพติดมีผลให้เด็กและเยาวชนแสดงออกในทางที่ถูกเมื่อพบกับยาเสพติด (ไพโรจน์ ธีรณนากุล และ อติศักดิ์ พงษ์กุลผลศักดิ์. 2530 : 64-65)

จากข้อค้นพบในงานวิจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขด้านสื่อมวลชนทั้งที่เป็นประเภทของสื่อ และเนื้อหาสาระของสารดังกล่าวข้างต้นนั้นช่วยให้แนวทางในการศึกษาว่า ในโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเองแล้วเงื่อนไขด้านสื่อมวลชนมีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ เลิกใช้ หรือการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร

4.5 สิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้า

ในสังคมไทยปัจจุบัน มีการแพร่ระบาดของยาบ้าอยู่ในทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบทเป็นอย่างมาก จากสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้า พบว่า ผู้จำหน่าย เป็นบุคคลที่มาจากหลายอาชีพ และหลายชนชั้น อาทิ ครู ตำรวจ ทหาร ชาวบ้านทั่วไป แม้กระทั่งเพื่อนนักเรียนวัยรุ่นด้วยกัน ก็มีการศึกษาพบว่า ในโรงเรียนบางแห่งมีนักเรียนวัยรุ่นด้วยกันมีพฤติกรรมเป็นผู้ขายยาบ้า (ส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. 2541) ดังนั้น เงื่อนไขโดยรอบตัวนักเรียนวัยรุ่น เช่น เพื่อนบ้าน สภาพของชุมชนที่อยู่อาศัย สภาพการทำงาน การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ตลอดจนการติดต่อสื่อสารการคมนาคมต่างๆ ถือว่าเป็นเงื่อนไขแวดล้อมอื่นๆที่น่าสนใจว่า มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร

เงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆโดยทั่วไปนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าเอื้อให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าถึงยาบ้าได้อย่างไร และเมื่อได้ยาบ้ามาแล้วพวกเขามีโอกาสได้ทดลองใช้ หรือใช้ซ้ำในครั้งต่อๆมาอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาดังได้กล่าวไว้ในส่วนของความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาบ้าในข้างต้นนั้นพบว่า การเข้าถึงยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ยากนัก เพราะยาบ้ามีอยู่ใกล้ๆตัวนักเรียนวัยรุ่นนั่นเอง ทั้งนี้โดยการใช้จ่ายเงินในสนนราคาประมาณ 80-120 บาท ก็สามารถหาซื้อยาบ้าได้ในปริมาณ 1-2 เม็ด ทั้งจากเพื่อนที่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน หรือจากคนที่รู้จักที่อยู่ใกล้ๆโรงเรียน โดยทั้งนี้มักมีกลุ่มเพื่อนทั้งที่เป็นผู้ยังไม่ได้ใช้ หรือที่เป็นผู้ใช้อยู่แล้วมารวมเงินกันซื้อ พวกเขาก็สามารถมียาบ้ามาพร้อมที่จะได้ทดลองใช้ครั้งแรก หรือได้ใช้ร่วมกันในครั้งต่อๆมา (ส่วนการพัฒนาข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. 2540)

จากข้อสังเกตต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้ผู้วิจัยมีคำถามว่า บริบทด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไปนี้มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับการเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆมา หรือเลิกใช้ยาบ้าอย่างไร และ

เมื่อพวกเขาเป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้วพวกเขาดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้อย่างไรบ้าง

5. กรอบความคิดพื้นฐานในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า ทั้งกระบวนการเข้าไปใช้ครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา หรือการเลิกใช้ รวมทั้งเพื่อทำความเข้าใจถึงการให้ความหมายต่อการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นด้วย นอกจากนี้แล้วยังมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า การเลิกใช้ และการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนกับบริบทแวดล้อมด้านต่างๆ ด้วย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อน ซ่อนเร้น และหลากหลาย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางในการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูล ที่เพียงพอต่อการตอบปัญหาในการวิจัยที่กำหนดไว้ว่า ในปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้น นักเรียนได้ให้ความหมายต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อมา เลิกใช้ และดำรงอยู่ในการใช้ยาบ้าอย่างไร รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า การเลิกใช้ และการดำรงอยู่ในการใช้ยาบ้าแต่ละขั้นตอนกับบริบทแวดล้อมต่างๆ อย่างไร

จากวัตถุประสงค์และปัญหาในการวิจัยดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับยาบ้ามาเป็นความรู้พื้นฐานในการกำหนดขั้นตอนของปรากฏการณ์การใช้ยาบ้า ซึ่งกล่าวโดยแนวคิดเกี่ยวกับยาบ้าดังกล่าว สามารถนำมาจัดแบ่งในเบื้องต้นเพื่อเป็นความเข้าใจพื้นฐานในการศึกษาต่อไปได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ การเริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง และการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนี้อาจมีการเลิกใช้ได้เช่นกัน

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว จตุรรวมความสนใจของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาลงไปถึงกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเป็นการศึกษาถึงการตีความ ให้ความหมายที่เกิดขึ้นในทัศนะมุมมองของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับบริบทแวดล้อมต่างๆ ดังนั้น เพื่อให้มีแนวคิดพื้นฐานในการศึกษากระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีต่างๆ มาเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจ 6 แนวคิดทฤษฎี คือ ประการแรก ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ทฤษฎีนี้ช่วยในการศึกษาถึงการปฏิสัมพันธ์กับตนเอง (self-Interaction) ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้ตีความ ให้ความหมายแก่สิ่งต่างๆ ที่เป็นบริบทแวดล้อมที่เขามีปฏิสัมพันธ์อยู่ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การคิดหาวิธีการ (strategies) ในการปฏิบัติตอบสนองพร้อมทั้งการคิดใคร่ครวญต่อรอง (negotiation) ทั้งกับตนเองและสังคมรอบข้าง จนในที่สุดจึงนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ (action) ตามที่ตนได้คิดไว้นั้น และเพื่อให้การศึกษามีความรู้พื้นฐานต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน (Deviant Subculture) มาช่วยในการศึกษาเป็นประการที่สอง กล่าวคือ แนวคิดนี้ให้แนวในการพิจารณาว่าวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้า นั้น พวกเขามีวิธีคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวิถีปฏิบัติภายในกลุ่มย่อยของพวกเขาเองอย่างไร พวกเขารับรู้เกี่ยวกับการติดรา และมีกระบวนการกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนปฐมภูมิ หรือ

เบี่ยงเบนพฤติกรรมที่สังคมกำหนดให้หรือไม่ อย่างไร และในกลุ่มย่อยของพวกเขาเป็นเงื่อนไขให้เกิดปรากฏการณ์การใช้จ่ายในนักเรียนวัยรุ่นอย่างไรบ้าง แนวคิดประการที่สามที่ผู้วิจัยใช้ประกอบเป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษา คือ แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ซึ่งจะช่วยให้ทำความเข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากตัวแบบ และเรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการกระทำของตน ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าว นี้มีผลต่ออัตราของนักเรียนวัยรุ่นในเรื่องการกระตือรือร้นของตนเอง และการใช้อำนาจในตนในการคิดที่จะลงมือกระทำการใดๆ ที่หมายรวมถึงการศึกษา เกี่ยวกับการใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ด้วย นอกจากนี้ในแนวคิดประการที่สี่ เป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการเลียนแบบ (Conformity) ที่ช่วยให้ทำความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นอันเป็นผลจากความคิดในเรื่องความต้องการเป็นบุคคลที่ถูกต้องของสังคมที่เขาอยู่ร่วมด้วย (the desire to be right) หรือต้องการเป็นบุคคลที่กระทำตัวเหมือนเพื่อน หรือเป็นที่รักใคร่ชอบพของเพื่อน (the desire to be liked) เพื่อจะได้รับการยอมรับ หรือมีคุณค่าความหมายในสายตาของเพื่อน ความรู้พื้นฐานดังกล่าวนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาว่า มีผลต่อกระบวนการเข้าไปใช้ เลิกใช้ หรือการดำรงอยู่ในฐานะการเป็นผู้ใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร แนวคิดประการที่ห้า ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์เชิงแตกต่าง (Differential Association) มาช่วยทำความเข้าใจซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวถึงแนวโน้มของบุคคลว่าจะกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนได้มากกว่า ถ้าหากบุคคลนั้นมีโอกาสสัมผัสอยู่ใกล้ และได้เรียนรู้กับบุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในช่วงเวลาที่มากกว่า และมีความเข้มของการอยู่ร่วมกันมากกว่า และในประการสุดท้าย ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม (Social Control) ที่กล่าวถึงว่า บุคคลทุกคนมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้เบี่ยงเบนได้ ถ้าหากพวกเขามีความยึดมั่นผูกพันกับบรรทัดฐานของสังคม หรือการยับยั้งภายใน และภายนอกไม่เข้มแข็งเพียงพอซึ่งแนวคิดนี้ได้ให้แนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงในคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนวัยรุ่นว่าในโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้จ่ายเองแล้ว พวกเขาให้ความหมายต่อการควบคุมทางสังคมเหล่านั้นอย่างไรจึงกลายเป็นผู้ใช้ หรือเลิกใช้จ่ายได้ ตลอดจนเมื่อพวกเขาเป็นผู้ใช้จ่ายแล้ว พวกเขาดำรงสถานภาพเป็นผู้ใช้จ่ายอยู่ภายใต้การควบคุมทางสังคมเหล่านั้นอย่างไร

จากแนวคิดทฤษฎีทั้ง 6 ประการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่การกลายเป็นผู้ใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งแบ่งเป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลง 4 ขั้นตอน คือ การปฏิสังสรรค์กับตนเอง การกำหนดกลวิธีตอบสนอง การต่อรอง และการลงมือทำว่าเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ จากแนวคิดพื้นฐานที่ว่า เราจะไม่สามารถเข้าใจปรากฏการณ์การใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างแท้จริง ถ้าหากเราศึกษาแบบแยกส่วนโดยมุ่งศึกษาเพียงกระบวนการเข้าไปใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นเท่านั้น แต่ละเลยปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับบริบทแวดล้อมไปเสีย ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่น จะไม่สามารถตีความบนความว่างเปล่าได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษารวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับบริบทที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับการใช้จ่ายเสียยี่สิบชนิดต่างๆ ในนักเรียนวัยรุ่น เพื่อนำมาเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับกระบวนการเข้าไปใช้จ่ายของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งนี้ ซึ่งพอจะสรุปเป็นประเด็นใหญ่ๆ ในเบื้องต้นนี้ได้ 5 ประการ คือ ประการแรก บริบทด้านครอบครัว (family) ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับวิถีปฏิบัติของพ่อแม่ที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับลูกวัยรุ่น ทั้งในเรื่องการเป็นตัวแบบ และการสร้าง

บรรยากาศภายในครอบครัว แนวคิดดังกล่าวช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อกระบวนการเข้าไปใช้ เลิกใช้ หรือการดำรงอยู่ในสถานภาพผู้ใช้น้ำของลูกวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร ประการที่สองเป็นแนวคิดเรื่องกลุ่มเพื่อนวัยรุ่น (peer group) ซึ่งเป็นบริบทที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่ามีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้น้ำของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร กล่าวคือกลุ่มเพื่อนได้ก่อให้เกิดความหมาย และทำหน้าที่อย่างไรในกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า รวมทั้งแนวคิดเรื่องโครงสร้างของกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นอย่างไรด้วย ประการที่สาม บริบทด้านโรงเรียน (school) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่จะช่วยเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ เลิกใช้ หรือการดำรงอยู่ของการใช้น้ำของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งประกอบ ด้วยบุคลิกภาพส่วนตัวและความสามารถในการสอนของครู กฎระเบียบภายในโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล ซึ่งแนวคิดต่างๆนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาว่าในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นแล้วเงื่อนไขต่างๆในโรงเรียนเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ หรือเลิกใช้น้ำของนักเรียนวัยรุ่นอย่างไร ประการที่สี่ บริบทด้านสื่อมวลชน (mass media) จากการศึกษาในงานวิจัยต่างๆทำให้ได้แนวคิดเพื่อใช้ในการศึกษาว่า เงื่อนไขที่เป็นชนิดของสื่อ และคุณลักษณะของเนื้อหาสาระของสาร ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้น้ำเองแล้ว นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีการรับรู้ว่าองค์ประกอบของสื่อมวลชนดังกล่าวนี้มีความหมาย และส่งผลต่อการกลายเป็นผู้ใช้ หรือเลิกใช้น้ำของพวกเขาอย่างไร และประการสุดท้าย บริบทด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องชุมชนกับการแพร่ระบาดของยาบ้า ซึ่งประกอบด้วยการผลิต การจำหน่ายที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในเกือบทุกชุมชนในสังคมไทย และแนวคิดเกี่ยวกับการออกฤทธิ์ของยาบ้ามาเป็นความรู้พื้นฐาน ช่วยในการทำความเข้าใจว่าบริบทด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่หมายรวมทั้งยาบ้านี้มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้ เลิกใช้ ตลอดจนการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้น้ำอย่างไร

การศึกษาถึงบริบทแวดล้อมที่มีปฏิสัมพันธ์อยู่กับกระบวนการเข้าไปใช้น้ำทั้ง 5 ประการนี้ แม้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยแยกออกจากกันเป็นด้านๆ แต่ในการศึกษาจริงแล้วผู้วิจัยถือว่าความรู้เกี่ยวกับบริบททั้ง 5 ประการนี้ จะเป็นความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันต่อการทำความเข้าใจถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับกระบวนการเข้าไปใช้น้ำของนักเรียนวัยรุ่นว่าเป็นอย่างไร

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัย ปัญหาในการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่จะเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นดังกล่าวแล้วนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ตอบโต้ประเด็นปัญหา และวัตถุประสงค์ในการวิจัยอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (indepth interview) กับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้น้ำแบบรายบุคคล และสัมภาษณ์นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้น้ำแบบเป็นกลุ่มในลักษณะบรรยากาศกลุ่มมองตน (self-analysis group) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การใช้น้ำในนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

+ method quantitative research

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการทำความเข้าใจถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น โดยเป็น การศึกษาถึงกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า เริ่มตั้งแต่การเข้าไปใช้ครั้งแรก ใช้ซ้ำเป็นบางครั้ง และใช้ซ้ำเป็นประจำ รวมทั้งทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ และการเลิกใช้ด้วย ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ซึ่งเป็นวิธีที่สอดคล้องกับการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่ง ช่วยให้เข้าใจระบบความคิด ความเชื่อ ที่เป็นโลกทัศน์ของนักเรียนวัยรุ่น และบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า (key informant) ทั้งนี้โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ระดับลึก (indepth interview) และจัด กลุ่มสัมภาษณ์ในลักษณะกลุ่มมองตนเอง (self-analysis group) ด้วยวิธีการดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสามารถสื่อความ หมายซักถามกับผู้ที่ให้ข้อมูลได้ละเอียดถี่ถ้วน เข้าใจถูกต้องตรงกันในประเด็นคำถามในการวิจัย ข้อมูลที่ได้ สามารถสะท้อนความจริงที่หลากหลายเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การ ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น อันจะนำไปสู่การหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขต่อไป

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยโดยมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ

1. สনามในการศึกษา
 2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
 3. การวิเคราะห์ข้อมูล
- สำหรับรายละเอียดของวิธีดำเนินการแต่ละประการ มีดังต่อไปนี้

1. สนามในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากนักเรียนวัยรุ่น และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่มีที่มาจากหลากหลายเพียงพอ และมีความเต็มใจพร้อมที่จะให้ข้อมูลอย่างถูกต้องแท้ จริง ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลในสนามการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาจากเกณฑ์ความเหมาะสม เป็น ไปได้ และมีความปลอดภัยที่จะได้ข้อมูลครบถ้วน เชื่อถือได้ต่อการนำมาวิเคราะห์ตอบต่อปัญหาในการวิจัย ซึ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับสนามในการศึกษามี 3 ประการ ดังนี้

- 1.1 การเลือกสนามในการศึกษา
- 1.2 การเข้าสู่สนามในการศึกษา
- 1.3 การเลือกกรณีศึกษา

1.1 การเลือกสนามในการศึกษา

สนามที่ผู้วิจัยเลือกสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ

แหล่งที่หนึ่ง เป็นโรงพยาบาลบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกโรงพยาบาล ัญญารักษ์ เป็นแหล่งเก็บข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถานพยาบาลที่เอื้อต่อการเข้าถึงนักเรียนวัยรุ่นผู้เข้ายา

ที่มีคุณลักษณะที่มีที่มาจากบริบททางสังคมที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มากเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ตอบต่อปัญหาต่อไป

แหล่งที่สอง เป็นสถานศึกษาที่กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้ากำลังศึกษาอยู่ ประกอบด้วย สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง และสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง ซึ่งสถานศึกษาทั้ง 2 แห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดภาคกลาง เหตุผลที่เลือกเก็บข้อมูลในสถานศึกษาทั้งสองแห่งเนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าได้โดยสะดวกและเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้อย่างแท้จริง สามารถเข้าถึงนักเรียนวัยรุ่นบางคนที่ยังไม่ถูกจับได้โดยสังคมว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า และบางคนยังไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษา ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงมีความ(สดใหม่) กล่าวคือเป็นข้อมูลที่เป็นปัจจุบันขณะของการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น พร้อมกันนั้นผู้วิจัยยังสามารถสัมภาษณ์ได้ในบริบทของสถานที่ที่มีการใช้อยู่จริง รวมทั้งมองเห็นบรรยากาศของสถานที่ใช้ยาบ้าเพื่อการนำมาวิเคราะห์ตอบต่อคำถามวิจัยได้ดียิ่งขึ้น

1.2 การเข้าสู่สนามในการศึกษา

ในขั้นตอนการเข้าสู่สนามในการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลทั้ง...3 แห่งในเวลาใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ได้เริ่มต้นที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์เป็นแห่งแรก ต่อมาเป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นลำดับที่สอง และลำดับสุดท้ายเป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ช่วงเวลาของการจัดเก็บข้อมูลเริ่มต้นในเดือนเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2542 และเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542 นับเป็นเวลาในการเข้าสู่สนามเพื่อการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น(6)เดือน ซึ่งกระบวนการเข้าถึงข้อมูลในแต่ละแห่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การเข้าเก็บข้อมูลในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผู้วิจัยได้นำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พร้อมทั้งแนวคำถามสัมภาษณ์ระดับลึก ไปติดต่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลฯ เพื่อขอเข้าเก็บข้อมูล ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีโดยได้มอบหมายให้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อรับฟังคำชี้แจงขอบเขตจำกัด หรือข้อพึงระวังในการจัดเก็บข้อมูลในโรงพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากหากการเก็บข้อมูลขาดการดำเนินการที่ดี หรือไม่มีจรรยาบรรณในการเก็บข้อมูล อาจส่งผลเสียหายทั้งต่อกระบวนการบำบัดรักษาของโรงพยาบาล และต่อตัวนักเรียนวัยรุ่นที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย พร้อมกันนั้น โรงพยาบาลได้ให้ผู้วิจัยทำสัญญาในการจัดเก็บข้อมูลที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายใดๆต่อการดำเนินงานของโรงพยาบาล และต่อผู้เข้ารับการบำบัดรักษาด้วย ต่อจากนั้น ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากพยาบาลและเจ้าหน้าที่ในการแนะนำให้อำนาจกับนักเรียนวัยรุ่นที่มารับการบำบัดรักษา และจัดห้องที่มีบรรยากาศเป็นส่วนตัวในการสัมภาษณ์ ซึ่งห้องที่ใช้เป็นห้องแนะแนวที่อยู่บนชั้น 3 ของหอผู้ป่วยในบรรยากาศการสัมภาษณ์โดยทั่วไปมีความเป็นกันเองและราบรื่นด้วยดี เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นที่มาอยู่หอผู้ป่วยนี้จะต้องอยู่ครบจำนวนวันการบำบัด 21 วัน ดังนั้นเมื่อมีโอกาสได้พูดคุย จึงยินดีที่จะสนทนากับผู้วิจัย ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าในโรงพยาบาลแห่งนี้ จำนวน 9 รายกรณี ซึ่งในการสัมภาษณ์นั้น ตอนแรกผู้วิจัยมีความกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนวัยรุ่นเนื่องจากฤทธิ์ของยาบ้า แต่เมื่อได้เข้าสู่ความสัมพันธ์แห่งการพูดคุยแล้ว พบว่า นักเรียนวัยรุ่นสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน มีการรับรู้คำถาม และการให้คำตอบที่ตรงไปตรงมาตามลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นทั่วไปที่ชอบพูดคุยเรื่องราวของตนเองเมื่อรู้สึกไว้วางใจต่อผู้สัมภาษณ์แล้ว

2) การเข้าเก็บข้อมูลในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 60 กิโลเมตร โดยบริเวณใกล้ๆ โรงเรียนเป็นทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบท กล่าวคือ มีทั้งเขตอุตสาหกรรม และมีเขตเกษตรกรรมอยู่ใกล้เคียง โรงเรียนแห่งนี้จัดอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูอาจารย์ทั้งสิ้น 86 คน มีนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 1,661 คน ผู้วิจัยได้ติดต่อขอเข้าเก็บข้อมูลโดยนำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งก็ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี ทั้งนี้โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และอาจารย์แนะแนวเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการให้คำปรึกษาเลือกนักเรียนผู้จะให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งนัดเวลาสัมภาษณ์ ตลอดจนการช่วยจัดหาห้องสัมภาษณ์ให้ การสัมภาษณ์ที่โรงเรียนแห่งนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากอาจารย์แนะแนวในโรงเรียนแห่งนี้สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยาการปรึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการแนะแนว และการให้การปรึกษาเป็นอย่างดี รวมทั้งมีความสามารถในการเข้าถึงนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ายาบ้าได้อย่างคุ้นเคยเป็นกันเอง ด้วยความสัมพันธ์อันดีดังกล่าวนี้นี้ เมื่อผู้วิจัยเข้าสู่สนามการศึกษา ทำให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์แห่งความไว้วางใจนี้ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ด้วยการแนะนำผู้วิจัยให้รู้จักกับนักเรียน พร้อมทั้งอธิบายถึงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ที่จะไม่ส่งผลเสียหายต่อนักเรียนแต่อย่างใด การสื่อสารดังกล่าวได้ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนวัยรุ่นผู้ให้สัมภาษณ์ และในบางขณะของการสัมภาษณ์ อาจารย์แนะแนวท่านดังกล่าวนี้ได้เป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การสัมภาษณ์นักเรียนวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้าในโรงเรียนแห่งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 17 รายการ

3) การเก็บข้อมูลในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกวิทยาลัยอาชีวศึกษาประจำจังหวัดแห่งหนึ่งเป็นแหล่งในการเก็บข้อมูล วิทยาลัยแห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 50 กิโลเมตร สถานศึกษาแห่งนี้ ถือว่าเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีครูอาจารย์จำนวน 88 คน มีนักเรียนนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 1,917 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 543 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัย ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยแสดงตัวในฐานะเป็นอาจารย์แนะแนว ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และเข้าร่วมโครงการโรงเรียนสีขาวซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสเข้าถึงนักเรียนวัยรุ่นที่เข้ายาบ้าได้โดยสะดวก สถานที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์โดยส่วนใหญ่เป็นห้องให้คำปรึกษา (Counseling Room) ซึ่งถูกจัดไว้ในห้องแนะแนว มีลักษณะมิดชิด เป็นส่วนตัวเอื้อต่อการสัมภาษณ์ระดับลึกในนักเรียนวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์นักเรียนที่จำนวน 6 รายการ

1.3 การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ที่เป็นักเรียนวัยรุ่นผู้เข้ายาบ้าโดยตรง และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเป็นกรณีศึกษา ซึ่งการเลือกกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยใช้หลักการเลือกในเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ คือ ในการเลือกกรณีศึกษาคนแรกเพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยยังไม่กำหนดคุณสมบัติไว้ล่วงหน้า แต่จะเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยได้เริ่มสัมภาษณ์นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้มีพฤติกรรมใช้ยาบ้าคนแรกก่อน (ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลในโรงพยาบาลธัญญารักษ์เป็นแห่งแรก ลำดับต่อมาเป็สถานศึกษาระดับ

มัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาตามลำดับ) ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์คนแรก ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดและกำหนดเป็นมโนทัศน์ (concept) แล้วเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่างๆ ที่ค้นพบนั้นเข้าด้วยกันเพื่อทำเป็นข้อสรุปเบื้องต้น ต่อจากนั้นจึงใช้ข้อสรุปที่ได้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักรายต่อไป โดยผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกนักเรียนวัยรุ่นที่ไ้ย่ยาบ้า หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่คาดว่าจะให้ข้อมูล และมโนทัศน์ที่แตกต่างเพิ่มเติมไปจากเดิมที่มีอยู่แล้ว (negative case) ทั้งนี้โดยพิจารณาเลือกนักเรียนวัยรุ่นที่ไ้ย่ยาบ้าและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีความแตกต่างด้านคุณสมบัติในมิติต่างๆ อาทิ ความแตกต่างในมิติของประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา อายุ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โครงสร้างของครอบครัว ตลอดจนบุคคลที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วย เป็นต้น (รายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละรายกรณีแสดงในตาราง 1)

คุณสมบัติหลักที่แตกต่างของกรณีศึกษาดังกล่าวนี ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลใหม่ ๆ มาเพื่อตรวจสอบ (verify) ข้อสรุปเดิมที่ได้จากการศึกษาในกรณีแรกๆ ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างระมัดระวังและมีความไวต่อการคิดวิเคราะห์และศึกษาข้อมูลในลักษณะที่จะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) ซึ่งความไวต่อทฤษฎีนี้ ผู้วิจัยได้พยายามกระทำทุกขั้นตอนของการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกกรณีศึกษาเชิงทฤษฎี การสร้างมโนทัศน์เชิงทฤษฎี รวมทั้งการหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี ด้วยกระบวนการดังกล่าวนี้ การเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษาได้สิ้นสุดลงเมื่อผู้วิจัยพบว่า เมื่อได้ข้อสรุปมาชุดหนึ่งแล้ว แม้ผู้วิจัยจะได้ข้อมูลใหม่ที่มากมายมาเพิ่มเติมอีก ก็ไม่สามารถจะมารับเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเพิ่มเติม (verify) ข้อสรุปเดิมที่มีอยู่ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอิ่มตัวทางทฤษฎี (Theoretical Saturation) (Glaser and Strauss, 1967:61-67) เมื่อถึงภาวะดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้ยุติการเลือกกรณีศึกษารายต่อไป

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกต และสัมภาษณ์ระดับลึก (indepth interview) กับนักเรียนวัยรุ่นผู้ไ้ย่ยาบ้าแบบรายบุคคล และจัดกลุ่มสัมภาษณ์ในลักษณะกลุ่มมอตนเอง (self-analysis group) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นผู้ไ้ย่ยาบ้า และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการไ้ย่ยาบ้า ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลทั้งสองวิธีดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์ระดับลึก เป็นวิธีพูดคุยซักถามแบบตัวต่อตัวระหว่างนักเรียนวัยรุ่นผู้ไ้ย่ยาบ้ากับผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยผู้วิจัยมีแนวคำถาม (guide line) ที่ได้กำหนดขึ้นอย่างครอบคลุมรอบด้านต่อประเด็นปัญหาวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิดปรากฏการณ์การไ้ย่ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่น สำหรับใช้เป็นแนวสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก ละเอียดถี่ถ้วน และสามารถสะท้อนข้อมูลความจริงที่หลากหลายเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบต่อประเด็นปัญหาการวิจัยต่อไป การสัมภาษณ์ระดับลึกแบบรายบุคคลนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 23 รายกรณี

ส่วนการสัมภาษณ์ในบรรยากาศกลุ่มมอตนเองนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้กับนักเรียนวัยรุ่นที่คุ้นเคยสนิทกับเพื่อนที่ไ้ย่ยาบ้าด้วยกัน และอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในกระบวนการสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในกลุ่ม และขออนุญาตกลุ่มในการสนทนาถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองที่มีความเปลี่ยนแปลงจากนักเรียนปกติไม่เคยไ้ย่ยาบ้ามาก่อนจนกลายเป็นผู้ได้เริ่มเข้าสู่การไ้ย่ยาบ้าครั้งแรก ใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มา หรือรวมทั้งการเลิกไ้ย่ยาบ้ามีเงื่อนไขใดบ้างที่มีความหมาย และส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์การไ้ย่ยาบ้าของตน รวมทั้งชวนสนทนาว่า เมื่อเป็นผู้ไ้ย่ยาบ้าแล้ว ตนเองมีวิธีคิด และวิธีปฏิบัติในการดำรงอยู่ใน

สถานการณ์การเป็นผู้ใช้ยาบางอย่าง การสัมภาษณ์ในลักษณะกลุ่มมอตนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์จำนวน 3 กลุ่ม โดยจำแนกเป็นกลุ่มแรก จำนวน 3 รายการณ กลุ่มที่สอง จำนวน 4 รายการณ และกลุ่มที่สามจำนวน 2 รายการณ รวมเป็นรายการณที่ศึกษาที่สัมภาษณ์ในลักษณะกลุ่มมอตนทั้งสิ้น 9 รายการณ

2.2 จรรยาบรรณในการรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทั้งสองลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการบนหลักการรักษาสัททิมมนุษยชนของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ ด้วยการป้องกันสิ่งที่คาดว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ข้อมูลได้ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นจรรยาบรรณในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ สิ่งที่ผู้วิจัยตระหนักและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทุกครั้งในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล คือ

1) ในการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยได้ให้ความเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะให้เกียรติ สร้างความไว้วางใจ แนะนำตนเอง อธิบายถึงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือให้การดำเนินการสัมภาษณ์นั้นเป็นไปด้วยความเต็มใจของผู้ให้ข้อมูล

2) ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นสำคัญ โดยอธิบายให้ผู้ให้ข้อมูลทราบล่วงหน้าว่าข้อมูลที่ได้อาจจะถือเป็นความลับ และในระหว่างการสัมภาษณ์ ถ้าหากผู้ให้ข้อมูลไม่ยินยอมตอบคำถาม หรือขอยุติการให้ข้อมูลก็สามารถจะกระทำได้ และในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องบันทึกเสียง แต่ยินดีให้ข้อมูล ผู้วิจัยก็ได้จดบันทึกใจความสำคัญ และจัดทำบันทึกรายละเอียดทันทีหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้ว

3) การได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก ละเอียดอนบางประการที่อาจเป็นผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลหลัก ถ้าหากมีการแพร่พรายออกไป ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลที่ได้นั้นเป็นอย่างดี กล่าวคือ นอกจากจะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการศึกษาโดยไม่ระบุชื่อที่แท้จริงแล้ว ผู้วิจัยได้จัดเก็บอย่างเป็นความลับที่สุด

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการบันทึกเทป หรือจากการจดบันทึกประเด็นสำคัญแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการถอดถอดคำสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ และจัดทำบันทึกข้อมูลให้สมบูรณ์ทันทีในกรณีที่ไม่สามารถบันทึกเทปได้ ทั้งนี้เพื่อจัดทำเป็นข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ทำการตีความ และให้ความหมายแก่ข้อมูล (making interpretation) ที่ได้จากการถอดถอดคำสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียง หรือจากข้อมูลที่จดบันทึก และรวมทั้งจากการสังเกตผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้กระทำโดยใช้กระบวนการกำหนดโนทัศน์ (coding process) โดยการเริ่มให้โนทัศน์ (open coding) ด้วยกระบวนการแยกแยะข้อมูล ศึกษาเปรียบเทียบ ให้ความหมาย (conceptualizing) และจัดหมวดหมู่ (categorizing) ให้กับข้อมูล ในการกำหนดโนทัศน์ให้แก่ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดโนทัศน์ (concepts) ขึ้นมาจากคุณสมบัติ (property) ของข้อมูลแต่ละหมวดหมู่ ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้จะมีคามผันแปรไปในมิติระดับต่างๆได้ (dimensional range) และเมื่อผู้วิจัยสามารถแยกแยะข้อมูลเป็นหมวดหมู่โดยผ่านกระบวนการกำหนดโนทัศน์ดังกล่าวนี้แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดโนทัศน์หลัก (axial coding) ซึ่งเป็นกระบวนการนำข้อมูลกลับมารวมนกันอีกครั้ง โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง categories เพื่อนำไปสู่การสร้างข้อเสนอ (proposition) เชิงทฤษฎีต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเที่ยงตรง และความเชื่อถือได้ของข้อมูลอย่างมีความรับผิดชอบ และซื่อสัตย์ในจรรยาบรรณของการวิจัยในครั้งนี้ เมื่อเสร็จสิ้นในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นบทต่างๆ

ได้แก่ บทที่ 4 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก ในบทที่ 5 เป็นกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง และบทที่ 6 เป็นกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ในบทสุดท้าย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงการสรุปของการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ	จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ขั้นการใช้ยา	หมายเหตุ
1. โย่ง*	ชาย	17	ม.5	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ตา แม่ น้าชาย น้องสาว	2 คน เป็นคนโต	แม่ค้าขาย 6,000 บ/ด	1.บุหรี 2. เหล้า 3.ยาบ้า	ปิดเทอม 2 ของม.3	ใช้แบบเป็น ประจำ	
2. โทหน่ง*	ชาย	16	ม.5	พ่อเสียชีวิต	แม่ และ ยาย	ลูกคนเดียว	แม่รับจ้าง 6,000บ/ด	1.เหล้า 2.ยาบ้า 3.บุหรี	ปิดเทอม 2 ของ ม.4	ใช้แบบเป็น ประจำ	
3. พัน*	ชาย	16	ม.5	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ พี่สาว	2 คน เป็นคนเล็ก	พ่อแม่ รับจ้าง 10,000บ/ด	1.ยาบ้า	ปิดเทอม 2 ของ ม.4	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	
4. ดัน*	ชาย	17	ม.5	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ลุง และป้า ลูกของป้า	ลูกคนเดียว	ลุงป้ารับจ้าง 3,000บ/ด	1.เหล้า 2.ยาบ้า	ปิดเทอม 1 ของ ม.3	ใช้แบบเป็น ประจำ	
5. เอ้*	ชาย	16	ม.5	พ่อแม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ น้องสาว น้องชาย	3 คน เป็นคนโต	พ่อ แม่รับจ้าง 10,000บ/ด	1.เหล้า 2.ยาบ้า 3.บุหรี	ปิดภาคฤดู ร้อน ป.6	ใช้แบบเป็น ประจำ	
6. ชิน*	ชาย	14	ม.2	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ย่า พ่อ อา ลูกของอา พี่	2คน เป็นคนเล็ก	พ่อไม่มีอาชีพ ย่ำรับจ้าง 3,500บ/ด	1.เหล้า 2.ยาบ้า 3.บุหรี	กลางเทอม 1 ของม.1	ใช้แบบเป็น ประจำ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ ครอบครัว	จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ขั้นการใช้ยา บ้าสูงสุด	หมายเหตุ
7. โอม*	ชาย	14	ม.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ(กลับบ้าน วันหยุด) แม่ พี่น้อง	2 คน เป็นคนเล็ก	พ่อรับจ้าง แม่ค้าขาย 15,000บ/ด	1.บุหรี 2.ยาบ้า	ต้นทอม1 ม.2	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	
8. อ้อย*	หญิง	18	ม.6	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	พ่อ ยา อาสะไน้	3 คน เป็นคนเล็ก	พ่อขับรถ รับจ้าง 8,000บ/ด	1.กาว 2.เหล้า 3.ยาบ้า	ปลายทอม2 ของม.3	ใช้แบบเป็น ประจำ	ปัจจุบันลดลง มาใช้แบบ เป็นบางครั้ง
9. อัน*	ชาย	14	ม.1	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ปู่ ยา อา 2 คน	ลูกคนเดียว	ปู่ยามี ทรัพย์สิน เงินออมเพียง พอใช้จ่าย	1.เคยลอง บุหรี	เคยเข้าใกล้ การใช้ยาบ้า	ยังไม่เคยลอง ครั้งแรก	อยู่ในกลุ่ม เสี่ยง
10. บอย*	ชาย	13	ม.1	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อแม่ น้องชาย	2 คน เป็นคนโต	พ่อแม่รับจ้าง 13,000บ/ด	ไม่เคยลอง	เคยเข้าใกล้ การใช้ยาบ้า	ยังไม่เคยลอง ครั้งแรก	อยู่ในกลุ่ม เสี่ยง
11. ทอน*	ชาย	13	ม.1	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ พี่ชายพี่สาว	3 คน เป็นคนเล็ก	พ่อแม่รับจ้าง แม่ค้าขาย 15,000บ/ด	1.เคยลอง เหล้า บุหรี	เคยเข้าใกล้ การใช้ยาบ้า	ยังไม่เคยลอง ครั้งแรก	อยู่ในกลุ่ม เสี่ยง

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ชั้นการใช้ยา บ้าสูงสุด	หมายเหตุ
12. จ้อย*	ชาย	13	ม.1	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ พี่น้อง 3 คน เป็นคนกลาง	พ่อแม่รับจ้าง 13,000บ/ด	1.เคยลอง บุหรี่	เคยเข้าใกล้ การใช้ยาบ้า	ยังไม่เคยลอง ครั้งแรก	อยู่ในกลุ่ม เสี่ยง
13. ล้อม*	ชาย	18	ม.5	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ยาย แม่ พ่อเลี้ยง น้องเลี้ยง	แม่ค้าขาย 10,000บ/ด	1.บุหรี่ 2.เหล้า 3.ยาบ้า	เทอม1 ของม.2	ใช้แบบเป็น ประจำ	เคยเข้ารับ การบำบัดแต่ ยังไม่เลิก
14. โจ้*	ชาย	17	ม.5	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ ยาย น้อง2คน	พ่อรับรถ แม่รับจ้าง 13,000บ/ด	1.บุหรี่ 2.เหล้า 3.ยาบ้า	เทอม1 ของม.2	ใช้แบบเป็น ประจำ	เคยเล็ก และเริ่มมี อาการทางจิต
15. ด็ก*	หญิง	17	ม.4	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พี่สาว-พี่ชาย เป็นคนเล็ก	พี่สาวพี่ชาย อาชีพรับจ้าง 10,000บ/ด	1.บุหรี่ 2.เหล้า	เคยเข้าใกล้ การใช้ยาบ้า	ยังไม่เคยลอง ครั้งแรก	เคยเป็นผู้ด้า ยาบ้า
16. โก้*	ชาย	15	ม.3	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	แม่ ลูกคนเดียว	รับจ้าง 4,000บ/ด	1.ยาบ้า	ต้นเทอม1 ของม.3	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	เคยเข้ารับ การบำบัดแต่ ยังไม่เลิก
17. เอนก**	ชาย	17	ปวช.1	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	ป้า-ลุง ปู่ อา	ลุงรับจ้าง 30,000บ/ด	1.เหล้า2.บุหรี่ 3.ยาบ้า	เทอม1 ของ ม.3	ใช้แบบ เป็นประจำ	เคยรับการ บำบัด 3 รอบ

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ	จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ชั้นการใช้ยา	หมายเหตุ
18. ป้อม**	ชาย	16	ม.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่	2 คน เป็นคนเล็ก	พ่อทำงานส่ง คนไปต่าง ประเทศ แม่ รับจ้าง 20,000บ/ด	1.บุหรี 2.ยาบ้า	เทอม2 ของ ม.1	ใช้แบบเป็น ประจำ	
19. นุ่น**	ชาย	18	ม.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ น้อง	3 คน เป็นคนโต	พ่อคุมงาน ก่อสร้าง แม่ เป็นแม่บ้าน 15,000บ/ด	1.บุหรี 2.เฮโรอีน 3.ยาบ้า	อายุ16	ใช้แบบเป็น ประจำ	
20. ต้อง**	ชาย	17	ม.3	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ น้อง	3 คน เป็นคนโต	พ่อแม่รับจ้าง 10,000บ/ด	1.บุหรี 2.ยา บ้า 3.กัญชา 4.เหล้า	ม.1 อายุ13 ปี	ใช้แบบเป็น ประจำ	
21. แยม**	ชาย	14	ม.3	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ พี่	4 คน เป็นคนเล็ก	พ่อแม่รับจ้าง 20,000บ/ด	1.ยาบ้า 2.บุหรี	ต้นเทอม1 ของม.2	ใช้แบบเป็น ประจำ	
22. ดี**	ชาย	17	ปวช.3	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ พี่-น้อง	4 คน เป็นคนที 3	พ่อแม่ ขายเสื้อผ้า 15,000บ/ด	1.บุหรี 2.ยาบ้า	ม.3 อายุ 14 ปี	ใช้แบบเป็น ประจำ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ ครอบครัว	จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ชั้นการใช้ยา บ้าสูงสุด	หมายเหตุ
23. แมน**	ชาย	16	ม.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่	2 คน เป็นคนโต	พ่อแม่ทำโรง พิมพ์ 30,000บ/ด	1.ยาบ้า	ม.1 อายุ 14 ปี	ใช้แบบเป็น ประจำ	
24. เตี้ย**	ชาย	16	ม.2	พ่อ-แม่ หย่าร้าง	แม่-พ่อเลี้ยง ตา-ยาย พี่	2 คน เป็นคนเล็ก	แม่ พ่อเลี้ยง ขายอาหาร 15,000บ/ด	1.บุหรื2.เหล้า 3.กาว 4.ยาบ้า	เทอม1 ม.2 อายุ 14ปี	ใช้แบบเป็น ประจำ	
25. กอล์ฟ**	ชาย	16	ม.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	ยาย-น้ำ	ลูกคนเดียว	พ่อแม่รับจ้าง 12,000บ/ด	1.ยาบ้า	เทอม1 ของ ป.6	ใช้แบบเป็น ประจำ	
26. ยิ้ม*	หญิง	36	ปริญญาโท	โสด	พ่อ-แม่ หลาน ลูกจ้าง	9 คน เป็นคนที8	รับราชการ 15,000บ/ด	-	-	-	เป็นอาจารย์ และแนว
27. ภาพ***	ชาย	17	ปวช.3	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พี่ชาย	2คน เป็นคนเล็ก	พ่อแม่รับจ้าง 17,000บ/ด	1.บุหรื2.เหล้า 3.ยาบ้า	ปวช.1	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	ปัจจุบัน เลิกใช้
28. ปี***	หญิง	20	ปวส.1	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	อยู่หอพักกับ เพื่อน	2คน เป็นคนเล็ก	พ่อแม่ทำสวน รับจ้าง 15,000บ/ด	1.บุหรื2.เหล้า 3.ยาบ้า	ม.3	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	ปัจจุบัน เลิกใช้

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับที่ ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ ครอบครัว	อาศัยอยู่กับ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด	อาชีพ รายได้ ครอบครัว	ยาเสพติดที่ ใช้เรียงตาม ลำดับ	เริ่มใช้ยาบ้า	ชั้นการใช้ยา บ้าสูงสุด	หมายเหตุ
29. ก้อย***	หญิง	19	ปวส.2	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ แม่ พี่ 2คน เป็นคนเล็ก	แม่เป็นครู พ่อรับจ้าง 20,000บ/ด	1.ยาบ้า	ม.2 เทอม 2	ใช้แบบเป็น ประจำ	ปัจจุบัน เลิกใช้
30. แบท***	ชาย	18	ปวส.1	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ แม่ น้อง 3คน เป็นคนโต	พ่อแม่รับจ้าง ตัดเย็บเสื้อผ้า 17,000บ/ด	1.มูหรี 2.ยาบ้า	ปวช.2	ใช้แบบเป็น ประจำ	ปัจจุบัน เลิกใช้
31.หน่อง**	ชาย	17	ปวช.3	พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน	พ่อ-แม่ ลูกคนเดียว	ปานกลาง	1.ยาบ้า	เทอม1 ของ ม.2	ใช้แบบเป็น บางครั้ง	
32. พยูน	ชาย	25	ปวส.	แต่งงานแล้วมี บุตร 1 คน	พ่อ แม่ ภรรยา ลูก และน้องชาย ที่ใช่ยาบ้า 9 คน เป็นคนที่8	รับจ้าง 15,000บ/ด	-	-	-	ผู้ปกครอง นักเรียนผู้ใช้ ยาบ้า

- หมายเหตุ
- * หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สังกัดในแหล่งให้ข้อมูลที่เป็นสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 - ** หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สังกัดในแหล่งให้ข้อมูลที่เป็นโรงพยาบาลรัฐญวักซ์
 - *** หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สังกัดในแหล่งให้ข้อมูลที่เป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา

บทที่ 4

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

สังคมไทยมีความมุ่งหวังให้นักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังเติบโต เป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้ เป็นผู้ที่ไม่ควรได้รับการพัฒนาทั้งในด้านความรู้เชิงวิชาการ และมีความเจริญงอกงามในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่สภาพความเป็นจริงของสังคมไทยในปัจจุบันพบว่ามีปัญหามากมายที่กำลังเกิดขึ้นกับนักเรียนวัยรุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรากฏการณ์ทางสังคมที่มี นักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งได้ก้าวสู่การเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า

จากการศึกษาถึงปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น พบว่ามีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างชัดเจน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การใช้ยาบ้าครั้งแรก (beginning stage) ซึ่งหมายถึงการที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลยและได้เริ่มเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายเป็นครั้งแรก ขั้นที่ 2 การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง (occasional stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นผู้เคยใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว มีการใช้ซ้ำเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่อำนวยให้ อาจมีห้วงเวลาใช้ติดต่อกันหลายวัน หรือหลายเดือนก็ได้ แต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจมากพอที่จะติดยา เป็นแต่เพียงติดทางใจ คือติดใจในรสชาติของยาบ้าที่เคยได้รับจากการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง แต่ไม่ติดทางร่างกาย คือแม้ไม่ได้ใช้ยาบ้า ร่างกายก็ไม่เกิดอาการง่วงหรืออาการถอนพิษยา และขั้นที่ 3 การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ (regular stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นผู้เคยใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้วมีการใช้ซ้ำเป็นบางครั้งจนในที่สุดได้มีพฤติกรรมการใช้ซ้ำเป็นประจำจนเกิดอาการเป็น ผู้ติดยาบ้า ภาวะการติดยาบ้า หมายถึงการติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การติดทางกายคือ เมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจนระบบร่างกายปรับตัว และเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า ก็จะเกิดอาการง่วง หรือถอนยา ทำให้ต้องแสวงหายามาเพื่อใช้ระงับอาการง่วงที่เกิดขึ้นกับร่างกายนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการใช้ยาบ้า เป็นความต้องการใช้ยาอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ ซึ่งเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการเข้าไปใช้ประสบการณ์การใช้และผลอันเกิดจากการใช้ที่มีต่อร่างกาย จิตใจ และการดำรงตนอยู่ในสังคมนั้น จากการศึกษพบว่า มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละขั้นตอน

ในการนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า นั้น ผู้วิจัยได้จัดเรียงลำดับการนำเสนอโดยแยกออกเป็นบทต่างๆตามขั้นตอนของการเป็นผู้ใช้ยาบ้า บทที่ 4 เป็นกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น บทที่ 5 เป็นการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งพร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้นต่อการเป็นผู้ใช้แบบเป็นบางครั้ง และในบทที่ 6 เป็นกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ หรือการกลายเป็นผู้ติดยาบ้า รวมทั้งผลต่อร่างกาย จิตใจ และการดำรงตนอยู่ในสังคมในสถานภาพผู้ที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ สำหรับในบทที่ 4 นี้ผู้วิจัยจะนำเสนอกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นดังนี้

บริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่ใช้ยาบ้าครั้งแรก
กระบวนการและรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น
การเริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น
ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

บริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่ใช้ยาบ้าครั้งแรก

จากคำกล่าวของนักปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ที่ว่า "บุคคลจะกระทำการใด ๆ บนพื้นฐานการตีความ และให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว" ในกรณีเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นก็เช่นเดียวกัน การจะเข้าใจว่าเพราะเหตุใดจึงเกิดปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้ จึงต้องทำความเข้าใจวิธีการตีความ ให้ความหมาย ความรู้สึก ที่เกิดจากการตีความต่อบริบทเงื่อนไขที่แวดล้อมอยู่รอบ ๆ ตัว อันเป็นการปฏิสังสรรค์กับตัวเอง (self-interaction) ของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนที่มีภูมิหลังความเป็นมาแตกต่างกัน

ในช่วงวัยที่เติบโตจากวัยเด็กเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น การปฏิสังสรรค์กับตนเอง เป็นการสร้างโลกเฉพาะตัวของตนขึ้นมา การสร้างโลกเฉพาะตนนี้ กล่าวได้ว่าเป็นโลกทัศน์ เป็นการมองโลกมองชีวิตตามกรอบการตีความ ให้ความหมายต่อบริบทเงื่อนไขรอบ ๆ ตัว จากการศึกษาให้นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้า บริบทที่มีความสำคัญต่อการตีความ ประกอบด้วย ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ชุมชนแวดล้อม ตลอดจนสิ่งเสพติดต่าง ๆ รวมทั้งตัวยาบ้าที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไป การปฏิสังสรรค์กับตนเองดังกล่าวก่อให้เกิดความคิด ความรู้สึก การให้คุณค่าความหมาย และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจใช้ยาบ้าในครั้งแรก

1. เงื่อนไขด้านครอบครัว

ครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่ทำให้กำเนิดและเลี้ยงดูให้วัยรุ่นได้เติบโต จากการศึกษาพบว่านักเรียนวัยรุ่นที่เข้าสู่สถานการณ์ใช้ยาบ้า เติบโตมาทั้งในครอบครัวที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกันและไม่ได้อยู่ด้วยกัน บางคนอาศัยอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง บางคนมีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง และบางคนไม่ได้อยู่ร่วมกับพ่อแม่เลย แต่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นๆ เช่น พี่ ป้า น้า อา เป็นต้น ผลจากการศึกษาจึงอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนวัยรุ่นที่เริ่มเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกสามารถพบได้ในทุก ๆ บริบทโครงสร้างของครอบครัว แต่เงื่อนไขสำคัญทางด้านครอบครัวที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นคือ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับแม่ หรือพ่อแม่กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นกับเครือญาติที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนี้ส่งผลต่อการตีความของนักเรียนวัยรุ่นที่ก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกนึกคิดและการตัดสินใจใช้ยาบ้าครั้งแรก

1.1 อำนาจนิยมและความรุนแรงในครอบครัว

เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่พ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัวมีค่านิยมสูงในเรื่องความเชื่อฟังและการควบคุมคาดหวังให้ทำตามคำสั่ง (demandingness) โดยมักจะออกคำสั่งเด็ดขาด มีการคาดโทษ กำหนดกฎเกณฑ์ในการบังคับให้กระทำตามอย่างเข้มงวด แต่มักขาดการให้ความยอมรับช่วยเหลือ ขาดการให้คำปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่สนับสนุนพฤติกรรมที่เป็นตัวของตัวเองโดยขัดจำกัดวงแคบกีดกันความพยายามมีอิสระที่จะตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นการอยู่ร่วมกันที่ไม่น่าพึงพอใจ (unsatisfaction) สะสมเป็นความรู้สึกที่ไม่ดีเก็บกดไว้ในใจ และปลดปล่อยออกเมื่อตนเองมีโอกาสดำเนินห่างจากสถานการณ์ของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ตนไม่พึงพอใจนี้

ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่นักเรียนวัยรุ่นไม่พึงพอใจดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะธรรมชาติของวัยที่มีอารมณ์ร้อน หงุดหงิด โมโหง่าย รวมทั้งเพราะนักเรียนวัยรุ่นมักจะมีความคิดคาดหวังว่า ช่วงชีวิตตนในวัยนี้น่าจะได้รับความอิสระจากพ่อแม่ (autonomy) สามารถทำอะไรได้ตามใจปรารถนา แต่ความเป็นจริงใน

ขณะเดียวกันนั้นพบว่า พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวก็คิดกลัวว่าลูกวัยรุ่นจะออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง จึงใช้วิธีควบคุมคาดหวังสั่งการที่เข้มงวดกวดขันยิ่งขึ้น ด้วยการปฏิบัติที่เกิดจากการคาดหวังซึ่งกันและกันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดคำพูด และการกระทำที่ต่างก็ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่พึงพอใจและเพิ่มความหงุดหงิด ความโกรธต่อกันและกันอยู่เสมอ

"ตอนนั้นย่าชอบตำ เวลาทำอะไรผิดเขาชอบตำ เวลาผมดูบ้านเสร็จ เขาก็ตำว่ามึงอย่าพึ่งดูซิเขากำลังกินเหล้ากินข้าวกันอยู่ เวลาผมไม่ดูเขาก็ตำ ตอนนั้นเขากินเหล้ากินข้าวกันเขาบอกทำไมมึงไม่ดูบ้าน บางทีกินอยู่ก็ว่า กินอยู่ไม่ดูก็ว่า ก็รู้สึกไม่พอใจเดินออกจากบ้าน ตอนนั้นไม่ยากเข้าบ้านด้วย..ย่าเป็นคนเจ้าอารมณ์ ชอบกินเหล้า..มีปัญหาด้วยตอนเช้า ไม่ได้ทำการบ้านเลย ย่าบอกว่า มึงอย่าโดดเรียนนะ ถ้ากูรู้มึงโดนแน่...ก็โมโหแต่เราเฉยๆไว้ก่อน พอกำลังจะเข้าโรงเรียน เพื่อนเรียกก็ไป..ตอนนั้นคิดว่า ก็ยาเขาเกลียดเรา เราก็คิดว่าอยากทำให้เขาเกลียดไปเรื่อย. เราเกลียดย่า เขาไม่ชอบเรา เราก็กินกับเพื่อนเลย ไปตูดกัน"(ชิน)

ความไม่พึงพอใจของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวนี้ เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้นักเรียนวัยรุ่นพยายามออกห่างจากความสัมพันธ์ในครอบครัว และเข้าไปสร้างสัมพันธ์ภาพกับกลุ่มเพื่อนที่สามารถรองรับความรู้สึก ช่วยผ่อนคลายหรือแก้ไขความคับข้องใจของตนได้ จากการศึกษาถึงกลุ่มเพื่อนที่นักเรียนเลือกคบซึ่งเป็นโอกาสให้เข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก มักพบว่าเป็นกลุ่มเพื่อนที่สามารถให้ความช่วยเหลือ ให้ความสนุกสนาน ให้ความเข้าใจ สนิทความไม่พึงพอใจต่อครอบครัวของตนเองลงได้ และกลุ่มเพื่อนที่มีส่วนโดยตรงต่อการเพิ่มโอกาสการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกคือ กลุ่มเพื่อนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า ซึ่งเมื่อมียาบ้าอยู่ใกล้ตัวและต้องตัดสินใจว่าจะใช้หรือไม่ใช้ ความหมายของครอบครัวที่มีในใจนักเรียนวัยรุ่นว่า ชอบใช้อำนาจกดขี่บังคับตนจึงก่อให้เกิดความรู้สึกอยากแก้แค้น และสามารถลงมือใช้ยาบ้าในที่สุดได้

"ขัดแย้ง รู้สึกโมโห อยากเอาแต่ใจตัวเอง ตอนป้าเขาดำห้ามปราม"(ล้อม)

"โมโหก็เลยไปใหญ่เลย ไปเที่ยว ก็เพื่อนในนี้ ชอบชวนไปเที่ยวแกแกรี๊ด ทะเลาะกันกับทางบ้านก็ชวนไป ก็แบบเคยมีเรื่องกับน้องบอย แล้วพ่อแม่เข้าข้างน้องไม่เข้าข้างผม ผมเสียใจ (คิดยังงี้ถึงไปเอาของวันนั้น) ก็ความโมโหหงุดหงิด พ่อแม่ไม่เอาใจใส่ด้วยก็เลยลอง" (โหน่ง)

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของครอบครัวที่มีผลต่อการตีความของนักเรียนวัยรุ่นจนเข้าสู่การใช้ยาบ้านี้สามารถพบได้ทั้งในครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ด้วยกัน และพ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน กรณีที่น่าสนใจ ในเงื่อนไขครอบครัวที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกันครบแต่นิยมใช้ความสัมพันธ์แบบอำนาจนิยมด้วยการกำหนดกฎเกณฑ์ตีกรอบเป็นแนวให้ลูกวัยรุ่นปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ เป็นภาวะที่เก็บกดไว้ในใจ และเมื่อทนไม่ได้ก็เป็นพลังผลักดันให้ไม่อยากอยู่ร่วมกับครอบครัวในลักษณะความสัมพันธ์แบบใช้อำนาจกับตน โดยหนีออกจากบ้าน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการใช้ยาบ้าในครั้งแรกได้ ดังรายกรณีตัวอย่างหนึ่ง เป็นนักเรียนวัยรุ่นชาย อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่ ยาย และพี่น้อง 3 คนอยู่ร่วมกัน รายกรณีศึกษาเป็นลูกคนโต พ่อแม่เลี้ยงดูด้วยความเข้มงวดกวดขันไม่อนุญาตให้ออกไปเที่ยวเล่นข้างนอกกับเพื่อนๆ และหากมีการออกนอกบ้านก็จะมีการกำหนดเวลาเข้าบ้านอย่างเคร่งครัด และมีมาตรการคอยติดตามนักเรียนวัยรุ่นตลอดเวลา ด้วยภาวะความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้รู้สึกอึดอัดไม่พอใจและไม่สามารถทนการควบคุมเช่นนี้ได้จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและได้มีโอกาสลองใช้ครั้งแรกและต่อมาได้เข้าสู่กระบวนการค้ายาบ้า

“บ้านผมอยู่กับครอบครัว ยาย พ่อ แม่ น้องสองคน ทั้งหมดมี 3 คน ผมหนีออกจากบ้าน อยู่ไม่ได้ ไม่ได้เล่นกับใครเลย เก็บกดมากจะไปเล่นกับใครไม่ได้ ตามตลอดเวลา เวลาขอเขาจะบอกว่าไม่ต้องไป ถ้าให้ไปก็กำหนดเวลาไว้เลย ผมเลยออกไปอยู่กับเอเยนต์ใหญ่เลย” (โจ)

ในการอยู่ร่วมกันของครอบครัว มาตรการที่ครอบครัวใช้เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกไม่ให้ฝ่าฝืนบรรทัดฐานสังคม มักจะกระทำผ่านการห้ามปรามคาดโทษ และหากมีการกระทำผิดก็จะมีผลลงโทษ มาตรการดังกล่าวก่อให้เกิดความรู้สึกกลัว ดังนั้นความกลัวจึงเป็นภาวะใจอย่างหนึ่งของนักเรียนวัยรุ่นที่มักเกิดขึ้นเมื่ออยู่กับบุคคลอื่นๆในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวใช้ในการควบคุมดูแล จากการศึกษาพบว่า ในช่วงแรกๆที่เมื่อนักเรียนวัยรุ่นจะมีโอกาสได้เฝ้าเข้าไปในสถานการณ์ที่มียาบ้าอยู่ใกล้ๆตัว แต่ไม่กล้าทดลองใช้เพราะกลัวการถูกลงโทษจากบุคคลในครอบครัวของตน

“ไม่เคยลองเลยครับ ตอนนั้นลุงตุมาก็เลยไม่อยากลอง” (โหน่ง)

“กลัวทางบ้านรู้ครับ ตอนนั้นเขาค้าขายอยู่ที่บ้านครับ” (โย่ง)

“ตอนแรกหนูก็ไม่เอา กลัวพ่อรู้ กลัวอาเสียใจ กลัวทางโรงเรียนจับได้ กลัวแบบว่าสื่อมวลชน กลัวแล้วพอเราดูไปจะควบคุมตัวเองไม่ได้ เป็นเหมือนอย่างที่เขาว่า แล้วอีกอย่างหนึ่งเราเป็นผู้หญิงนะไม่ใช่ผู้ชาย เราเป็นผู้หญิงมันเหมือนถ้าเราควบคุมไม่อยู่มันจะเกิดอะไรขึ้น มันจะพลาดหลายอย่าง แต่คือว่า เห็นเพื่อนมันเป็นผู้หญิงมันดูมันก็ยังไฉ่ได้ แค่ว่าพูดจาไม่ค่อยจะรู้เรื่องเท่าไร ก็เลยลอง” (อ้อย)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษายังพบเพิ่มเติมว่า ความกลัวต่อมาตรการการควบคุมทางสังคมของครอบครัวสามารถยับยั้งไม่ให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้าเพียงในช่วงแรกๆเท่านั้น แต่เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเกิดการรับรู้ว่าตนเองเติบโตแล้วไม่ใช่เป็นเด็กเหมือนแต่ก่อน ความต้องการที่ตามมาก็คือ อยากสัมผัสได้ถึงการมีอำนาจในตน ที่จะคิดและทดลองปฏิบัติในสิ่งที่ปรารถนา ประกอบกับการได้รับรู้และเรียนรู้ว่าการฝ่าฝืนนั้นมีกลุ่มเพื่อนสามารถทำได้โดยรอดพ้นการลงโทษจากสังคม เงื่อนไขเหล่านี้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความรู้สึกท้าทายอำนาจเข้ามาแทนที่ กล้ามมากขึ้นที่จะฝ่าฝืนบรรทัดฐานของครอบครัว และเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้า โอกาสที่นักเรียนวัยรุ่นจะได้ลองใช้เป็นครั้งแรก

การใช้อำนาจของผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นใหญ่ บังคับคาดหวังให้ลูกวัยรุ่นปฏิบัติตามมีบ่อยครั้งที่เมื่อไม่ได้ตามที่คาดหวัง ได้ก่อให้เกิดการกระทำความรุนแรงต่อลูก โดยการทำร้ายร่างกาย ทุบตีอย่างหนัก ในสถานการณ์ของการกระทำที่รุนแรงนั้นได้ส่งผลต่อความรู้สึกของลูกวัยรุ่นอย่างมาก และรับรู้ว่าพ่อแม่ไม่ได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นทำร้ายตนทั้งร่างกายและจิตใจ

“ผิดที่นี้ไม่เคยใช้ไม้ตี คือว่า จะมีอะไรมากๆเลย ผมนี่โดนโอะโฮโย เลือดกลบปาก เถียงเขานิดหน่อยนี่เลือดกลบปากเลย (สีหน้าโมโห) คำพูดของพ่อแม่ผมไม่เคยนำไปทำได้โดยตรงเลย ผมผิดพลาดผมก็พยายามเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ไปกับเพื่อน จนทุกวันนี้จึงหันมาติดยา” (ต๋อง)

การกระทำความรุนแรง ส่งผลต่อการให้ความหมายต่อครอบครัวของลูกวัยรุ่นว่า ครอบครัวไม่ได้เป็นที่รองรับความผิดพลาดและให้อภัยต่อตนเอง แต่กลับเป็นที่ที่ไม่ปลอดภัย มีอันตรายต่อสวัสดิภาพทางกายของตน และเป็นที่นำมาซึ่งความรู้สึกเจ็บปวด อับอาย

1.2 ความขัดแย้งในครอบครัว

ภาวะความขัดแย้งในครอบครัว เกิดจาก การที่พ่อแม่ผู้ใหญ่ในครอบครัวปฏิบัติต่อกันและปฏิบัติต่อลูกวัยรุ่นโดยใช้อารมณ์ของตนเป็นใหญ่ ขาดการใช้เหตุผลและความพยายามทำความเข้าใจกัน ความขัดแย้งนั้นถูกแสดงออกมาในรูปของการทะเลาะเบาะแว้งกันเสมอ จากการศึกษาพบว่า ลูกวัยรุ่นได้

ดีความต่อสถานการณ์ของความขัดแย้งว่า ครอบครัวไม่มีความอบอุ่น เป็นที่มีปัญหาต่อกัน ไม่รักกัน ถ้าพ่อแม่รักตนพ่อแม่ก็จะไม่พยายามทะเลาะกันให้ตนเห็น พ่อแม่ก็จะรู้จักอดกลั้นเพราะแค้นความรู้สึกของลูก

“เขาทำงานเหนื่อยมาแล้วใช้อารมณ์กัน ไม่มีใครเข้าใจกัน ทะเลาะกัน ถ้าเขาเอาเหตุผลมาคุยกันก็จะไม่ทะเลาะและลูกก็จะไม่มีปัญหา บ้านจะอบอุ่นยิ่งขึ้น” (ตอง)

ความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกันภายในบ้าน ลูกวัยรุ่นมักเกิดภาพเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวของตนกับครอบครัวที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่แตกแยกและลูกวัยรุ่นถูกทอดทิ้งให้อยู่กับพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นักเรียนวัยรุ่นมักรับรู้พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อตนนั้นไม่เป็นธรรม เช่น ต้องทำงานมากกว่า หนักกว่า ทั้งๆที่เป็นลูกเหมือนกัน ความขัดแย้งนำมาซึ่งการตั้งคำถามในใจของตนว่า ทำไมหรือเพราะเหตุใดพ่อแม่จึงปฏิบัติต่อตนอย่างไม่เท่าเทียมกัน นักเรียนวัยรุ่นมีความคิดสับสนในบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ของตนว่า แทนที่จะเป็นผู้มีบทบาทดูแลตนด้วยความรักความเข้าใจ แต่กลับแสดงกระทำกับตนอย่างไม่มีความรักเอาใจใส่ทำให้ตนเจ็บช้ำน้ำใจ น้อยเนื้อต่ำใจตลอดเวลา และมีความคิดว่าคุณค่าของตนเองไม่มีสำหรับคนในครอบครัว ดังนั้นตนจึงพร้อมที่จะแสวงหาค่าความมีคุณค่าของตนจากคนในสังคมอื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่มีการใช้จ่ายและเข้าสู่การใช้ยาในที่สุด

“มีคำถามในใจทำไมเราไม่เหมือนคนอื่นๆ แล้วทำไมพ่อถึงต้องทิ้งแม่ไม่เหมือนครอบครัวอื่นที่เขาแยกทางกันแต่ไม่เห็นจำเป็นต้องมีอะไรแบบนี้ ตั้งใจทำงานหาเลี้ยงลูก คือว่าแม่หนูมีลูกสองคน แบ่งเป็นพี่ไปอยู่กับแม่ หนูอยู่กับพ่อ คือว่า ตอนนี้อะไรไม่มีใคร รู้สึกว่าไม่มีใครรักเรา พ่อก็ไม่สนใจ สนใจแต่ภรรยา (แม่เลี้ยง) กับลูกของเขาแล้วภรรยาใหม่ก็มีลูกติดมาด้วย หนูก็ต้องทำงานด้วย ต้องคอยซักผ้าให้เขา บางทีหนูไม่ทำหนูก็ต้องโดนพ่อหนูตี หนูไม่เข้าใจว่าหนูเป็นลูกเขาหรือเปล่า ทำไมเขาถึงทำกับเราแบบลูกนอกไส้ แล้วประจบกันแบบนี้หนูก็เลยลอง” (อ้อย)

1.3 การขาดความสมานฉันท์ในครอบครัว

การขาดความสมานฉันท์ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เหนียวแน่นเป็นครอบครัวเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่และคนในครอบครัวไม่ได้ให้ความสาคัญและกระทำกิจกรรมพื้นฐานภายในครอบครัวร่วมกัน เช่น การรับประทานอาหารร่วมกัน การสนทนาพูดคุยกันในแต่ละวัน การมีกิจกรรมนันทนาการในวันว่าง ฯลฯ เมื่อครอบครัวจะเลยต่อการมีกิจวัตรประจำวันร่วมกันเช่นนี้ จึงไม่อาจจะรับรู้สารทุกข์สุกดิบของการดำเนินชีวิตต่อกันได้ ต่างคนต่างปิดกั้นตัวเอง มีความเป็นส่วนตัวแยกห่างออกจากกัน ถึงแม้จะอยู่ใกล้กันแต่ดูเหมือนจะห่างไกลกัน บรรยากาศการอยู่ร่วมกันขาดความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน หากสมาชิกคนใดประสบกับภาวะเป็นทุกข์ในเรื่องใดก็ตามก็จะไม่มีการเข้าไปช่วยแบ่งเบา ขาดการอยู่อย่างร่วมทุกข์ร่วมสุข ไม่สามารถสร้างความผูกพันแห่งความเป็นบ้านร่วมกันได้

การขาดความสมานฉันท์ในครอบครัว ทำให้ลูกวัยรุ่นรับรู้ที่ครอบครัวสัมพันธ์กับตนอย่างเพิกเฉย ความห่างเหินไม่รักสามัคคีกันทำให้ตนต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความสุขด้วยตัวเอง เพราะครอบครัวไม่ใช่ที่ๆ จะมีความสุขได้ ความสุขน่าจะอยู่นอกบ้านมากกว่าในบ้าน ไม่มีใครให้ตนรักที่บ้าน และตนก็ไม่ใช้คนรักของคนที่บ้าน การให้ความหมายกับครอบครัวทำนองนี้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นหันความสนใจในการสร้างสัมพันธ์กับคนกลุ่มอื่น โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่เป็นสังคมที่ใกล้ชิดของตนในขณะนั้น ความพร้อมที่จะร่วมด้วยไม่ว่ากลุ่มเพื่อนกำลังทำกิจกรรมอะไรอยู่ในตัวนักเรียนวัยรุ่นมีสูงมาก เมื่อเชื่อมโยงกับคำชักชวนซึ่งเมื่อกระทำไปแล้วจะทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้ากลุ่มได้ นักเรียนวัยรุ่นก็ยอมที่จะกระทำตามโดยไม่มีการกลั่นกรองว่าจะส่งผลใดๆต่อครอบครัวของตน

1.4 ความพล่อยปละละเลยทอดทิ้งของครอบครัว

เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัวที่โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ พ่อแม่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว ทำให้มีเวลาสนใจและรับรู้เรื่องราวส่วนตัว และความเป็นไปของเหตุการณ์ต่างๆ ที่ลูกประสบในโรงเรียน หรือเรื่องราวเกี่ยวกับเพื่อนๆ ของลูกวัยรุ่นน้อย นอกจากนี้พ่อแม่ยังขาดความรู้ทักษะในการพูดคุยสนทนากับลูกวัยรุ่น และเกือบจะไม่มี การรับฟัง หรือรับไว้พิจารณาถึงความคิดเห็นของลูกวัยรุ่น เมื่อมีการตัดสินใจ พ่อแม่จะยึดเอาความเป็นตนเองเป็นศูนย์กลาง (parent center) กล่าวคือ พ่อแม่จะกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตภายในบ้าน โดยขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของตนเอง โดยไม่สนใจว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีพัฒนาการที่ดีหรือไม่ดีของลูกวัยรุ่น

“พวกเขาไม่มีเวลาให้พวกผมอยู่แล้ว พวกเขาขายของตั้งแต่ 3 โมงเย็นยันตี 3 เช้าบ้าน 6 โมงเช้า นอนตอนตี 5-6 โมง แล้วก็ตื่น 3 โมงเย็น ก็ต้องออกไปทำงาน พ่อเขาต้องนอน พวกผมพอตื่นมาก็ออกไปได้เลย อยู่กันแบบสมมติออกไปวันนี้ไม่รู้ว่าจะเข้าวันไหนก็แล้วแต่อารมณ์” (เต้ย)

ความสัมพันธ์ในครอบครัวดังกล่าว มักทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่า ตนเองเติบโตในบรรยากาศที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจน้อย นักเรียนต้องอยู่ตามลำพัง ในบางขณะแม้นักเรียนจะได้พบกับพ่อแม่ พ่อหรือแม่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรณีที่หย่าร้างกัน ก็จะเป็นเวลาอันสั้น และการพบปะกันเป็นไปอย่างแห้งแล้งไม่รู้สึกรอบอุ้มใกล้ชิดและเข้าใจซึ่งกันและกัน นามาสังความรู้สึกท้อแท้ เสียใจ เกิดความท้อแท้ เหน็ดเหนื่อยแตกต่างกัน ต่างคนต่างมีกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของตน ไม่สนใจกัน ภาวะของการถูกปล่อยปละละเลยไม่คิดคำนึงถึงกันนี้ เป็นเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่สนใจต่อความเป็นไปของครอบครัว และหาโอกาสออกนอกบ้านเพื่อกระทำกิจกรรมที่ตนสนใจ ที่จะได้รับความสนุกสนาน ความอบอุ่น ความเข้าใจ และเกิดคุณค่าความหมายตามความนึกคิดของตน ด้วยความรู้สึกดังกล่าวทำให้สลายไปความรักความผูกพันในครอบครัว ซึ่งเป็นแรงยึดเหนี่ยวที่ยังไม่ให้นักเรียนวัยรุ่นตัดสินใจกระทำในสิ่งผิดลตน้อยลง เมื่อนักเรียนอยู่ในสถานการณ์ของการใช้ยาบ้า การตีความของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวเช่นนี้ มักทำให้ไม่คิดคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสายสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว และกล้าที่จะทดลองมีกิจกรรมต่างๆ ที่ผิดต่อบรรทัดฐานของสังคมได้

ดังตัวอย่างรายกรณีหนึ่ง เป็นนักเรียนวัยรุ่นชาย เริ่มใช้ยาบ้าเมื่ออายุ 14 ปี ตอนนั้นเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 พ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่อายุ 1 ขวบ อาศัยอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยง พ่อเลี้ยงมีลูกติดมา 1 คน แม่กับพ่อเลี้ยงมีลูกใหม่กันอีก 1 คน ฐานะครอบครัวปานกลาง พ่อรับเหมาก่อสร้าง แม่ค้าขายบรรยากาศการอยู่ร่วมกันในบ้านมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ขาดการพูดคุยอย่างเข้าใจกัน นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกว่ามีใครรักและเอาใจใส่ตนเอง จึงเลือกคบเพื่อนเพื่อช่วยให้ตนเองรู้สึกดีขึ้น และเพื่อนที่เลือกคบส่วนหนึ่งเป็นผู้ใช้ยาบ้า ทำให้มีโอกาสเข้าสู่สถานการณ์ที่มียาบ้าอยู่ใกล้ตัว และคิดตัดสินใจลองใช้ครั้งแรกอย่างไม่คิดคำนึงถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัวว่าจะได้รับผลอย่างไรจากการใช้ยาบ้าของตน

“ผมไม่ต้องพูดแล้วขอพูดเลย ก็ไม่กลัวว่าใครจะทำอะไร” (ล้อม)

ภาวะของการถูกปล่อยปละละเลยไม่คิดคำนึงถึงกันภายในครอบครัว เป็นเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่สนใจต่อความเป็นไปของครอบครัว และหาโอกาสออกนอกบ้านเพื่อกระทำกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งกลุ่มบุคคลและกิจกรรมทางเลือก ที่นักเรียนจะเลือกเพื่อเข้าร่วม มีทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม และหากบุคคลที่นักเรียนเลือกคบเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ

การใช้ยาบ้า โอกาสของการได้ลองใช้ครั้งแรกก็สามารถเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะ ความไม่มีความรักความผูกพันของสายใยในครอบครัว เป็นปัจจัยที่ขาดแรงดึงดูดให้นักเรียนวัยรุ่นคิดยับยั้งชั่งใจไม่เข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรก

“(ตอนใช้ครั้งแรกคิดถึงพ่อแม่อย่างไร) “พ่อแม่ก็ทำงานตามปกติครับไม่คิดถึงอะไรครับ” (พนั)

“(ตอนม.1 ที่เข้าไปใช้ครั้งแรกนี้คิดถึงพ่อแม่ไหมครับ) ไม่คิดหรอก ตอนนั้น ม.1 ตามเพื่อนอย่างเดียวครับ ขนาดเพื่อนชวนโดดไปโน่นไปนี่ผมยังโดดเลยจนไม่จบ มันไม่ได้คิดอะไรครับ แทบทุกคนจะครับ เขาจะตามเพื่อนกันหมด ถ้าเกิดเราไม่ตามเพื่อนยังงี้ เขาจะมองเราอย่างไร มันไม่ได้คิดอะไรครับ แม่ส่งเรียนยังงี้ธรรมดา เขาก็หามาให้ใหม่ได้อีก” (ป้อม)

1.5 การเป็นตัวแทนของบุคคลในครอบครัว

ในความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีสมาชิกใช้ยาเสพติด อาทิ เหล้า บุหรี่ และสิ่งเสพติดชนิดอื่นๆ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ในครั้งแรกที่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ผิด เพราะได้รับการขัดเกลาจากบุคคลอื่นๆ ในสังคมเกี่ยวกับการใช้สิ่งเสพติดว่าเป็นเรื่องไม่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคมส่วนใหญ่ แต่เมื่อเห็นภาพการใช้ยาเสพติดของบุคคลในครอบครัวของตนมากขึ้น นักเรียนวัยรุ่นเริ่มรับรู้ว่าเป็นภาพที่เคยชินเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่บุคคลทั่วไปสามารถจะกระทำได้

“ก็มีพ่อแม่กินช่วงเงินออกครับ เป็นวิก แม่ก็กิน เห็นกินก็ดูเขารำเริง กินแล้วก็นอน บางทีก็คุยกัน. ที่แรกก็เห็นว่าเป็นเรื่องผิด เห็นเขากินก็ห้ามเขาไม่ได้ แล้วจะกินทำไม แล้วเห็นเขากินกันบ่อย ตอนหลังก็รู้สึกธรรมดา เป็นเรื่องเฉยๆ” (โจ)

“ย่าเขากินเหล้า กินยาตอง เวลาเห็นหน้ากินเราก็ไปคุยกับเขา สักพักเขาก็ส่งให้กิน 3-4 แก้ว” (ชิน)

จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกของการที่นักเรียนวัยรุ่นเห็นตัวแทนพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของบุคคลในบ้านนั้น ตนจะเกิดภาวะการเตือนตนเองโดยการใคร่ครวญว่า ตนจะกระทำหรือไม่กระทำตาม โดยคำนึงถึงความถูกต้องของตัวแบบและผลที่จะตามมา แต่เมื่อตัวแบบของพฤติกรรมนั้นได้แสดงออกซ้ำแล้วซ้ำอีก จนทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่า พฤติกรรมนั้นเป็นเรื่องธรรมดา กระทำตามได้หากสามารถควบคุมสถานการณ์การใช้ได้ ความเชื่อที่ต่อเนื่องตามมานี้ เป็นความเชื่ออำนาจในตน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนกล้าที่จะกระทำต่อไปในอนาคต เมื่อมีโอกาสก็มักจะเข้าร่วมใช้ด้วย หากบุคคลที่เป็นตัวแบบการใช้ยาเสพติดเป็นผู้ใหญ่ในครอบครัว ก็จะทำให้นักเรียนวัยรุ่นถือเอาเป็นตัวแทน และเมื่อเกิดการห้ามปรามเกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนวัยรุ่นก็ไม่เชื่อฟัง เพราะผู้ใหญ่ที่ปรามนั้นไม่น่าเคารพไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีภาพของการเป็นตัวแทนที่ดี และเมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์การมียาบ้าอยู่ใกล้ตัว ความรู้สึกคุ้นเคยกับตัวแบบการใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ มาก่อนทำให้ความเชื่ออำนาจที่มีอยู่ในตนนั้นมีโอกาสเชื่อมโยงไปสู่ความกล้าตัดสินใจลองใช้ยาบ้าครั้งแรกได้

2. เจือปนด้านกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนนักเรียนวัยรุ่น เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยเพื่อนนักเรียนที่มีอายุใกล้เคียงกัน ใช้เวลาส่วนใหญ่ทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่ด้วยกัน มีความคิด การกระทำคล้ายๆกัน และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขัดเกลาทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มเพื่อนเป็นสถานการณ์ที่ทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดและการกระทำของตนเอง กล่าวคือ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆได้โดยผ่านการเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อน สามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และปรับตัว

อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นๆได้ นอกจากนี้ กลุ่มเพื่อนยังเป็นสถานการณ์ที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นได้เรียนรู้ แยกแยะความเข้าใจเกี่ยวกับระบบความคิดค่านิยมของตนเอง เป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่เป็นอัตมโนทัศน์ (self-concept) โดยได้มีการสำรวจและประเมินทางเลือกระบบค่านิยม ที่เหนือการควบคุมดูแลของพ่อแม่ ซึ่งกลุ่มเพื่อนนี้จะเป็นผู้ให้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ให้การสนับสนุนในการทดลองลงมือปฏิบัติตามระบบค่านิยมในชีวิตของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาวะที่มีความกดดัน คับข้องทางจิตใจ ที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อนจะเป็นสถานการณ์เงื่อนไขที่ช่วยเหลือทางความรู้สึกได้ ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ความเข้าใจ การยอมรับ และช่วยให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณค่าความหมายมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มเพื่อนเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรหลักในการเสริมแรงแก่นักเรียนวัยรุ่น

“อยากมีเพื่อนเยอะๆ อยากมีเพื่อนคบกันได้เข้าใจ ใจเหมือนกัน คิดอะไรเหมือนกัน ไปไหนไปด้วยกัน” (อัน)

“รักเพื่อนครับ เป็นเพื่อนกันครับ ไปไหนไปด้วยกัน สนุกครับ เป็นเพื่อนกันแล้วก็พอทำอะไรก็สนุกด้วยกัน แบบเพื่อนครับ เพื่อนกัน แบบว่าเหมือนผู้มีพระคุณช่วยเหลือกันทุกอย่าง ต้องรักกันไว้ ก็แบบไปต่อยกันมีเรื่องเขาก็ช่วย ไม่ทิ้งไม่หนี เพื่อนแท้เลยครับแบบไม่ใช่เพื่อนกิน” (กอล์ฟ)

“รักกันครับ เพื่อนคบกันตั้งแต่ป.1 ป.2 ก็เล่นกันมามีหลายคนเหมือนกัน โดนแล้ว คบกันมารู้จักกันทำอะไรก็รู้กัน พ่อแม่จับไม่ได้” (นุ่น)

2.1 พลังของกลุ่มเพื่อน

ในการทดลองลงมือปฏิบัติพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมดังเช่นการใช้ยาบ้า มักเกิดขึ้นในนักเรียนวัยรุ่นที่คบหาอยู่กับเพื่อนวัยรุ่นที่เป็นผู้ใช้ยาบ้า ซึ่งเป็นกลุ่มเพื่อนที่สามารถตอบสนองความต้องการทางจิตใจ เช่นความสนุกสนาน การยอมรับ เป็นคนมีความหมายในสายตาของบุคคลอื่น กลุ่มเพื่อนที่เป็นแหล่งยาบ้าได้ทำหน้าที่เป็นผู้ชักชวน ท้าทาย กดดัน รวมทั้งให้คำแนะนำสั่งสอน ให้ความรู้สึกปลอดภัยในการใช้ร่วมกัน นอกจากนี้แล้วกลุ่มเพื่อนยังให้คำอธิบายว่า ความคิด การกระทำแบบใดที่หมายถึงความเป็นพรรคพวกเดียวกัน หรือความเป็นคนในกลุ่ม (in group) และความคิดการกระทำแบบใดที่ไม่ใช่พรรคพวกเดียวกัน (out group) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น (12-14 ปี หรือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) นักเรียนวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อนสูงมาก การให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) ในลักษณะทางลบจากเพื่อน ๆ จะกดดัน และมีผลทำให้นักเรียนวัยรุ่นต้องเลียนแบบหรือกระทำตามอย่างกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความกลัวว่าตนเองจะแตกต่างจากเพื่อน ไม่ได้รับการยอมรับหรืออาจต้องถูกให้ออกจากกลุ่ม จึงยินยอมกระทำตามแม้ว่าบางขณะในใจจะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ตาม

“เขาทำเรา มึงไม่กล้านี่หว่า ลูกผู้ชาย (พอได้ยินอย่างนี้เราคิดอย่างไร) ก็เข้าไป (ทำไม่ถึงเข้า) มันดูถูก” (โอม)

“ก็มีคนชวนแล้วถ้าเราไม่ลองมันก็จะว่า ไอ้นี่ไม่กล้าลอง ลองหน่อยดิ ก็เลยลอง” (โจ)

2.2 กลุ่มเพื่อนรองรับการแสดงอำนาจในตน

ในช่วงเริ่มต้นที่นักเรียนวัยรุ่นได้ทดลองที่จะมีอิสระและรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจในตน (autonomy) ที่จะคิด ตัดสินใจ และเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น กลุ่มเพื่อนจะมีความสำคัญมากซึ่งเมื่ออยู่ในวัยเด็กก่อนหน้านี้นี้จะไม่ค่อยมี การเปลี่ยนแปลงที่นักเรียนวัยรุ่นออกจากครอบครัวแล้วหันเข้าหากกลุ่มเพื่อน

มากขึ้นนี้ เพราะเป็นการพยายามแสวงหาความมีอำนาจในตน ต้องการมีความเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ สามารถกระทำการบางอย่างได้ตามใจตน เมื่อนักเรียนวัยรุ่นทำตัวออกห่างจากครอบครัวและหันเข้าหาเพื่อนแล้ว อิทธิพลของความสัมพันธ์กับพ่อแม่จะลดน้อยลงไปความสำคัญของกลุ่มเพื่อนมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยความเป็นนักเรียนที่อยู่ในช่วงการเป็นวัยรุ่นตอนต้น ความสามารถในการปรับตัวอย่างเป็นตัวของตัวเองและการพึ่งพาตนเองจะยังไม่พัฒนาไปได้อย่างเพียงพอ จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นอ่อนไหวต่อกลุ่มเพื่อนที่กดดันและส่งเสริมให้มีพฤติกรรมต่อต้านอำนาจของครอบครัวหรือผู้ใหญ่ในสังคม ซึ่งเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้า นักเรียนวัยรุ่นก็ได้มีโอกาสทดลองใช้ยาบ้าเป็นครั้งแรกได้

“ความเป็นวัยรุ่นในความคิดของเราคือ เพื่อนเยอะ มีความกล้าขึ้นไม่ว่าผิดหรือถูกทำได้ทั้งนั้นทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อความท้าทาย กล้าคิดแย้งกับผู้ใหญ่ สิ่งที่เราชอบทำไปเลย สิ่งที่เราชอบหรือไม่ชอบไม่สน หาเหตุผลเข้าข้างตัวเองตลอด ไม่ฟังใครทั้งนั้น คิดว่าตนเองดีแล้วโตแล้วมีสมองคิดเอง” (ล้อม)

“ครั้งแรกก็ชวนครับ ชวนให้ลองครับ มันบอก เฮ้ยมีลองดูสิ มันดี มันบอก แล้วเราก็บอกไม่เอาหรือครับ มันบอกให้ลองก็เลยลองดู (มันชวนอยู่นานมัย) ไม่นานหรอก แต่ผมไปเอากับมันอย่างจี้ มาดูดู มันบอกลองดูสิ ตอนแรกผมก็ไม่เอา มันบอกลองดู ผมก็ลองดู” (โหน่ง)

2.3 พฤติกรรมเบี่ยงเบนกลุ่มเพื่อน

เพื่อน เป็น บุคคลที่มีนัยสำคัญต่อนักเรียนวัยรุ่น เพราะความเป็นกลุ่มเพื่อนมีอำนาจรับรองการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อกัน โดยการให้ความหมาย และให้คุณค่าใหม่ซึ่งอาจผิดแผกไปจากบรรทัดฐานของสังคม และพร้อมที่จะพัฒนากลายเป็นวัฒนธรรมย่อยของกลุ่ม ดังนั้นประเด็นของการเลือกคบเพื่อนจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ การที่นักเรียนวัยรุ่นอยู่ท่ามกลางกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมหลายลักษณะ เช่น กลุ่มเด็กเรียน กลุ่มเด็กเรียบร้อย กลุ่มเด็กเฮฮา กลุ่มเด็กเซเพล เป็นต้น การที่นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งเลือกเข้าสู่กลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน กล่าวคือ เซเพล หนีเรียน ฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน ใช้สารเสพติด ฯลฯ นักเรียนวัยรุ่นจะให้เหตุผลว่าการที่ตนเลือกกระทำพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเหล่านั้น ก็เพราะพวกตนเป็นลูกที่ไม่ดีของครอบครัว เป็นนักเรียนที่ไม่ดีของโรงเรียน เป็นเยาวชนที่ไม่ดีของสังคม ความรู้สึกสิ้นหวังต่อสังคมรอบข้าง อีกทั้งกลุ่มเพื่อนสนับสนุนให้ตนกระทำพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และร่วมกันให้นิยามใหม่ของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนั้น การหนีเรียนเพื่อไปเที่ยวเตร่และใช้ยาบ้า นั้น ทำให้ตนคลายความเครียดความกดดันจากการเป็นคนไม่ดีซึ่งถูกตีตราจากสังคมรอบข้างได้ การใช้ยาบ้าทำให้ยัยนั้ดักเป็นพฤติกรรม ที่เลือกกระทำกับตนเองไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใคร

“หนูคิดว่าเด็กเฮี้ยวๆ เหมือนเค้าจะเข้าใจเรามากกว่า มากกว่าเพื่อนที่เป็นเด็กเรียน บางครั้งเราพูดไปเขาไม่เข้าใจ เราฟังได้แต่เรื่องการเรียนรู้ของเขา ความคิดของเด็กเฮี้ยวจะคล้ายๆกัน ความรู้สึกที่ว่าเพื่อนเฮี้ยวจะเข้าใจมากกว่า” (อ้อย)

“เพื่อนผมชวนครั้งแรก เพื่อนป.6 แบบพ่อเขาขายอยู่ครับ แล้วมาโรงเรียนเขาก็ชวนผมเสฟในห้องน้ำ ผมไม่รู้เขาเอามากี่เม็ด แต่เขาก็หักให้ผมดูครึ่งเม็ด เขาบอกให้ลองเสฟดู คีดีดี มันดี (พอได้ยินแล้วเราคิดยังไงครับ) ก็อยากลอง ลองดู” (กอล์ฟ)

3. เงื่อนไขด้านโรงเรียน

สังคมโดยทั่วไปมักคาดหวังว่า โรงเรียนพึงทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ อบรมขัดเกลาให้นักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติตนอยู่ในกฎระเบียบของสังคม และ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างหนักในปัจจุบัน สังคมยังคงคาดหวังว่าบุตรหลานของคนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาต่างๆ จะสามารถหลีกเลี่ยงจากยาบ้า และสิ่งเสพติดชนิดต่างๆ ได้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว โรงเรียนสามารถป้องกันการเข้ายาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งเงื่อนไขของโรงเรียนที่มีผลต่อการเข้าสู่การเข้ายาบ้าครั้งแรกมีดังนี้

3.1 การใช้อำนาจของครู

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมักเป็นการใช้อำนาจ มีการใช้กฎระเบียบวินัยในการปกครองดูแลอย่างเข้มงวด เมื่อเกิดการกระทำผิดวิธีปฏิบัติของครูมักเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่น สำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอนครูยังขาดเทคนิคกระบวนการที่ดี ยังคงมีลักษณะการใช้ครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการให้นักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสดงออกมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

วิธีที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน มักมีลักษณะตำหนิ ดุด่า ทำให้รู้สึกอาย ผิดถนัด เป็นหลัก การให้ขวัญ ให้กำลังใจ การชื่นชมเมื่อมีโอกาสอันสมควร การมองด้วยสายตายอมรับและเข้าใจ จะมีน้อย และวิธีการสอนครูมักใช้ตนเองเป็นศูนย์กลาง มากกว่าสนใจให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กจะไม่ได้มีโอกาสที่คิดเองทำเอง ในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าสมควรจะทำ และครูก็ยังใช้วิธีการสอนที่เหมือนเดิม คือ นักเรียนต้องนั่งฟังในสิ่งที่ครูบรรยาย แล้วก็ส่วนนั้นให้ทำตามตามที่ครูเห็นว่าควรจะทำ..ถ้าเด็กกระทำผิดก็มีการลงโทษ ดุด่าว่ากล่าว และทำให้เด็กรู้สึกว่าการที่ตัวเองทำไม่ใช่พฤติกรรมที่ไม่ดีแก่ตัวเอง คือ ตัวเองคนทำมันไม่ดี มันถึงทำพฤติกรรมที่ไม่ดี" (ยิ้ม)

ด้วยบรรยากาศในการใช้กฎระเบียบวินัยในการปกครองดูแลและการเน้นการจัดการเรียนการสอน ที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ขาดการให้ความรักความเข้าใจ การให้กำลังใจในการเสริมสร้างให้เป็นนักเรียนเป็นคนเก่งและคนดี แต่กลับให้กฎเกณฑ์มาตรการบังคับให้เชื่อฟัง ทำให้นักเรียนที่อยู่ภายใต้การควบคุมทางสังคมของโรงเรียนส่วนหนึ่ง คิดว่าการปฏิบัติดังกล่าว เป็นไปอย่างรัดดองสิทธิเสรีภาพ ไม่สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เชื่อมั่นในตัวเองของตนได้ ทำให้อยู่ด้วยความรู้สึกอึดอัดคับข้องใจ มีความเบื่อหน่าย อายากหนีออกจากสถานการณ์ที่ตนประสบอยู่ ดังคำกล่าวเปรียบเปรยที่นักเรียนวัยรุ่นบอกต่อๆ กันมาว่า

“โรงเรียนคือนรก สมุดพกคือยาพิษ เสาร์อาทิตย์คือสวรรค์”

นอกจากความไม่มีความสุขต่อบรรยากาศในโรงเรียนแล้ว ความยุ่งยากในการเรียนที่ทำให้ตนเองรู้สึกเป็นผู้แพ้ ผลการเรียนที่ไม่ดีเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนวัยรุ่นหลายคนมีความคิดว่าวันที่ไม่มีการเรียนการสอนเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ตนเองมีความสุขที่สุด ดังนั้น เมื่อต้องประสบกับวันเวลาที่มีการเรียนการสอนที่ทำให้ตนทุกข์ใจ จึงทำให้เกิดความรู้สึกอยากหลีกเลี่ยง และหากมีโอกาสก็ได้ลงมือปฏิบัติตามที่ตนเองคิด ดังรายกรณีศึกษาหนึ่ง เป็นนักเรียนวัยรุ่นชายที่ก่อนออกจากบ้านเพื่อเดินทางมาโรงเรียนถูกบุคคลในครอบครัวตำราวจนเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ พอเดินทางมาถึงโรงเรียนพบเพื่อนโรงเรียนเดียวกันชวนหนีเรียน เพื่อไปเล่นสนุกเกอร์ด้วยกัน จึงได้ตัดสินใจหนีเรียนไปกับเพื่อนด้วยเหตุผลที่ว่า ชี๊เกียจเรียน ทำการบ้านไม่เสร็จกลัวครูทำโทษ จึงหนีเรียน และในสถานการณ์การรวมกลุ่มกับเพื่อนวัยรุ่นวันนั้น กลุ่มเพื่อนที่ชวนไป เป็นบุคคลที่เคยเข้ายาบ้าอยู่ก่อนแล้ว จึงเกิดการชักชวนให้ลองใช้ นักเรียนคนดังกล่าวจึงได้มีประสบการณ์การลองเข้ายาบ้าเป็นครั้งแรกกับเพื่อนๆ

“กำลังจะเข้าโรงเรียนเพื่อนชวนไป คือว่าเขาชวนโดด ก็โดดไป ไม่ได้ทำการบ้านด้วย โดดดีกว่าชี๊เกียจเรียน ก็คิดว่าเรายังไม่เสร็จเลย ก็ไปได้ก็โดดไป เพราะถ้าเข้าโรงเรียนคิดว่าจะโดนตำ โดนตีแล้วเชิญผู้

ปกครอง ก็เลยโดด.. เพื่อนเล่นมาก่อน แล้วมีเพื่อนอยู่คนหนึ่งอยู่ในห้องน้ำ เขาก็เดิน แล้วก็พอเดินเสร็จก็วน ตอนแรกเขาเข้าไปในห้องน้ำก่อนคนเดียว เขาให้เพื่อนเขาเข้าไป เขาเรียกไปที่ละคน ผมก็แปลกใจ ทำไมเขาเดินบ่อยจัง แล้วเขาก็เรียกผม มีงูดแล้วจะขยับ ผมก็ลอง เราก็ดู” (ชิน)

3.2 ความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎระเบียบของโรงเรียนน้อยลง

โดยปกติแล้วโรงเรียนจะมีมาตรการควบคุมทางสังคม ในการป้องกันและปราบปรามการซื้อ-ขาย และการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยการสอดส่องดูแลตรวจจับและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ซึ่งผู้ขายต้องให้ออกจากการเรียน และผู้เสพจะได้รับการพิจารณาให้พักการเรียน เพื่อบำบัดรักษาให้หายก่อนแล้วค่อยกลับมาเรียนได้

“ถ้าคนขายนี้จะโดนออก ถ้าคนเล่นเนี่ยะจับได้ครั้งสองครั้งส่วนใหญ่ไม่เอาออกหรอก นอกจากว่าถ้าหลายๆครั้งมากๆเข้าติด ก็ต้องให้พักการเรียนไปบำบัดดูแลรักษาให้หายก่อน แต่ส่วนใหญ่แล้วคนขายเนี่ยะจะโดนออกเลย ครั้งเดียวก็โดนออก แต่ถ้าคนเสพนี้ไม่โดนออก” (ยิ้ม)

ด้วยมาตรการดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความกลัวและไม่กล้าลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เมื่อใดโรงเรียนมีความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานสาธารณสุข และผู้ควบคุมการใช้กฎหมาย คือ ตำรวจ มาทำการตรวจสอบสารยาบ้าในปัสสาวะนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียน

“ถูกตรวจจับและตรวจปัสสาวะ ภาพที่เห็นคือโดนจับแล้วตรวจเลยนะ ทำกันตรงนั้นเลย ถ้ามีปัสสาวะจริงต้องส่งพิสูจน์อีกหลายอย่างนะ กว่าจะประกาศผลออกมาได้ว่าคนนี้เสพ อย่างคร่าวๆก่อนถ้าจับได้จะมี 80 ราย ที่ตรวจขึ้นแล้วสรุปว่ามีเจ็เป็นสิม่วง ก็ต้องสงสัยแล้ว ก็ส่งไปที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ส่งกลับมาให้ 18 ราย แต่ตำรวจเมื่อตรวจเจ็ปัสสาวะเห็นเป็นสิม่วงปัสสาวะเลย แล้วมีการประกันได้ เด็กที่เขาอยู่ในแวดวงนี้เห็นแล้วกลัวไง ถ้าตรวจเจ็ปัสสาวะ พ่อแม่ก็เดือดร้อน ตัวเองก็ไม่มีเงินประกัน จริงๆก็ต้องส่งศาลอาชญาคดีคุก 3-4 วัน เขาก็กลัว” (ยิ้ม)

อย่างไรก็ตามการดำเนินการดังกล่าว สามารถสร้างความเกรงกลัวให้กับนักเรียนวัยรุ่นได้ในเพียงช่วงแรกๆที่มีการตรวจเท่านั้น ซึ่งในเวลาต่อมาความกลัวต่อมาตรการการควบคุมทางสังคมนั้นก็ลดลง ทั้งนี้เพราะในความเป็นจริงแล้ว การใช้มาตรการดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นในทุกๆวัน ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่มีความกลัวอยู่ค่อยๆลดความกลัวลง และยิ่งเมื่อได้อยู่ในสถานการณ์หมู่เพื่อนวัยรุ่นที่ชวนให้ลองและให้เหตุผลให้สบายใจ คลายความกลัวว่า “ไม่ถูกจับหรอก” พร้อมทั้งมีการจัดหน้าที่ให้ช่วยกันเป็นต้นทางในการดูแลว่ามีอาจารย์มาตรวจหรือไม่ เวลาใช้ร่วมยังสร้างความมั่นใจยิ่งขึ้น และเป็นโอกาสให้นักเรียนวัยรุ่นเหล่านั้นเข้าสู่การลองใช้ยาบ้าครั้งแรกในที่สุด

3.3 โรงเรียนกลายเป็นแหล่งเสพและซื้อขายยาบ้า

จากการศึกษาสามารถกล่าวได้ว่า ในบริบทของโรงเรียน เงื่อนไขที่เอื้อต่อการซื้อขายยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นคือ ความสามารถในการเข้าถึงยาบ้าได้โดยไม่ลำบากนัก กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ใช้ยาบ้าอย่างเป็นประจำแล้ว หรือผู้ที่ใช้ยาบ้าเป็นบางโอกาส จะพกยาบ้ามาโรงเรียนเพื่อเสพ รวมทั้งมีนักเรียนบางคนตั้งใจนำมาจำหน่ายให้กับเพื่อนในโรงเรียน โรงเรียนได้กลายเป็นแหล่งเสพและซื้อขาย ก็กระทำกันบริเวณในโรงเรียน เช่น ห้องเรียน ชุมนั่งเล่น สนามฟุตบอล และสถานที่สำคัญที่พบมากที่สุดคือ ห้องน้ำของโรงเรียน ด้วยภาวะการพกยาบ้าเข้ามาขายหรือใช้ในโรงเรียนดังกล่าวนี้ นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้

จึงมีโอกาสได้เห็นตัวแบบ มีโอกาสได้ถูกชักชวนและหากใจพร้อมเมื่อไหร่ที่อยากจะลอง ยาน้ำก็มีพร้อมอยู่ ใกล้ๆมือแล้ว

“เขาเอามาที่โรงเรียนครับ พกมาด้วย ก็เอามาดูในห้องน้ำ แล้วเขาเรียกผมไปดูกับเขา เด็กๆ อย่างนี้ซื้อยาพวกม.1 อย่างนี้ ม.2 เพื่อนผมรุ่นเดียวกันอย่างนี้ที่ไม่เคยลองของ เขาซื้อยามาเสพกัน” (กอล์ฟ)

4. เงื่อนไขด้านสื่อมวลชน

สื่อมวลชน เป็นเงื่อนไขแวดล้อมที่เกิดจากการมีสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่ข่าวสารไปสู่มวลชนในอาณาบริเวณกว้างขวาง และในช่วงเวลาที่ไล่เลี่ยกัน โดยมีการใช้สื่อในการสื่อสาร เมื่อเกิดปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้าในสังคมไทย สื่อมวลชนหลายแขนง อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ ตลอดจนแผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเพื่อเป็นการให้ความรู้ ระวังป้องกันและช่วยกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาบ้าทั้งนี้เพื่อไม่ให้ปัญหาลุกลามใหญ่โตมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขของสื่อก็ยังไม่สามารถยับยั้งการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นได้ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากประสิทธิภาพของสื่อหรือแหล่งข่าวที่ไม่สามารถเข้าถึงและกระตุ้นให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ได้หมดทุกคน รวมทั้งไม่สามารถก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงต่อพิษภัยของยาบ้า จนเกิดความตระหนักถึงพิษภัยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการใช้ยาบ้า

4.1 ความไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของสื่อ

จากการศึกษาพบว่า เมื่อสื่อมวลชนได้นำเสนอข่าวเกี่ยวกับยาบ้าไปในลักษณะต่างๆ แล้วหากนักเรียนมีความสนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ อย่างตั้งใจแล้วจะก่อให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อพิษภัยของยาบ้าเช่น กลัวว่าใช้ไปแล้วจะทำให้ติดเลิกลยาก มีผลเสียต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมทั้งทำให้เสียการเรียน ซึ่งความรู้สึกนึกคิดดังกล่าวนี้เป็นตัวยับยั้งไม่ให้เข้าไปใช้ครั้งแรกได้

“เคยได้ยินข่าวว่า มันก็ไม่ดีเล่นไปแล้วมันเป็นอย่างนี้ หลอนอะไรอย่างนี้ครับ ดูจากหนังสือพิมพ์โทรทัศน์อะไรอย่างนี้ พอได้ยินคิดว่าไม่อยากจะลองครับ” (พัน)

“ดูเขาในโทรทัศน์ครับ ในละครครับ คือเลิกไม่ได้ร่างกายไม่แข็งแรง เสียเงินด้วย เรียนก็ไม่ดี ไม่ดีทุกอย่าง” (อัน)

“อ่าน (ป้ายรณรงค์ต่อต้านยาบ้า) แล้วมันทำให้ไม่อยากจะลองครับ มันไม่ดี ทำให้ร่างกายทรุดโทรมครับ” (บอย)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษพบว่า มีหลายกรณีที่แม้จะเคยได้รับสารเกี่ยวกับยาบ้าแต่ไม่ได้ให้ความสนใจตลอดจนไม่เคยรับฟังข้อมูลข่าวสารบางประการเกี่ยวกับยาบ้าจนเกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ซึ่งความไม่ใส่ใจนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่ได้ตระหนักถึงโทษพิษภัย และไม่เกิดความกลัวต่อผลที่จะตามมา ภาวะเหล่านี้เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้าอยู่ใกล้ตัว สามารถทำให้นักเรียนวัยรุ่นตัดสินใจใช้ยาบ้าได้

“เขาพูดว่ามันไม่ดีครับ (พอได้ยินอย่างนั้นแล้วคิดยังไม่ครบ) ตอนแรกๆก็ไม่ได้คิดอะไร แคฟังผ่านๆ ไม่ได้นึกอะไรครับ” (โย่ง)

“ตอนนั้นเคยดูโทรทัศน์ ดูหนังเขาก็จับกัน ตำรวจเขาจับแล้วก็โดนตีตาย ฆ่าตัวตายบ้าง ก็ไม่ได้คิดอะไร ดูแป๊บหนึ่งแล้วก็ลงจากบ้าน” (ชิน)

ความไม่ตระหนักถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆซึ่งก่อให้เกิดความไม่มีความรู้อย่างแท้จริงต่อยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นลดความกลัวที่มีอยู่ในใจของตนเองลง และเมื่อได้อยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้าทำให้มีความรู้สึกอีกอย่างหนึ่งเกิดขึ้น คือ ความรู้สึกอยากทดลองด้วยตนเองว่าเป็นจริงอย่างที่สื่อต่างๆว่าไว้หรือไม่อย่างไรก็ตาม หากจะพิจารณาความไม่สามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของสื่ออีกประการหนึ่ง การที่สังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยสื่อสารมวลชน คุณภาพของสื่อที่เกี่ยวกับการรณรงค์ถึงพิษภัยของยาบานั้น ยังขาดความโน้มน้าว จูงใจ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่สามารถเชื่อมโยงและนำมาพิจารณากับตนเองได้ และด้วยวัยที่เรียนรู้สิ่งรอบข้างอย่างผิวเผิน ก็ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้สื่อนั้นก็เป็นเพียงบางข่าวที่ดูห่างไกลจากตัวเอง หรือป้ายโฆษณาที่มีอยู่ดาษดื่นทั่วไป

4.2 การกระตุ้นให้อยากลองด้วยตนเองเมื่อได้รับข่าวสาร

ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆนอกจากจะไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนวัยรุ่นบางกลุ่มให้ความสนใจและรู้สึกตระหนักในโทษพิษภัยที่จะมาถึงตนเองและคนรอบข้างแล้ว ยังไม่สามารถยับยั้งไม่ให้เข้าไปลองใช้ครั้งแรก ด้วยเหตุผลของความรู้สึกไม่เชื่อถือ และรู้สึกอยากรู้ อยากลอง อยากสัมผัสด้วยตนเองว่าเป็นอย่างไรที่ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนที่น่าเสนอเกี่ยวกับยาบ้าเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ความรู้สึกอยากทดลองด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งเอื้อให้นักเรียนวัยรุ่นบางคนเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกได้

“ดูมาจากข่าวว่า ก็ดูมาแล้วขยัน แล้วเป็นบ้า ก็ไม่นึกว่ามันเป็นอย่างนี้ ก็เลยลอง อยากลองดู”

(โอม)

“ก็แบบเห็นในหนังสือพิมพ์มั้ง อะโรม่งลงข่าว เพื่อนก็เห็นมันเล่นกัน ก็เลยอยากเล่นครับ” (เต้ย)

“ก็เชื่อบ้างไม่เชื่อบ้าง เพราะเห็นโทรทัศน์บอกว่าไม่ดี ก็ไม่จริงหรือเปล่า ก็ไม่รู้ ก็เลยลอง อยากจะลองดูว่าเป็นไง จริงหรือเปล่าที่ว่ามันไม่ดี ก็เรื่องจับยาบ้าแล้ว ก็พวกโฆษณาเรื่องยาบ้า รู้สึกใจมันอยากลอง แต่ไม่รู้ว่าซื้อที่ไหน มีใจดีกับใจไม่ดี อยากลองด้วย ไม่อยากลองด้วย อยากเห็นตัวด้วยว่าเป็นยังไง เหมือนในโทรทัศน์หรือเปล่า เมื่อดูขนาดไหน รสชาติเป็นยังไง (แล้วนานไหมกว่าจะเจอของจริง) ไม่นานครับเห็นครั้งแรกก็ไม่รู้ว่าเป็นยังไง มันไม่เต็มเม็ด ตอนหลังๆนี้ก็ซื้อเองมาเป็นเม็ดๆ” (โย่ง)

ต่อไปนี้เป็นกรณีตัวอย่างการให้คำสัมภาษณ์ของนักเรียนวัยรุ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมความรู้ความเข้าใจที่มีต่อยาบ้าโดยผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งพบว่าเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงอยู่มาก ซึ่งแม้ว่าความรู้ความเข้าใจนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกกลัวอยู่บ้าง แต่สุดท้าย ด้วยความเข้มของความต้องการอยากลองว่าเมื่อสัมผัสแล้วจะเป็นจริงเหมือนอย่างสื่อที่น่าเสนอไม่ จึงเกิดการทดลองด้วยตนเอง

ผู้สัมภาษณ์	มีความรู้แต่ไหนบ้างว่ามีอะไรผสมอยู่ในนั้น
พัน	มียาฆ่าแมลง หัวเชื้อแป้ง
ผู้สัมภาษณ์	หัวเชื้อคืออะไร
พัน	ไม่รู้
โหน่ง	มีเฮโรอีน คอรีน
ผู้สัมภาษณ์	รู้มาจากไหน
โหน่ง	ผมอ่านหนังสือ
ผู้สัมภาษณ์	คอรีนเป็นอย่างไร
โหน่ง	ระงับประสาท เป็นผงสีส้ม

ผู้สัมภาษณ์	คิดว่ามาใน 1 ตัว มีหางงม้งไม่ม้ง มีอะไรอยู่ในนั้นม้ง (สัญลักษณ์ WY บนเม็ดยาบ้าที่นักเรียนคุ้นเคย ที่บางเม็ดยางตัว Y งอ และบางเม็ดยางตัว Y ไม่งอ)
โหนง	ไม่รู้ครับ รู้ว่ามันมีกลิ่นไม่รู้ว่ามีอะไรข้างครับ
ผู้สัมภาษณ์	เราเคยอ่านเคยเห็นในโทรทัศน์ในวิทยุยังงี้บ้าง เคยบอกอะไรไว้บ้าง ว่ามันมีอะไรผสมข้างออกฤทธิ์ยังงี้บ้าง
พัน	มีพวกผงสีส้ม เฮโรอีน และสารฆ่าแมลงแล้วก็กลิ่น
ผู้สัมภาษณ์	แล้วเคยเห็นเขาอธิบายมียว่ามันมีฤทธิ์ยังงี้บ้าง
พัน	หลอนระดับประสาทปวดหัว
ผู้สัมภาษณ์	เคยได้ยินจากไหนบ้าง
พัน	โทรทัศน์
ผู้สัมภาษณ์	มันว่ายังงี้
พัน	ว่ามันไม่ดีครับ กินมาก
ผู้สัมภาษณ์	เห็นเขาโฆษณาอย่างนั้นแล้วเราคิดยังงี้
พัน	คิดว่าไม่อยากจะครับ
ผู้สัมภาษณ์	เชื่อมีย
พัน	เชื่อครับ
ผู้สัมภาษณ์	ตอนแรกเชื่ออยู่แต่ทำไมเราใช้ครั้งแรก
พัน	ลองดูว่ามันดีแค่ไหน มันเป็นจริงมีย

กล่าวได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนแล้ว เจื่อนไขที่ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกนั้น นอกจากความรู้สึกไม่สนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารไม่เกิดความตระหนักกลัวต่อพิษภัยดังที่สื่อมวลชนเสนอข่าวแล้ว ยังมีลักษณะที่แม้ว่าจะให้ความสนใจรับฟังข้อมูลข่าวสารแต่ก็ไม่มีความรู้จริงว่าการใช้ยาบ้าเป็นอย่างไร จึงเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจ ไม่เชื่อถือ และนำมาซึ่งความอยากรู้อยากลองสัมผัสด้วยตนเองว่าเป็นจริงอย่างที่สื่อมวลชนเสนอหรือไม่ ด้วยเจื่อนไขที่เกิดขึ้นดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกได้

5. เจื่อนไขด้านชุมชนละแวกบ้าน

จากการที่สื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการจับกุมการค้าขายยาบ้าในชุมชนต่างๆ นับเป็นการสะท้อนการแพร่ระบาดของยาบ้าที่มีกระแสที่รุนแรง เครือข่ายของการใช้ยาบ้าและการซื้อขายที่มีความซับซ้อน มีเบื้องลึกเกี่ยวพันกัน ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาการแพร่ระบาดของยาบ้ามีอยู่ในกลุ่มคนผู้ใช้แรงงานและผู้ขับขีรถบรรทุก จนกระทั่งถึงในปัจจุบันก็แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในสถานศึกษา ดังนั้นบริบทของชุมชนละแวกบ้านจึงเป็นเจื่อนไขหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นดังนี้

5.1 พฤติกรรมการใช้ยาบ้าในชุมชนละแวกบ้าน

อย่างที่กล่าวในข้างต้นว่า ยาบ้าได้แพร่ระบาดอยู่เกือบทุกชุมชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมและค่านิยมตามกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม สภาพบีบรัดทางเศรษฐกิจ และการดิ้นรนแบบตัวใครตัวมัน ทำให้เกิดความเครียดในครอบครัวและทางสังคม นำมาสู่ปัญหาต่างๆ และผลักดันให้คนกลุ่มหนึ่งในสังคมมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าซึ่งเป็นสารเสพติด จากการที่นักเรียนวัยรุ่นได้สังเกตและรับรู้ว่ายานชุมชนละแวกบ้านของตนมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าเกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นที่มีวัตถุประสงค์ของการใช้ยาบ้าเพื่อกระตุ้นร่างกายให้สามารถร่วมกิจกรรมบันเทิง ดังนั้นการใช้ยาจึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการเสพจากการกินมาเป็นการสูบควันที่เกิดจากการเผาไหม้ของตัวยา ก็ทำให้เกิดการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนของตน

“(ชื่อหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคกลาง) มันดูไปหมดเลย ดูกันทั้งหมู่บ้าน เริ่มดูประมาณนี้ เริ่มเข้าวัยรุ่น ปล่อยังมีเลย ปล่อยของ (ยาบ้า) ทั้งเล่นทั้งปล่อยเลย” (ไย่ง)

“ผมขับรถวนอยู่ แล้วเห็นวงรันท่เขากินเหล้ากัน รันท่ผมประมาณ 4-5 ปีเกณฑ์ทหาร จบทหารกันหมดแล้ว เป็นทหารบ้าง ติดคุกบ้าง เขาก็เอาของมาจากกระเป๋ของเขา เรานั่งอยู่ข้างๆ นั่งดูเขา นั่งคุยแล้วอยากลองบ้าง ไม่เคยเห็นมา อยากลองดูว่ามันแปลกดี ชอบลอง” (เอ๋)

“ช่วงใกล้ๆ ปิดเทอม ไปเล่น (สนุกเกอร์) ทั่ววันทั้งคืน ผู้ใหญ่แถวนั้นเขาใช้กัน ผมก็ไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร ผมบอกว่าลองดูที คือ ผมไม่ได้หลับด้วย” (ชิน)

5.2 การซื้อขายยาบ้าแบบขายตรงในชุมชน

เครือข่ายของการซื้อขายยาบ้าแบบขายตรง มีการเข้าถึงลูกค้าอย่างประชิดตัว เพราะผ่านมือผู้ขายจากกลุ่มคนที่สนิท กันเคย และอยู่ในละแวกใกล้เคียงกัน เกิดการขยายตัวของกลุ่มผู้ค้ายาบ้ารายใหม่เพิ่มขึ้นในแต่ละขณะ และมีหลายหลากหลายอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากยาบ้าเป็นสินค้าที่ให้ผลประโยชน์ต่อผู้ขายสูง คุ่มค่าต่อการเสี่ยง สามารถทำราคาได้ตามอุปสงค์ของผู้ซื้อ จากการที่กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่กำลังแพร่ระบาด และนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ค้ายาบ้า โดยมีการซื้อขายยาบ้าในชุมชน และปล่อยขายกับกลุ่มเพื่อนในแวดวงของตนเอง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นตกเป็นลูกค้ารายใหม่ของเพื่อนที่ค้ายาบ้าอยู่แล้วได้ไม่ยากนัก ทั้งนี้ด้วยการรับรู้ว่าเป็นเพื่อนกัน และการเห็นเพื่อนๆ เขาทำกัน โดยที่รอดพ้นจากมาตรการการปราบปรามรัฐ

“แบบว่า แถวบ้านผมนี่แบบล้อมไปหมดด้วยยาบ้า แถวนั้นมันเยอะ แล้วมีทั้งเครื่องผลิตทั้งอะไรแถว นั้น บ้านเพื่อนเขาผลิตก็เอามาดูกัน แล้วเขาก็มาชวนผมไปดูดู ก็อยากลองดูว่าเป็นยังไง” (กอล์ฟ)

“ครับ เกี่ยวกับที่ทาง ก็ในซอยผมก็มีอยู่แล้ว ซอยแบบนิ้วเดียวเลย ก็รับของกัน ตัวละ 60 บาท มันปล่อยตัวหนึ่ง มันก็ได้กำไรตัวหนึ่งมาปล่อย 120 หาไม่ยาก” (เต้ย)

6. เจือปนในตลาดยาเสพติดในบริบทที่ศึกษา

6.1 ความคิดและการให้ความหมายต่อยาเสพติดชนิดต่าง ๆ

ยาเสพติดในสังคมไทยในปัจจุบันมีอยู่หลากหลายชนิด ซึ่งสังคมใกล้ตัวของนักเรียนวัยรุ่น เช่น ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชนละแวกบ้าน ล้วนมีภาพของการเป็นตัวแทนการใช้ยาเสพติดชนิดต่างๆ ให้เห็น ดังนั้น การเติบโตมาในบริบททางสังคมใกล้ตัวดังกล่าวทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสได้รับรู้ หรือ ได้สัมผัสกับยาเสพติดชนิดต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหล้า และ บุหรี่ ซึ่งเป็นสิ่งเสพติดที่ไม่ผิดกฎหมาย

และแม้กระทั่งยาเสพติดชนิดอื่นๆที่ผิดกฎหมาย เช่น กัญชา สารระเหย ยาไอ้ ตลอดจน เฮโรอีน เป็นต้น การมีโอกาสดังกล่าวนี้ มีผลต่อการรับรู้ และการตีความจนนำไปสู่การเลือกใช้ หรือไม่เลือกใช้ ดังนี้

สารระเหย หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “กาว” เป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่งที่นักเรียนวัยรุ่นได้มีโอกาสรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำให้ผู้ใช้มีอาการมึนเมาได้ แต่นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้เลือกไชยาบ้านี้ไม่เลือกไชสารระเหยเพราะให้ความหมายต่อสารระเหยว่า เป็นยาเสพติดชั้นต่ำ ที่นิยมใช้ในกลุ่มเด็กจรจัดทั่วไป และการไชสารระเหยทำให้เกิดกลิ่นเหม็นติดตัว และจากการเคยมีประสบการณ์พบเห็นผู้ใช้โดยทั่วไปนักเรียนวัยรุ่นพบว่ามักเป็นคนที่ยกปรก และให้ความหมายว่าบุคคลที่ไชสารระเหยคือคนชั้นต่ำ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การใช้สารระเหย เหมาะกับคนชั้นต่ำ ไม่ใช่ระดับการเป็นนักเรียนเช่นพวกตน ดังนั้น การใช้สารระเหยจึงไม่เป็นที่ดึงดูดเข้าไปใช้ในหมู่นักเรียนวัยรุ่น

“ของที่ไม่ดีที่สุด คือ กาว เป็นยาเสพติดชั้นต่ำ กาวนี้แบบเดินข้างถนนเลย และก็ชอบสกปรกด้วย น้ำไม่ค่ออบาบ สกปรก มุดอยู่ตามสะพานลอยเยอะเยอะ เราเห็นสภาพ โอโฮ เล่นน่าเกลียด” (เอนก)

“กาวไม่ค่อยมีใครเขาเล่น เพราะมันเหม็นกลิ่นติดตัวด้วย” (ใหญ่)

สำหรับยาเสพติดประเภทกัญชา แม้นักเรียนวัยรุ่นจะให้ความหมายว่ากัญชาเป็นยาเสพติดชนิดที่ดี กล่าวคือ ไช้แล้วทำให้รับประทานอาหารได้ ทำให้ผู้ใช้มีอาการดี แต่นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดที่มีความยุ่งยากในการเสพซึ่งต้องใช้อุปกรณ์ เช่น การต้องมีตัวบ่วงกัญชา การต้องหั่นกัญชาให้เป็นฝอยเล็กๆจึงจะไช้ดูดได้ รวมทั้งการยัดไส้กัญชาลงในบุหรี่ยุคปัจจุบันนี้ไม่มีให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าถึงได้ง่ายนัก ดังนั้นด้วยความยุ่งยากดังกล่าวทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่สามารถหากัญชามาเสพได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมาอยู่ในบริบทเงื่อนไขของโรงเรียนที่ไม่ปลอดภัยต่อการนำอุปกรณ์เข้ามาเสพในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัย ซึ่งแตกต่างจากยาบ้าที่มีกรรมวิธีในการเสพและมีตัวสินค้าแพร่ระบาดอยู่อย่างง่ายต่อการเข้าถึง จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสเลือกไชยาบ้าได้มากกว่า

“(คิดว่ากัญชาให้ความรู้สึกอย่างไร) ดี กินข้าวได้ แต่มันยุ่งยาก ต้องหั่น (ที่มวนเป็นบุหรี่ยายาก็มีไม่ไช้เธอ) ไม่มีใครรับ แต่มันมีเยอะกว่า เล่นง่ายกว่าด้วย” (ใหญ่)

สำหรับยาอี หรือ เอกซ์ตาซี (ecstasy) เป็นยาเสพติดที่นักเรียนวัยรุ่นเคยรับรู้ว่าเป็นยาที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความสุขสนาน มีความเคลิบเคลิ้มและมีอาการมึนเมา แต่รับรู้ว่าเป็นยาเสพติดที่มีราคาแพงมากเกินไปกว่าที่ฐานะความเป็นนักเรียนวัยรุ่นของตนจะสามารถหาเงินมาซื้อได้ อย่างไรก็ตาม นักเรียนวัยรุ่นก็มีความอยากลองซึ่งหากมีเงินมากพอก็อาจจะลองไช้เหมือนกัน แต่นักเรียนวัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หรืออาชีวศึกษาซึ่งกำลังอยู่ในวัยเรียน และฐานะของพ่อแม่ไม่ดีพอนักเรียนวัยรุ่นจึงหมดโอกาสที่จะมีเงินเพื่อจะหาซื้อยายีมาลองไช้

“ยาอีมันก็เคลิ้ม จะช่วยให้มันๆเมากๆ เคลิ้ม ทำอะไรเป็นสนุกไปหมดเลย มันแพง (แล้วทำไมถึงรู้ว่าเคลิ้มล่ะ) เคยเรียนมา ขยายบ้านดูยังไม่พอเลย เม็ดละพันกว่าบาท (จริงๆคิดจะลองหรือเปล่า) ไม่คิด (ไม่คิดนี้ไม่มีเงินหรือเปล่าหรือว่าถ้ามีเงินก็จะลอง) ถ้ามีเงินเหลือเพื่ออาจจะลอง” (โย่ง)

ส่วน เฮโรอีน ถือว่าเป็นยาเสพติดที่เป็นที่รู้จักของนักเรียนวัยรุ่นโดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมักได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งจากสื่อบุคคล และสื่อมวลชน รวมทั้งจากการเรียนในหลักสูตรของโรงเรียน ซึ่งความรู้ที่นักเรียนวัยรุ่นได้รับนั้นแม้จะก่อให้เกิดความรู้สึกอยากลอง แต่ก็ไม่กล้าลองเนื่องจากข้อมูลเหล่านั้นได้ก่อให้เกิดความหมายในใจว่าเป็นยาเสพติดชนิดที่ร้ายแรง ทำให้ผู้ใช้เกิดอาการติดยา และเลิกยาก หากไม่ได้ไช้จะก่อให้เกิดอาการทรมาน และให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดที่มีราคาแพง หาซื้อได้ยาก เป็นยาเสพติดของ

ผู้ใหญ่ หรือของ “รุ่นใหญ่” ที่ต้องมีความซ้ำซ้อนในเรื่องการใช้ยาเสพติดจึงจะสามารถหาซื้อได้ ซึ่งแตกต่างจากยาบ้า ที่เป็นเรื่องของเด็ก ๆ ที่เล่นกัน และสามารถหาซื้อได้ง่ายในราคาที่ไม่แพงเกินความสามารถหาซื้อใช้

“ผมก็อยากลองผงบเลยมานะ เป็นยังไงนะ เอาแค่ครั้งเดียวก็พอ เพราะผมอยากรู้ว่ารสชาติมันเป็นยังไง แต่ผมรู้ว่ามันเล็กยาก ทรมานถ้าไม่ได้เล่น แล้วผมนี้หาซื้อยากด้วย ถ้าไม่ใหญ่จริงๆ หาซื้อไม่ได้หรอก เพราะผมนี้เป็นของผู้ใหญ่แล้ว ของรุ่นใหญ่แล้ว มานี้ซื้อตามท้องตลาดเยอะเยอะ” (เอนก)

“ติด เลิกยาก ไม่มีสตังค์ลงแดงตาย” (ใหญ่)

นอกจากนี้แล้ว ยาเสพติดที่นักเรียนวัยรุ่นรู้จักคุ้นเคยคือ เหล้า และบุหรี่ ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดที่ใช้แล้วเข้าสังคมได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง เป็นยาเสพติดที่ถูกกฎหมาย ผู้ใช้ไม่ถูกจับดำเนินคดี และสามารถสนุกสนานร่าเริงกับกลุ่มเพื่อนได้ กล่าวได้ว่าทั้งเหล้า และบุหรี่นี้ ถือว่าเป็นยาเสพติดใกล้ตัวนักเรียนวัยรุ่นที่คุ้นเคยทั้งจากการเห็นตัวแบบของบุคคลในสังคมใกล้ตัวใช้ รวมทั้งในนักเรียนวัยรุ่นบางคนได้เคยมีประสบการณ์การใช้โดยตรงด้วยตนเอง ผลจากการเคยมีประสบการณ์ตรงในนักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งได้ให้ความหมายว่าเป็นสิ่งซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกสุข สนุกสนาน และเกิดความพึงพอใจทั้งในเรื่องรสชาติและการรู้สึกได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ การได้รสชาติของบุหรี่ และเหล้าทำให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งให้ความหมายต่อการสร้างความสุขให้กับตนเองว่าสามารถแสวงหาได้ด้วยยาเสพติดชนิดต่างๆ ดังนั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสได้รู้จักกับยาบ้าซึ่งกำลังแพร่ระบาดที่สะดวกต่อการเข้าถึงอยู่ใกล้ๆ ตัว นักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้จึงมีแนวโน้มเข้าสู่การใช้ในครั้งแรก ซึ่งจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับความหมายต่อยาบ้า และการประเมินต่อความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายจากมาตรการควบคุมทางสังคม

6.2 ความคิดและการให้ความหมายต่อยาบ้า

เงื่อนไขประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก คือ การให้ความหมายต่อยาบ้าว่าเป็น “ของน่าลอง” โดยจะเป็นของใหม่มากสำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยลองใช้ยาเสพติดชนิดใดๆ มาก่อนเลย แม้แต่บุหรี่หรือเหล้า นอกจากนี้ยาบ้ายังเป็นของแปลกใหม่ที่น่าสัมผัสรสชาติ สำหรับนักเรียนวัยรุ่นที่เคยลองยาเสพติดบางชนิดมาก่อนแล้วด้วย การอยากลองของใหม่นี้กล่าวได้ว่า เป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่อยากรู้อยากลอง โดยในบางขณะนักเรียนวัยรุ่นไม่สามารถหาเหตุผลมาอธิบายได้ว่า อยากรลองเพราะอะไร รู้แต่ว่ารู้สึกอยากรลองก็เลยลอง

“เพราะอยากรลองก็เลยลอง ไม่มีอะไร” (โอม)

“อยากรลองเฉย ๆ ครับ” (พิน)

อย่างไรก็ตามนอกจากการลองด้วยความรู้สึกอยากรลอง โดยหาเหตุผลที่ชัดเจนมาอธิบายไม่ได้แล้ว การให้ความหมายต่อยาบ้าในลักษณะต่างๆ ยังเป็นเหตุผลที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปลองของใหม่ในครั้งแรกได้ ซึ่งความหมายที่นักเรียนวัยรุ่นให้ต่อยาบ้าจนนำไปสู่การลองใช้ครั้งแรก สามารถจำแนกได้ 3 ประการคือ

6.1 เป็นของใหม่ที่น่าลอง เพราะอยากรู้รสชาติ

6.2 เป็นของน่าลองเพราะเชื่อว่ายาบ้าจะให้ผลตอบแทนทางบวกแก่ตน

6.3 เป็นของน่าลองเพราะเชื่อว่ายาบ้าจะไม่ให้ผลตอบแทนทางลบแก่ตน

6.1 เป็นของน่าลองเพราะอยากรู้รสชาติ

ยาบ้าเป็นสิ่งที่นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นของแปลกใหม่ที่น่าลอง ซึ่งพบได้ทั้งนักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ มาก่อน และไม่เคยใช้ยาเสพติดใด ๆ มาก่อนเลย ความรู้สึกอยากลองนี้ นักเรียนให้เหตุผลว่าน่าจะได้รับการรสชาติที่แปลกใหม่กว่าชนิดอื่น ๆ ที่เคยเล่น และสำหรับผู้ไม่เคยใช้จะได้สัมผัสรสชาติแปลกใหม่ที่ตนไม่เคยลองเล่นอะไรมาก่อนเลย

“ครับ อยากรู้อยากเห็นอยากทดลองว่ามันดีไม่ อยากรู้สัมผัสว่าเป็นไง เล่นแล้วดีมีชัย” (ภาพ)

“ใช้ครั้งแรกก็อยากรู้อยากลอง เหมือนอยากลองดูแล้วมันจะเป็นอย่างไรครับ จะรู้สึกอย่างไร” (นุ่น)

“ก็อยากรู้สัมผัสรสชาติเพราะอย่างอื่นเคยลองทุกอย่าง อันนี้ของใหม่มันแปลก” (ล้อม)

6.2 เป็นของน่าลองเพราะเชื่อว่ายาบ้าจะให้ผลตอบแทนทางบวกแก่ตน

นักเรียนวัยรุ่นอยากลองยาบ้าเพราะรับรู้ว่ายาบ้าใช้แล้วทำให้เกิดผลดีต่อตนเอง เช่น มีอาการดีด ชยัน ตั้งใจเรียน อยากทำอะไรทำได้ทุกอย่าง ทำให้หายง่วง สามารถทำงานบางอย่างได้นานและสดชื่น เช่น การเล่นเกมเกอร์ที่แม่นยำขึ้น

“ตอนนั้นยาบ้ามันดัง ก็แบบว่า มันพวกอะไร เวลาทำอะไรมันก็ดีด ตั้งใจเรียนยังงี้ ดีดอย่างเดียว อยากทำอะไรทุกสิ่งทุกอย่างก็ทำได้” (เต้ย)

“เขาบอกว่าง่วงดูไปมันจะหายง่วง แล้วเล่นเกมฯ แม่น จะเห็นเหลี่ยม เขาบอกเห็นเหลี่ยมชัดเลย ตอนนั้นคิดว่ามันทำให้หายง่วง แล้วก็แม่นยำเล่นเกมฯ” (ตี)

นอกจากนี้ นักเรียนยังลองใช้ยาบ้าครั้งแรก เพราะการให้ความหมายต่อการใช้ยาบ้าว่า ทำให้เป็นคนเทห์ ไม่อายเพื่อนที่คบหากันในวงผู้ใช้ยาเสพติดด้วยกัน

“อยากลอง อยากเทห์ เออเราใช้เป็นนะ แบบเมื่อเราไปกลุ่มชี่ยายังงี้ ถ้าเขาถามเราใช้เป็นเปล่า เล่นเป็นเปล่า เขาบอก เฮ้ยลองของใหม่เปล่า เราจะได้เล่นเลย แต่ถ้าถามเล่นยังงี้ก็ดูแบบอาย ๆ เขาอะ” (อเนก)

6.3 ยาบ้าเป็นของน่าลองเพราะเชื่อว่าไม่ให้ผลตอบแทนทางลบแก่ตน

ความเชื่อว่ายาบ้าจะไม่ให้ผลตอบแทนทางลบแก่ตน หมายความว่าความเชื่อว่าจะรับรู้ว่าการใช้ยาบ้าจะสามารถทำให้คนที่ใช้ติดได้ แต่ตนเองก็ยังรู้สึกอยากลองใช้เพราะมีความเชื่อในตน (self-efficacy) ว่าจะสามารถควบคุมตนเองไม่ให้ติดยาได้ภายหลังจากที่ได้ลองแล้ว และคิดว่าจะลองเพียงครั้งสองครั้งก็พอ ส่วนหนึ่งของที่มาแห่งความเชื่อความเชื่อนี้ คือ เพื่อนเป็นคนบอกว่าไม่ติดหรือหากใช้วิธีการดู เพราะวิธีการกินเท่านั้นที่ทำให้ติดและมีผลเสียต่อสุขภาพกายและใจ

“เพื่อนมันบอกว่า ไม่ติดหรือกินไม่กิน ก็เลยลอง ลองดูด้วยตัวเอง” (แย้ม)

“เราไม่ได้กิน ไม่บ้าไม่คลั่งหรือ เราแค่ดู ก็นิด ๆ หน่อย ๆ ส่วนหนึ่งมันก็บิน (ควั่นลอย) ไปเยอะ ก็รู้สึกอยากดู” (อ้อย)

“เพื่อนบอก ลองดูซิ ครั้งสองครั้งไม่เป็นไรหรอก” (ป้อม)

กล่าวได้ว่า การให้ความหมายต่อยาบ้าว่า เป็นของน่าลอง น่าสัมผัส นำรสชาติว่าเป็นอย่างไร และจากความเชื่อว่าจะหากตนเองใช้ไปแล้วจะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวเอง และคงไม่ส่งผลเสียให้ถึงกับติดยาแต่อย่างใด เพราะคิดว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์ภายหลังจากการลองใช้ไม่ให้ติดได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นกล้าลองใช้ยาบ้าในครั้งแรก

กล่าวโดยภาพรวมของบริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่เข้าบ้านในครั้งแรก มีความซับซ้อนของบริบทเงื่อนไขหลายด้านร่วมกัน บริบทเงื่อนไขด้านครอบครัวที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ใช้อำนาจนิยมและความรุนแรง นักเรียนรับรู้ว่าครอบครัวสร้างข้อจำกัดต่อความคิดการกระทำของตน นักเรียนวัยรุ่นเก็บกด อยากที่จะปลดปล่อยถดถอยออกจากความสัมพันธ์ เพราะมีความคิดความรู้สึกกับครอบครัวว่าทำร้ายตนทั้งร่างกายและจิตใจ ความขัดแย้งของพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว ทำให้นักเรียนวัยรุ่นตีความว่าเป็นภาพสะท้อนของความไม่มีความรักให้แก่ตน พ่อแม่อยู่อย่างไม่สนใจความรู้สึกนึกคิดของตน ครอบครัวขาดความสามัคคีกัน เกิดความสับสนต่อบทบาทหน้าที่ของความเป็นพ่อแม่ นักเรียนวัยรุ่นปิดกั้นตนเอง ห่วงเหิน เพิกเฉยในการใช้ชีวิตร่วมกัน สภาพความปล่อยปละละเลยทอดทิ้งในครอบครัว นักเรียนวัยรุ่นเกิดการรับรู้ว่าตนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ว่าเหว่ เหงา แปรกแยก ไม่มีสายใยแห่งความเป็นบ้าน รวมทั้งเงื่อนไขของการเป็นตัวแทนการใช้สิ่งเสพติดของบุคคลในครอบครัว นามาสังความคิดของนักเรียนวัยรุ่นที่กระทำตามอย่าง จึงเห็นได้ว่า เงื่อนไขของบริบทครอบครัวที่นักเรียนวัยรุ่นได้ปฏิสัมพันธ์กับตนเองนั้น เต็มไปด้วยความคิดความรู้สึกที่ห่วงเหินไม่รักหรือผูกพันกับครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น ทำให้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้าจึงได้ลองใช้โดยไม่คิดถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของตนว่าจะได้รับผลเสียหายหรือไม่จากการกระทำของตน นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องของความรู้สึกโกรธ ไม่พึงพอใจต่อบุคคลในครอบครัวของตนทำให้เกิดความหงุดหงิดเสียใจ เบื่อหน่ายไม่อยากอยู่บ้าน และเป็นโอกาสหันเข้าหาเพื่อนมากขึ้น และรวมทั้งในบางเงื่อนไขของครอบครัวที่มีบุคคลในบ้านเป็นตัวแทนในการใช้ยาเสพติดทำให้นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อคำอบรมสั่งสอน และเห็นว่าการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ตนก็สามารถจะใช้ได้ เพราะแม้แต่สังคมที่ใกล้ชิดของเขาคือ สังคมในครอบครัวก็ใช้ยาเสพติดกัน และผู้ที่ใช้ยาเสพติดนั้นก็ก็เป็นพ่อแม่หรือเครือญาติของตน การก้าวเข้าไปใช้ตามจึงเป็นการกระทำที่ไม่ผิดแผกเท่าใดนัก และในบางกรณีที่ครอบครัวขาดการควบคุมอบรมขัดเกลาที่ดีและชัดเจน เป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นขาดความรู้สึกเกรงกลัวต่อการลงโทษหากตนฝ่าฝืนต่อสิ่งที่พึงปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และในที่สุดก็เป็นโอกาสต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรกได้

บริบทเงื่อนไขประการที่สองคือ เงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อน ซึ่งประกอบด้วย พลังของกลุ่มเพื่อน ทำให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่า สังคมเพื่อนเป็นแหล่งสนองความต้องการของตน กระแสของกลุ่มมีพลังที่จะดึงดูดตนเองให้เข้าไปสัมพันธ์ด้วย กลุ่มเพื่อนรองรับการแสดงอำนาจในตนของนักเรียนวัยรุ่นได้ เพื่อนให้ความรู้สึกกับตนว่ามีอิสระในความเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้งเงื่อนไขการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มเพื่อน นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนคือการเข้าบ้านนั้นว่า สามารถลดความกดดันจากสังคมรอบข้าง จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อนนี้ มีความเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่ต่างก็มีแนวโน้มดึงดูดเข้าหากัน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยมีความต้องการเพื่อนสูง ในความเป็นเพื่อนที่คิดอะไรเหมือนกัน ไปไหนด้วยกันและหากกลุ่มเพื่อนที่คบนั้น เป็นหมู่พวกที่เคยใช้ยาบ้ามาก่อน จะยังเป็นโอกาสให้วัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ได้ลองใช้ยาบ้าครั้งแรกมากขึ้น ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของวัยรุ่นอย่างหนึ่ง คือ มักมีความต้องการการยอมรับจากเพื่อนจึงเกิดการเลียนแบบคล้อยตามคำชักชวนของเพื่อน ยินยอมที่จะกระทำพฤติกรรมตามคำชักชวนของเพื่อนได้โดยง่าย

บริบทเงื่อนไขประการที่สาม คือ เงื่อนไขด้านโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ คือ การใช้อำนาจของครู การเน้นครูเป็นศูนย์กลางในการเรียน ทำให้นักเรียนตีความว่า เป็นระบบการเรียนที่เต็มไปด้วยกฎเกณฑ์เข้มงวด ก่อโอกาสของความมีข้อผิดพลาดให้แก่ตน นักเรียนกลายเป็นผู้แพ้ จึงรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ และล้มเหลว ในทางกลับกันเมื่อความเข้มงวดของการบังคับใช้ในโรงเรียนน้อยลง ก็เป็นช่องทางในนักเรียนวัยรุ่นกล้าท้าทายอำนาจของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่มีปรากฏการณ์ที่

กระบวนการและรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

ความไม่เป็นหนึ่งเดียวกันของการถ่ายทอดบรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้ยาบ้า ในสภาพบริบทเงื่อนไขทางสังคมใหญ่ในปัจจุบันได้มีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้า ได้มีการกำหนดกฎหมายเรื่องยาบ้า และทำหน้าที่บังคับใช้โดยผ่านตัวแทนทางสังคมเพื่อถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมและบทลงโทษเกี่ยวกับยาบ้า แต่ด้วยความที่สังคมใหญ่มีความซับซ้อนประกอบด้วยกลุ่มสังคมย่อยต่างๆ ดังนั้นในการทำหน้าที่บังคับใช้หรือการถ่ายทอดกฎระเบียบดังกล่าวนี้ เมื่อลงสู่การปฏิบัติจึงเป็นไปอย่างไม่เป็นเอกภาพเดียวกัน กล่าวคือ ในขณะที่สังคมใหญ่บางส่วนสามารถถ่ายทอดบรรทัดฐานได้อย่างถูกต้องเข้มงวด แต่ในอีกหลายส่วนยังไม่สามารถถ่ายทอดได้อีกทั้งยังมีสภาพการถกเถียงเป็นบริบทเงื่อนไขที่มีผลต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าดังที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น

เมื่อวัฒนธรรมสังคมใหญ่ขาดความเป็นเอกภาพในการถ่ายทอดบรรทัดฐานเกี่ยวกับยาบ้า ทำให้วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาบ้าซึ่งเป็นกลุ่มสังคมที่อยู่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุดกลุ่มหนึ่งเข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดบรรทัดฐานใหม่ ซึ่งประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ และค่านิยมใหม่ รวมทั้งมีกระบวนการของการชักจูงเข้าสู่กลุ่มการเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้มากขึ้น ซึ่งได้ทำให้เกิดรูปแบบของการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่แตกต่างกันดังที่ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงต่อไป

รูปแบบกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

ดังได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่า ในสภาพสังคมที่มีบรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างบรรทัดฐานของสังคมใหญ่กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของผู้ใช้ยาบ้า ความไม่สอดคล้องกันดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นที่สามารถจำแนกออกเป็น 4 รูปแบบ ตามการประเมินความรู้สึกถึงความอยากลอง และการประเมินความเสี่ยงทั้งต่อสุขภาพ และต่อบรรทัดฐานของสังคมดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ใคร่ครวญต่อรอง

การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ใคร่ครวญต่อรอง หมายถึง รูปแบบการเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกที่นักเรียนวัยรุ่นเมื่อได้อยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้าแล้วประเมินความรู้สึกว่าอยากลองและเริ่มใช้ทันที โดยไม่มีการประเมินความเสี่ยงใดๆ

การเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบนี้ เกิดขึ้นกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรู้ยาบ้าว่าเป็นสิ่งมีประโยชน์ โดยเรียนรู้จากสังคมย่อยใกล้ชิดตัวได้แก่ ครอบครัว ชุมชนละแวกบ้าน ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มคนใช้แรงงาน มีการใช้ยาบ้าเพื่อกระตุ้นร่างกายให้สามารถทำงานให้มากชั่วโมงขึ้น ทั้งนี้เพื่อต่อสู้กับความบีบคั้นจากสภาพเศรษฐกิจที่เผชิญอยู่ นักเรียนวัยรุ่นบางกรณีเรียนรู้จากบุคคลที่เป็นพ่อแม่ หรือเครือญาติในครอบครัวเดียวกัน นอกจากนี้ที่นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ยังได้เติบโตมาด้วยความคุ้นเคยกับครอบครัวและสังคมใกล้ชิดตัวที่มีค่านิยมและการเป็นตัวแทนของการแสวงหาความสุขได้ด้วยการเสพยาเสพติดชนิดต่างๆ อาทิ เหล้า บุหรี่ เป็นต้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีการซึมซับค่านิยมเรื่องการใช้ยาเสพติดว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่จะสามารถแสวงหาประโยชน์ และความสุขจากการเสพยาเสพติดต่างๆ ได้

ในขณะที่นักเรียนวัยรุ่นสั่งสมค่านิยมเรื่องการใช้ยาเสพติดดังกล่าวไว้ในใจนั้น นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ก็ได้เติบโตมาภายใต้ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ขาดการเอาใจใส่ติดตามเรื่องราวของลูกวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด

ทำให้ลูกวัยรุ่นขาดความยึดมั่นผูกพันต่อครอบครัว มีความรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดที่พึ่งพาปรึกษาหารือ ต้องการหาบุคคลที่จะสามารถรองรับความรู้สึกของตนเองได้ ดังนั้น เมื่อมีโอกาสเลือกคบกลุ่มเพื่อนทั้งใน และนอกโรงเรียน จึงเลือกที่จะเข้าหาเพื่อนที่สามารถสนองตอบความต้องการที่รู้สึกขาดอยู่ในใจของตนเองได้ กล่าวคือ เป็นกลุ่มเพื่อนที่สามารถให้ความเข้าใจ พุดคุยกันได้ และให้ความสนุกสนาน กลุ่มเพื่อนที่สามารถสนองตอบความต้องการดังกล่าวนี้ นักเรียนจะหาได้ยากจากกลุ่มเพื่อนที่เรียนดี มีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน เพราะกลุ่มเพื่อนดังกล่าวมักให้ความสนใจในเรื่องการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องตามบรรทัดฐานของสังคม แต่กลุ่มเพื่อนที่จะสนองความต้องการของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะชอบความสนุกสนาน ตื่นเต้นท้าทาย และให้คำนิยามต่อกิจกรรมที่มีลักษณะขัดกับบรรทัดฐานของสังคม เช่น การหนีเรียน การใช้สารเสพติดต่างๆ ว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำร่วมกันอย่างเป็นพรรคพวกเดียวกันได้ ซึ่งการเลือกคบกลุ่มเพื่อนที่สอดคล้องกับความต้องการในลักษณะดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพื่อนที่เลือกคบนั้นมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ที่ใช้ยาบ้าอยู่ด้วย

กล่าวได้ว่า จุดหักเหของการได้เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เข้าอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่เป็นผู้ใช้ยาบ้า ภายในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของเพื่อนผู้ใช้ยาบ่านี้นักเรียนวัยรุ่นได้รับการถ่ายทอดความคิดว่า ยาบ้าเป็นสิ่งให้รสชาติที่แปลกใหม่ สามารถให้ความสนุกเร้าใจ และมีผลดีต่อการทำกิจกรรมที่ตนกำลังทำได้ดีขึ้น พร้อมทั้งได้รับการชักชวนโดยมีอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมอยู่เบื้องหน้า นักเรียนวัยรุ่นก็ได้ประเมินความรู้สึกตนเองว่า “อยากลอง” ซึ่งความต้องการลองใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้เกิดขึ้นฉับพลันทันทีที่ได้รับคำชวน และได้เห็นอุปกรณ์การใช้อยู่ข้างหน้า โดยกลุ่มเพื่อนไม่ต้องใช้พลังกดดัน ท้าทาย ยั่วยุแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะความรู้สึกอยากลองนี้ เป็นความอยากลองที่เกิดจากประสบการณ์เดิมที่เคยซึมซับค่านิยมเรื่องการแสวงหาความสุขจากการเสพยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ อยู่แล้ว และด้วยในการที่นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้เติบโตมาในเงื่อนไขสังคมใกล้ชิดที่ไม่ได้รับการถ่ายทอดเรื่องระเบียบบรรทัดฐานทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่องการใช้ยาบ้าอย่างจริงจังจึงเข้มนวดจนเกิดเป็นความตระหนักรู้ภายในจิตใจว่ายาบ้าจะมีโทษภัยทั้งต่อสุขภาพและบรรทัดฐานทางสังคมแต่อย่างใด แต่กลับรับรู้ถึงความมีประโยชน์ของยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่ใช้เวลาคิดใคร่ครวญต่อรองเพื่อประเมินความเสี่ยงทั้งต่อสุขภาพว่าจะทำให้ตนเองติดยา และเสียสุขภาพหรือไม่ รวมทั้งไม่ประเมินความเสี่ยงต่อบรรทัดฐานของสังคมว่าตนเองจะถูกจับได้และมีผลเสียหายทั้งจากการลงโทษ หรือทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเสียใจแต่อย่างใด ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ก็ไม่ได้มีความยึดมั่นผูกพันต่อครอบครัวอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้ประเมินความรู้สึกตนเองอย่างชัดเจนว่าอยากลอง และไม่ได้คิดต่อรองถึงความเสี่ยงใดๆ ที่จะติดตามมา นักเรียนวัยรุ่นก็ได้เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก

รูปแบบที่ 2 ใคร่ครวญต่อรองคุ้มต่อความเสี่ยงจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก

การใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบ ใคร่ครวญต่อรองคุ้มต่อการเสี่ยงภัยจึงเริ่มใช้ นี้ หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นได้เข้าสู่สถานการณ์ที่มียาบ้าแล้วได้ประเมินความรู้สึกว่าอยากลองและได้ประเมินความเสี่ยงแล้วพบว่ามีความเสี่ยงต่ำ จึงได้เริ่มใช้ทันทีโดยไม่ได้ชะลอการใช้ออกไป

การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบนี้ เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวให้ความสนใจใส่ควบคุมดูแลเรื่องความประพฤติ โดยผ่านการอบรมขัดเกลาทั้งในเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบภายในบ้าน ความรับผิดชอบหน้าที่ในการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนเรื่องการไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการใช้สิ่งเสพติดชนิดต่างๆ รวมทั้งยาบ้า อย่างไรก็ตาม การควบคุมดูแลจากครอบครัว

ของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ พบว่า พ่อแม่ยังไม่มีความเอาใจจริงเอาใจและเข้มงวดกวดขันมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัว พ่อแม่ และบุคคลในครอบครัวมีความวางใจในระดับหนึ่งต่อลูกวัยรุ่น เนื่องจากการวางตัวเมื่ออยู่ร่วมกันในครอบครัว ทำให้พ่อแม่รับรู้ว่าการเรียนวัยรุ่นได้ปฏิบัติตามปกติของลูกวัยรุ่นทั่วไป มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น ช่วยงานบ้าน เข้าออกนอกบ้านตามเวลาที่ครอบครัวกำหนด ดังนั้น ด้วยความสัมพันธ์ดังกล่าว พ่อแม่จึงไม่เข้ามาควบคุมก้าวก่ายความเป็นส่วนตัวของนักเรียนวัยรุ่นมากนัก ทำให้นักเรียนวัยรุ่นได้รับรู้ถึงความมีอิสระในตนในระดับหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนวัยรุ่นลดความเกรงกลัวต่ออำนาจของครอบครัวลง และมีจิตใจที่จะกล้าแอบทดลองกระทำการบางอย่างที่ขัดต่อบรรทัดฐานของครอบครัวได้โดยพยายามปกปิดไม่ให้รู้

เงื่อนไขด้านโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ พบว่า ในสายตาของครูที่โรงเรียน มักรับรู้ว่าการเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มปกติ ไม่มีความเสี่ยงต่อการเป็นผู้ใช้ยาบ้า เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นผู้ที่วางตัวตามบทบาทหน้าที่การเป็นนักเรียนได้ค่อนข้างดี คบเพื่อนที่ไม่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และไม่กระทำการขัดต่อกฎระเบียบของโรงเรียนให้เห็นบ่อยนัก ดังนั้น ครูอาจารย์ในโรงเรียนจึงไม่ค่อยเข้มงวดกับนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ แต่กลับเพิกเฉยและใช้เวลาหมดไปกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มอื่นที่มีภูมิพฤติกรรมขัดต่อกฎระเบียบของโรงเรียนมากกว่า ด้วยความสัมพันธ์ที่โรงเรียนให้ความไว้วางใจ ไม่ปกครองดูแลอย่างเข้มงวดกับนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ประเมินความเสี่ยงต่อโทษภัยต่างๆที่จะมาถึงตนต่ำ และมองหาช่องทางในการแอบซ่อนกระทำพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมได้โดยไม่เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่ออำนาจของโรงเรียนมากนักเมื่อมีโอกาส

อย่างไรก็ตาม แม้เงื่อนไขครอบครัว และโรงเรียนจะเปิดช่องให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้แอบทดลองกระทำพฤติกรรมที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคม แต่นักเรียนวัยรุ่นก็จะมีโอกาสกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าครั้งแรกได้ หากนักเรียนวัยรุ่นไม่ได้เข้าสัมผัสกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้า ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า จุดหักเหสำคัญที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นได้ใช้ยาบ้าครั้งแรกคือ การได้มีโอกาสมีประสบการณ์ร่วมกับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้า

การเข้าสู่กลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยมากเป็นการที่มีเพื่อนสนิทที่เคยคบหากันอยู่เป็นผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าแต่ตนเองไม่ทราบว่าเป็นคนดังกล่าวนี้ได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว และสังคมโดยทั่วไปขณะนั้นก็ยังไม่ได้ทราบว่าเป็นคนดังกล่าวนี้เป็นผู้ใช้ยาบ้า ซึ่งก็ได้คบหาและร่วมกิจกรรมต่างๆด้วยกันมาโดยตลอด และ ณ ขณะหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นที่นักเรียนวัยรุ่นได้เริ่มใช้ยาบ้า คือ ช่วงเวลาที่เพื่อนได้ชวนออกไปในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่เป็นที่ปลอดภัยจากการพบเห็นของผู้คนทั่วไป ซึ่งโดยมากเป็นห้องน้ำของสถานที่นั้นๆ เช่น ห้องน้ำในโรงเรียน ห้องน้ำที่บ้านเพื่อน หรือห้องน้ำตามศูนย์การค้า และเพื่อนได้นำยาบ้าออกมาใช้ให้เห็นครั้งแรก มีภาพกิจกรรมการเตรียมอุปกรณ์ที่เป็นหลอดดูด กระดาษฟอยล์ ไฟแชค และถ้วยยา พร้อมทั้งภาพของการดูดไอยาบ้าให้เห็น รวมทั้งมีคำเชิญชวนจากเพื่อนให้ลองใช้ด้วยกัน ซึ่งเป็นภาพการใช้ยาบ้าที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นเรื่องไม่ยุ่งยาก และใช้เวลาไม่นานเพราะเพื่อนๆได้เตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างไว้พร้อมแล้ว

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้รับรู้ถึงภาพการใช้ของเพื่อนและคำเชิญชวนที่ยืนยันว่ายาบ้าใช้แล้วดี ทำให้ร่ำเรีง ขยัน ฯลฯ นักเรียนได้ประเมินความรู้สึกตนเองว่า “อยากลอง” แต่เป็นความอยากลองที่รู้สึกว่ามีความเสี่ยงต่อโทษภัยต่อการลองใช้ในครั้งแรกนั้น ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นเคยได้รับการขัดเกลาของครอบครัว และโรงเรียนว่ายาบ้าเป็นสิ่งไม่ดี มีโทษต่อการใช้ และเป็นสิ่งที่ทั้งครอบครัวและโรงเรียนกล่าวห้ามการใช้เอาไว้ หากถูกจับได้จะได้รับโทษทั้งจากโรงเรียน และจากทางบ้าน และอาจทำให้ทางบ้านเสียใจและตนเองจะรู้

สีกผิดไปด้วย แต่เนื่องจากนักเรียนยังรู้สึกอยากลองอยู่ จึงให้เหตุผลต่อรองกับตนเองว่า การลองใช้เพียงครั้งแรกคงไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมากมาย และการใช้ที่ปลอดภัยอย่างที่กำลังกระทำอยู่ ทั้งตนเองและเพื่อนๆจะสามารถช่วยกันปกปิดได้ นอกจากนี้นักเรียนวัยรุ่นยังรับรู้ไว้ว่า ความเข้มนวดทั้งจากครอบครัว และจากโรงเรียนที่เพ่งเล็งมาที่ตนนั้นเป็นอำนาจที่ไม่น่ากลัวมากมายนัก เพราะตนเองเป็นบุคคลที่ทั้งครอบครัว และโรงเรียนให้ความไว้วางใจ คิดว่าใช้แล้วหากตนเองทำตัวให้เป็นปกติ ไม่ส่อพิรุณ บุคคลอื่นๆก็คงจะไม่มีโอกาสจะล่วงรู้ได้ ดังนั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ประเมินความเสี่ยงต่อการได้มีประสบการณ์ลองใช้ยาบ้าครั้งแรกกับอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนแล้วพบว่า “คุ้มต่อการเสี่ยง” นักเรียนวัยรุ่นจึงได้เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ได้ขออนุญาตออกไปเลย

รูปแบบที่ 3 ใคร่ครวญต่อรอง ขลอการใช่ออกไปจนแน่ใจจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก

การเข้าไปใช้ยาบ้าในรูปแบบ ใคร่ครวญต่อรอง ขลอการใช่ออกไปจนแน่ใจจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก นี้หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นได้มีโอกาสเข้าสู่สถานการณ์การใช้ยาบ้าครั้งแรก เกิดความรู้สึกอยากลองสัมผัสรสชาติของยาบ้า แต่ได้ประเมินความเสี่ยงพบว่ามีอันตรายต่อการเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกในสถานการณ์นั้นๆสูงมาก ซึ่งแม้ว่าจะได้ให้เหตุผลต่อรองแล้วก็พบว่าไม่คุ้มต่อการเสี่ยงจึงได้ขลอการใช่ออกไปจนประสบโอกาสเหมาะที่มีความเสี่ยงต่ำแล้ว จึงได้เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก

การประเมินความเสี่ยงที่มีระดับสูง ซึ่งทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดการขลอการใช่ออกไปนี้ เกิดจากการต่อรองต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองใน 2 ทาง คือ ทางแรกเป็นการลงโทษจากมาตรการควบคุมทางสังคมทั้งจากครอบครัว และโรงเรียนที่จะมีต่อการฝ่าฝืนบรรทัดฐานการใช้ยาบ้าของตน และทางที่สองเป็นความเสี่ยงต่อการได้รับพิษภัยจากฤทธิ์ของยาบ้าโดยตรง ซึ่งความรู้สึกเสี่ยงสูงในช่วงแรกของนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มนี้เกิดขึ้นเนื่องจากประสบการณ์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความสัมพันธ์กับครูอาจารย์ในโรงเรียน รวมทั้งการเคยได้ข้อมูลข่าวสารเรื่องยาบ้าจากสื่อต่างๆ ดังนี้

ความสัมพันธ์ในครอบครัว นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้มักเติบโตมาในครอบครัวที่มีความเข้มงวดในเรื่องการควบคุมดูแลสูง มีการคาดโทษเรื่องการกระทำผิดต่อบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งรวมถึงเรื่องการใช้ยาบ้าด้วย แต่ในขณะเดียวกันก็ขาดการให้ความช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ด้วยความรักความเข้าใจ เช่น หากรับรู้ว่ามีนักเรียนวัยรุ่นใช้ยาบ้า ครอบครัวได้คาดโทษไว้ว่าจะไม่ให้ความช่วยเหลือดูแล จะไม่ส่งให้เรียนหนังสือต่อ เป็นต้น ซึ่งการควบคุมดูแลและการคาดโทษดังกล่าวนี้ ครอบครัวได้กระทำผ่านความสัมพันธ์ที่ขาดการให้ความรัก และการให้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงต่อเรื่องยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าการกระทำของบุคคลในครอบครัว นอกจากจะไม่เป็นการให้ความรักที่แท้จริงแก่ตนแล้วยังเป็นการปิดกั้นความมีอิสระที่จะคิด ตัดสินใจ และได้ลองกระทำพฤติกรรมต่างๆที่สนใจได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกอยากจะทำหายอำนาจโดยการทดลองทำ กิจกรรมบางอย่างที่ฝ่าฝืนต่อการสั่งห้ามของครอบครัว เพื่อเป็นการพิสูจน์ความมีอำนาจในตนหากมีโอกาส

สำหรับความสัมพันธ์ในโรงเรียน ความรู้สึกเสี่ยงสูงที่มีต่อการได้ลองใช้ยาบ้า นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ได้จากการที่โรงเรียนมีมาตรการป้องกันปรามเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าในโรงเรียน โดยเฉพาะเมื่อมีการแพร่ระบาดของยาบ้า โรงเรียนได้มีมาตรการตรวจจับนักเรียนวัยรุ่นที่มีสารเคมีที่เป็นส่วนผสมของยาบ้าในปัสสาวะ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นประเมินความเสี่ยงว่ามีอันตรายสูงมากต่อการถูกจับได้หากตนทดลองใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ครูอาจารย์ให้การเพ่งเล็งเป็นพิเศษว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง ทั้งนี้เนื่องจากชอบคบหาอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่ชอบหนีเรียน มั่วสุมตามห้องน้ำ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ หรือดื่มเหล้า และมักจะได้รับ

ป้องกันโดยการเข้ามาตรการที่เข้มงวดยิ่งขึ้น ดังนั้น ด้วยการใช้มาตรการดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความกลัวว่าตนเองจะถูกจับได้หากมีการใช้ยาบ้า จึงได้มีการชลอการใช้ออกไป อย่างไรก็ตาม การสอดส่องดูแล และการเข้มงวดกวดขันของโรงเรียน ก็ไม่ได้ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและอาจจริงเอาจังตลอดเวลา ทำให้มีบางช่วงเวลาที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ถึงความเสี่ยงต่อการถูกจับมีน้อยลง นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงรอโอกาสที่จะได้ทดลองกระทำพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎระเบียบของโรงเรียน

ส่วนเงื่อนไขเรื่องพิษภัยของยาบ้าที่นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ประเมินในช่วงแรกว่าเป็นการเสี่ยงสูงนั้น เกิดจากการที่นักเรียนวัยรุ่นได้เคยรับข้อมูลข่าวสารทั้งจากสื่อบุคคล และสื่อมวลชนต่างๆ รวมทั้งนิทรรศการ หรือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนว่า การใช้ยาบ้า มีผลเสียต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต กลายเป็นคนบ้า คลุ้มคลั่ง และทำให้กลายเป็นคนติดยาเสพติดได้

จากการที่ได้เติบโตมาในเงื่อนไขที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นแม้จะมีความรู้สึกอยากลองใช้ยาบ้า แต่ก็เกิดความรู้สึกกลัวต่อการเสี่ยงภัยจากการลงโทษของการควบคุมทางสังคมของครอบครัว และโรงเรียน และเสี่ยงต่อพิษภัยของยาบ้าที่มีต่อสุขภาพอนามัยของตน จึงได้มีการชลอการใช้ออกไปเรื่อยๆ

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการชลอออกไปนี้ จุดสำคัญที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความสนใจ และกล้าตัดสินใจลองใช้ยาบ้าครั้งแรก คือ การที่นักเรียนวัยรุ่นยังคงความสัมพันธ์อยู่กับกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาบ้า และยังคงได้รับการจูงใจที่มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น มีการถ่ายทอดคุณค่าใหม่ของยาบ้า ทั้งในลักษณะการเตรียมอุปกรณ์การเสพพร้อมทั้งเสฟให้เห็น รวมทั้งมีคำพูดชักชวนทั้งแบบธรรมดา ไปจนถึงขั้นการยั่วยุ ทำทายเป็นคนโง่ ชี้อวด ที่ไม่รู้จักเอาประโยชน์จากการใช้ยาบ้า ด้วยพลังกดดันจากกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาบ้า ในที่สุดนักเรียนวัยรุ่นก็ได้ประเมินความรู้สึกตนเองใหม่อีกครั้งพบว่ามีความอยากลอง เพราะอยากรู้รสชาติ และต้องการเอาชนะคำท้าทายของกลุ่มเพื่อน รวมทั้งได้ประเมินความเสี่ยง ณ สถานการณ์นั้นใหม่อีกครั้งพบว่า ความเสี่ยงน้อยลง โดยให้เหตุผลต่อรองเพื่อให้เกิดความสบายใจต่อการใช้ครั้งแรกนี้ว่า เป็นเพียงการใช้ครั้งแรกเพื่อได้รู้รสชาติ คิดว่าจะไม่ทำให้ติดยาจนเสียสุขภาพ และได้ให้เหตุผลต่อรองกับมาตรการควบคุมทางสังคมว่าจะไม่เป็นภัยต่อการถูกจับได้หากทุกคนที่ใช้ด้วยกันช่วยกันปกปิด และสถานที่ใช้นั้นมีติดชิดปลอดภัยเพียงพอ ดังนั้น หลังจากที่ได้ชลอการใช้ยาบ้าครั้งแรกมาในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อนักเรียนวัยรุ่นประเมินความรู้สึกว่ายังมีความอยากลอง และได้ใคร่ครวญต่อรองต่อความเสี่ยงแล้วมีความเสี่ยงน้อยลงจึงได้เริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรก

รูปแบบที่ 4 เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกเพื่อการแก้ไขปัญห

การเข้าสู่อการใช้ยาบ้าครั้งแรกเพื่อการแก้ไขปัญห หมายถึง ในช่วงแรกของกระบวนการ แม้ นักเรียนวัยรุ่นจะมีโอกาสได้อยู่ในสถานการณ์ที่สามารถใช้ยาบ้าได้แต่นักเรียนวัยรุ่นประเมินความรู้สึกแล้วว่า ไม่มีความต้องการใช้ แต่ต่อมาเมื่อได้ประสบกับปัญหาบางประการจึงได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญห

การเข้าสู่อการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นในรูปแบบนี้ มักเกิดขึ้นในนักเรียนวัยรุ่นที่เติบโตมาในครอบครัวที่เคยมีความสมานฉันท์และเคยมีความสุขในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวมาก่อน นักเรียนวัยรุ่นได้รับการขัดเกลาทางสังคมให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และมีความเป็นอิสระในการเลือก การกระทำต่างๆด้วยตัวของตัวเอง เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่เคยมีความสุข มีความภูมิใจในตนเองและครอบครัว ซึ่งความสุขที่มีในครอบครัวนี้ก็ส่งผลถึงความสามารถในการปรับตัวอยู่ในโรงเรียนได้อย่างราบรื่น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความสามารถในการเรียนรู้ มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปกติ และไม่มีปัญหายุ่งยากใจเมื่ออยู่ในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่นักเรียนวัยรุ่นเติบโตมาในครอบครัวอย่างมีความสุข และอยู่ในโรงเรียนได้อย่างราบรื่นนี้ ก็ได้มีจุดเริ่มต้นแรกที่เป็นจุดเปลี่ยนที่มีความสำคัญกับชีวิตนักเรียนวัยรุ่น กล่าวคือ การได้มีโอกาสได้เห็น ได้รู้จักกับยาบ้าจากกลุ่มเพื่อนนักเรียนวัยรุ่นที่ไชยาบ้า ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มเพื่อนนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ใช้ยาบ้าทั้งในโรงเรียน และในชุมชนละแวกบ้านมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงได้มีโอกาสเข้าสัมผัสถึงความคิด ค่านิยม และความหมายใหม่เกี่ยวกับยาบ้า และรู้แหล่งซื้อ-ขาย รู้วิธีการใช้ และจากภาพที่มีโอกาสได้ดูลูกกลิ้ง ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำในโรงเรียน หลังห้องเรียนในเวลาที่ไม่มีการเรียนการสอน หรือรวมทั้งในบ้านเพื่อน ๆ ที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ด้วย ทำให้เกิดการรับรู้ ยาบ้าเป็นยาชนิดหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้มีความสุข สนุกสนาน ร่าเริง ชยัน และช่วยผ่อนคลายความเครียดความกดดันทางจิตใจได้

ในช่วงแรกที่นักเรียนวัยรุ่นได้รู้จักกับยาบ้าจากกลุ่มเพื่อน ๆ นี้ แม้นักเรียนวัยรุ่นจะมีความคิด ค่านิยมใหม่ในทางเห็นประโยชน์ของยาบ้า แต่นักเรียนวัยรุ่นก็ได้ประเมินความรู้สึกของตนเองแล้วพบว่า “ไม่มีความต้องการใช้” ทำให้การเริ่มไชยาบ้าในครั้งแรกนี้ถูกขลอออกไปเรื่อย ๆ ความไม่ต้องการใช้ในช่วงแรกนี้ ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่นักเรียนวัยรุ่นได้เติบโตมาในครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่น เป็นครอบครัวที่มีความสมานฉันท์ นักเรียนวัยรุ่นได้รับการอบรมขัดเกลาให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะเลือกกระทำ หรือไม่กระทำสิ่งใดด้วยตนเอง การไม่ต้องการใช้ในช่วงแรกจึงเป็นกระบวนการคิดที่นึกถึงการกระทำของตนเองว่าจะส่งผลกระทบต่อตนเองและบุคคลอื่นอย่างไร เช่น การทำให้พ่อแม่เสียใจหากรู้ว่าตนเองไชยาบ้า ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ได้เคยกล่าวห้าม หรือขอร้องไว้ นอกจากนี้ยังกลัวมีผลเสียต่อการเรียน และอนาคตของตนเองด้วย

ในช่วงเวลาต่อมา ซึ่งเป็นจุดหักเหสำคัญในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นได้ประสบกับภาวะยุ่งยากใจบางประการในชีวิต ซึ่งมีทั้งเรื่องที่ร้ายแรงที่เป็นจุดวิกฤติในชีวิตของความเป็นนักเรียนวัยรุ่น และเรื่องที่เบาบางลงมา เช่น เรื่องที่ร้ายแรงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ครอบครัวมีความสุขเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้เกิดความแตกแยกขึ้นในครอบครัว กล่าวคือ พ่อแม่เกิดการหย่าร้าง ซึ่งในบางกรณี พ่อ และ/หรือ แม่แต่งงานใหม่ นักเรียนวัยรุ่นต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องปรับตัวเผชิญกับสภาพปัญหาที่พ่อแม่ไม่ลงรอยกัน และปรับตัวต่อสภาพครอบครัวใหม่ที่ตนต้องไปอาศัยอยู่ด้วย ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความทุกข์ใจ เศร้า สับสน และพยายามหาทางออกให้กับตนเอง นอกจากนี้แล้ว ในนักเรียนวัยรุ่นบางกรณี อาจจะไม่มีเรื่องราวทุกข์ใจอย่างขนาดหนักเช่นเดียวกันกับกรณีการหย่าร้างของพ่อแม่ แต่อาจเป็นเพียงเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ หรือคับข้องใจที่รับรู้ต่อการปฏิบัติของพ่อแม่ว่าไม่มีความยุติธรรมสำหรับตนเองเมื่อเปรียบเทียบกับพี่น้องคนอื่น ๆ ในครอบครัว ซึ่งแม้ว่าจะมองดูไม่เป็นเรื่องที่น่าทุกข์ใจนัก แต่สำหรับนักเรียนวัยรุ่นแล้วถือว่าเป็นเรื่องร้ายแรงของตนเช่นกัน

เมื่อนักเรียนประสบกับความเป็นทุกข์ที่เป็นภาวะกดดันอยู่ในจิตใจดังกล่าวนี้นี้ ได้ส่งผลเสียต่อความสามารถในการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งได้ทำให้ผลการเรียนต่ำลง และเมื่อผลการเรียนที่ตกต่ำลงยิ่งทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความวิตกกังวลและสับสนเพิ่มขึ้น และเริ่มหาทางออกให้กับตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันนี้ กิจกรรมทางเลือกที่โรงเรียน และชุมชนจัดให้ก็มีหลากหลายรูปแบบ เช่น การออกกำลังกาย ด้วยการเล่นกีฬา การเล่นดนตรี และกิจกรรมชมรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ที่มีในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นก็ได้ให้ความสนใจเช่นกัน อย่างไรก็ตามนักเรียนวัยรุ่นก็รับรู้ว่าจะไม่สามารถช่วยให้ความทุกข์ที่มีอยู่ในใจหมดไปได้ และวิธีที่นักเรียนวัยรุ่นได้นึกถึงอีกวิธีหนึ่งก็คือ การลองไชยาบ้า ซึ่งก่อนหน้านี้ นักเรียนวัยรุ่นก็เคยได้อยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่ไชยาบ้า ชิมชิมความคิด ความเชื่อต่อยาบ้าว่าจะสามารถช่วยให้ตนเองหายจากความทุกข์ใจได้ ดังนั้น นักเรียนวัยรุ่นจึงได้ประเมินความรู้สึกของตนเองใหม่และรู้สึก “ต้องการใช้” และเนื่องจาก

นักเรียนวัยรุ่นได้เคยมีประสบการณ์อยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนผู้ใชยาบ้ามาก่อน ทำให้ประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงว่ามี “ความเสี่ยงต่ำ” ทั้งในเรื่องสุขภาพ ที่ให้เหตุผลต่อรองว่าไม่ทำให้ตนเองเป็นผู้ติดยาบ้า เพราะจากประสบการณ์คลุกคลีมายังไม่พบเพื่อนคนใดมีอาการทางร่างกาย และจิตใจผิดปกติให้เห็นอย่างชัดเจน และมาตรการควบคุมทางสังคมก็ยังไม่พบเพื่อนนักเรียนวัยรุ่นคนใดถูกจับและถูกลงโทษอย่างร้ายแรงแต่อย่างใด นอกจากนี้ การที่นักเรียนวัยรุ่นเคยเห็นเพื่อนผู้ใชยาบ้าซื้อ-ขาย และใช้กันในกลุ่มเพื่อน ทำให้รู้แหล่งซื้อ/หายาบ้าว่าจะได้ยาบ้ามาอย่างไร รู้วิธีใช้ และสถานที่ใช้ให้ปลอดภัย ด้วยผลของการประเมินถึงความต้องการใชยาบ้าเพื่อแก้ไขปัญหาคาความยุ่งยากบางประการในจิตใจ ผนวกกับการให้เหตุผลต่อรองกับตนเองว่ายาบ้าไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับตนเองได้ และมีความสามารถที่จะหายา และรู้วิธีเสพยาด้วยตนเอง นักเรียนวัยรุ่นจึงได้ตัดสินใจเริ่มใชยาบ้าครั้งแรก

การเริ่มใชยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ผ่านกระบวนการประเมินความรู้สึกของตนเองจนเกิดการอยากลอง และประเมินความเสี่ยงจนแน่ใจว่าปลอดภัยทั้งต่อสุขภาพ และบรรทัดฐานของสังคมแล้วนักเรียนก็ได้เริ่มใชยาบ้าในครั้งแรก ซึ่งการใชยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการคือ สถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกใชยาบ้า และลักษณะวิธีการใชยาบ้าในครั้งแรก

1 สถานที่ใชยาบ้า

เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ กิจกรรมการใชยาบ้าของตนเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น วิธีคิดที่จะเลือกสถานที่เพื่อใชยาบ้า ไม่ว่าจะเป็นครั้งแรก หรือครั้งใดก็ตามมักจะมีลักษณะเช่นเดียวกัน คือ “เป็นสถานที่ปกปิดมิดชิด ปลอดภัยจากการพบเห็นของผู้คนทั่วไป” กล่าวคือ เป็นสถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถรวมกลุ่มแล้วลงมือปฏิบัติการใชยาบ้าได้โดยไม่มีผู้คนพบเห็นการกระทำของตน ซึ่งบุคคลที่คิดว่าจะมีอันตรายกับตน ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง หรือเครือญาติที่อาศัยอยู่ในบ้าน ครู และกลุ่มเพื่อนอื่นๆ ในโรงเรียน ตลอดจนบุคคลอื่นที่เป็นผู้ควบคุมทางสังคมในชุมชน เช่น ตำรวจ ชาวบ้านที่เป็นพลเมืองดีที่อาจแจ้งข่าวการใชยาบ้าของตนได้ ดังนั้นสถานที่ที่นักเรียนเลือกใชยาบ้าจึงต้องปลอดภัยจากการพบเห็นของกลุ่มบุคคลแวดล้อมกล่าว ซึ่งสถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นใชยาบ้าครั้งแรกพบว่มีความหลากหลายขึ้นอยู่กับโอกาสของนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคน เช่น ในห้องน้ำที่โรงเรียน ในห้องเรียนที่ไม่มีการเรียนการสอน บ้านเพื่อน หรือบ้านของตนเองที่ไม่มีใครอยู่ในบ้าน หรือหากมีคนอยู่ในบ้านก็จะหลีกเลี่ยงอยู่คนละพื้นที่ภายในบ้านเพื่อไม่ให้เกิดการพบเห็น ตลอดจน สถานที่บริการอื่นๆที่ขาดผู้ใหญ่คอยสอดส่องดูแลการใชยาบ้าของตน เช่น สถานที่บริการโต๊ะสนุกเกอร์ เป็นต้น

“ช่วงปิดเทอมก็หันมาเล่นแล้ว ช่วงปิดเทอมแรก ครั้งแรกสุดเล่นในโรงเรียน” (ตัน)

“ตอนนั้นมีอยู่ประมาณ 5 คน เพื่อนๆกันหมด อยู่แถวๆ (ชื่อเขตเขตหนึ่งในกรุงเทพ) เป็นสลัมไม่มีผู้ใหญ่ ไม่กลัวเลย ก็เล่นกัน” (แยม)

“ใช้ครั้งแรกกับผู้ใหญ่แถวโต๊ะสนุกมีแต่ผู้ใหญ่ที่นั่นเขาซื้อให้” (ดี)

“เล่นบนบ้านผมเองครับ บ้าน 2 ชั้น พวกผู้ใหญ่อยู่ด้านล่าง” (โย่ง)

2 ลักษณะการใช้ยาบ้าครั้งแรก

จากการศึกษาวิธีการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นส่วนใหญ่พบว่า นิยมใช้วิธีการดูดไอ (Vapour) ของยาบ้ามากกว่าการกินหรือการฉีด ทั้งนี้เพราะมีความสะดวกรวดเร็วทันใจในการเสพ ซึ่งเมื่อไอของยาบ้าถูกสูดเข้าไปในปอดแล้วจะเข้าสู่กระแสเลือดผ่านหัวใจแล้วสูบฉีดขึ้นสมองโดยตรงฤทธิ์ของยาบ้าออกฤทธิ์ต่อสมองรวดเร็วมากประมาณ 8-10 วินาที เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการกินซึ่งจะออกฤทธิ์ใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที การที่ออกฤทธิ์เร็วและให้ผลในทางบวกขณะที่ใช้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นใช้ยาบ้าโดยวิธีสูบไอนี้กันอย่างแพร่หลาย การสูบไอยาบัญนี้ในการศึกษาพบว่า ยังสามารถจำแนกวิธีการใช้ที่เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นได้ 2 วิธีใหญ่ๆ คือ วิธีดูดธรรมดา กับ วิธีดูดผ่านน้ำ แต่เนื่องจากวิธีการดูดผ่านน้ำจะต้องใช้อุปกรณ์ที่มีความยุ่งยากมากขึ้น และต้องใช้ความชำนาญในการดูด ซึ่งหากผู้ดูดไม่มีความชำนาญอาจทำให้ยาบ้าเสียของได้ ดังนั้นในหมู่นักเรียนวัยรุ่นที่เพิ่งจะได้ลองใช้เป็นครั้งแรกมักจะใช้ วิธีดูดธรรมดา ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึง วิธีการใช้แบบดูดธรรมดา ก่อน ส่วนการดูดแบบผ่านน้ำ ผู้วิจัยจะกล่าวในส่วนของการใช้แบบเป็นบางครั้งและแบบเป็นประจำ ทั้งนี้เพราะโดยส่วนใหญ่ นักเรียนที่ใช้ครั้งแรก มักใช้แบบดูดธรรมดา

2.1 อุปกรณ์ในการดูดแบบธรรมดา

2.1.1 กระดาษฟอยล์ นักเรียนจะหาเอาจากซองบุหรี หรือฟอยล์เผาปลา หรือฟอยล์จากห่อหมากฝรั่ง นำมาฉีกเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดประมาณ 2x5 เซนติเมตร พับปลายด้านหนึ่ง เอาไฟแชคลงเพื่อลอกส่วนที่เป็นกระดาษฟอยล์มา แล้วพับให้เป็นรูปทรงที่สามารถใส่เม็ดยาบ้าลงไปได้ ซึ่งในภาษาของวัยรุ่น เรียกภาชนะสำหรับใส่ยาบ้านี้ว่า “เรือ”, “กะทะ” หรือ “ช้อน” ซึ่งกระดาษฟอยล์นี้จะทำหน้าที่เป็นภาชนะรองรับยาบ้าเมื่อใช้ไฟลน แล้วยาบ้าจะละลายกลายเป็นไอเพื่อสูดเข้าสู่ปอดต่อไป

การทำเรือจากกระดาษฟอยล์นี้ นักเรียนวัยรุ่นจะต้องหัดจากผู้ที่เป็นอยู่ก่อนแล้ว และต้องใช้ความระมัดระวังไม่ให้เล็กเกินไปหรือมีรอยฉีกขาด เพราะจะทำให้ “เรือรั่ว” กล่าวคือ หากเรือรั่วเมื่อลนไฟไปแล้วเม็ดยาบ้าจะละลายไหลลอลดลงข้างล่างทำให้ “เสียของ” ได้

2.1.2 ไฟแชค จะต้องได้รับการปรับแต่งช่องปล่อยแก๊สให้มีรูเล็กลง เพื่อให้แก๊สพุ่งแรงขึ้นแต่มีความร้อนเบาลง ซึ่งวิธีการที่นักเรียนวัยรุ่นทำก็คือ แกะที่ครอบจุกแก๊สออก แล้วถอดหัวออกมาชุด แล้วเอาก้านไม้กวาดหรือเหลาเศษไม้ชิ้นเล็กๆ ใส่ลงไปเพื่อให้ไฟแชคพุ่งแก๊สติดไฟเป็นดวงเล็กๆ ลอยอยู่เบาๆ เพื่อจะได้ไม่ไหม้เรือ ซึ่งวิธีการนี้นักเรียนวัยรุ่นเรียกว่า “โมไฟแชค” อย่างไรก็ตาม การโมไฟแชคนี้ นักเรียนผู้เข้าไปใช้ครั้งแรกนี้จะไม่ค่อยมีความรู้และยังทำไม่เป็น ก็จะยืมเพื่อนเล่นก่อน ต่อมาภายหลังเมื่อใช้ในครั้งต่อมาแล้วจึงเริ่มหัดทำและมีไฟแชคเป็นของตนเอง และแต่งโมไฟแชคไว้อวดกันเล่น

“ไฟแชคโม ทำเป็นโม โมแบบว่า ให้ดวงไฟลอยเล็กๆ ไฟแบบแรงๆ ขึ้นไปที่เรือจะไหม้ ของที่อยู่เรือ ยาบ้าอย่างนั้นะครับ มันละลายเร็ว ควันขึ้นเยอะ ดูดไม่ทัน เพราะหลอดมันเล็กครับ ไฟแชคโม คือ ไฟแชคธรรมดาเอามาโมเอง ใช้ที่ตัดเล็บขีดหัว เปิดแล้วถอดหัวออกมาชุด ขูดตรงหัวตรงที่แก๊สออก แล้วเอาก้านไม้กวาดแหยเข้าไป แล้วก็ดวงไฟมันจะลอยอยู่ ทำให้ไม่ไหม้เรือ ควันมัน (ยาบ้า) ขึ้นดีด้วยครับ ไม่มีกระจายอุบได้ทั้งหมด” (กอล์ฟ)

2.1.3 หลอดดูดยาบ้า หลอดที่นักเรียนใช้สำหรับดูดไอยาบ้าเมื่อยาบ้าถูกลนไฟจนกลายเป็นควันนั้น โดยส่วนใหญ่มักทำจากกระดาษซองบุหรี หรือไม้ก้านจากสมุดจดวิชาต่างๆ ทั้งนี้เพราะเป็นการหลีกเลี่ยงการถูกจับได้ว่ามีอุปกรณ์ในการใช้ยาบ้า และมักจะทำแบบใช้ครั้งต่อครั้ง ใช้แล้วยำทิ้ง ซึ่งวิธีทำคือฉีกกระดาษออกมาเป็นสี่เหลี่ยมกว้างยาวประมาณ 3x4 ซม. ถึง 7x11 ซม. ใช้ไฟแชคลนขอบทั้งสี่ด้านให้หมดขุยกระดาษแล้วม้วนให้กลายเป็นหลอด และจากการศึกษาในบางรายกรณีพบว่า หากไม่มี

กระดาดอะไรเลยก็จะใช้ธนบัตรใบสิบ หรือยี่สิบมาใช้แทนได้ ซึ่งขนาดของรูหลอดจะแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับความชอบรูใหญ่ หรือรูเล็กซึ่งหมายถึงความเป็นคนปอดใหญ่หรือปอดเล็กที่สามารถสูดควันได้ยาวนานต่างกัน

หลอดสำหรับดูดไอยาบ้านี้ นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ครั้งแรกมักจะไม่ได้พันเอง แต่จะหยิบยืมจากเพื่อน หรือผลัดกันใช้ด้วยกันในวงเดียวกัน

“เขาพันหมดแล้วเรียบร้อย เขานั่งดูดกันอยู่เราหยิบหลอดมาเลยพันให้หน่อยนี่” (อ้อย)

“(ดูดแบบแรกดูดแบบไหน) ใช้หลอดดูด พับใช้พับกระดาดเอา เขาพับให้ดู” (ชิน)

“แล้วแต่ หลอดเดียวกันได้ แล้วแต่ใครจะทำหลอดใหญ่หลอดเล็ก แต่ถ้าเป็นหนูนะกะ ห้ามทำหลอดใหญ่กว่า แต่ส่วนมากผู้หญิงจะไม่ทำหลอดใหญ่มากเท่าไร เพราะผู้หญิงปอดจะไม่ใหญ่ ผู้ชายยังเจีย บางทีขนาดเนี่ยใหญ่มาก บางทีหนูให้เขาทำให้หนูบอกว่าหลอดอะไรวะ ปอดคนหรือเปล่า ก็จะแตกต่างกัน” (อ้อย)

“ขนาดหลอด ใหญ่ กลาง เล็ก ส่วนมากจะเล็กๆ สำหรับคนปอดไม่ใหญ่” (โย่ง)

ต่อไปนี้เป็นบทสัมภาษณ์ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการทำและจัดเก็บหลอดดูด เพื่อให้ใช้การได้หลายครั้งและไม่ให้ถูกจับได้

ผู้สัมภาษณ์ แล้วเราเอาหลักฐานไปที่ไหน

อ้อย ในโกสั่วม๊ะ

ผู้สัมภาษณ์ ทั้งทุกวันเลยหรือ

อ้อย

2 - 3 วันทั้งที ก็เอาใส่ในสมุดไป เขาก็จะไม่ค่อยสนใจสมุดหนังสือจะไม่ค่อยมา

ค้นเท่าไร ก็ว่า ใส่ในสมุดก็แอบให้มันลึกๆ หน่อย แต่ถ้าเป็นมันก็ถือว่าหนูจะใช้กระดาดพันและก็ใช้ไอเนี่ยตีบออกมาได้ มันก็จะขยำทิ้งได้เราไม่เอากระดาดนี้ เขาก็จะไม่มาสนใจ ไม่ทุกวันนะกะ เราจะต้องดูประสิทธิภาพของหลอดว่ามันแบบได้นี้แล้วหรือยัง

ผู้สัมภาษณ์ แล้วใช้กระดาดอะไร

อ้อย เอากระดาดหนังสือธรรมดาสมุดก็ได้กะ

ผู้สัมภาษณ์ เราเผาขุยมันก่อนหรือเปล่า

อ้อย

ต้องลนด้วย แล้วเวลาใช้ขี้มันจะติดด้วยหนา และหนูจะมีไอเนี่ยไม่กวาดคอยแหย่

เพราะว่าเดี๋ยวมันตันแต่ถ้าผู้ชายเขาจะแบบอันใหญ่ไม่ตัน ของหนูก็ไม่ใหญ่ นะกะกระดาดสมุดมันก็จะไม่มาก แต่ถ้าหากใช้กับตัวผ่านก็ตีหนอยไม่ต้องมาคอยแหย่ ดูธรรมดามันก็จะติดกระดาดสมุดต้องมาแหย่

2.1.4 ดัวยาบ้า สิ่งสำคัญที่สุดที่ขาดไม่ได้คือ ดัวยาบ้า ซึ่งในหมู่นักเรียนวัยรุ่นนิยมเรียกว่า “ม้า” “ของ” หรือ “จอก” ซึ่งการได้ยาบ้ามาใช้ครั้งแรกนั้น เกิดขึ้นได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ ทั้งจากการได้ใช้ฟรี และการต้องออกเงินตนเองซื้อ การได้ฟรีมักเกิดในเงื่อนไขเพื่อนชวนให้เล่นด้วย และเป็นวัตถุประสงค์ของคนชวนที่กำลังหาคนร่วมหุ้นเงินซื้อในครั้งต่อไปในอนาคตเมื่อติดใจแล้ว ส่วนการออกเงินซื้อเองมักเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ใช้เกิดความรู้สึกอยากลองแล้ว และได้เข้าร่วมวงกับเพื่อนในการช่วยกันออกเงินเพื่อจัดซื้อหามาใช้

“เขาคงจะหาคนหารมึงกะอาจารย์ เขาเลยมาชวนหนู ตอนแรกให้เล่นฟรี” (อ้อย)

“ครั้งแรกก็สองคนกับเพื่อนครับ 60 บาทตัวหนึ่ง สมัยนี้ตัวละ 60 บาท และก็เล่นกัน 2 คน” (ต๋อง)

เมื่ออุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมแล้ว ซึ่งประกอบด้วย เม็ดยาบ้า กระดาดฟอยล์ที่พับเป็นเรือ หลอดสำหรับดูดควัน และไฟแชคที่ไม่เรียบร้อยแล้ว สำหรับลนไฟให้ความร้อน ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งแรกซึ่งมักเป็นการดูดแบบธรรมดา

2.2 วิธีการใช้ยาบ้าในครั้งแรก

ดังได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่า วิธีที่นักเรียนวัยรุ่นใช้ในครั้งแรกคือ การดูดธรรมดา เพราะการดูดผ่านน้ำเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความชำนาญในการฝึกหัดมากกว่า ซึ่งวิธีการดูดธรรมดามีวิธีการดังนี้คือ นำยาบ้าใส่ลงในเรือที่ทำด้วยกระดาษฟอยล์แล้วใช้ไฟแชคที่โม (ปรับแต่งความร้อนของเปลวไฟแล้ว) ลนด้านล่างของเรือ เมื่อยาบ้าโดนความร้อนจะค่อยๆละลายกลายเป็นไอ เมื่อไอสีขาวๆลอยขึ้น นักเรียนวัยรุ่นก็จะใช้หลอดที่เตรียมไว้แล้ว “สูด” หรือ “ดูด” หรือ “ซัด” ไอเข้าไปในปอด ซึ่งอาการดังกล่าวนี้ในหมู่นักเรียนวัยรุ่นบางกลุ่มเรียกว่า “จ๊ับมังกร” เมื่อสูดเข้าไปแล้วจะไม่ปล่อยออกมาเหมือนกับควันบุหรี่ ดังนั้นการสูดไอยาบ้าจึงมีความแตกต่างจากวิธีการสูบบุหรี่ ตรงที่ไม่ต้องพ่นควันออกแต่ต้องกลืนลงไปปอด ซึ่งความไม่คุ้นเคยนี้บางรายกรณีต้องได้รับการสอนจากเพื่อนที่เคยใช้มาก่อน

“ตอนนั้นไม่ค่อยเป็นครับ ครั้งแรกควันจะออกเยอะเลยครับ เขาก็สอนให้แบบว่า ให้เสฟครับ พอเสฟแล้วเมื่อยาจะค่อยๆละลายออกเป็นน้ำสีดำๆ แล้วควันก็จะค่อยๆ ขึ้น แล้วกลิ่นจะหอมด้วย แล้วเราดูดเข้าไปพอหมดอีกเราก็ปล่อยไฟแชค ปล่อยให้ไฟหายไปแล้วดูดควันให้หมด แล้วก็ซัด แบบซัดบุหรี่นะครับ ซัดเข้าไปในปอดแล้วก็อึดเอาไว้อย่างหายใจ สักพักเดียวเท่านั้น ควันมันจะเข้าไปอยู่ในปอดหมดเลยครับ มันจะออกมาก็ออกมานิดเดียวครับ” (กอล์ฟ)

“เพื่อนมันตบหัวเลยอะ มันเห็นปล่อยควัน (ยาบ้า) ออกมา มันตบหัวบอกว่า เฮ้ยมันซัดลงไปๆ อย่าปล่อยออกมา เสียของ ถึงได้รู้ว่ามันไม่เหมือนบุหรี่” (บี)

ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการสูดยาบ้าในแต่ละคนนั้น จากการศึกษาพบว่า การใช้ 1 เม็ดใช้เวลาไม่ถึง 1 นาที เพราะเมื่อยาบ้ามีขนาดที่ค่อนข้างเล็ก และสามารถละลายได้อย่างรวดเร็วเมื่อโดนความร้อน แต่จะหยุดละลายทันทีเช่นกันเมื่อปิดไฟแชคที่ให้ความร้อน ดังนั้นหากมีการใช้ยาบ้าร่วมกันเป็นวง ผู้ดูดมักจะไม่ได้เป็นผู้จุดไฟแชค และผู้จุดไฟแชคมักจะไม่ได้เป็นคนดูด ทั้งนี้เพราะการควบคุมปริมาณการใช้ร่วมกันของแต่ละคนอยู่ที่การควบคุมการปิดเปิดไฟแชค กล่าวคือ เมื่อผู้จุดไฟแชคใช้คนอื่นดูดก่อน แล้วเห็นว่ายาบ้าจะละลายกลายเป็นควันไปในประมาณ 1 ซัดหรือ 1 อึด ตนเองก็จะปิดไฟแชคทันทีเพื่อไม่ให้ยาละลายหมดก่อนถึงที่ของตน แล้วสลับหน้าที่กันเพื่อจะได้เวียนกันอย่างยุติธรรมว่าใครออกเงินมากเงินน้อย ซึ่งก็ควรจะได้ตามปริมาณเงินของตน ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในการใช้ยาบ้าครั้งแรกแบบได้ฟรีนั้น ปริมาณที่ได้ลองมักจะน้อย เช่น 2 คนต่อครั้งตัว หรือ 1 ตัว หรือไม่เช่นนั้นก็ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีปริมาณเท่าใด แต่วัดปริมาณการใช้จากการนับเป็นอึด ซัด หรือเป็นที

“วันแรกใช้แค่ครั้งเดียวกัน 2 คน” (ต๋อง)

“วันแรกได้ประมาณ 3-4 ซัด เพราะหลายคน” (แย้ม)

“ครั้งแรก 3 คน มีตัวเดียว ดูดเข้าไป 2 อึด” (โอม)

“ครั้งแรก ครั้งเดียวครับ เล่นกับเพื่อน 2 คนครับ” (กอล์ฟ)

กล่าวอย่างสรุปถึงประสบการณ์การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าแล้วสถานที่ที่นักเรียนใช้จะเป็นที่ปกปิดมิดชิดปลอดภัยจากการพบเห็นของบุคคลอื่นที่จะทำให้เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน การใช้ยาบ้าครั้งแรกมักได้รับการแนะนำวิธีการใช้ และการช่วยเตรียมอุปกรณ์จากเพื่อนๆ ซึ่งวิธีการใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้ด้วยวิธีการดูดไอของยาบ้าที่เกิดจากการเผาไหม้ เพราะมีการรับรู้ว่าเป็นวิธีที่ให้ความรู้สึกที่ดีกว่าการกิน และการฉีด รวมทั้งมีความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยกว่า

ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

1. ผลต่อร่างกายและจิตใจ

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้รับยาบ้าเข้าสู่ร่างกายเป็นครั้งแรก โดยเฉพาะวิธีการสูดไอ (vapour) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. 2540 : 26) ไอของยาบ้าจะถูกสูดเข้าไปในปอดเข้าสู่กระแสเลือด ผ่านหัวใจ และสูบฉีดขึ้นสู่สมองโดยตรง ดังนั้นการใช้โดยวิธีการสูดไอมิผลออกฤทธิ์ต่อสมองรวดเร็วมาก คือ ประมาณ 8-10 วินาที ซึ่งผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกายและจิตใจจะมากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของยาที่สูดเข้าไปในครั้งแรกนั้น

ผลที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ครั้งแรก สามารถจำแนกออกตามช่วงระยะเวลาของการออกฤทธิ์ได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ช่วงเวลาของยาบ้าออกฤทธิ์

1.2 ช่วงเวลาของยาบ้าหมดฤทธิ์

1.1 ช่วงเวลาของยาบ้าออกฤทธิ์ : อาการ "ติด" หลังจากใช้ยาบ้าครั้งแรก

เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์ อาการที่เกิดขึ้นกับสภาพจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นทางร่างกายนั้น บุคคลอื่น ๆ จะยังไม่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากตัวนักเรียนวัยรุ่นเองได้พยายามปกปิดไม่ให้นักคนอื่นล่วงรู้ รวมทั้งเพื่งจะเป็นการใช้ครั้งแรก การเปลี่ยนแปลงที่สามารถสังเกตเห็นจากภายนอกจึงเห็นได้น้อยโดยมีสภาพเหมือนกับนักเรียนปกติธรรมดาทั่วไป แต่ความรู้สึกภายในที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นเองเมื่อยาเข้าสู่ร่างกายประมาณ 1-5 นาทีแล้ว จะรู้สึกวุ่นวายขึ้น มีความรู้สึกสับสน รำเริงแจ่มใส กระชุ่มกระชวย ทำให้ไม่วังนอน ไม่หิว หัวใจเต้นเร็ว สามารถเพลินกับกิจกรรมต่างๆ ที่ตนทำอยู่ได้ยาวนานขึ้น และมักจะไม่นึกถึงบุคคลอื่นๆ จดจ่ออยู่กับกิจกรรมที่ตนกำลังทำอยู่ กลุ่มอาการดังกล่าวนี้ในหมู่นักเรียนวัยรุ่น เรียกว่า "ติด"

"มันก็มีแรงขึ้นเยอะเลยครับ เล่นอะไรแบบว่าไม่เหนื่อยเลยครับ แบบว่าขยันนะครับ ตูไปก็แบบมีแรงครับ หัวใจแบบเต้นเร็วเลยละ" (กอล์ฟ)

"ครั้งแรกก็ติดเลย แรกๆก็ขยันเรียนครับ ขยันเรียนทำงานเปะเลย ก็อยากทำโน่นทำนี่ มันนอนไม่หลับทั้งคืนเลย จะนอนก็นอนไม่ได้ตาฝ้า ตาแข็ง ครั้งแรกนะครับ" (เอ)

"ก็รู้สึกมีแรง ขยัน เล่นสนุกเพลินไปเลย เรายังไม่รู้สึกละเลยอะไรเลย ข้าวกลางวันก็ไม่กิน ไม่หิว เดินเรื่อยๆรอบโต๊ะ" (ชิน)

ในขณะที่ยาบ้ากำลังออกฤทธิ์ หรือกำลังติดอยู่นั้น ความรู้สึกที่นึกถึงบุคคล หรือสถานการณ์แวดล้อมอื่นๆ ที่อยู่ใกล้ตัวมักจะหายไปจากความคิดคำนึง จิตใจจะจดจ่ออยู่กับสิ่งที่อยู่ข้างหน้า นักเรียนวัยรุ่นเรียกว่าจะจดจ่อของตนเองนี้ว่า "มีสมาธิ" แต่เป็นสมาธิในความหมายว่าอยู่กับอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานและเพลิดเพลินกับสิ่งที่ตนทำอยู่นั้น

"เวลาเรียน นั่งหน้า ตั้งใจเรียน ครูพูดอะไรจดหมด การบ้านมีทำหมด มีสมาธิ" (อ้อย)

"ตอนนั้นไม่คิดถึงโรงเรียน ไม่คิดถึงครูว่าจะดู ไม่คิดว่าว่าจะรู้ เล่นสนุกอย่างเดียว เพลิน" (ชิน)

กลุ่มอาการ "ติด" ที่เกิดขึ้นกับทั้งร่างกายและจิตใจ จะมีความคล้ายคลึงกันระหว่างหลังจากใช้ยาบ้าครั้งแรกและหลังจากมีการใช้ซ้ำในครั้งต่อมา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าอาการที่แตกต่างกันระหว่างหลังจากใช้ครั้งแรกๆ กับหลังจากใช้ต่อเนื่องยาวนานต่อมา คือ หลังจากใช้ครั้งแรกนักเรียนวัยรุ่นจะยัง

สามารถรับประทานอาหารได้ แต่ในช่วงของการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำแล้วจะรับประทานอาหารไม่ค่อยได้ และร่างกายทรุดโทรมกว่าการใช้ครั้งแรกๆ

“ผมดูดแล้วผมกินได้ครับ กินที่ 2จาน 3จาน ผมกินได้ครับ” (พัน)

“ตอนแรกกินข้าวกินปลาได้ หลังๆกินไม่ค่อยได้ครับ ตอนช่วงม.4ครับ ร่างกายโทรม” (โย่ง)

1.2 ช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ : อาการ “อ้อ” หลังจากใช้ยาบ้าครั้งแรก

อาการอ้อ เป็นอาการหลังจากยาหมดฤทธิ์ หรือกลุ่มอาการขาดยา (withdrawal symptoms) กลุ่มอาการขาดยานี้ เป็นอาการที่เกิดขึ้นเมื่อยาหมดฤทธิ์ หมายถึง ภาวะที่เกิดขึ้นหลังจากที่สารเคมีที่เป็นส่วนผสมของยาบ้าได้เข้าสู่ร่างกายไปในระยะเวลาหนึ่ง และระบบของร่างกายได้ซึมซับและปรับให้อยู่ในสภาพที่คุ้นเคยกับยาและมีการขจัดให้ฤทธิ์ของยาหมดไปจากร่างกาย ซึ่งเมื่อยาหมดฤทธิ์แล้วจะก่อให้เกิดอาการต่างๆ ที่นักเรียนวัยรุ่นเรียกว่ากลุ่มอาการนี้ว่า “อ้อ” อย่างไรก็ตามอาการอ้อหลังจากใช้ครั้งแรกมักจะมียาอาการไม่รุนแรงและเด่นชัดเท่ากับหลังจากการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งและแบบเป็นประจำ ซึ่งจะได้อธิบายถึงในภายหลัง สำหรับอาการเมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์หลังจากใช้ยาบ้าในครั้งแรกนี้มีผลต่อร่างกาย จิตใจ กล่าวคือ ในกรณีของผู้เพิ่งเริ่มใช้ครั้งแรกหลังจากยาหมดฤทธิ์จะยังไม่ค่อยรู้สึกแตกต่างไปจากปกติธรรมดาที่ตนเองเคยเป็นอยู่ก่อนที่จะได้ลองใช้ยาบ้า แต่จะมีอาการที่รับรู้ได้เล็กน้อยว่ารู้สึกหมดแรง ง่วงนอน หงุดหงิด ความรู้สึกขยับหายไป

“มันก็ พอแบบยาหมดฤทธิ์นี้ มันก็ไม่มีอะไร มันก็เหมือนเดิมครับ ครั้งแรกมันไม่ถึงกับติดนะครับ ครั้งแรกครั้งที่สองไม่ถึงกับติดหรอก ติดกลืนอย่างเดียวกลืนมันหอม มันหอมเหมือนขนมเหมือนช็อคโกแลต” (กอล์ฟ)

“มันธรรมดาครับพอหลังๆเหงื่อซัดออก ซักหงุดหงิดครับ” (โย่ง)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้รับยาบ้าเข้าสู่ร่างกายแล้ว เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณสมบัติของตัวเองมีความขยับขึ้น มีความรู้สึกสบาย ร่างกายแข็งแรง กระชุ่มกระชวย ทำให้ไม่ง่วงนอน ไม่หิว หัวใจเต้นเร็ว สามารถจดจ่ออยู่กับกิจกรรมต่างๆ ที่ตนทำอยู่ได้ยาวนานขึ้น และต่อมาเมื่อยาหมดฤทธิ์ลงนักเรียนวัยรุ่นก็จะรับรู้ว่ายังไม่ค่อยมีความแตกต่างจากภาวะปกติที่เป็นอยู่ก่อนการใช้ครั้งแรก แต่จะมีอาการที่รับรู้ได้เล็กน้อยว่ารู้สึกหมดแรง ง่วงนอน หงุดหงิด ความรู้สึกขยับที่เคยมีเมื่อยาบ้าออกฤทธิ์นั้นหายไป

จากภาวะที่นักเรียนได้รับรู้ถึงผลการใช้ยาบ้าในครั้งแรกดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่ให้ความหมายต่อการใช้ยาบ้าว่ามีผลดีมากกว่าผลเสีย และมีแนวโน้มเข้าสู่การใช้แบบเป็นบางครั้งต่อไป ซึ่งกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าต่อไปที่เป็นการใช้แบบเป็นบางครั้งนั้น ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงในบทต่อไป ส่วนการศึกษาถึงการเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้ครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยก็ได้พบข้อจำกัดในการไม่สามารถหากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าเพียงครั้งแรกแล้วเลิกใช้ได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามสอบถามเพื่อค้นหากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งจากนักเรียนวัยรุ่นผู้ที่ใช้ยาบ้า ครูอาจารย์ในโรงเรียน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้า อาทิ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล เป็นต้น ก็ยังไม่สามารถพบนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้วเลิกใช้ได้ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงไม่สามารถอธิบายถึงการเลิกใช้หลังจากใช้ครั้งแรกได้

บทที่ 5

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

หลังจากที่นักเรียนวัยรุ่นผ่านประสบการณ์การใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว สิ่งที่ชัดเจนอยู่ในใจตนเอง คือ การกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า ที่ได้รู้จักรสชาติของยาบ้า วิธีการใช้ รวมทั้งได้รับรู้ถึงบรรยากาศในการใช้ร่วมกันว่า เป็นอย่างไร ประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นครั้งแรกกับนักเรียนวัยรุ่นนั้นนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะเลิกใช้หรือใช้ต่อไป

การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นได้มีประสบการณ์ใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว และได้มีการใช้ซ้ำในครั้งต่อมา ซึ่งมีการเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายแบบเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่อำนวยให้ แต่ยังไม่มีการติดยาทางร่างกาย (physical dependence) เป็นแต่เพียงเริ่มเข้าสู่ระยะติดยาทางใจ (psychological dependence) กล่าวคือ มีความรู้สึกติดใจในรสชาติ รู้สึกอยากเข้าไปใช้ซ้ำอีกเรื่อยๆเมื่อมีโอกาส ซึ่งหากโอกาสไม่เอื้ออำนวยให้ได้ใช้ นักเรียนวัยรุ่นผู้นั้นอยู่ในขั้นการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้งนี้ก็จะไม่เกิดอาการขาดยาทางร่างกาย (withdrawal symptoms) เท่าใดนัก

สำหรับในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

เงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น
กระบวนการและรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น
การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น
ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เริ่มลองใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว นักเรียนวัยรุ่นได้ประเินความรู้สึกและให้ความหมายใหม่แก่ยาบ้าจากการได้สัมผัสรสชาติด้วยตนเองในครั้งแรก รวมทั้งได้ประเินถึงความเสี่ยงที่มีต่ออันตรายจากมาตรการควบคุมทางสังคมที่จะใช้ครั้งต่อไป ซึ่งเงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่นนั้นมีลักษณะดังนี้

เงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

กล่าวได้ว่า เงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากความต่อเนื่องต่อมาของความไม่เป็นเอกภาพของสังคมที่ขาดการกำกับดูแล และบังคับใช้กฎระเบียบทางสังคมที่ว่าด้วยเรื่องการใช้ยาบ้าที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ในขณะที่สังคมส่วนหนึ่งได้ดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาบ้า แต่ในอีกส่วนหนึ่งของสังคมก็ยังคงมีการผลิต และจำหน่ายยาบ้าอยู่อย่างแพร่หลาย มียาบ้าแพร่ระบาดอยู่ในทุกชุมชนที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถหาซื้อมาใช้ได้ โดยไม่มีความลำบากนัก และเมื่อพิจารณาถึงสังคมย่อยใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว และโรงเรียนแล้ว ก็พบว่า ทั้งครอบครัวและโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของการใช้ยาบ้าในหมู่นักเรียนวัยรุ่น และขาดการเฝ้าระวังที่รับรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ

นักเรียนวัยรุ่นในความปกครองดูแลของตนเอง ที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และได้กลายเป็นผู้เข้ายาบ้าแล้ว ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัว และโรงเรียนขาดความรู้ และความสามารถในการปฏิบัติต่อนักเรียนวัยรุ่นอย่างเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดจิตใจที่แท้จริง และขาดความสามารถในการขัดเกลาให้นักเรียนวัยรุ่นเห็นความจำเป็นและความถูกต้องของการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมและปฏิบัติตามจนเคยชินเป็นนิสัย จนเข้าไปมีอิทธิพลอยู่ภายในจิตใจ (internalization) และกลายเป็นเครื่องควบคุมจิตใจ (internal control) ที่เกิดความรู้สึกผิดชอบ หรือมีโนธรรม ที่จะแยกแยะพฤติกรรมที่พึงกระทำ หรือไม่พึงกระทำในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ซึ่งหากครอบครัวและโรงเรียนสามารถขัดเกลาให้นักเรียนปฏิบัติตามบรรทัดฐานโดยความรู้สึกผิดชอบในใจได้ นักเรียนวัยรุ่นก็จะมีความรู้สึกยับยั้งต่อการไม่เข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งต่อไป แต่ในความเป็นจริงของสังคมแล้วพบว่า เวื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าส่วนหนึ่งจึงเกิดจากการที่ครอบครัว และโรงเรียน ไม่สามารถสร้างจิตสำนึกแห่งการควบคุมตนเองจากภายใน แต่เป็นการใช้มาตรการควบคุมจากภายนอกที่เข้มงวดบ้าง ผ่อนปรนบ้าง แตกต่างกันไปในการบังคับใช้กฎระเบียบต่อนักเรียนวัยรุ่นให้อยู่ภายใต้บรรทัดฐานของสังคม ซึ่งในความเป็นจริงของการปฏิบัติดังกล่าว ทำให้ไม่อาจเข้าไปควบคุมดูแลนักเรียนวัยรุ่นได้ทุกแห่งทุกมุมและตลอดเวลา ดังนั้นจึงมีโอกาสนักเรียนวัยรุ่นผู้เคยสัมผัสรสชาติของยาบ้าในครั้งแรก และไม่สามารถควบคุมความอยากรที่จะเข้าไปใช้อีก มีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้าเป็นบางครั้งต่อไปได้

กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

ด้วยเงื่อนไขทางสังคมที่ขาดเอกภาพในการบังคับใช้บรรทัดฐานเรื่องการใช้ยาบ้า ที่ยังคงมีการแพร่ระบาดของยาบ้าอยู่ทั่วไป และการควบคุมทางสังคมที่ครอบครัว และโรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนวัยรุ่นที่มีความเข้มงวด และมีความสามารถในการเฝ้าระวังและรู้เท่าทันพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของการเป็นผู้เข้ายาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นที่แตกต่างกัน ทำให้นักเรียนวัยรุ่นประเมินความเสี่ยงต่อการเข้ายาบ้าในครั้งต่อๆ มาแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้สัมผัสรสชาติของยาบ้าในครั้งแรก ความหมายของยาบ้าที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่นใหม่ก็มีรายละเอียดที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดรูปแบบที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกเป็นรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง ได้ 3 รูปแบบ ดังนี้คือ

รูปแบบที่ 1 ดิตใจรสชาติใหม่ ใช้ยาบ้าต่อไปโดยไม่พิจารณาตอรอง

รูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบ ดิตใจรสชาติใหม่ ลงมือใช้ต่อไปโดยไม่พิจารณาตอรอง หมายถึงเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้วได้สัมผัสรสชาติของยาบ้า ทำให้ประเมินความรู้สึกตนเองว่าชอบใจ ให้ความหมายต่อยาบ้าว่าเป็นความสนุกสนานใหม่ที่ตนเองแสวงหามาเสพใหม่ได้ โดยไม่ได้ประเมินถึงความเสี่ยงต่อผลเสียของการใช้ยาบ้าทั้งต่อพิษภัยยาบ้าและบรรทัดฐานของสังคมและได้ลงมือใช้แบบเป็นบางครั้งต่อไป

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น นักเรียนวัยรุ่นที่เข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งในรูปแบบนี้จึงเป็นกลุ่มต่อเนื่องที่มาจากนักเรียนวัยรุ่นที่เคยเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 1 ที่มีการเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ใคร่ครวญตอรอง กล่าวคือ เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่เคยซึมซับค่านิยมเรื่องการแสวงหาความสุขจากการเสพสิ่งเสพติดชนิดต่างๆ และเคยให้ความหมายต่อการเข้ายาบ้าว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการทำงานมาก่อน ซึ่งเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้สัมผัสรสชาติยาบ้าด้วยตนเองจริง ๆ ครั้งแรก ฤทธิ์ของยาบ้าได้เข้าไปกระตุ้น

ระบบประสาทให้เกิดความรู้สึกตื่นตัว มีความรู้สึกสนุกสนาน ร่าเริง รู้สึกว่ายาบ้าให้รสชาติที่แปลกใหม่ หอม มัน จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ให้ความหมายต่อยาบ้าใหม่ว่าเป็นความสุขชนิดใหม่ที่ตนไม่เคยได้รับจากการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นมาก่อน และได้ประเมินความรู้สึกของตนเองว่า “ชอบใจในรสชาติใหม่” และมีความต้องการที่จะใช้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความต้องการใช้ยาบ้าต่อไปในรูปแบบนี้ นักเรียนวัยรุ่นไม่มีการคิดใคร่ครวญต่อรองต่อความเสี่ยงทั้งต่อบรรทัดฐานสังคม และต่อสุขภาพอนามัยของตนเช่นเดียวกับการเข้าไปใช้ครั้งแรก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ได้อยู่ในเงื่อนไขบริบทใกล้ชิดทั้งที่เป็นครอบครัว และโรงเรียนที่ขาดการกำกับดูแลทุกแง่มุมและตลอดเวลา สำหรับเงื่อนไขด้านครอบครัวนั้น เป็นความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ขาดการเอาใจใส่ติดตามเรื่องราวของนักเรียนวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด นักเรียนวัยรุ่นมีโอกาสออกนอกบ้านไปมีกิจกรรมสนุกสนานทำหายไปกับกลุ่มเพื่อน ที่พ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวไม่ได้ให้ความสนใจติดตามกำกับดูแลอย่างประชิดตัว ความรู้สึกยึดมั่นผูกพันซึ่งกันและกันในครอบครัวไม่มี บรรยากาศการอยู่ร่วมกันในครอบครัวขาดการมีกิจกรรมร่วม และเป้าหมายร่วมของครอบครัวที่จะใช้เวลาที่ตรงกันมาร่วมกิจกรรมกัน การอยู่ร่วมกันในครอบครัวมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ไม่มีความเหนียวแน่นอย่างสมานฉันท์ นอกจากนี้แล้ว ในครอบครัวก็ยังคงเป็นแบบอย่างของการใช้สารเสพติดชนิดต่าง ๆ อาทิ เหล้า บุหรี่ รวมทั้งในบางครอบครัวมีการใช้ยาบ้าให้เห็น ด้วยความคุ้นเคยกับเงื่อนไขด้านครอบครัวที่ไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกยึดมั่นผูกพันดังกล่าวนี้ เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ใช้ยาบ้าครั้งแรกและรู้สึกติดใจในรสชาตินักเรียนวัยรุ่นจึงจะเลยโดยไม่ไตร่ตรองคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดจากความสัมพันธ์ของครอบครัวว่าจะมีผลร้ายมาถึงแต่อย่างใด นอกจากนี้ ในเงื่อนไขของโรงเรียนที่ไม่มี การกำกับดูแลนักเรียนวัยรุ่นได้แบบเป็นรายบุคคล และขาดความต่อเนื่องของความเอาใจจริงเอาใจต่อการป้องกันนักเรียนวัยรุ่นที่พยายามกระทำความผิดต่อกฎระเบียบของโรงเรียน จึงเป็นช่องทางให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ที่นิยมการหนีเรียนอยู่แล้วเข้าคบหากลุ่มเพื่อนที่มีความคิด ค่านิยมเรื่องความสนุกสนาน ทำหาย และร่วมกิจกรรมการใช้ยาบ้าด้วยกันต่อไปได้

รูปแบบที่ 2 ติดยาทางใจ ใช้ยาบ้าต่อไปหลังจากได้พิจารณาต่อรอง

การเข้าสู่การใช้ยาบ้าในรูปแบบ ติดยาทางใจ ใช้ยาบ้าต่อไปหลังจากได้พิจารณาต่อรอง หมายถึง เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้ว ฤทธิ์ของยาบ้าทำให้นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกติดใจ และได้ใช้เวลาคิดพิจารณาต่อรองกับตนเองถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งเรื่องมาตรการควบคุมทางสังคม และอันตรายจากพิษภัยของตัวยาบ้า แต่เมื่อให้เหตุผลและกำหนดวิธีการต่อรองจนรู้สึกปลอดภัยแล้วจึงได้ใช้ต่อไป

การเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งในรูปแบบดังกล่าวนี้ สามารถพบได้ในนักเรียนวัยรุ่นที่สืบเนื่องมาจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ที่เข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกทั้งในรูปแบบที่ 2 และรูปแบบที่ 3 รวมกัน โดยมีเหตุผลของความต่อเนื่องดังนี้ คือ การเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 2 นั้น นักเรียนวัยรุ่นมีการประเมินความเสี่ยงต่ำกว่ารูปแบบที่ 3 จึงได้เข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกทันทีที่มีโอกาส แต่สำหรับรูปแบบที่ 3 มีการประเมินความเสี่ยงที่สูงกว่า และได้ชะลอการใช้ครั้งแรกออกไปจนเห็นว่าปลอดภัย รวมทั้งได้รับคำทำหายยั่วยุจากเพื่อนมากมายได้ลองใช้ครั้งแรก อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักเรียนวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันในการเข้าไปใช้ครั้งแรก แต่เมื่อได้เป็นผู้ได้สัมผัสกับรสชาติของยาบ้าในครั้งแรกแล้ว ต่างก็ได้มีการประเมินความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจที่ใกล้เคียงกันเป็นอย่างมากจนไม่สามารถแยกให้เห็นความแตกต่างไปในคนละรูปแบบได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำมาสรุปรวมเป็นการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งในรูปแบบ

เดียวกันซึ่งความคล้ายคลึงกันนี้ประกอบด้วย การให้ความหมายต่อยาบ้าหลังจากการใช้ครั้งแรก และการประเมินความเสี่ยงต่อการใช้ยาบ้าในครั้งต่อมา

ในเรื่องการให้ความหมายต่อยาบ้านี้ หลังจากที่นักเรียนวัยรุ่นได้มีประสบการณ์การใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความหมายต่อยาบ้าว่า ยาบ้าเป็นสิ่งที่ทำให้ร่างกายจิตใจของตนสดชื่น ทำให้รู้สึกสบาย ร่าเริงแจ่มใส กระชุ่มกระชวย ทำให้ไม่่วงไม่หิว มีความหมายว่าเป็นการเพิ่มกำลังกายกำลังใจให้กับตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ยาวนานและสนุกยิ่งขึ้น และการใช้ยาบ้านี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าร่วมกันมีความสนิทกันมากขึ้น การใช้ยาบ้าจึงมีความหมายว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้ให้ความหมายใหม่แก่ยาบ้าอย่างค่อนข้างมั่นใจจากประสบการณ์ตรงว่า การใช้ยาบ้าไม่ใช่การใช้ยาเสพติด ทั้งนี้เนื่องจาก ในหมู่ของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าด้วยกันต่างรับรู้าว่า “ยาบ้า” เป็นเพียงชื่อที่ถูกเรียกโดยสังคมทั่วไป แต่สำหรับกลุ่มของตนแล้ว เรียกยาบ้าว่า “ม้า” “ซอง” หรือ “จอก” และเรียกการเสพยาว่า “เล่น” การที่นักเรียนวัยรุ่นเรียกพฤติกรรมการเสพยาบ้าของตนว่าเป็น “การเล่นของ หรือ” เล่นม้า” ทำให้มีความหมายว่าเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงกับกลุ่มเพื่อน ไม่ใช่การเสพยาเสพติดที่เมื่อตนเองไม่ได้เสพยาจะทำให้เกิดอาการขาดยาอย่างรุนแรงดังเช่นยาเสพติดทั่วไป ซึ่งผลจากการพิสูจน์ด้วยตนเองหลังจากใช้ยาบ้าในครั้งแรกก็ยืนยันความรู้สึกดังกล่าวนี้เช่นกัน ด้วยการให้ความหมายว่ายาบ้าไม่ใช่ยาเสพติด แต่เป็นการเล่นของเล่นร่วมกันกับเพื่อนชนิดหนึ่ง จะเล่นหรือจะเลิกเมื่อไรก็ได้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ประเมินความเสี่ยงเรื่องอันตรายต่อสุขภาพจากการใช้ยาบ้าต่ำ และตัดสินใจทางใช้ต่อไปอย่างไม่กลัวต่อพิษภัยของยาบ้าเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม แม้นักเรียนวัยรุ่นจะคลายความกังวลต่อพิษภัยจากยาบ้าแต่กลับเป็นความคิดใหม่ต่อยาบ้าในทางดีแล้ว นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ก็ยังมีความวิตกกังวลต่อมาตรการควบคุมทางสังคมอยู่เช่นเดิม ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นทั้งสองกลุ่มนี้ ต่างก็ตระหนักดีว่าการใช้ยาบ้าของตนเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อระเบียบบรรทัดฐานของสังคมทั้งจากครอบครัว และโรงเรียน ซึ่งหากถูกจับได้ย่อมหมายถึงการต้องได้รับโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่เข้มงวด การใช้ยาบ้าของตนในครั้งแรกได้ก่อให้เกิดความกังวลใจต่อการถูกจับได้เพราะครอบครัวได้คาดโทษที่รุนแรงต่อการฝ่าฝืนเรื่องการใช้ยาบ้าเอาไว้ และแม้กระทั่งนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่ให้ความไว้วางใจ ไม่เข้ามาท้วงท้วงเรื่องส่วนตัวมากนัก นักเรียนวัยรุ่นก็ตระหนักดีว่าการใช้ยาบ้าของตนนี้ เป็นเรื่องกระทำผิดต่อความคาดหวังของครอบครัว จึงทำให้เกิดความรู้สึกผิด และรู้สึกกลัวต่อความเสี่ยงที่จะใช้ยาบ้าในครั้งต่อไปที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก

ดังนั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ประเมินความเสี่ยงในเรื่องการใช้ยาบ้าของตนแล้ว พบว่ามีความเสี่ยงต่อการถูกจับได้ และอาจจะมึอันตรายจากการลงโทษ แต่ด้วยความที่ตนเองยังมีความต้องการใช้ต่อไปอยู่เนื่องจากเกิดความรู้สึกติดใจในรสชาติแล้ว นักเรียนวัยรุ่นจึงได้กำหนดวิธีการเพื่อจะได้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างปลอดภัย โดยการเลือกช่วงเวลาที่ไม่เป็นที่ผิดสังเกตของครอบครัว และมีการเข้าออกนอกบ้านให้เป็นเวลา และพยายามทำตัวให้เป็นปกติที่สุดเพื่อไม่ให้เป็นที่รู้ต่อการสังเกตเห็นได้ว่าตนเป็นผู้ใช้ยาบ้า นอกจากนี้ นักเรียนวัยรุ่นยังได้เลือกสถานที่ที่เหมาะสมปลอดภัยจากการพบเห็นของบุคคลทั่วไปเพื่อจะได้ใช้ยาบ้าได้อย่างสบายใจและไม่ถูกจับ เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กำหนดวิธีการและพิจารณาต่อรองจนแน่ใจว่าปลอดภัยแล้ว นักเรียนวัยรุ่นก็ได้ใช้ยาบ้าต่อไป

รูปแบบที่ 3 ความต้องการพึ่งพายาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาคือ

การเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งในรูปแบบการพึ่งพายาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาคือ หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นได้ตัดสินใจเลือกใช้ยาบ้าในครั้งแรกเพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยผ่อนคลายความรู้สึกกดดันในใจที่เกิดจากการประสบกับปัญหาบางประการในชีวิต แล้วพบว่ายาบ้าช่วยแก้ไขเรื่องยุ่งยากใจได้ แต่เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ทำให้ความรู้สึกทุกขใจย้อนกลับเข้ามาอีก จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นต้องการใช้ยาบ้าในการแก้ไขปัญหานั้นต่อไปอีก

การเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งในรูปแบบดังกล่าวนี้ มีความสืบเนื่องมาจากกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ที่เข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 4 กล่าวคือ เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่ต้องการใช้ยาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาคือตนเองกำลังประสบอยู่ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นไม่สามารถใช้วิธีการอื่นๆมาช่วยแก้ไขปัญหาคือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต้องประสบกับเรื่องราวทุกขใจที่เป็นภาวะวิกฤตกับชีวิตซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่เป็นไปตามที่ตนเองคาดหวังต้องการจะให้เป็น และเป็นสิ่งที่ตนเองไม่สามารถจะแก้ไขได้ เช่น ภาวะการหย่าร้างของพ่อแม่ การไม่ลงรอยกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว การต้องเผชิญกับปัญหาการปรับตัวในการอยู่อาศัยกับครอบครัวใหม่ เป็นต้น ภาวะความสัมพันธ์ในครอบครัวดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นสภาพเงื่อนไขที่เรื้อรังต่อมาที่ทำให้เกิดความรู้สึกทุกขใจของนักเรียนวัยรุ่นตลอดเวลา และเป็นความกดดันที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นเรื่องที่ทนได้ยาก อยากจะวิ่งหนี หรือสละทิ้งให้หมดไปจากใจ แต่ก็ไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึกที่ต้องใช้กำลังสติปัญญาและความมีประสบการณ์ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องชีวิตที่มากพอจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาคือได้

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเกิดความทุกข์อย่างหนัก หรือเกิดความรู้สึกอึดอัดคับข้องใจ และได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าในครั้งแรกเพื่อแก้ไขปัญหาคือเรื่องยุ่งยากใจแล้วพบว่ายาบ้าสามารถช่วยให้ผ่อนคลายความกดดันภายในจิตใจของตนเองได้ ทำให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย สบายความทุกขใจที่ตนกำลังประสบอยู่ได้ในช่วงขณะหนึ่ง แต่เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ลง กลับทำให้นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกผิดกับตนเองมากขึ้นที่นอกจากจะต้องประสบกับสภาพปัญหาเดิมที่ตนทุกขใจแล้ว ยังไม่สบายใจต่อการรับรู้ว่าคุณได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าด้วย

ด้วยความไม่สบายใจที่ทับถมเข้ามา ทั้งเรื่องปัญหาคือที่ตนกำลังประสบต่อเนื่องมา และความรู้สึกที่ไม่สบายใจใหม่ที่ตนรู้สึกผิดต่อการใช้ยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความเครียดเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนที่ด้อยลงไปอีก นักเรียนวัยรุ่นเริ่มรับรู้ว่าคุณได้มีปัญหาคือทับถมเข้ามาที่ตนเอง และไม่สามารถหาทางแก้ไขได้โดยวิธีการอื่นใดได้โดยง่าย ซึ่งในภาวะเงื่อนไขทางสังคมใกล้ชิดตัวที่เป็นครอบครัว นอกจากจะกดดันให้นักเรียนรู้สึกเป็นทุกขใจแล้ว เงื่อนไขทางสังคมอื่นๆ เช่น โรงเรียนก็ไม่มีควมไวต่อการเข้าถึงตัว และสามารถช่วยเหลือสนับสนุน หรือแก้ไขปัญหาคือทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่นได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงได้ตัดสินใจที่จะใช้ยาบ้าต่อไปอีกครั้งเพื่อช่วยลดความกดดันที่มีอยู่ในจิตใจของตน

กล่าวได้ว่า การเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงมีลักษณะเป็นความต้องการพึ่งพายาบ้าเพื่อช่วยแก้ไขความไม่สบายใจของตนต่อไป ซึ่งหากจะกล่าวถึงการประเมินความเสี่ยงแล้ว นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ถือว่ามี การประเมินความเสี่ยงเรื่องอันตรายจากการใช้ยาบ้าทั้งต่อสุขภาพ และการถูกจับได้จากการควบคุมทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นผู้ที่เคยรับรู้เรื่องยาบ้าจากการเคยอยู่กับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นและเคยร่วมใช้กับเพื่อนมาแล้วทำให้รับรู้ว่ายาบ้าไม่น่าจะมีผลร้ายแรงต่อตนเองแต่อย่างใด ประกอบกับการได้เห็นเพื่อนที่ใช้นานแล้วก็ยังไม่มีสิ่งผิดปกติที่น่ากลัวให้เห็นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ในเรื่องความเสี่ยงต่อการควบคุมทางสังคมนั้น เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงที่มี

ลักษณะขาดการอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิด ไม่มีความสมานฉันท์กันในครอบครัว ทำให้นักเรียนวัยรุ่นไม่รู้สึกว่าอำนาจการควบคุมของครอบครัวจะส่งผลร้ายต่อตนเองได้ ดังนั้นจึงสามารถใช้ยาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปด้วยความไม่รู้สึกละเลยต่ออันตรายเท่าใดนัก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว การที่บริบทเงื่อนไขที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่น ทำให้เกิดความไม่เท่าทันและไม่สามารถรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงไปในพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในครั้งแรก ภาวะดังกล่าว ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่คุ้นเคยกับการแสวงหาความสุขจากการเสพยาแล้ว ตัดสินใจใช้ต่อไปโดยไม่ใคร่ครวญต่อรองกับบุคคลหรือสถานการณ์ใดๆเลย และสำหรับกลุ่มที่มีการควบคุมคาดหวังจากเงื่อนไขรอบข้างก็ได้ประเมินความเสี่ยงถึงอันตรายต่อการถูกจับได้แต่ก็ให้เหตุผลต่อรองและกำหนดวิธีการที่ปลอดภัยในการใช้และลงมือใช้ต่อไป ส่วนกลุ่มที่เคยใช้ ยาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เมื่อต้องเผชิญกับเรื่องไม่สบายใจอยู่เช่นเดิมก็ได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในครั้งนี้ แม้ว่าจะพบความต่างในเรื่องการประเมินความเสี่ยงต่อมาตรการควบคุมทางสังคมและต่อพิษภัยของยาบ้าที่ทำให้เกิดรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งที่แตกต่างกันดังกล่าวในข้างต้นแล้ว แต่สิ่งที่พบจากการศึกษาที่มีความใกล้เคียงกันที่มีลักษณะร่วมกันอย่างมากที่สุดที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่นเกือบทุกคน ซึ่งมีผลดึงดูดให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งต่อไป คือ การให้ความหมายใหม่ต่อยาบ้าซึ่งผู้วิจัยขอนำมากล่าวสรุปเพื่อให้เห็นความคิดของนักเรียนวัยรุ่นต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าต่อไป ดังนี้

1. ยาบ้าทำให้ร่างกายจิตใจสดชื่น เมื่อยาบ้าเข้าสู่ร่างกายของนักเรียนวัยรุ่นแล้วออกฤทธิ์ให้ร่างกายและจิตใจ รู้สึกสบาย ร่างกายแข็งแรง กระชุ่มกระชวย ทำให้ไม่่วงไม่หิว นักเรียนวัยรุ่นเกิดความรู้สึกที่ดีกับยาบ้า ให้ความหมายว่าเป็นการช่วยเพิ่มกำลังกายกำลังใจให้กับตัวเอง การใช้ยาบ้าจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่นักเรียนวัยรุ่นประสบด้วยตนเองว่าสามารถสร้างความรู้สึกมีกำลังในตนเอง และรู้สึกขยันอยากทำอะไรก็ได้ ทำ เช่น การใช้เพื่อการเรียน เพื่อการทำงานบ้าน รวมทั้งสามารถช่วยเปลี่ยนอารมณ์ที่หงุดหงิด ไม่สบายใจจากเรื่องที่มีอยู่ในใจได้ การรับรู้ว่ายาบ้าทำให้ตนมีความขยันและอารมณ์แจ่มใสสามารถทำงานต่างๆได้ยาวนานขึ้น ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกชื่นชมในตัวเองว่าทำได้ ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นจึงให้คุณค่ากับยาบ้าว่าดีน่าที่จะเข้าไปใช้ซ้ำอีกต่อไป

“รู้สึกสบายครับ สัก 5 นาทีก็อยากทำอะไรอยากขยันตลอดครับ วันแรก ก็ถ่างหญ้ารอบบ้านเลยครับ” (โหน่ง)

“ทำให้ขยัน แรกๆก็ธรรมดาครับพอติดไปสัก 5 นาที มันซัดติด อยากทำอะไรก็ทำกวาดบ้านถูบ้านก็ติดครับ ร่างกายแข็งแรง ไม่หงุดหงิดใจลืมนั่น (เรื่องที่ไม่น่าสบายใจ)” (โย่ง)

2. ยาบ้าเป็นยาที่มีรสชาติแปลกใหม่ นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่ารสชาติของยาบ้าเป็นรสชาติที่น่าติดใจ ด้วยกลิ่นของยาที่มีความหอม รู้สึกได้รับความแปลกใหม่อย่างที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน ด้วยความเป็นวัยรุ่นเมื่อได้ติดใจกับสิ่งใด ก็จะมีใจจดจ่ออยู่กับความรู้สึกทุกขณะ จึงเกิดความรู้สึกอยากเข้าไปใช้ซ้ำอีกเรื่อยๆ เท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ และความอยากเข้าไปใช้ซ้ำอีกนี้ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เมื่อเกิดอาการยาบ้าหมดฤทธิ์ซึ่งมีผลให้จิตใจหงุดหงิด วุ่นวาย ซึ่งแม้ว่าอาการเหล่านี้จะมีไม่มากนักในช่วงแรกๆ เพราะยังไม่ติดทางร่างกาย แต่ก็ป็นแรงผลักดันให้นักเรียนวัยรุ่น เกิดความต้องการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำอีกเกิดขึ้นได้

“กระซุ่มกระซวย มันทอม คล้ายชอคโกแลต มีแรง” (โอม)

“วันรุ่งขึ้นมันก็อยาก.. สองโมงมันหมดฤทธิ์ ง่วงนอน มันก็อยาก มันอยากตุต คิดถึงควัน. นั่งเรียนไม่รู้เรื่อง” (โอม)

“(ทั้งช่วงไป 2-3 วัน คิดยังไม่ข้าง) ก็ต้องการครับ อยากกลับไปเล่นอีก กลิ่นมันก็หอมครับ ทำให้ขยัน มันขยันครับ คิดว่าอยากลองเล่นอีกครั้ง” (โย่ง)

3. ยาบ้าไม่ใช่ยาเสพติด ในหมู่ของนักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความหมายของยาบ้าว่า เป็นชื่อที่ถูกเรียกโดยสังคมทั่วไป แต่สำหรับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าด้วยกันเรียกว่า “ม้า” “ของ” หรือ “จอก” และเรียกวิธีการใช้ว่า “เล่น” แทนคำว่า “เสพ” การที่หมู่นักเรียนเรียกพฤติกรรมการเล่นยาบ้าว่าเป็น “การเล่นของหรือเล่นม้า” ทำให้เป็นการให้ความหมายว่าเป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อความสนุกสนานเชิง ไม่ใช่การเล่นยาเสพติด ที่เมื่อไม่ได้เสพแล้วจะทำให้เกิดอาการขาดยาอย่างรุนแรงดังเช่นยาเสพติดทั่วไป ด้วยการให้ความหมายว่ายาบ้าไม่ใช่ยาเสพติดแต่เป็นการเล่นของเล่นกับเพื่อนๆ ชนิดหนึ่ง จะเล่นหรือจะเลิกเมื่อไรก็ได้ จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นคิดใช้อีกในครั้งต่อไป

“ม้าที่พูดได้เลยว่ามันไม่ติด ม้านี้ มันใจ อยู่ที่ยอยากเล่นหรือไม่อยาก แต่มันไม่ถึงติดครับ คือเวลาเลิกมันไม่มีอาการ (ทางกาย) คือว่ามันอยู่ที่ลึกลับมันไม่ลง ติดใจมากกว่า ไม่ได้ติดยา ติดใจ ก็แบบอยากเล่น แต่ไม่ถึงกับติดซะแบบหาไม่ได้จริงๆ ไม่ถึงกับโวยวาย แบบคลั่งเลยอย่างนั้นไม่ใช่” (ตี)

4. การใช้ยาบ้าคือกิจกรรมแสดงความเป็นเพื่อนสนิท ในการที่นักเรียนวัยรุ่นได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าหรือในความหมายของนักเรียนวัยรุ่นคือ เล่นของ ตามคำชักชวนท้าทายของเพื่อนด้วยความหมายว่าแสดงความเป็นเพื่อนสนิทกัน และเมื่อได้ใช้ยาบ้าไปแล้ว ยากออกฤทธิ์ทำให้สัมผัสรสชาติของยาบ้าแล้วรู้สึกดีนับว่าเป็นประสบการณ์ร่วมรู้สึกกับกลุ่มเพื่อนด้วยกัน เมื่อเวลาผ่านไปความเข้มของประสบการณ์นั้นทำให้ชวนนึกถึงบรรยากาศของกลุ่มเพื่อนที่ใช้ร่วมกัน กล่าวคือ กิจกรรมการเล่นยาบ้าให้กลายเป็นไอเพื่อผลัดกันดูดควัน ช่วยกันดูดแทง ช่วยกันเตรียมอุปกรณ์ และภาพบรรยากาศเหล่านั้นนักเรียนให้ความหมายว่า ยาบ้าคือ กิจกรรมของความเป็นเพื่อนสนิทที่จูงใจให้ต้องการใช้ร่วมกันต่อไป

“ก่อนแยกกันเพื่อนว่า พรุ่งนี้ไปอีกนะ มันบอกหมดทุกคนเลย เขาก็บอกไปกันหมด ผมก็เลยบอกไปก็ไป ตอนนั้นไม่ลังเลแล้ว ตอนเช้าก็คอยเขาที่ร้านโจ๊ก ก็ไปเล่นกัน” (ชิน)

นอกจากนี้ การมีเพื่อนที่เคยร่วมใช้ยาบ้าด้วยกันมาครั้งหนึ่งแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมว่าเป็นพรรคพวกเดียวกัน คบกันได้ มีกิจกรรมอะไรก็เคยร่วมทำด้วยกัน ไม่ทิ้งกัน ไม่หักหลังกัน ภาวะดังกล่าวนี้เป็นเงื่อนไขดึงดูดให้ใช้ยาบ้าร่วมกันอีกในครั้งต่อมา

“วันรุ่งขึ้นก็ใช้อีก กับเพื่อนกลุ่มเดิม” (แยม)

“คบกันได้ ชวนทำอะไรก็เคยด้วยกัน โดดเรียนก็โดดได้ ขอให้ไม่หักหลังกันก็พอ ก็เคยกันหมดครับ.. เล่นของด้วยกัน” (พัน)

5. ยาบ้าเป็นของหาไม่ยาก การให้ความหมายต่อยาบ้าอีกประการหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมีแนวโน้มใช้ยาบ้าต่อไปคือ ความคิดที่ว่า “ยาบ้า เป็นของที่หามาเล่นได้ไม่ยาก” เพียงแต่ขอให้เงิน ทั้งนี้เนื่องจากตนเองสามารถหาแหล่งซื้อได้จากเพื่อนทั้งในชุมชนละแวกบ้านและในโรงเรียน ซึ่งในบางครั้งแหล่งซื้อก็คือบุคคลที่ใช้ร่วมกับตนในครั้งแรกนั่นเอง นอกจากนี้ยาบ้าก็ยังมีราคาที่ดินพอจะมีกำลังซื้อหรือหุ้เงินกับเพื่อนๆ เพื่อซื้อได้

“มาที่โรงเรียน คนขายเยอะเลย แบบเด็กนักเรียนเป็นเอ (เอเยนต์) เพื่อนกลุ่มเพื่อนอะไร เพื่อนใครรุ่นพี่ผมมาขายวันหนึ่งไม่ต่ำกว่า 10 ตัวครับ เข้าห้องน้ำนี่ต้องเจอแล้ว ยานี้นั่งดูดกันเป็นแถว” (กอล์ฟ)

กล่าวได้ว่า การให้ความหมายต่อยาบัดังกล่าวนี้ ก่อนข้างมีความเป็นลักษณะร่วมที่นักเรียนวัยรุ่นได้รับรู้หลังจากได้ใช้ยาบ้าครั้งแรก ซึ่งมีผลต่อการนำไปสู่การตัดสินใจใช้ในครั้งต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนักเรียนวัยรุ่นได้มีการประเมินถึงความเสี่ยงที่มีอยู่ต่างกัน จึงทำให้เกิดรูปแบบของกระบวนการที่ต่างกันดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น และเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ตัดสินใจว่าจะใช้ยาบ้าต่อไป เมื่อมีโอกาสนักเรียนวัยรุ่นก็ได้ลงมือใช้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงการใชยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง ดังต่อไปนี้

การใชยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นผ่านการใชยาบ้าครั้งแรก และก่อให้เกิดความรู้สึกติดใจ และได้ประเมินความเสี่ยงจนตัดสินใจที่จะใช้ครั้งต่อไปแล้ว นักเรียนวัยรุ่นก็ได้ลงมือใชยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง ซึ่งการใชยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. วิธีการซื้อหายาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง
2. วิธีการใชยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง

1. วิธีการซื้อหายาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง

วิธีการซื้อหายาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเพื่อการนำมาใช้แบบเป็นครั้งคราว มักจะแตกต่างจากการใช้ครั้งแรกๆ เพราะโดยส่วนใหญ่ครั้งแรกๆ มักจะได้รับการชวนให้ใช้ร่วมกับบุคคลอื่นๆ แต่เมื่อผ่านเข้าสู่การใช้ในครั้งต่อๆ มาแล้ว นักเรียนวัยรุ่นจะต้องออกเงินเพื่อซื้อใช้เอง ยกเว้นกรณีที่ไม่ม่เงินจริงๆ จึงขอร่วมใช้กับบุคคลอื่น โดยไม่ได้ออกเงิน จากการศึกษาถึงวิธีการเพื่อให้ได้ยาบ้ามาใช้แบบเป็นบางครั้งนั้น สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ 2 ประการ คือ

- 1.1 ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อยาบ้า
- 1.2 วิธีการซื้อยาบ้า

1.1 ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อยาบ้า วิธีการได้เงินสำหรับมาซื้อยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในระหว่างการใชแบบเป็นบางครั้งนี้ เนื่องจากร่างกายยังม่มีอาการติด เมื่อขาดยา ก็ยังม่มีอาการทรมานทรมายเจ็บปวด มีเพียงแต่การติดทางใจ จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่ม่มีเงินก็สามารถอดทนรอให้มีเงิน แล้วค่อยกลับไปใช้ได้ อย่างไรก็ตามวิธีการที่นักเรียนวัยรุ่นจะได้เงินมาสำหรับซื้อยานั้น สามารถจำแนกออกเป็น 4 กรณีใหญ่ๆ ดังนี้

1.1.1 การได้รับเงินจากบุคคลในครอบครัว บุคคลที่เป็นผู้ให้เงินแก่นักเรียนวัยรุ่นมักเป็น พ่อ แม่ หรือญาติผู้ใหญ่ที่มักจะไดมอบเงินให้เป็นค่าใช้จ่าย เช่น ค่าอาหารกลางวัน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น แต่เมื่อนักเรียนได้รับเงินแล้วมักจะนำมาใช้ไม่ตรงวัตถุประสงค์ โดยนำไปใช้ซื้อยาบ้าเพื่อใช้ตามโอกาสที่เอื้ออำนวยให้

“บางครั้งไปบ้านย่า ยาก็ให้ ไปเยี่ยมเขาเขาก็ให้มา” (โอม)

“ขอแม่วันละ 100” (ดี)

“เศรษฐกิจดี ตัวละ 120 ม. 3 พ่อแม่กำลังรวย เล่นเพลินเลยครับ” (ล้อม)

1.1.2 การทำงานหาเงินเอง วิธีการหาเงินของนักเรียนวัยรุ่น มักเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรับจ้าง เนื่องจากตนเองยังม่มีความรู้ความชำนาญอะไร และงานที่ทำมักเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ

สิ่งที่ตนเองคุ้นเคยในระหว่างที่ใช้จ่าย เช่น การรับจ้างเฝ้าโต๊ะสนุกเกอร์ รวมทั้งการนำเงินที่พ่อแม่ให้ไปใช้เป็นค่าเกม ในการเล่นเกมสนุกเกอร์ เมื่อมีเงินจากการเล่นเกมสนุกเกอร์ก็นำมาใช้ชื้อยาน้ำครั้งต่อไป

“เล่นใหม่ ๆ ตอนนั้นก็ยังไม่ได้ติด เราก็ทำงานเยอะ ๆ มีรายได้ มีโต๊ะสนุกเกอร์ด้วย เราก็เฝ้าถึงประมาณเที่ยงคืน ดิหนึ่ง มันก็ได้เงินมาใช้ ใช้หลังจากนั้นประมาณ 16-17 วัน ครบ” (ต๋อง)

“แม่ให้วันละ 100 แล้วผมเอาไปเล่นเกมฯ บางทีเล่นได้ ผมก็เอามาหารกับเพื่อนคนละครึ่ง” (ตี)

1.1.3 การโกงจากผู้อื่น ในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นไม่มีเงินติดตัวเลยแต่มีความรู้สึกลอยๆ อยากรับชื้อยาน้ำอีก วิธีการหนึ่ง ที่ใช้เงินคือ “การโกง” การโกง หมายถึง การเอ่ยปากขอแบบธรรมดาจากเพื่อน ๆ ไปจนถึงการข่มขู่จากบุคคลที่เห็นว่าไม่มีทางสู้กันได้

“ก็อยากได้เงินไปเอาของ...ก็ขอเอาจากเพื่อนหลายคน คนละ 10-20 บอกว่า เงิน 10 บาทสิ บางคนที่ให้ บางคนก็ไม่ให้ วันนั้นได้มา 60 บาท” (โอม)

“ไม่ให้ก็เดี๋ยวเลยปล่อย (ต๋อย) เข้าตาเลย ลอกคอมมันก็ให้ 10-20 ” (โย่ง)

1.1.4 การนำเงินมารวมกัน เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เงินมาไม่ว่าจะโดยได้รับจากบุคคลในครอบครัว จากการหางานหาเงินเองหรือจากการโกงคนอื่นมา หากได้เงินครบจำนวนเท่ากับราคายาน้ำก็จะสามารถนำไปชื้อได้เลย แต่หากเงินที่ได้มานั้นไม่พอต่อการนำไปใช้ นักเรียนวัยรุ่นก็จะนำเงินมารวมกันให้ครบ ภาษาในหมู่นักเรียนวัยรุ่นเรียกการนำเงินมารวมกันนี้ว่า “หาร” หรือ “หุ้น” เงินกัน ซึ่งเมื่อได้เงินครบแล้วก็จะนำไปชื้อยาน้ำมาใช้ร่วมกัน หรือ นำมาหักแบ่งกันตามสัดส่วนของเงิน

“มันเล่นกันเยอะหุ้น ๆ กัน” (นุ่น)

“ได้มาวันละ 40 บางทีก็ได้เกินมา เราก็หว่านละ หนูก็รอหารกัน คือว่าหนูออกประมาณ 40 แต่คือราคาประมาณ 120 ก็ยังแพงอยู่ เขาก็ยังให้หนูเล่นด้วย ” (อ้อย)

“ถ้ามีมาผมก็เล่นครับ ไม่มีผมก็ไม่เล่น เพื่อนมันมาหาบอกว่าเพื่อนมันมี มันก็ให้ช่วยออกคนละครึ่ง มันขอมา 50 ก็ให้มัน 50 มันก็หักมาให้ครึ่งหนึ่ง ผมก็ดูต ” (พัน)

“รอบที่สองก็มาเอาตอนเช้า มาถึงก็เอากะเป๋ไปเก็บแล้วก็ไปเอาที่ห้องน้ำ รอบสอง 100 ก็ 50/50 กับเพื่อน” (โอม)

อย่างไรก็ตาม การรวมเงินนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกรณีที่มีเงินไม่พอชื้อยาน้ำเท่านั้น แต่สามารถพบได้ในกรณีที่กลุ่มเพื่อนต้องการใช้จ่ายในปริมาณที่มาก ดังนั้น แม้ต่างฝ่ายต่างมีเงินเยอะก็สามารถนำมารวมกันเพื่อจะได้ร่วมเล่นด้วยกันได้ และสำหรับคนที่ไม่มีเงิน ก็ไม่ต้องออกเงิน แต่ด้วยความที่เป็นเพื่อนกันก็สามารถมีส่วนร่วมเข้าไปในขบวนการหาชื้อยาน้ำและร่วมใช้ด้วยกันได้ต่อไป

“มาถึง (เช้าวันถัดมา) เขาก็รวมเงินกันต่อ เขารวมได้ 1,500 ดันมี 1,200 อาร์ตมี 300 บอยเขาบอกไม่มีเงิน เขาก็ไม่ได้โกงผม เพราะเงินไม่ถึง ตอนนั้นก็ไม่ได้คิดอะไร ก็เขาก็กวเงินเสร็จเราก็ไป” (ชิน)

1.2 วิธีการชื้อยาน้ำ แหล่งชื้อยาน้ำที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถหาซื้อได้มี 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ ภายในโรงเรียน และ ชุมชนนอกโรงเรียน

1.2.1 แหล่งชื้อยาน้ำในโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันยาน้ำได้แพร่ระบาดเข้าสู่กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นแล้ว ดังนั้นยาน้ำจึงมีจำหน่ายอยู่ทุกที่รวมทั้งภายในโรงเรียนด้วย นักเรียนวัยรุ่นที่เริ่มคุ้นเคยกับการใช้จ่ายแล้วจะรู้ว่า ใครเป็นคนขายยาน้ำในโรงเรียน ซึ่งฉายาที่นักเรียนวัยรุ่นเรียกนักเรียนที่ เป็นผู้ค้ายาน้ำว่า “เอ” ย่อมาจาก เอเยนต์ ซึ่งหมายถึงนักเรียนผู้นำยาน้ำจากนอกโรงเรียนมาจำหน่ายภายในโรงเรียน

“ยาในโรงเรียน ก็เด็กนักเรียนด้วยกันเอามาขาย เขาจะเอามาจากบ้าน เอามาขาย บางวันก็เอามา 50 เม็ด 70 เม็ด วันหนึ่งๆก็หมด” (ดี)

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีเงินพร้อมแล้ว และมีความอยากจะใช้ก็เดินเข้าไปหาซื้อ ซึ่งสถานที่ซื้อมักเป็นที่ปลอดภัยจากการพบเห็น ปราศจากครู เพื่อน และบุคคลอื่นๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อการถูกจับได้ สถานที่ซื้อขายดังกล่าวมักเป็นห้องน้ำ ชุมนั่งเล่นที่ลับตาคน แม้กระทั่งภายในห้องเรียนที่ไม่มีการเรียนการสอน และในบางรายกรณีหากต้องการได้ยามากๆ ก็อาจถามหาซื้อโดยไม่สนใจว่า บุคคลที่ตนขอซื้อนั้นจะเป็นอันตรายต่อการถูกจับหรือไม่

“เราก็กินไป มันอยู่ในห้องน้ำ เราก็กินเข้าไป มันบอกว่ามีของจะเอาหรือเปล่า ผมก็บอกมีแค่ 50 เอาเปล่า แล้วเขาก็ให้มา” (โอม)

“เดินไปจะมีเวลาพัก เดินไปกินข้าวเสร็จเดินไป เจอก็ไปซื้อ ในโรงเรียนละ ห้องน้ำมั่ง แกวที่นั่งเล่นมั่ง” (ดี)

“เราก็กินไม่สนใจว่าใครเป็นสายหรือเปล่า เวลาอยากของ ถามไปทั่ว ถามมีไอ้ไหนหรือเปล่า บางทีหนูก็บอกเพื่อนว่า มึงถามมึงคิดก่อนนะว่า ไอ้คนนี้เป็นสายหรือเปล่า ” (อ้อย)

1.2.2 แหล่งซื้อขายบ้านนอกโรงเรียน การซื้อขายบ้านนอกโรงเรียน จะได้ยาบ้าราคาถูกกว่าการซื้อในโรงเรียน เหตุผลที่ถูกลงเพราะ ยาบ้านนอกมีมากกว่าในโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงบ่าย ยาบ้าที่จำหน่ายภายในโรงเรียนใกล้หมด ราคาจึงแพงขึ้นกว่าช่วงเช้า ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งจึงนิยมซื้อจากภายนอกโรงเรียน นำมาใช้ทั้งที่บ้านและเมื่อมาที่โรงเรียน เพราะราคาถูกกว่า และหากจะพูดถึงความเสี่ยงทั้งนอกและในโรงเรียนต่างก็มีความเสี่ยงพอๆ กัน

“ผมเอามาจากบ้าน แกวบ้านมันถูก เอามาจากแกวบ้าน เอามาเล่นเองที่โรงเรียน สีส้มหอมดี ก็เรียกสีส้ม เรียก WY ที่โรงเรียนก็สีส้มเหมือนกัน” (ดี)

“ไปซื้อแกวบ้านครับ แบบว่าไปหาเขาที่บ้านครับ ไม่ใช่เพื่อนผมนะครับ เป็นคนขายนะ เราก็กินเข้าไป แล้วก็เรียกออกมา แล้วบอกเขาว่าเอากี่อัน ว่าเขาของกี่อัน พอเขายื่นให้เราก็กินดั่งให้เขารับ ของถูกครับ ครั้งแรกที่เพื่อนผมเสฟไปเม็ดละ 60 ครับ แล้วมารุ่นผมมันเพิ่มขึ้นครับ เพิ่มขึ้นมา 80 แล้วมาตอนนี้อย่างน้อย ร้อยหนึ่ง ร้อยยี่สิบ มันขึ้นมาจากคนเสฟเยอะ คนติดเยอะ มันเพิ่มขึ้นมาแล้วมันก็เสี่ยงด้วย คนขาย ” (กอล์ฟ)

กล่าวโดยย่อได้ว่า การได้ยาบ้ามาใช้โดยผ่านวิธีการหาเงิน รวมเงิน และการหาซื้อได้ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ไม่ลำบากนักในนักเรียนวัยรุ่น และเมื่อได้ตัวยามาแล้ว นักเรียนวัยรุ่นก็ได้เลือกวิธีการใช้ซ้ำในครั้งต่อๆ มาเพื่อให้ได้ประสบการณ์รสชาติที่แปลกใหม่ยิ่งขึ้น

2. วิธีการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง

วิธีการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในประเด็นที่สำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 การเลือกวิธีการใช้ยาบ้า

2.2 สถานที่และบุคคลร่วมใช้ยาบ้า

2.1 การเลือกวิธีการใช้ยาบ้า วิธีที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกเสฟยาบ้าเข้าสู่ร่างกายในครั้งต่อๆ มา หลังจากที่ได้ผ่านการใช้ยาครั้งแรกมาแล้วนั้น มีทั้งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และคงวิธีการเดิมที่ตนเคยใช้มา

ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงวิธีการใช้แต่ละวิธีพร้อมทั้งเหตุผลที่นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ต่อวิธีการที่เลือกใช้ยาบ้าซ้ำ ๆ ในครั้งต่อๆ มา

2.1.1 การเลือกวิธีดูดแบบธรรมดา

2.1.2 การเลือกวิธีดูดแบบผ่านน้ำ

2.1.1 การเลือกวิธีดูดแบบธรรมดา ดังได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้วว่า การดูดธรรมดาถือว่าเป็นวิธีการที่ศึกษาพบว่า มีการใช้ในนักเรียน วัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าครั้งแรกมากที่สุด และเมื่อได้คิดตัดสินใจจะใช้ในครั้งต่อๆมาก็พบว่า มีนักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งยังนิยมใช้วิธีการดูดธรรมดาอยู่เช่นเดิม ไม่เปลี่ยนไปใช้การดูดผ่านน้ำ ทั้งนี้เพราะเหตุผลที่ว่า การดูดผ่านน้ำทำให้รู้สึกถึงรสชาติของยาเบาลงไป และการดูดในน้ำต้องออกแรงมากเพราะต้องดูดให้อายาบ้าผ่านน้ำขึ้นมาและทำให้ใช้เวลามากกว่า รวมทั้งการดูดธรรมดานี้จะให้ความรู้สึกได้ฤทธิ์ของยาแรงกว่าด้วย

“ผมไม่ได้เล่นตัวผ่าน (ตัวผ่านน้ำ) ผมเล่นหลอดอย่างเดียว ใช้แบบหลอดอย่างเดียวเลย ของผมอย่างนี้ดีกว่า เพราะผมเล่นอย่างนี้ก็ไม่รู้สึกอยู่แล้ว มันจะเบารสชาติเหมือนไม่มีรสชาติ ดูดแบบผ่านน้ำ”(เต้ย)

“ไม่เคย (ใช้ตัวผ่านน้ำ) ค่ะ เป็นเพราะเพื่อนให้ลอง แต่หนูไม่ใช่หนูไม่รู้เป็นอะไรหนูไม่ใช่ หนูไม่ใช่ มันแบบต้องใช้แรงเยอะมั้งคะ เพราะกว่ามันจะเข้ามาแล้วผ่านเข้ามาอีกที เหมือนกับว่าเราเอาหลอดไปเป่าในน้ำอย่างเนี่ยเสียแรงเพิ่มขึ้น และก็ทำเวลาได้ไม่ดีด้วย” (อ้อย)

2.1.2 การเลือกวิธีดูดแบบผ่านน้ำ จากการศึกษาพบว่า วิธีที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายในครั้งต่อๆมา หลังจากที่ผ่านมาการใช้ครั้งแรกแล้วนั้น มีนักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ จากการดูดแบบธรรมดาไม่ผ่านน้ำ หรือ เล่นแบบดิบๆ มาเป็นดูดผ่านน้ำมากขึ้น ทั้งนี้เพราะได้เห็นตัวแบบและได้รับการสอนจากเพื่อนให้หัดดูด รวมทั้งคำบอกเล่าจากเพื่อนๆ ว่าดูดผ่านน้ำแล้วจะให้ความรู้สึกนุ่มกว่า สดกว่า ให้ความรู้สึกมันกว่าการดูดแบบธรรมดา และเมื่อได้ลองแล้วก็ยิ่งทำให้นิยมใช้แบบผ่านน้ำมากขึ้น เพราะการดูดให้อายาบ้าผ่านน้ำแล้วจะทำให้ไม่ขมคอ ไม่แสบคอ หนอนร่างกาย และให้ความรู้สึก “มัน” กว่าดูดแบบธรรมดา

“ก่อนหน้านี้ เล่นดิบเลยครับ เพราะว่าเล่นไม่เป็นครับ เล่นผ่านน้ำไม่เป็น มาเล่นผ่านน้ำเมื่อเดือนที่แล้ว คนแถวบ้านเขาสอนครับ ผมก็เอาบ้าง ผมก็ขอเล่นผ่านน้ำ ” (แมน)

“เวลาผ่านน้ำนี้ ยามันจะมีฤทธิ์มันกว่าแบบไม่ผ่านน้ำ แบบธรรมดา ถ้าดูดแบบไม่ผ่านน้ำ ยาแบบยาเม็ดที่มันไม่มันจะขม ขมปีเลยครับ” (กอล์ฟ)

นอกจากนี้แล้ว นักเรียนวัยรุ่นนิยมการดูดไอของยาบ้ามากกว่าการกิน เพราะการกินให้ความรู้สึกว่ายากออกฤทธิ์ช้า ไม่ทันใจ ไม่มัน และมีความเชื่อว่า การกินทำให้ร่างกายทรุดโทรมเร็ว และคิดว่าวิธีการกินจะทำให้เกิดการบาดเจ็บได้มากกว่าการดูดไอ เพราะคิดว่าสารทุกอย่างของยาจะสะสมในร่างกาย และร่างกายจะได้รับสารเต็มที่ แต่การสูดไอยาบ้านักเรียนวัยรุ่นคิดว่ายังมีบางส่วนที่ถูกไฟเผาให้ระเหยหายไปหรือมีควันทิน (ลอย) ไปบ้าง ร่างกายไม่ได้รับเต็มที่

“ผมไม่เคยกินครับ ผมได้แต่ดูด ผมว่ามันมันดี” (กอล์ฟ)

“เคยกินนิดหนึ่ง ครั้งสองครั้งเอง เพราะมันขึ้นช้า แล้วติดช้า แต่มันติดนานแล้วมันก็จะตายไวด้วย กิน เพราะมันรับเต็มที่เลยครับ ตัวยาสารมันเยอะ” (เอ๋)

“ผมว่าพวกที่เขาบ้าป็นเสไป ทำร้ายอะไร ผมว่าเขากินแต่พวกผมนี้ดูดก็ไม่เห็นเป็นอะไร ยังล้อกันเล่นอยู่เลยว่า เฮ้ยมีกระวังป็นเสไปนะไว้ย ” (ภาพ)

“คนกินเข้าไปมันจะรับสารมากกว่า ดูดมันแค่ครึ่งเดียว” (โหน่ง)

“หนูว่าอาการคลังคัมสติไม่อยู่เพราะว่าคนนั้นเขาจะไม่มาดูดอย่างหนู อย่างพวกหนูแค่ดูดจะไม่เต็มๆเท่าไร บางทีมันจะละลายไปกับไฟก็ได้ แต่ก็ไม่รู้ อย่างนั้นเขาเรียกว่าเล่นกิน กินเม็ดเดียว อาจารย์คิดดูซิแบบกินเป็นเม็ด แต่พวกหนูเราละลายน้ำให้ควันมันขึ้นที่ละน้อย นั่นเขากินเม็ดเดียวและมันละลายกับน้ำ มันก็ต้องออกฤทธิ์กว่ากัน แต่หนูเคยกินชาเดียวเหมือนกัน เล่นไปตัวหนึ่งเลยนะ เหมือนกับเล่นดูดไปตัวหนึ่ง หนูไม่ชอบ มันไม่มัน มันไม่หอม มันไม่รู้ มันง่ายเกินไปเหมือนกินยา มันไม่มันมันไม่ต้องมาซง มันเหมือนกินยาธรรมดา มันคล่องคอมันก็ไม่มัน” (อ้อย)

ความคิดความเชื่อดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนวัยรุ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการเดินทางเข้าสู่ร่างกายของยาบ้าว่ามีความแตกต่างกันจริง ๆ อย่างเป็นระหว่างการกิน การดูดธรรมดา การดูดผ่านน้ำ ดังได้กล่าวถึงวิธีการใช้ยาบ้ามาแล้วในบทที่ 1. การเลือกวิธีการใช้จึงเป็นแต่เพียงเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและความเชื่อส่วนบุคคลในการตัดสินใจเลือกใช้

อย่างไรก็ตามเมื่อนักเรียนให้เหตุผลกับตนเองที่จะเลือกดูดด้วยวิธีผ่านน้ำดังกล่าวแล้ว นักเรียนก็จะหัดดูดและฝึกทำอุปกรณ์เพื่อการดูดผ่านน้ำ ซึ่งการดูดผ่านน้ำนี้ ยังพบว่ามีกรรมวิธีผ่านน้ำใน 2 รูปแบบ คือ การดูดผ่านน้ำแบบอมน้ำไว้ในปากและการดูดผ่านน้ำแบบใช้อุปกรณ์ตัวผ่านน้ำ

2.1.2.1 วิธีการดูดผ่านน้ำแบบ “อมน้ำไว้ในปาก” เหตุผลที่นักเรียนวัยรุ่นใช้วิธีดูดผ่านน้ำแบบอมน้ำนี้ เพราะคิดว่าการใช้ตัวผ่านน้ำทำให้เกิดความยุ่งยาก เสี่ยงต่อการถูกจับได้ และการดูดต้องใช้เวลานานกว่า วิธีการใช้ดูดแบบนี้จะต้องใช้ความชำนาญมากเพราะหากทำไม่เป็นน้ำในปากจะไหลลงเรือหรือกระดาดฟอยล์ที่ใส่เม็ดยาบ้าแล้วทำให้ของ (ยาบ้า) เสียหาย ซึ่งอุปกรณ์สำหรับใช้ยาบ้าวิธีนี้จะต้องใช้อุปกรณ์เช่นเดียวกับการดูดแบบธรรมดา ดังได้กล่าวแล้วไว้ในส่วนที่ 1 แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือกรรมวิธีการดูดที่ต้องอมน้ำไว้ในปากเล็กน้อย แล้วใช้ปากคาบหลอด มือข้างหนึ่งจับกระดาดฟอยล์ที่ใส่ยาบ้า อีกข้างหนึ่งจุดไฟแชคจนได้กระดาดฟอยล์ เมื่อยาบ้าโดนความร้อนจะระเหยกลายเป็นไอ นักเรียนวัยรุ่นก็จะดูดไอของยาบ้าผ่านน้ำเข้าไปในปากแล้วสูดลงปอด กลืนใจไว้สักพักจนยาบ้าเข้าปอดจนหมดแล้วจึงบ้วนน้ำทิ้ง ด้วยการสูดวิธีนี้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ามีกลิ่นหอม มั่นกว่าการดูดธรรมดา

“ดูดผ่านน้ำ เอน้ำอมไว้ในปาก แล้วก็ดูด บุ่มๆๆๆ ในปากแต่ข้างนอกนี้วิธีการเหมือนเดิม สูดแต่ควันเข้าไปในปาก มีน้ำอยู่หน่อย อมน้ำไว้แล้วดูด บุ่มๆๆๆ ดูดเสร็จแล้วก็บ้วนน้ำทิ้ง เวลาผ่านน้ำนี้ ยามันจะมีฤทธิ์มันกว่าแบบไม่ผ่านน้ำ” (กอล์ฟ)

แม้การดูดผ่านน้ำโดยอมน้ำในปากจะให้ความรู้สึกดี และสะดวกรวดเร็วไม่ต้องมีอุปกรณ์เพิ่มเติมเข้ามามาก แต่ก็ยังมีนักเรียนวันรุ่นบางคนไม่เชี่ยวชาญ ไม่สามารถดูดได้เพราะน้ำมักไหลจากปากลงสู่กระดาดฟอยล์ทำให้ไฟดับและของเสียหาย นักเรียนส่วนหนึ่งจึงหันมาใช้วิธีดูดผ่านน้ำแบบใช้ตัวผ่านน้ำแทน

2.1.2.2 วิธีดูดผ่านน้ำโดยใช้อุปกรณ์ “ตัวผ่านน้ำ” ในหมู่นักเรียนวัยรุ่นจะเรียกอุปกรณ์ที่เป็นภาชนะสำหรับให้ไอยาบ้าไหลผ่านนี้ว่า “ตัวผ่าน” หรือ “ตัวผ่านน้ำ” ซึ่งวิธีดูดยาบ้าด้วยวิธีนี้ จะให้ความรู้สึกคล้ายคลึงกันกับใช้วิธีอมน้ำ แต่สาเหตุที่หลายคนเลือกใช้วิธีตัวผ่านน้ำ เนื่องจากไม่ชำนาญในการอมน้ำ อมน้ำไม่เป็นเพราะเมื่ออมน้ำไว้แล้วจะต้องดูดไอยาบ้าทุกๆที่มีน้ำอยู่ในปากทำให้ต้องเกร็งไว้ตลอดเวลา หากหยุดดูดน้ำจะไหลออกจากปากแล้วทำให้ยาบ้าเสียหาย

“ใช้ตัวผ่านฯ อมไม่เป็น อมแล้วมันจะ มันต้องดูดตลอดห้ามหยุด หยุดมามันจะไหลเรื่อยๆ เลยอมนี้มันต้องเกร็ง กลัวน้ำจะไหลออกมา ตัวผ่านมันดีกว่า” (ตัน)

“ผมไม่เคยลองครับ อม่น้ำ เพราะอมไม่เป็นมันจะร่วงลงไปของแล้วเสียหมดครับ ร่วงลงเนื้อครับ แต่บางทีเขาจะมีตัวผ่านมาให้ ผมก็ใช้ตัวผ่านครับ” (พัน)

กล่าวได้ว่า “ตัวผ่าน” หรือ “ตัวผ่านน้ำ” นับเป็นอุปกรณ์สำคัญที่เพิ่มเข้ามาในการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นครั้งคราวซึ่งลักษณะของอุปกรณ์ชิ้นนี้ คือ ต้องเป็นภาชนะรูปทรงกระบอกหรือรูปทรงขวดที่สามารถใส่ น้ำลงไปได้ เช่น ขวดนมเมจิ ขวดดัชมิลค์ ขวดยาकुลท์ ตลอดจนภาชนะที่ทำด้วยแก้วต่าง ๆ เช่น หลอดทดลอง วิทยาศาสตร์ ขวดน้ำหอมเล็กๆ เป็นต้น

เมื่อได้ขวดรูปทรงกระบอกมาแล้ว นักเรียนวัยรุ่นจะเจาะด้านข้างให้พอเสียบท่อเล็ก ๆ เข้าไปในรูได้ ซึ่งหลอดนี้อาจทำจากหลอดยานัตถุ์ หรือถ้ากลัวเสียงอันตรายว่าจะถูกจับ (เพราะตำรวจรู้หลอดยานัตถุ์ก็คืออุปกรณ์ชิ้นหนึ่งของตัวผ่านน้ำ) ก็จะใช้ปากกาที่เป็นรูมาทำแทนหลอดยานัตถุ์โดยฉีกไฟให้โค้ง เสียบเข้าไปในรูข้างขวด ให้ข้างหนึ่งจุ่มอยู่ใต้ระดับผิวน้ำในขวดเล็กน้อยส่วนด้านนอกทำให้ปลายหลอดโค้งงอ ลงเพื่อ “ไล่จับมังกร” หรือโยยาบ้าที่ลอยขึ้นมาจากการถูกไฟเผาในเรือ (กระต่ายฟอยล์)

“อยู่ที่โต๊ะ (สนุกเกอร์) เขาจะแข่งกัน จะแข่งโชว์กันเลย (มีรูปแบบที่ทำไว้ครับ ใช้อะไรทำบ้าง) มีหลอดแก้ว ขวดยาकुลท์ มันเป็นขวดที่ทำได้ทุกอย่าง ถ้าขวดแก้วต้องใช้ความประณีตเจาะ บางทีนานเลย เพราะเคยเจาะ ถ้าปกติก็จะเอาตะปูฉีกไฟพอประมาณมันต้องไม่ให้อากาศเข้าไปด้วย มันต้องอุดแล้วเสียงไม่ดัง เก็บเสียงพูดง่าย ๆ บางทีอุดไปเสียงดังโป๊ก ๆ อย่างนี้ไม่ดี มีอากาศเข้าไป แรงอากาศ ถ้าเป็นขวดกลม ๆ มีคอขวด มันจะหมุนมันวนเลยคว้น ถ้าเป็นท่อแบบกระบอกขึ้นพรวดทีเดียว” (ตัน)

“ใช้แก้วครับ แก้วในห้องวิทยุ ถ้วยควยาว ๆ ครับ เอาไฟลงตรงแก้วให้มันเป็นรู แล้วก็หลอดยานัตถุ์ รอกให้มันเย็นครับ แล้วก็มียางเสียบข้างบนสำหรับอุด” (โย่ง)

“ผมมี 3 ตัวครับ มีพลาสติก 2 แก้ว 1 ใช้ขวดอะไรก็ได้ บางทีขวดยาकुลท์ ดัชมิลล์ ขวดเล็กๆ แล้วก็มียางหลอดยานัตถุ์ บางทีก็หลอดยานัตถุ์มันงอมาก เราก็ตัดเอาเอง บางทีเราก็เอาชาบูโรสแซงเข้าไปแล้วหมุนให้มันกลม ๆ แล้วเอาหลอดยานัตถุ์ใส่เข้าไป ตัดให้เหลือแค่นี้ครับ ให้มันเล็ก บางทีก็หลอดมันใหญ่ใช้ไหมครับก็ตัดให้มันเล็ก ผมไม่ชอบยาว ๆ เก้งก้าง บางทีผมไม่พกแก้วหรือพกแต่กล่อง (ไม่พกขวดแก้ว พกเฉพาะหลอดยานัตถุ์) พกไปซิมอร์ไรค์ก็พกไป ถ้าอยากจะดูบ๊มไหนก็แะบ๊มนั้น ซื่อดัชมิลล์ขวดแล้วเจาะ เอาไฟแชคเจาะเข้าไป ลงแล้วก็ใส่กล่องยานัตถุ์เข้าไป” (อเนก)

จากการศึกษาพบว่า ตัวผ่านน้ำนี้มักทำให้เกิดปัญหาในการพกพาอยู่บ่อย ดังนั้นหากนักเรียนวัยรุ่นคิดว่าจะเจอตำรวจก็จะไม่เสียดายทิ้งไปแต่หากคิดว่าปลอดภัยก็จะเก็บไว้ใช้ครั้งต่อไป

“ใช้เสร็จไม่ทิ้งครับ เก็บไว้ล้างให้สะอาด แต่พอเห็นตำรวจมาก็ไม่เสียดายหรอกแค่ 6 บาท ทั้งเลยกล่อง เพราะกล่องยานัตถุ์ก็ซื้อเอาตามร้านขายยากล่องอย่างเดียว 6 บาท ขวดดัชมิลค์ก็ 6 บาท ก็เป็น 12 บาท บางทีทำมีที่จับจับมั้ง อะไรมั้ง” (อเนก)

ในกรณีที่มีการประดิษฐ์ตัวผ่านน้ำจนชำนาญก็อาจพัฒนาไปใช้วัสดุที่มีความยากทำหาความสามารถยิ่งขึ้น และประดิษฐ์ให้สวยและใช้งานได้ดียิ่งขึ้น เพราะในหมู่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบผ่านน้ำแล้วคุณลักษณะของตัวผ่านน้ำสามารถบอกถึงระดับความเป็น “รุ่นใหญ่” ของการเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้

เอนก
คือว่าใครที่เป็นแบบเขาเรียกว่า รุ่นใหญ่ พวกรุ่นใหญ่ใคร ๆ ก็รู้จัก ถ้าทำแบบของกระจอกคงไม่ดีถูกว่ากระจอก ว่าสมอมมีแค่นั้นแหละ เล่นแค่หลอด คือว่าเราต้องพัฒนาด้วย คือว่าต้องหาอะไรมาประดิษฐ์ บางทีผมก็ใช้แบบ ไปห้างซื้อแก้วมา ขวดแก้ว แบบพวกบีกี่ใส่พวก ไอ้หลอดของวิทยาศาสตร์นี่ครับ ซื้อมาเจาะตกแต่งเอง เจาะให้ทะลุ ซื้อมา 2-3 ขวด เจาะเองแล้วก็เอากาวแปะทำเป็นรูปทรงต่าง ๆ บางทีก็ขึ้นบางทีก็ไม่ขึ้น บางตัวก็ไม่ขึ้น

- บางที่แบบมันจะมีเป็นระดับๆ ว่าตัวไหนดี ตัวไหนไม่ดีทุกคนทำได้หมด ก็ต้องหงายเอา
ด้านนี้มาอมแล้วก็เป่า เป่าขึ้นไป แล้วนี่ก็ปิดหัวไว้ แล้วลอง ถ้ามันดังตึ๊ดๆไป มันจะลั่น
กึกๆๆๆนั่นล่ะดี ถ้ายังเหมือนเดิมไม่ดี ถ้าเป่ามันจะเบากว่าเดิมนั่นคือดีครับ
- ผู้สัมภาษณ์ เป็นนักประดิษฐ์ว่านั่นแหละ แล้วได้ข้อสรุปว่าอันไหนดีที่สุดครับ ขณะนี้ที่ถูกต้อง
เอนก ขวดแก้ว ขวดแก้วดีที่สุด ถ้าเป็นหลอดขอให้มันเป็นแก้วถึงดีที่สุด เพราะว่าหลอดแก้วเล่น
แล้วซี่งไม่ติด ไซ้ไหมอะ มันจะมีผงของมันอยู่เล่นแล้วจะไม่ติด
- ผู้สัมภาษณ์ ไม่ติดนี่คืออะไรครับ
เอนก มันจะไม่ติดหลอดแก้วครับ ถ้าเป็นกระดาษจะมีซี่ติดด้วย แล้วเวลาดูไปมันจะขมอีกต่าง
หาก แล้ว همینด้วย แล้วแก้วนี้ไม่ติดอะไรเลย เล่นยังงี้ไปก็ผ่านวัดเข้าไปในหลอดมันก็
เกาะยากอันนี้พอจะลั่นครับ(วาดรูปสาธิต) นี่มา เอาไฟลน เมื่อเวลาละลายขึ้นไปด้านนี้
ตลอด 3 ด้าน ก็เหมือนด้านนี้เข้ามาด้านนี้ (ซ้าย) ด้านนี้ (ขวา) แล้วก็ตรงกลางคือหลอด
แก้วดีนะครับ ถ้าเป็นหลอดธรรมดา มันจะขึ้นแค่นี้ ด้านเดียว หรือไป 2 ด้านเป็นแฉกส่วน
มากนี่เข้าเป็นสามเหลี่ยมก็คือหลอดแก้วดี
- ผู้สัมภาษณ์ หมายถึงเข้าอันนี้ด้วยไซ้ไหม
เอนก ครับผม
- ผู้สัมภาษณ์ มันก็เข้าหมดเลย ไม่เสียหายไปที่อื่น
เอนก ก็บอกว่าเวลาดูดู เสพไซ้ไหมครับมันจะเข้าไปหมดเลย มันจะไม่ไปทางอื่นทางใดเลยอะไร
เลย
- ผู้สัมภาษณ์ ไม่เสียของ
เอนก ครับผม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิธีการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้แบบเป็นบางครั้งนั้น ไม่นิยมวิธีการกิน
เพราะรู้สึกไม่มัน และเห็นผลช้า แต่นิยมใช้วิธีการดูดซึ่งประกอบด้วยวิธีการดูดแบบธรรมดา และวิธีการดูด
แบบผ่านน้ำซึ่งทั้งสองวิธีนี้ให้ผลใกล้เคียงกันเพียงแต่นักเรียนผู้ใช้แบบผ่านน้ำจะรู้สึกได้ว่า ให้ความรู้สึกมันกว่า
ได้รสชาติที่นุ่มกว่า

2.2 สถานที่ และบุคคลในการร่วมใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง สถานที่ที่นักเรียน
วัยรุ่นเลือกใช้ยาบ้ายังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้ยาบ้าครั้งแรก กล่าวคือ เป็นสถานที่ที่มืดซิด ปราศจาก
บุคคลทั่วไปพบเห็นพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตน แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ จากที่ส่วนใหญ่เคยติด
ตามเพื่อนไปใช้ในสถานที่ที่เพื่อนพาไปในครั้งแรกเท่านั้น ก็มาเริ่มเป็นผู้เลือกสถานที่ด้วยตนเอง เช่น นำกลับ
มาใช้ที่บ้านของตนเองคนเดียว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการใช้ร่วมกับเพื่อนทำให้ตนเองได้รับปริมาณยาบ้า
น้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะต้องแบ่งให้กับเพื่อนๆร่วมใช้ด้วย

“แบบหลัง ๆ ผมแบ่งซื้อครึ่งหนึ่งกลับมาดูดบ้าน ซี้เกียจร่วมวงแล้วเพื่อนแถมหมด” (เอ)

สถานที่ภายในบ้านที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกใช้คือ ใช้ในห้องนอน ห้องน้ำ หรือห้องชั้นบนอาคารที่ไม่มีผู้
ใดพบเห็นการใช้ยาบ้าของตน ดังรายการนี้ตัวอย่างหนึ่ง อาศัยอยู่กับพ่อแม่และพี่น้องอีก 2 คน ในช่วงเวลา
กลางวัน พ่อแม่จะทำงานค้าขายอยู่ชั้นล่างของอาคารทาวน์เฮ้าส์ เมื่อถึงเวลาเย็นพ่อแม่จึงจะขึ้นมาชั้นบน เมื่อ
นักเรียนวัยรุ่นเริ่มติดใจในรสชาติของยาบ้าแล้ว จึงนำกลับมาใช้คนเดียวที่บ้าน และสถานที่ใช้ คือ ห้องนอน
ชั้นบนซึ่งเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยต่อการใช้ และไม่มีเพื่อนๆมาร่วมแบ่งใช้ด้วย

“วันหลังก็ เริ่มเอาคนเดียว กลับไปที่บ้าน เล่นบนห้องนอน ห้องนอนของตัวเองคนเดียว..บ้านเป็น ทาวน์เฮ้าส์ 4 ชั้น พ่อแม่ตอนเย็นๆ เขาจะอยู่ข้างล่าง พอมืดเขาค่อยขึ้นข้างบน” (แมน)

อย่างไรก็ตามในบางกรณีการใช้อยาในในห้องนอนก็ยังถือว่ามีความปลอดภัยไม่เท่ากับการใช้ในห้อง น้ำ เพราะห้องน้ำมีตึกติด เกือบเสียง เกือบกลิ่น และมีความเป็นส่วนตัวมากกว่า ดังนั้นในนักเรียนวัยรุ่นบางคนที่ไม่ใช่ห้องนอนของตนเองที่มีตึกติดจึงกำหนดเลือกสถานที่ที่จะทำให้ตนสามารถใช้อยาได้อย่างปลอดภัยโดยการเลือกใช้ในในห้องน้ำ เพื่อเป็นการป้องกันการถูกจับได้ของตน

“ตอนเล่นก็รู้สึกกลัวครับ กลัวเขาจะจับได้ครับ (กลัวแล้วทำยังไงครับ) ก็เล่นในห้องน้ำ ..ห้องน้ำที่บ้านครับ เพราะไม่มีใครเห็นครับ” (แมน)

นอกจากการใช้อยาในบ้านของตนเองคนเดียวแล้ว จากการศึกษาพบว่า นักเรียนยังนิยมใช้ที่ โรงเรียน บ้านเพื่อน และสถานบริการอื่นๆ ที่เอื้อต่อการใช้อยาได้ดังเช่น โต๊ะสนุกเกอร์ เป็นต้น ซึ่งสถานที่ต่างๆ เหล่านี้จะมีลักษณะร่วมที่พิเศษที่ต้องปลอดจากการพบเห็นของบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในการใช้อยาของตนเอง

ผลอันเกิดจากการใช้อยาแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

เนื่องจากการใช้อยาแบบเป็นบางครั้งมีลักษณะแตกต่างจากการใช้ครั้งแรก และการใช้แบบเป็นประจำคือนักเรียนมักมีพฤติกรรมการใช้อยาตามโอกาสที่ตนเองสามารถเข้าถึงยาได้ โดยอาจจะมีการใช้ต่อเนื่องกันหลายวันแล้วหยุดไป และกลับมาใช้ซ้ำอีก หรือหยุดบ้างใช้บ้างตามเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้ ด้วยพฤติกรรมการใช้ดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดความแตกต่างกับการใช้ครั้งแรก คือ ตรงที่ก่อให้เกิดอาการติดยาทางใจ (psychological dependence) มากขึ้น แต่ก็ยังแตกต่างจากการใช้แบบเป็นประจำตรงที่ยังไม่เกิดอาการติดยาทางกาย (physical dependence) ที่จะทำให้เกิดอาการขาดยา (withdrawal symptoms) เท่าใดนัก

ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการศึกษาที่พบเกี่ยวกับ ผลอันเกิดจากการใช้อยาแบบเป็นบางครั้ง ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ผลที่เกิดขึ้นกับทางร่างกาย
2. ผลที่เกิดขึ้นกับทางจิตใจ

1. ผลที่เกิดขึ้นกับทางร่างกาย ผลของยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้อยาแบบเป็นบางครั้งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงยาออกฤทธิ์ และช่วงยาหมดฤทธิ์

1.1 ช่วงเวลายาออกฤทธิ์ เนื่องจากยาเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้ว ฤทธิ์ของสารในกลุ่มแอมเฟตามีนจะกระตุ้นระบบประสาท sympathetic nervous system ดังนั้นจึงทำให้อัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น ความดันเลือดสูงขึ้น หลอดเลือดขยายตัว หลอดลมขยายตัว และด้วยฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกาย ดังกล่าวนี้นี้จึงทำให้ร่างกายกระฉับกระเฉง อาการเหนื่อยล้าหายไป ทำให้ไม่วังงและไม่อยากรับประทานอาหาร กลุ่มอาการดังกล่าวนี้ นักเรียนวัยรุ่นเรียกว่า “ติด” ซึ่งมาจากคำว่า “มัวติด”

“รอบสองนี่ก็ติดติดขึ้น ก็อึดไม่กินข้าว ไม่วังงนอนเลย หลับประมาณตีหนึ่งตีสอง ก็เอาเกมมาเล่น ดูทีวี” (โอม)

“มันก็มีแรงเยอะครับ สนุกครับ อยู่บ้านนี้ก็จะถูกบ้าน ทำความสะอาดบ้าน จะทำแบบละเอียดเลยละครับ (ทำความสะอาด ทำละเอียดแล้วเรายังคิดถึงสิ่งที่เราทำอย่างนั้นครับ) ก็ไม่ได้คิดถึงอะไรครับ มันก็ดีกว่าอยู่เปล่าๆ ก็ทำงานครับ มีแรงเยอะดี” (กอล์ฟ)

การออกฤทธิ์ของยาบ้านี้จะนานมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้และระยะเวลาที่ใช้ และยาจะหมดฤทธิ์ลงเมื่อร่างกายขับออกทางปัสสาวะ โดยที่ถ้าปัสสาวะเป็นกรด ยาบ้าจะถูกขับถ่ายออกจากร่างกายเร็วกว่าเมื่อปัสสาวะเป็นด่าง และเมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ลงก็จะก่อให้เกิดอาการต่างๆทางร่างกายดังกล่าวถึงต่อไปนี้

1.2 ช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ เมื่อร่างกายค่อยๆขับยาบ้าออกจากร่างกาย ฤทธิ์ของยาบ้าก็จะค่อยๆหมดลง ซึ่งจะก่อให้เกิดอาการที่นักเรียนวัยรุ่นเรียกว่า “อ้อ” ได้แก่ ความรู้สึกเหนื่อย ไม่มีแรง นอนไม่อยากลุก เมื่อย และง่วงนอน แต่ก็สามารถรับประทานอาหารได้ไม่ค่อยแตกต่างจากการใช้ครั้งแรก แต่ก็มีอาการแตกต่างจากการใช้จนเป็นประจำ กล่าวคือ ร่างกายยังไม่มีอาการเปลี่ยนแปลงมากถึงขั้นมีอาการขาดยา (withdrawal symptoms) ที่เกิดจากการติดยาทางร่างกาย (physical dependence) กล่าวคือ แม้เมื่อตนเองไม่ได้ใช้ยาบ้าก็ไม่เกิดอาการเจ็บปวดทาง ร่างกายอย่างรุนแรงแต่อย่างใด

“อยาก ไม่มีแรง อยากจะไปเอาของ แต่ไม่มีเงิน ก็นอนไม่อยากลุก ไม่ได้ทำอะไร” (โอม)

“รู้สึกเหนื่อย เมื่อย เมื่อยช่วงหลัง ไม่มีแรง ก็รู้สึกว่ามันง่วง แล้วก็อยาก ก็ถามเพื่อนว่าวันนี้เอาของมาเปล่า เพื่อนก็บอก วันนี้ลืมวะ ไม่ได้เอามา เราก็เฉย บอกว่าหิวข้าว บอกว่าเฮ้ยไปกินข้าวกัน ก็ไปกินข้าวบ้านเพื่อน” (ชิน)

“หลบตำรวจแล้วไปอยู่บ้านเพื่อน แล้วก็บ้านเพื่อนมันไม่ได้ใช้ยา เราไม่มีเงิน ขอยืมเพื่อนรุ่นพี่ก็ได้ประมาณร้อยสองร้อย เราก็ไม่มีเงินใช้เขาด้วย แล้วก็ไม่มีที่อาศัย ก็เลยไม่ยืม ก็เลยไม่เล่น เพื่อนมันก็หาข้าวหาปลาให้เรากิน ร่างกายก็เมื่อย อยากนอน แล้วตอนหลังมาก็คิดว่า เฮ้ยอยู่ที่นี้ไปสักพักปรับปรุงตัวเอง แล้วกลับบ้านไปแล้วค่อยขอเงินแม่มาเสฟอีกก็ได้ ก็เลยหยุดไปพักหนึ่ง (ตอนหยุดนั้นเป็นยังไง) ก็เมื่อยมั้ง เพลียมั้ง จากผอมก็อ้วนขึ้น ไม่เจ็บไม่ปวด” (ตอง)

2. ผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจ ฤทธิ์ของยาบ้าส่งผลต่อจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นในระหว่างการเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง 2 ช่วงเวลาเช่นเดียวกัน คือ ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ และช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์

2.1 ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์จะทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความรู้สึกดี ทำให้อารมณ์ดีขึ้น เกิดอาการเบิกบาน มีความสุข มีความกระตือรือร้นมากขึ้น มองมองแจ่มใส มีความรู้สึกอยากทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นความหมายในทางบวก และเกิดความรู้สึกดีใจในรสชาติ ติดใจในกลิ่น และติดใจในอาการดีที่เกิดขึ้นในการรับรู้ของตน ซึ่งผลตอบสนองดังกล่าวนี้ เป็นแรงดึงดูดให้นักเรียนวัยรุ่น “อยากเล่น” อีก

“หมายถึงว่า พอมันเข้าไป มันชัก 10-15 วินาที มันกระตุ้นให้แบบเราตื่นตัวและแบบมีอารมณ์ในการเรียนอยากเรียนมาก มีการบ้านเอามาเถะหนูทำเอง ขยันอยากจะทำบริการ ปากอยากจะทำพูดพรั้งๆ ทั้งที่ไม่มีความอะไรน่าจะพูดมากมายก็พรั้งอยู่นั้นแหละ ก็อยากพูดคุยสนุกสนานเฮฮา มีอารมณ์ในการเรียน” (อ้อย)

2.2 ช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นจะมีความรู้สึกหงุดหงิด เบื่อ เซ็ง อารมณ์ไม่ดี และเกิดความรู้สึก “อยากได้ยาบ้าอีกครั้ง” (craving) ซึ่งอาการดังกล่าวนี้จะเกิดรุนแรงยิ่งขึ้นในรายกรณีที่มีการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งที่เป็นเวลานาน และก่อให้เกิดอาการติดยาทางใจ (psychological dependence) โดยในบางรายทำให้เกิดความรู้สึกซึมเศร้าเนื่องจากการขาดยา (withdrawal depression) อย่างไรก็ตามอาการติดทางใจนี้จะไม่รุนแรงเท่ากับกลุ่มที่ติดยาอย่างเป็นประจำ

“เวลาไม่ได้ก็อยาก ก็รู้สึกหงุดหงิด เวลาไม่มีเงินซื้อ ก็กินแล้วก็นอน นอนแล้วกิน” (ภาพ)

“บางทีก็อยาก แต่เราต้องทำจิตใจให้เข้มแข็งด้วยไม่อยากไปยุ่งกับมัน” (พัน)

กล่าวอย่างสรุปได้ว่า ผลของยาบ้าที่เกิดขึ้นกับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งนี้ เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์จะทำให้ร่างกายจิตใจสดชื่น กระปรี้กระเปร่า มีแรงกระฉับกระเฉง มีความสุข อาการเหนื่อยล้าหายไป แต่เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ก็จะเกิดอาการหมดแรง อ่อนเพลีย ง่วงนอน หงุดหงิด ไม่อยากทำงาน และเกิดความรู้สึกอยากยา (craving) มากขึ้น แต่ไม่ถึงกับเกิดอาการขาดยาทางร่างกายที่รุนแรงแต่อย่างใด ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ผลของการใช้ยาบ้าแบบเป็นครั้งคราวนี้ ก่อให้เกิดการติดทางใจ แต่ยังไม่ถึงกับมีอาการติดยาทางร่างกาย อย่างไรก็ตาม ผลของยาบ้าที่เกิดขึ้นนี้ ได้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความคิดทั้งที่เป็นไปในทิศทางที่ต้องการเลิกใช้ และเป็นไปในทิศทางที่ตัดสินใจใช้ต่อไปซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงในบทที่ 6 ต่อไป

บทที่ 6

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

ตามที่ องค์การต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนได้กำหนดมาตรการเพื่อการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาให้กับนักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้า ผลของการใช้มาตรการของสังคมก็สามารถทำให้นักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นบางครั้งจำนวนหนึ่งถอนตัวจากการไชยาบ้าได้ อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่ามึนักเรียนวัยรุ่นอีกจำนวนหนึ่ง ยังคงดำรงการไชยาบ้าต่อเนื่องต่อไป และในที่สุดก็ได้ก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ไชยาบ้าอย่างเป็นประจำ

การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ (regular stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นผู้เคยไชยาบ้าในครั้งแรกแล้วมีการใช้ซ้ำเป็นบางครั้งจนในที่สุดได้มีพฤติกรรมการใช้ซ้ำเป็นประจำจนเกิดอาการเป็นผู้ติดยาบ้า ภาวะการติดยาบ้า หมายถึงการติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การติดทางกายคือ เมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจนระบบร่างกายปรับตัว และเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า ก็จะเกิดอาการงดยา หรือถอนยา ทำให้ต้องเสาะแสวงหายาบ้ามาเพื่อใช้ระงับอาการงดยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการไชยาบ้า เป็นความต้องการไชยาบ้าอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ

สำหรับในบทที่ 6 นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น ดังนี้

การปรับตัวทางสังคมก่อนเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

ความพยายามเลิกไชยาบ้าหลังจากการใช้แบบบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

เงื่อนไขที่เอื้อต่อการไชยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

ร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมของนักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นประจำ

ความพยายามเลิกไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อเป็นผู้ใช้แบบเป็นประจำ

การปรับตัวทางสังคมก่อนเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ยาบ้า ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผิดต่อกฎระเบียบของโรงเรียน ตลอดจนผิดต่อความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันของครอบครัว ดังนั้นบุคคลทุกฝ่ายจึงจับตามองว่า บุคคลที่ตนเองปกครองดูแลจะมีใครหรือไม่ที่เข้าไปไชยาบ้า ด้วยการมีระเบียบบรรทัดฐานดังกล่าว เมื่อ นักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นบางครั้งแล้ว จึงมีความระมัดระวังไม่ให้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนเป็นที่จับได้ของบุคคลที่จะเป็นภัยแก่ตนเอง โดยได้พยายามปิดบังซ่อนเร้น และหากลวิธีที่ปลอดภัยต่อการใช้ครั้งต่อไปมากขึ้น กล่าวคือ พยายามทำตัวให้เป็นปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งวิธีปฏิบัติที่นักเรียนใช้คือ การพยายามไม่เข้าบ้านผิดเวลา และเมื่ออยู่บ้านก็ทำตัวปกติ เพื่อป้องกันไม่ให้ใครรู้เรื่องการใช้ยาบ้าของตน ด้วยการปฏิบัติดังกล่าว นักเรียนวัยรุ่นที่ไชยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งจึงถูกจับได้โดยครอบครัวน้อยมาก ทั้งนี้เพราะนักเรียนวัยรุ่นสามารถปกปิดได้อย่างแนบเนียน จนพ่อแม่ไม่ทันสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงใดๆ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็น

เงื่อนไขความบกพร่องของบทบาทหน้าที่ครอบครัวที่สำคัญประการหนึ่งที่ไม่มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกวัยรุ่นซึ่งเอื้อต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าต่อไปของนักเรียนวัยรุ่นได้

“ก็กลับบ้านให้ตรงเวลา ไปช่วยพ่อแม่ทำทุกอย่าง ภูบ้าน ล้างจาน ทำการบ้าน (พ่อแม่ว่ายังไม่ล้าง) ครั้งแรกก็ชมว่าขยัน ก็ดีใจ (จริงๆเขารู้ไหม) ไม่รู้” (โอม)

“ตอนนั้นเราก็ไม่คลุกคลีมาก เราก็เอาไปเสฟ พอเสฟเสร็จเราก็เข้าบ้าน (พ่อแม่รู้ไหมช่วงแรกๆ) ไม่รู้ (ทำยังงัย) ผมก็ไม่ส่อพิรุณ เขาคงนึกไม่ถึงเพราะเด็กอยู่ ผมว่าที่พ่อแม่จะรู้ก็ที่โรงเรียนนี่แหละ จะรู้ที่โรงเรียน อยู่บ้านเนี่ยบางคนเป็นคนละคนเลย อยู่ข้างบางคนก็เรียบร้อย อยู่โรงเรียนก็อีกอย่างหนึ่ง” (เอ๋)

นอกจากความพยายามปรับตัวเมื่ออยู่ร่วมกับครอบครัวแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันการถูกจับได้เมื่ออยู่ที่โรงเรียน นักเรียนจะพยายามหลบซ่อน แอบใช้ตามห้องน้ำ หรือห้องเรียนที่ไม่มีคนทั่วไปพบเห็น และเวลาใช้ก็จัดเวรยามกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาบ้าด้วยกันคอยดูต้นทางเพื่อป้องกันไม่ให้ถูกจับได้ ด้วยการปฏิบัติดังกล่าวนี้ ช่วยให้นักเรียนวัยรุ่นรอดพ้นจากการถูกจับมาได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งยังไม่มีอาการติดทางกาย เป็นแต่เพียงติดทางใจแล้ว พฤติกรรมหนึ่งที่พบจากการศึกษา และเริ่มเป็นที่มาของการถูกจับได้ของนักเรียนวัยรุ่น คือ “การโดดเรียน” ซึ่งมีทั้งการหนีชั่วโมงเรียน แอบซ่อนลงมาใช้ยาบ้าในที่ลับตาต่างๆในโรงเรียน รวมทั้งหนีออกนอกบริเวณโรงเรียน เพื่อไปใช้ยาบ้าตามสถานที่ต่างๆ เช่น โต๊ะสนุกเกอร์ หรือบ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ด้วย พฤติกรรมดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงการละเลยต่อหน้าที่ และทำให้ครูอาจารย์เริ่มสังเกตและรับรู้ว่านักเรียนคนใดเป็นผู้มีพฤติกรรม “ขาดความรับผิดชอบ”

“ก็เริ่มไม่สนใจอะไร เกไปเลย โดดเรียน ก็ไม่คิดอะไรมาก ก็เสฟไปเรื่อยๆ ก็เสฟอย่างเดียว สนุกกว่าเรียน” (เอ๋)

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมการหนีเรียน หรือไม่รับผิดชอบในหน้าที่การเรียนมากขึ้น อาจารย์ที่โรงเรียนเริ่มใช้มาตรการตรวจจับโดยฟังเสียงมาที่นักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดปกติที่ขาดความรับผิดชอบในการเรียน และบ่อยครั้งที่นักเรียนถูกจับได้ และถูกให้เชิญผู้ปกครองมารับทราบถึงการใช้ยาบ้า รวมทั้งมีมาตรการให้เข้ารับการบำบัดรักษา ให้ดีขึ้นก่อนแล้วค่อยกลับมาเรียนใหม่

ด้วยมาตรการที่ทั้งครอบครัว และโรงเรียนสามารถตรวจจับการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งถูกจับได้ และถูกส่งเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา แต่ก็มีนักเรียนวัยรุ่นอีกส่วนหนึ่ง ที่ปฏิเสธการใช้ยาบ้าของตน และไม่ยินยอมเข้ารับการรักษา จากการปฏิบัติดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งพยายามเลิกใช้ยาบ้าได้ แต่อีกส่วนหนึ่งยังคงมีการปฏิเสธทั้งเรื่องการไม่ยอมรับว่าตนเป็นผู้ใช้ยาบ้า และปฏิเสธต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งเงื่อนไขของครอบครัวและโรงเรียนก็ไม่ได้มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพต่อการเข้าถึงจิตใจ และสามารถติดตามต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหลังนี้สามารถดำรงการใช้ยาบ้าของตนเองต่อไป

ผู้สัมภาษณ์ กอล์ฟเคยถูกจับไหมครับ

กอล์ฟ เคย เคยโดนอาจารย์จับได้ในห้องน้ำ อาจารย์ฝ่ายปกครอง กำลังเสฟกันอยู่ยังงี้ เขาขึ้นมาผมก็ให้คนดูต้นทางไว้คนหนึ่ง เพื่อนผมเป็นคนดูต้นทางตรงร่อง ดูไว้ เขาก็กลัวอาจารย์ เพราะอาจารย์คนนั้นดูด้วยครับ พวกผมอยู่ข้างในห้องน้ำ อาจารย์อยู่ข้างนอก เพื่อนผมที่อยู่ข้างนอกมั่วแต่ดูหนังสือไม่มองตลอดหันไปดูอีกที ก็เห็นอาจารย์ขึ้นกระไดมาแล้ว

ผู้สัมภาษณ์ ห้องน้ำอยู่ยังงัย

- กอล์ฟ แยกอยู่นอกตัวอาคาร เขาขึ้นกระไดมาไม่กี่ชั้น ขึ้นมาแล้วไล่เพื่อนผมไป ไม่ให้พูด เข้ามามีประตู่พวกผมยังไม่ได้เสฟเลยครับ กำลังลอกฟอยล์ พับหลอดแล้วของก็วางไว้ เขาก็เห็น
- ผู้สัมภาษณ์ อยู่กันกี่คนตอนนั้นในห้องน้ำ
- กอล์ฟ 5-6 คนได้ห้องเดียวกัน เข้าไปแบบไม่ได้ปิดประตู ลอกอะไร(กระดาษฟอยล์)เสร็จแล้ว เตรียมจะดูดแล้วครับ
- ผู้สัมภาษณ์ แล้วอาจารย์ทำยังไง
- กอล์ฟ อาจารย์เขาก็ให้เอาไฟแชค แล้วก็ยาถือไว้ แล้วก็เรียกออกมาหมดขึ้นฝ่ายปกครอง เชิญผู้ปกครองมา แต่ผมไม่กล้าให้ผู้ปกครองมา ช่วงใกล้ๆจะสอบจะปิดเทอมใหญ่แล้วตอนปลายภาค อีก 2-3 วันจะปิดเทอมแล้ว ผมเลยไม่ได้ให้ พอเปิดเทอมมาเขาก็ลืมหหมดแล้วอาจารย์ ผมก็ไม่ได้คิดอะไร ผมก็เสพมาเรื่อยๆ ไม่กลัว
- ผู้สัมภาษณ์ แล้วเสพที่ไหนยังไงครับ
- กอล์ฟ เสพที่ห้องน้ำ หลายครั้งครับ แบบโรงเรียนผมติดกันเยอะ ที่มานี่(ชื่อสถานบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดแห่งหนึ่ง)ส่วนน้อย เด็กมันไม่ยอมรับกันมันปากแข็ง

แม้โรงเรียนจะมีมาตรการติดตามดูแลเพื่อเป็นการป้องปรามการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียน แต่ด้วยการขาดความเอาใจจริงเอาใจอย่างต่อเนื่องในการบังคับใช้มาตรการการกำกับดูแล ทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถเข้าถึงจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นได้ทุกคนและทุกเวลา ทำให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งยังคงดำรงการใช้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การมีมาตรการความเข้มงวดในบางช่วงของทั้งโรงเรียน หรือครอบครัวดังกล่าวนี ก็ได้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งพยายามเลิกใช้ยาบ้า ซึ่งการเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบเป็นบางครั้งนี้ กล่าวโดยหลักการเกี่ยวกับการเลิกใช้แล้วถือว่าเป็นการเลิกที่ยังมีโอกาสกลับมาใช้ซ้ำได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อนักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาบ้าจนมีอาการติดทางใจแล้ว ฤทธิ์ของยาบ้าที่นักเรียนวัยรุ่นเคยสัมผัส สามารถกระตุ้นให้เกิดอาการอยากยา (craving) และมีโอกาสทำให้เกิดการใช้ซ้ำอีกได้ อย่างไรก็ตามในนักเรียนวัยรุ่น ผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถเลิกยาบ้าหลังจากใช้แบบเป็นบางครั้งได้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ได้ให้ข้อมูลและสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นความพยายามและความสามารถในการเลิกใช้หลังจากที่ตนเองได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาแล้ว ดังนี้

ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

เงื่อนไขที่มีผลต่อการเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งนี้ ประกอบด้วย ลักษณะสำคัญที่เกิดจากความสัมพันธ์ของสังคมใกล้ชิดตัวของนักเรียนวัยรุ่น 2 ประการ คือ

เงื่อนไขประการแรก ความเข้มแข็งของการควบคุมทางสังคมจากภายนอก ความเข้มแข็งของการควบคุมทางสังคมแบบนี้ เป็นความเอาใจจริงเอาใจและความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎระเบียบเรื่องยาบ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งในการควบคุมของครอบครัว และโรงเรียนที่ถือว่าเป็นสังคมที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ที่มีความไวต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนวัยรุ่น และสามารถล่วงรู้ว่ นักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้า และได้มีมาตรการต่างๆที่สามารถเข้ากำกับควบคุมไม่ให้นักเรียนวัยรุ่น

มีโอกาเข้าสู่สถานการณ์ที่มียาบ้าให้ใช้อีก เช่น เจื่อนไซด้านครอบครัว ได้มีการกำหนดเวลาเข้าออกบ้านอย่างเข้มงวดมากขึ้น มีมาตรการตรวจสอบและเฝ้าระวังไม่ให้เข้าไปเสพยา การห้ามไม่ให้คบหากับกลุ่มเพื่อนผู้ไชยาบ้าด้วยกันอีก การควบคุมเรื่องการให้เงินเพื่อการใช้จ่ายส่วนตัวให้น้อยลง รวมทั้ง มีการกำหนดบทลงโทษอย่างหนักเอาไว้หากพบว่าการเข้าไปใช้ซ้ำอีก นอกจากนี้ เจื่อนไซด้านโรงเรียนก็ได้มีมาตรการที่กำหนดเป็นกฎระเบียบเกี่ยวกับการฝ่าฝืนในเรื่องการไชยาบ้าไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากถูกจับได้จะต้องเชิญผู้ปกครองมาพบ ซึ่งการเชิญผู้ปกครองนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่เข้มงวดเกิดความกลัวมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวก็ได้กำหนดโทษเอาไว้แล้วเช่นกัน ดังนั้นด้วยการมีมาตรการดังกล่าวนี้ แม้จะเป็นการควบคุมจากภายนอกแต่ก็มีผลให้นักเรียนวัยรุ่นไม่กล้าเข้าไปเสพยาอีก และมีผลต่อความพยายามเลิกไชยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

เจื่อนไซประการที่สอง สังคมใกล้ชิดตัวสามารถปลูกฝังจิตสำนึกการควบคุมภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นได้ เจื่อนไซดังกล่าวนี้ เป็นความสามารถของสังคมใกล้ชิดตัวของนักเรียนวัยรุ่น เช่น บุคคลในครอบครัว ครูอาจารย์ในโรงเรียน หรือกลุ่มเพื่อน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือบำบัดรักษา ซึ่งรูปแบบการปฏิบัติจากกลุ่มทางสังคมเหล่านี้ ในนักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนจะได้รับแตกต่างกันไป แต่สาระสำคัญที่เหมือนกันคือการปฏิบัติของสังคมเหล่านั้นที่ได้ช่วยเหลือเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เป็นเจื่อนไซที่ช่วยเปลี่ยนความรู้สึกรู้จักคิด การให้คุณค่าความหมายใหม่แก่ชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น โดยใช้ความสัมพันธ์ที่เป็นไปในทิศทางของความรักความเข้าใจ คอยให้กำลังใจ และให้โอกาส มีการจัดเจื่อนไซใหม่ให้นักเรียนวัยรุ่นได้กลับมาพิจารณาย้อนมองดูประสบการณ์ชีวิตอย่างเข้าใจยิ่งขึ้น สามารถยอมรับความเป็นจริง มองหาคุณค่าความหมาย และ กำหนด เป้าหมายในชีวิต รวมทั้งช่วยเป็นกำลังใจ และช่วยเหลือให้นักเรียนวัยรุ่นมีการกระทำที่มุ่งไปสู่เป้าหมายนั้นโดยละเอียดต่อการย้อนกลับเข้าไปไชยาบ้าอีกครั้ง ซึ่งในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นที่สามารถซึมซับความคิด คุณค่าใหม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางนี้ได้ ก็ได้พยายามเลิกไชยาบ้า

ด้วยเจื่อนไซทางสังคมที่สำคัญสองประการดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดการรับรู้และให้ความหมายใหม่ต่อการเป็นผู้ไชยาบ้าของตน ซึ่งเป็นปัจจัยเจื่อนไซภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่สำคัญ และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจพยายามเลิกไชยาบ้าได้ในช่วงเวลาหนึ่ง ดังนี้

1. ความกลัวต่อความเข้มงวดของมาตรการควบคุมทางสังคมใกล้ชิดตัว การรับรู้ถึงความเข้มงวดของมาตรการควบคุมทางสังคมใกล้ชิดตัวนี้ เกิดขึ้นกับทั้งนักเรียนวัยรุ่นที่ยังไม่ถูกจับได้ และถูกจับได้แล้ว กล่าวคือ ในกรณีที่ยังถูกจับไม่ได้นั้น นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าการใช้ยาบ้าของตน เป็นสิ่งที่ขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมจึงมีความระมัดระวังไม่ให้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนเป็นที่จับได้ของบุคคลที่จะเป็นภัยแก่ตนเอง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการที่ตนมีความต้องการไชยาบ้า จึงทำให้ต้องแอบซ่อนหลบหนีทั้งจากเจื่อนไซของครอบครัว และหนีจากการเรียนเพื่อไปไชยาบ้า ซึ่งการหลบหนีนี้มีทั้งการแอบออกนอกบ้าน หรือหนีช่วงโมเรียน แอบซ่อนลงมาไชยาบ้าในที่ลับตาต่างๆในโรงเรียน รวมทั้งหนีออกนอกบริเวณโรงเรียนเพื่อไปไชยาบ้าตามสถานที่ต่างๆ เช่น ในสถานบริการต่างๆ หรือบ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ด้วย เป็นต้น ด้วยพฤติกรรมดังกล่าวนี้ทำให้อาจารย์เริ่มจับตามองและถูกรับรู้ว่าเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในสายตาของครูมากขึ้น และเริ่มใช้มาตรการตรวจจับมาที่ตนเองโดยเฉพาะ ด้วยการรับรู้ถึงความเข้มงวดของมาตรการป้องกันปรามดังกล่าว ทำให้นักเรียนรู้สึกกลัวอันเกิดจากประเมินความเสี่ยงว่ามีระดับสูงมากต่อการถูกจับ รวมทั้งเกิดความรู้สึกรู้สึกอึดอัดไม่พึงพอใจต่อการต้องต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ ในการเป็นผู้ไชยาบ้า นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงพยายามเลิกไชยาบ้า นอกจากนี้ ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ถูกจับได้แล้ว ยิ่งรู้สึกอึดอัด และมีความกลัวยิ่งขึ้นต่อการเฝ้าจับตามองจากสังคมนอกข้าง เพราะบุคคลแวดล้อมได้มีมาตรการที่เข้มงวดยิ่งขึ้น รวมทั้งมีมาตรการ

ลงโทษไว้อย่างรุนแรงหากคนไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นจึงไม่กล้าเสี่ยงที่จะเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำอีก และได้คิดพยายามเลิกใช้ยาบ้าเพราะกลัวการถูกลงโทษ

2. ความสำนึกผิดต่อพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตน การพยายามเลิกใช้ยาบ้าที่เกิดจากความสำนึกผิดต่อการใช้ยาบ้าของตนนี้ เกิดในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าถูกจับได้ ทำให้สถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของตนถูกเปิดเผย และบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตของตนมีโอกาสรับทราบ และเข้าร่วมรับรู้เหตุการณ์ที่ต้องช่วยกันดูแลบำบัดรักษา ในระหว่างการให้ความช่วยเหลือดูแลนี้ ความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลรอบข้าง ได้เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความรักความอบอุ่นของความใกล้ชิดกันมากขึ้น และหากเมื่อใดที่ตนมีความต้องการจะเข้าไปใช้ยาบ้าอีกก็เกิดสำนึกว่าจะทำให้คนที่ตนเองรักเสียใจ เพราะจากประสบการณ์เดิมที่เคยเห็นบุคคลเหล่านั้นร้องไห้เมื่อทราบว่าตนเองเป็นผู้ใช้ยาบ้า ได้ทำให้ตนเองรู้สึกผิดและเสียใจไปด้วยความสำนึกผิดต่อการใช้ยาบ้าที่ทำให้บุคคลที่ตนรักเสียใจจึงมีผลให้นักเรียนวัยรุ่นพยายามเลิกใช้ยาบ้า

“พอถึงวันเชิญผู้ปกครอง ก็มาคุยว่าจะเอาไปบำบัด คนที่มาคือแม่ครับ แม่เสียใจ ร้องไห้ แม่จะพาไปบวชครับ แต่ผมก็ไม่ได้ไป ก็เลยนอนอยู่บ้านเก็บตัวเขาไม่ให้ออกไปไหน ตอนนั้นเสียใจมากครับ ทำให้แม่ร้องไห้ ก็อยากจะเลิก ทำตัวดี สิ่งที่ทำให้เราอยากจะเลิกคือ แม่ ทำให้แม่เสียใจแล้วครอบครัวด้วย พวกยายร้องไห้ก็เลยอยากจะเลิก” (โหน่ง)

“เห็นแม่ร้องไห้ สงสารแม่ รู้สึกผิด สงสาร ก็อยากเลิก” (โอม)

นอกจากนี้แล้ว การที่ครอบครัวเข้ามาเอาใจใส่ด้วยการแสดงออกที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้รักและเข้าใจ เช่น คำพูดที่ว่า “เอาใหม่” ซึ่งหมายถึงการให้ออกาสและให้กำลังใจถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ช่วยให้ความตั้งใจที่จะเลิกใช้ยาบ้า อยากเริ่มต้นชีวิตใหม่ เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นของตนเองและของคนที่ตนรักต่อไป

“ใครจะไม่เอายังไงก็ช่าง แต่อาสะโกเขบอกว่าเขาเอา ยังไงมันก็มีสิทธิหาย คนเรารักษาได้ มันไม่ได้เป็นเอดส์ เขบอกว่ารักษาให้หายนะ เขาพูดชี้แนะแนวทางให้เห็นว่าเป็นอย่างไร ทำให้หนูปลดปล่อยเป็นตัวของตัวเอง ตอนนั้นหนูก็คิดได้เลย อยากเลิก” (อ้อย)

3. การรับรู้ว่ายาบามีผลเสียต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากความสัมพันธ์ จากสังคมใกล้ชิดที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความรู้สึกกลัวต่อมาตรการควบคุมทางสังคม และความรู้สึกผิดต่อการไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่สังคมคาดหวังแล้ว เงื่อนไขตัวยาบ้าเองยังได้มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนวัยรุ่นที่ทำให้กลัวต่อพิษภัยของยาบ้าและได้นำไปสู่การพยายามเลิกใช้ด้วย กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นมีการรับรู้ว่ายาบามีผลลบต่อร่างกายและจิตใจที่เมื่อหมดฤทธิ์ยาบ้าแล้วจะก่อให้เกิดอาการอยากยา รู้สึกหมดแรง อ่อนเพลีย ง่วงนอน หงุดหงิด ไม่อยากทำงาน และในบางครั้งมีอาการปวดศีรษะ และรู้สึกทรมานจิตใจ ด้วยอาการดังกล่าวนี้ นักเรียนวัยรุ่นได้ประเมินผลที่เกิดขึ้นว่าเป็นผลเสียที่อาจส่งผลกระทบต่อเนื่องระยะยาวไปสู่การทำให้อวัยวะทรุดโทรมและเกิดความผิดปกติทางจิตใจของตนได้ถ้าหากยังใช้ยาบ้าอยู่ต่อไป ดังนั้น ด้วยความคิดกังวลกลัวต่อการเกิดผลเสียที่จะมีต่อจิตใจ และร่างกายของตนจึงได้พยายามเลิกใช้ยาบ้า

“ก็ถ้าเราเลิกไม่ได้ก็ชักโหมลง ผอม ตาโป่งๆแก้มจะตอบ” (ชิน)

“เห็นคนแถวบ้านเขาล้มคลั่ง เขาทำท่าพูดอยู่คนเดียวว่ากลัวคนจะมาทำอะไรเขา หนูก็กลัว แล้วก็กลัว หนูก็เคยเป็นแบบกังวล วิตกกังวล ก็เลยกลัวว่าจะเป็นแบบเขา ก็เลยเลิกเล่น” (บี)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่เงื่อนไขทางสังคมใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นบางกรณีที่ได้มีความเข้มแข็งในการควบคุมดูแลจนทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกรงกลัวและไม่มีโอกาสเข้าไปใกล้ยาบ้าได้อีก ประกอบกับการมีความสามารถในการปลูกจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบตนเองจนทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความคิดคำนึงถึงความรู้สึก

ของบุคคลอื่นที่จะได้รับผลกระทบจากการใช้ยาบ้าของตนและเริ่มมองหาเป้าหมายที่เป็นคุณค่าของตนเองได้มากขึ้น พร้อมทั้งมีกำลังใจที่จะปฏิบัติเพื่อให้ถึงเป้าหมายนั้น ตลอดจนการที่นักเรียนวัยรุ่นเริ่มตระหนักถึงพิษภัยของยาบ้าที่จะเกิดขึ้นกับจิตใจและร่างกายของตนได้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งตัดสินใจพยายามเลิกใช้ ซึ่งกล่าวโดยหลักการของการเลิกใช้ยาบ้าสามารถกล่าวได้ว่าเป็นการชลอการใช้ซ้ำให้มีระยะเวลานานออกไปต่อการกลับมาใช้ซ้ำอีก ทั้งนี้เนื่องจากฤทธิ์ของยาบ้าที่มีผลทำให้เกิดอาการติดทางใจนั้น สามารถกระตุ้นให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความรู้สึกอยากยา (craving) ขึ้นมาได้อีกแม้ว่าจะมีการเลิกใช้ไปในระยะเวลาหนึ่งแล้ว ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเลิกใช้จากการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งนี้ เป็นความพยายามเลิกใช้ซึ่งสามารถเลิกได้ในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งอาจจะยาวนานตลอดไป หรืออาจจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการย้อนกลับมาใช้ซ้ำอีกเมื่อใดก็ได้หากบริบทเงื่อนไขต่างๆเอื้ออำนวยให้

เงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

แม้ว่านักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งจะสามารถพยายามเลิกใช้ยาบ้า แต่ก็ยังมีนักเรียนวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังคงดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าอยู่อย่างต่อเนื่องต่อไปจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำในที่สุด ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ และผลจากการศึกษาสามารถกล่าวได้ว่า ด้วยเงื่อนไขปัจจัยทางสังคมแวดล้อมบางประการที่ขาดความเป็นเอกภาพอย่างต่อเนื่องต่อมาในสังคมไทย ที่มีความไม่สอดคล้องกันอยู่ระหว่างกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในสังคมส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่รณรงค์ต่อต้านยาบ้า แต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมที่เป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่ายยาบ้าจนทำให้มียาบ้าแพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในเกือบทุกชุมชนที่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าจะสามารถหาซื้อได้ นอกจากนี้แล้วยังประกอบด้วยเงื่อนไขที่เป็นความบกพร่องของการกระทำบทบาทหน้าที่ของสังคมใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นทั้งที่เป็นครอบครัว โรงเรียน แม้กระทั่งกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติดีที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ได้อย่างสามารถเข้าถึงสภาพจิตใจและติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องต่อการให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนวัยรุ่นถอนตัวออกจากการเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้ ภาวะดังกล่าวนี้ได้เป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งยังคงดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ และทำให้กลายเป็นผู้ติดยาบ้าได้

ดังได้กล่าวมาในข้างต้นแล้วว่า สภาพสังคมใหญ่ในปัจจุบัน มีลักษณะการขาดความเป็นเอกภาพต่อการจัดการเรื่องยาบ้า โดยที่สังคมส่วนหนึ่งซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้อำนาจของรัฐในการจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้า โดยการรณรงค์ต่อต้านยาบ้าผ่านสื่อมวลชน และบังคับใช้บรรทัดฐานในการกำกับดูแลผ่านหน่วยงานของรัฐ ทำให้เกิดข้อจำกัดที่ไม่สามารถลงสู่การปฏิบัติจริงที่สามารถเข้าถึงจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างแท้จริงทุกคน ในอีกส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งอยู่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นมากกว่ายังมีลักษณะเป็นเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำได้ ซึ่งเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยเอื้อนี้ประกอบด้วย การที่มีกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นผู้ผลิต และมีกลวิธีในการจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงตัวนักเรียนวัยรุ่นได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งของการเป็นผู้ทำให้ยาบ้าแพร่ระบาดก็คือ กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ที่ได้ใช้ยาบ้าอยู่แล้วด้วยเช่นกัน ซึ่งในนักเรียนวัยรุ่นบางกรณีก็ได้เป็นทั้งผู้เสพ และผู้ขายด้วยในขณะเดียวกัน

นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขที่เป็นปัจจัยเอื้ออย่างยิ่งต่อการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำคือ สังคมใกล้ชิดตัวของนักเรียนวัยรุ่น ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อนวัยรุ่น และชุมชนและแวกวบ้าน ซึ่งทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำได้

สำหรับเงื่อนไขด้านครอบครัวนั้น สิ่งที่เป็นเงื่อนไขที่เป็นโอกาสให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาสูบแบบเป็นประจำต่อไปคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีความบกพร่องในการทำบทบาทหน้าที่ที่ดี กล่าวคือ ครอบครัวที่ขาดการติดตามกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่มีการสังเกตรับรู้ความเป็นไปของลูกวัยรุ่น จนเกิดช่องทางที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถปกปิดและแอบซ่อนพฤติกรรมการใช้ยาสูบในแต่ละครั้งของตนได้ นอกจากนี้ยังขาดความรู้ ความสามารถในการสื่อสารที่ดีที่จะให้คำปรึกษาหรือพูดคุยจนสามารถเข้าถึงจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่จะทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความตระหนักต่อเรื่องการใช้ยาสูบของตน และเกิดจิตสำนึกที่จะบอกความจริงเรื่องการเข้าสู่วัยสูบบุหรี่ และหาทางช่วยกันบำบัดรักษาเลิกจากการเข้าสู่วัยสูบบุหรี่ได้

เงื่อนไขด้านโรงเรียนที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการใช้ยาสูบของนักเรียนวัยรุ่นต่อไปประกอบด้วย การใช้มาตรการที่ขาดความเอาใจจริงเอาใจอย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องมาตรการบังคับใช้กฎระเบียบว่าด้วยเรื่องการใช้ยาสูบในโรงเรียน และมาตรการด้านการให้ความช่วยเหลือดูแล และการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมแก่นักเรียนวัยรุ่น ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้ยังขาดประสิทธิภาพที่เพียงพอต่อการเข้าถึงตัวและสภาพจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้กลายเป็นผู้ใช้ยาสูบแต่ละคน ทำให้ไม่สามารถยับยั้งการเข้าไปสู่วัยสูบบุหรี่ต่อไปได้ อย่างไรก็ตามสาเหตุส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะนักเรียนวัยรุ่นเหล่านี้จะพยายามหาทางหลบหลีกอยู่ตลอดเวลาเพื่อไม่ให้อาจารย์จับได้ และไม่พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดของตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนคาดหวังให้เป็น ยิ่งไปกว่านั้น ในบริบทของโรงเรียนยังถือว่าเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถหาซื้อยาสูบมาสูบได้เรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะ ด้วยความที่โรงเรียนขาดความสามารถในการเฝ้าระวังกำกับดูแลได้ตลอดเวลา ทำให้นักเรียนวัยรุ่นสามารถนำยาสูบเข้ามากระทำการซื้อขายกันในโรงเรียนได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เงื่อนไขของโรงเรียนที่ขาดความเข้มงวดเอาใจจริงเอาใจและขาดความสามารถในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นนี้ จึงเป็นเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าสู่การใช้ยาสูบต่อไปได้

“มาที่โรงเรียน คนขายเยอะเลย แบบเด็กนักเรียนเป็นเอ (เอเยนต์) เพื่อนกลุ่มเพื่อนอะไร เพื่อนใครรุ่นพี่ผมมาขายวันหนึ่งไม่ต่ำกว่า 10 ตัวครับ เข้าห้องน้ำนี่ต้องเจอแล้ว ยานี่นั่งดูตกกันเป็นแถว” (กอล์ฟ)

นอกจากนี้แล้วเงื่อนไขที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้าไปสู่วัยสูบบุหรี่เป็นประจำคือ เงื่อนไขกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นผู้ใช้ยาสูบ ทั้งนี้เพราะ พฤติกรรมการใช้ยาสูบของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อมีการเข้าสู่วัยสูบบุหรี่ต่อเนื่องมาระยะหนึ่งจนเกิดอาการติดยา ร่างกายและจิตใจขาดยาไม่ได้ เมื่อขาดยาจะมีอาการอยากยา และมีความผิดปกติเกิดขึ้นทางร่างกาย ทำให้นักเรียนวัยรุ่นจำเป็นต้องแสวงยาสูบมาใช้ มิฉะนั้นจะปรากฏอาการขาดยาหรือถอนยา ในระยะเวลาดังกล่าวนี้ กลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่เคยใช้ยาด้วยกัน หรือไม่เคยใช้ด้วยกันก็ตาม ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากต่อการเข้าไปใช้ซ้ำ เพราะเป็นแหล่งที่มาของการได้ยาสูบมาใช้ซ้ำ ซึ่งในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นผู้ใช้ยาสูบนี้ โอกาสที่แต่ละคนได้มาพบปะกันนักเรียนวัยรุ่นจะสามารถสังเกตและรับรู้ได้ว่ามีเพื่อนๆ คนใดบ้างที่เป็นคนใช้ยาสูบที่สามารถร่วมทุนเงินกันซื้อยาสูบมาใช้ด้วยกันได้ คนใดเป็นคนขายยาสูบ สถานที่ใดบ้างที่สามารถใช้ยาสูบร่วมกันแล้วรอดพ้นจากการถูกจับ เวลาใดบ้างที่ไม่เสี่ยง ซึ่งการได้ร่วมอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาสูบด้วยกันต่อไปนี้ได้เกิดการกระตุ้นซึ่งกันและกันให้มีการเข้าสู่วัยสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องต่อไป

“ก็เพื่อนที่โรงเรียนก็ยังเล่นเพียบเลย ก็แบบเวลามีของก็ไม่ทิ้งกันกันหรอก” (เต้ย)

นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนเอื้อต่อการเข้าไปสู่วัยสูบบุหรี่เป็นประจำคือ เงื่อนไขของชุมชนละแวกบ้านที่มีการแพร่ระบาดของยาสูบที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถหาซื้อด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเพื่อน กล่าวคือ ในขณะที่นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาสูบแบบเป็นบางครั้ง ในช่วงแรกของการเป็นผู้ใช้ยาสูบ บ่อยครั้งที่ได้ติดตามเพื่อนไปซื้อยาสูบในชุมชนที่ต่างๆ การกระทำดังกล่าวนี้ทำให้นักเรียนทราบแหล่ง

ขายยาบ้า และสามารถเข้าถึงแหล่งซื้อขายยาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาเพื่อน ดังนั้น บริบททางสังคมที่ทำให้ให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณสามารถเข้าถึงยาได้โดยไม่ต้องลำบากนักนี้ ทำให้เกิดโอกาสการเข้าไปใช้ ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำได้

"ไปซื้อแถวบ้านครับ แบบว่าไปหาเขาที่บ้านครับ ไม่ใช่เพื่อนผมนะครับ เป็นคนขายนะ เราก็เดินเข้าไป แล้วก็เรียกออกมา แล้วบอกเขาว่าเอากี่อัน ว่าเอาของกี่อัน พอเขายื่นให้เรา ก็ยืนดั่งให้เขารับ ของถูกครับ ครั้งแรกที่เพื่อนผมเสพไปเม็ดละ 60 ครับ แล้วมารุ่นผมมันเพิ่มขึ้นครับ เพิ่มขึ้นมา 80 แล้วมาตอนนี้ประมาณร้อยหนึ่ง ร้อยยี่สิบ มันขึ้นมาจากคนเสพเยอะ คนติดเยอะ" (กอล์ฟ)

กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

จากการศึกษานักเรียนวัยรุ่นผู้เข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ สามารถกล่าวได้ว่า สิ่งกระตุ้นที่สุดของการจูงใจให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าต่อไปคือ "อาการติดยาบ้า" ซึ่งภาวะการติดยาบ้านี้สามารถกำหนดให้นักเรียนวัยรุ่นลดภาวะการคิดใคร่ครวญต่อรอง และขาดการประเมินความเสี่ยงต่ออันตรายทั้งต่อมาตรการควบคุมทางสังคม และต่อพิษภัยของยาบ้าที่จะมาถึงตัว ซึ่งความรู้สึกลึกซึ้งที่นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความหมายใหม่เกี่ยวกับยาบ้าที่มีผลต่อการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมีดังนี้

1 การรับรู้ถึงอาการติดยาบ้า คือ ลักษณะที่เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาในระยะเวลาหนึ่งแล้ว และยิ่งเมื่อใช้นานวันเข้า ยาบ้าจะออกฤทธิ์ต่อร่างกายและจิตใจมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ร่างกายเริ่มเกิดอาการ "ดี้อยา" (tolerance) และนักเรียนจะมีความต้องการเพิ่มขนาดของยา และใช้น้อยขึ้น ยาจึงจะออกฤทธิ์เพียงพอเท่าที่ต้องการ และในช่วงนี้เองที่นักเรียนวัยรุ่นจะเริ่มพึงพอใจในฤทธิ์ของยาบ้าที่ทำให้เกิดกำลังวังชา ความสุข และสนุกสนาน ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการก้าวเข้าสู่ระยะการติดยาทางใจ (psychological dependence) นักเรียนที่อยู่ในขั้นการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้งนี้มักคิดว่า ตนเองไม่ได้ติดยาบ้า เพียงแต่ติดใจ จะเลิกเมื่อไรก็ได้ หรือถ้าหยุดใช้ก็ไม่เกิดอาการเช่นใดกับตนเอง แต่นักเรียนวัยรุ่นก็ยังกลับไปใช้อีก เพราะไม่สามารถหักห้ามใจได้ และด้วยความรู้สึก "อยากยา" (craving) ที่เกิดจากการใช้ต่อเนื่องมาในระยะหนึ่งนี้ นักเรียนวัยรุ่นก็จะเริ่มเข้าสู่ช่วงการติดยาทางร่างกาย (physical dependence) ซึ่งเป็นช่วงที่ร่างกายจะขาดยาไม่ได้ เพราะจะทำให้เกิดอาการขาดยา (withdrawal symptoms) ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นจึงต้อง ขวนขวายเพื่อให้ได้ยาบ้ามาใช้อย่างต่อเนื่องประจำ มิฉะนั้นจะเกิดความรู้สึกไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจ

"ชอบมัน หลงมัน ติดนิสัยต้องใช้ทุกวัน เจอไม่ได้ ชอบ เห็นต้องดูด ถ้าไม่ได้เล่นจะหนักมาก หลายชั่วโมงมากเลย เสาร์อาทิตย์นี้จะตื่นสายมากเลย อีกวันก็จะเริ่มเข้าที่แล้ว แต่มันก็ปวด เหมือนหลังมันจะหลุดออกมา ใจก็ลอย การรอคอยชักสองอาทิตย์สามอาทิตย์ มาช้าหน่อยจะช่วยได้ แต่ธรรมชาติถ้ามันได้ดูดไปแล้วมันจะทำให้คิดมาก คิดไปเรื่อย คิดว่าทำยังไงให้มีดังไปเอาอีก ใจไม่แข็ง คิดว่าเลิกได้ เวลาไม่มีดูด เวลาเปิดมาก็เอาอีกแล้ว ก็เห็นเขาซื้อกันและเพื่อนดูด กลิ่นมา กลิ่นมีปฏิกิริยาอย่างมาก บางทีทำให้ปวดท้องได้ และก็เพื่อนชวน เอาชี เคยมาก่อน แล้วจะเสียโอกาสได้ไง อยากทันที ดูดเลย" (ล้อม)

2 อาการอยากยาบ้าเป็นภาวะที่ควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก เนื่องจากการที่นักเรียนวัยรุ่นเริ่มมีอาการติดยาทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ เมื่อหมดฤทธิ์ยาได้ส่งผลให้เกิดอาการอยากยา (craving) มากขึ้น ภาวะอาการดังกล่าวนี้ มีอำนาจเหนือความสำนึกต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเข้าสู่สังคมในโรงเรียน และสังคมในครอบครัว ที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ามีไม่เข้าใจตนเอง ชอบที่จะตำหนิต

เตียน โดยไม่ให้ความสนใจแก่ตนเองอย่างแท้จริง ด้วยอาการอยากยาที่มีในจิตใจอยู่แล้ว ทำให้ไม่สามารถควบคุมจิตใจตนเองให้รับผิดชอบหน้าที่ในการเรียน หรือการช่วยเหลืองานของพ่อแม่ได้จนที่สุดนักเรียนวัยรุ่นก็ผละตัวออกมาเพื่อแสวงหายาบำมาใช้ต่อไป

“ลงเลยครับ อาจารย์คนไหนพูดไม่ถูกใจ ไม่เข้าหูผมลงเลยครับ ถ้าเจอไอเอ(เอเยนต์หรือคนขาย)ได้ก็ได้ ถ้าหาเอไม่ได้ก็ยังไม่วายไปเรียน กันนี่ร้อ” (โย่ง)

3 รับรู้ว่ายาบ้าปรับเปลี่ยนจิตใจและร่างกายตนได้ จากการที่นักเรียนวัยรุ่นได้สังเกตสภาพจิตใจและร่างกายของตนในช่วงที่ยาบ้าออกฤทธิ์กับช่วงที่ยาบ้าหมดฤทธิ์ ก็พบว่า เมื่ออยู่ในช่วงยาบ้าหมดฤทธิ์นั้น ตนจะมีใจที่ห่อเหี่ยว หงุดหงิด ไม่อยากทำอะไร อยากที่จะอยู่เฉยๆ เบื่อหน่าย เซ็ง ร่างกายก็อ่อนแอไม่มีเรี่ยวแรง นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ายาบ้าทั้งจิตใจและร่างกายเป็นทุกข์ เหมือนคนตายแล้ว จนอยากที่จะหลีกหนี ในขณะเดียวกันก็คิดถึงประสบการณ์ที่ตนเป็นสุขสนุกเมื่อใช้ยาบ้า จนที่สุดก็ได้ตัดสินใจใช้ยาบ้าซ้ำเข้าไปอีก และเมื่อยาบ้าออกฤทธิ์ จิตใจและร่างกายที่ห่อเหี่ยวก็เปลี่ยนเป็นกระปรี้กระเปร่า ยิ้มแย้ม อารมณ์ดี สภาพเช่นนี้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อยาบ้าว่าสามารถปรับเปลี่ยนจิตใจและร่างกายของตนได้ การที่สังคมรอบข้างบอกกล่าวว่าถ้าวัยรุ่นที่ติดยาต้องการมีชีวิตใหม่ที่ดีก็ควรเลิกจากการใช้ยาบ้า แต่นักเรียนวัยรุ่นกลับรับรู้และรู้สึกกลับกันว่า การใช้ยาบ้าทำให้ชีวิตฟื้นคืนมาได้จึงทำให้อยากเข้าไปใช้อีกเรื่อยๆ

“เขามักบอกว่าถ้าใจมันแฟบ มันจะห่อเหี่ยว มันก็นึกถึงยาเลย เพราะประสบการณ์เดิมเมื่อใช้ยาแล้วมันจะกระปรี้กระเปร่า อารมณ์ดี ใครพูดอะไรก็จะยิ้มแย้มได้ ถึงจะโดนดูโดนตาก็ยิ้มได้ แม่บ่นก็ไม่หงุดหงิดเพื่อนไม่สนใจก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าใจมันแฟบปั๊บ มาปั๊บเพื่อนพูดนิดเดียวหงุดหงิดผิดหู แล้วใจก็ห่อเหี่ยว ไม่อยากทำอะไร อยากนั่งมันเฉยๆ รู้สึกว่ามันเป็นทุกข์ อยากหลีกหนี นึกถึงคว้นนึกถึงกลิ่น นึกถึงการเพลินที่เกิดหลังจากใช้ ก็รู้เลยว่าประสบการณ์เดิมคือเมื่อใช้ยาปั๊บ ร่างกายที่อ่อนแอไม่มีเรี่ยวแรง จิตใจที่ห่อเหี่ยว เบื่อหน่ายเซ็งก็ฟื้นคืนมา ..อย่างไรงี้จะพูดเลยว่าเหมือนผมมีชีวิตใหม่ อดมา 3 วันเหมือนตาย และพอได้เล่นปั๊บเมื่อดูเดียวเท่านั้นเอง อันเดียวผมเหมือนมีชีวิตใหม่อีกครั้ง ถ้าเราฟังคือการมีชีวิตใหม่คือการเลิกจากมัน แต่นี่ได้มาเสพทำให้ได้ชีวิตใหม่” (ยิ้ม)

4 รับรู้ว่ายาบ้าปรับเปลี่ยนร่างกายเลิกละยาบ้ายาก การเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่นบ่อยครั้งที่นักเรียนเคยคิด และเคยลองพยายามเลิก แต่เนื่องจากฤทธิ์ของยาบ้ามีความรุนแรงมากเพียงพอต่อการทำให้ติดทั้งกายและใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ยังดำรงตนอยู่ในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นที่เป็นผู้ใช้ยาบ้าด้วยกัน การมีโอกาสดังกล่าวพบเห็นการใช้ยาบ้าของเพื่อนจึงมีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทั้งภาพกิจกรรมการใช้ และกลิ่นหอมของยาบ้าได้กระตุ้นทั้งร่างกายและจิตใจนักเรียนวัยรุ่นให้เข้าไปใช้อีก ดังนั้น ความพยายามเลิกดังกล่าวจึงมักไม่ได้ผล ทั้งนี้เพราะนักเรียนวัยรุ่นมีการรับรู้กับตนเองว่ายาบ้าและร่างกายของตนเลิกละยาบ้ายาก และมีความไม่เชื่อว่าตนเองจะเลิกได้ ความรู้สึกขัดเจนกับตนเองดังกล่าวนี้นี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นบอกกับตนเองว่าขอใช้ยาบ้าต่อเนื่องเช่นนี้ไปก่อน

“ขอเป็นแบบนี้ไปก่อนไม่ยอมเลิก คิดอยู่ทุกวันว่าจะเลิก แต่ทำไม่ได้ บางทีคิดว่าจะไม่ดูดเสียเฉยๆ ก็เป็นไปไม่ได้ไม่กินสองสามวันก็กลับมาเอาอีก เพราะตอนมันติดก็สบาย มีความสุข ชยัน ปลอดภัย ประมาทหนึ่งชั่วโมงติดสุดๆ ถัดมาก็เริ่มอ้อๆ งงๆ มึนๆ เห็นเขาสูบแล้วก็ อย่างเข้าไปในห้องน้ำนี่ เห็นเขาดูดกันเยอะดี ก็ตามเขาเลย เพื่อนบางทีมาชวนกันก็ไป เพื่อนมันก็มีส่วนดี เราก็อยากดูดมากกว่า เห็นเขาดูดอย่างเนี่ยเราหยุดไปเห็นเขาดูดกันเราก็อยากมั่ง รู้สึกต้องการอีก ไม่พอ” (ตัน)

“รู้สึกว่าเลิกไม่ได้ ก็พยายาม เห็นเพื่อนมันดูดกันก็อยาก เห็นเพื่อนดูดแล้วมันอยาก เลิกไม่ได้” (ชิน)

5 ความไม่เชื่อว่าตนเองจะมีความผิดปกติทางจิตจากการใช้ยาบ้า ในระหว่างการเป็นนักเรียน วัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องยาบ้าจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆซึ่งเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพิษภัยของยาบ้าว่าทำให้เกิดอาการทางจิต ทำให้คุ้มคลั่งทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายตนเอง จากภาพการเสนอข่าวดังกล่าวนี้ นักเรียนวัยรุ่นมักรับรู้ว่าเป็นความจริง และไม่เชื่อว่าจะเป็นอย่างที่สองที่สื่อมวลชนได้เสนอข่าวนั้น ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่า คนที่จะมีอาการทางจิตและมีพฤติกรรมก้าวร้าวดังกล่าวนั้น จะเกิดขึ้นได้กับคนที่ติดหนัก และเกิดกับคนที่ใช้ยาบ้าด้วยวิธีการกินเท่านั้น แต่การใช้วิธีการดูดที่เป็นที่นิยมใช้ในหมู่เพื่อนวัยรุ่นด้วยกันนี้จึงคิดว่าไม่เป็น รวมทั้งมีความเชื่อว่าการที่ใช้ยาบ้าแล้วไม่ได้หมกมุ่นอยู่คนเดียว แต่อยู่กับเพื่อนๆมากมายทำให้ร่าเริงด้วยกัน จึงทำให้ไม่เครียดไม่คิดมากไม่น่าจะทำให้บ้าคลั่งได้ และเพื่อนๆที่ร่วมใช้ด้วยกันก็ยังไม่เห็นว่าจะมีใครมีอาการดังที่ข่าวสารได้นำเสนอมา

"เคยได้รู้เรื่องจากข่าวมั้ง คิดมากก็คลุ้มคลั่งแบบที่ออกข่าว แต่พวกผมไม่เป็นถึงขนาดนั้น พวกนั้นติดหนักแล้วครับผมติดยังไม่หนัก พวกที่เป็นโดยมากกิน กินจะเป็นมากกว่าเพราะได้รับสารเยอะ ถ้าดูดนี้จะมีสารระเหยออกไปบ้าง บินไปมั้ง อีกอย่างอยู่กับพวกเพื่อนด้วย ร่าเริงด้วยกัน อย่างนั้นเขาก็อยู่คนเดียวแบบเครียดครับ ทำให้คิดมาก" (โหน่ง)

ด้วยความไม่เชื่อว่าตนเองจะมีอาการทางจิตที่เกิดจากการใช้ยาบ้า ทั้งนี้เพราะคิดว่าตนยังไม่ติดหนัก และคิดว่าการใช้วิธีการดูดไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดอาการดังกล่าว ประกอบกับการมีเพื่อนร่วมใช้มากมายที่ไม่มีใครแสดงอาการทางจิตให้เห็นชัดๆ ทำให้เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำได้

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาบางรายการพบว่า การรับข่าวสารจากสื่อก็ทำให้ตนเองรู้สึกกลัวว่าตนเองจะเป็นเหมือนอย่างที่เขาเสนอเหมือนกัน แต่ตนเองก็ยังใช้ต่อไปเพราะรู้สึกว่าตนเองติดแล้ว เลิกยาก ทั้งนี้เพราะอาการอยากยา (craving) มีความเข้มต่อความรู้สึกมากกว่า

"ผมดูดก็เมาไปวันๆ ไม่มีตั้ง ทะเลาะกับใครไม่มี ไม่มีการข่มขู่ เห็นข่าวเขาเมาแล้วจับตัวประกันหน้าต่าน่ากลัว นึกอยู่ทุกวัน มีข่าวอะไรผมก็นั่งดู ว่ามันน่ากลัว ยาเสพติดมันไม่ดีเลย แต่ก็อดไม่ได้ มันอยาก" (แยม)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาในระยะเวลาหนึ่ง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณภาพตนเองเริ่มมีอาการติดยาบ้า มีความอยากยามากขึ้นเมื่อร่างกายขาดยา และรับรู้ว่าอาการขาดยาที่ก่อให้เกิดความไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจเป็นเรื่องที่ตนเองไม่ต้องการให้เกิดขึ้น จึงต้องหายาบ้ามาใช้เพื่อระงับอาการขาดยานั้น นอกจากนี้ นักเรียนวัยรุ่นยังรับรู้ว่าการเลิกใช้ยาบ้า เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ยาก เพราะรับรู้ว่ายาบามีอำนาจเหนือการบังคับควบคุมให้สามารถเลิกใช้ได้ตามใจที่ตนต้องการได้และมีความติดกับตนเองว่าจะยังคงดำรงการใช้ต่อไปเรื่อยๆโดยไม่มีกำหนดที่ชัดเจนว่าจะเลิกเมื่อใด

จากที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่เกิดจากการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาในระยะเวลาหนึ่งจนทำให้เกิดการประเมินความรู้สึกกับตนเองว่า "มีความต้องการใช้ยาบ้าต่อไป" อย่างไรก็ดี เนื่องจากมีการดำรงตนอยู่ในเงื่อนไขทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่นในระหว่างการเป็นผู้ใช้ยาบ้ามีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้ความราบรื่นในการเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปมีความแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในเงื่อนไขที่มีความเข้มงวดกวดขัน ทั้งจากครอบครัว และโรงเรียนที่มีการใช้มาตรการเฝ้าระวังต่อการป้องปราม และตรวจจับการเป็นผู้ใช้ยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นบางคนถูกจับได้ และได้กลายเป็นผู้ที่ถูกรับรู้เปิดเผยทั่วไปว่าตนเองเป็นผู้ใช้ยาบ้า แต่ในอีกด้านหนึ่งของ

นักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในเงื่อนไขสังคมที่ยังไม่มีความเข้มงวดมากพอ และยังขาดประสิทธิภาพในกระบวนการเข้าถึงตัว จนสามารถจับได้ว่านักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นในอีกกลุ่มหนึ่งนี้ยังคงดำรงตนอยู่ในสังคมในฐานะเป็นผู้ใช้ยาบ้าที่ต้องแอบซ่อนใช้เพื่อไม่ให้สังคมจับได้ต่อไป

ดังนั้น ด้วยสถานภาพของการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งก็บางกรณีเป็นผู้ที่ถูกจับได้แล้ว และบางกรณีที่ยังถูกจับไม่ได้ จึงได้ทำให้เกิดเป็นรูปแบบการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เคยถูกจับได้ ดำรงตนเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างยอมรับว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม

การเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำในฐานะการเป็นนักเรียนวัยรุ่นผู้เคยถูกจับได้ และดำรงตนเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างยอมรับตนเองว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม หมายถึง นักเรียนวัยรุ่นที่เมื่อได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาได้ระยะหนึ่ง และยังคงดำรงการใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องต่อมา ได้ถูกสังคมจับได้ว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า และถูกตีตราว่าเป็นผู้กระทำผิดต่อกฎระเบียบของสังคม หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นผู้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นก็ได้ยอมรับสถานภาพดังกล่าวนี้และได้ดำรงการใช้ต่อไป

นักเรียนวัยรุ่นที่เข้าสู่การใช้ยาบ้าในรูปแบบนี้ มักเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในเงื่อนไขทางสังคมใกล้ชิดที่มีความเอจจริง และมีความเข้มงวดต่อการเฝ้าระวัง หรือมีการตรวจจับอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่สามารถจะปิดบังสถานภาพที่แท้จริงของตนได้ รวมทั้งนอกจากความเอจจริงของเงื่อนไขทางสังคมรอบตัวแล้ว การที่นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาบ้าที่มีความต่อเนื่องมาระยะเวลาหนึ่งซึ่งเริ่มมีอาการติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจแล้ว ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนิสัย และพฤติกรรมที่แสดงออกในการดำเนินชีวิตประจำวันที่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่ายจาก ครูอาจารย์ในโรงเรียน หรือบุคคลในครอบครัว เช่น การขาดความรับผิดชอบทั้งงานในบ้าน และงานในโรงเรียน มีพฤติกรรมการออกนอกบ้านมากขึ้น มีการหนีเรียน การขาดความรับผิดชอบในการทำงานส่งอาจารย์ ความขาดสมาธิในการนั่งเรียนในห้องเรียน ตลอดจนมีความเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัดเจน อาทิ รูปร่างที่ผอมลง ขอบตาดำ มีแววตาที่บางครั้งเหม่อลอย บางครั้งแข็งกร้าว และมีการสื่อสารที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงมากขึ้น

ด้วยมาตรการที่เข้มงวดของสังคมใกล้ชิดดังกล่าว ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงทั้งลักษณะนิสัย พฤติกรรม และรูปร่างไปอย่างชัดเจนของนักเรียนวัยรุ่น จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ถูกเพ่งเล็งเป็นพิเศษทั้งจากโรงเรียน และครอบครัว และในที่สุด โรงเรียนมักมีมาตรการในการตรวจจับทั้งในรูปแบบการเข้าถึงสถานการณ์ที่นักเรียนวัยรุ่นกำลังอยู่ในเหตุการณ์ที่ใช้ยาบ้า เช่น การเข้าจับนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังร่วมกันใช้ยาบ้าในห้องน้ำในโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีมาตรการตรวจสอบการเป็นผู้ใช้ยาบ้าโดยการใช้อุปกรณ์ชุดตรวจปัสสาวะจากกระทรวงสาธารณสุข เพื่อยืนยันการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นด้วย ส่วนมาตรการที่เป็นเงื่อนไขของครอบครัวนั้น โดยส่วนใหญ่จะสามารถรับรู้เรื่องการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นจากการสังเกตลักษณะนิสัย และรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งครอบครัวมีวิธีการที่จะเอาความจริงจากนักเรียนวัยรุ่นหลากหลายวิธี โดยมีรูปแบบตั้งแต่การใช้อำนาจบังคับให้สารภาพ ไปจนถึงการให้ความดูแลเอาใจใส่ และค่อยๆ ทะลอมถามถึงความจริงในเรื่องการเป็นผู้ใช้ยาบ้า และโดยส่วนใหญ่ในชั้นแรกนักเรียนวัยรุ่นมักจะไม่ยอมรับสารภาพโดยพยายามโกหกปิดบังความจริงเนื่องจากเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ อย่างไรก็ตาม ก็

ได้มีนักเรียนวัยรุ่นบางกรณีที่รับรู้่ว่า หากบอกความจริงแล้วก็ไม่เสี่ยงต่ออันตรายแก่ตนเองมากนัก จึงได้บอกความจริงแก่ครอบครัว

การถูกจับได้ว่าเป็นผู้ไชยาบ้านี้ ไม่ว่าจะถูกจับได้โดยโรงเรียน หรือครอบครัว ต่างก็มีผลให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดการรับรู้ต่อตนเองที่เปลี่ยนไปว่า ตนเองได้เป็นผู้ที่ถูกจับตามองจากบุคคลรอบข้างที่เปลี่ยนไป กล่าวคือ รับรู้ว่าคุณมองว่าเป็นบุคคลที่ไม่ดี มีพฤติกรรมที่กระทำผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคมที่บุคคลทั่วไปเขาไม่กระทำกัน และในบางกรณีที่ได้รับการปฏิบัติจากสังคมใกล้เคียงที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ามี ความรุนแรงต่อจิตใจจนเป็นอย่างยิ่ง คือ การถูกตีตราว่าเป็น "ชี้ยา" ด้วยการได้รับการปฏิบัติจากสังคมดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดการปรับตัวใหม่ มีความรู้สึกนึกคิดที่ค่อยๆเปลี่ยนไป และเริ่มยอมรับการกระทำของตนว่าเป็นชี้ยาตั้งแต่ที่สังคมได้ตีตรามาที่ตน ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อการเป็นผู้เบี่ยงเบนอาชีพ (career deviance) ของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ยอมรับสถานภาพการเป็นผู้เบี่ยงเบนของตนนี้ได้แล้ว ทำให้นักเรียนวัยรุ่นดำรงตนในฐานะการเป็นผู้ไชยาบ้าในสังคมต่อไปอย่างไม่ต้องหวั่นวิตกว่าจะมีใครมาทำอะไรได้มากไปกว่านี้แล้ว

นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นยังคงดำรงการไชยาบ้าอย่างต่อเนื่องต่อไป คือ การที่เมื่อนักเรียนวัยรุ่นถูกจับได้ สังคมใกล้เคียงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียน และครอบครัว ได้ปฏิบัติต่อนักเรียนวัยรุ่นในฐานะเป็นผู้ป่วยมากกว่าการเป็นอาชญากรหรือผู้กระทำผิดที่ร้ายแรงต่อสังคม ซึ่งโดยส่วนใหญ่ทั้งโรงเรียน และครอบครัวได้ขอความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อให้การดูแลบำบัดรักษาแก่นักเรียนวัยรุ่น ดังนั้น ด้วยการปฏิบัติจากสังคมใกล้เคียงดังกล่าวนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ ว่า มาตรการลงโทษเกี่ยวกับการเป็นผู้ไชยาบ้าของตนเมื่อถูกจับได้นั้นเป็นเพียงเรื่องการบำบัดรักษา หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นเรื่องที่ได้รับการกำกับดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ด้วยผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นนี้จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่ถูกจับได้โดยส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นเรื่องไม่น่ากลัวอย่างที่ตนเองเคยคิด กล่าวคือ หากถูกโรงเรียนจับได้ สิ่งที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงการเชิญผู้ปกครองมารับทราบ และพาไปบำบัดรักษาก็สามารถกลับมาเรียนต่อได้ ซึ่งในบางขณะแม้นักเรียนวัยรุ่นบางคนจะพยายามหลบหลีกและไม่ปฏิบัติตามก็ไม่พบว่าจะมีผลที่ร้ายแรงตามมาแต่อย่างใด รวมทั้งมาตรการการบำบัดรักษานั้น ในบางครั้งก็เป็นเพียงข้อกำหนดให้ได้รับการรับรองว่าได้ผ่านการบำบัดรักษาเท่านั้น แต่ขาดความจริงจังต่อการติดตามอย่างเข้มงวด ตลอดจนบรรยากาศการบำบัดรักษาก็ไม่ใช่เรื่องน่ากลัวแต่อย่างใด ด้วยความคิดที่ต่อรองกับตนเองว่า การลงโทษเป็นเพียงเรื่องของการดูแล ให้การบำบัดรักษา นักเรียนวัยรุ่นจึงสบายใจขึ้นที่จะใช้ต่อไป

รูปแบบที่ 2 ยังไม่ถูกจับได้ หากลวิธีหลบหลีกให้ปลอดภัยจึงลงมือใช้ต่อไป

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาในระยะเวลาหนึ่ง เจื่อนไขของตัวยาบ้าได้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองเริ่มมีอาการติดยาบ้า ซึ่งกล่าวโดยหลักการแล้ว การติดยาบ้า หมายถึง การติดทั้งทางร่างกายและจิตใจ การติดทางกายคือ เมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจนระบบร่างกายปรับตัว และเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่ร่างกายขาดยาบ้า ก็เกิดอาการงดยา หรือถอนยาที่ทำให้มีอาการเจ็บปวดทางร่างกาย ทำให้ต้องเสาะแสวงหายาบ้ามาเพื่อใช้ระงับอาการงดยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการไชยาบ้า เป็นความต้องการไชยาบ้าอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ ด้วยฤทธิ์ของยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายและจิตใจดังกล่าวนี จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเองมีความต้องการไชยาบ้าต่อไป

สำหรับรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ ถือว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้าที่ยังไม่เป็นที่ถูกจับได้จากสังคม การรับรู้ถึงการเป็นผู้ใช้ยาบ้านั้นนอกจากตัวนักเรียนวัยรุ่นเองและเพื่อนผู้ใช้ยาบ้าด้วยกันแล้วก็มีเพื่อนที่อยู่ใกล้ชิดเท่านั้นที่รู้ว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า แต่ยังไม่มีการถูกจับอย่างเป็นทางการและยังไม่ได้รับการปฏิบัติดังเช่นเพื่อนที่เคยถูกจับได้โดยทั่วไป ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงเกิดความกลัวอยู่ในใจว่าสักวันหนึ่งอาจจะโดนถูกจับได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ แม้จะมีความต้องการใช้ยาบ้าอยู่ต่อไป ก็จะมีการประเมินความเสี่ยงว่ามีความเสี่ยงสูงมากที่ตนจะถูกจับได้ ดังนั้นก่อนที่จะลงมือใช้ยาบ้าแต่ละครั้งจึงมีการกำหนดวิธีการที่รัดกุม ทั้งในเรื่องการซื้อหายาบ้า การเลือกสถานที่ใช้ การร่วมใช้กับบุคคลที่ปลอดภัยไม่เป็นสายสืบให้กับครูอาจารย์หรือบุคคลในครอบครัว

อย่างไรก็ตาม แม้นักเรียนวัยรุ่นจะได้กำหนดวิธีการที่คิดว่าปลอดภัยเพียงพอต่อการป้องกันความเสี่ยงจากการถูกจับได้ในการใช้ยาบ้าแต่ละครั้งแล้ว แต่นักเรียนวัยรุ่นก็ยังคงมีความกลัวอยู่ในใจว่าสักวันหนึ่งในอนาคตข้างหน้าตนอาจจะต้องถูกจับได้และจะต้องได้รับโทษจากการถูกจับได้นั้น ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นจึงเกิดความคิดใคร่ครวญต่อรองต่อมาเพื่อผ่อนคลายความไม่สบายใจเพื่อจะได้ใช้ยาบ้าต่อไปว่า แม้ว่าตนเองถูกจับเพื่อนที่ร่วมใช้ยาบ้าด้วยกันก็อาจจะถูกจับด้วยเช่นกัน ด้วยการให้เหตุผลกับตนเองดังกล่าวนี้นี้ ทำให้รู้สึกว่าการถูกจับก็จะมีเพื่อน ๆ ร่วมแบ่งเบาความรู้สึก หรือร่วมชะตากรรมเดียวกันด้วย และไม่รู้รู้สึกว่าตนเองจะดูแปลกแตกต่างไปจากเพื่อน ๆ ที่คบหากันในกลุ่มเพื่อนผู้ใช้ยาบ้าด้วยกันแต่อย่างใด

ดังนั้น ด้วยการรับรู้ต่อเงื่อนไขที่เป็นฤทธิ์ของตัวยาบ้าที่ทำให้นักเรียนต้องการใช้ต่อไปแล้ว ประกอบกับการกำหนดวิธีการที่ปลอดภัยต่อการถูกจับได้ และการให้เหตุผลต่อรองในใจจนเกิดความสบายใจต่อการใช้ครั้งต่อไปแล้ว นักเรียนวัยรุ่นก็ได้ดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำต่อไป

“ก็เพื่อนที่โรงเรียนก็เล่นกันเยอะ โดนก็โดนด้วยกัน ไม่เป็นไร” (ภาพ)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การให้ความหมายของนักเรียนวัยรุ่นหลังจากใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมาในระยะเวลาหนึ่งแล้ว นักเรียนวัยรุ่นได้รับรู้เกี่ยวกับร่างกายและจิตใจที่มีผลมาจากการใช้ยาบ้าว่า เมื่อร่างกายขาดยา ทำให้ตนเองรู้สึกอยากยายิ่งขึ้น ซึ่งอาการดังกล่าวนี้เป็นภาวะที่ทำให้ตนเองควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก และคิดว่าต้องอาศัยยาบ้ามาช่วยแก้ไข เพราะรับรู้ว่ายาบ้าสามารถปรับเปลี่ยนจิตใจและร่างกายของตนได้ ซึ่งทุกครั้งที่ได้ใช้ยาบ้าจะพบกับความสุข ความสดชื่น กระปรี้กระเปร่า จนที่สที่สุดรับรู้กับตนเองว่าทั้งจิตใจและ ร่างกายของตนเลิกยาบ้าได้ยาก จำเป็นต้องคิดแสวงหายาบ้ามาเสพต่อเนื่องเพราะไม่อยากทนต่อกลุ่มอาการขาดยา

อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อมาของนักเรียนวัยรุ่นนั้น ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ 2 รูปแบบ คือ เข้าสู่การใช้ยาบ้าในฐานะเป็นผู้ถูกจับได้แล้ว และเป็นผู้ที่ยังไม่ถูกสังคมจับได้ กล่าวคือ มีนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งได้ถูกจับได้โดยสังคมว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า และได้รับการบำบัดรักษา หรือการกำกับดูแลในฐานะนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ป่วย ทำให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อมาตรการการลงโทษในฐานะการเป็นนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าว่าเป็นเพียงการดูแลบำบัดรักษา ทำให้รู้สึกไม่เกรงกลัวต่อมาตรการลงโทษเท่าใดนัก นอกจากนี้ การที่เคยถูกจับได้และได้รับการตักเตือนว่าเป็นขี้นยาและตนเองก็ได้ยอมรับความเป็นขี้นยานั้นจึงทำให้ปรับตัวเป็นผู้ใช้ยาบ้าในฐานะเป็นผู้เบี่ยงเบนอาชีพต่อไปโดยไม่สนใจต่อสังคมแวดล้อมว่าจะทำอะไรตนได้มากไปกว่านี้ สำหรับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ยังไม่ถูกจับในฐานะเป็นผู้ใช้ยาบ้า นักเรียนวัยรุ่นได้เกิดความกลัวว่าจะต้องประสบกับมาตรการควบคุมทางสังคมที่เข้าถึงตัว และถูกจับได้ในสักวันหนึ่งข้างหน้า

จึงได้ใช้ความระมัดระวังกำหนดกลวิธีที่ดีเพื่อการใช้อย่างปลอดภัยพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าหากถูกจับได้เพื่อนที่
ใช้ด้วยกันก็ควรเป็นผู้ช่วยแบ่งเบาความรู้สึกที่รู้สึกว่าได้รับการลงโทษร่วมกัน

ด้วยรูปแบบกระบวนการดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การเป็นไชยาบำแบบเป็นประจำต่อไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงการไชยาบำแบบเป็นประจำ ดังต่อไปนี้

การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

การใช้ยาฆ่าเชื้อแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการซื้อขายยาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ
2. วิธีการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ

1. วิธีการชื้อหายาบำเพ็ญการใช้ซ้ำแบบเป็นประจำ วิธีการได้ยาบำมาใช้แบบเป็นประจำของ นักเรียนวัยรุ่น จะมีความแตกต่างจากการได้ยาบำมาใช้ครั้งแรก เพราะโดยส่วนใหญ่การใช้ครั้งแรกๆมักจะได้อใช้ฟรีกับบุคคลอื่นๆ นอกจากนี้ การได้ยาบำมาใช้แบบเป็นประจำยังมีวิธีการที่ค่อนข้างแตกต่างจากการอยู่ในช่วงเป็นผู้ใช้แบบเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เพราะเมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ไชยาบำแบบเป็นประจำแล้ว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นผู้ติดยาบำแล้ว กระบวนการที่จะให้ยาบำมาใช้จะมีความซับซ้อน ซ่อนเร้น และต้นทุนขวนขวายยิ่งขึ้นกว่าขึ้นการเป็นผู้ใช้แบบเป็นบางครั้ง

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึง วิธีการได้ยำนํ้ามาเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็นประจําในรายละเอียด 3 ประการ คือประการแรก ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อยำนํ้า ประการที่สอง การได้ยำนํ้ามาใช้โดยไม่ใช้เงิน และ ประการสุดท้าย เป็นวิธีการการซื้อยำนํ้าของนักเรียนวัยรุ่นน

1.1 ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อยาบ้า วิธีการได้เงินสำหรับมาซื้อยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในชั้นการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจํานี้ เนื่องจากนักเรียนมีอาการติดยาทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย กล่าวคือเมื่อร่างกายขาดยาจะก่อให้เกิดอาการเจ็บปวดทางกาย ร่างกายหมดเรี่ยวแรง เมื่อล้า จิตใจหดหู่ เบื่อหน่ายต่อสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัว รู้สึกหงุดหงิด และมีอาการอยากยา (craving) จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นคิดหาหนทางเพื่อให้ได้เงินมาซื้อยาบ้าเสพให้ได้ วิธีการที่นักเรียนวัยรุ่นจะได้เงินมาสำหรับซื้อยาบ้า นั้น สามารถ จำแนกออกได้เป็น 8 วิธี ดังนี้

1.1.1 ได้รับเงินจากบุคคลในครอบครัว

1.1.1.1 การได้รับเงินตามปกติ การอยู่ร่วมกันในครอบครัว นักเรียนวัยรุ่นมักจะได้รับเงินจากบุคคลใกล้ชิดเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทั้งในการศึกษาเล่าเรียน และค่าอาหาร ซึ่งการได้รับเงินนี้อาจได้รับโดยพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่เป็นฝ่ายให้ และรวมทั้งบางครั้งนักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้เอ่ยปากขอเอง ซึ่งเมื่อได้เงินแล้วหากพบว่าเงินที่ได้นั้นพอใช้ช้อยบ้าง ก็จะนำไปซื้อได้เลย แต่หากไม่พอก็จะเก็บสะสมไว้ จนพอหรือรอร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อนำไปซื้อในภายหลังต่อไป

“วันหนึ่ง ๑ ต้องใช้เงิน 300,200 ครับ ก็ขอแม่ครับ บางทีก็ไปขอน้ำอีก ยายมาก็ขอยายได้อีก ” (นน)

“ขอตั้งพ่อ แต่เขาไม่รู้ว่าจะเอาไปทำอะไร พ่อเริ่ม ม.2 นี่เขาให้ตั้งผมแบบเยอะๆครับ 100กว่ามั่ง 200มั่ง ต่อวันครับ แล้วบางทีหยุดเสาร์ อาทิตย์เขาก็ให้ซื้อขนมแล้วแต่ผมจะขอเขา ผมก็ซื้อยาครับ มาเสฟ” (กอล์ฟ)

“ช่วงก่อนจะมานี่ (มาบ่บัดในโรงพยาบาลของรัฐแห่งหนึ่ง) วันละ1,000 ครับ เม็ดละร้อยบาทครับ เหลือกี่คืนครับ บางทีก็ไม่เหลือ” (แมน)

“ได้มาโรงเรียนวันละ 80 บาท เข้าไปในโรงเรียนก็อดข้าวไป เอาไปเล่นยา” (แย้ม)

“ก็แม่ให้ตั้งมา แม่ให้เป็นวัน วันละ 100 ครับ ก็เล่นสบาย” (โย่ง)

1.1.1.2 ได้รับเงินโดยการโกหก เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเริ่มติดยาบ้าแล้ว จำเป็นต้องได้เงินเป็นจำนวนมากมาเพื่อใช้ซื้อยาบ้า การได้รับเงินในจำนวนปกติที่เคยได้รับมักไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ดังนั้นเพื่อให้ได้เงินมากขึ้น นักเรียนจึงใช้วิธีการโกหกเพื่อเป็นการปกปิดการจับได้ว่าตนเองเอาไปใช้เพื่อการซื้อยาบ้า

“โกหกป้ามั่งอะไรมั่ง บางทีแบบไอ้ผมไม่ได้เรียนหรอก โดดมาเดือนนึงเขาก็ไม่รู้หรอก ไปโกหกเขา ว่าค่านู่นมั่งค่านี่มั่ง ค่านัดกรี พันแก้ว แล้วก็แอมป์ลิฟลายเออร์เครื่องขยายเสียง ล่อไปพันนึง เล่นทั้งหมดเลย ก็เอาเงินมาตุตอย่างเดียว เพราะเรามันติดไซ้ใหม่ซะ เราไม่รู้จะเอาเงินไปทำอะไรก็ต้องไปลงไอ้มันหมด” (เอนก)

นอกจากนี้ เนื่องจากในช่วงที่นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกอยากยาบ้าอย่างมาก ทำให้ไม่ได้ตระหนักถึงความผิดชอบชั่วดีในการโกหกของตน และจะโกหกเพื่อให้ได้เงินมาซื้อยาบ้าใช้เท่านั้น แต่เมื่อตนเองเริ่มแยกแยะความถูกผิดได้ก็จะเลิกโกหกแต่พยายามหาวิธีการได้เงินด้วยวิธีอื่นแทน

“บางวันก็เรียน บางวันก็ต้องดูให้ไต่ย้อมแม่กระทั่งหนีโรงเรียน โกหกแม่ แรกๆก็โกหกว่าซื้ออะไรบ้าง ซื้อสมุด ซื้อซีดี โกหกแม่ โกหกยาย แต่ตอนนี้ ไม่ค่อยแล้วรู้สึกผิดมากสงสัยคิดว่าผมมีความสุขแค่คนเดียว เขาไม่มีความสุขกับผมด้วย แทนที่จะไปทำอย่างอื่นต้องหมดไปกับผม วิธีแก้ผมก็ต้องไปหาเงินเอาเอง ไม่ค่อยขอแม่” (ล้อม)

1.1.1.3 ได้รับเงินโดยการแสดงออกด้วยความก้าวร้าว การแสดงออกด้วยความก้าวร้าวนี้มักเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ปกครองทราบแล้วว่านักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาบ้า และปฏิเสธการให้เงินเพราะกลัวนักเรียนนำเงินไปใช้ในการเสฟ ดังนั้น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นถูกขัดขวางการเข้าถึงการใช้จ่ายของตนจึงเกิดอารมณ์โกรธ ประกอบกับความรู้สึกอยากยาบ้า จึงทำให้เกิดการข่มขู่ ต่ำทอรวมทั้งทำร้ายบุคคลใกล้ชิดเพื่อเอาเงินไปซื้อยาบ้า

“ก็ผมไปขู่แม่ ขู่ว่า ไม่ให้เงิน เดี่ยวโดนนะ ผมก็ตำ ตำแม่ของตัวเอง โวยวายเลยครับ ขู่ครับ ตำว่า อีตอกทองครับ ตอนนั้นช่วงติดมากเลยครับ” (แมน)

1.1.2 ทำงานหาเงินเอง เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเริ่มติดยามากขึ้น ลำพังการได้รับเงินจากบ้านไม่เพียงพอ หรือในบางกรณีที่พ่อแม่ไม่ได้ให้เงินในการใช้จ่าย นักเรียนวัยรุ่นจึงใช้วิธีการหาเงินเอง เมื่อได้เงินจากการทำงานก็จะเก็บสะสมไว้ให้ได้จำนวนมากๆเพื่อจะได้ใช้ซื้อยามาใช้ให้เพียงพอต่อความต้องการที่เป็นผู้ติดยาบ้าแล้วใช้ในปริมาณที่มาก และมีความถี่มากขึ้น ซึ่งงานที่ทำมักเป็นงานประเภทรับจ้างเนื่องจากตนเองยังไม่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเพราะยังเป็นนักเรียนอยู่ และก็เป็นงานที่สามารถทำนอกเวลาเรียน เช่นตอนเลิกเรียน และวันเสาร์อาทิตย์

“ตอนนี้หนูรับจ้างรีดผ้า 2 ตัว 5 เองค่ะ ได้เยอะเหมือนกันค่ะ อยากได้เสื้อผ้าหรืออยากได้อะไรก็จะไม่กิน จะไม่ซื้อ แล้วก็พยายามหาเงิน รับจ้างรีดผ้า แล้วพอได้เงินคงสงสัยเหมือนกันเลยให้เงินมาแล้วหนูก็

รีดใช้อีกทีหนึ่ง บางครั้งก็รีดเสารอาทิตย์ จันทร์ก็มีบ้าง บางอาทิตย์ก็จะมีและก็มีพุธ รวมๆก็ได้ 500 ขึ้น เอาให้ได้ 500 ขึ้นถึงจะไปวัง(ชื่อยาบ้า) ถ้าหากไม่วังโดยที่หมดกำลังใจ หรือวังแค่ 2 - 3 อัน เสี่ยงตำรวจ ทำไมวังแค่นี้ละ เดียวก็ไปวังใหม่อีกก็ไม่อยากจะวัง ถ้าวังต้องวังเยอะคุ่ม หากคือไม่ไปก็คือกินอย่างเดียวที่บอกอาจารย์ กินและกินนอน แต่จะปวดหัวต้องกินพารา" (อ้อย)

1.1.3 ขโมย สังคมโดยทั่วไปมักถือว่าการขโมย เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษ แต่ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าอย่างเป็นทางการที่มีการติดทั้งใจและกายแล้ว การจะได้ยาบ้ามาใช้นั้น ตนเองต้องขวนขวายทุกวิธีทางเพื่อให้ได้เงินมาซื้อ แม้กระทั่งการขโมย ซึ่งการขโมยนี้ นักเรียนวัยรุ่นมักขโมยสิ่งของที่อยู่ในบ้านของตนเองเป็นส่วนใหญ่ทั้งนี้เพราะบุคคลในบ้านแม่เมื่อจับได้ว่าตนขโมยก็ไม่มีอันตรายกับตนมากนัก

"ก็มันอยาก มันอยากได้มันก็ต้องขโมย มันก็ต้องกล้า ก็หนูคิดว่า ถ้าอยากจะเล่นก็ไม่ต้องกลัว ถ้ากลัวก็ไม่ต้องเล่น ก็แค่นั้น และแบบบางทีหนูอาจจะถือคิดว่า ชั่ว 7 ที่ ดี 7หน เราก็ชั่วบ้างดีบ้าง เคยขโมยเครื่องมีรถยนต์ละ สองสามร้อยบาท ไม่กล้าเยอะกว่านี้ คือแบบบ้านหนูจะไวใจกันวางในลิ้นชักหนูก็ไปเอาบางทีเขาใส่กระเป๋าบ้าง ไว้บนบ้าน หนูก็ไปหยิบ ก็แบบจะไม่ค่อยเท่าไร" (อ้อย)

"ก็ขโมยครับ ถึงแก๊ส อะไรบ้าง ในบ้านก็ไปหมด เอาไปขายเป็นเงิน ขายพวกเอ (เอเยนต์) พวกเพื่อนที่รู้จัก พ่อแม่ก็แบบว่าพูดจนปากเปื่อยปากแฉะแล้ว เขาก็ว่า ขโมยไปทำไมละ ผมบอก ไม่รู้เรื่องๆ ผมก็ฟอร์มตีหน้าเศร้าไปเลย ตีหน้าเศร้าแบบว่าจะร้องไห้" (เต้ย)

"ไม่มีจะดูดครับ เราทำยังงี้ก็ได้ขอให้มันเสี่ยงอะไรอย่างนี้ แต่ขอให้มันดูดก็พอ บางทีเงินนะหาไม่ได้ แต่ขอให้มันของเล่นอะไรนะ เราก็ขายของ เคยเอาของในบ้านไปขาย เยอะแยะเลยครับ พระของลุงบ้าง ของปู่บ้าง มันมีค่า ของเก่า บางทีผมเอาไปฟี่ไปขาย ฟี่ฟี่นี้ได้เพียบเลย บางทีผมจำได้ตั้ง 20 ตัว ฟี่ฟี่ เป็นฟี่ฟี่หินอ่อน ดำเป็นทอง แต่ทองเค มันก็ดำแล้ว มันสวย ปู่ก็ไม่ว่าอะไร เขาบอก ที่หลังอย่าทำนะ ของมันเก่า หาขาย เราก็เสียดายเหมือนกัน แต่เราทำไปแล้ว เอาคืนไม่ได้หรอกตอนเอาไปก็อยากดูอย่างเดียว" (เอนก)

"เวลาไม่ได้เล่นแล้วมันทรมาน ต้องหยิบของในบ้าน ผมยังเคยหยิบวีดีโอที่บ้านแอบเอาไปจำนำ แล้วก็แหวนทองด้วยเอาไปขาย" (นุ่น)

การขโมยบางครั้งไม่ได้ขโมยสิ่งของ แต่เป็นการขโมยเงินโดยตรง เพื่อนำไปซื้อยาบ้า

"ขโมยเงินแม่ วันนั้นร้อยนึง" (โอม)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการขโมยคือ นักเรียนวัยรุ่นบางรายกรณีไม่เคยมีประสบการณ์การขโมยเพราะรู้สึกว่าการขโมยเป็นเรื่องน่ารังเกียจ เป็นเรื่องต้องแอบทำ หลบๆซ่อนๆ จึงใช้วิธีการหาเงินด้วยวิธีอื่นแทน

"ผมไม่เคยขโมย ไม่ชอบขโมย รู้สึกรังเกียจ มันต้องแอบๆ หลบๆ ซ่อนๆ" (ล้อม)

1.1.4 นำของส่วนตัวออกขาย เมื่อนักเรียนวัยรุ่นมีความต้องการใช้ยาบ้า ทรัพย์สินสมบัติที่เป็นสิ่งของส่วนตัวที่สามารถตีราคาเป็นเงินได้ นักเรียนจะนำออกขาย เพื่อนำเงินมาใช้ซื้อยาบ้า

"ก็เหมือนผมติดยา เขาให้สร้อยทองนี้ ผมก็เอาไปขาย" (เอนก)

"ผมเอานาฬิกาไปขาย นาฬิกาอย่างเดียว ตอนนั้นอยากจะหาเงินเล่น" (โอม)

"ตอนแรกๆเลย ผมเอาแอมฯ (เครื่องขยายเสียงแอมป์ฟลายเออร์) ไปขาย เอาเงินได้มา ผมเอา 3 ตัว ให้เขา 1 ผม 2 เล่นกับพี่ชาย เพราะส่วนมากผมจะมีตั้ง 3 อย่างชื่อมา 3 ให้พี่ 1 ผม 2 แอมฯผมเอง ก็เก็บๆ ขอแม่ 20 - 30 ก็ขอแม่ซื้อเอา" (เต้ย)

1.1.5 ขอยืม วิธีการหนึ่งที่นักเรียนใช้หาเงินมาเพื่อซื้อยาบ้าคือการ ขอยืมเงินจากการศึกษาพบว่าบุคคลที่นักเรียนวัยรุ่นนิยมยืมเงินคือ เพื่อนๆ ซึ่งมีทั้งเพื่อนที่ขายยาบ้าด้วยกัน และไม่ใช่ยาบ้าด้วยกัน แต่โดยมากมักจะเลือกยืมคนที่ตนสนิทมาก่อน

“ส่วนมากจะยืมเพื่อนๆ แล้วก็ให้คืนมันไป เพื่อนเก่าที่เรียนด้วยกัน ประถม ยืมกันตลอด ยืมที่ 500 แล้วมันก็ให้มา เราก็นัดกันไป เบ๊ะๆ แล้วให้มันไป ตอนหลังมาตลาด ซ้าหนอย หมุนไม่ทัน” (ตัน)

“เวลาไม่มีก็ต้องไปยืมตั้งเพื่อนที่โรงเรียน ยืมเพื่อนสนิทครับ เขาก็ให้ แต่เขาไม่ได้เล่นด้วย ก็บอกว่าวันรุ่งขึ้นได้เงินค่าโรงเรียนก็เอามาคืน” (แยม)

“เวลารวันไหนเขาไม่มีเงิน เขาก็มายืม วันนั้นยืมไปร้อยนึงครับไปเอาของ เขาบอกตกเย็นกลับไปบ้านจะเอาให้ เขาก็เอามาให้” (ชิน)

นอกจากนี้แล้ว ด้วยสาเหตุของการยืมเงินนี้จากการศึกษาพบว่า มักก่อให้เกิดความบาดหมางกันในกลุ่มเพื่อนได้เพราะทำให้เกิดคำพูดที่กระทบกระทั่งกันในหมู่เพื่อนฝูง

“ก็หงุดหงิดกับพวกเพื่อนๆ มันก็อย่างงั้นอย่างงี้กับพวกผม แบบพูดไม่ค่อยดี บางทีทะเลาะกันบ้าง เรื่องเงินเรื่องทอง ขอยืมบางทีมันบอกว่าไม่มี ผมก็บอกว่าไม่เป็นไร แล้วก็หงุดหงิด” (โย่ง)

1.1.6 โกง เป็นวิธีหาเงินโดยการเดินขอเอาจากเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งโดยมากจะขอเอาจากเพื่อนรุ่นเดียวกัน และรุ่นน้องที่เด็กกว่า หากผู้ถูกขอยืมให้แต่โดยดีนักเรียนวัยรุ่นก็รับไป แต่หากผู้ถูกขอมือมีการขัดขืน นักเรียนวัยรุ่นจะเปลี่ยนท่าที่เป็นอาการขมขื่นมากขึ้นซึ่งมักจะได้ผลในกรณีผู้ถูกขอยืมมากกว่า นอกจากนี้แล้ว ในการขอแต่ละครั้งนักเรียนวัยรุ่นจะคำนึงถึงบุคคลที่จะไปขอด้วยว่าจะมีความปลอดภัยกับตนเองหรือไม่ โดยดูจากว่า บุคคลนั้นสนิทมากเพียงใด และจะนำเรื่องที่ตนขอ หรือข่มขู่ไปบอกอาจารย์หรือไม่ และเมื่อเห็นว่าปลอดภัยต่อการขอแน่แล้วจึงเอ่ยปากขอคนนั้นๆ เพื่อนำเงินไปซื้อยาบ้าใช้ต่อไป

“เคยขอเคะ ขอเพื่อน 5 บาท 10 บาทอะไรอย่างเงี้ยะ” (อ้อย)

“ถ้าขอก็ขอเลย เท่าไหร่ก็บอก ต้องเป็นคนสนิท ไม่ขอสุ่มสี่สุ่มห้า เพราะไม่รู้เขาเป็นคนแบบไหนจะฟ้องอาจารย์หรือเปล่า” (ล้อม)

กรณีตัวอย่างการสัมภาษณ์ต่อไปนี้ สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการ และวิธีปฏิบัติในการขอเงิน หรือ โกงเงินของนักเรียนวัยรุ่น เพื่อนำมาซื้อยาบ้าว่าบุคคลที่ตนเองจะต้องสามารถไว้วางใจได้ว่าไม่เป็นอันตรายกับตน

ผู้สัมภาษณ์ อยู่ในโรงเรียนหาดังยังงี้ วางแผนยังงี้ครับ

โอม โกง ก่อนหมดคาบต้องรีบไปขอโโกงเพื่อน

ผู้สัมภาษณ์ เวลาขอเนี่ยขออย่างไร

โอม ก็บอก ตัง 20 ซิ

ผู้สัมภาษณ์ ทำไม่ถึงขอกับคนนั้นครับ

โอม นิสัยดี รู้จักสนิทๆ แล้วก็เคยไปขอเขาแล้วเขาให้ คนที่ไม่สนิทเดี่ยวเขาหาว่าไปโโกงแล้วไปบอกอาจารย์

ผู้สัมภาษณ์ ผู้หญิงผู้ชาย

โอม ทั้งหญิงทั้งชาย

ผู้สัมภาษณ์ เวลาไปขอทำยังงี้ครับ

โอม เดินไป ก็อยากได้ อยากได้เงิน เขาก็บอกโโกงจัง แต่เขาก็ให้ ก็รำคาญเขาบ่น ก็ไปขอคนอื่น

ผู้สัมภาษณ์ เคยไปไถคนที่เด็กกว่าเราไหม
 โอเม เคย เด็ก ม.1 ไม่รู้จักเลย เดินเข้าไปก็ขู่ว่าจะให้ไม่ให้ เราก็บอกให้ไม่ให้ บางครั้งก็ขอที่โรงอาหาร ห้องน้ำ ห้องเรียน
 ผู้สัมภาษณ์ ต้องขอก็จนถึงจะพอวันหนึ่งๆ
 โอเม เยอะ สิบกว่าคนได้ ต่างคนก็ต่างไปหา วันหนึ่งได้ ตัว สองตัวได้

1.1.7 ค้ายาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ขายยาแบบเป็นประจำแล้ววิธีการให้ได้ยาบ้ามาเสพวิธีหนึ่งที่พบมากคือ การค้ายาบ้า กล่าวคือ เป็นทั้งผู้ใช้ และเป็นผู้ขายไปในขณะเดียวกัน ซึ่งผลของการค้ายานี้ ทำให้นักเรียนได้ทั้งเป็นตัวยาบ้าโดยตรง และได้เป็นเงินสดเพื่อสำรองไว้ใช้จ่ายในตัวยาบ้าใช้ในคราวต่อไปด้วย

“รับมาเม็ตละร้อยบาทครึ่ง แล้วมาขาย ร้อยยี่สิบ ครับ กำไร ยี่สิบบาท” (แมน)

“ก็ขายด้วย ดูดด้วย ผมลงทุน ทอง 2 บาท เงิน 50,000 ก็ซื้อมาทำทุน ก็ให้เพื่อนขายบ้าง พี่ขายบ้าง เราเอายอดให้เขาไปเป็นค่าจ้างถ้าเขาจะเสพ หรือถ้าจะเอาเงินเราก็กแบ่งให้เขาไป แต่ว่าตัวกลางนี้เป็นของเราทุนของผม เป็นของผม” (เอนก)

“ผมเคยอยู่กับเอใหญ่(ผู้ค้ายาบ้ารายใหญ่)มาเลย พุดง่ายๆเป็นมือขวาให้เขา อยู่กับเขาเพราะซื้อทุกวันไม่ไหว เอใหญ่ให้ผมออกหนึ่ง ครั้งต่อครั้ง ผมได้ประมาณถ้ากำหนดเงินไว้หมื่นสองผมได้แปดพันและออกรถมอเตอร์ไซค์ให้ขี่ส่งของ ตอน ม.3 ทำปึกว่า มีเงินเป็นหมื่นแต่ไม่เข้าบ้าน เทียว สนุกไม่คิดถึงบ้าน” (โจ้)

นอกจากนี้แล้ว จากการศึกษาพบว่า ในบางขณะที่นักเรียนวัยรุ่นไม่มีเงินติดตัวเป็นต้นทุนสำหรับซื้อยาบ้ามาขายเลยแต่ด้วยความอยากรยา วิธีการที่จะได้ยาบ้าคือ การรับอาสาเพื่อนที่มีเงินไปซื้อให้ ทั้งนี้เพราะตนเองสามารถซื้อได้ในราคาถูกกว่าเพื่อนที่ซื้อให้ไป ดังนั้นส่วนที่เหลืออาจจะเป็นเงิน หรือเป็นของตนเองก็มีสิทธิ์ได้ใช้ยาบ้าต่อไปได้

“ก็แบบถามเพื่อนว่า เอาเปล่าๆ มันบอก เอา อย่างนี้ มันก็มาแบ่งกับผมเล่น ผมก็เอามาให้มัน ถ้ามันไปเอาเองตัวละ 100 ผมเอาตัวละ 60 - 50 อย่างนี้ ส่วนมากผมเอาได้ตัว 50 เขาให้ร้อยนึ่งก็ได้ 2 ตัวแล้วมาเล่นกัน” (เต้ย)

1.1.8 การรวมเงิน หมายถึง การนำเงินมารวมกันเพื่อให้เพียงพอต่อการนำไปซื้อยาบ้าใช้ร่วมกัน ถือเป็นพฤติกรรมที่พบได้มากในหมู่นักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมักจะได้อำนาจเงินมาโรงเรียนในจำนวนที่ไม่มากพอต่อการซื้อยาบ้า ดังนั้นเมื่อได้เงินมาแล้วไม่ว่าด้วยวิธีใดนักเรียนมักนำมารวมกันเพื่อซื้อยาบ้า ซึ่งการนำเงินมารวมกันนี้ ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเรียกว่า “หาร” “หุ้น” หรือ “ชน” เงินกัน ซึ่งเมื่อได้เงินมากพอแล้วก็จะนำไปซื้อยาบ้าใช้ด้วยกันต่อไป

“สะสมเงินรายวันเรื่อยๆ มีเพื่อนสามสี่คนต้องมีคนมีเงินอยู่บ้าง ถ้าไม่มีก็อด ก็หุ้นกันทุกๆวันแล้วแต่ใครออกมากออกน้อย ตอนนี่เจ็ดสิบบาท ช่วยกันออกใครมีเท่าไรก็ออกแล้วมาแบ่ง เข้าหลายๆครั้ง บางทีปายด้วย แต่เย็นไม่ค่อยดูดเพราะกลางคืนนอนไม่ค่อยหลับ” (ล้อม)

“คือแบบ เก็บไว้ บางทีมี 50 แต่เราต้องไปชนกับเพื่อน ไปต่อเขาอีก มี 50 เปล่า ซื้อแต่ก่อนเม็ตละ 100 บางทีมี 90 เราก็ซื้อได้ 80 เราก็ซื้อได้ บอก อี้ยชนเปล่า เพื่อนบอก เออๆชนเลย แบบคนนี้มีห้าฯ คนนี้มีเจ็ดฯ รวมเป็นร้อยยี่ก็เยอะ ซื้อบุหรี่ยี่ซอง รั้วนี่ป็นออกได้เลยครึ่ง แต่อาจารย์ไม่ให้ป็นผมก็แอบ น่องอยู่ข้างบนมองอยู่ น่องหัวเราะเพื่อออก (หัวเราะชอบใจ) มุกมั่ง ป็นมั่ง รั้วซื้อของ ซื้อม้า” (เอนก)

“มันก็ชักมันชักติดครับ ก็หุ้นเงินกัน ไปชนกัน ออกกันคนละ 100, 200 ก็แล้วแต่ใครมีมากมีน้อยดูด้วยกัน ก็ตามเพื่อน ชวนเพื่อนเอาตังมาเดี๋ยวมักไปชนให้ 60, 70 หุ้นกันหลายคน ได้ 3 - 4 ตัวแต่ผมเล่นประมาณตัวกว่า 2 ตัว แบ่งกันเป็นข่าๆไป” (นุ่น)

ในการหุ้นเงินกันมีบ่อยครั้งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเพราะจำนวนเงินที่ออกไม่เท่ากัน ทำให้คนออกมากกว่ารู้สึกไม่พึงพอใจ และเริ่มต่างคนต่างหาใช้ของตนเอง

“ก็ขัดแย้งกันแบ่งไม่ลงตัว แบบมันเอาไปเยอะ เราเอมาน้อยอย่างเนี่ยะ มันก็โกรธ เพราะออกตั้งเยอะกว่า ตอนหลังบางช่วงก็ต่างคนต่างใช้ หาดูดกันเอาเอง โมโหกันโกรธกันก็เลิกคบกันไป ก็เรื่องของมันก็พาลโกรธกันไปหมดเลย” (พัน)

สิ่งที่น่าสนใจที่พบจากการศึกษาประการหนึ่งคือ ความเป็นหัวหน้า หรือผู้นำในกิจกรรมการรวมเงินแต่ละครั้งเพื่อนำไปซื้อยาบ้า สามารถชี้ให้เห็นถึงความเป็น “รุ่นเก่า” ของกระบวนการใช้ยาบ้าร่วมกันได้ กล่าวคือ หากบุคคลใดในกลุ่มที่สามารถชักจูงให้บุคคลอื่นๆคิดเห็นคล้อยตาม หาเงิน ออกเงิน เอาเงินมารวมกัน กำหนดตัวบุคคลให้เป็นผู้ไปวิ่งซื้อ และนำมารวมกันใช้ภายใต้การกำหนดชี้แนะของตนได้ แสดงว่าบุคคลนั้นหมายถึงผู้นำกลุ่มในการใช้ยาบ้า

“เขาเรียกว่าความเก่าของแต่ละคน มีมือคนละชั้น มีเก่าชกต๋อย มีเก่ามีตั้งเยอะ มีเก่าพรคพวกเยอะ ก็อยู่โรงเรียนรู้จักคนเยอะ พวกเยอะ ไม่ค่อยมีคนชกต๋อย ใช้สมองและก็ใช้ตั้ง ไม่ค่อยใช้กำลัง มีการวางแผน พูดแบบว่ามีน้ำใจเขาก็ต้องอยู่กับเรา (ใช้อะไรดูแลเพื่อนๆ) ผมต้องทำให้เขาดูก่อนว่าผมสามารถทำแบบนี้ได้ เช่นสมมติผมใช้เขาไปซื้อของ เขาอาจจะซื้อไม่เป็นผมต้องบอกเขาว่าไปซื้ออย่างไร ไปซื้อที่ไหน ส่วนจะซื้อถูกซื้อแพงพูดกันอีกที เราก็พูดกับเขาธรรมดาอย่าทำเป็นว่าตัวเองสูงกว่าเขามาก ทำเหมือนเพื่อนธรรมดา ตามเขาว่าวันนี้ดูหรือเปล่า มีตังมีย เท่าโห่ จันก็เอาตังมาเดี๋ยวลให้อันนี้ไปซื้อให้ 4 คน ผมจะหาให้ได้มากกว่า 1 อันถึงจะพอแบ่ง” (ล้อม)

1.2 การได้ยาบ้ามาใช้โดยไม่ใช้เงิน การจะได้ยาบ้ามาใช้ นอกจากวิธีการต้องได้เงินมาก่อนแล้วจึงจะสามารถนำไปซื้อยาบ้ามาใช้แล้ว นักเรียนวัยรุ่นยังมีวิธีการได้ยาบ้ามาใช้โดยไม่ต้องใช้เงิน ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 วิธี คือ

1.2.1 ขอเค(เครดิต)ไว้ก่อน การขอเคไว้ก่อน หมายถึง การใช้ความน่าเชื่อถือหรือเครดิตของตนที่ผู้อื่นมีให้กับตนสามารถนำยาบ้าไปใช้ก่อน แล้วค่อยชำระคืนภายหลัง จากการศึกษาพบว่า มีทั้งสามารถขอใช้เครดิตได้ และไม่ได้ ในกรณีที่ได้เพราะตนเองมีความคุ้นเคย และได้รับความเชื่อถือว่าจะสามารถนำมาชำระคืนได้ และเนื่องจากคนที่ถูกขอมียาอยู่ในจำนวนที่มากพอที่จะให้ได้

“บางทีก็ไปเคเขาเอาไว้ ก็บอกว่าขอค้างไว้ก่อน ถ้าของเขามีเยอะ เขาก็ให้ ถ้าไม่ให้ก็ดื้อเขาไปเรื่อยๆ บางทีก็คนละครั้งกับเขาไปเลย” (ตัน)

“ก็ทำไปหามากก็เริ่มเข้าไปลึกแล้ว คือว่ารู้จักแก(เอเยนต์ขายยาบ้า) ไปเรื่อยๆ จนชักกันครับถ้าไม่มีก็มาเคได้ เคทีก็ 20 ตัว 30 ตัวครับ ดิตเขาไว้ ถ้ามีเงินก็เอามาให้ ก็เคเขา ไร่เราก็อดด้วย เงินไม่มีเราก็ไปเคเวลาปามีเราก็ไปขอแล้วให้เขา” (เอนก)

“บางทีก็ไปขอร้องที่เขามั๊ง ขอติดไว้ก่อนตัวหนึ่ง บางทีเขาก็ให้ บางทีเขาก็ไม่ให้ แล้วแต่อารมณ์เขาครับ ถ้าเขาให้ก็บอกว่า ถ้าเอาไปก็เอามาคืนด้วยแล้วกัน ถ้าไม่ให้เขาก็ว่า พี่ก็ไม่มีเหมือนกัน ผมก็กลับบ้านเศร้า” (เต้ย)

“บางครั้งเขาก็เอามาปล่อยในห้องน้ำ ก็ค้างเอาไว้ก่อน วันหลังก็เอามาใช้ เขาก็แบ่งให้” (โอม)

“เคยยืมของ คือว่าของมันจะเป็นอย่างนี้ วงกลมๆใช้ใหม่ครับ หักครึ่งได้ คือแบบถ้าเพื่อนอย่างนี้ขอยืมกันก่อน ถ้ามีเอามาให้ เพื่อนก็ให้ ถ้าเขามีเยอะเขาก็ให้ ถ้าเขามีน้อยเขาก็ไม่ให้ บางครั้ง ก็ไม่เป็นไร ผมก็กลับบ้าน ผมก็เคยให้เขา ยืม คือเราเคยแบ่งกันมาตั้งแต่ ม.1 อะใช้อย่างนี้ ก็ต้องแบ่งให้เขามั่ง” (ป้อม)

1.2.2 การแบ่งปันกัน การจะได้ยาบ้ามาใช้ นอกจากวิธีการต้องได้เงินมาก่อน แล้วถึงจะสามารถไปซื้อยาบ้ามาใช้แล้ว นักเรียนวัยรุ่นยังมีวิธีการได้ยาบ้ามาใช้โดยไม่ต้องใช้เงิน แต่เป็นการแบ่งปันกันใช้ ซึ่งมักเป็นการแบ่งปันกับบุคคลที่รู้จักคุ้นเคยกับการใช้ร่วมกัน

“ส่วนมากไม่มีเงินก็แบ่งกับเพื่อน เพื่อนชอบมาแบ่ง ถ้ามียาเขาจะเรียกผมตลอดเลยครับ ก็แบ่งปันกัน” (กอล์ฟ)

“พอผมมีเงินก็ซื้อมาแบ่งพี่เขามั่ง พอพี่เขามีเขาก็แบ่งผม แบ่งเป็นยา” (แยม)

1.2.3 การทำงานแลกเปลี่ยน การทำงานแลกเปลี่ยนกับยาบ้า สามารถพบได้ในนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นเพื่อนร่วมใช้ยาบ้าด้วยกันที่เพื่อนคนหนึ่งเป็นผู้มียาบ้าอยู่มาก ได้แบ่งให้เพื่อนใช้โดยแลกเปลี่ยนกับการทำงานให้กับตน

“ผมให้อัดันจดยางานให้เพราะผมทำไม่ทัน เพราะรายงานผมเยอะ ให้มัน 2 อัน” (ตัน)

1.3 การซื้อขายยาบ้า การซื้อขายยาบ้าในขั้นของการใช้แบบเป็นประจำนี้มีทั้งความเหมือนและความต่างจากการซื้อใช้ในขั้นแบบเป็นบางครั้ง กล่าวคือ มีความเหมือนในเรื่องของแหล่งซื้อที่สามารถหาซื้อได้ทั้งภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน แต่ความต่างที่พบในนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมักเป็นเรื่องความตื่นตระหนก ความซับซ้อนในการต้องเป็นผู้เข้าถึงแหล่งขายยาบ้าด้วยตนเองมากขึ้น

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสาระที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายยาบ้ามาใช้แบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น ซึ่งพอจะจำแนกออกได้เป็นประเด็นต่างๆ 4 ประการ ดังนี้

1.3.1 การเป็นผู้ซื้อขายยาบ้าด้วยตนเอง กระบวนการซื้อขายยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมักมีวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ จากเดิมที่ตนมักฝากบุคคลอื่นๆซื้อ ก็กลายเป็นผู้คิดชวนชวนหาแหล่งซื้อและดำเนินการซื้อด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ด้วยเหตุผลเพื่อจะได้ซื้อในราคาที่ถูกลงกว่าการฝากเพื่อนซื้อ หรือการซื้อจากบุคคลอื่นๆที่นำมาขายอีกทอดหนึ่ง ซึ่งนั่นก็หมายความว่าแหล่งซื้อที่เปลี่ยนไปนี้ ต้องมีลักษณะเป็นแหล่งใหญ่ มียาบ้าอยู่มาก เป็นของแท้ของดี และจำหน่ายในราคาถูกลง

“คือว่าหนูจะโทรไปหาเพื่อนหนูก่อน เพื่อนจะมีพี่ชาย แต่เราก็ต้องรวบรวมเงินก่อน มากน้อยก็แล้วแต่ มีน้อยก็เอาน้อย ช่วงที่ผ่านมานี้หนูไปเอาเองดีกว่าเอาจากเพื่อนเราอีก เพื่อนเราหักไปเลยทั้งหมดละคะ ถ้าหนูจะคะ คือว่าอันละ 10 คะ เพราะว่าคนที่ไปเอาจากแหล่งใหญ่อีกทีจะเป็นพ่อเขา พ่อเขาไปเอามาแต่ที่ชายแดนเลยนะอาจารย์ 40 บาท แล้วเขาถ้าเอามาขายเป็นคอกๆ 45 บาท ช่วงนั้นหนูไปเอาบ่อยมาก บางที 10 กว่าอันอย่างนี้ละคะ หาเงินให้เขา คือจะไม่กินอะไรเลย ช่วงนี้ที่ผ่านมา หนูจะไม่เอามาขาย เอามาเล่น เพราะว่าเพื่อนหนูบอกว่า ถ้าอยากดังอย่ามาดังในโรงเรียน ไม่เอามาขายเพราะหนูมีมา 70 บาท มาขายได้กำไรไม่เท่าไร จะเอามาขายทำไม” (อ้อย)

“ช่วงนั้นผมรู้หมดแล้ว จะไปซื้อตรงไหน อันถูกหรือแพง ถูกหรือแพงนะของ ถ้าของแพงหน่อยก็ดี แต่บางทีของถูก ดีก็มีครับของดี บางทีของถูก โห้ย เหมือนนะเฟะเลย” (เอนก)

1.3.2 ราคาซื้อขายในการซื้อ-ขาย การซื้อขายยาบ้า ราคาของยาบ้าจะขึ้นลงตามเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1.3.2.1 ขึ้นอยู่กับหลักอุปสงค์-อุปทานของยาบ้า หากสถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นวิ่งซื้อขายยาบ้าเองจากภายนอกโรงเรียนมักจะได้ยาบ้าในราคาถูกกว่า เพราะแหล่งที่ซื้อมักเป็นแหล่งใหญ่ที่มีปริมาณยาบ้ามาก และต้นทุนการซื้อมาขายต่ำ แต่หากนักเรียนวัยรุ่นหาซื้อจากเพื่อนในโรงเรียน มักได้ในราคาที่แพงกว่าการซื้อภายนอกเพราะมีปริมาณยาบ้าอยู่น้อยกว่า และบุคคลที่นำมาขายมีต้นทุนที่สูงกว่า นอกจากนี้แล้วราคาที่แพงขึ้นนี้ยังขึ้นอยู่กับช่วงเวลาอีกด้วย กล่าวคือ ในช่วงเช้ายาบ้าที่มีขายในโรงเรียนมักจะยังมีปริมาณที่มากอยู่ทำให้ยาบ้ามีราคาค่อนข้างปกติ แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงบ่าย ปริมาณยาที่มีขายในโรงเรียนจะเริ่มน้อยลง (supply ต่ำ) แต่จำนวนความต้องการก็ยังมีมาก อยู่ (demand สูง) ทำให้การซื้อขายมีราคาสูงขึ้น

“เราปล่อยตัวละ 100 ถ้ากลางวัน บ่ายก็ 120 เช้า 100 (ทำไม่กลางวันถึง 120 ครับ) ก็กลางวันของมันจะหมด (ของจะมีเหลือจนถึงกี่โมงได้) เต็มที่ประมาณคาบ 5 (ประมาณบ่ายโมง)” (โอม)

“มันจะแพงขึ้นเวลาใกล้เที่ยงๆ บ่ายๆ ของหายาก เพราะของเวลานั้นคนต้องการซื้ออยู่แล้ว สามารถขึ้นราคาได้ เรียกว่าปล่อยง่ายครับ” (ล้อม)

“ราคาขึ้นลงแล้วแต่บางช่วง ช่วงแบบของไม่มี คนขายไม่จ่อ มันกดราคา สูงสุดเคย 16 (160 บาท) ต่ำสุดที่เคยไปเอามากี่ 35, 80 มั้ง” (เอ๋)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ายาบ้าจะหายากในช่วงบ่าย นักเรียนวัยรุ่นที่มีอิทธิพลเหนือกว่ามักใช้วิธีข่มขู่ซื้อโดยอ้างเอาอำนาจที่ตนมีในเรื่องกำลังกายที่แข็งแรงกว่า และการขู่เรื่องแจ้งให้อาจารย์จับ ซึ่งในหมู่วัยรุ่นเรียกว่า “การเกม” ซึ่งมักจะได้ผล กล่าวคือนักเรียนที่เป็นผู้ขายยาบ้าในโรงเรียนที่รู้สึกกลัวต่อคำขู่ก็มักจะยินยอมขายให้

“ร่างกาย อายุด้วย ร่างกายสำคัญ ตัวใหญ่ต่อymanได้ โดกว่าทำอารมณ์ขู่ให้ได้ ทำเสียงดังเวลาไปห้องน้ำ เคาะข้างฝาถามว่า มึงจะออกหรือไม่ออก ออกมากี่ขู่ ถามว่าซื้อที่ไหน เล่นตัวไม่ยอมบอกก็ใช้วิธีตะโกนว่าดูดม้ามั่นไส้มัน มันไม่ยอมขาย และก็ถามมันว่าจะขายหรือไม่ขาย จะเกมหรือไม่เกม ให้เด็ก ม.3 ประกบอยู่ ราคาควร 100 แต่มันกดราคา คือมันเล่นยอดยะแล้วเข้าไปเยอะแล้วๆ ออกมาเพิ่มราคาอีก” (ล้อม)

1.3.2.2 ความสนิทคุ้นเคยของบุคคลที่กระทำการซื้อ-ขาย เนื่องจากการซื้อ-การขายยาบ้า สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกับบุคคลที่คุ้นเคยกัน และไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ซึ่งหากผู้ซื้อผู้ขายกลุ่มใดที่มีความคุ้นเคยใกล้ชิด เคยมีประสบการณ์ในการขายยาบ้าร่วมกัน ราคาการซื้อขายมักยืดหยุ่นและมีราคาต่ำกว่าการเป็นลูกค้ารายใหม่หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคยใกล้ชิดกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นด้วยกันที่มีความสนิทคุ้นเคย เป็นเพื่อนซี้ราคาขายก็มักจะได้ต่ำกว่าบุคคลที่ไม่สนิทคุ้นเคย ดังคำกลอนที่นักเรียนวัยรุ่นได้กล่าวไว้ว่า

“ ยาม้า นั้นหายาก	เม็ดละบาทคงไม่มี
ของแท้ต้องร้อยยี่	ถ้าเพื่อนซี้ขายร้อยเดียว ” (หน่อง)

1.3.3 การบรรจุจัดเก็บยาบ้า ในการซื้อ-การขายยาบ้า มักมีการจัดเก็บหรือบรรจุยาบ้าในบรรจุภัณฑ์ที่มิดชิด ทั้งนี้ด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อป้องกันการตรวจจับจากบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมทางสังคม อาทิ ตำรวจ พ่อแม่ ครูอาจารย์ เป็นต้น และประการที่สอง เพื่อป้องกันเม็ดยาบ้าไม่ให้เสื่อมคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการโดนน้ำ ซึ่งมีโอกาสเป็นไปได้เมื่อตนเองต้องเผชิญหน้ากับบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจจับ ทำให้ต้องจัดเก็บ แอบซ่อนในที่เปียกชื้น หรือโยนให้พันตัวก่อนที่จะถูกจับได้ การบรรจุยาบ้าให้มิดชิด และกันน้ำได้จะช่วยให้เม็ดยาบ้าคงคุณภาพดั้งเดิมเมื่อนำย่อนออกมาใช้

“ใส่หลอดครบ ใส่ฟอยล์กับหลอดครบ เม็ดมันไม่ละลาย ใส่ได้ทั้งสองอย่าง หรือใส่เข้าไปในหลอดให้มันเล็ก ๆ ยามันเล็ก ๆ แค่ว่าแพ้อากาศ ประมาณเท่ากันเลยกับยาแพ้อากาศ ใส่หลอดเข้าไปได้ ดัดหลอดให้เล็กก็ใส่ได้แล้วเอาไฟลงกันหลอด แล้วก็บีบให้ละลายกันอากาศไม่ให้เข้า แล้วก็เอายาใส่เข้าไปลงอีกด้านปิดแพคไว้ แล้วเก็บเอาไว้ในซากราง” (กอล์ฟ)

“เวลาเขาแพค เขาทำเป็นหลอดครบ บางทีก็ถุงพลาสติกสีขาวบาง ๆ แล้วก็ใช้ไฟลงแล้วดึงออกมาครบ เป็นสี่เหลี่ยมครบ แพคละเม็ดเดียวครบ สีส้มก็มี สีเขียวก็มี อันละร้อยหนึ่งครบ” (โย่ง)

“ครบห่อ กันละลาย เหมือนไอ้นี้ก็ได้อะไร แกะ ดัดเอาลูกอมออก (ทำท่าแกะซองลูกอมฮอลล์รสน้ำผึ้ง ซึ่งผู้วิจัยมอบให้นักเรียนวัยรุ่นอมในขณะสัมภาษณ์) แล้วใส่ไปประมาณ 10 เม็ด ก็นี่ (ซองลูกอมฮอลล์ 1 เม็ด) ห่อได้ประมาณ 15 เม็ด 20 เม็ด ดัดแล้วก็เอาเทียนลงแล้วก็นำหัวหนีบเอาไว้ให้แบนๆแบบนี้” (เอนก)

1.3.4 การหลบหลีกการถูกจับได้ เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเริ่มก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ โดยมากมักเป็นที่สังเกตเห็นความผิดปกติทั้งทางร่างกาย อุนิสัยใจคอ และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น การถูกเพ่งเล็งเป็นกรณีพิเศษมักเกิดขึ้น ทำให้เกิดความกลัว และยุ่งยากมากขึ้นในการเข้าถึงยาบ้า

“ผมกลัว กลัวตำรวจครับ อย่างตอนนั้นเพื่อนถูกจับ กลางๆเทอม 2 ครบตอนนั้นตำรวจมาบ้าน เขามาน้อย จ้องจะจับเขา ตอนนั้นตำรวจมาเขาไม่เห็นต้นไม้บังไว้ พอขึ้นไปกินข้าวก็มาเรียกแล้วเจอหลักฐานก็เลยจับ ตอนจะไปตำรวจเขาให้เสฟด้วย 1 เม็ด แบบว่าไม่ให้หายากในคุก ก็กลัวว่าเราจะโดนมั่ง” (กอล์ฟ)

เมื่อนักเรียนเกิดความกลัว จึงคิดหาวิธีที่ดีที่สุดที่จะได้ยาบ้ามาใช้โดยรอดพ้นจากการถูกจับได้ ดังนั้นการซื้อและการหลบหลีกจากการถูกจับกุมจึงเป็นเรื่องที่นักเรียนวัยรุ่นให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จากการศึกษาพบว่า วิธีคิดและวิธีปฏิบัติที่นักเรียนใช้เพื่อให้พ้นจากการถูกจับได้มี 2 วิธีใหญ่ๆ คือ

1.3.4.1 จัดเก็บไว้กับตัวให้มิดชิด จากการศึกษาพบความคิดและวิธีปฏิบัติของนักเรียนวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันการจับได้ว่า หากเก็บยาบ้าไว้กับตัวต้องเก็บให้รอดพ้นจากการตรวจค้นเจอ ซึ่งพบว่ามีทั้งจัดเก็บแอบซ่อนในอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกายและตามซอกของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เช่น จัดเก็บไว้ในช่องเพศ ทวารหนัก ซอกเล็บ หรืออมไว้ใต้ลิ้น ซึ่งในกรณีอมไว้ใต้ลิ้นนี้จะพบในกรณีที่ต้องการความปลอดภัยในขณะที่อยู่ใกล้กับบริเวณที่อาจถูกจับได้เช่นอยู่ใกล้กับแหล่งซื้อที่ตำรวจกำลังจ้องจับอยู่ ซึ่งการอมใต้ลิ้นจะช่วยให้ปลอดภัยตรงที่หากมีการตรวจค้น นักเรียนวัยรุ่นสามารถกลืนยาบ้าที่แพคอยู่ในหลอดคาเฟอีนลงไปเก็บไว้ในคอ แล้วสารถออกมาได้ในภายหลังเมื่อผ่านพ้นการตรวจจับแล้ว หรือบางครั้งก็กลืนลงท้องไปเลยแม้จะเสียตายแต่ก็ต้องการความปลอดภัยไว้ก่อน

“ส่วนใหญ่เราอมไว้ใต้ลิ้น เวลาเพิ่งออกมาจากที่ซื้อ ถ้าเจอตำรวจก็กลืนแล้วค่อยอ้วกออกมาที่หลังตำรวจเจอมันถึงชอบบีบคอทันที กลัวกลืน พวกมันรู้ บางทีก็ลงท้องไปเลย ก็ไม่เป็นไร ก็เสียตายสุดสำหรับเสี่ยงไปซื้อ เสียเงิน แต่ก็ดีกว่าถูกจับ” (ภาพ)

นอกจากการซ่อนในร่างกายแล้ว ในเสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียนก็เป็นที่ยอมรับเพราะสามารถเก็บซ่อนได้มิดชิด ซึ่งมักพบในกรณีที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ถูกเข้มงวดในเรื่องการถูกตรวจจับมากนัก

“พกมาซ่อนไว้ ซ่อนไว้ในกางเกงใน เป็นเหมือนกระเป๋าช้างใน บางทีก็ใส่กระเป๋าก็เลย อาจารย์ไม่กล้าค้น เพราะนั่งมอเตอร์ไซด์วันมาอาจารย์ค้นไม่ทัน ช่วงนี้อาจารย์ไม่ค้นเลย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผมเลย”(ตัน)

“ก็กางเกงนักเรียนที่เขาเย็บไว้ตรงปลายขา ข้างในมันจะมีรูรอบเลยครับ ก็เจาะรูข้างในแล้วก็เอายาอัดไว้ข้างในครับ” (กอล์ฟ)

ต้องการความแรงของยา ก็ยังคงใช้วิธีดูดธรรมดาต่อไป ส่วนนักเรียนวัยรุ่นคนใดที่เปลี่ยนมาเป็นดูดแบบผ่านน้ำในช่วงการใช้แบบเป็นบางครั้ง ก็ยังคงความนิยมที่จะดูดผ่านน้ำต่อไป ทั้งนี้เพราะ การดูดผ่านน้ำให้ความหอม นุ่ม ไม่แสบคอเหมือนการดูดธรรมดา ซึ่งวิธีการดูดทั้งสองวิธีดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในช่วงของการใช้ยาแบบเป็นบางครั้ง และจะไม่ขอกล่าวซ้ำในที่นี้ แต่จากการศึกษาได้ค้นพบเพิ่มเติมว่า วิธีที่นักเรียนได้ทดลองใช้เพิ่มเติมจากสองวิธีแรก คือ การฉีดยาบ้า

การฉีดยาบ้า เป็นวิธีการเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายที่พบจากการศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นรายกรณีหนึ่ง ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าติดต่อกันมานาน มีความรู้สึกต้องการความแปลกใหม่ และเพียงแต่รู้สึกอยากทดลองดูว่ารสชาติของการฉีดเป็นอย่างไร และเมื่อทดลองแล้วพบว่าให้ผลตอบสนองทางลบแก่ตน กล่าวคือเกิดความรู้สึกเจ็บปวดมากจึงได้ทดลองเพียงครั้งเดียวและกลับมาใช้วิธีการดูดผ่านน้ำต่อไป

ผู้สัมภาษณ์ สุดท้ายนี้เป็นอะไรบ้าง

เอนก ก็ฉีด ฉีดมั่ว

ผู้สัมภาษณ์ ทำยังไง

เอนก ก็เอาม้าบดให้ละเอียด แล้วก็ผสมน้ำ แล้วก็สลิ้งมัดแล้วดึงคล้ายๆผง

ผู้สัมภาษณ์ ต้องใช้หลอดก่อน

เอนก ไม่ต้องใช้หลอด ใช้ของชิ้นมา แล้วก็ฉีด ฉีดเข้าไปเลย

ผู้สัมภาษณ์ จำได้ไหมมันให้ความรู้สึกยังไง

เอนก ครั้งเดียว มันปวด ปวดมากเลย เหมือนกับหน่ออกจะแยกออก ปวดลึกลับๆ เวลาหายก็สบายโล่ง

ผู้สัมภาษณ์ เคยได้หามันอีกไหมแบบนั้น

เอนก ไม่ ครั้งเดียว ก็ลอง อยากรู้ว่ารสชาติมันเป็นยังไง

2.2 ปริมาณในการใช้ ปริมาณยาบ้าที่นักเรียนวัยรุ่นใช้ในขั้นของการใช้แบบเป็นประจำนี้พบว่า มีการเพิ่มปริมาณที่มากขึ้น และมีความถี่ในการใช้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะทั้งร่างกาย และจิตใจเกิดอาการติดยา จึงทำให้อยากยาอยู่เกือบตลอดเวลา ซึ่งในบางครั้งแม้ยาบ้าเม็ดแรกที่เสพยาเข้าไปยังไม่หมดฤทธิ์ดีอาการอยากยากก็สามารถเกิดขึ้นได้อีก จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นเสพยาต่อไปจนกว่ายาบ้าที่ตนมีหมดลงจึงหยุดเสพยาหรือบางที่ร่างกายรับไม่ไหวโดยมีอาการจะอาเจียนจึงหยุดเสพยา

“มันเพิ่มขึ้นจากเม็ด เป็น 2 เม็ด จาก 2 เม็ด เป็น 3 เม็ด เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มันเพิ่มขึ้นประมาณอาทิตย์หรือสองอาทิตย์ครั้ง สมมติ 5 วันเราเล่นติดต่อกันเลย ต่อไปด้วยของเรา ร่างกายของเราต้องการรับยาตัวนั้นมากขึ้น จะต้องการจาก 1 เป็น 2 ทุกวันนี้ก่อนที่จะผมจะเข้ามา (สถานบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดแห่งหนึ่ง) ผมเล่นวันละ 10 กว่าตัว ก็เล่นครั้งละ 3-4 เม็ด เล่นคนเดียว ถ้ามีเพื่อนมา เพื่อนมันมาซื้อก็เรียกมันเล่น เราเล่นไปเรื่อยๆ ถ้าใครมีก็จะอดใจไม่ไหว แบบมันต้องเล่นให้หมดถึงจะพอ ถ้ามีเยอะก็เล่นเยอะ แต่ถ้ามีน้อยไม่มีเงินซื้อก็ไม่เล่น เล่นให้หมดนั่นคือว่า มีเท่าไรก็ต้องเล่นให้หมด ถึงมี 30 เม็ด 2 วันเดียวก็น่าหมด มันจะเล่นตลอด เล่นติดต่อกันเลย หยุดไม่ได้ คือว่าฤทธิ์ยาหมดแล้วเล่นอีก ฤทธิ์ยาหมดแล้วก็เล่นอีก เล่นไปตลอด เคยเล่นว่า 3 ตัวมันเต็มของเราแล้ว เราก็หยุด คือว่าเล่นเต็มของเราแล้วร่างกายเราอยากจะทำอะไร เรารู้ได้ว่าเราเต็มที่แล้ว เออพอใจ ใจมันเย็นแล้ว สบาย โล่งสบาย พอสักประมาณ 5 - 6 ชั่วโมง เอ๊ะหัวข้าวกินข้าวเสร็จอยากเล่นอีกแล้ว เราก็ไปเล่น เล่นไปเรื่อยๆ ” (ต้อง)

“ผมเล่นต่อวันก็ประมาณ 5 - 6 ตัว ถึงจะรู้สึกว่าได้เล่น ก็แบบเวลาอยากก็เล่นอีก เล่นก็ส่วนมาก ครึ่งชั่วโมงเล่นที ครึ่งชั่วโมงเล่นที จนหมดทะเล 5 ตัว แล้วก็ยาวไปจนหมดวัน แล้วก็นั่งอยู่จนกว่าจะหลับ ส่วนมากกินข้าวมันก็จะหลับ ” (เต้ย)

“ถ้ามีอยู่ติดตัวก็ใช้เลยจนกว่าจะหมด ขึ้นเรียนชั่วโมงหนึ่ง กลับลงมาต่ออีก มาซ้ำอีกที เคยต่อกัน 5 เม็ดเลย” (ล้อม)

“หนักสุดนี้เคยวันละ 30 แบบเครียดมาก ไม่สบายใจก็ดูๆ ดูดก็ก็ดูดยะๆ ทีละ 10 เม็ด 5 เม็ด เอามากองอย่างนี้ครับ(ท่าท่าเอามือวางกองยาไว้ข้างหน้า ใครจะเข้ามาดูก็เข้ามา)” (เอนก)

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า การที่นักเรียนวัยรุ่นเมื่อมียาบ้าอยู่กับตัวแล้วมีการใช้อย่างต่อเนื่อง ติดต่อกันทั้งนี้เพราะนอกจากความรู้สึกอยากยาเกิดขึ้นเมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์แล้ว ยังมีอีกเหตุผลหนึ่งคือ หากยาบ้ากำลังจะหมดฤทธิ์แล้วเสพเม็ดใหม่เข้าไปทันทีจะทำให้ยาบ้าเม็ดใหม่ที่เติมเข้าไปออกฤทธิ์เร็วขึ้นด้วย

“ถ้ามีเติมก็เติม ดูดไว้ เพราะมันขึ้น(ออกฤทธิ์)ไว มันติดไว เติมนไปเรื่อยๆ แล้วแต่ว่าเรามีมากมีน้อย เติมนที่ 10 ตัวได้ ทั่ววันเลย” (ตัน)

2.3 การเลือกสถานที่ใช้ยาบ้า ลักษณะของสถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ต้องเป็นสถานที่มีความเป็นส่วนตัวเป็นอย่างมาก กล่าวคือต้องสามารถปกปิดการปฏิบัติการใช้ยาบ้าของตนเองได้ ซึ่งสิ่งที่คิดว่าจะเป็นอันตรายจากการถูกจับได้เช่น เสียงของไฟแชคที่ใช้ลงยาบ้า กลิ่นของยาบ้าที่โชยออกมาเวลาโดนเผาไหม้ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเสฟอื่นๆเช่นกระดาษฟอยล์หรือตัวผ่านน้ำ เป็นต้น ดังนั้นการใช้ยาบ้าแต่ละครั้งนักเรียนวัยรุ่นจะเลือกสถานที่ปกปิดมิดชิดปลอดภัยจากการถูกจับได้ ได้แก่ ห้องน้ำในโรงเรียน ห้องนอนห้องน้ำที่บ้านตนเอง และหากที่บ้านตนเองไม่ปลอดภัยก็จะเลือกบ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ รวมทั้งสถานบริการอื่นๆ เช่น โต๊ะสนุกเกอร์ เป็นต้น

“หลบๆซ่อนๆ ธรรมดา แอบๆ ทั้งที่บ้านที่โรงเรียน ที่บ้านก็เป็นห้องๆ เวลาทำเข้าห้อง ถ้าอยู่ที่โรงเรียนก็ลักดูด” (โจ)

“เอาของไปเล่นที่บ้าน บางครั้งก็เล่นในโรงเรียนก่อนกลับบ้าน” (โอม)

“เล่นที่บ้านก็จะมีตู้กันห้องอาคะ และก็จะเล่นอันนั้น เพราะว่าช่วงเช้าอาเขาก็จะไปทำงานกันหมด พ่อก็ออกไปทำงาน ถ้าอาเขาอยู่เพราะว่าโรงงานหยุด หนูก็จะไปเล่นในห้องน้ำ ก็พยายามไม่ให้มีเสียงไฟแชค” (อ้อย)

“เล่นที่โรงเรียนก็เล่นในห้องน้ำโรงเรียน ช่วงตอนพักกลางวัน แบบหนักๆนี้เล่นเกือบทุกวัน แล้วก็เล่นที่บ้านนี่แทบจะทุกวันเลย” (แยม)

“บางช่วงเล่นที่โต๊ะสนุกฯ ถ้าเล่นโต๊ะวี (VIP) ก็ปิดประตูสองชั้นเลย คือห้องส่วนตัว มีประตูกระจก ก็เล่นตรงมุมห้อง รู้กันอยู่แล้ว เพราะมองไม่เห็นเลย ขนาดมองกระจกยังไม่เห็น แต่ก็ต้องระวังตลอด” (ตัน)

“อยู่บ้านก็ใช้ได้ แต่ว่าไม่ค่อยปลอดภัย คือว่า น่าชอบขึ้นมาดูว่าเราใช้ยาหรือเปล่า บางทีก็เวลาผมไม่ใช้ยาผมจะปิดแอร์ ถ้าเปิดไว้กลัวลมมันจะโกรกแอร์ ควันมันจะไปทางอื่น ถ้าผมปิดแอร์น้ำเขาจะขึ้นมาดูแต่ส่วนมาก ถ้าไม่เปิดก็ไม่เปิดนานเลย ถ้าเปิดก็เปิดยาวเลย น้ำเขาจะรู้สึกแสบแสบมันดัง” (เอนก)

2.4 บุคคลร่วมใช้ยาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นก้าวเข้าสู่การใช้ยาบ้าอย่างเป็นประจำ บุคคลที่ร่วมใช้ยาบ้าส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยใช้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายจากการถูกจับได้ หากร่วมใช้กับบุคคลอื่นที่ไม่รู้จักคุ้นเคย อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อติดยาบ้าหนักๆเข้าด้วยความที่ร่างกายและจิตใจมีความต้องการยาบ้าในปริมาณที่มากขึ้น และถี่ยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเริ่มแยกตัวเพื่อการเข้าถึง ยา

บ้าด้วยตนเอง กล่าวคือ หาเงิน นำเงินไปซื้อที่แหล่งด้วยตนเอง และคิดหาวิถีทางใช้ด้วยตนเองคนเดียวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ การใช้คนเดียวทำให้ได้ปริมาณยาบ้าที่มากกว่า หรือ “เต็มกว่า” การร่วมใช้กับเพื่อน

“ติดหนักๆ แยกเล่นคนเดียว ก็วันหนึ่งหลายเม็ด ผม 5-6 เม็ดได้” (นุ่น)

“ก็มีเล่นคนเดียวบ้าง ถ้าเล่นคนเดียวจะได้มากกว่า ถ้า 2 คน จะไม่ค่อยติด มันน้อย คนเดียวดีกว่าได้เยอะกว่าเต็มกว่า” (โย่ง)

จากการที่นักเรียนวัยรุ่นแต่ละคนมักหาโอกาสปลีกตัวแอบใช้ยาบ้าคนเดียว หรือที่เรียกกันในหมู่นักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้านี้ว่า “ซุ่ม” แต่ด้วยความที่เพื่อนคนอื่นๆ เคยไชยาบ้าด้วยกันอยู่แล้ว ก็จะไม่พอใจและไม่ยินยอมให้เพื่อนที่เคยไชยาบ้าด้วยกันแอบเล่นคนเดียว ทั้งนี้เพราะรู้สึกอยากร่วมด้วยหรือ “อยากแจมด้วย” ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ไม่อยากเห็นว่าเพื่อนได้เล่นแต่ตนไม่ได้เล่น และส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าตนมีความอยากไชยาบ้าอยู่แล้วด้วย ดังนั้นเมื่อเห็นว่าเพื่อนมีจึงขอแจม โดยอาจช่วยออกเงินบ้าง ไม่ออกเงินบ้าง แต่หากเพื่อนมีแล้วแอบเล่น หรือซุ่มเล่นคนเดียวก็จะก่อให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ จนเกิดเป็นบทกลอนที่พูดต่อกันไปในหมู่นักเรียนวัยรุ่น เพื่อเป็นการตำหนิ และยับยั้งไม่ให้มีการแอบเล่นคนเดียวว่า

“ยามมีผีหอมตอมกันแดก

ยามโลงแดกมีอ้วนชวนกันหนี

มีมึงมึงกูมึงมึงก็ยงดี

ยามมึงมีมึงแอบแดกกูแปลกใจ”

(เต้ย)

ร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมของนักเรียนวัยรุ่นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นประจำ

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ไชยาบ้าแบบเป็นประจำ การใช้ยาบ้ามีผลต่อนักเรียนวัยรุ่นที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย ประการที่สอง ผลต่อสภาวะจิตใจ ประการที่สาม ผลต่อการไชยาเสพติดชนิดอื่น และประการสุดท้าย ผลต่อการดำรงอยู่ในสังคม

1 ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย ผลของยาบ้าที่เกิดขึ้นกับร่างกายของนักเรียนวัยรุ่นที่ไชยาบ้าแบบเป็นประจำ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลต่อร่างกายในระยะสั้น และผลต่อร่างกายในระยะยาว

1.1 ผลระยะสั้นทางร่างกาย ผลของยาบ้าที่มีต่อร่างกายของนักเรียนวัยรุ่นที่ไชยาบ้าแบบเป็นประจำในระยะสั้นหมายถึงช่วงที่ยาบ้าเข้าสู่ร่างกายในแต่ละครั้งที่ไชแล้วออกฤทธิ์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ และช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ ดังนี้

1.1.1 ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ แม้ร่างกายจะเคยได้รับยาบ้าทั้งจากการใช้ครั้งแรก ใช้แบบเป็นบางครั้ง จนมาสู่การใช้แบบเป็นประจำแล้วก็ตาม การออกฤทธิ์ทางกายแบบระยะสั้นเมื่อได้รับยาบ้าก็ยังมีอาการไม่แตกต่างจากการที่เคยได้รับยาบ้าในครั้งแรกๆ มากนัก กล่าวคือ เมื่อยาบ้าเข้าสู่ร่างกายก็จะเริ่มออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางทำให้ร่างกายรู้สึกมีแรง ขยัน ไม่่วงนอน หัวใจเต้นแรง กระฉับกระเฉง ทำกิจกรรมต่างๆ ได้ยาวนาน กลุ่มอาการดังกล่าวนี้ให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นการตอบสนองในทางบวกต่อพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตน

“เวลาชุดไปนี้ อย่างของผมประมาณ 5 นาที พอเอาแล้วมันจะอยู่ไม่สุขมันจะเดินทั่วเลยพอยาเข้าที่ แล้วจะกระฉับกระเฉง มีแรง มีกำลัง ทำอะไรทำได้ทุกอย่าง ภูบ้าน ชักผ้า” (ตัน)

“เวลาดีดเสร็จผมก็รื้อทำทุกสิ่งทุกอย่าง ..นั่งทำอะไรคนเดียว ไม่สนใจคนอื่น นักประดิษฐ์ ประดิษฐ์ทุกอย่าง อะไประดิษฐ์ได้ก็นั่งทำ ทำมอร์ไซค์ ทำตัวผ่านมั่ง ตัวผ่านน้ำ ตัวผ่านยา เวลามันดีดแล้วมันก็ทำอย่างเดียว ” (เต๋ย)

“ดูดแล้วมันสบายตัว ไม่่ง่วงไม่อะไร ไม่เพลีย อยู่ได้ทั้งคืน ..มาดูดแล้วมันจะหอม มาดูดแล้วมันดีด ไม่หลับไม่นอนทำอะไรได้ทั้งวัน..เดินไป เดินมา ดูดบุหรี กินน้ำ อยู่ได้ทั้งคืนกว่าจะนอน..ไม่ได้ทำงานอะไรอยู่บ้านเฉยๆ ..ดูดแล้วสบายตัว หัวเบาตัวเบาขึ้น” (นุ่น)

“ก็ไม่ว่าเวลา ทำอะไรไปเรื่อย ๆ บางครั้งเข้าเมมมาปลุกถึงรู้ บางทีดูหนังตลก บางคนบอกว่ามันดี ไม่ต้องนอนทำอะไรได้เยอะ” (ล้อม)

อาการดีด หรืออาการที่เกิดจากยาบ้าออกฤทธิ์นี้ นักเรียนวัยรุ่นมักไม่ได้ใช้สำหรับการยืดระยะเวลาในการทำงานเพื่อให้ได้รายได้ดังเช่นผู้ใช้แรงงานทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการกิน แต่เป็นการใช้ยาบ้าโดยวิธีการสูบหรือดูดเพื่อการตื่นตัวให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆที่ตนสนใจเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีศึกษาที่ต้องทำงานกลางคืน เช่น เฝ้ายาใต้สนุกเกอร์ซึ่งในบางขณะตนเองก็เล่นสนุกเกอร์ด้วย จึงมีการใช้ยาเพื่อการการทำงานและการเล่นสนุกเกอร์ ซึ่งยาบ้าได้ส่งผลต่อร่างกายมีแรง ขยัน และอดทนได้นาน โดยไม่่ง่วง และรับรู้ว่ายาบ้าช่วยให้แทงสนุกเกอร์ได้ดียิ่งขึ้น

“ก่อนจะแทงต้องเล่นยาก่อนล่วงหน้า เต็มที่ก็เม็ดหนึ่ง ให้ของมันเข้าที่สักประมาณ 10-20 นาทีก่อน ช่วงแรกที่ดูดประมาณสัก 20 นาทีมีมันจะสั่นอยู่อย่างนี้ ดูดไปสักครึ่งเม็ดเต็มทีของเรา ประมาณเกมหนึ่งจะครบเริ่มแทงได้ คือดูดไปครึ่งชั่วโมงแรกๆแทงไม่ได้ เกมสองเริ่มแล้วเหลี่ยมเข้าตาเลย ส่วนมากจะแทงดี ใช้ระยะนานก็เอาเหมือนกัน ช่วงที่มันดีดประมาณสักสิบเกม สิบเกมนี้ประมาณ 2 ชั่วโมงได้ 2-3 ชั่วโมงได้ เมื่อวานได้ 500 ให้พ่อ 100 ให้แม่ 100 ดีใจเพราะมันต้องใช้ฝีมือของเรา” (ตัน)

ในบางขณะที่ยาในร่างกายได้รับยาบ้าติดต่อกันนานและเป็นปริมาณที่มาก เช่น พฤติกรรมที่นักเรียนวัยรุ่นดูดยาบ้าต่อเนื่องกันโดยไม่ได้พัก กล่าวคือ เมื่อยาบ้าเม็ดแรกหมดฤทธิ์ก็ดูดต่อทันที หมดแล้วดูดต่อทันที เป็นอย่างนี้ต่อเนื่องหลายๆเม็ดซึ่งภาษาในหมู่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ว่า “หมดแล้วเติม หมดแล้วเติม” พฤติกรรมการใช้ดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดอาการเวียน ร่างกายรับไม่ไหว อ้อ ฟังไม่รู้เรื่อง บางทีไม่ได้นอนหลายวันติดต่อกัน ข้าวไม่กิน กินแต่น้ำ

“ดูดเสร็จไอ้ก็แล้วดูดแล้วดูดอีก ช่วงดูदन้อยถ้าเติมเยอะมากจะอ้อไม่ได้นอนบางทีไม่ได้นอนเป็นอาทิตย์ ข้าวไม่ได้กิน กินแต่น้ำอย่างเดียว เช่น นม เป๊ปซี่” (โจ)

เมื่อเกิดอาการดังกล่าว นักเรียนวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การใช้มาระยะหนึ่งจึงเริ่มเรียนรู้ที่จะกำหนดปริมาณ และช่วงเวลาการใช้ให้พอดีเพื่อจะได้เกิดอาการดีดที่พอดีกับร่างกาย เช่น การไม่ดูดตอนช่วงเย็นหรือกลางคืนเพื่อร่างกายจะได้พักผ่อนและสามารถรับประทานอาหารเย็นได้ เพื่อจะได้นอนหลับและกลับมาดูดต่อในช่วงเช้าของวันถัดไปเพื่อเป็นการรักษาร่างกาย และใช้เพื่อให้เกิดผลต่อร่างกายในทางบวก

“แรกๆไม่ผีน ก็ปล่อยดูดยาวอย่างเดียว 3วัน 3คืน แต่ถ้าทุกวันนี้ก็หลับ กินข้าวเดียวก็หลับ อย่างมียาอยู่กับเรา เล่นเข้า เล่นเที่ยง แต่กลางคืนงดเอาไว้เล่นตอนเช้า เล่นกลางคืนเดียวไม่หลับ ร่างกายแยะ ” (ล้อม)

“หนูมียาในมือแต่ก็ไม่เล่น ตอนเย็น เล่นแต่ตอนเช้า ใกล้เคียงเที่ยง เล่น แต่ตอนเย็นเล่นแล้วไม่หลับ เก็บไว้เล่นเช้า” (อ้อย)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้าต่อร่างกายว่า มีความแตกต่างจากการใช้เฮโรอีนอย่างไร จากการศึกษพบว่า ผลในระยะสั้นที่เกิดจากการใช้ยาบ้าสามารถทดแทนการใช้เฮโรอีนได้

1.2.1 ยาบ้าทำให้ร่างกายทรุดโทรม เนื่องจาก กว่าที่นักเรียนวัยรุ่นจะกลายมาเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ร่างกายของนักเรียนเหล่านี้ย่อมได้รับผลจากยาบ้ามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งฤทธิ์ของยาบ้าได้ส่งผลกระทบต่อระบบประสาทส่วนกลาง ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร และระบบอื่นๆในร่างกาย ทำให้ร่างกายถูกกระตุ้นปรับเปลี่ยนและตื่นตัวอยู่เสมอ ทำให้ร่างกายได้รับการพักผ่อนไม่เพียงพอ ชั่วโมงการนอนน้อย รับประทานอาหารน้อยเพราะเมื่อดูดยาบ้าแล้วให้ความรู้สึกอึด การรับรู้รสเปลี่ยนไป ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ผอม ใบหน้าตอบ และหมดเรี่ยวแรงเมื่อร่างกายใช้ยาบ้าติดต่อกันมาเป็นเวลานาน

“ผิดปกติ ผอม หน้าตาซีด” (ตัน)

“กินก็ไม่วู้สึกอะไร กินแล้วมันจะอึดด้วย อึดแล้ว แบบตูดเหมือนอึดแล้ว” (นุ่น)

“บางทีหน้าเป็นอย่างนี้ (ใช้มือสองข้างลูบคลำใบหน้าตนเอง) ก็ตอบไปกว่าเดิม ถ้าเล่นทุกวันๆมันก็จะตอบ ซีดเลือดไม่ค่อยมี มียังงี้เคยแดง ทุกวันก็ซีดๆๆ ตาถ้าเล่นมากมันจะลึกเข้าไป” (เอนก)

1.2.2 ติดทางกาย (Physical Dependence) จากความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาการขาดยา(withdrawal symptoms) ดังได้กล่าวในข้างต้นแล้วว่า หากเมื่อใดร่างกายขาดยาบ้าแล้วมีอาการผิดปกติเกิดขึ้นทางกายแสดงว่าเมื่อนั้นเป็นสัญญาณเตือนว่า ร่างกายต้องการยาเพื่อเข้าไปปรับสมดุลย์ให้กลับเข้าสู่สภาพที่คุ้นเคยกับยา ทั้งนี้เพื่อฤทธิ์ของยาจะได้กระตุ้นให้ระบบร่างกายส่วนต่างๆทำงานต่อไปได้ อุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นกับร่างกายดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาเรื่องยาเสพติดได้ให้ความหมายว่า เป็นบุคคลผู้ติดยาเสพติดเพราะได้ก้าวเข้าสู่ขั้นการติดยาทางกายแล้ว (Physical Dependence) ในกรณีของยาบ้าก็เช่นเดียวกัน สามารถกล่าวได้ว่า หากเมื่อใดร่างกายขาดยาบ้าแล้วเกิดกลุ่มอาการขาดยาทางร่างกาย ก็เรียกได้ว่าเป็นบุคคล “ผู้ติดยาบ้า” เช่นเดียวกัน

จากการศึกษาในกรณีนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้อย่างเป็นประจำก็พบว่า ในทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นเองก็กล่าวยอมรับว่าอาการที่เกิดขึ้นกับตนเองเมื่อไม่ได้ใช้ยาบ้า นั้น เป็นลักษณะการ “ติดยาบ้า” ของตนเช่นเดียวกัน

“ก่อนจะมานี้ไม่ได้ติดกลืนแล้วครับ ติด แบบติดมันเลยละ พอไม่ได้เสพแล้ว พอยากมันจะปวดท้องครับ เหมือนมีอะไรมาบิดในท้องน้อย” (กอล์ฟ)

“ก็ติดครับ เวลาไม่ได้แล้วมันไม่มีแรง” (ตัน)

“ก็รู้ตัวว่าติดครับ ต้องเล่นทุกวัน” (โอม)

“ร่างกายเราทนไม่ไหวถ้ามันอยาก ติดครับ” (แย้ม)

“เล่นหนักๆประมาณเดือนกว่า ร่างกายก็โทรม ติดเลยครับ อยากจะเอาให้ได้” (พันธ์)

“ที่ว่าติด ไม่ได้เล่นแล้วทรมาน ผมยังเคยหยิบวีดีโอที่บ้านเอาไปจ่านา” (นุ่น)

“ช่วงแรกผมก็ไม่มีอาการอะไร แต่ช่วงประมาณ ม.2 ขึ้นไปมันเริ่มติดหนัก ติดนี้แบบว่า พ่อแม่เขาไม่เคยรู้ จนรู้ คนดูอาการก็รู้ แต่ว่าติดนี้คือว่ามันไม่ได้นอน เสพวันละเมื่อกี่จริง มันไม่ได้นอน มันโทรมนะครับ” (ป้อม)

2. ผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจ ผลของยาบ้าที่เกิดขึ้นกับจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้อย่างเป็นประจำสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลต่อสภาวะจิตใจในระยะสั้น และผลต่อสภาวะจิตใจในระยะยาว

2.1 ผลระยะสั้นทางใจ ผลของยาบ้าที่มีต่อสภาวะจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้แบบเป็นประจำในระยะสั้นหมายถึงช่วงที่ยาบ้าเข้าสู่ร่างกายในแต่ละครั้งที่ใช้แล้วออกฤทธิ์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ และช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ ดังนี้

2.1.1 ช่วงเวลายาบ้าออกฤทธิ์ เมื่อยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย ฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ทำให้ครึกครื้น รื่นเริง เป็นสุข ไม่เหนื่อย ในหมู่วัยรุ่นผู้ใช้รวมเรียกอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ว่าติดเซ้นเดียวกับการติดทางกาย ซึ่งเป็นการให้ความหมายในทางดีต่อยาบ้าว่าเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดของตนให้มีความขยันทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเพลิดเพลิน เป็นสุข สัมความหุดหิดไม่สบายใจที่เกิดจากความสัมพันธ์กับสังคมรอบๆ ตัวได้ และมีความพึงพอใจในรสชาติของยาบ้า

“มันเข้าไปในร่างกายแล้วรู้สึกว๊าดี้ กระชุ่มกระชวยขึ้นมาทันที เหมือนโลกนี้สดใสเป็นสีชมพู อารมณ์ดี ผ่าเป็นกาลละมั่งรีดหมดเลยละ” (อ้อย)

“สบาย มีความสุข ขยัน ปลอดภัย ประมาทหนึ่งชั่วโมงติดสุด ๆ” (ล้อม)

“ใจมันสบาย สนุก อยากออกนอกบ้าน” (แยม)

“มันมีความสุข อย่างน้อยมันก็สบายใจ มันโล่งๆ และก็ขยันทุกอย่าง” (ใจ)

“ถ้าเล่นปื๊บมันจะสบาย ไม่ได้คิดอะไร มันก็เพลิน แล้วก็เบลอหายไป” (เอ)

“อู้ยแบบเล่นมัน มันเพลินนะครับ เอาพอยล์จากซองนูหรือมาลอกเล่น แบบมันเพลินๆ แล้วงานไม่มีทำด้วย” (นุ่น)

“ทำได้ทุกรูปแบบเลย ถ้าดูไปแล้ว คือว่าจะทำอะไรก็ได้ใช้ไหมอะ เหมือนกับเราจะไปไหนไม่มีใครห้ามเราได้หรอก ถ้าคิดว่าใจจะทำ” (เอนก)

2.1.2 ช่วงเวลายาบ้าหมดฤทธิ์ เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์จากร่างกาย ระบบประสาทส่วนกลางที่เคยถูกกระตุ้นด้วยยาบ้าก็เปลี่ยนแปลงไปจากสภาวะที่คุ้นเคยกับการถูกกระตุ้นให้มีความครึกครื้น รื่นเริง เป็นสุขเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกเบื่อหน่าย เเซ้ง หุดหิด โมโห ทรมาณในความรู้สึก และเกิดอาการอยากยา (craving) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่นักเรียวยุโรปให้ความหมายต่ออาการขาดยาทางจิตเหล่านี้ไปในทางลบ และต้องการจะหลีกเลี่ยงอาการเหล่านี้ด้วยการกลับไปใช้ซ้ำอีก

“คิดหมกหมุ่น เครียด อยากเล่น” (แยม)

“ใจมันเจ็บครับ ใจมันทรมาณครับ” (แมน)

“เบื่อ เเซ้ง ไม่อยากทำอะไร นอนอย่างเดียว นอนแล้วกินกินแล้วก็นอน และถ้าหากจะทำให้ลืมได้ก็คิดว่าต้องหาอะไรทำอย่าพยายามให้ตัวเองอยู่คนเดียวจะคิดถึงมันอีก” (อ้อย)

“ถึงเวลาตื่นมาก็ง่วง มันรู้สึกอยากไปด้วย ทำไมมันก็อยาก” (นุ่น)

“หุดหิด โครมากวนใจก็อยากจะด่า” (โหน่ง)

“มันอยาก ไม่มีอารมณ์ อารมณ์มันร้อน พอเจออะไรขวางหน้าเราก็เพ็ง” (ชิน)

“ถ้าไม่มีเงิน ไม่ได้เติม ต้องรอให้มีเงิน คราวนี้เริ่มหุดหิดเพราะตูดน้อย ต้องสรรหามาอุดให้ได้ออกไปเอาเองข้างนอก หนีเรียนไปเลย เวลาไม่ได้ปวดหัว คิดหนัก เครียด” (ล้อม)

นอกจากยาบ้าจะส่งผลให้เกิดกลุ่มอาการทางจิตในระยะสั้นแล้ว ยาบ้ายังส่งผลต่อจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าในระยะยาวด้วย

2.2 ผลระยะยาวทางใจ จากการศึกษาพบว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นใช้ยาบ้าต่อเนื่องแบบเป็นประจำมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง จนเข้าสู่การเป็นผู้ติดยาบ้าแล้ว การใช้ยาบ้าทำให้เกิดผลต่อสภาวะจิตใจ 4

ประการ คือ ประการแรก หมดพลังใจ ประการที่สอง ควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก ประการที่สาม เกิดอาการผิดปกติทางจิตจากแอมเฟตามีน และประการที่สี่ เกิดอาการติดทางใจ

2.2.1 ยาบ้าทำให้หมดพลังใจ ความหมดพลังใจ มักเป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อร่างกายขาดยาบ้าไม่ว่าจะโดยการไม่สามารถหายามาเล่นได้ หรือเกิดจากความพยายามเลิกยาบ้า ภาวะร่างกายขาดยาบ้านี้ได้ส่งผลให้สภาวะทางจิตใจเกิดความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย เซ็ง และบางครั้งทำให้เกิดอาการซึมเศร้า (depressive) รู้สึกชีวิตมืดมน สิ้นหวัง และไร้จุดหมาย

“เบื่อ เซ็ง ไม่อยากทำอะไร นอนอย่างเดียว นอนแล้วกินกินแล้วก็นอน และถ้าหากจะทำให้ลืมได้ก็คิดว่าต้องหาอะไรทำอย่าพยายามให้ตัวเองอยู่คนเดียวจะคิดถึงมันอีก” (อ้อย)

“เมื่อครบ ทำตัวเหมือนกับหมาครบ ทุกคนครบ ทำตัวแบบชีวิตเหมือนกับไม่มีเส้นทางที่ว่า ไม่มีจุดหมายปลายทาง..มันแบบคนไม่มีสติครบ ไปแบบเรื่อยเปื่อย ไปเลยตามเลยแบบเส้นทางไม่มี แบบเหมือนอยู่ในความมืด มองไม่เห็นเส้นทาง” (เต้ย)

2.2.2 ควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก ผลของการใช้ยาบ้ามานานทำให้อุปนิสัยใจคอเปลี่ยนไป จากความเป็นวัยรุ่นซึ่งโดยทั่วไปมีลักษณะอารมณ์ร้อนอยู่แล้ว เมื่อกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำทำให้อารมณ์เปลี่ยนแปลงและควบคุมได้ยากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อร่างกายขาดยาบ้ายิ่งทำให้หงุดหงิด โมโหง่าย ขาดความรับผิดชอบ และนำไปสู่การมีพฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive) เช่น ทำร้ายบุคคล สิ่งของรอบข้าง ตลอดจนการทำร้ายตนเอง

“ผมเป็นคนใจเย็น แต่มาใช้ยาแล้วทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิด ใจร้อน” (ตัน)

“เสพแล้วขาดความรับผิดชอบ” (นุ่น)

“เวลาหงุดหงิดยั้ง ก็ไปเลยไม่สนใจแล้ว หงุดหงิดก็ไปเลย เก็บของผมก็ไม่ช่วยแล้ว” (เต้ย)

“ถ้าไม่ได้เล่นนะ มันก็กระวนกระวาย ทำได้ทุกอย่าง” (เอนก)

“อารมณ์มันร้อน พอเจออะไรขวางหน้าเราก็ก๊เพี้ยง” (ชิน)

“วันนั้นไม่มีตัง ช่วงปิดเทอมด้วยครับ อยากรมาก เลยต่อยกำแพงที่บ้าน เลือดไหลเลย” (แย้ม)

“มันอึดอัด ทนไม่ไหวแล้วมันกดประสาทร้องไห้ อยากรจะทำอะไรก็ได้ทำอะไรใครไม่ได้ก็ต้องมาทำตัวเอง เห็นหมาก็เตะ มันคลุ้มคลั่งต้องทำอะไรสักอย่าง มันหาไม่ได้บางทีถึงขนาดเอาไม้ดมมากัดแขน ..เคยกรีดจริง เลือดมันก็ไหลซิบๆ ก็รู้สึกเจ็บและรู้สึกว้าดี มันรู้สึกเบาขึ้น เหมือนกับปลดปล่อย ความเกร็งก็จะค่อยๆ ผ่อนๆ ไปเรื่อย..กรีดให้มันซิบๆ แต่หลายแผลนะคะ ประมาณ 10-20 แผลได้” (อ้อย)

2.2.3 เกิดอาการผิดปกติทางจิตจากแอมเฟตามีน (Amphetamine Psychosis) ในกรณีนักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าติดต่อกันเป็นเวลานานและต่อเนื่อง และใช้ในปริมาณที่มาก ทำให้ร่างกายถูกกระตุ้นให้ทำงานหนักตลอดเวลาซึ่งมีผลทำให้ร่างกายขาดการพักผ่อน จากการศึกษาจึงพบว่า มีอาการไม่ปกติทางจิตเกิดขึ้นกับนักเรียนวัยรุ่นเหล่านี้ โดยมีการรับรู้ที่บิดเบือนจากความจริง มีความรู้สึกกระแวง วิดกกังวล อารมณ์แปรปรวน และขาดการควบคุมในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ซึ่งในนักเรียนวัยรุ่นบางคนเรียกอาการที่เกิดขึ้นกับตนเองนี้ว่า “บ้า”

“แบบบ้านะครับ แบบประสาทไม่อยู่กับที่นะครับ สติหาย คิด คิด แบบไอ้นี้ครับ แบบพระสังข์ พระสังข์หนีแม่ แม่ที่เป็นยักษ์ครับ ก่อนจะมานี้ ผมบ้าคนเดียว” (แมน)

“แบบหูแว่วอะไร ได้ยินเสียงอะไรหวาดกลัวยั้งๆ คิดไปเอง แบบเอ๊ะมีใครมาทำอะไร พุดจาอะไร ไม่ชอบเราหรือเปล่า” (เต้ย)

“ตอนนั้นรู้สึกกลัวอาจารย์จับ ตำรวจจับ กลัวอะไรหล่นทับ ก็กระแวงคอยหันดู จริงๆ แล้วก็ไม่มี” (ชิน)

“ดูตลกๆก็จะหลอนเหมือนคนมาจ้องมองเรา ระแวง” (โหน่ง)

“ถ้าเล่นทำได้ทุกอย่าง ถ้าเล่นเกินขนาดก็ปืนเสาไฟฟ้ามั้ง ฆ่าตัวตาย” (เอนก)

“จะพูดอะไรไม่รู้ตัว ไม่รู้เรื่อง คอยแซวเล่นมั่วไม่รู้ผู้ใหญ่รู้เด็ก” (ตัน)

“ช่วงที่วาดดลัษบอดนอน 4 วัน 4 คืนเต็มๆ จะหุแว่ว ดาหุแว่ว และก๊ปวดหัว” (ต้อง)

“มันจะกระตุ้นแบบว่าไม่ให้หลับ มันจะกระตุ้นสมองทำงาน ถ้าใช้มากทำให้กดประสาท เพราะหนูเคยเป็นครั้งหนึ่งจะระแวง ระแวงว่ามีใครมาหรือเปล่า.. คิดไปเองค่ะ คือว่าอยู่บนบ้านได้ยินคนเดินข้างนอกก็จะออกมาดู มันระแวงมันเป็นไปเอง” (อ้อย)

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า อาการทางจิตสามารถเกิดได้แม้ในนักเรียนปกติ ซึ่งอาการทางจิตนี้ จากการศึกษาทางการแพทย์ (สุชาติ ตรีทิพย์ธิคุณ, 2542 : 18-27) พบว่า อาการทางจิตจาก แอมเฟตามีน ไม่แตกต่างจากพวก true full-blown paranoid schizophrenia โดยมีอาการหลอนทางหู เห็นภาพหลอน มีอาการหวาดระแวงว่าจะมีคนมาทำร้าย เห็นภาพใหญ่โต บางครั้งอาจก้าวร้าวถึงขั้นทำร้ายผู้อื่นได้ อาการทางจิตเนื่องจากใช้ยานี้ จะเกิดได้โดยไม่จำเป็นว่าบุคคลนั้นจะมีประวัติเป็นโรคจิตมาก่อนหรือไม่ ซึ่งอาการเหล่านี้จะหายไปโดยใช้เวลาหลายวันโดยปราศจากฤทธิ์ตกค้าง ถ้าหากบุคคลนั้นไม่มีอาการผิดปกติทางจิต หรือโรคจิตมาก่อน

2.2.4 ยานำทำให้เกิดติตทางใจ (Psychological Dependence) นอกจากฤทธิ์ของยานำจะก่อให้เกิดการติตทางร่างกายแล้ว ยังส่งผลถึงจิตใจที่เคยได้สัมผัสรับรู้รสชาติ และกลิ่นหอมของยานำ ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้กล่าวว่าหอมเหมือนขนม “ชอคโกแลต” ซึ่งทั้งกลิ่นหอม และรสชาติเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดอาการติตทางใจด้วย กล่าวคือ ถ้าเมื่อใดร่างกายขาดยาอาการที่ปรากฏให้เห็นในระยะหยุดยาคทันที (crash) ผู้หยุดยาจะมีอาการอยาก (craving) มีอาการหงุดหงิด เครียด กระวนกระวาย หรือมีอาการซึมเศร้า จิตใจจะหมกมุ่นหวนคิดถึงยานำเพื่อจะได้รับการรสชาตินี้อีกครั้ง ทำให้ขาดความสนใจสิ่งอื่นรอบตัว และบางกรณีมีพฤติกรรมก้าวร้าวอาละวาดเพื่อให้ได้ยานำมาเสพ

“รู้สึกเกร็ง และก็นั่งอยาก” (อ้อย)

“มันแบบติตยาด้วยครับ อยากแต่ยา อยากจะอยู่กับบ้าน เพราะที่บ้านสิ่งแวดล้อมพาให้ติต อยู่ใกล้อีกด้วย..ตอนแรกก็ติตก่อนครับ ไปๆมาๆก็ติตเยอะเลย” (แมน)

“ติตนี้ อะไรมายุดก็ไม้อยู่ครับ ถ้ามันอยากจริงๆนะครับ อยากจะเล่นอย่างเดียว ไม่สนใจใคร หงุดหงิด ใครพูดอะไรก็โกรธ ไม่โง่เลย แล้วก็ไปเลย ไปหายามาเสพ” (เต้ย)

“เป็นช่วงที่ทุกข์มากมันไม่เต็มในแต่ละวัน ..ถ้าไม่เต็มก็ทำตัวตามธรรมดาแต่อาจจะหงุดหงิดบ้าง อยู่กับมันยอมรับ ถ้าสมมติว่ากำลังรอคนหนึ่งไปเอาก็รอไป รอทั้งวัน ก็ไม่ต้องดูตกลับบ้าน ติตไปแล้วต้องได้มันไม่ได้ก็หงุดหงิด” (ล้อม)

เมื่อทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นได้ปรับสภาพเข้าสู่สภาวะคุ้นเคยกับยานำ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ติตยานำ สิ่งที่พบจากการศึกษาครั้งนี้เพิ่มเติมคือ นักเรียนวัยรุ่นเป็นจำนวนมากแม้ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อนก็มีการหัดสูบบุหรี่และติตบุหรืในที่สุดด้วย

3. การใช้ยาเสพติดชนิดอื่น : ดูดบุหรืเพื่อผ่อนคลายอาการอึดทางร่างกายและจิตใจ จากอาการอึดหรืออาการขาดยานำที่เกิดขึ้นกับทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่ถูกให้ความหมายในทางลบ คือเป็นความไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยานำคิดหาวิธีการหลีกเลี่ยง

อาการดังกล่าว โดยการแสวงหายาบ้ามาเติม หากหาได้และได้ใช้ก็สามารถหลีกเลี่ยงอาการอาการอีกกลับเข้าสู่ภาวะติดได้อีกครั้ง แต่หากหายาบ้าไม่ได้ ปรากฏการณ์หนึ่งที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งเมื่อได้ใช้ยาบ้าแล้ว แม้ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อน ก็จะกลายเป็นคนสูบบุหรี่และผู้ที่สูบบุหรี่อยู่ก่อนแล้วก็ยังสูบบุหรี่ต่อไป ทั้งนี้เพื่อช่วยผ่อนคลายจากกลุ่มอาการอื่นที่เป็นความไม่สบายทั้งทางร่างกายและจิตใจของตน

“เวลาเราไม่มีม้าเราก็ดูดบุหรี่แทน เพื่อนสอน เวลาดูดม้าเสร็จให้ดูดบุหรี่” (ชิน)

“พอเลิกติด ก็จะมีอ้อ ก็หาบุหรี่ดูด ..ดูดบุหรี่บ้าง ค่อยยังชั่วบางครั้งบางคราว” (โหน่ง)

“ต้องการบุหรี่ มาอยู่ที่นี่ผมต้องการบุหรี่ มันช่วยได้ ” (เอนก)

“ประมาณครึ่งชั่วโมงอดบุหรี่ตาม ประมาณชั่วโมงครึ่งชั่วโมงมันก็ขึ้นมาอีกครบอาการสบายตัวอีก ผมดูดบุหรี่จัดเหมือนกันครับ วันหนึ่งประมาณเกือบซอง ของครึ่งซองทุกวันครับ แม้เขาก็ตำเรื่องบุหรี่ บางทีก็ขโมยแม่เขาดูด” (นุ่น)

“เลิกหมดแล้วครับ เหลืออย่างเดียว ยาเส้น เวลาเล่นผมก็นั่งอยู่คนเดียว นั่งดูดบุหรี่ แล้วก็นั่งทำอะไรเล่นอยู่คนเดียว” (เต๋ย)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำแล้ว ผลที่เกิดขึ้นกับทั้งร่างกาย จิตใจมีทั้งระยะสั้นทันทีที่ยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย กล่าวคือมีกลุ่มอาการ “ติด” เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์ และกลุ่มอาการ “อ้อ” เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ กลุ่มอาการทั้งสองลักษณะมีผลต่อการดึงดูด หรือผลักดันให้เข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อๆ มา นอกจากผลระยะสั้นที่เกิดขึ้นหลังจากใช้แล้ว ยาบ้ายังส่งผลต่อร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นจากการใช้ต่อเนื่องกันมาในระยะยาวซึ่งทำให้ร่างกายทุพโภชนาการและสภาพจิตใจเปลี่ยนแปลงไป ทำให้นักเรียนวัยรุ่นบางคนอยู่ในสถานภาพที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ติดยาบ้า

นอกจากยาบ้ายังส่งผลต่อร่างกาย จิตใจ และมีผลต่อการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นของนักเรียนวัยรุ่นในฐานะที่เป็นผู้ใช้ยาบ้าเป็นประจำแล้ว ยังส่งผลต่อการดำรงตนในอยู่ในสังคมด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงดังต่อไปนี้

4. ผลที่เกิดขึ้นต่อการดำรงอยู่ในสังคม จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม สามารถอธิบายถึงวิธีการคิด และการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคม โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก การปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับได้ ประการที่สอง การเป็นผู้ค้ายาบ้า และประการที่สาม การชักชวนผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้า

4.1. การปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับได้

“ส่วนมากเพื่อนในกลุ่มก็โดนมาหมดแล้ว..สักวันหนึ่งเราก็ต้องโดน และอาจจะโดนเก็บตายด้วยหรือไม่ก็ติดคุก..มัน(ตำรวจ)ก็รู้ว่าเราเล่น ยังไงมันก็ต้องเรา” (ตัน)

นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำหลายคนเคยประสบกับมาตรการการควบคุมทางสังคมมาแล้ว และต่างก็ตระหนักดีว่าสิ่งที่ตนกำลังกระทำเป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎหมาย ผิดต่อกฎระเบียบของโรงเรียน และเป็นสิ่งที่บุคคลในครอบครัวไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวของตน ด้วยความรู้สึกดังกล่าวนี้ จึงทำให้นักเรียนวัยรุ่นพยายามปกปิดไม่ให้บุคคลอื่นๆ ล่วงรู้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้มีหน้าที่ควบคุมทางสังคมที่ตนมีปฏิสัมพันธ์อยู่ อาทิ พ่อแม่พี่น้อง ครูอาจารย์ เพื่อน ตลอดจนตำรวจและบุคคลอื่นๆ ในละแวกบ้าน ซึ่งการปฏิบัติตนเพื่อปกปิดพฤติกรรมการใช้ยาบ้าดังกล่าวนี้มีส่วนหนึ่งที่

สามารถ ปกปิดไม่ให้บุคคลทั่วไปล่วงรู้ได้ แต่โดยส่วนใหญ่จะสามารถปกปิดได้ในระยะแรก แต่ต่อมา พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนนั้นมักจะถูกจับได้ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลใกล้ชิดสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนทั้งจากร่างกายภายนอก และลักษณะนิสัยใจคอที่เปลี่ยนไป ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความคิดและวิธีการปฏิบัติตัว เพื่อปิดบังความจริงเรื่องการใช้ยาบ้าของตนไม่ให้ใครรู้ และการถูกจับได้ของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ

4.1.1 การปกปิดการใช้ยาบ้าไม่ให้ใครรู้ ในช่วงแรกที่ยังไม่มีใครรู้ว่าตนเองเป็นผู้ใช้ยาบ้านี้ นักเรียนวัยรุ่นมีแนวคิดและวิธีปฏิบัติเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกจับ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 วิธี คือ วิธีที่หนึ่ง แอบเล่น โกหก และวางตัวธรรมดาหลังจากเล่น วิธีที่สอง หลบเลี่ยงกระบวนการตรวจจับและดูแลสุขภาพ วิธีที่สาม เพื่อนฝูงช่วยกันปกปิด และวิธีที่สี่ ไม่คบเด็กที่อาจแพร่พรายความลับ

4.1.1.1 แอบเล่น โกหก และทำตัวปกติหลังจากเล่น เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ยาบ้าเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนและอาการที่เกิดขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาวหลังจากใช้ยาบ้าก็เห็นได้อย่างชัดเจนเช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ การปกปิดไม่ให้บุคคลอื่นรู้จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ด้วยความลำบาก ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นมักคำนึงถึงความจำเป็นในการเลือกสถานที่ และช่วงเวลาในการดูดมั่ว ซึ่งสถานที่และเวลานั้นได้กล่าวถึงแล้วในประเด็นวิธีการใช้สำหรับประเด็นนี้ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่าการดำรงตนในสังคมให้ปลอดภัยจากการถูกจับได้คือ ต้องแอบเล่น วางตัวให้ปกติธรรมดาที่สุดหลังจากเล่นแล้ว รวมทั้งเมื่อมีคนสงสัยถามไถ่ก็ใช้วิธีเินโกหกโดยหาเหตุผลมากลบเกลื่อนแก้ตัวต่อพฤติกรรมที่น่าสงสัยของตนเช่นการนอนดึก ไม่กินข้าว และรูปร่างที่เปลี่ยนไปของตน

“ปกติผมเล่นผมก็เล่นข้างนอกจนสร้างครับถึงจะเข้าบ้าน เขาจะได้จับไม่ได้” (นุ่น)

“ทำตัวธรรมดาครับ เหมือนกับคนไม่ติดยา ขยันทำการบ้าน เข้าบ้านปกติ” (โหน่ง)

“พยายามให้ถึงบ้านทุกวันไม่ให้เขารู้” (พน)

“เมื่อเห็นเรด้า ไม่ค่อยกินข้าว ไม่อยากจะนอน ดูหนังดึก เขามาถามเป็นอะไร ไม่นอนสักที เราตอบว่าจะดูหนังฝรั่ง ใจเรตื้นเต้นนึกว่าเขาจะรู้ว่าทำไมไม่นอน เขาก็ไม่รู้ รอดตัวไป” (โหน่ง)

“เขา(แม่)เห็นผมถอดเสื้อตัวผอม ไม่ค่อยกินไม่ค่อยนอน เขาก็ว่า เล่นมั่วมาหรือเปล่านี่ตัวผอม ผมบอก เฮ้ยๆๆๆไม่ใช่ๆใครจะไปเล่น” (ภาพ)

“คือไอ้ที่ผมไปเรียนทุกวันแต่ไม่ได้เรียน โดด เปิดไปวันแรกวันที่สามผมไม่ได้เรียนเลย ไปวันเดียว ปูโปโกหกปามาตลอด เอาเงินไปใช้มั่ง หำร้อยมั่ง พันนึ่ง สามร้อย ทุกวัน” (เอนก)

4.1.1.2 หลบเลี่ยงกระบวนการตรวจจับ และการดูแลสุขภาพ ในกรณีนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ามานานทำให้ฤทธิ์ของยาส่งผลต่อร่างกายและจิตใจจนสามารถสังเกตเห็นได้ชัด เพื่อไม่ให้เป็นการอันตรายต่อสวัสดิภาพของตนนักเรียนวัยรุ่นจึงพยายามดูแลสุขภาพเพื่อให้ดูดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ดำรงตนอยู่ในสังคมแบบหลบๆซ่อนๆ และหาวิธีการหลีกเลี่ยงการตรวจเจอสารเคมียาบ้าในร่างกายโดยการล้างไตตามความเชื่อของตนเอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการตรวจจับ และถูกจับได้ว่าตนเป็นผู้ใช้ยาบ้า

“ร่างกายต้องหลบๆซ่อนๆไม่กล้าเปิดเผย ใส่ยาสั้นไม่ได้ต้องใส่ยายาวเพราะบุคลิกท่าทางของเราบ่งบอก เช่น ดาโรย แก้มตอบ บางคนดูง่าย ผู้ใหญ่จะชอบดาด้า บางคนจะร้อแร่เพราะไม่สบายด้วยต้องพักผอน เพราะเดิมทีแล้วผิวน้ำไม่ได้ ต้องกินแบรินดจะช่วยให้เยอะ ดูดมากๆเลือดจะแข็งตัวต้องกินเบียร์ด้วยมันจะช่วยละลายได้ กินยาถ่ายด้วยนานๆกินทีให้มันถ่าย เพราะสะสมนานดูดมากจะเบลอ หลายปีสะสม เคยเห็นตัวอย่างมาแล้วจะมีรุ่นพี่เล่นมากๆไม่ได้ถ่ายเลยเบลอและจะกลายเป็นคนไม่เต็มส่วน” (ตัน)

“ทุกคนน่าจะรับที่ติดอย่างนี้ มันแบบหลบๆซ่อนๆ ไม่อยากให้เขารู้ มันไม่กล้า มันไม่กล้าแสดงออก ทุกอย่างมันจะหลบๆซ่อนๆ” (ป้อม)

“กลัวเขา(อาจารย์)รู้ ระแวง เวลาเล่นของแล้วทุกคนก็ต้องระแวงแล้วว่าคนอื่นจะรู้หรือเปล่า บางทีนี่เราโกหกเขา แต่ตาเรารู้สึกเล็กๆ ระแวง เขาจะรู้หรือเปล่านะ ถ้าเขารู้ว่าเขาฟ้องป้าเน” (เอนก)

“กินยาล้างไตช่วย ชื่อตามร้านขายยา บอกเขาว่าชื่อยาล้างไต ..เห็นเขาบอกกัน มันล้าง มันช่วยให้สะอาด แต่เขาบอกกินมากๆไม่ดีเดียวไตวาย ..แต่ก็กิน นานๆกินที บางทีเป็นเดือนกินครั้งหนึ่ง หรือไม่ได้ข่าวมาว่าจะตรวจเยียวก็กินล่วงหน้าก่อน แล้วก็กินอย่างอื่นไป ช่วยไป..พอกินยาล้างไตต้องกินน้ำเยอะๆ แล้วเยียวจะเปลี่ยนสีสักพัก 2-3 วัน” (โย่ง)

“ยาล้างไตเป็นเม็ด ไม่รู้ยี่ห้ออะไร บอกเขาว่ายาล้างไต มันมีอยู่สองสี สีแดงกับสีเขียว เม็ดละ 5 บาท มีหลายสีเหมือนกับเม็ดตัว กินมากไม่ค่อยดี ต้องกินล่วงหน้า กินแรกๆมันมีสารอยู่แต่มีน้อย ..ป้องกันตรวจสารเจอ” (เอ๋)

นอกจากนี้แล้วนักเรียนวัยรุ่นยังได้รับการสั่งสอนบอกต่อให้ระมัดระวังตัว ระวังจับยัดยาบ้าเพื่อจะได้เป็นหลักฐานในการจับกุม ซึ่งในกรณีศึกษาที่มีความชำนาญในการหลบหลีกและไม่กลัวตำรวจกล่าวว่า

“มันจับไม่ได้ง่ายๆหรอก เราไม่มีอะไรอย่างเราไม่พก เขาสอนกันมาว่าถูกค้นต้องอย่าให้พวกใส่แขนยาวคัน คู่มือมันก่อน แล้วไวเสียงดังเรียกคนมาดูเยอะๆ แล้วก็แกล้งทำไม่ต้องคันเดียวแถมทำให้มันดูเลย..เคยถูกค้นครั้งหนึ่ง แต่ว่าไม่มีของเล่นไปก่อน ..บางทีคนเมาจริงๆมันจับยัดสองแพค แพคมาแล้วใส่หลอดฟัน ผ้าเทปสีดำ มีอยู่ 5 เม็ดสีกะปิแล้วมันจับมาแล้วมันล้วงบอกนี่ใจเจอแล้วฟันผ้าเทปอยู่นี่ใจ 5 เม็ดสีกะปิ แต่สกอตเทปไม่ได้แกะ พูดยูกะปิเลย สีพูดยูกะปิเลย เนี่ยคิดดูคนเราเด็กโง่เด็กฉลาด” (ตัน)

4.1.1.3 เพื่อนฝูงช่วยกันปกปิด การป้องกันการถูกจับวิธีหนึ่งคือในกลุ่มเพื่อนด้วยกันเมื่อมีการใช้ยาบ้าร่วมกันแล้วไม่หักหลังกัน รวมทั้งเพื่อนคนอื่นๆที่ไม่เป็นผู้ใช้ก็ช่วยปกปิดด้วย ความเป็นเพื่อนฝูงทั้งที่ร่วมใช้ด้วยกันและไม่ได้ใช้ด้วยกันที่ไม่นำพฤติกรรมการใช้ยาบ้ามาเปิดเผยนี้ช่วยป้องกันการถูกจับได้

“มันปราบไม่ได้หรอกครับ เพราะว่าคนมันฉลาดนะครับ ทุกสิ่งทุกอย่าง(หัวเราะ)พูดไม่ถูกหรอกครับ แต่มันปราบไม่ได้หรอกครับ แบบมันช่วยกัน เพื่อนฝูงช่วยกัน ขนาดเพื่อนฝูงยังไม่กล้าบอกว่าผมเล่นเลย” (เต๋ย)

4.1.1.4 ไม่คบเด็กที่อาจแพร่พรายความลับ นักเรียนวัยรุ่นจะระมัดระวังการถูกขัดทอดเรื่องการให้ยาบ้ามาถึงตน ซึ่งอาจเกิดจากการบอกความจริงเรื่องการให้ยาบ้าของนักเรียนรุ่นน้องที่มีความกลัวต่ออาจารย์ หรือผู้ใหญ่ที่เป็นผู้บังคับใช้มาตรการทางสังคม จึงหลีกเลี่ยงในการคบหาหรือการใช้ร่วมกันกับนักเรียนวัยรุ่นที่คิดว่าเมื่อถูกอาจารย์ชี้ให้บอกความจริงแล้วไม่สามารถเก็บเป็นความลับได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันถูกขัดทอดมาถึงตนจึงไม่เลือกคบกับบุคคลที่คิดว่าจะมีผลเสียหายมาถึงตนเองได้

“พวกเด็กๆปากเปราะ ผมก็ไม่อยากคบครับ เด็กข้างบ้านเนี่ยะ คบเด็กสร้างบ้านผมไม่ชอบ ก็เด็กๆจะใจอ่อนกลัวหมดทุกอย่าง อาจารย์ชี้ เช่นกูจะไล่ให้มึงออก บอกมาเลยว่าใครตูด ก็จะไม่โดนไปด้วยผมก็เลยไม่คบ รู้ไม่ทันผู้ใหญ่” (ล้อม)

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตัวเพื่อปกปิดไม่ให้บุคคลอื่นล่วงรู้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนสามารถดำเนินไปได้ในระยะหนึ่งซึ่งในนักเรียนวัยรุ่นบางคนสามารถปกปิดได้มาโดยตลอด แต่ในบางกรณีความลับเหล่านี้ได้ถูกเปิดเผยขึ้นซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

4.1.2 การถูกจับได้ ไม่ว่าสมาชิกในครอบครัวเป็นคนจับได้ หรืออาจารย์โรงเรียน หรือบุคคลละแวกบ้าน หรือรวมทั้งผู้มีหน้าที่โดยตรงที่เป็นตำรวจเป็นคนจับได้ล้วนแต่จับได้เนื่องจากการสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และจิตใจที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมเป็นเบื้องต้น และต่อมาหากไม่แน่ใจว่านักเรียนวัยรุ่นคนดังกล่าวใช้จริง หรือไม่ ซึ่งในบางกรณีเกิดจากการปฏิเสธการใช้ยาบ้าของนักเรียน โรงเรียน และครอบครัวมักมีมาตรการยืนยันผลด้วยกระบวนการตรวจปัสสาวะเพื่อยืนยันว่ามีสารเสพติดที่เป็นส่วนผสมของยาบ้าอยู่ จากการศึกษาพบว่า กระบวนการถูกจับได้มักเกิดขึ้นใน 3 กรณีใหญ่ๆ คือ กรณีแรก การถูกจับได้โดยสมาชิกของครอบครัว กรณีที่สอง การถูกจับได้โดยกระบวนการของโรงเรียน และกรณีที่สาม การถูกจับได้โดยตำรวจ

4.1.2.1 การถูกจับได้โดยครอบครัว สมาชิกครอบครัวที่อยู่กันอย่างใกล้ชิดมักจะสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย นิสัยใจคอ และพฤติกรรมที่แสดงของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าอย่างเป็นประจำได้อย่างชัดเจน และเมื่อมีการติดตามถามไถ่ในไม่ช้านักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าอย่างเป็นประจำมักจะถูกจับได้ เพราะมักจะมีการใช้ยาบับ่อยขึ้น หลงลืม หรือแอบซ่อนอุปกรณ์ในการเสพไม่มิดชิด และปิดบังไม่ตลอดรอดฝั่งและถูกสมาชิกในครอบครัวรู้ความลับในที่สุด

“โดนจับได้ พอติดนานๆแล้วก็โดนจับได้” (โหน่ง)

“พอตีแม่จับได้ แม่จับได้ตั้งแต่ปีที่แล้วครับ...เขาบอกว่าเขาจับอาการผมได้ พอผมเมาจับอาการเอาเขาถึงรู้ ปิดเขาไม่ได้ ปกติผมเล่นผมก็เล่นข้างนอกจนสร้างครึบถึงจะเข้าบ้าน เขาจะได้จับไม่ได้ แต่ตอนนี้เขารู้กันหมดแล้ว” (นุ่น)

“คนเจอคนแรกคือพ่อครับ พ่อเจอขวดน้ำ(ตัวผ่านน้ำ)ใต้ตู้ ห้องผมมีตู้ อยู่ใต้ตู้ อันดับแรกเลยคือมีแต่ตัวผ่านน้ำอย่างเดียว พี่ชายก็เจอ เขาก็บอกพ่อกะแม่ ทุกคนเลยรู้” (ป้อม)

“ตอนแรกพี่ชายเขารู้ ที่จริงเขาก็เล่น เขารู้เสร็จ ต่อมาแม่ก็รู้ ตอนแรกไม่รู้หรอก อยู่มาวันหนึ่งแม่มานั่งคุยด้วยดีๆ ก็เลยสารภาพว่าเล่น” (บี)

“โกหกปามาตลอด เอาเงินไปใช้มั้ง หักร้อยมั้ง พันนึง สามร้อย ทุกวันจนเราแบบทำไปได้ไงจะ อัจฉริยะฉิบเป็นใช้มะ ก็เหมือนกับทำแล้วไม่มีใครรู้ แต่ความลับไม่มีในโลก เขารู้กันอยู่แล้ว นำผมโทรไปที่ โรงเรียน บังเอิญน้องอยากให้กลับบ้านเร็ว ดันไปเจอไม่อยู่ ครูบอกนายเอกไม่ได้มาโรงเรียนเป็นเดือนๆ นักรู้พอกกลับมา ยืมมาเลย เขาว่า อาจารย์โทรมาว่าพุงนี้ให้ไปโรงเรียน ผมคิดว่ารู้แน่ๆเลย เขาบอก เอ้า รู้แล้วทำไมฟอร์มครับ ผมไม่มีอะไรๆ เข้ามาเขาก็จับไปโรงเรียน คุยเลย ไม่ได้ไปหรอก ไม่ได้ไปทั้งเดือน และเขาก็รู้ว่าเล่นมาด้วย เขาถามแล้วทำไมทำไมเนี่ยะ” (เอนก)

4.1.2.2 การถูกจับได้โดยโรงเรียน เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าอยู่ในภาวะวิกฤติอย่างหนัก กระทรวงศึกษาธิการโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงฯจึงได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งกำหนดมาตรการตรวจจับนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าเพื่อการบำบัดรักษา ดังนั้น นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าในโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหลบหลีกมาตรการดังกล่าวนี้จึงถูกจับได้ ซึ่งภาษาในหมู่นักเรียนวัยรุ่นจะเรียกการถูกจับได้นี้ว่า “เกม” มาจากคำว่า “game over” ซึ่งหมายความว่าเป็นการสิ้นสุด หรือการยุติการเล่นการใช้ยาบ้าชั่วคราว และเมื่อเหตุการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติแล้วก็ค่อยกลับมาเล่นใหม่ คล้ายๆกับการเริ่มต้นเล่นเกมใหม่ อย่างไรก็ตาม เมื่อถูกครูอาจารย์จับได้แล้วก็จะถูกสั่งให้นำหนังสือราชการจากโรงเรียนไปเชิญผู้ปกครองมารับทราบเพื่อดำเนินการบำบัดรักษา แต่จากการศึกษาพบว่า มีนักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ปฏิบัติตาม แต่นักเรียนส่วนหนึ่งไม่ปฏิบัติตามแบบตรงไปตรงมา แต่กลับนำไปเชิญบุคคลที่ตนคิดว่าจะมีผลเสียหายต่อตนเองน้อยที่สุดมาแทน เช่น ลุงป้า น้าอา เป็นต้น

“ก็กำลังดูตูดในห้องน้ำครับ อาจารย์ฝ่ายปกครองมา ก็เกม คือทำอะไรไม่ได้เลยต้องอยู่เฉยๆ ถูกจับกุม” (โจ้)

“เคยโดนชัตหลุด สั้นไปหมด กลัวจะโดนออกอย่างเดียว อาจารย์บอกมันไม่ดี เชิญผู้ปกครองมา แต่ผมก็ไม่เคยเอาแม่มา เอาป้ามาแทน ที่ไม่เอาแม่มาเพราะว่ามันหนักเกินไปครับ ตอนนั้นแม่ยังไม่รู้ก็เลยบอกป้าว่าโดนเรื่องยาให้ป้าไปฝ่ายปกครองหน่อย ป้าก็ไป” (ล้อม)

“โรงเรียนเขารู้ เขาก็จับได้ มีคนโทรมาบอกที่โรงเรียน โทรมาบอกว่าเด็กชายคนนึงเสพยาบ้า เขาก็ประกาศเรียกชื่อลงมาจะพาไปตรวจฉี่ ผมก็บอกว่าไม่ต้องพาไปตรวจฉี่หรอก ผมเล่น..ตอนนั้นไม่รู้ใครครับ เลยยอมรับไป เขาก็บอกว่าเป็นลูกผู้ชายดี เขาก็ไม่เอาโทษอะไร เขาก็พาไปตรวจฉี่เกือบทุกอาทิตย์” (แย้ม)

“วันนั้น(วันที่ใช้ยาบ้า)เขาก็ตรวจฉี่พอดีครับ ก็เลยโดน ..อาจารย์เขารู้มาก่อนแล้ว เขารู้ตั้งนานแล้วครับ มาจับได้ช่วง ม.4 เทอม 2 เขามีลิสต์รายชื่อ” (โย่ง)

“โดนจับที่โรงเรียนครับ อาจารย์เขา..มันมีรายชื่ออยู่แล้ว 20 กว่าคนครับ มันมีสายไปบอกอาจารย์ อาจารย์บอกว่าใครไม่ยุ่งก็ออกไป พวกผมก็ยอมรับกันนั้น คิดว่าโดนแน่ คือว่าโดนผู้ปกครองเตะ ก็ทำใจ พอถึงวันเชิญผู้ปกครอง ก็มาคุยเฉยๆว่าจะเอาไปบำบัด ..คนที่มา แม่ครับ แม่เสียใจ ร้องไห้” (กอล์ฟ)

“พ่อ แม่ ยารู้ รู้ตอนที่ผลตรวจปัสสาวะ เทอมนี้ (2/2542)” (ชิน)

“พอที่อาจารย์เขาเรียกไปตอนแรกไม่รู้ หนูก็ไม่เข้าใจว่าจับได้ยังไง เขาบอกว่ามันมีคนบอก น้องเขาอาจจะได้ยินหรือเปล่าเพราะในห้องน้ำมันมีผู้หญิงต้องเข้าห้องน้ำ เสียงไฟแชคมันก็ต้องดังก้องใช้หรือเปล่านั้น แล้วกลิ่นฟอยล์ยังเจียมันก็ต้องเหม็น มันก็ต้องรู้ว่าเป็นการเผากระดาด เขาจับได้ก็ถาม หนูไม่รับ เขาถามไปถามมารับมาเถอะจะได้รักษาทัน อาจารย์เขาพูดอย่างนั้น หนูไม่รับ..กลัว..เพราะเรื่องนี้เป็นสิ่งผิดกฎหมายด้วย กลัวตำรวจ และอีกอย่างกลัวเขาจะไล่ออกเพราะว่าช่วงนั้นต้องเรียนก่อน เรียนด้วย ก็กลัวเขาไล่ออกเหมือนกัน ..ที่นี้เขาบอกไปตรวจ ตรวจก็มีสาร เขาบอกว่าเป็นยังงี้ปากแข็งกันนัก..ก็ลงประวัติทุกคน เขาก็บอกให้ไปรักษา” (อ้อย)

“ครั้งแรกที่ถูกจับ ม.3 จะจบม.3แล้ว..ตอนนั้นจะกลับบ้านเหลืออีก 10 นาที จัดแถวก็ประกาศเรียกชื่อเลย อึ้งเลย แบบกลัวไม่เคยถูกจับ ครั้งแรกมันก็กลัว เราเคยค้าอย่างเนี่ยะตอนนั้นเงินเต็มกระเป๋ายเลยแบงค์ร้อยฝากเพื่อนหมดเลย ..มีอยู่พันกว่าบาทแต่แบงค์ย่อยหมดเลยเต็มกระเป๋ายเลย ก็เรียกมานั่งคุยดีๆ รู้เปล่าเรื่องอะไร เรานอกไม่รู้ เขาก็คุยว่าเอามาขายทำไม เราก็อะไรไม่มีไม่รู้เรื่องไม่เคยยุ่งเกี่ยว วันนั้นเขาอำด้วยคุยมาว่าเรานอกไม่มี เรานอกว่าเคยดูตูด เคยดูตูดที่บ้าน แล้วเขาถามว่าเคยดูตูดไหมใช่ไหม เราก็บอกเคยดูตูดครั้งหนึ่งเมื่อเดือนที่แล้ว หาเรื่องเอาผิดจนได้” (เอ๋)

4.1.2.3 การถูกจับได้โดยมือกฎหมาย(ตำรวจ) เมื่อนักเรียนเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำแล้วโอกาสการถูกจับได้โดยตำรวจจะมีสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของตนทำให้มีสารยาบ้าตกค้างอยู่ในร่างกายเกือบตลอดเวลา และเมื่อตำรวจตรวจจับจึงมักไม่สามารถปฏิเสธการใช้ของตนได้

“มีเรื่องตลกที่ บิ๊กซี ตำรวจมารวบพวกผมไว้ได้ ตอนนั้นเพิ่งเล่นม้าไปพอดี ขวัญ ตำรวจเรียกอาจารย์ไปและกับบอกว่า ถ้าใครยอมรับว่าเล่นม้าก็จะแจ้งแค่ให้ไปบำบัดกับทางโรงเรียน แต่ถ้าใครไม่ยอมรับและถ้าตรวจเจอต้องโดนคดีอาญา ผมก็เลยยอมรับ กลับมาโรงเรียน อาจารย์ให้ผู้ปกครองมา ผมพาแม่มา แม่เสียใจร้องไห้รู้ว่าผมเล่นม้า” (ภาพ)

“แม่ที่บ้านไปบอกตำรวจ ให้ตำรวจไปตรวจเยี่ยวครับ แม่ไปโรงพักให้ตำรวจมาที่หมู่บ้านก็โดนจับกันเกือบเกลี้ยง” (พันธ์)

กล่าวได้ว่า มาตรการความร่วมมือของชุมชน บ้าน โรงเรียน และตำรวจในการสอดส่องดูแลที่ในบางขณะมีความเอาใจจริงเอาใจก็สามารกล่วงรู้พฤติกรรมความลับเรื่องการไต่ถามของนักเรียนวัยรุ่นในบางรายการก็ได้ ซึ่งเมื่อถูกจับแล้วกระบวนการทางสังคมที่กำกับดูแลพบว่า มีความหลากหลายดังผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงต่อไป

4.1.3 ความสัมพันธ์กับสังคมเมื่อถูกจับได้ เมื่อนักเรียนวัยรุ่นถูกสังคมจับได้ว่าตนเป็นผู้ไต่ถาม ไม่ว่าจะโดยครอบครัว โรงเรียน หรือตำรวจ ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆได้ 7 ประการ คือ

4.1.3.1 ความขัดแย้งกับบุคคลใกล้ชิด สังคมครอบครัวเป็นสังคมที่มีความคาดหวังในตัวนักเรียนวัยรุ่นว่าจะเป็นสมาชิกครอบครัวที่ดี ช่วยเหลือกิจการงานในบ้าน ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แต่เมื่อพบว่าสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ไต่ถาม ทำให้เกิดความ ขัดแย้งในครอบครัวเกิดขึ้น และความขัดแย้งดังกล่าวมีส่วนผลักดันให้นักเรียนวัยรุ่นต้องการปลีกตัวอยู่คนเดียว ออกนอกบ้าน หรือบางกรณีทำให้เข้าไปใช้ซ้ำมากขึ้น

“อยากให้เขา(พ่อแม่)พูดกันดีๆ ลูกๆเขาไม่เคยฟัง มาทะเลาะกันมาใส่กัน พ่อแรงมา ลูกไม่รู้ อีไหนอืเหนก็มาลงลูก ทำกับลูกว่าลูกเป็นตัวปัญหา มีเรามาแล้ว ถ้าไม่มีเราก็คงไม่มีปัญหานี้หรอก เหมือนกับว่าเรานี้ละเป็นตัวถ่วงเขา ก็เลยทำให้เราเออไปไต่ถามดีกว่า อะไรมากกว่า เพราะไต่ถามแล้วดับความทุกข์ได้” (ต้อง)

“ก็จะดีกันด่ากันอะไรอย่างนี้ครับเรื่องผมเล่นยา ดูดม้ครับ บอกของมันดีที่ไหน ไม่มีประโยชน์ ก็มีอยู่บ่อยเหมือนกันเมื่อรู้ว่าผมเล่น ก็มีเรื่องกันครับ” (นุ่น)

“เรื่องครอบครัวครับ ไม่อยากกลับบ้าน กลับก็กลับได้ครับ บางทีก็ไม่กลับเลย กลับไปก็โดนตำหนิเพราะว่า เราออกมาไม่ได้ขอใครมาด้วย เลยไม่ต้องกลับเลย นอนกินบ้านลูกพี่” (เอ๋)

“เวลาผมเดินไปกินข้าวที่บ้าน(ของตนเอง) เขาถามว่า ไปโรงพยาบาลหรือเปล่า แม่เขาถาม พ่อเลี้ยงเขาบอก “ไม่ต้องไปหรอก เตี้ยมันก็เป็นอย่างนี้แหละ ผมก็เลยนั่งมอร์ไซค์เข้าบ้านช่วงข้าวไม่กิน..กลัวเขาทะเลาะกัน แล้วไม่รู้ไปอยู่ไหนดี ทะเลาะเรื่องของผมว่าเล็กไม่ได้หรอก เวลางานก็ไม่ช่วยทำ เงินก็ขอ กินแล้วก็นอน กินแล้วก็นอน กลุ้มใจครับ ผมนะแบบเด็กเก็บกดนะ อยากบอกว่าอย่าทะเลาะกันเลย ปล่อยผมไปเหอะ จะเป็นยังงี้ก็ปล่อยผมไปเหอะ อยู่ของใครของมัน คือผมอยู่ส่วนผมคนเดียว อยู่แบบคนเดียวตลอด ตั้งแต่เล่นม้ก็อยู่คนเดียว” (เตี้ย)

“อาผู้หญิงเขาบอกว่า ใครจะเอาแก้อะไอ้ออมนะไม่เอาแล้ว ไม่เลี้ยงมันด้วยมันไม่รักดี” (อ้อย)

จะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ไต่ถาม และถูกจับได้แล้วได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ในครอบครัว ส่งผลต่อบรรยากาศการอยู่ร่วมกันในทางร้ายมากขึ้น และในบางกรณีที่บุคคลในครอบครัวมีความโกรธมากได้กล่าวประณามนักเรียนวัยรุ่นผู้ไต่ถามว่าเป็น ขี้ยา

4.1.3.2 ถูกตีตราว่าเป็น “ขี้ยา” การปฏิบัติของสังคมซึ่งอาจกล่าวในที่นี้ได้ว่าเป็นกระบวนการควบคุมทางสังคมประการหนึ่งที่มีต่อนักเรียนวัยรุ่นผู้ไต่ถามคือ ความพยายามจับพฤติกรรมการใช้ยาของนักเรียนวัยรุ่นให้ได้ และเมื่อจับได้ มักจะมีการตีตรา(labeling) หรือตราหน้านักเรียนวัยรุ่นผู้ไต่ถามว่าเป็น “ขี้ยา” คำตราหน้าดังกล่าวนี้มีมาจากทั้งผู้ที่เป็อาจารย์ในโรงเรียน และพ่อแม่พี่น้องในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่นเองซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกเสียใจ โกรธและน้อยใจ จนในบางกรณีก็ส่งผลต่อการเข้าไปใช้ซ้ำด้วยความรู้สึกประชด และยอมรับว่าตนเองเป็นขี้ยาจริงๆหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการ

ยอมรับว่าตนเป็นผู้เบี่ยงเบนอาชีพ (career deviance) แต่ในบางรายกรณีก็นำไปสู่การหาแนวทางบำบัดรักษาต่อไป

“โดนจับครั้งแรกก็จะถูกมองว่าเป็นขี้อายตลอด ถึงจะเลิกแล้วยังไงเขาก็มองว่าเป็นขี้อายตลอด ขนาดจะเลิกกันหลายคนอาจารย์มาแซว แล้วมันก็เอากันอีก มันเหมือนจะมาซ้ำเติม..คือมันลบไม่หาย โดนจับครั้งแรกก็ยวบยาบไม่หายเลย..พอลบไม่หาย แรกๆก็มีประชด ทำแบบเอาประชดไปเลย กวนเขาไปเลย เป็นอาจารย์ก็กวนเขาไปเลย” (ตัน)

“เสียใจที่แม่เข่ว่าเราเกินไป เขานบอกว่าขี้อาย ไร้ขี้อาย (ก้มหน้า น้ำตาซึม เสียงสะอื้นในคอ)..เสียใจบอกไม่ถูก..อยากหนีออกจากบ้านไป(ร้องไห้)..ไม่อยากเจอหน้าเขา..หนีออกไปอยู่บ้านเพื่อน ว่าเป็นขี้อาย ก็เริ่มทำใจ เริ่มทำใจว่าเราเป็นขี้อาย เดียวนี้ก็ไม่ค่อยเสียใจ” (แย้ม)

“ถ้าเสียครั้งแรกแล้ว ยาวเลย เขาจะมองว่าไม่ตีตลอด” (ป้อม)

4.1.3.3 ถูกจับตามอง และจำกัดบริเวณ เมื่อได้สังคมจับได้ว่านักเรียนคนใดเป็นผู้มีพฤติกรรมใช้ยาบ้า เมื่อนั้นสังคมก็เริ่มจับตามองด้วยความไม่ไว้วางใจว่าพฤติกรรมการใช้ยาบานั้นจะมีการแก้ไขหรือไม่ และหากไม่มีการแก้ไขสังคมเริ่มเข้าไปใกล้ชิดเพื่อควบคุม โดยผ่านทั้ง คำพูด และการจำกัดเรื่องบริเวณสถานที่ ซึ่งสังคมที่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นก็ยังคงเป็นครอบครัว และโรงเรียน สำหรับในบางกรณี อาจมีระบบคุมประพฤติเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากกระบวนจับได้เป็นเรื่องของกฎหมายที่กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบ

“แม่ก็ว่า อย่าไปเล่นมันอะไรอย่างนี้ แม่เขาก็รู้มานานแล้วครับ พอหลังๆแม่เขารู้ว่าเราไม่เลิกเขาก็เอาโซ่ล่ามประตูไว้ ปิดประตูหน้าบ้านไว้ ล่ามโซ่ประตู แต่ในบ้านเขาให้อยู่ตามสบาย วันนั้นพอดีเขาเผลอลืมล็อคก็เลยเปิดประตูถูกญาติเขาจับวิ่งออกไปเลย..ก็รู้สึกไม่เสียใจที่แม่เขาล่ามโซ่ แต่เสียใจที่แม่เข่ว่าเราเกินไป” (แย้ม)

“เมื่อก่อนเราเข้าโรงเรียนเดินเข้าออกสบาย แต่เดี๋ยวนี้เดินไปเขามองเรา เราก็รู้ว่าเราเป็นอย่างไรเราก็ต้องกลัวเพราะว่าเราทำผิด แต่เราก็คิดเสมอ ไม่อยากให้ใครถามเลิหรือยังๆ น่าเบื่อ อยากให้ถามเป็นยังไงสบายดีมัย ไม่ใช่ถามว่า เป็นยังไงไปถึงไหนแล้วละ เหมือนแซว เวลาเราเรียนไม่ตั้งใจโดนเพ่งเล็งว่าเราเล่นของหรือเปล่า บางทีเวลาคนเขามองเราก็พูดหย่าๆ ของมันดีมันก็ต้องโทรมเป็นธรรมดา ก็รู้ว่ามันหวังดีกับเรา แต่ก็ไม่ใช่ชอบ” (ตัน)

“ตอนนี้ก็อยู่ระหว่างคุมประพฤติ พ่อเป็นคนดูแล ทางศาลเขาคูคุมประพฤติอยู่ 2 คดีแล้ว ก็รอตัดสินอีกคดีหนึ่ง คดีที่สามนะเมื่อดเดียว” (ดี)

4.1.3.4 ถูกจำกัดเรื่องการเงิน เมื่อถูกจับได้มาตรการหนึ่งที่พ่อแม่ใช้ป้องกันการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำคือพ่อแม่ไม่ไว้วางใจโดยไม่ให้เงินเพราะกลัวนำเงินไปซื้อยาบ้ามาใช้อีก

“ก่อนหน้านี้ช่วยทุกอย่างครับ ดีหมดครับทุกสิ่งทุกอย่าง อยากได้อะไรก็ได้ แต่ตั้งแต่ติดมามานี้(หัวเราะ)ไม่ค่อยได้เลย เพราะเขากลัวเอาตังไปซื้อมั่ว เวลากินขนมก็ไปเซนต์” (เต้ย)

“ก็เวลาขอเงิน แล้วเขาถามไปไหน ก็พูดไม่ออกครับ โกหกพ่อแม่ครับ บอกเดี๋ยวมาไปข้างนอก” (นุ่น)

4.1.3.5 การต้องออกโรงเรียน ผลของการใช้ยาบ้าประการหนึ่งทำให้การปฏิบัติตัวในโรงเรียนไม่ดี มีเรื่องทะเลาะวิวาท ผลการเรียนต่ำ สอบตกหลายวิชา จึงเป็นสาเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียนโดยไม่สำเร็จการศึกษา และมีผลต่อการผลักดันสู่การใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องต่อไป

“เรียนหนังสือไม่จบกันหลายคน ไม่จบออกมาก่อน พอติมีเรื่องกันด้วย ต่อยกันครับ บอกแม่มีเรื่องออกจากโรงเรียนนะ เขาบอกออกก็ออก มีเรื่อง” (นุ่น)

4.1.3.6 ห่วงเหินครอบครัวใช้ชีวิตนอกบ้าน จากการศึกษาบางกรณีพบว่าเมื่อสังคมจับได้ว่าเป็นผู้ช้ายาทำให้เกิดความห่วงเหินจากครอบครัว และไม่สนใจบรรทัดฐานของสังคมส่วนใหญ่(norm) แล้วหันเข้าหาสังคมเล็กที่เป็นวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของตน (deviant subculture) โดยดำรงตนเป็นผู้ชยาเสพติดต่อไปโดยมีกลุ่มเพื่อนที่เคยใช้ด้วยกันร่วมใช้ และมีการใช้สิ่งเสพติดอื่นๆร่วมด้วย และในบางกรณีได้เข้าสู่กระบวนการค้ายาบ้าด้วย

“ก่อนหน้านี้ผมเป็นคนรักการเรียน ตอนช้ายาเป็นคนติดเพื่อน กินเหล้าเมายา เสเพล” (ต๋อง)

“ตอนที่ติด ไม่เคยฟังพ่อแม่ ไม่ค่อยได้นั่งคุยกับพ่อแม่ ไม่เคยกลับไปมีเวลาคุยกัน มีปัญหาผมก็ไม่ค่อยจะไปคุยกับพ่อแม่ครับ คุยกับเพื่อน เพื่อนก็หาทางแก้ให้” (ป้อม)

“เรื่องครอบครัวครับ ไม่อยากกลับบ้าน กลับก็กลับได้ครับ บางทีก็ไม่กลับเลย กลับไปก็คงโดนตำหนิ เพราะว่า เราออกมาก็ไม่ได้ขอใครมาด้วย เลยไม่ต้องกลับเลย นอนกินบ้านลูกพี่” (เอ้)

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาบางรายกรณีพบว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นถูกจับได้ว่าเป็นผู้ช้ายา ได้มีบุคคลใกล้ชิดบางคนซึ่งอาจเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันได้ให้ความเข้าใจและกำลังใจเพื่อการปฏิบัติตัวที่ดีขึ้น หรือเพื่อประคับประคองไม่ให้สถานการณ์แย่ลงกว่าเดิม

4.1.3.8 การได้รับความเข้าใจและให้กำลังใจ เมื่อครอบครัวรับรู้ว่ามีสมาชิกในครอบครัวของตนเป็นผู้ช้ายา จากการศึกษาในบางกรณีพบว่า พ่อแม่ได้ให้ความเอาใจใส่เพิ่มขึ้น และเพิ่มความรักความเข้าใจต่อนักเรียนวัยรุ่นผู้ช้ายามากขึ้นซึ่งการได้รับการปฏิบัติด้วยดังกล่าวนี้มีผลต่อความพยายามเลิกใช้ของนักเรียนวัยรุ่น

“เขาก็เฉยๆ คือเขารู้ว่าอะไรเป็นอะไร เขาก็บอกว่าของไม่ติดยาไปเอาเลย ไม่ดีหรอก ..พูดแบบไม่มีอารมณ์รุนแรง เพราะเขาก็รู้ว่า เรื่องอย่างนี้เรื่องยาเสพติดนี้ ยิ่งรุนแรงยิ่งไปกันใหญ่ เขาแบบมาพูดดีๆ” (ตี้)

“พ่อไม่ว่าให้กำลังใจตลอด” (แย้ม)

“ใครจะไม่เอายังไงก็ช่าง แต่อาสะโง่เขาบอกว่า เขาเอา ยังไงมัน(อ้อม)ก็มีสิทธิหาย คนเรารักษาได้ มันไม่ได้เป็นเอดส์ ..เขาบอกว่า รักษาให้หายนะ” (อ้อย)

4.2 การเป็นผู้ค้ายาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ช้ายาแบบเป็นประจำแล้ว ปรากฏการณ์หนึ่งที่พบจากการศึกษาคือมีนักเรียนวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่เปลี่ยนมาขายยาบ้า หรือภาษาในหมู่วัยรุ่นด้วยกันเรียกว่า “คนปล่อยของ” หรือ “เอ” หรือ “พี่เอ” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “เอเย่นต์” นักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมปล่อยของนี้มักเปลี่ยนแปลงมาจากบุคคลที่เคยฝากเพื่อนไปซื้อในช่วงแรกๆ แล้วต่อมาติดตามเพื่อนไปซื้อด้วย และในที่สุดเมื่อรู้แหล่งขายแล้วและเกิดความคุ้นเคยมากขึ้น มีความกล้ามากขึ้นประกอบกับการนึกถึงรายได้ และหรือได้รับยาบ้าส่วนเกินที่ได้จากยอดซื้อจึงมีการเปลี่ยนแปลงกลายมาเป็นผู้ค้ายาบ้ารายย่อยด้วย อย่างไรก็ตามในบางรายกรณีที่มีความรู้สึกกลัวตำรวจจับ และเห็นว่าเสี่ยงเกินไปและไม่คุ้มกับการค้ายาบ้าก็จะไม่กล้าค้า ดังนั้นผลจากการศึกษารั้ครั้งนี้จึงสามารถแบ่งนักเรียนวัยรุ่นผู้ช้ายาที่เกี่ยวกับการค้ายาบ้าออกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทแรก การเป็นผู้ค้ายาบ้า และประเภทที่สอง การไม่เป็นผู้ค้ายาบ้า

4.2.1 การเป็นผู้ค้ายาบ้า จากการศึกษาให้นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ค้ายาบ้า สามารถอธิบายถึงการเป็นผู้ค้าได้ 3 ประการ คือ ประการแรก เหตุผลที่ค้า ประการที่สอง วิธีค้ายาบ้า และประการที่สาม วิธีหลีกเลี่ยงการถูกจับ

4.2.1.1 เหตุผลที่ค้า เหตุผลที่ค้ามีที่มาหลายสาเหตุด้วยกัน แต่ที่สำคัญคือความต้องการเงิน เพราะเงินเป็นที่มาของหลายอย่าง อาทิ สามารถนำไปซื้อยาบ้ามาใช้ได้อีกเรื่อยๆ รวมทั้งในบางขณะมีความหมายว่าเป็นเครื่องมือป้องกันการดูต่ำว่ากล่าวจากครอบครัวว่าเป็นผู้นั่งกินนอนกินไม่ช่วยทำงานหาเงินมีแต่ใช้เงิน

สำหรับเหตุผลของการค้ายาบ้าที่เกิดจากความต้องการได้ยาบ้ามาเสพนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะยาบ้ามีราคาแพงตนเองไม่สามารถหาเงินมาซื้อได้ด้วยวิธีการขอจากพ่อแม่ หรือจากการทำงานเพราะส่วนใหญ่ยังไม่ได้ทำงาน ดังนั้น การค้ายาบ้าจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะได้ยาบ้ามาใช้ตลอดเวลาที่ตนต้องการ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือความรู้สึกว่าการค้ายาบ้าให้ความรู้สึกว่าเป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ตื่นเต้น ทำหายความเป็นวัยรุ่นของตน

“ตื่นเต้น แบบคือว่าประสบการณ์ใหม่ๆ คือว่าไอ้ที่ผมไปโรงเรียนทุกวันแต่ไม่ได้เรียน เอาของไปปล่อย” (เอนก)

“เวลาเพื่อนซื้อจากเราเนี่ยเราก็ได้ยอดที่เหลือ อย่างอันละร้อย เราไปเอาเองที่แหล่งได้มาอันละ 80 ก็ มีเงินเหลือ 20 บาทต่ออัน พอเราไปเอาหลายๆอันยอดที่เหลือ บางทีก็เป็นเงิน บางทีก็เป็นของเอามาเล่น” (ภาพ)

“เราก็ก้าเหมือนกันครับ เห็นรายได้มันดี อยากดูดด้วย คือได้ดูด ครั้งแรกก็ 11 (110 บาท) ที่เขาขายกันตามปกติ 12 (120 บาท) เอง” (ตัน)

“พ่อแม่ด่าแล้วมันกระทบผมตลอด ทะเลาะกันเรื่องเงินเรื่องทองว่าเงินไม่พอใช้ เขาว่าเงินไม่พอใช้ เพราะเราอยู่บ้านเฉยๆ เราใช้เงินซื้อข้าวใช้เงินซื้อขนมกิน ทำให้เขาเปลือง เราก็เลยคิดว่าไม่อยากให้พ่อแม่มาด่ามาว่าเรา เราก็เลยหนีออกจากบ้านเลย หนีไปอยู่กับลูกพี่..เขาทำยาตัวนี้อยู่ ผมเป็นคนเสพ พอผมเสพทีผมต้องไปหาเงิน ไปเดินปล่อยให้เขา แล้วก็เอายอดที่ได้มา 20-30 มาลงรายการให้เขา” (ต้อง)

4.2.1.2 วิธีค้ายาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นทราบแหล่งขายส่งก็จะไปรับมาขายทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ซึ่งการขายยาบ้าในแต่ละแห่งจะมีการสื่อสารที่ใช้ภาษาพูดน้อยที่สุดแต่จะใช้ภาษาท่าทางระหว่างบุคคลมากกว่า และการซื้อขายนี้มักจะมีผู้เชื่อมโยงที่รู้จักกันมาก่อนเสมอ

“ผมก็จะมาโรงเรียนแต่เช้า แล้วออกไปหน้าวิทยาลัยไปเอาของมา บางทีรับมา 80 มาปล่อย 100.. พอเจอเพื่อนที่เล่นก็ถาม เอาเปล่า เอาเปล่า ถ้ามันบอกว่าเอา ก็ถามเอากี่อัน มันเอาเท่าไรก็ให้มันไป ..เล่นกันที่ห้องน้ำมั่ง หลังอาคารเรียนมั่ง” (ภาพ)

“บางทีก็เอามาขายด้วย เล่นอยู่ ม.3เอามาขาย ผมเอามาขายบางทีถูกๆ แบบพกติดตัว ผมใจกล้า อาจารย์ก็รู้ทั้งรู้ แต่เขาไม่กล้าค้น คันนี้ก็เจอแต่เขาไม่กล้าค้น ..ใส่ในกระเป๋ากางเกง เป็กพกตัว(ตัวผ่านน้ำ)มั่ง มีดมั่งเยอะเยอะ มีดนี้ก็ถ้าผมมีเรื่องก็ใช้อาวุธได้ แล้วก็คัตเตอร์เหล็ก ฟุตเหล็กมั่ง หนังสือไม่มีครับ มีเล่มสองเล่มบางๆพกหนีบไว้เล่นเฉยๆเอาไว้เขียนนู่นเขียนนี่” (เอนก)

จากการศึกษาถึงการขายยาบ้าในโรงเรียนแห่งหนึ่ง นักเรียนผู้ค้าได้มีหลักการขายเพื่อให้ได้กำไรมากขึ้นโดยในช่วงเช้าจะเก็บไว้ก่อนเอาไปขายในช่วงบ่าย ทั้งนี้เพราะ ช่วงเช้ายาบ้าเยอะการขายจะได้ราคาปกติ แต่หากเก็บไว้ตอนบ่ายยาใกล้หมดตนเองจึงจะนำออกมาขายแล้วจะได้กำไรดี

“สมมติเราขายที่โรงเรียน เข้าไม่ขายเพราะราคาถูก เราไปกอดช่วงบ่าย ตอนเช้ามันมีเยอะ มีหลายคนเอามาปล่อย” (ตัน)

นอกจากนี้แล้ว คำที่ใช้ในการซื้อขายยาบ้าจะมีลักษณะเฉพาะตัว โดยทั่วไปจะเรียกยาบ้าว่า “ของ” และเรียกคุณศัพท์จำนวน 1 เม็ด ว่า “1 อัน” หรือเป็น “1 ตัว” แต่บางพื้นที่เรียกว่า ขนม ซึ่งการเรียกชื่อที่แตกต่างกันไปนี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงจากการจับกุมของตำรวจ

“นั่งปล่อยของ ปกติปล่อยจากเช้า กลางวัน กลางคืน เข้า กลางวัน กลางคืนแล้วก็มานอนแค่ 2-3 ชั่วโมง ช่วงปล่อยของที่ว่าประสาทเบลอเพราะว่า 4 วันไม่ได้นอนเลย เล่นตลอดด้วย..เวลาเขามาเขาก็มีสัญญาณมือ มาถึงก็พี่ขอขนม 3 ห่อ (ซุ 3 นิ้ว) เรารู้ว่ามาเอาของ”(ต้อง)

4.2.1.3 วิธีหลีกเลี่ยงการถูกจับ วิธีการค้ายาบ้ามีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ผู้ค้าจะต้องใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติการเป็นพิเศษกว่าการเสพยา ทั้งนี้เพราะการค้า ยา บ้านักเรียนวัยรุ่นตระหนักดีว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และเมื่อเจอภาวะคับขันเช่นเผชิญหน้ากับตำรวจ วิธีคิดที่นักเรียนวัยรุ่นจะปกป้องตนเองให้ปลอดภัยคือทำอย่างไรก็ได้ไม่ให้มียาบ้าเป็นหลักฐานอยู่ในตัว หรือถ้าต้องการเก็บไว้กับตัวก็ต้องจัดเก็บให้มิดชิด เช่น ใส่ไว้ในกระเป๋าลิเก ซ่อนไว้ในส่วนต่างๆของเสื้อผ้า บางกรณีก็กลืนลงไปในคอแล้วค่อยขยี้จนออกมาในภายหลัง ตลอดจนการสอดใส่ไว้ในช่องทวารหนักและช่องเพศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามวิธีที่พบบ่อยที่สุดคือ เมื่อเผชิญกับการตรวจค้น นักเรียนวัยรุ่นจะใช้วิธีการจัดการให้ยาบ้าพันตัว เช่น การโยนทิ้งไปก่อนแล้วจดจำสถานที่ไว้แล้วค่อยย้อนกลับมาเก็บคืนหลังจากที่สถานการณ์ปลอดภัยแล้ว นอกจากนี้แล้วนักเรียนวัยรุ่นยังอ้างอิงเอาบุคคลผู้มีอิทธิพลว่าจะสามารถช่วยเหลือหรือประกันตนได้เมื่อถูกจับ

“ก็ใส่กระเป๋ารมดมา ครั้งแรกใส่กระเป๋าล่วงแล้วเอามือล้วงเฉยๆ หยิบของไว้ด้วย พอตำรวจมาเราก็นอนลงหลังก็นั่งจำไว้ว่าโยนตรงนั้น แล้วเวลาตำรวจเข้ามาค้นเราก็นอนเข้าไปหาตำรวจเราก็นั่งจำไว้ พอตำรวจไปเราก็นอนไปเก็บ ผมโดนตำรวจค้น 2 ครั้ง แต่ก็โยนทั้งหมด..ถึงเขาจะเจอของจริง ๆ เราอาจอ้างได้ว่ามันอาจจะ เป็นของคนอื่นที่มาโยนไว้ ทำหล่นไว้ก็ได้เพราะเรามาโยนตรงนั้นแต่ก่อนหน้าที่ตำรวจจะมา เราอ้างได้เขาไม่เจอของที่เรา เขาก็ทำอะไรเราไม่ได้ อีกร้อยเขารู้ว่าลูกพี่เราแจวอะไรอย่างนี้ เขาก็เลยไม่ยุ่งเขากลับตังก็เลยเจิบ” (ต้อง)

“เพื่อนมันเป็นคนไปซื้อ เอามาขาย พอเจอตำรวจก็โยนลงข้างทาง แล้วขับรถผ่านหน้าตำรวจนั้นแหละไม่ให้มีพยาน พอไปแล้วค่อยกลับมาเก็บของที่หล่น” (บี)

ในกรณีนักเรียนวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ทั้งการใช้และการค้ามานาน มักจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้ และสามารถรักษาดำรงตนได้แม้ในภาวะที่ถูกจับใส่กุญแจมือแล้ว

“ครั้งที่สองนี้ผมจะโดนยึด ผมก็เรียกชาวบ้าน ผมบอกตำรวจว่าขอผมเรียกหน้าผมก่อน ก็คือว่าอ้างคนรู้จักและบอกตำรวจว่าจะเดินไปกับผมก็ได้ว่าผมไม่หนี ผมก็เดินให้เขาใส่กุญแจมือไป ไปหน้าผม ก็เลยให้หน้าผมคันตัวให้ ให้ล้วงกระเป๋าค่ะ แต่ตำรวจก็ไม่ยอม ผมก็เลยบอกว่า ฉันยืมผ้าขนหนูหนอยเดียวผมจะถอดเสื้อผ้ามให้เลย ก็ถอดเสื้อผ้ามให้ดู ชาวบ้านเขาก็เห็นผมจะถูกจับ เขาก็มามุงดูกันก็เลยเป็นพยานว่าเราไม่มี ผมรู้ว่าตำรวจจะยึดยาบ้า ผมรู้ทันผมก็เลยเรียกชาวบ้านมายืนยันว่าในตัวเราไม่มี ถอดเสื้อผ้ามหมดเลยแล้วใส่ผ้าขนหนูแทน ตอนนั้น ก็ไม่รู้สึกละไร รู้สึกว่าเราไม่มีในตัวเรา แต่ว่าความจริงเราก็คือ เมื่อตะกี้โยนทิ้งไปแล้ว แต่ว่าตอนถูกตำรวจจับนี้เราไม่มี ตอนเราไม่มี เราไม่กลัว” (ต้อง)

4.2.2 การเป็นผู้ไม่ค้ายาบ้า จากการศึกษา นักเรียนวัยรุ่นที่ค้ายาบ้าแบบเป็นประจําพบว่าสาเหตุที่ตนเองเป็นคนค้ายาบ้าอย่างเดียวแต่ไม่เป็นคนขายด้วย คือ “ความกลัวต่อมาตรการควบคุมทางสังคม” กล่าวคือ เป็นความรู้สึกกลัวต่อการถูกจับเพราะทราบดีว่าการเป็นผู้ขายมีโทษรุนแรงกว่า

การใช้ ซึ่งหากถูกจับได้จะก่อให้เกิดความเสียหายมากมายตามมากับตนเอง เช่นถูกจับเข้าคุก ถูกปรับ ถูกออกจากโรงเรียน เสียความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวมากขึ้น

“กลัวมาก กลัวตำรวจจับเดี่ยวจะต้องออกจากโรงเรียน” (ป้อม)

“ตอนแรกก็คิด แต่มันก็ไม่กล้า กลัว กลัวตำรวจจะมาจับ กลัวคนอื่นเขาจะบอก” (กอล์ฟ)

“พ่อแม่เขาบอก ถ้าถูกจับได้จะไม่มาเยี่ยมเลย” (โอม)

4.3. การชักชวนผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าอย่างเป็นประจำ ปรากฏการณ์หนึ่งที่พบจากการศึกษาคือ ประเด็นของการเป็นผู้ชักชวนให้คนอื่นร่วมใช้ยาบ้าด้วย ซึ่งพบว่ามีทั้ง 2 ประการ คือ ชักชวนให้ใช้ และ ไม่ชักชวนให้ใช้ ซึ่งพฤติกรรมทั้งสองประการมีเหตุผลอธิบายดังนี้

4.3.1 ชักชวนให้คนอื่นร่วมใช้ยาบ้า การชักชวนให้ผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้าด้วยนี้เกิดขึ้นเนื่องจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ ประการแรก เป็นการลงใจเพื่อจะได้สมาชิกใหม่มาเป็นตัวหารร่วมหุ้นใช้ยาบ้ากับตน หรือบางทีอาจเป็นลูกค้ายาบ้าที่ตนเป็นผู้กำลังขายอยู่ด้วย ดังกรณีตัวอย่างหนึ่งที่เป็นทั้งผู้ขายและผู้ใช้อย่างเป็นประจำ กล่าวชักชวนผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้ากับตนด้วยความรู้สึกที่ผู้ถูกชวนจะใช้หรือไม่ใช้ขึ้นอยู่กับคนถูกชวนจะคิดตัดสินใจเอาเอง บุคคลผู้ชวนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบอะไร

ผู้สัมภาษณ์ ทำยังไงครับเวลาชวน

เอนก ก็นั่งดูตบหรีเป็นไซ้ไหม เราก็ เฮ้ยลองหรือเปล่า หรือว่าเห็นหน้าใสๆขาวเข้ามาแปลกนะ คงไม่ได้ติดยาหรอก เราก็บอก เฮ้ยเล่นของเปล่า เขาก็บอก ไหนเป็นยังงี้ เราก็เอาให้ดู ที่อยากจะเล่นเราก็ เฮ้ย มีเงินหรือเปล่า อะไอย่างนี้ ผลอยุ่ก็ไม่เอาเงิน ให้ลองก่อน ถ้าติดใจถึงจะซื้อ ก็คือว่าเหมือนกับเออมียืมมาล่อ เอามาหล่อเด็กนี่

ผู้สัมภาษณ์ ทำไมเราถึงชวนเขาละครับ

เอนก ก็เห็นเขาเข้ามารุ่นเดียวกับเรา หน้าตามันแบบใสละ หน้าตามันก็เห็นมันดูตบหรีแล้วก็ต้องเหยียบ้างไซ้ไหมครับ ถ้าไม่เหยียก็คงไม่ไซ้ไ้ไหนหรอก แล้วหน้ามันให้ด้วย หน้าตาแบบรู้ว่าเขาจริงนะ โหดๆมา บางทีหน้าสิ่วไม่ค่อยมี คิ้วเข้มๆ มันก็อาจจะเอาจริงบ้าง เราก็ลองชวนมันดู ถ้ามันไม่เอาเราก็เราก็ไม่สนใจมัน แต่ก็มีคนทำตามตามอย่างที่เราชวน บางทีมันก็ติดเลย แบบถามทุกวันเลยครับ เห็นผมมามันก็ถาม ผมบอก ไม่ต้องถามหรอก ภูมิมาให้มึงอยู่แล้วแหละ

ผู้สัมภาษณ์ ขยายเม็ดเท่าไร

เอนก ก็เม็ดละร้อยๆ เราต้องได้กำไรแล้วไซ้ไหม 20-30 บางทีคนให้มา 80 เราก็ได้กำไร 20

ผู้สัมภาษณ์ ทำไมเราคิดให้เขาลองละ

เอนก ใสละ ก็แล้วแต่ตัวมันงะ เราก็ว่า เออจะลองใจมันดูว่ามึงจะเอาเปล่า ถ้ามึงเอากูก็ให้ มึงไม่เอากูก็ไม่ให้ มีแค่นี้ละ มึงอยากจะเหยียหรือเปล่าแค่นั้นแหละ ตามดู แล้วก็ให้มันลอง ถ้ามันลองแปลว่ามันก็อยากจะเหยียแน่ แล้วมันก็อยากจะลองของใหม่ ถ้ามันไม่เอาจริงๆ มันก็ไม่อยากจะเห็นเลยด้วยไซ้ไหมครับ

ผู้สัมภาษณ์ รู้สึกยังงี้กับตัวเองที่ทำอย่างนี้ละครับ

เอนก ก็อยู่ที่ ขึ้นอยู่กับตัวมัน ถ้ามันอยากจะเหยียก็เรื่องของมัน แต่เราคือว่า เราอยากจะชวนมันอยู่แล้ว แบบบอยากมีพวกมามากกว่าเดิมยังงี้ ก็เหมือนเพื่อนผมในโรงเรียน ก็ใสละ หน้าตา

นั่งลงอยู่แล้วแหละ แต่มันแบบบุหรือะไรไม่เอา แต่บุหรืมันก็ดูเป็นแต่นาน ๆ สักครั้งนึง ที่นี้ผมชวนมันเล่น มันบอก เออ ลองดูก็ได้ มันก็เลยแบบติดมาสักเดือนสองเดือนแล้ว

ประการที่สอง ชวนเพราะต้องการได้เพื่อนมาร่วมความรู้สึก ต้องการได้เพื่อนที่เข้าใจหัวอกของคนติดยาว่าเป็นอย่างไรจะได้เลิกประณามตน และจะได้เป็นเพื่อนร่วมใช้ยาบ้าด้วยกันด้วย

“อยากให้เขามาเป็นเหมือนหนู จะได้สนิทกันมากขึ้นว่าทำไมเราเป็นแบบนี้ เขาจะได้รู้ว่าหนูเป็นอย่างนี้เพราะอะไรเพราะหนูควบคุมตัวเองไม่อยู่ก็เลยต้องเป็นแบบนี้ เขาจะได้เข้าใจ เลิกว่า เลิกประณามเรา” (อ้อย)

4.3.2 ไม่ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมใช้ เหตุผลที่นักเรียนวัยรุ่นบางกรณีไม่ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้ากับตน คือ เมื่อตนเองดูดแล้วทำให้ติดซึ่งการติดยาเสพติดเป็นความหมายในทางลบ จึงมีทัศนคติว่าไม่อยากจะชวนคนอื่นมาติดด้วยจึงไม่ชักชวนให้คนอื่นดูด อย่างไรก็ตาม แม้ไม่ชักชวนคนอื่นให้ดูด แต่ก็มักจะมีน้องๆ ในโรงเรียนเดียวกันที่เห็นพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของรุ่นพี่ที่ดูดยาบ้าให้เห็น จึงมักจะแวะเวียนมาขอดูด แต่เมื่อถูกปฏิเสธนักเรียนเหล่านั้นก็จะเก็บเศษที่เหลือมาลองหัดดูด และมีผลต่อการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นรายใหม่ด้วย

“ผมไม่อยากจะให้เด็กดูด ผมไม่อยากจะให้เป็นแบบผม ถ้าใครถามผม ผมก็จะบอกว่า อย่างสุบแบบนี้ต่อไปก็จะสุบอย่างอื่นเป็น แล้วเขาถามว่าเป็นยังไง ผมก็บอกว่าไม่ดีหรอกเดี๋ยวมันก็ติดก็ไม่อยากจะให้มันติด” (ล้อม)

“ไม่เคยชวนใครดูด มีแต่มาขอดูด มันมอง มันแบบจะขอเราแต่ไม่กล้าพูด ปูบ พอเราเลิกดูดปูบทิ้งหลุดไปมันก็หิบลอดมาเขี่ยพวกซี่ผงดูดกัน ในห้องน้ำเยะเยะเลย ส่วนมากเด็ก ม.2 พวกหัดดูด ฟังหัดส่วนมาก ม.2 เพราะ ม.1 เข้าใหม่ก็เรียบร้อย กลัวๆ กลัวๆ” (ตัน)

ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อเป็นผู้ใช้แบบเป็นประจำ

เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมาไ้ระยะเวลาหนึ่ง ภายใต้งื่อนไขทางสังคมใกล้ชิดตัวที่ทั้งจับได้ และยังจับไม่ได้ว่าตนเองเป็นผู้ใช้ยาบ้านี้ นักเรียนวัยรุ่นก็ได้รับการปฏิบัติจากเงื่อนไขทางสังคมต่อๆมาที่แตกต่างกัน ในนักเรียนวัยรุ่นที่ถูกจับได้แล้ว สังคมได้รับรู้ถึงการใช้ยาบ้าของตน ซึ่งบางกรณีก็ได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี และจัดเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเลิกใช้ เช่น จัดส่งเข้ารับการรักษา และคอยให้กำลังใจ ให้โอกาสในการปรับปรุงตัวแก้ไขการกระทำผิดต่อบรรทัดฐานเรื่องการใช้ยาบ้าของตน แต่ในบางกรณีสังคมใกล้ชิดตัวก็ยังละเลยต่อการเอาใจใส่ดูแลทำให้การคิดและการปฏิบัติต่อความพยายามเลิกใช้ยาบ้ายังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ยังไม่เป็นที่จับได้ นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งได้เริ่มตระหนักว่าการใช้ยาบ้าเป็นเรื่องขัดต่อบรรทัดฐานของสังคมซึ่งมีความไม่สบายใจต่อการต้องหลบหลีกปิดบังการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของตน ดังนั้นจึงมีความกลัวต่อการถูกจับและได้รับการลงโทษ รวมทั้งเริ่มตระหนักถึงพิษภัยของยาบ้า ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเริ่มมีความคิดและมีการปฏิบัติเพื่อการเลิกใช้ยาบ้าหลังจากใช้แบบเป็นประจำ แต่ก็มึนักเรียนอีกส่วนหนึ่งเช่นกันที่ยังถูกจับไม่ได้ และไม่ตระหนักว่าตนเองต้องการจะเลิกใช้และได้มีการกำหนดวิธีการต่อรองต่อความเสี่ยงเพื่อใช้ยาบ้าต่อไป อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำแล้วมีความพยายามเลิกใช้ยาบ้า สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงการเลิกใช้ได้ดังนี้

ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าหลังจากเป็นผู้ใช้แบบเป็นประจํา แล้วนั้นประกอบด้วยการให้ความหมายต่อการใช้ยาบ้าของตนเองภายใต้เงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกันในหลายประการด้วยกัน ซึ่งมีทั้งเรื่องการค้าจนถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และการได้รับโทษจากมาตรการทางสังคม รวมทั้งค้าจนถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นกับทางร่างกายจิตใจ และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม หากตนเองสามารถเลิกได้ เหตุผลอันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นกับเงื่อนไขแวดล้อมด้านต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ได้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นสามารถเลิกใช้ได้ในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งกล่าวโดยหลักการของการเลิกยาบ้าแล้ว นักเรียนวัยรุ่นอาจมีการกลับมาเสพยาได้ในอนาคตเนื่องจากอาการอยากยาจากการเป็นผู้ติดยาบัญนั้นมีความรุนแรงสามารถกลับมากระตุ้นให้เกิดการอยากใช้อีกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีโอกาสเข้าไปใกล้กลุ่มเพื่อนที่มีการใช้ยาบ้าให้เห็นอีกครั้งยิ่งนับว่าเป็นโอกาสกลับเข้าสู่การใช้ซ้ำได้อีก อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งที่ได้พยายามเลิกใช้ยาบ้ามาในระยะเวลาหนึ่งซึ่งสามารถอธิบายได้ถึงความพยายามเลิกใช้ได้ดังนี้

1. การตระหนักถึงผลเสียหายของยาบ้าต่อร่างกายจิตใจ เนื่องจากเมื่อร่างกายรับยาบ้าติดต่อกมาเป็นเวลานานทำให้ร่างกายทรุดโทรม สุขภาพจิตเสื่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาการเมื่อร่างกายขาดยาบ้าซึ่งทำให้ร่างกายเจ็บปวด นอกจากนี้ยังรับรู้ว่าจิตใจของตนเองเริ่มมีความผิดปกติมีความรู้สึกหดหู่ ท้อแท้ เบื่อหน่าย และในบางครั้งเริ่มมีอาการทางจิตประสาท อาการเหล่านี้ทำให้เริ่มวิตกกังวลกับชีวิตในอนาคตว่าตนเองจะหมดคุณค่าลงไปเรื่อยๆ รวมทั้งเมื่อย้อนมองดูตนเองแล้วพบว่า ต้องพึ่งพาตนเองหากใช้ยาบ้าอยู่ต่อไปก็จะทำให้เกิดผลเสียมากขึ้นและไม่สามารถจะพึ่งพาใครได้ ดังนั้นจึงได้พยายามมองหาคุณค่าจากตนเองใหม่และได้พยายามเลิกใช้ยาบ้า

“พอเขาจากไป(ยาหมดฤทธิ์)ก็จะซี้เกียจ เบื่อ เซ็ง ไม่อยากทำอะไร นอนอย่างเดียว นอนก็กินกิน แล้วก็นอน แล้วก็คิดว่าเราเริ่มที่จะเป็นแบบเป็นหลักเป็นฐาน ต้องตั้งต้นชีวิต จุดมุ่งหมาย แล้วก็ว่าเราไม่มีใครเป็นที่พึ่งและก็ต้องดำเนินชีวิต เราโตแล้วนะ 18 แล้ว ผ่านมาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม (2542) เราต้องเลิกด้วยตนเอง” (อ้อย)

“กลับไปผมว่าผมไม่ใช้แล้วละ ก็รู้ว่าได้แล้ว ถ้าใช้อีกเราคงบ้าแน่ มามันก็หนักด้วยรอบนี้ (บำบัดรักษาในโรงพยาบาลรอบที่ 3) มันก็เพี้ยนๆ เหมือนกัน อย่างขायม้า บางทีหาย บางทีก็ไม่หายมั่ง อยู่ในกระเป๋านี้แหละแต่หาไม่เจอ สับสน ” (เอนก)

2. ความรู้สึกผิดที่ทำให้คนที่ตนรักเสียใจ การที่นักเรียนวัยรุ่นบางกรณีถูกจับได้ว่าเป็นผู้ไชยาบ้า และได้มีการเข้ามาดูแลเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวมากขึ้น จากความสัมพันธ์ที่นักเรียนวัยรุ่นได้รับรู้ใหม่ว่า บุคคลที่ตนรักนั้นก็มีความรักให้เกื้อหนุนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเหตุการณ์การถูกจับได้ พ่อ หรือแม่ ได้ร้องไห้เสียใจและได้หันมาให้ความเอาใจใส่มากขึ้น และตลอดเวลาที่อยู่ร่วมกันต่อมา นักเรียนวัยรุ่นเริ่มรับรู้ว่พ่อแม่ก็กำลังทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยเพื่อตนเองทำให้นักเรียนวัยรุ่นเกิดความเข้าใจและสงสารพ่อแม่มากขึ้น รวมทั้งมีความรู้สึกผิดในใจและเปลี่ยนความคิดใหม่ที่ได้พยายามเลิกใช้ยาบ้า

“เขาเคยร้องไห้ครับ ร้องไห้ว่าทำไมต้องหันไปเล่นมัน” (นุ่น)

“รู้สึกสงสารพ่อก็เลยพยายามเลิก เห็นพ่อไม่มีเงิน แล้วเราใช้เงินเปลืองก็เลยสงสารก็พยายามเลิก” (ชิน)

3. กำลังใจจากคนใกล้ชิด การดูแลเอาใจใส่ที่ประกอบด้วยความรักความเข้าใจ เช่น คำพูดของแม่ที่ลูกวัยรุ่นอยากได้ยินคำว่า“เอาใหม่” แทนการดูตำว่ากล่าว ซึ่งหมายถึงการให้โอกาสแก้ตัว ให้

กำลังใจถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ช่วยให้นักเรียนวัยรุ่นมีความพยายามเลิกใช้ยาบ้าได้เพราะตนเองรู้สึกว่าคุณครูรอบข้างให้โอกาสให้อยู่ต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้

“พ่อแม่เขาก็ไม่ตำราอะไร แม่ก็ให้เลิก พ่อพาไปหาหมอ.ก็ดูแลเอาใจใส่ดี” (โอม)

“อยากให้เขาพูดว่า เอาใหม่ อะไรอย่างนี้ .บอกว่าจะมาเลิก แม่ไม่พูดว่าไอ้ขี้อายอีกแล้ว” (แยม)

4. ต้องการให้สังคมยอมรับ สิ่งที่นักเรียนวัยรุ่นกลัวมากประการหนึ่งคือ การไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งสังคมภายในครอบครัว และสังคมทั่วไป ดังนั้น ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าส่วนหนึ่งจึงเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการความรัก ต้องการเป็นที่ยอมรับ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (love and belonging need) และต้องการปรับปรุงตนเองให้เป็นคนมีคุณค่า มีความหมายทั้งในสายตาของตนเองและคนอื่น ๆ (self - esteem need)

“ผมก็รอความหวัง ผมนี่รอความตาย และผมอยากทำอนาคตให้สังคมยอมรับว่าเราดีกว่าเก่า เลิกให้ได้ ถึงไหนจะตายก็ไม่เสียตาย” (ต๋อง)

“คือว่าความสำนึกในใจเรา ถึงว่าจะไม่มีพ่อแม่เราก็ต้องอยู่ที่ตัวเราเองใช้หรือเปล่านั้น เราต้องพึ่งตัวเรา อย่าให้คนอื่นเขาดูถูก” (อ้อย)

“ผมก็มาคิดว่า เขาไม่มีใจกับเราแล้วหรือ เขาไม่รักเราหรือเปล่า อะไรอย่างนี้ จะเอาเราไปไว้ไหนหรือว่าหนีเรา เราก็แวบขึ้นมา ก็อยาก ก็แบบจนเราคิด เลิกดีกว่านะ ถ้าไม่นั้นก็ไม่มีใครจะรักเรา เลยตัดสินใจมาที่นี่ครับ” (เอนก)

5. ความกลัวต่อมาตรการของโรงเรียน ด้วยมาตรการความเข้มงวดของโรงเรียนในการเอาจริงเอาจังบางขณะ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ถึงความเสี่ยงอันตรายต่อการใช้ต่อไป หรือรวมทั้งนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ที่ถูกจับได้แล้วว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้าแต่โรงเรียนให้โอกาสในการบำบัดรักษา หากยังไม่ยอมเลิกโรงเรียนจะใช้มาตรการเด็ดขาดที่อาจต้องออกจากโรงเรียน ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งจึงมีความกลัวต่อมาตรการดังกล่าว และได้พยายามเลิกเพื่อจะได้เรียนหนังสือต่อไป

“กลัวเขาจะไล่ออก ต้องเรียนก่อน ก็กลัวเขาไล่ออกเหมือนกัน” (อ้อย)

“อยากเลิก ..เพื่อจะได้เรียนจบ ถ้าติดแล้วก็เรียนไม่จบ” (โอม)

6. ไม่มีเงินมากพอต่อการซื้อยาบ้าใช้ ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าประการหนึ่งเกิดจากการที่นักเรียนวัยรุ่นไม่มีเงินมากพอที่จะใช้ซื้อยาบ้าได้ ซึ่งเกิดได้ทั้งกับนักเรียนวัยรุ่นที่ถูกพ่อแม่จับได้แล้วจำกัดเรื่องการเงินไม่ให้เกิดโอกาสการนำเงินไปซื้อยาบ้าใช้อีก และในนักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะยากจน หรือไม่ได้รับการช่วยเหลือเรื่องการเงินจากพ่อแม่อยู่แล้วเนื่องจากอยู่ในเงื่อนไขครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยทอดทิ้งทำให้นักเรียนไม่มีเงินเพียงพอต่อการนำไปซื้อยาบ้าใช้ ซึ่งเงินที่มีอยู่ส่วนหนึ่ง ตนเองต้องนำไปใช้จ่ายในเรื่องอื่นๆที่จำเป็นโดยได้ซึ่งใจแล้วว่าคุ้มกว่าการนำไปใช้ซื้อยาบ้า จึงได้พยายามเลิกใช้ยาบ้า

“หนูเบื่อดีต้องหาเงินเอง ก็อยากเลิก” (อ้อย)

“ถ้าเรายังเล่น(ใช้ยาบ้า)อยู่ เราก็ไม่มีกิน” (แบท)

7. ถูกขอร้องแกล้งบังคับให้พยายามเลิกใช้ยาบ้า ความพยายามเลิกของนักเรียนวัยรุ่นประการหนึ่ง เกิดจากมาตรการควบคุมทางสังคมจากภายนอก ซึ่งได้แก่สังคมครอบครัว หรือโรงเรียน ที่มีกระบวนการจัดการเข้าถึงการให้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นและได้กำกับดูแล ขอร้องด้วยเหตุด้วยผลแกล้งบังคับตลอดจนการดูตำราว่ากล่าวให้เกิดสำนึกเพื่อการเลิกใช้หรือเข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งในกรณีนี้มาตรการควบคุมดังกล่าวนี้มีความเข้มแข็ง และสามารถเข้าถึงจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นได้ก็สามารถส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นใช้ความพยายามเลิกยาบ้าได้

“พ่อแม่ว่าจะเล่นไปทำไม ไม่ดี ตอนนี้เขารู้กันหมดแล้ว เขาบอกให้ไปส่งโรงพยาบาล..ตอนแรกผมบอกว่าไม่มาก็ไม่ได้ ต้องเอามาส่ง ผมก็เลยมาเลิก.” (นุ่น)

“เสียใจที่แม่เขาว่าเราเกินไป เขาบอกว่าชียา ไอ้ชียา เสียใจบอกไม่ถูก..อยากหนีออกจากบ้านไป (ร้องไห้)..ไม่อยากเจอหน้าเขา..หนีออกไปอยู่บ้านเพื่อน ว่าเป็นชียา ก็เริ่มทำใจ เริ่มทำใจว่าเราเป็นชียา ก็มารักษา” (แยม)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความพยายามเลิกใช้ยาบ้านี้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่มีความเข้มแข็งของความเอาจริงเอาจังจากการควบคุมทางสังคมจากภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งในการควบคุมของครอบครัว และโรงเรียนที่ถือว่าเป็นสังคมที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ในการจัดสิ่งแวดล้อมของความสัมพันธ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าใกล้ชีวิต และสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดของนักเรียนวัยรุ่นทั้งให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อมาตรการการถูกลงโทษ และทั้งในเรื่องความสามารถสร้างสำนึกแห่งความรับผิดชอบตนเอง และมีความคิดคำนึงถึงผลเสียหายนที่จะกระทบกระเทือนถึงบุคคลอื่น นอกจากนี้แล้วเงื่อนไขภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นเองที่เกิดความตระหนักถึงพิษภัยของยาบ้าที่ทำให้รู้สึกที่กำลังจะส่งผลเสียหายนทั้งต่อสุขภาพร่างกายจิตใจ และการมีชีวิตที่ดีในอนาคตของตน จึงได้เกิดความคิดและการลงมือปฏิบัติเพื่อการเลิกใช้ยาบ้า

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา ข้อสรุปเชิงทฤษฎี และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าไปใช้ยาบ้า โดยมุ่งศึกษาถึงกระบวนการเริ่มเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก การเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง และการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ รวมทั้งทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ และการเลิกใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นซึ่งกำลังเป็นปัญหาอย่างหนักของสังคมไทยในปัจจุบัน

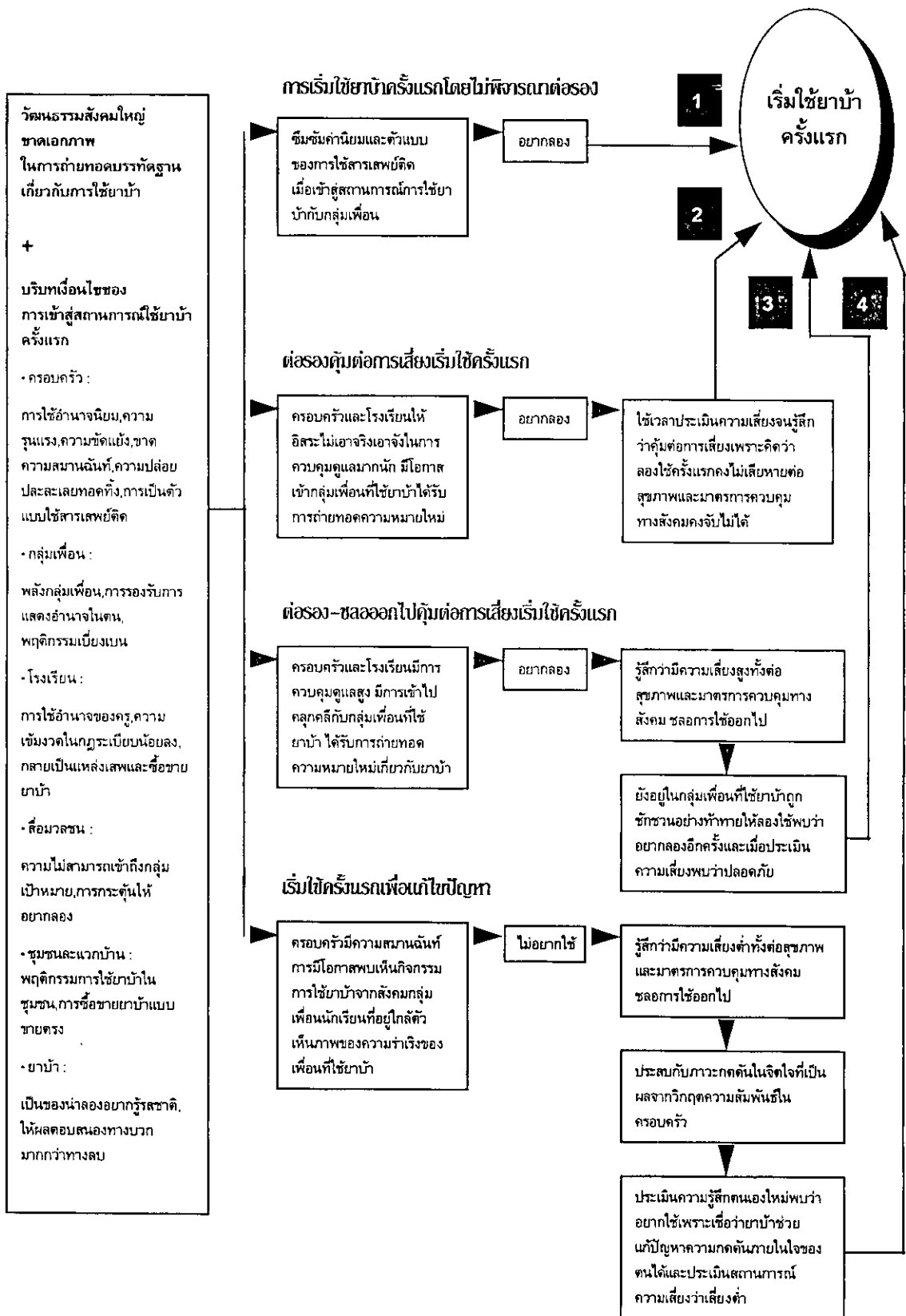
ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต ใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก และจัดกลุ่มสัมภาษณ์ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 32 คน สนามในการศึกษาประกอบด้วย โรงพยาบาลบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด จำนวน 1 แห่ง และสถานศึกษา จำนวน 2 แห่ง เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม 2542 รวมระยะเวลา 6 เดือน ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการตีความ ให้ความหมาย กำหนดมโนทัศน์ และหาความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เพื่อสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ข้อความรู้ที่ได้จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น สามารถจำแนกออกเป็นขั้นตอนต่อเนื่องได้อย่างชัดเจน 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น
- ขั้นที่ 2 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น
- ขั้นที่ 3 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

ขั้นที่ 1 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

การใช้ยาบ้าครั้งแรก (beginning stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลย และได้เริ่มเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายเป็นครั้งแรก ซึ่งบริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่ใช้ยาบ้า และรูปแบบกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น แสดงได้ดังภาพประกอบ 14 ดังนี้

ภาพประกอบ 14 แสดงกระบวนการเข้าไปสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น

ในช่วงแห่งการเป็นนักเรียนวัยรุ่นนั้น การปฏิสังสรรค์กับตนเอง เป็นการสร้างโลกทัศน์เฉพาะตัวตามกรอบการตีความ ให้ความหมายต่อบริบทเงื่อนไขรอบๆตัว จากการศึกษานักเรียนวัยรุ่นที่ไชยาบ้า บริบทเงื่อนไขที่มีความสำคัญต่อการปฏิสังสรรค์ ประกอบด้วย ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน ชุมชนแวดล้อม ตลอดจนตัวยาบ้าที่แพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในชุมชน การปฏิสังสรรค์กับตนเองดังกล่าวก่อให้เกิดความคิดความรู้สึก การให้คุณค่าความหมาย และสามารถนำไปสู่การคิดตัดสินใจไชยาบ้าในครั้งแรก

1.1 บริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่สถานการณ์ที่ไชยาบ้าในครั้งแรก มีความซับซ้อนของบริบทเงื่อนไขหลายด้านร่วมกัน บริบทเงื่อนไขด้านครอบครัวที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ใช้อำนาจนิยมและความรุนแรง นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าครอบครัวสร้างข้อจำกัดต่อความคิดการกระทำของตน นักเรียนวัยรุ่นเก็บกด อยากที่จะปลดปล่อยถดถอยออกจากความสัมพันธ์ เพราะมีความคิดความรู้สึกกับครอบครัวว่าทำร้ายตนทั้งร่างกายและจิตใจ ความขัดแย้งของพ่อแม่และผู้ใหญ่ในครอบครัว ทำให้นักเรียนวัยรุ่นตีความว่าเป็นภาพสะท้อนของการไม่มีความรักให้แก่ตน พ่อแม่อยู่อย่างไม่สนใจความรู้สึกนึกคิดของตน ครอบครัวขาดความสมานฉันท์ ทำให้ลูกวัยรุ่นเกิดความสับสนต่อบทบาทหน้าที่ของความเป็นพ่อแม่ เมื่อพ่อแม่ไม่ได้แสดงบทบาทของการเป็นผู้ดูแลที่เป็นแบบอย่างให้เรียนรู้ได้ ความสำนึกในการรักและดูแลตนเองของนักเรียนจึงมีน้อย อยู่อย่างปิดกั้นห่างเหิน เพิกเฉยในการใช้ชีวิตร่วมกัน สภาพความปล่อยปละละเลยทอดทิ้งในครอบครัว นักเรียนวัยรุ่นเกิดการรับรู้ว่าตนอยู่อย่างโดดเดี่ยว ว้าเหว เหนงา แปรลกแยก ไม่มีสายใยแห่งความเป็นบ้าน รวมทั้งเงื่อนไขของการเป็นตัวแบบการใช้สิ่งเสพติดของบุคคลในครอบครัว นำมาซึ่งความคิดของนักเรียนวัยรุ่นที่กระทำตามอย่าง จึงเห็นได้ว่า เงื่อนไขของบริบทครอบครัวที่นักเรียนวัยรุ่นได้ปฏิสังสรรค์กับตนเองนั้น เต็มไปด้วยความคิดความรู้สึกที่ห่างเหินไม่รักหรือผูกพันกับครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น ทำให้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มียาบ้าจึงได้ลองใช้โดยไม่คิดถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของตนว่าจะได้รับผลเสียหายหรือไม่ จากการกระทำของตน นอกจากนี้แล้วยังมีเรื่องของความรู้สึกโกรธ ไม่พึงพอใจต่อบุคคลในครอบครัวของตน ทำให้เกิดความหงุดหงิดเสียใจ เบื่อหน่ายไม่อยากอยู่บ้าน และเป็นโอกาสหันเข้าหาเพื่อนมากขึ้น และรวมทั้งในบางเงื่อนไขของครอบครัวที่มีบุคคลในบ้านเป็นตัวแบบในการใช้ยาเสพติด ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อคำอบรมสั่งสอน และเห็นว่าการใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ตนก็สามารถจะใช้ได้ เพราะแม้แต่สังคมที่ใกล้ชิดของเขาคือ สังคมในครอบครัวก็ไชยาเสพติดกัน และผู้ที่ไชยาเสพติดนั้นก็เป็นพ่อแม่หรือเครือญาติของตน การก้าวเข้าไปใช้ตามจึงเป็นการกระทำที่ไม่ผิดแผกเท่าใดนัก และในบางกรณีที่ครอบครัวขาดการควบคุมอบรมขัดเกลาที่ดีและชัดเจน เป็นเหตุอย่างยิ่งที่ให้นักเรียนวัยรุ่นขาดความรู้สึกเกรงกลัวต่อการลงโทษหากตนฝ่าฝืนต่อสิ่งที่พึงปฏิบัติต่อกันในครอบครัว และในที่สุดก็เป็นโอกาสต่อการเข้าไปไชยาบ้าในครั้งแรกได้

บริบทเงื่อนไขประการที่สองคือ เงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อน ซึ่งประกอบด้วย พลังของกลุ่มเพื่อน ทำให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่า สังคมเพื่อนเป็นแหล่งสนองความต้องการของตน กระแสของกลุ่มมีพลังที่จะดึงดูดตนเองให้เข้าไปสัมพันธ์ด้วย กลุ่มเพื่อนรองรับการแสดงอำนาจในตนของนักเรียนวัยรุ่นได้ เพื่อนให้ความรู้สึกกับตนว่ามีอิสระในความเป็นตัวของตัวเอง อีกทั้งเงื่อนไขการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในกลุ่มเพื่อน นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนคือการไชยาบ้านั้นว่า สามารถลดความกดดันจากสังคมรอบข้าง จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อนนี้ มีความเป็นธรรมชาติของวัยรุ่นที่ต่างก็มีเสน่ห์ดึงดูดเข้าหากัน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยมีความต้องการเพื่อนสูง ในความเป็นเพื่อนที่คิดอะไรเหมือนกัน ไปไหนด้วยกันและหากกลุ่มเพื่อนที่ถนัดนั้น เป็นหมู่พวกที่เคยไชยาบ้ามาก่อน จะยิ่งเป็นโอกาสให้วัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ได้ลองไชยาบ้าครั้ง

แรกมากขึ้น ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของวัยรุ่นอย่างหนึ่ง คือ มักมีความต้องการการยอมรับจากเพื่อนจึงเกิดการเลียนแบบคล้อยตามคำชักชวนของเพื่อน ยินยอมที่จะกระทำพฤติกรรมตามคำชักชวนของเพื่อนได้โดยง่าย

บริบทเงื่อนไขประการที่สาม คือ เงื่อนไขด้านโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ คือ การใช้อำนาจของครู การเน้นครูเป็นศูนย์กลางในการเรียน ทำให้นักเรียนตีความว่า เป็นระบบการเรียนที่เต็มไปด้วยกฎเกณฑ์เข้มงวด ก่อโอกาสของความมีข้อผิดพลาดให้เกิดขึ้น นักเรียนกลายเป็นผู้แพ้ จึงรู้สึกเบื่อหน่าย ห่อเหี่ยว และล้มเหลว ในทางกลับกันเมื่อความเข้มงวดของการบังคับใช้ในโรงเรียนน้อยลง ก็เป็นช่องทางในนักเรียนวัยรุ่นกล้าท้าทายอำนาจของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่มีปรากฏการณ์ที่โรงเรียนกลายเป็นแหล่งเสพและการซื้อขายของยาบ้า ก็เอื้อต่อความสามารถในการเข้าถึงยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้น แม้โรงเรียนจะมีการใช้มาตรการควบคุมทางสังคมให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามอยู่ภายใต้กฎระเบียบของโรงเรียน แต่วิธีปฏิบัติดังกล่าว บางขณะได้สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกภายในใจของนักเรียนวัยรุ่นบางกลุ่ม ว่าเป็นบรรยากาศที่น่าเบื่อหน่าย เกิดความรู้สึกไม่อยากอยู่ในโรงเรียน จนกลายเป็นความรู้สึกที่ท้าทาย และ ความกลัวต่อมาตรการต่างๆน้อยลง ตลอดจนบรรยากาศภายในโรงเรียนที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้า ที่ซื้อขาย-ขายคล่อง ทำให้สะดวกต่อการเข้าถึงยาบ้าได้ง่าย ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวนี้ ความ เป็นโรงเรียนจึงเป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่นขึ้นได้

บริบทเงื่อนไขประการที่สี่ คือ บริบทเงื่อนไขด้านสื่อสารมวลชน ที่มีการรณรงค์ต่อต้านพิษภัยของยาบ้าไม่น้อย แต่มีเงื่อนไขที่ข้อจำกัดคือ นักเรียนไม่สนใจ ไม่เชื่อถือ ไม่มีความรู้จริงเกี่ยวกับยาบ้า และที่สำคัญ สื่อมวลชนได้กระตุ้นให้อยากลองด้วยตนเองเมื่อได้รับข่าวสาร เงื่อนไขในบริบทนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของสื่อไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของสื่อ คือนักเรียนวัยรุ่นได้ทุกคน เพราะว่า นักเรียนที่เข้าไปใช้ครั้งแรกนั้น ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นแต่เพียงผ่านๆเท่านั้น ข้อมูลข่าวสารต่างๆไม่ได้เข้าไปอยู่ในจิตสำนึกจนเกิดความรู้ที่แท้จริง และตระหนักว่าจะเป็นภัยร้ายแรงต่อตนเองและคนที่เกี่ยวข้องอย่างไร นอกจากนี้แล้วข้อมูลข่าวสารยังมีส่วนในทางกลับกันคือ กระตุ้นให้อยากรู้อยากลอง ด้วยว่าเมื่อใช้แล้วจะเป็นจริงอย่างที่สื่อมวลชนนั้นๆนำเสนอหรือไม่

บริบทเงื่อนไขประการที่ห้า คือ เงื่อนไขด้านชุมชนละแวกบ้าน ที่มีปรากฏการณ์ของ พฤติกรรมการใช้ยาบ้าในชุมชน นักเรียนวัยรุ่นได้สังเกตและเรียนรู้ว่าเป็นพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ใช้ยาบ้าในการกระตุ้นร่างกายเพื่อสามารถร่วมกิจกรรมบันเทิงให้ผ่อนคลายจากความเครียดในชีวิตประจำวัน และเงื่อนไขการซื้อขายยาบ้าแบบขายตรงในชุมชน ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงว่ายาบ้าเป็นของจากคนที่คุ้นเคยกัน ยากต่อการปฏิเสธ และรู้สึกว่าเพื่อนๆและคนในละแวกบ้านเขาก็ใช้กัน สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงคือในชุมชนเกือบจะทุกแห่งพบว่า มีการแพร่ระบาดของยาบ้า ซึ่งปัจจัยนี้ทำให้เป็นเงื่อนไขที่เอื้อให้นักเรียนวัยรุ่นได้มีโอกาสพบเห็นตัวแบบการใช้ และสามารถเข้าถึงยาบ้าได้โดยง่าย การใช้ครั้งแรกจึงมีโอกาสเกิดขึ้น

บริบทเงื่อนไขประการที่หกซึ่งเป็นประการสุดท้าย คือ เงื่อนไขตลาดยาเสพติดในบริบทที่ศึกษา ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่มักเคยรับรู้ว่ามียาเสพติดอยู่หลายชนิดแต่ก็เลือกที่จะไม่ใช้สารระเหยเนื่องจากให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดขั้นต่ำ มีกลิ่นเหม็นติดตัว ทัศนคติเป็นยาเสพติดที่มีความยุ่งยากในการใช้ ยาอีเป็นยาที่นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นยาที่มีราคาแพงเกินความสามารถในการซื้อใช้ ส่วนเฮโรอีนถือว่าเป็นยาเสพติดของผู้ใหญ่ มีราคาแพง ติดแล้วเลิกยาก ส่วนเหล้าและบุหรี่นักเรียนวัยรุ่นโดยทั่วไปไม่มีความคุ้นเคยจากการเห็นบุคคลทั่วไปใช้ในสังคม และส่วนหนึ่งเคยได้รับรู้รสชาติด้วยตนเองซึ่งมีผลต่อการให้ความหมายว่าเป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานให้กับตนเองได้ ซึ่งมีผลต่อเนื่องต่อการให้ความหมายต่อยาบ้าว่า เป็นของใหม่ที่นำรสน้ำลองสัมผัสรสชาติ สนองตอบต่อวัยที่ชอบทดลองความแปลกใหม่ และคิดว่าหากทดลองแล้วน่าจะ

ให้ผลตอบสนองในทางบวกแก่ตนเอง และพร้อมกันนั้นก็เชื่อว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ภายหลังจากการไต่ถามแล้ว และคิดว่ายาบ้าจะไม่ส่งผลเสียหายต่อตนเอง

1.2 รูปแบบกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น กระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น จึงเป็นผลสะท้อนของความไม่เป็นหนึ่งเดียวกันของการถ่ายทอดบรรทัดฐานเกี่ยวกับการใช้ยาบ้าของสังคม ด้วยความที่สังคมในความเป็นจริงนั้นมีความซับซ้อนประกอบด้วยกลุ่มสังคมย่อยต่าง ๆ ในขั้นตอนของการถ่ายทอดลงสู่การปฏิบัติจึงเป็นไปอย่างไม่เป็นเอกภาพเดียวกัน ทำให้วัฒนธรรมกลุ่มย่อยของกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาบ้าซึ่งเป็นกลุ่มสังคมที่อยู่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดบรรทัดฐานใหม่ มีกระบวนการชักจูงเข้าสู่กลุ่มการเป็นผู้ใช้ยาบ้ามากขึ้น ในกรณีของนักเรียนวัยรุ่นมีรูปแบบของการเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกจำแนกได้ 4 รูปแบบ ตามการประเมินความรู้สึกอยากลอง การประเมินความเสี่ยงทั้งต่อสุขภาพและต่อบรรทัดฐานสังคม

รูปแบบที่ 1 การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ใคร่ครวญต่อรอง ซึ่งเป็นรูปแบบการเข้าใช้ที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่เติบโตมาจากสังคมที่คุ้นเคยกับการใช้ยาบ้าเพื่อการทำงาน ครอบครัวและชุมชนที่อยู่อาศัยมีการใช้แรงงานหาเลี้ยงชีพ มีค่านิยมการใช้สารเสพติดเพื่อคลายความเครียดและกดดันจากสภาพเศรษฐกิจ เสพเพื่อให้ได้ความรู้สึกสุข สนุก นักเรียนวัยรุ่นผ่านกระบวนการกล่อมเกล่าให้เชื่อว่ายาบ้าเป็นของที่มีประโยชน์ การใช้ยาบ้าและสารเสพติดรูปแบบอื่นๆเป็นเรื่องปกติวิสัย ดังนั้นเมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่มีการชักชวนให้ใช้ยาบ้าจึงใช้ได้อย่างไม่ใคร่ครวญต่อรอง

รูปแบบที่ 2 การใคร่ครวญต่อรองคุ้มต่อการเสี่ยงภัยจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก เป็นรูปแบบการเข้าใช้ที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวและโรงเรียนไม่เอาจริงจังจริงจังในการควบคุมดูแลมากนัก ให้อิสระในการดูแลตัวเองเพราะเป็นกลุ่มที่มีความรับผิดชอบระดับหนึ่ง แต่ด้วยความที่ได้อิสระจากทางครอบครัวและถูกมองเป็นกลุ่มปกติในสายตาของครู ก็ทำให้เกิดความกล้าที่จะแอบทดลองการกระทำที่ขัดต่อบรรทัดฐาน เมื่อมีโอกาสเข้าสู่สถานการณ์การใช้ยาบ้ากับกลุ่มเพื่อนที่เคยคบหากันและได้ประเมินความเสี่ยงและพบว่าคุ้มจึงตัดสินใจใช้ยาบ้า

รูปแบบที่ 3 ใคร่ครวญต่อรอง ชลอการใช้ออกไปจนแน่ใจจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ครอบครัวมีการควบคุมดูแลสูง มีการคาดหวังชัดเจนหากกระทำผิดต่อบรรทัดฐานของสังคม นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าวิธีการดูแลดังกล่าวปิดกั้นความมีอิสระของตนจนเกิดแรงท้าทายที่จะพิสูจน์อำนาจของตนหากมีโอกาส ในโรงเรียนนักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มถูกจับตามองเพราะถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยง เป็นกลุ่มที่เริ่มเข้าไปคบหากับนักเรียนที่มีพฤติกรรมทำลายอำนาจของโรงเรียน รวมทั้งกลุ่มที่มีการใช้ยาบ้า จากการได้เข้าไปคลุกคลีกับเพื่อนที่ใช้ยาบานั้นทำให้เกิดความรู้สึกอยากลองแต่ด้วยที่ถูกเฝ้าสอดส่องจากครอบครัวและโรงเรียนจึงมีการชลอการใช้ออกไป จนกระทั่งสถานการณ์การใช้ยาบ้ามีความมั่นใจว่าเสี่ยงน้อยลงจึงเริ่มใช้

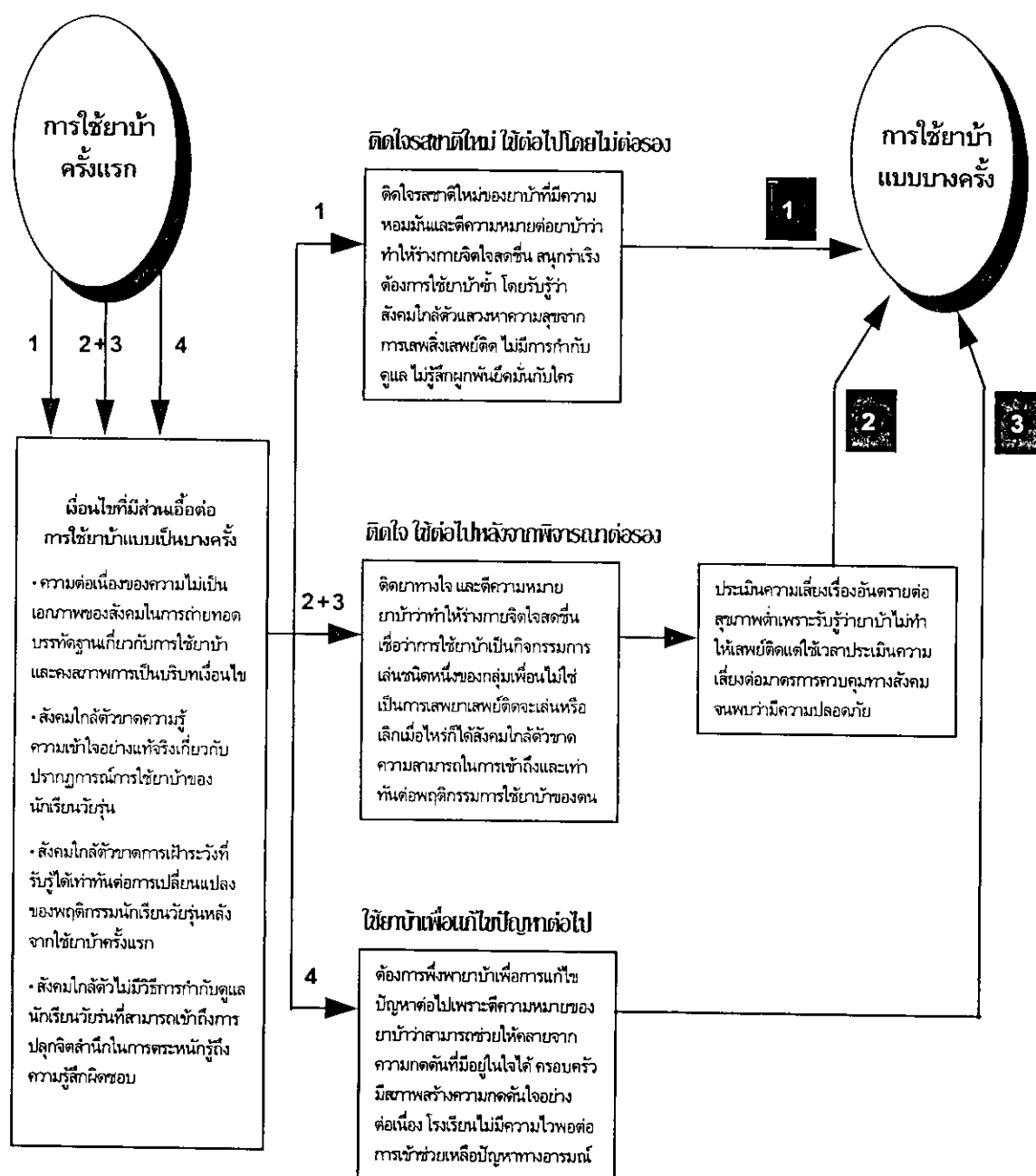
รูปแบบที่ 4 เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มนี้เติบโตมาภายใต้ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีความสมานฉันท์อยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น นักเรียนได้รับการขัดเกลาจากสังคมใกล้ชิดทำให้เป็นคนที่มีความสามารถในการคิดตัดสินใจ จุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าในระยะต่อมาคือ การมีโอกาสพบเห็นและเข้าไปใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมีการใช้ยาบ้า ได้เห็นภาพของความสนุกสนานเร้าแรงของเพื่อนที่ได้ใช้ยาบ้า จนกระทั่งนักเรียนวัยรุ่นได้ประสบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับความสัมพันธ์ของครอบครัวในขั้นที่ร้ายแรงเป็นวิกฤติ นักเรียนตกอยู่ในภาวะยุ่งยากใจ มีความกดดัน ทำให้หนีหาทางออกด้วยการใช้ยาบ้าเพื่อต้องการให้พ้นจากสภาพความทุกข์ใจของตน

1.3 การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น สถานที่ที่นักเรียนใช้จะเป็นที่ปกปิดมิดชิด ปลอดภัยจากการพบเห็นของบุคคลอื่นที่จะทำให้เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน การใช้ยาบ้าครั้งแรกมักได้รับการแนะนำวิธีการใช้ และการช่วยเตรียมอุปกรณ์จากเพื่อนๆ ซึ่งวิธีการใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยส่วนใหญ่เป็นการใช้ด้วยวิธีการดูดไอของยาบ้าที่เกิดจากการเผาไหม้ เพราะมีการรับรู้ว่าเป็นวิธีที่ให้ความรู้สึกที่ดีกว่า การกิน และการฉีด รวมทั้งมีความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัยกว่า

1.4 ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกายและจิตใจ เมื่อ นักเรียนวัยรุ่นได้รับยาบ้าเข้าสู่ร่างกายแล้ว เมื่อยาบ้าออกฤทธิ์ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าคุณสมบัติ ความขยัน มีความรู้สึกสบาย ร่างกายแข็งแรง กระชุ่มกระชวย ทำให้ไม่ง่วงนอน ไม่หิว หัวใจเต้นเร็ว สามารถจดจ่ออยู่กับกิจกรรมต่างๆ ที่ทำอยู่ได้ยาวนานขึ้น และต่อมาเมื่อยาหมดฤทธิ์ลงนักเรียนวัยรุ่นก็จะรับรู้ว่าจะไม่คอยมีความแตกต่างจากภาวะปกติที่เป็นอยู่ก่อนการใช้ครั้งแรก แต่จะมีอาการที่รับรู้ได้เล็กน้อยว่ารู้สึกหมดแรง ง่วงนอน หงุดหงิด ความรู้สึกขยันที่เคยมีเมื่อยาบ้าออกฤทธิ์นั้นหายไป

ขั้นที่ 2 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบบางครั้ง

การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง (occasional stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นเคยใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว มีการใช้ซ้ำเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่อำนวยให้ อาจมีช่วงเวลาใช้ติดต่อกันหลายวัน หรือหลายเดือนก็ได้ แต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และจิตใจมากพอที่จะติดยา เป็นแต่เพียงติดทางใจ คือติดใจในรสชาติของยาบ้าที่เคยได้รับจากการใช้ซ้ำแบบเป็นบางครั้ง แต่ไม่ติดทางร่างกาย คือแม้ไม่ได้ใช้ยาบ้า ร่างกายก็ไม่เกิดอาการดื้อหรืออาการถอนพิษยา สำหรับเงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งและรูปแบบกระบวนการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น แสดงได้ดังภาพประกอบ 15 ดังนี้

ภาพประกอบ 15 แสดงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาแบบบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

หลังจากที่นักเรียนวัยรุ่นได้ใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้ว สิ่งที่ชัดเจนอยู่ในใจตนเองคือการรับรู้ว่าเป็นคนที่เป็นผู้ประสบการณการเป็นผู้ใช้ยาบ้า ที่ได้รู้จักรสชาติของยาบ้า วิธีการใช้ รวมทั้งได้รับรู้ถึงบรรยากาศในการใช้ร่วมกันว่าเป็นอย่างไร และสำหรับบริบทเงื่อนไขที่มีผลเอื้อต่อการเข้าไปใช้ซ้ำในครั้งต่อมานั้นมีลักษณะดังนี้

2.1 เงื่อนไขที่มีส่วนเอื้อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น เงื่อนไขที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากความต่อเนื่องต่อมาของความไม่เป็นเอกภาพของสังคมที่ขาดการกำกับดูแล และบังคับใช้กฎระเบียบทางสังคมที่ว่ดด้วยเรื่องการใช้ยาบ้า ครอบครัวและโรงเรียนซึ่งเป็นสังคมที่ใกล้ชิดตัวของนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของการใช้ยาบ้าในหมู่นักเรียนวัยรุ่น และขาดการเฝ้าระวังที่รับรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนวัยรุ่นในความปกครองและดูแลของตนเอง ดังนั้นจึงไม่สามารถเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดจิตใจที่แท้จริงของนักเรียนได้ รวมถึงไม่สามารถปลูกสำนึกของความรู้สึกผิดชอบหรือมโนธรรมที่จะแยกแยะพฤติกรรมที่พึงกระทำได้ เมื่อบริบทรอบข้างของนักเรียนวัยรุ่นมีสภาพเป็นเงื่อนไขเช่นนี้ นักเรียนวัยรุ่นผู้เคยสัมผัสรสชาติของยาบ้าในครั้งแรก และไม่สามารถควบคุมความอยากที่จะเข้าไปใช้อีกมีโอกาสดำเนินการเข้าไปใช้ยาบ้าเป็นบางครั้งต่อไปได้

2.2 รูปแบบกระบวนการเข้าสูการการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น

จากการที่สังคมใกล้ชิดของนักเรียนวัยรุ่นมีความสามารถในการเฝ้าระวังและรู้เท่าทันพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนวัยรุ่นประเมินความเสี่ยงต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าในครั้งต่อ ๆ มาแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกเป็นรูปแบบการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งได้ 3 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 ติดใจรสชาติใหม่ ใช้ยาบ้าต่อไปโดยไม่พิจารณาตอรอง นักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 1 คือ เป็นผู้ที่ซึมซับค่านิยมเรื่องการแสวงหาความสุขจากการเสพสิ่งเสพยัติดต่าง ๆ และให้ความหมายต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการทำงาน ผลจากการเสพยาทำให้ฤทธิ์ของยาเข้าไปกระตุ้นระบบประสาทให้มีความรู้สึกตื่นตัว รู้สึกสนุกสนาน ร่างเริง นักเรียนวัยรุ่นจึงรับรู้ว่ายาบ้าเป็นสิ่งที่ให้รสชาติที่แปลกใหม่ มีความหอมมันจนทำให้รู้สึกชอบใจอยากที่จะใช้ซ้ำ และเมื่อเงื่อนไขสังคมใกล้ชิดตัวไม่มีความสมานฉันท์ขาดการกำกับดูแล ทำให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่ตนไม่มีความรู้สึกยึดมั่นผูกพันกับใคร จึงไม่พิจารณาตอรองและใช้ยาบ้าต่อเนื่องโดยทันที

รูปแบบที่ 2 ติดยาทางใจ ใช้ยาบ้าต่อไปหลังจากได้พิจารณาตอรอง นักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 2 และ 3 คือเป็นกลุ่มที่ตอรองกับมาตรการควบคุมทางสังคมมีการเข้าใช้หลังจากมั่นใจในความปลอดภัย เมื่อนักเรียนในกลุ่มนี้มีประสบการณ์จากรรสชาติของยาบ้าที่ให้ความสดชื่นกับร่างกายและจิตใจ รับรู้ว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ช่วยให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดียิ่งขึ้น จึงเชื่อว่าการเข้าไปใช้ยาบ้าเป็นกิจกรรมการเล่นชนิดหนึ่งไม่ใช่เป็นการเสพยาเสพยัติด จะเล่นหรือจะเลิกเมื่อไหร่ก็ได้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้ประเมินความเสี่ยงเรื่องอันตรายต่อสุขภาพจากการใช้ยาบ้าต่ำ มีแต่ความกลัวต่อมาตรการควบคุมทางสังคม แต่ด้วยความที่สังคมใกล้ชิดตัวของนักเรียนกลุ่มนี้ยังขาดความสามารถในการเข้าถึงและเท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนวัยรุ่น จึงทำให้มีโอกาสนักเรียนสามารถเข้าไปใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องเป็นบางครั้งได้

รูปแบบที่ 3 ความต้องการพึ่งพายาบ้าเพื่อการแก้ไขปัญหาคือ นักเรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าใช้ยาบ้าครั้งแรกในรูปแบบที่ 4 ซึ่งใช้ยาบ้าเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาคือตนเองประสบอยู่ จากการใช้ครั้งแรกทำให้พบว่ายาบ้าสามารถช่วยให้ผ่อนคลายความกดดันภายในใจได้ ทำให้ลืมความทุกข์ไปชั่วขณะ แต่เมื่อยาบ้าหมดฤทธิ์ กลับทำให้เกิดความรู้สึกผิดและไม่อาจยอมรับกับตนเองได้ว่าเป็นผู้ใช้ยาบ้า ด้วยความไม่สบายใจที่ทับถมเข้ามาเพิ่มความเครียดในตัวเองมากขึ้น และเป็นเรื่องยากที่จะหาทางแก้ไข ประกอบกับภาวะกดดัน

จากสังคมใกล้ชิดที่ยังต่อเนื่องอยู่ และโรงเรียนก็ไม่มีความไวต่อการเข้าไปช่วยเหลือปัญหาทางอารมณ์ที่นักเรียนประสบได้ นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มนี้จึงตัดสินใจใช้ยาบ้าต่อไปอีกเพื่อหวังว่าจะได้พักหรือพ้นจากความทุกข์ที่มีอยู่ในใจ

2.3 ลักษณะร่วมของการให้ความหมายใหม่ต่อยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหลังจากใช้ครั้งแรก
ได้แก่ นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่า ยาบ้าทำให้ร่างกายจิตใจสดชื่น ขยัน ยาบ้าสามารถสร้างความรู้สึกมีกำลังในตนเอง ยาบ้าเป็นยาที่มีรสชาติที่แปลกใหม่น่าติดใจ ในหมู่นักเรียนวัยรุ่นเรียกยาบ้าว่า “ม้า” “ของ” หรือ “จอต” และเรียกวิธีการเสพว่า “เล่น” ทำให้รับรู้ใหม่ว่าการใช้ยาบ้าเป็นกิจกรรมการเล่นเพื่อความสนุก และแสดงความเป็นเพื่อนสนิท ยาบ้าจึงไม่ใช่ยาเสพติด เพราะจะเล่นหรือจะเลิกเมื่อไรก็ได้ ในขณะที่เดียวกัน ยาบ้าเป็นของหาไม่ยาก เนื่องจากการเล่นของ (ยาบ้า) มีแพร่หลายอยู่ในชุมชนทั่วไป

2.4 การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง วิธีการเข้าถึงยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นมีความแตกต่างจากการใช้ครั้งแรก คือ เริ่มออกเงินเพื่อซื้อยาบ้าใช้เอง โดยนักเรียนวัยรุ่นจะได้เงินมาจากบุคคลในครอบครัว การทำงานหาเงินเอง การไถจากผู้อื่น รวมทั้ง การรวมเงินกันกับเพื่อนๆ ซึ่งแหล่งซื้อยาบ้าที่นักเรียนวัยรุ่นสามารถหาซื้อได้มี 2 แหล่งใหญ่ๆ คือ แหล่งซื้อยาบ้าในโรงเรียน แหล่งซื้อยาบ้านอกโรงเรียน เมื่อได้ยาบ้ามาแล้วนักเรียนวัยรุ่นเลือกเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกาย 2 วิธี คือ (1) การเลือกวิธีดูดแบบธรรมดา และ (2) การเลือกวิธีดูดแบบผ่านน้ำ วิธีการดูดผ่านน้ำนี้ ยังพบว่ามีความแตกต่างในกรรมวิธีการดูดอีก 2 ประการ คือ ประการแรก วิธีการดูดผ่านน้ำแบบ “อมน้ำไว้ในปาก” และ ประการที่สอง วิธีดูดผ่านน้ำโดยใช้อุปกรณ์ “ตัวผ่านน้ำ” นอกจากนี้แล้ว นักเรียนวัยรุ่นนิยมการดูดไอของยาบ้ามากกว่าการกิน เพราะการกินให้ความรู้สึกว่ายากออกฤทธิ์ช้า ไม่ทันใจ ไม่มัน และมีความเชื่อว่า การกินทำให้ร่างกายทรุดโทรมเร็ว และคิดว่าวิธีการกินจะทำให้เกิดการบวคล้างได้มากกว่าการดูดไอ แต่ในความเป็นจริงแล้ว จากการศึกษาพบว่า การสูดไอยาบ้าทำให้เกิดการออกฤทธิ์ต่อร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็วและทำให้เกิดอาการติดทางใจโดยไม่รู้ตัว ส่วนสถานที่ที่นักเรียนวัยรุ่นเลือกใช้ยาบ้ายังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้ยาบ้าครั้งแรก แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ เริ่มเป็นผู้เลือกสถานที่ด้วยตนเอง ถ้านักเรียนวัยรุ่นต้องการใช้คนเดียวก็จะนำกลับมาใช้ที่บ้าน แต่ถ้าอยากใช้ร่วมกันกับเพื่อน นักเรียนก็จะนิยมใช้ที่โรงเรียน บ้านเพื่อน และสถานบริการต่างๆ ทั้งนี้เพราะสามารถรวมกลุ่มใช้ยาบ้าร่วมกันได้อย่างปลอดภัย

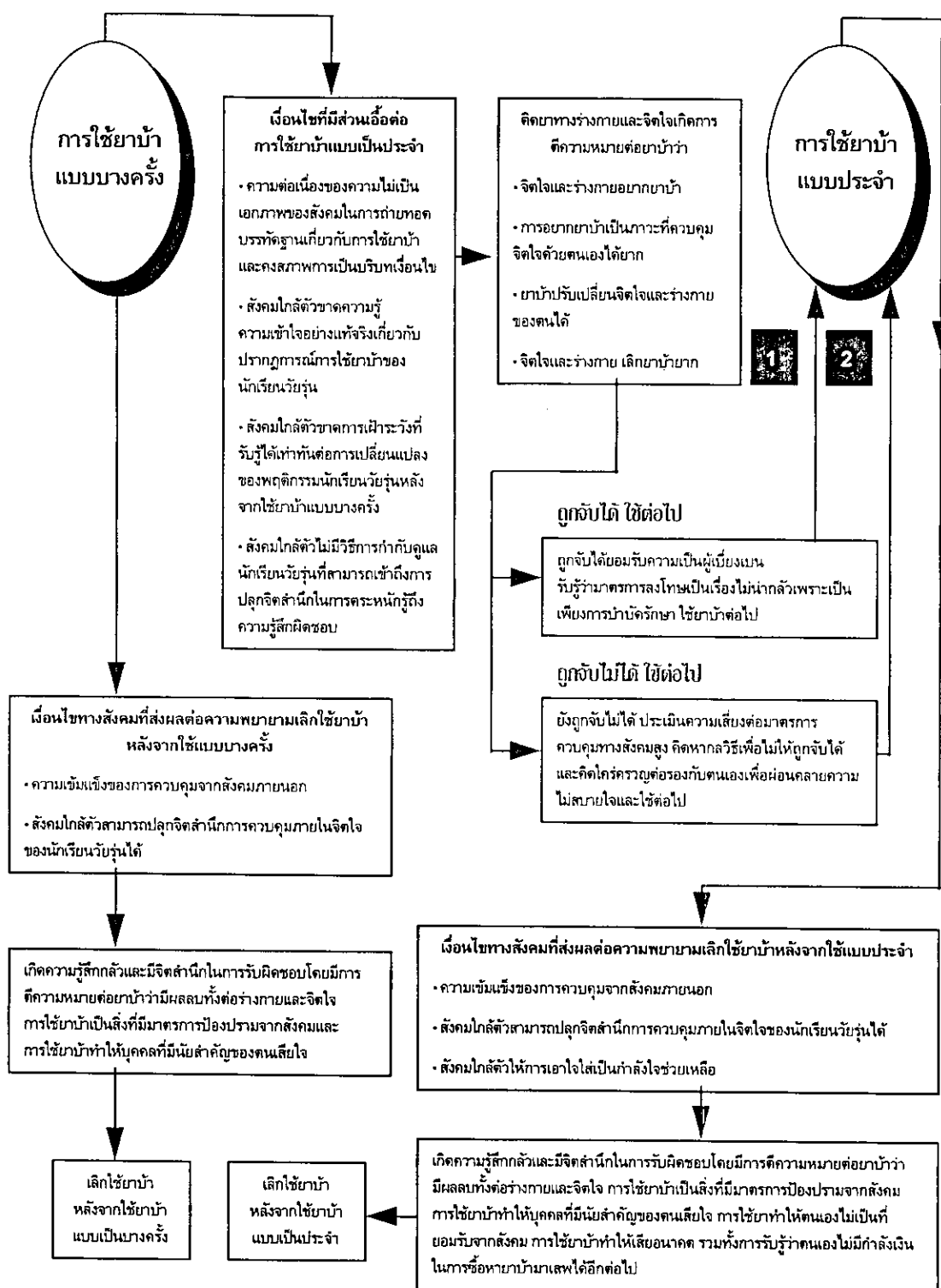
2.5 ผลอันเกิดจากการใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง เนื่องจากการใช้ยาบ้าเป็นบางครั้งมีลักษณะแตกต่างจากการใช้ครั้งแรก คือนักเรียนมักมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าตามโอกาสที่ตนเองสามารถเข้าถึงยาบ้าได้ โดยอาจจะมีการใช้ต่อเนื่องกันหลายวันแล้วหยุดไปและกลับมาใช้ซ้ำอีก หรือหยุดบ้างใช้บ้างตามเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้ ด้วยพฤติกรรมการใช้ดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดอาการติดยาทางใจ (psychological dependence) มากขึ้น แต่ก็ยังไม่เกิดอาการติดยาทางกาย (physical dependence) ที่จะทำให้เกิดอาการขาดยา (withdrawal symptoms) เท่าใดนัก ส่วนการปรับตัวอยู่ในสังคมพบว่า นักเรียนวัยรุ่นพยายามปรับตัวเช่นเดียวกับการใช้ยาบ้าครั้งแรก กล่าวคือ ทำตัวให้เป็นปกติต่อไป เพื่อปกปิดการใช้ยาบ้าของตน

ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น

การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ (regular stage) หมายถึง การที่นักเรียนวัยรุ่นผู้เคยใช้ยาบ้าในครั้งแรกแล้วมีการใช้ซ้ำเป็นบางครั้งจนในที่สุดได้มีพฤติกรรมการใช้ซ้ำเป็นประจำจนเกิดอาการเป็นผูติดยาบ้า ภาวะการติดยาบ้า หมายถึงการติดทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การติดทางกายคือ เมื่อร่างกายได้รับยาบ้าอย่างสม่ำเสมอจนระบบร่างกายปรับตัว และเกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานในรูปการติดยาแล้ว ถ้าเมื่อใดที่

ร่างกายขาดยาบ้า ก็เกิดอาการงดยา หรือถอนยา ทำให้ต้องเสาะแสวงหายามาเพื่อใช้ระงับอาการงดยาที่เกิดขึ้นกับร่างกายนั้น ส่วนการติดทางใจ คือ ติดใจในรสชาติที่เกิดจากการใช้ยาบ้า เป็นความต้องการใช้ยาอีกเพื่อให้ตนได้รับรสชาติ หรือความรู้สึกที่ตนต้องการ

สาระสำคัญที่เกี่ยวเนื่องถึงกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น คือ การปรับตัวทางสังคมก่อนเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบบางครั้งของนักเรียนวัยรุ่น เจื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น กระบวนการและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น แสดงได้ดังภาพประกอบ 16 ดังนี้

ภาพประกอบ 16 แสดงความพยายามเลิกใช้น้ำแบบเป็นบางครั้ง กระบวนการเข้าไปสู่การใช้น้ำแบบประจำ และ ความพยายามเลิกใช้น้ำแบบเป็นประจำ ของนักเรียนวัยรุ่น

3.1 การปรับตัวทางสังคมก่อนเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้กลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งแล้ว จึงมีความระมัดระวังไม่ให้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนเป็นที่จับได้ของบุคคลที่จะเป็นภัยแก่ตนเอง โดยได้พยายามปิดบังซ่อนเร้น และหาทริคที่ปลอดภัยต่อการใช้ครั้งต่อไปมากขึ้น กล่าวคือ พยายามทำตัวให้เป็นปกติที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งวิธีปฏิบัติที่นักเรียนใช้คือ การพยายามไม่เข้าบ้านผิดเวลา และเมื่ออยู่บ้านก็ทำตัวปกติ เพื่อป้องกันไม่ให้ใครรู้เรื่องการใช้ยาบ้าของตน

3.2 ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบเป็นบางครั้ง การที่มาตรการมีความเข้มงวดในบางช่วงของโรงเรียน ก็ได้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งพยายามเลิกใช้ยาบ้า ซึ่งการเลิกใช้ยาบ้าหลังจากการใช้แบบเป็นบางครั้งนี้ กล่าวโดยหลักการเกี่ยวกับการเลิกใช้แล้วถือว่าเป็นการเลิกที่ยังมีโอกาสกลับมาใช้ซ้ำได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนผู้ใช้ยาบ้าอาจเกิดอาการอยากยา (craving) ขึ้นมาได้อีก ทำให้สามารถย้อนกลับมาใช้ซ้ำอีกได้แม้ว่าจะเลิกใช้ไปนานแล้ว เจื่อนไขที่มีผลต่อการเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งนี้ ประกอบด้วยลักษณะสำคัญที่เกิดจากความสัมพันธ์ของสังคมใกล้ชิดตัวของนักเรียนวัยรุ่น 2 ประการคือ ความเข้มแข็งของการควบคุมจากสังคมภายนอก ในที่นี้หมายถึง สังคมครอบครัว และสังคมโรงเรียนที่ตื่นตัวและเอาใจจริงเอาใจต่อการควบคุมพฤติกรรมการใช้ยาบ้า จนนักเรียนเกิดความกลัวการถูกลงโทษและส่งผลกระทบต่อความพยายามที่จะเลิกใช้ยาบ้า เจื่อนไขประการที่สอง คือ สังคมใกล้ชิดสามารถปลุกฝังจิตสำนึกการควบคุมภายในจิตใจของนักเรียนได้ กล่าวคือ สังคมใกล้ชิดสามารถเข้าถึงการเข้าไปช่วยให้นักเรียนทบทวนความรู้สึกนึกคิดถึงการให้คุณค่าความหมายใหม่ในการใช้ชีวิตของนักเรียน โดยใช้ความสัมพันธ์ที่มีความรักความเข้าใจ คอยให้กำลังใจ และให้โอกาส ตลอดจนมีการจัดเจื่อนไขใหม่เพื่อต่อการเลิกใช้ยาบ้า อย่างไรก็ตามการพยายามเลิกใช้ยาบ้านั้น นักเรียนวัยรุ่นสามารถเลิกได้ในช่วงเวลาหนึ่งซึ่งอาจจะยาวนานตลอดไป หรืออาจจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการย้อนกลับมาใช้ซ้ำอีกเมื่อใดก็ได้หากบริบทเจื่อนไขต่างๆ เอื้ออำนวยให้

3.3 เจื่อนไขและรูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น แม้ว่านักเรียนวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งจะสามารถพยายามเลิกใช้ยาบ้า แต่ก็ยังมีนักเรียนวัยรุ่นอีกกลุ่มหนึ่งที่ยังคงดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องต่อไปจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำในที่สุด ทั้งนี้ด้วยการมีเจื่อนไขปัจจัยทางสังคมแวดล้อมบางประการที่ขาดความเป็นเอกภาพอย่างต่อเนื่องต่อมาในสังคมไทย ที่มีความไม่สอดคล้องกันอยู่ระหว่างกลุ่มบุคคลหรือองค์กรในสังคมส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่รณรงค์ต่อต้านยาบ้า แต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมที่เป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่ายยาบ้าจนทำให้มียาบ้าแพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในเกือบทุกชุมชนที่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าจะสามารถหาซื้อได้ นอกจากนี้แล้วยังประกอบด้วยเจื่อนไขที่เป็นความบกพร่องของการกระทำบทบาทหน้าที่ของสังคมใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นทั้งที่เป็นครอบครัว โรงเรียน แม้กระทั่งกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่มีความประพฤติที่ขาดการดูแลเอาใจใส่ได้อย่างสามารถเข้าถึงสภาพจิตใจและ ติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องต่อการให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนวัยรุ่นถอนตัวออกจากการใช้ยาบ้า ภาวะดังกล่าวนี้ได้เป็นเจื่อนไขที่เอื้อให้นักเรียนวัยรุ่นส่วนหนึ่งยังคงดำรงการเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปจนกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ

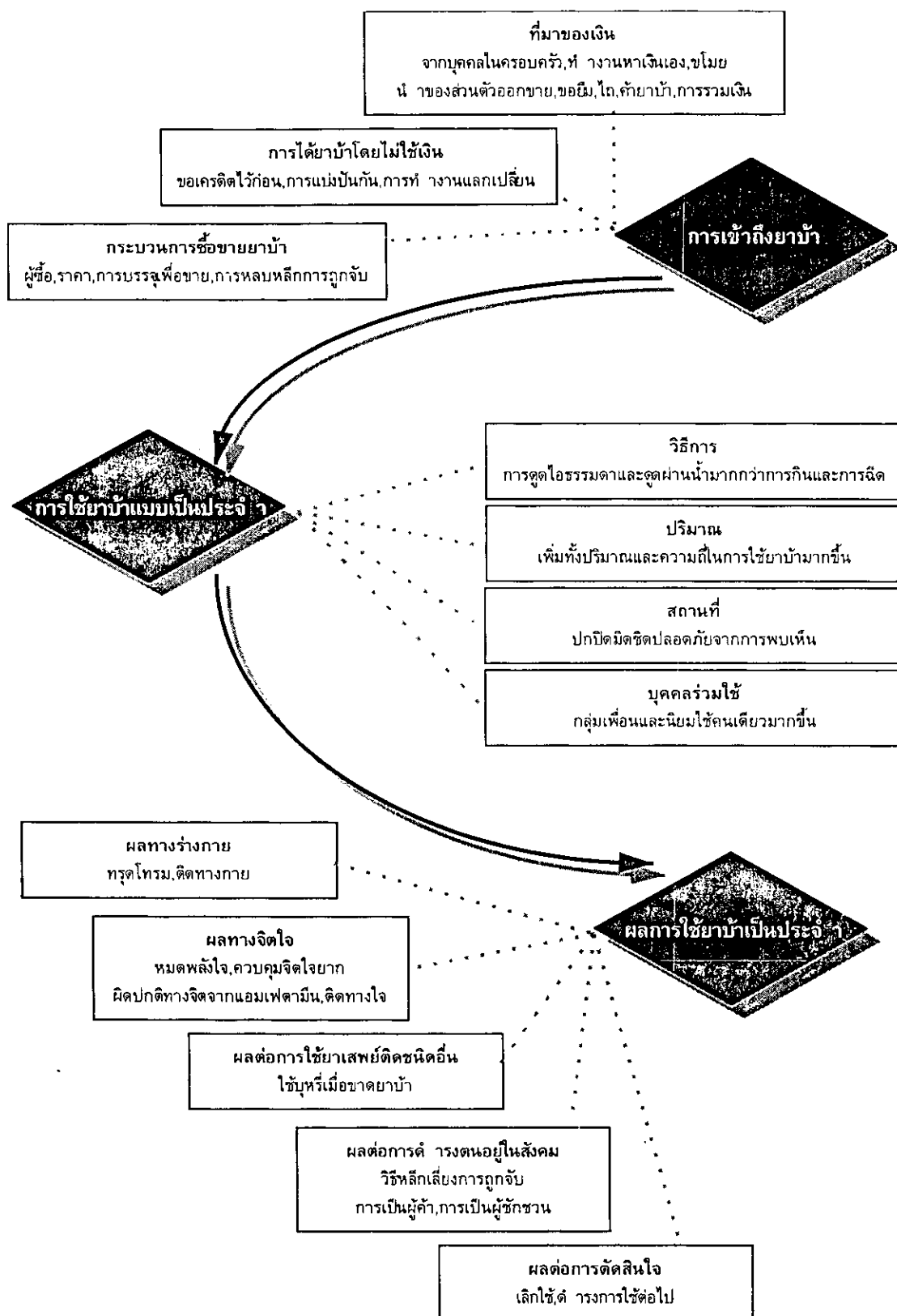
3.4 รูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำของนักเรียนวัยรุ่น สิ่งที่เกิดขึ้นสุดของการจูงใจให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าต่อไปคือ “อาการติดยาบ้า” ซึ่งภาวะการติดยาบ้านี้สามารถกำหนดให้นักเรียนวัยรุ่นลดภาวะการคิดใคร่ครวญต่อรอง และขาดการประเมินความเสี่ยงต่ออันตรายทั้งต่อมาตรการควบคุมทางสังคม และต่อพิษภัยของยาบ้าที่จะมาถึงตัว จากการที่นักเรียนวัยรุ่นเกิดความรู้สึกนึกคิดและให้

ความหมายใหม่เกี่ยวกับยาบ้า คือ การรับรู้ถึงอาการติดยาบ้า ซึ่งอาการอยากยาบ้าเป็นภาวะที่ควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก นักเรียนวัยรุ่นเชื่อว่ายาบ้าสามารถปรับเปลี่ยนจิตใจและร่างกายตนให้สุขสดชื่นมีกำลังได้ และเชื่อว่าจิตใจและร่างกายเล็กยาบ้ายาก ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เชื่อว่าการใช้ยาบ้าของตนเองจะทำให้มีความผิดปกติทางจิต จากการวิเคราะห์สถานภาพของตนเองเช่นนี้ทำให้นักเรียนวัยรุ่นก้าวสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ซึ่งสามารถจำแนกรูปแบบการใช้ได้ 2 รูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 เคยถูกจับได้ ดำรงตนเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างยอมรับว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มนี้อยู่ในเงื่อนไขของสังคมใกล้ชิดที่มีความเอาใจจริงเอาใจและความเข้มงวดต่อการเฝ้าระวัง หรือการตรวจจับอยู่อย่างต่อเนื่อง จนทำให้นักเรียนไม่สามารถปิดบังสถานภาพที่แท้จริงของตนได้ รวมทั้งการที่นักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อเนื่องมาระยะหนึ่งจนมีอาการติดยาทั้งร่างกายและจิตใจ ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะนิสัยและพฤติกรรมการแสดงออกที่ผิดสังเกตและถูกจับได้ เมื่อถูกจับได้สังคมใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียน และครอบครัว ได้ปฏิบัติต่อนักเรียนในฐานะเป็นผู้ป่วยมากกว่าการเป็นอาชญากรหรือผู้กระทำผิดที่ร้ายแรงต่อสังคม ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่ถูกจับส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีมาตรการลงโทษเกี่ยวกับการเป็นผู้ใช้ยาบ้าเป็นเรื่องไม่น่ากลัวเพราะเป็นเพียงการบำบัดรักษา หรือเป็นเรื่องที่ได้รับการกำกับดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นมีความสบายใจที่จะใช้ยาบ้าต่อไป

รูปแบบที่ 2 ยังไม่ถูกจับได้ หากกลวิธีหลบหลีกให้ปลอดภัยจึงลงมือใช้ต่อไป นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มนี้รับรู้ว่ามีแต่เพื่อนที่อยู่ใกล้ชิดและร่วมใช้ยาบ้าเท่านั้นที่รู้ว่าตนใช้ยาบ้า จึงประเมินความเสี่ยงในการใช้สูงและคิดหาวิธีการที่แยบยลในการใช้ยาบ้าครั้งต่อไปยิ่งขึ้น นอกจากนี้นักเรียนวัยรุ่นจึงมีการคิดใคร่ครวญต่อรองกับตนเองเพื่อผ่อนคลายความไม่สบายใจในการที่จะใช้ยาบ้าครั้งต่อไปว่า แม้ว่าตนจะถูกจับเพื่อนที่ร่วมใช้ยาบ้าด้วยกันก็คงถูกจับด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการร่วมแบ่งเบาความรู้สึกหรือร่วมชะตากรรมกับตน และช่วยให้สามารถใช้ยาบ้าต่อไปได้อย่างสะดวกใจยิ่งขึ้นได้

3.5 การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ มีสาระ 3 ประการ คือ ประการแรก การเข้าถึงยาบ้า ซึ่งประกอบด้วยที่มาของเงิน การได้ยาบ้ามาใช้โดยไม่ใช้เงิน และกระบวนการซื้อขายยาบ้า ประการที่สอง การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ ประกอบด้วย วิธีการ ปริมาณยาบ้าที่ใช้ สถานที่ และบุคคลที่ร่วมใช้ และประการที่สาม ผลการใช้ยาบ้าเป็นประจำ ซึ่งส่งผลทางร่างกาย ผลทางจิตใจ ผลต่อการใช้จ่ายชีวิตชนิดอื่น ผลต่อการดำรงตนอยู่ในสังคม และผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ยาบ้า ดังภาพประกอบ 17 ดังนี้

ภาพประกอบ 17 ประสบการณ์การใช้ยาแบบเป็นประจํา ของนักเรียนวัยรุ่น

3.5.1 การเข้าถึงยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น จะมีกระบวนการที่ซับซ้อน ซ่อนเร้น และ ดิ้นรนชวนขายยิ่งขึ้นกว่าขั้นการเป็นผู้ใช้แบบเป็นบางครั้ง ซึ่งวิธีการเข้าถึงยาบ้าเพื่อการใช้ซ้ำแบบเป็น ประจำ พบว่ามีประเด็นน่าสนใจ 3 ประการ คือ ประการแรก ที่มาของเงินเพื่อใช้ซื้อยาบ้า เนื่องจากนักเรียนมี อาการติดยาทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย หากขาดยาจะก่อให้เกิดอาการเจ็บปวดทางกาย ร่างกายหมดเรี่ยว แรง เมื่อยล้า จิตใจหดหู่ เบื่อหน่ายต่อสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัว รู้สึกหงุดหงิด และมีอาการอยากยา (craving) จึง ทำให้นักเรียนวัยรุ่นคิดหาหนทางเพื่อให้ได้เงินมาซื้อยาบ้าเสพให้ได้ ที่มาของเงิน มี 8 วิธี (1) ได้รับเงินจาก บุคคลในครอบครัว (2) ทำงานหาเงินเอง (3) ขโมย (4) นำของส่วนตัวออกขาย (5) ขอยืม (6) การไถ (7) ค้ายาบ้า และ (8) การรวมเงิน นอกจากวิธีการต้องได้เงินมาก่อนแล้วจึงจะสามารถนำไปซื้อยาบ้ามาใช้ นักเรียนวัยรุ่นยังมีวิธีการได้ยาบ้ามาใช้โดยไม่ต้องใช้เงิน 3 วิธี คือ (1) ขอเค(เครดิต)ไว้ก่อน (2) การแบ่งปัน กัน และ (3) การทำงานแลกเปลี่ยน กระบวนการซื้อยาบ้า พบว่า การซื้อยาบ้าในขั้นของการใช้แบบเป็น ประจำนี้มีทั้งความเหมือนและความต่างจากการซื้อใช้ในขั้นแบบเป็นบางครั้ง กล่าวคือ มีความเหมือนในเรื่อง ของแหล่งซื้อที่สามารถหาซื้อได้ทั้งภายในโรงเรียน และชุมชนนอกโรงเรียน แต่ความต่างที่พบในนักเรียนวัย รุ่นที่ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมักเป็นเรื่องความดิ้นรนชวนขาย ความซับซ้อนในการต้องเป็นผู้เข้าถึงแหล่ง ขายยาบ้าด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งสาระที่น่าสนใจที่พบคือ นักเรียนวัยรุ่นมักเป็นผู้ซื้อยาบ้าด้วยตนเอง โดยราคา ของยาบ้าจะขึ้นลงตามหลักอุปสงค์-อุปทานของยาบ้า ตลาดในโรงเรียนราคายาบ้าในช่วงเช้ามักจะราคาถูก กว่าในช่วงบ่ายเนื่องจากช่วงเช้ายาบัญยังมียังมีปริมาณอยู่มากกว่าในช่วงบ่ายในขณะที่ความต้องการของผู้ซื้อยัง คงมีปริมาณอยู่เท่าเดิม สำหรับตลาดภายนอกโรงเรียนราคายาบ้าจะถูกกว่าในโรงเรียนเนื่องจากเป็นแหล่ง ใหญ่มีปริมาณยาบ้าอยู่มากกว่า นอกจากนี้ราคายาบัญยังขึ้นอยู่กับความสนิทคุ้นเคยของบุคคลที่กระทำการ ซื้อ-ขาย ซึ่งบุคคลที่สนิทคุ้นเคยกันมักจะได้ราคาถูกกว่า สำหรับการบรรจุจัดเก็บเม็ดยาบ้าในการซื้อขาย มัก มีการจัดเก็บในบรรจุภัณฑ์ที่มิดชิด เพื่อป้องกันการตรวจจับจากบุคคลที่ทำหน้าที่ควบคุมทางสังคม และเพื่อ ป้องกันเม็ดยาบ้าไม่ให้เสื่อมคุณภาพ นักเรียนวัยรุ่นจะมีการหลบหลีกการถูกจับ โดยจะพยายามจัดเก็บด้วยยา บ้าไว้กับตัวให้มิดชิด หรือเมื่อกำลังจะเผชิญหน้ากับการถูกตรวจจับนักเรียนวัยรุ่นจะจัดการให้ยาบ้าพันตัวพัน ที่

3.5.2 วิธีการใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ นักเรียนวัยรุ่นมักเลือกวิธีการเสพยาบ้าเข้าสู่ ร่างกายด้วยวิธีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับช่วงเวลาการใช้แบบเป็นบางครั้ง กล่าวคือ มีทั้งการดูดธรรมดา และ ดูดผ่านน้ำ แต่จากการศึกษาในขั้นของการใช้แบบเป็นประจำได้ค้นพบเพิ่มเติมว่า วิธีที่นักเรียนได้ทดลองใช้ เพิ่มจากสองวิธีแรก คือ การฉีดยาบ้า แต่เป็นเพียงการทดลองใช้แล้วพบว่าให้ผลทางลบแก่คนที่ทำให้เจ็บ ปวดและไม่สะดวกสบายจึงไม่เป็นที่นิยมใช้ อย่างไรก็ตามในการเป็นผู้ใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำนี้จะมีการ เพิ่มปริมาณและความถี่ในการใช้มากขึ้น สำหรับสถานที่ใช้ยาบ้า มีความหลากหลายมากขึ้นแต่มีลักษณะร่วม คือต้องเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากการพบเห็นของบุคคลที่จะเป็นอันตรายกับตน บุคคลร่วมใช้ยา ยังคงเป็น กลุ่มเพื่อนกลุ่มเดิมที่เคยใช้ด้วยกัน แต่ต่อมาเมื่อติดยาบ้าหนักๆเข้า ด้วยความที่ร่างกายและจิตใจมีความ ต้องการยาบ้าในปริมาณที่มากขึ้น และถี่ยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเริ่มแยกตัวเพื่อการเข้าถึงยาบ้าด้วยตนเอง และใช้ลำพังตนเองคนเดียวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะ การใช้คนเดียวทำให้ได้ปริมาณยาบ้าที่มากกว่า หรือ “เติมกว่า” การร่วมใช้กับเพื่อน

3.6 ร่างกาย จิตใจ และการดำรงอยู่ในสังคมของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ เมื่อ นักเรียนเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำแล้ว ยาบ้ามีผลต่อนักเรียนวัยรุ่นที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก

ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย ประการที่สอง ผลต่อสภาวะจิตใจ ประการที่สาม ผลต่อการใช้บุหรื และประการสุดท้าย ผลต่อการดำรงอยู่ในสังคม

3.6.1 ผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะคือ 1) ผลระยะสั้นทางร่างกาย หมายถึง ช่วงเวลาที่ยาออกฤทธิ์ เมื่อยาเข้าสู่อวัยวะก็จะเริ่มออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางทำให้ร่างกายรู้สึกมีแรง ขยัน ไม่่วงนอน หัวใจเต้นแรง กระฉับกระเฉงทำกิจกรรมต่างๆได้ยาวนาน กลุ่มอาการดังกล่าวนี้ นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นการตอบสนองในทางบวก (positive reinforcement) ต่อพฤติกรรมการใช้ยาของตน ช่วงเวลาที่ยาหมดฤทธิ์ เมื่อฤทธิ์ของยาหมดลง ก่อให้เกิดอาการขาดยา (withdrawal symptoms) ซึ่งประกอบไปด้วยอาการ หมดเรี่ยวแรง นอนหลับ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ มึนงง ไม่สดชื่น เจ็บช้ำ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกทรมานทางร่างกายอาการเหล่านี้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายว่าเป็นการตอบสนองทางลบ (negative reinforcement) ต่อพฤติกรรมการใช้ยาของตน 2) ผลระยะยาวทางกาย ยาทำให้ร่างกายทรุดโทรม และ เกิดอาการติดทางกาย (Physical Dependence)

3.6.2 ผลที่เกิดขึ้นกับจิตใจ มี 2 ระยะ คือ 1) ผลระยะสั้นทางใจ ได้แก่ ช่วงเวลาที่ยาออกฤทธิ์ เมื่อยาเข้าสู่อวัยวะ ฤทธิ์ของยาจะกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ทำให้รู้สึกรื่นเริง เป็นสุข ไม่เหน็ดเหนื่อย ในหมู่วัยรุ่นผู้ใช้รวมเรียกอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ว่า ดีด เช่นเดียวกับการติดทางกาย ซึ่งเป็นความหมายในทางบวกซึ่งนักเรียนวัยรุ่นต้องการให้เกิดซ้ำแล้วซ้ำอีกกับตนเอง และ ช่วงเวลาที่ยาหมดฤทธิ์ เมื่อยาหมดฤทธิ์จากร่างกาย ระบบประสาทส่วนกลางที่เคยถูกกระตุ้นด้วยยา ก็เปลี่ยนแปลงไปจากสภาวะที่คุ้นเคยกับการถูกกระตุ้นให้มีความรู้สึกรื่นเริง เป็นสุขเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกเบื่อหน่าย ซึม หงุดหงิด โมโห ทรมานในความรู้สึก และเกิดอาการอยากยา (craving) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่ออาการขาดยาทางจิตเหล่านี้ไปในทางลบ และต้องการจะหลีกเลี่ยงจากอาการเหล่านี้ 2) ผลระยะยาวทางใจ จากการศึกษาพบว่า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นใช้ยาต่อเนื่องแบบเป็นประจํามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง จนเข้าสู่การเป็นผู้ติดยาแล้ว การใช้ยาทำให้เกิดผลต่อสภาวะจิตใจ 4 ประการ คือ (1) หมดพลังใจ (2) ควบคุมจิตใจตนเองได้ยาก (3) เกิดอาการผิดปกติทางจิตจากแอมเฟตามีน (amphetamine Psychosis) (4) ติดทางใจ (Psychological Dependence) เมื่อใดร่างกายขาดยาอาการที่ปรากฏให้เห็นในระยะหยุดยันทันที (crash) นักเรียนวัยรุ่นผู้หยุดยามีอาการอยากยา (craving) มีอาการหงุดหงิด เครียด กระวนกระวาย หรือมีอาการซึมเศร้า จิตใจจะหมกมุ่นวนคิดถึงยาเพื่อจะได้มาเสพอีก

3.6.3 ผลต่อการใช้บุหรื จากอาการขาดยาที่เกิดขึ้นกับทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นกลุ่มอาการที่ถูกให้ความหมายในทางลบ คือเป็นความไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นแสวงหายาไปมาใช้ หากหายาไม่ได้ ปรากฏการณ์หนึ่งที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนวัยรุ่นจำนวนหนึ่งเมื่อได้ใช้ยาแล้ว แม้ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อน ก็จะกลายเป็นคนสูบบุหรี่และผู้ที่สูบบุหรี่อยู่ก่อนแล้ว ก็ยังสูบบุหรี่ต่อไป ทั้งนี้เพื่อช่วยผ่อนคลายจากกลุ่มอาการขาดยาที่เป็นความไม่สบายทั้งทางร่างกายและจิตใจของตน

3.6.4 ผลที่เกิดขึ้นต่อการดำรงอยู่ในสังคม จากการศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาแบบเป็นประจํากับบุคคลอื่นๆในสังคม สามารถสรุปถึงวิถีคิด และการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคม โดยแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆได้ 3 ประการ ดังนี้

3.6.4.1 การปฏิบัติตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับได้ นักเรียนวัยรุ่นใช้วิธี การปิดไม่ไห้ใครรู้ โดยการ แอบเล่น โกหก ทำตัวปกติหลังจากเล่น หลบเลี่ยงกระบวนการตรวจจับ พยายามดูแลสุขภาพ ขอให้เพื่อนฝูงช่วยกันปกปิด และไม่คบเด็กที่อาจแพร่พรายความลับ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติตัว

เพื่อปิดไม่ให้บุคคลอื่นล่วงรู้พฤติกรรมการใช้ยาบ้าของตนสามารถทำได้ในระนาบหนึ่งซึ่งในนักเรียนวัยรุ่นบางคนสามารถปิดมาได้โดยตลอด แต่ในบางกรณีความลับเหล่านี้ได้ถูกเปิดเผย และ ถูกจับได้ โดยสมาชิกในครอบครัว อาจารย์ในโรงเรียน บุคคลละแวกบ้าน รวมทั้งตำรวจ การจับได้ล้วนมาจากการสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมเป็นเบื้องต้น และต่อมาหากไม่แน่ใจว่านักเรียนวัยรุ่นคนดังกล่าวใช้จริงหรือไม่ ซึ่งในบางกรณีเกิดจากการปฏิเสธการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ผู้ควบคุมทางสังคมดังกล่าวก็มักจะนิยมใช้มาตรการยืนยันผลด้วยกระบวนการตรวจปัสสาวะเพื่อยืนยันการมีสารยาบ้าอยู่ในร่างกาย จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นถึงมาตรการของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และตำรวจในการสอดส่องดูแล และสามารถล่วงรู้พฤติกรรมความลับเรื่องการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นในบางรายกรณีได้ ซึ่งเมื่อถูกจับแล้วกระบวนการทางสังคมที่กำกับดูแลพบว่ามีหลากหลาย ได้แก่ ความขัดแย้งกับบุคคลใกล้ชิด ถูกตีตราว่าเป็น “ขี้ยา” ถูกจับตามอง ถูกจำกัดบริเวณ ถูกจำกัดเรื่องการเงิน การต้องออกโรงเรียน ห้างเหินครอบครัวใช้ชีวิตนอกบ้าน รวมทั้งการได้รับความเข้าใจและให้กำลังใจ

3.6.4.2 การเป็นผู้ค้ายาบ้า เมื่อนักเรียนวัยรุ่นกลายเป็นผู้ขายยาบ้าแบบเป็นประจำแล้ว มีนักเรียนวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่เป็นผู้ขายยาบ้า หรือภาษาในหมู่วัยรุ่นด้วยกันเรียกว่า “คนปล่อยของ” หรือ “เอ” หรือ “พี่เอ” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “เอเยนด์” นักเรียนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมปล่อยของหรือค้ายาบ้านี้มักเปลี่ยนแปลงมาจากบุคคลที่เคยฝากเพื่อนไปซื้อในช่วงแรกๆ แล้วต่อมาติดตามเพื่อนไปซื้อด้วย และในที่สุดเมื่อรู้แหล่งขายแล้วและเกิดความคุ้นเคย จึงมีความกล้ามากขึ้นประกอบกับการนึกถึงรายได้และ/หรือได้รับยาบ้าส่วนเกินที่ได้จากยอดซื้อจึงมีการเปลี่ยนแปลงกลายมาเป็นผู้ค้ายาบ้ารายย่อยด้วย อย่างไรก็ตามยังมีนักเรียนวัยรุ่นบางกลุ่มที่ไม่เป็นผู้ค้ายาบ้า เนื่องจาก “ความกลัวต่อมาตรการควบคุมทางสังคม” เพราะทราบดีว่าการเป็นผู้ขายมีโทษรุนแรงกว่าการเป็นผู้ใช้ ซึ่งหากถูกจับได้จะก่อให้เกิดความเสียหายมากมายตามมากับตนเอง เช่นถูกจับเข้าคุก ถูกปรับ ถูกออกจากโรงเรียน ตลอดจนเสียความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวของตน

3.6.4.3 การชักชวนผู้อื่นร่วมใช้ยาบ้า เหตุผลสำคัญของการชักชวนคือต้องการการหาสมาชิกใหม่มาเป็นตัวหารร่วมหุ้นใช้ยาบ้ากับตน ต้องการหาลูกค้ารายใหม่ ต้องการได้เพื่อนมาร่วมความรู้สึกได้เพื่อนที่เข้าใจหัวอกของคนติดยาด้วยกันและจะได้เป็นเพื่อนร่วมใช้ยาบ้าด้วยกัน สำหรับในบางกรณีที่ไม่ชักชวนให้ผู้อื่นร่วมใช้ ให้เหตุผลว่า เมื่อตนเองใช้ยาบ้าแล้วทำให้ติดซึ่งการติดยาเสพติดเป็นความหมายในทางลบ จึงมีทัศนะว่าไม่อยากให้คนอื่นมาติดด้วยกับตน

3.7 ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นเมื่อเป็นผู้ใช้แบบเป็นประจำ ความพยายามเลิกใช้ยาบ้านี้เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่มีความเข้มแข็งของความเอาจริงเอาจังจากการควบคุมทางสังคมจากรายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้มแข็งในการควบคุมของครอบครัว และโรงเรียนที่ถือว่าเป็นสังคมที่อยู่ใกล้ชิดตัวนักเรียนวัยรุ่นมากที่สุด ในการจัดสิ่งแวดล้อมของความสัมพันธ์ที่ได้เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าใกล้ชีวิต และสามารถเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิดของนักเรียนวัยรุ่นทั้งให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อมาตรการการถูกลงโทษ และทั้งในเรื่องความสามารถสร้างสำนึกแห่งความรับผิดชอบตนเอง และมีความคิดคำนึงถึงผลเสียหายที่จะกระทบกระเทือนถึงบุคคลอื่น นอกจากนี้แล้ว เงื่อนไขภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นเอง คือที่เกิดจากการรับรู้ถึง ผลทางลบของยาบ้าต่อร่างกายจิตใจ ที่ทำให้ร่างกายจิตใจเจ็บปวดไม่สบายเมื่อขาดยา รู้สึกเสียใจที่ทำไมตนที่ตนรักเสียใจ โดยเฉพาะการได้เห็น “หน้าตาของคนที่ตนรัก” มีผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกผิดในใจทำให้พยายามเลิกยาบ้ากำลังใจจากคนใกล้ชิด การดูแลเอาใจใส่ที่ประกอบด้วยความรักความเข้าใจ เช่นคำ

พูดของแม่ที่ลูกวัยรุ่นอยากได้ยินคำว่า“เอาใหม่” แทนการดูตำราว่ากล่าว ซึ่งหมายถึงการให้โอกาสแก้ตัว ให้กำลังใจถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ช่วยให้เกิดความพยายามเล็ก อยากรเริ่มต้นชีวิตใหม่ ต้องการให้สังคมยอมรับ สิ่งที่นักเรียนวัยรุ่นกลัวมากคือ การไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งสังคมภายในครอบครัว และสังคมทั่วไป ดังนั้น ความพยายามเล็กใช้ยาบ้าส่วนหนึ่งจึงเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการความรัก ต้องการเป็นที่ยอมรับ และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (love and belonging need) และต้องการปรับปรุงตนเองให้เป็นคนมีคุณค่า มีความหมายทั้งในสายตาของตนเองและคนทั่วไป (self - esteem need) กลัวเรียนไม่จบ คือไม่ต้องการถูกให้ออกจากโรงเรียนโดยไม่จบการศึกษา ไม่มีเงินซื้อ นักเรียนวัยรุ่นที่มีฐานะยากจน หรือเป็นคนที่ต้องทำงานหาเงินเอง เกิดความรู้สึกเบียดเบียนการหาเงินเพื่อมาใช้ซื้อยาบ้าทำให้พยายามเล็กใช้ ถูกขอร้องแถมบังคับ ความพยายามเล็กด้วยเหตุผลข้อนี้มักเกิดจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องในครอบครัว หรือครูอาจารย์ในโรงเรียนมีมาตรการกำกับดูแล จูงใจ ขอร้องด้วยเหตุผลด้วยผลแถมบังคับ ตลอดจนการดูตำราว่ากล่าวให้เกิดสำนึกเพื่อการเล็กใช้หรือเข้ารับการบำบัดรักษา

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

จากผลการศึกษาดังได้กล่าวมาในข้างต้น สามารถสรุปเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีได้ดังนี้

1. ปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยจำแนกออกตามลักษณะการมีประสบการณ์การเป็นผู้ใช้ยาบ้าและฤทธิ์ของยาบ้าที่มีผลต่อการตัดสินใจและทางร่างกาย โดยขั้นการใช้ยาบ้าครั้งแรก หมายถึงการ เปลี่ยนแปลงจากนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่เคยใช้ยาบ้ามาก่อนเลยแล้วได้เป็นผู้ใช้ยาบ้าครั้งแรกซึ่งฤทธิ์ของยาบ้ายังไม่มีการทำ ำให้เกิดอาการติดยาทั้งทางจิตใจและร่างกายเป็นแต่เพียงจิตใจในรสชาติของยา ขั้นการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งคือเมื่อได้ใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้วมีการใช้ซ้ำในบางโอกาสที่เอื้ออำนวยให้และฤทธิ์ของยาบ้าทำ ำให้เกิดอาการติดยาทางใจแต่ยังไม่มีอาการติดยาทางร่างกาย และขั้นสุดท้ายเป็นการใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ หมายถึงการใช้ยาบ้าที่มีปริมาณและความถี่เพิ่มขึ้นจนเกิดอาการติดยาทั้งทางจิตใจและร่างกายเมื่อขาดยาบ้าจะเกิดกลุ่มอาการถอนยาเกิดขึ้น

2. การที่นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อการใช้ยาบ้าว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาไม่ได้เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากสังคม ส่งผลต่อการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นมากขึ้น กล่าวคือ การที่นักเรียนได้ให้ความหมายต่อพฤติกรรมการใช้ยาบ้าว่า เป็นกิจกรรมการเล่นของเล่นชนิดหนึ่งของหมู่นักเรียนวัยรุ่น ที่ให้ความสนุกสนาน ไม่มีโทษภัยร้ายแรงต่อตนเอง โดยสามารถปรับเปลี่ยนบรรทัดฐานของสังคมใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมใกล้ชิดว่า การใช้ยาบ้าเป็นการ “เล่น” ไม่ใช่การ “เสพ” และใช้คำว่า “ของ” หรือ “จอก” แทนคำว่า “ยาบ้า” ทำให้นักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายใหม่แก่ยาบ้าว่าเป็นการเล่นของเล่น ไม่ใช่เป็นการใช้ยาเสพติด และรับรู้ว่าการเล่นของ(ใช้ยาบ้า)เป็นวัฒนธรรมย่อยของตน(subculture)ที่เป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ได้เป็นวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบนจากสังคม (deviant subculture) กระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นได้ให้ความหมายใหม่แก่พฤติกรรมการใช้ยาบ้าว่าเป็นเรื่องปกติสามารถทำ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นง่ายต่อการตัดสินใจใช้ยาบ้าครั้งแรก และดำรงการใช้ยาบ้าอย่างต่อเนื่องในครั้งต่อมา

3. การใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 มีผลให้ยาบ้ามีราคาแพงขึ้น แต่ไม่ได้ส่งผลให้การผลิตและการจำหน่ายยาลดลงแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากผลกำไรที่ได้รับสามารถจูงใจให้ผู้ผลิตและจำหน่ายยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องต่อไปในสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายไม่สามารถลดอุปทานของยาบ้าที่มีอยู่ในสังคมได้ทราบใดที่ยาบ้ายังคงส่งผลกำไรอย่าง

สูงต่อผู้ผลิตและจำหน่าย ยิ่งไปกว่านั้นแล้ว การกำหนดให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดที่ผิดกฎหมายซึ่งทำให้ยาบ้ามีราคาแพงขึ้นนี้ ทำให้นักเรียนวัยรุ่นที่เป็นผู้ติดยาบ้าแล้ว แม้ยาบ้าจะมีราคาแพงนักเรียนวัยรุ่นก็จะพยายามหามาใช้ให้ได้ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา เช่น พฤติกรรมการขโมย การทำร้ายร่างกาย ตลอดจนการเป็นผู้ค้ายาบ้าเพื่อหาเงินมาซื้อยาบ้าใช้ เป็นต้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การใช้มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดผิดกฎหมายชนิดที่ร้ายแรงไม่เพียงแต่จะทำให้ยาบ้าไม่หมดไปจากสังคมไทยเท่านั้น แต่ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อนตามมาที่นักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าจนติดแล้วอาจก่ออาชญากรรมเพื่อการเข้าถึงยาบ้าด้วย

4. เงื่อนไขการให้ความหมายต่อยาเสพติดในบริบทที่ศึกษา มีผลต่อการเลือกใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น กล่าวคือ นักเรียนวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่มักเคยรับรู้ว่ามียาเสพติดอยู่หลายชนิดในบริบทแวดล้อมรอบๆตัว แต่ก็เลือกที่จะไม่ใช้สารระเหยเนื่องจากให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดขั้นต่ำ มีกลิ่นเหม็นติดตัว ภัยสุขภาพเป็นยาเสพติดที่มีความยุ่งยากในการจัดหาอุปกรณ์และกรรมวิธีในการใช้ ส่วนเฮโรอีนถือว่าเป็นยาเสพติดของผู้ใหญ่ มีราคาแพง ติดแล้วเลิกยาก ส่วนเหล้าและบุหรี่นักเรียนวัยรุ่นโดยทั่วไปมีความคุ้นเคยจากการเห็นบุคคลทั่วไปใช้ในสังคม และส่วนหนึ่งเคยได้รับรู้รสชาติด้วยตนเองซึ่งมีผลต่อการให้ความหมายว่าเป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานให้กับตนเองได้ ซึ่งมีผลต่อเนื่องต่อการให้ความหมายต่อยาบ้าว่า เป็นของใหม่ที่นำร่องสัมผัสรสชาติ สนองตอบต่อวัยที่ชอบทดลองความแปลกใหม่ และคิดว่าหากทดลองแล้วน่าจะให้ผลตอบสนองในทางบวกแก่ตนเอง และพร้อมกันนั้นก็เชื่อว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆได้ภายหลังจากการใช้ยาบ้าแล้ว และคิดว่ายาบ้าจะไม่ส่งผลเสียหายต่อตนเองจึงได้ตัดสินใจใช้

5. เมื่อนักเรียนวัยรุ่นได้เลือกใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว นอกจากนักเรียนวัยรุ่นจะใช้ยาบ้าที่เข้มข้นยิ่งขึ้นจากครั้งแรกสู่การใช้แบบบางครั้ง และแบบเป็นประจำจนติดยาบ้า นักเรียนวัยรุ่นยังมีโอกาสกลายเป็นผู้ใช้บุหรี่ยิ่งขึ้นเนื่องจาก บุหรี่ช่วยให้ระยะเวลาการออกฤทธิ์ของยาบ้าเพิ่มขึ้น และยังช่วยผ่อนคลายจากอาการขาดยาบ้าได้อีกด้วย ส่วนความเกียจคร้านเนื่องจากการใช้ยาเสพติดชนิดอื่นๆนั้น นักเรียนวัยรุ่นมักจะไม่เลือกใช้สารระเหยเนื่องจากให้ความหมายว่าเป็นยาเสพติดขั้นต่ำ มีกลิ่นเหม็นติดตัว ภัยสุขภาพเป็นยาเสพติดที่มีความยุ่งยากในการจัดหาอุปกรณ์และกรรมวิธีในการใช้ที่ปลอดภัยโดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียน ยาอีมีราคาแพง เกินความสามารถในการซื้อใช้ ส่วนเฮโรอีนนักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าเป็นยาเสพติดของรุ่นใหญ่ หรือผู้ใหญ่ มีราคาแพง ติดแล้วทรมานเมื่อขาดยา และเลิกยาก ดังนั้นนักเรียนวัยรุ่นเมื่อเป็นผู้ใช้ยาบ้าแล้วมักเลือกใช้ยาบ้าเข้มข้นยิ่งขึ้น และมีการใช้บุหรี่ยึดแทนเมื่อมีอาการขาดยาบ้า

6. เงื่อนไขทางด้านบริบททางสังคมที่ขาดเอกภาพในการถ่ายทอดและบังคับใช้บรรทัดฐานทางสังคมว่าด้วยเรื่องการใช้ยาบ้า มีผลต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น ในขณะที่สังคมโดยรวมมีการรณรงค์ต่อต้านการแพร่ระบาดของยาบ้า กำหนดกฎระเบียบข้อห้ามการใช้ยาบ้า แต่ในส่วนของสังคมย่อยใกล้ชิดตัวของนักเรียนวัยรุ่นยังไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพเข้าถึงตัวและจิตสำนึกของนักเรียนวัยรุ่นได้ทุกแง่มุมและตลอดเวลา อีกทั้งสังคมย่อยยังมีสภาพเป็นเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าสู่การใช้ยาบ้า เช่น เงื่อนไขด้านครอบครัวที่มีลักษณะการเป็นตัวแทนและมีค่านิยมการใช้สารเสพติด การขาดความสามัคคีกัน การใช้อำนาจนิยม ความรุนแรง ความขัดแย้ง และมีความปล่อยปละละเลยทอดทิ้ง เงื่อนไขทางด้านโรงเรียนมีลักษณะที่ครูใช้อำนาจ ขาดความเข้มงวดเฝ้าระวังเฝ้าจับในการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างต่อเนื่อง และสภาพกลายเป็นแหล่งเสพและซื้อขายยาบ้า เงื่อนไขด้านชุมชนละแวกบ้าน ที่มีการแพร่ระบาดและมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าเป็นตัวแทน เงื่อนไขด้านสื่อมวลชน ที่ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนวัยรุ่น และกลับมีสภาพกระตุ้นให้อยากลอง เงื่อนไขด้านกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นสังคมย่อยที่ใกล้ชิดนัก

เรียนวัยรุ่นมากที่สุด มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการใช้ยาบ้า มีพลังของกลุ่มในการชักจูงใจเข้าสู่การเป็นผู้ร่วมใช้ยาบ้า รวมทั้งตัวยาบ้าซึ่งมีผลต่อการประเมินความรู้สึกอยากลองโดยให้ความหมายว่าเป็นของน่าลอง อยากรู้รสชาติ และให้ความเชื่อว่าเป็นของที่น่าให้ผลตอบแทนทางบวกมากกว่าทางลบ

7. เจื่อนไขครอบครัวยุคตามสภาพที่เป็นจริงไม่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่าจะนำไปสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ ทั้งนี้เพราะ การมีโอกาสเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ การให้ความหมายของนักเรียนวัยรุ่น ว่ามีการรับรู้ต่อความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ไม่ว่าครอบครัวจะเป็นอย่างไร เช่นมีพ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกันครบ หรือมีเพียงพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าจะก่อให้เกิดการเข้าไปใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นหรือไม่ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับว่านักเรียนวัยรุ่นให้ความหมายต่อครอบครัวอย่างไร และการให้ความหมายต่อครอบครัวขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของนักเรียนที่มองเห็นความสัมพันธ์ของพ่อแม่และรับรู้ภาพความสัมพันธ์ของตนเองที่อยู่ในความสัมพันธ์นั้น เช่น แม้จะครอบครัวจะมีพ่อแม่ลูกอยู่ด้วยกัน แต่การที่พ่อใช้อำนาจต่อแม่มาก นักเรียนวัยรุ่นจะมองว่าพ่อแม่ขาดความสมานฉันท์กัน ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดในทางลบต่อครอบครัวและเป็นแรงผลักดันออกห่างจากครอบครัวได้ รวมทั้งในบางขณะครอบครัวเป็นตัวแทนของการเป็นผู้ใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ ก็ เป็นเงื่อนไขที่สร้างให้เกิดการซึมซับค่านิยมการใช้สารเสพติดเป็นเรื่องปกติที่ตนเองสามารถจะใช้ได้ ดังนั้น การกลายเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นสามารถกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นได้กับนักเรียนวัยรุ่นที่เติบโตมาทั้งใน ครอบครัวพ่อแม่อยู่ด้วยกัน หรือพ่อแม่หย่าร้างกันแต่สิ่งสำคัญขึ้นอยู่กับ การตีความของนักเรียนวัยรุ่นที่ให้ต่อ ความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันในครอบครัวนั้น

8. การให้ความหมายเกี่ยวกับยาบ้าในทางบวกส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ยาบ้าในครั้งแรกและใช้แบบเป็นบางครั้ง คือ การได้รับการถ่ายทอดความหมายของยาบ้าจากกลุ่มเพื่อนและชุมชนละแวกบ้านก่อนที่นักเรียนวัยรุ่นจะใช้ยาบ้าครั้งแรกว่า การใช้ยาบ้าเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่ทำให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ เป็นกิจกรรมช่วยผ่อนคลายความกดดันในจิตใจ ความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่น ณ ขณะนั้นส่งผลต่อความรู้สึกอยากลองและตัดสินใจเริ่มใช้ยาบ้าในครั้งแรก ตลอดจนความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นในใจของนักเรียนวัยรุ่นที่ผ่านประสบการณ์ตรงในการใช้ยาบ้าครั้งแรกว่า ยาบ้ามีรสชาติแปลกใหม่ ทำให้ร่างกายจิตใจสดชื่น การใช้ยาบ้าคือกิจกรรมแสดงความเป็นเพื่อนสนิท ยาบ้าไม่ใช่ยาเสพติด ยาบ้าเป็นของหาไม่ยาก ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นบางครั้ง

9. การรับรู้ถึงอาการติดยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น มีผลโดยตรงต่อการเข้าสู่การใช้ยาบ้าซ้ำแบบเป็นประจำ กล่าวคือ การที่นักเรียนวัยรุ่นใช้ยาบ้าต่อเนื่องมาในระยะเวลาหนึ่งจนเกิดการรับรู้ถึงอาการติดยาบ้าซึ่งเป็นภาวะที่ควบคุมจิตใจและร่างกายตนเองได้ยาก นักเรียนวัยรุ่นเชื่อว่ายาบ้าสามารถปรับเปลี่ยนจิตใจและร่างกายตนให้สุขสดชื่นมีกำลังได้ และเชื่อว่าจิตใจและร่างกายเลิกยาบ้ายาก ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เชื่อว่าการใช้ยาบ้าของตนเองจะทำให้มีความผิดปกติทางจิต ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าต่อไป รวมทั้ง ภาวะการติดยาบ้านี้สามารถกำหนดให้นักเรียนวัยรุ่นลดภาวะการคิดใคร่ครวญต่อรอง และขาดการประเมิน ความเสี่ยงต่ออันตรายทั้งต่อมาตรการควบคุมทางสังคม และต่อพิษภัยของยาบ้าที่จะมาถึงตัว

10. ภายใต้เงื่อนไขการประเมินความรู้สึกต้องการใช้ยาบ้าต่อไปของนักเรียนวัยรุ่น การประเมิน ความเสี่ยงต่อมาตรการควบคุมทางสังคมมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจใช้ยาบ้าทุกขั้นตอนของนักเรียนวัยรุ่น คือ นักเรียนที่มีการประเมินความเสี่ยงต่อมาตรการควบคุมทางสังคมต่ำ จะมีความกล้าตัดสินใจในการใช้ยา บ้าสูง ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่ประเมินความเสี่ยงสูงจะกล้าตัดสินใจในการใช้ยาบ้าต่ำ การประเมินความเสี่ยงด้าน มาตรการควบคุมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความเข้มงวดในการกำกับดูแลจากสังคมใกล้ชิด เช่น เงื่อนไข

ด้านครอบครัว เว้นไขด้านโรงเรียนที่ปล่อยปละละเลย ขาดความเอาใจจริงเอาใจในการใช้มาตรการป้องกันปรัมนักเรียนวัยรุ่นจะประเมินความเสี่ยงต่อบรรทัดฐานทางสังคมต่ำและมีความกล้าตัดสินใจใช้ยาบ้าทันทีที่มีโอกาส ส่วนนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวหรือโรงเรียนที่มีการควบคุมกำกับดูแลสูง มีการเข้มงวดในการลงโทษหากมีการกระทำผิดต่อบรรทัดฐานสังคม นักเรียนวัยรุ่นจะประเมินความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษจากการใช้ยาบ้าสูงมีผลทำให้ชะลอการใช้ยาบ้าออกไป จนกระทั่งสถานการณ์ที่เอื้อให้เข้าไปใช้ยาบานั้นมีความมั่นใจว่าเสี่ยงต่อการถูกจับได้น้อยลง จึงกล้าตัดสินใจใช้ยาบ้า

11. การประเมินความเสี่ยงต่อผลของยาบ้าว่าจะมีอันตรายต่อสุขภาพในระดับต่ำ ส่งผลต่อความกล้าตัดสินใจใช้ยาบ้าในทุกขั้นตอนของนักเรียนวัยรุ่นสูง คือ การที่นักเรียนวัยรุ่นมีความเชื่อว่ายาบ้าจะไม่ส่งผลเสียหายต่อตนเองหากรู้จักควบคุมปริมาณ และวิธีการใช้ก็จะไม่ทำให้เป็นคนที่ได้รับผลเสียหายจากยาบ้าในด้านสุขภาพได้ ซึ่งการมีความเชื่อว่ายาบ้าไม่ส่งผลเสียหายต่อสุขภาพมักได้รับถ่ายทอดความเชื่อจากการได้อยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าและจากการมีประสบการณ์โดยตรงจากการใช้ยาบ้าของตนเอง

12. ความไม่รู้เท่าทันต่อปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นของผู้ควบคุมทางสังคมส่งผลต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อมา เช่น เว้นไขด้านโรงเรียนและครอบครัวที่ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ส่งผลต่อความไม่สามารถรับรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ทำให้ขาดการเฝ้าระวังที่จะก่อให้เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่อการประเมินความเสี่ยงในการถูกจับได้ และที่สำคัญไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทแทรกแซงเพื่อปลูกจิตสำนึกในการควบคุมตนเองจากภายในให้พิจารณาถึงผลเสียหายต่อตนเองและบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้นความไม่รู้เท่าทันต่อปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขให้เกิดการใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อมาของนักเรียนวัยรุ่นได้

13. สังคมครอบครัว และโรงเรียนที่มีความเข้มแข็งในการควบคุมกำกับดูแล และ มีความสามารถในการปลูกฝังจิตสำนึกการควบคุมภายในจิตใจของนักเรียนวัยรุ่นเป็นเงื่อนไขที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกใช้ยาบ้า กล่าวคือ เงื่อนไขที่มีผลต่อการเลิกใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นนี้ เกิดจากความสัมพันธ์ของสังคมใกล้ชิดที่เป็นครอบครัว หรือโรงเรียนมีความเข้มแข็งในการดูแลและเอาใจจริงเอาใจต่อการควบคุมพฤติกรรมการใช้ยาบ้า จนนักเรียนเกิดความกลัวและตระหนักต่อการถูกลงโทษและส่งผลต่อความพยายามที่จะเลิกใช้ยาบ้า รวมทั้งความสามารถในการปลูกฝังจิตสำนึกการควบคุมภายในจิตใจให้นักเรียนวัยรุ่นทบทวนความรู้สึกนึกคิดถึงการให้คุณค่าความหมายใหม่ในการใช้ชีวิตโดยใช้ความสัมพันธ์ที่มีความรักความเข้าใจ คอยให้กำลังใจ และให้โอกาส ตลอดจนมีการจัดเงื่อนไขใหม่ที่เอื้อต่อการเลิกใช้ยาบ้า

14. การใช้แนวคิดทฤษฎีวิวัฒธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบน(deviant subculture)มาเป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นน่าจะเหมาะสมในการนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการพิจารณา ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดดังกล่าวให้ทัศนะในการศึกษาว่า บุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมย่อยของการเป็นผู้เบี่ยงเบนจะต้องมีการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของกลุ่มตนขึ้นมาใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมใหญ่ของสังคม แต่จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมย่อยที่เบี่ยงเบนของตนขึ้นมาให้ได้เพื่อการดำรงอยู่ของตนต่อไป แต่สำหรับปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่นจากการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ว่าการใช้ยาบ้าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากสังคม ไม่ได้พัฒนาวัฒนธรรมย่อยของการเป็นผู้เบี่ยงเบนขึ้นมาแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม กลับได้ปรับเปลี่ยนเอาบรรทัดฐานของสังคมใหญ่มาเข้ากับวัฒนธรรมกลุ่มย่อย(subculture)ของการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของตนว่าเป็นกิจกรรมปกติธรรมดาอย่างหนึ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม ซึ่งกระบวนการทำให้เรื่องการใช้ยาบ้าเป็นเรื่องปกติธรรมดาดังกล่าวเห็นได้ทั้งจากการ

ให้ความหมายใหม่แก่การใช้ยาบ้าว่าเป็นกิจกรรมการเล่นในหมู่นักเรียนวัยรุ่น ไม่ใช่การเสพยาเสพติดให้โทษ อีกทั้งการให้ความหมายจากสังคมใหญ่ใกล้ตัวว่านักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้า ถือว่าเป็นผู้ป่วยที่ต้องให้การดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือ และไม่ได้ให้ความหมายว่าเป็นอาชญากรของสังคมแต่อย่างใด ดังนั้นการนำแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมย่อยของผู้เบี่ยงเบนมาศึกษาในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของนักเรียนวัยรุ่นผู้ใช้ยาบ้าจึงกล่าวได้ว่า ยังขาดความเหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ดังได้กล่าวแล้วว่า กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น เกิดจากเงื่อนไขปัจจัยสำคัญ ที่เป็นการปฏิสังสรรค์กับตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อบริบทเงื่อนไขรอบข้างในท่ามกลางการแพร่ระบาดของยาบ้า ดังนั้นการกำหนดนโยบายนอกจากจะใช้แนวกำหนดจากบุคคลภายนอกที่เป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมที่มองเข้าไปในปรากฏการณ์แล้ว ควรนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากทัศนะของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าโดยตรงมาเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาร่วมด้วย ซึ่งนโยบายในการป้องกันแก้ไขปัญหาก็พึงส่งเสริมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ผู้วิจัยขอเสนอ 4 ประการ ดังนี้

1.1 ควรมีนโยบายเสริมสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับทุกคนทุกฝ่าย ในการศึกษาเรียนรู้อย่างจริงจังต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น โดยให้ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญและเร่งด่วนต่อการป้องกันและแก้ไข ทั้งนี้นโยบายในการศึกษาเรียนรู้ปรากฏการณ์ควรเน้นการพิจารณาจากความรู้สึกนึกคิดหรือโลกทัศน์อันเกิดจากการปฏิสังสรรค์ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อบริบทแวดล้อมว่ามีปัจจัยเงื่อนไขใดที่เป็นมูลเหตุให้เข้าสู่การใช้ยาบ้าอย่างแท้จริง

1.2 ควรมีนโยบายรณรงค์กระตุ้นเตือนให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นปัจจัยเงื่อนไขในกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น เช่น พ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูอาจารย์ กลุ่มเพื่อน บุคคลในชุมชน ผู้ดำเนินการด้านสื่อมวลชน ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดการสำรวจและรู้จักเข้าใจตนเองว่ากำลังมีปฏิสัมพันธ์อยู่กับนักเรียนวัยรุ่นอยู่อย่างไร และก่อให้เกิดผลในใจนักเรียนวัยรุ่นอยู่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อพร้อมรับสถานการณ์และสามารถลงมือปฏิบัติการกิจในบทบาทของตนที่จะเป็นเกราะป้องกันมิให้นักเรียนวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยงเข้าสู่กระบวนการใช้ยาบ้า และภารกิจในการเข้าไปช่วยเหลือดูแลนักเรียนวัยรุ่นผู้ติดยาบ้าให้หลุดพ้นจากการเป็นผู้ใช้ยาบ้าได้

1.3 ควรมีนโยบายในการยกระดับคุณภาพและปริมาณของสื่อให้สามารถจูงใจและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนวัยรุ่นให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนวัยรุ่นสามารถรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาบ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวิธีการเสพยาบ้าเข้าสู่ร่างกายกับผลที่เกิดขึ้นต่อร่างกายจิตใจของผู้ใช้ ซึ่งยังเป็นที่เข้าใจผิดอยู่เป็นอันมากในหมู่นักเรียนวัยรุ่นว่าการดูดไอยาบ้าไม่ส่งผลต่อความผิดปกติทางจิตของตน อย่างไรก็ตาม ในการสื่อสารนั้น สื่อมวลชนต้องรอบคอบที่จะไม่นำเสนอให้เกิดความรู้สึกอยากทดลองเมื่อได้รับข่าวสารนั้นแล้ว

1.4 ควรมีนโยบายในการป้องปรามการใช้ยาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นที่เน้นการให้ความรู้ที่แท้จริงต่อการใช้ยาบ้า พร้อมทั้งติดตามกำกับดูแลนักเรียนวัยรุ่นทั้งกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มผู้มีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าให้มีผลทางการปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนวัยรุ่นเพิ่มความตระหนักถึงพิษภัยของยา

บำและความสะดวกของการบังคับใช้มาตรการทางสังคม จนเกิดจิตสำนึกแห่งความเคารพและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรกำหนดมาตรการให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดกับนักเรียนวัยรุ่น ให้มีวิธีการดูแลเอาใจใส่ที่สามารถเข้าถึงความเป็นนักเรียนวัยรุ่น ที่มีความคิดความรู้สึก ความต้องการตามธรรมชาติของวัยที่แตกต่างกัน ให้นักเรียนวัยรุ่นรับรู้ว่าตนเป็นคนมีคุณค่า มีความหมายต่อคนที่อยู่รอบข้าง อันเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นไม่ให้เข้าสู่การใช้ยาบ้า หรือออกจากกระบวนการใช้ยาบ้าได้

2.2 โรงเรียนควรมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน โดยพิจารณาพื้นฐานความสนใจของนักเรียนวัยรุ่น ทั้งนี้ควรเน้นนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มเสี่ยงที่มีทัศนคติในทางลบ รู้สึกท้อแท้เบื่อหน่าย โดยการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เกิดความสุขและสนุกที่จะเรียน

2.3 ในมาตรการป้องกันป้องปราม ตรวจจับและบำบัดรักษานักเรียนวัยรุ่นทั้งที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มผู้เข้าสู่การใช้ยาบ้าแล้ว ควรปฏิบัติด้วยความละมุนละม่อม แต่เอาจริงเอาจัง และต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรจำแนกวิธีการป้องกันและบำบัดรักษาให้เหมาะสมกับสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าว่าอยู่ในขั้นตอนใด (กลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้ใช้ครั้งแรก กลุ่มผู้ใช้เป็นบางครั้ง หรือกลุ่มผู้ใช้เป็นประจำ) เพื่อผลของการดูแลป้องกัน และบำบัดรักษาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 การใช้มาตรการความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยการใช้มาตรการควบคุมทางสังคมที่เน้นการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรใช้มาตรการความสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถสร้างความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในใจนักเรียนวัยรุ่นที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน บุคคลในชุมชน ตลอดจนกลุ่มเพื่อนที่ดีซึ่งจะเป็นเครื่องป้องกันการเข้าสู่การใช้ยาบ้า และสามารถหลุดพ้นจากกระบวนการใช้ได้

2.5 ในการสร้างสื่อเพื่อการณรงค์ต่อต้านการใช้ยาบ้าในหมู่นักเรียนวัยรุ่น ควรกำหนดให้มีการหามาตรฐานของสื่อ จากผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมีประสิทธิภาพต่อการให้ความรู้ความเข้าใจและเกิดความตระหนักถึงพิษภัยต่อยาบ้าอย่างแท้จริง ในขณะเดียวกันต้องไม่ก่อให้เกิดผลทางลบที่อาจกระตุ้นให้นักเรียนวัยรุ่นรู้สึกอยากลองใช้ยาบ้าจากการได้รับข่าวสารนั้น

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้กำลังดำรงตนในสถานภาพเป็นผู้ใช้ยาบ้า ข้อมูลที่ได้จึงเป็นประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขและกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า รวมทั้งการดำรงตนอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน แต่ยังคงขาดความลุ่มลึกเกี่ยวกับกระบวนการเลิกใช้ยาบ้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเลิกใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอนว่านักเรียนวัยรุ่นมีวิธีคิดและวิธีปฏิบัติต่อการเลิกใช้ยาบ้าได้อย่างไร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมไทยในปัจจุบันที่ กำลังมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างหนักในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น

3.2 ในงานศึกษาเกี่ยวกับยาบ้าจำนวนหนึ่งได้กล่าวถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ยาบ้ากับการมีเพศสัมพันธ์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าเรื่องดังกล่าวนี้เป็นหัวข้อใหญ่เรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาสำรวจอย่างละเอียด รวมทั้งนักเรียนผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาค้างนี้ส่วนใหญ่ยังเด็กมาก และยังไม่ได้เข้าไปสัมผัสกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้น ประเด็นศึกษาถึงความสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ยาบ้ากับการมีเพศสัมพันธ์จึงไม่ได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้งในการศึกษาค้างนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นการศึกษถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างการใช้ยาบ้ากับการมีเพศสัมพันธ์ ก็เป็นหัวข้อที่น่าจะได้รับการศึกษาอย่างละเอียดต่อไป ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาค้างที่เชื่อมโยงกับการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น เช่น การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ หรือ การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ เป็นต้น

3.3 ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พอจะกล่าวได้ว่าเป็นข้อสรุปเบื้องต้นที่ได้จากระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ หากผู้สนใจต้องการจะศึกษาเพื่อเป็นการตรวจสอบเพิ่มเติมว่าสามารถนำไปเชื่อมโยงเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในบริบทเงื่อนไขอื่น ๆ ก็ยังเป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งขอข้อความรู้นี้ให้สามารถอธิบายในบริบทอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหายาบ้าในนักเรียนวัยรุ่นได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกพร ทองสอดแสง. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนวิชาเอกสุขศึกษาในวิทยาลัยครู. ปรินญา-
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- กรรณิกา หลักกรด. การพยาบาลผู้ป่วยเสพติดยาบ้าของกลุ่มอาการวิตกกังวล. ปทุมธานี : โรงพยาบาล
ธัญญารักษ์, 2541. อัดสำเนา.
- การข้าว, ส่วน และการพัฒนาระบบข้อมูล, ส่วน. สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันและแนวโน้มที่สำคัญ
ในปี 2541. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2541.
อัดสำเนา.
- การพัฒนาระบบข้อมูล, ส่วน. การศึกษาระบบการค้ายาบ้าในโรงเรียน : ศึกษากรณีนักเรียนเป็นผู้จำหน่าย
ในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติด, 2541. อัดสำเนา.
- ✓ การพัฒนาระบบข้อมูล, ส่วน. การศึกษาระบบพัฒนาการผลิตยาบ้าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนการ
พัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2540. อัดสำเนา.
- การพัฒนาระบบข้อมูล, ส่วน. "สรุปสถานการณ์ปัญหายาบ้าในรอบ 6 เดือน ธันวาคม 2539 - พฤษภาคม
2540." ป.ป.ส. 14(1) : 32-41 ; มีนาคม-สิงหาคม 2540.
- การแพทย์ด้านอุบัติเหตุ และสาธารณสุข, สถาบัน. คู่มือสำหรับประชาชน เรื่องน้ำรู้เกี่ยวกับยาบ้า. กรุงเทพฯ :
เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด. 2537.
- กัลยา ธรรมกุล และปราณี ภาณุภาส. ปัจจัยการหายขาดและการติดซ้ำของผู้เสพติดยาบ้าที่เข้ารับการ
รักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลธัญญารักษ์. ปทุมธานี : โรงพยาบาลธัญญารักษ์, 2540. อัดสำเนา.
- บุญชู เจือดี. การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- จินดา เตชะศรีนทร์. "การใช้ยาบ้าในคนขับรถยนต์ทุก และการศึกษาเปรียบเทียบการตรวจหาแอมเฟตามีน
ในปัสสาวะของอาสาสมัครที่ได้รับยาต่างๆ" ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการ
ใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 123-124. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- จิราภรณ์ สุทธิสานนท์. การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- เจลิยว บุรีภักดี และคนอื่นๆ. ลักษณะของครูที่ดี. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ-
ฝึกหัดครู, 2520.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. "การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ," ใน คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องาน
พัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 35-37. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2537.

- ชวรัตน์ เขิดชัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 2527.
- ชาญคณิต ก.สุริยะมณี และคนอื่นๆ. "ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 66-68. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2532.
- ชาญณรงค์ แสงสว่าง. การสร้างเครื่องมือวัดสมรรถภาพทางการสอนของครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ทิงเกลเบลล์ แทร์ อาร์. (Tinklenberg, Tared R.) "การบำบัดรักษาโรคจิตจากพิษของแอมเฟตามีนอย่างเฉียบพลัน," ป.ป.ส. 4(2) : 11-16 ; กันยายน 2530-กุมภาพันธ์ 2531.
- เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย. ตัวประกอบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก, 2530. อัดสำเนา.
- ธวัชชัย ไชยเขียว. "การศึกษาถึงสาเหตุของการเสพยาเสพติด," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 79-81. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2532.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2518.
- นงเยาว์ เอี่ยมหุ่น. "ยาม้าฆ่าชีวิตผิดกฎหมาย," ป.ป.ส. 8(1-2) : 40-41 ; มีนาคม 2534-กุมภาพันธ์ 2535.
- นพพร พานิชสุข. "อิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 24-25. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2532.
- นารี พลาลิขิต และคนอื่นๆ. "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของผู้ขับรถบรรทุกในจังหวัดกาญจนบุรี," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 275. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- นิตยาภรณ์ ด่วงเรือง. การเปรียบเทียบผลของการใช้การควบคุมตนเอง กับการใช้สัญญาเงื่อนไขเพื่อลดพฤติกรรมabusuหรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- ประคองศรี แซ่เต็ง. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเจตคติต่อยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

- ประสงค์ แสงแก้ว. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูลำปาง ตามทัศนะและความคาดหวังของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ นูนาบี. การศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ รักแดงเจริญสุข. "การกลั่นกรองผลัดสารกระตุ้นประสาท และมาตรการควบคุม," ป.ป.ส. 6(1) : 53-41 ; กันยายน 2532-กุมภาพันธ์ 2533.
- ปริศนา สมพงษ์. การศึกษาคุณสมบัติที่พึงประสงค์ด้านการสอนของอาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- ประกาศิ สุทธรรณีย์. ลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น เฉพาะเขตชุมชนคลองเตย. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536. อัดสำเนา
- ปิ่น โค. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- ปิ่นวดี จิระนารุรักษ์. ศึกษาพฤติกรรมการสอนทั่วไปของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- ปัญญา วรรณสถิตย์ และคนอื่นๆ. การศึกษาถึงลักษณะและชนิดของวัตถุที่มีฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ลักลอบจำหน่ายให้กับคนขับรถบรรทุกในเขตภาคกลาง และภาคเหนือของประเทศไทย. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2526. อัดสำเนา.
- ป้องกันยาเสพติด, กอง. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ. 2532 - 2539. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539. อัดสำเนา.
- ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, โครงการ กรมการฝึกหัดครู. "การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 34-35 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา, 2532.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ และคนอื่นๆ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. ความเปี่ยงเบน : นิยามเชิงสังคมวิทยา. เอกสารประกอบการสอนหมายเลข 282.
 กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.
- พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. พิชณโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
 วิโรฒ พิชณโลก, 2528.
- พีระ จิระโสภณ. "หน่วยที่ 9-15 หลักและทฤษฎีการสื่อสาร," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎี
 การสื่อสาร สาขาวิชานิเทศศาสตร์. หน้า 620-621. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมาราช, 2529.
- เพ็ญพิมล กุศิริวิเชียร. ศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์คณิตศาสตร์ตามความคิดเห็นของนักเรียน
 โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- ไพรวลัย ศรีเทพ. ประสิทธิผลของโครงการเพื่อนที่ปรึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ของ
 นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- ไพโรจน์ ติรณธนากุล และอดิศักดิ์ พงษ์พูลผลศักดิ์. "ทัศนคติที่มีต่อเพลงยาเสพติดในเขตกรุงเทพ-
 มหานคร," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 64-65. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
 และปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2532.
- ภาณุพงษ์ จิตะสมบัติ. สิ่งเสพติด 2000. กรุงเทพฯ : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการ-
 การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2541. อัดสำเนา.
- มันทนา ปิยะมาดา. การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511. อัดสำเนา.
- ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ. ตัวแบบสมภูฐานการใช้จ่าย หรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น : ทดสอบเฉพาะนักเรียน
 มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.
- ยุพา วงศ์ไชย และคนอื่นๆ. "การประเมินผลการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด
 (ยาบ้า)," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539.
 หน้า 146-151. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ-
 ปราบยาเสพติด, 2539.
- เยาวรินทร์ จันทนัมภฐะ. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูในระดับมัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร-
 นคร. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท. 2536. อัดสำเนา.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. "องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสาร," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาหลัก
 และทฤษฎีการสื่อสาร สาขาวิชานิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมา-
 ราช, 2529.
- รักชอน รัตนวิจิตรเวช. กระบวนการติดเฮโรอีน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย-
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.

- รุ่งทิวา จักรกร. การจัดการและการนิเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. บทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสพติด. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- วรรณภา บุญยमानพ. "การศึกษาสภาพปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ : ภาคอุตสาหกรรม," ป.ป.ส. 11(2) : 49-55 ; กันยายน 2537-กุมภาพันธ์ 2538.
- วรรณภา สาริยาชีวะ. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541. อัดสำเนา.
- วริยา ชวลิน. "การรับข่าวสารเกี่ยวกับยาม้าจากสื่อมวลชนของพนักงานขับรถ บริษัท ขนส่ง จำกัด (บ.ข.ส.)." ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 45-47. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- วิจัย,สำนัก. "พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 61-62. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี, 2532.
- วิชัย โปษยะจินดา. วิวัฒนาการปัญหาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2523
- วิชัย โปษยะจินดา และไพพรรณ พิตยานนท์. ตลาดมิดย้าม้าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยยาเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- วิเชียร ดีเป็นธรรม. "การเสพติดในหมู่นักเรียน : ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข," ป.ป.ส. 14(1) : 66-68 ; มีนาคม-สิงหาคม 2540.
- วิภา ด้านธำรงกุล, อุษณีย์ พึ่งปาน และศศิธร แจ่มถาวร. ความรู้และทัศนคติต่อการติดยาเสพติด. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วิโรจน์ สุ่มใหญ่. "ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าม้าม้ากับการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรในกลุ่มคนขับรถบรรทุกทางไกล," ป.ป.ส. 2(1) : 19-30 ; มีนาคม-สิงหาคม 2528.
- วิลาสินี วิจารณ์บุตร. "การศึกษาทัศนะของบุคคลากรทางการแพทย์ต่อยาม้าและแนวทางแก้ไข ป้องกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 92-93. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- เวชศาสตร์ป้องกัน,ศูนย์. "การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 31-33. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี, 2532.

- แววดา ธนบัตร. "การศึกษาผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539, หน้า 228-229. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- วัฒนา พิมพ์อัฐ. "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของยาบ้าในถนนชัยรถบรรทุกในถนนเพชรเกษม เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539, หน้า 221-222. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- วัฒนาพร สุขพรต. ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านเภสัชวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสังคม กับระยะเวลาในการมีภาวะการติดซ้ำของผู้ติดยาในระหว่างการบำบัดรักษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- ศรีสมบัติ บุญเมือง. "การรับข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย, หน้า 36-37. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา, 2532.
- ศึกษานิเทศก์,หน่วย กรมการฝึกหัดครู. "การศึกษารูปแบบการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย, หน้า 71. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา, 2532.
- สารภี ศิลา และคนอื่นๆ. "การแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ไม่ใช่ฝิ่นในชุมชนชาวเขา กรณีศึกษา : การใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าในชุมชนกะเหรี่ยง เขตพื้นที่สวรรค์น้อย ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติดพ.ศ.2532-2539, หน้า 165-167. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- เสรี ราชโรจน์. แนวคิดและวิธีการการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย, 2531.
- สุกัญญา ตีระวนิช และนันทริกา คุ่มไฟโรจน์. อิทธิพลของสื่อต่อเด็กในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2528.
- สุขุมลย์ อนุเวชณ์. "การวัดผลประเมินผล," ใน ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2528.
- สมิตร์ คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน หลักการและแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2518
- สุพล ปธานวนิช. "ผลการป้องกันและปราบปรามยาบ้าในช่วงครึ่งแผน 7," ป.ป.ส. 13(2) : 28-32 ; กันยายน 2539-กุมภาพันธ์ 2540.

- สุวิทย์ ดวงเวียง. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับครอบครัวของผู้ติดยาเสพติดในสถานพักฟื้น
ประเวศ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. "การสูบบุหรี่และดื่มเหล้าของเยาวชนเมืองเชียงใหม่," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 26-27.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี,
2532.
- ส่งเสริมวิชาการ, ฝ่าย.สำนักงาน ป.ป.ส. "สภาพการใช้จ่ายยาเสพติดในกลุ่มชาวประมง," ป.ป.ส. 10(2) :
37-46 ; กันยายน 2536-กุมภาพันธ์ 2537.
- โสภา ชูพิกุลชัย และคนอื่นๆ. "ปัจจัยทางสังคมสำหรับเป็นข้อบ่งชี้ภาวะการเสพติดของชายไทยวัยทำงาน
ในปัจจุบัน," ใน สรุปย่อผลงานวิจัย. หน้า 61-62. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2532.
- อภิวัน อินสร. "สภาพบังคับทางอาญาต่อผู้เสพยากลุ่มแอมเฟตามีนในขณะขับขี่ยานพาหนะ," ใน ผลงาน
วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลดอุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 223-24. กรุงเทพฯ :
กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- อรอนงค์ หงษ์ชุมแพ. "ความรู้เกี่ยวกับยาบ้าและการป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนมัธยม
ศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์," ใน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการลด
อุปสงค์ในการใช้ยาเสพติด พ.ศ.2532-2539. หน้า 232-233. กรุงเทพฯ : กองป้องกันยาเสพติด
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2539.
- อรรถนพ ลิขิตจิตตะ. "เมื่อยาบ้าเป็นยาเสพติดให้โทษ ประเภท 1 เช่นเดียวกับเฮโรอีน," ป.ป.ส. 14 (1) :
12-31 ; มีนาคม-สิงหาคม 2540.
- อารีย์ เงินแยม. พฤติกรรมกรรมการป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรม
สามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- อัญชลี ศิลาเกษ, กัลยา อันชื่น และวัชรารักษ์ ลือไธสงค์. สถานะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ส่งเสริม
สุขภาพจิตของนักเรียนมัธยมในเขตเมืองอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย. อุบลราชธานี :
โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์, 2539.
- อุดม วัชรสุกณี. เทคนิคในการบริหารงานโรงเรียนเกิดใหม่ : จากประสบการณ์. ม.ป.ท. : ม.ป.ป. , 2530.
- Baron, Robert A. and Byrne Donn. Social Psychology. 7th ed. Massachusetts : Allyn and Bacon A
Division of Simon & Schuster, Inc, 1994.
- Berg, Bruce L. Qualitative Research Methods for the Social Sciences. Boston : Allyn and Bacon A
Division of Simon & Schuster, 1989.
- Bogdan, Robert C. and Biklen, Sari Knopp. Qualitative Research for Education : An Introduction to
Theory and Methods. Needham Heights, MA : Allyn and Bacon A Division of Simon &
Schuster, Inc, 1992.

- Brehm, Sharon S. and Kassir Saul M. Social Psychology. 3rd ed. Boston : Houghton Mifflin Company, 1996.
- Conger, John Jane and Petersen, Anne C. Adolescence and Youth : Psychological Development in a Changing World. 3rd ed. New York : Harper & Row Publishers, 1984.
- Cummings, Rhoda. Adolescence A Developmental Perspective. Fort Worth : Harcourt Brace College, 1995.
- Dunphy, Dexter C. "Peer Group Socialisation," in Adolescent Behavior and Society. 4th ed. p.171-83. New York : McGraw-Hill, 1990.
- Durkin, Kevin. Developmental Social Psychology : From Infancy to Old Age. Cambridge Massachusetts : Blackwell Publisher Inc, 1995.
- Dusek, Jerome B. Adolescent Development and Behavior. 3rd ed. Upper Stiddle River, N.J. : Prentice Hall, 1996.
- Fuhrmann, Barbara Schneider. Adolescence, Adolescents. 2nd ed. Glenview : Scott, Foresman/Little, Brown Higher Education, 1990.
- Gerne, Patricia and Gerne, Timothy A. Substance Abuse Prevention Activities for Secondary Students. New Jersey : Prentice Hall ; Inc Englewood Cliffs, 1991.
- Goffman, Erving. The presentation of Self in Everyday Life. New York : Doubleday Anchor, 1959.
- Ingersoll, Gary M. Adolescents. 2nd ed. New Jersey : Prentice Hall ; Inc Englewood Cliffs, 1989.
- Kandel, Denise B. "On Processes of Peer Influences in Adolescent Drug Use : A Developmental Perspective," in Adolescent Behavior and Society. 4th ed. p.159-171. New York : McGraw-Hill, 1990.
- Kendall, Diana Elizabeth. Sociology in Our Times. Belmont : Wadsworth, 1996.
- Kornblum, William. Sociology In A Changing World. 3rd ed. Forth Worth : Harcourt Brace College Publishers, 1994.
- Lindesmith, Alfred Ray ; Strauss, Anselm.L. and Denzin, Norman K. Social Psychology. 6th ed. Englewood Cliffs,N.J. : Prentice Hall, 1988.
- Maanen, John Van. Tales of the Field : On Writing Ethnography. Chicago : Chicago Guides to Writing, Editing, and Publishing, 1988.
- Marshall, Catherine and Rossman, Gretchen B. Desingning Qualitative Research. California : SAGE Publications ; Inc, 1989.
- Muuss, Rolf E. Adolescent Behavior and Society. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 1990.
- Ritzer, Georg. Sociological Theory. 4th ed. New York : McGraw-Hill, 1996.
- Silverman, David. Interpreting Qualitative Data : Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. London : SAGE Publication Ltd, 1993.

- Steinberg, Laurence. Adolescence. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 1993. Thio, Alex. Sociology. 4th ed. New York : Harper Collins, 1996.
- Wallace, Ruth A. and Wolf, Alison. Contemporary Sociological Theory : Continuing the Classical Tradition. New Jersey : Prentice Hall ; Inc Englewood Cliffs, 1995
- Woods, Peter. Sociology and the School : an interactionist Viewpoint. London : Routledge & Kegan Paul. 1983.
- Zanden, James W. Vander. The Social Experience : an Introduction To Sociology. New York : Random House, 1988.

ภาคผนวก

แนวคำถามสัมภาษณ์การวิจัย เรื่อง
กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น
โดย นายนิรนาท แสนสา
นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สัมภาษณ์วันที่.....เวลา.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ก. แนวคำถามข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ.....
2. อายุ.....ปี
3. ศาสนา.....
4. ที่อยู่ปัจจุบัน
5. สถานภาพการศึกษา
 - 5.1 กำลังเรียนอยู่ชั้น.....สาขาวิชา/แผนก.....
 - 5.2 ชื่อสถานศึกษา.....จังหวัด.....
6. สถานภาพทางครอบครัว
 - 6.1 สถานภาพสมรสของพ่อแม่.....
 - 6.2 อาชีพของพ่อ.....อาชีพของแม่.....
 - 6.2 จำนวนพี่น้องรวมทั้งผู้ให้ข้อมูล.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 - 6.3 ผู้ให้ข้อมูลเป็นลูกคนที่.....
 - 6.4 ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่กับ.....

ข. แนวคำถามเพื่อสัมภาษณ์ระดับลึก (indept interview)

ข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์ระดับลึก เป็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ การให้ความหมายต่อกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าในครั้งแรก การใช้ซ้ำในครั้งต่อมา การเลิกใช้ ตลอดจนการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ยาบ้า และเป็นคำถามที่ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้า การเลิกใช้ และการดำรงอยู่ในสถานภาพการใช้ยาบ้ากับบริบทแวดล้อมต่างๆ อาทิ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สื่อมวลชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆที่มีการแพร่ระบาดของยาบ้า แนวคำถามสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1. ประวัติชีวิต เรื่องราวเหตุการณ์ ความรู้สึกความคิดและเหตุผลในการเข้าไปใช้ยาบ้าครั้งแรกเป็นอย่างไร

- เรื่องราวความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สิ่งแวดล้อมต่างๆ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้าตั้งแต่ยังไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า จนเข้าสู่การใช้ยาบ้าเป็นอย่างไร

2. การเข้าถึง และการใช้ยาบ้าในครั้งแรกเป็นอย่างไร

- ได้ยาบ้ามาอย่างไร ใช้ยาบ้าครั้งแรกพร้อมกับใคร ใช้ที่ไหน มีวิธีการและปริมาณที่ใช้ได้อย่างไร

3. ความหมายหลังการใช้ยาบ้าครั้งแรกเป็นอย่างไร

- หลังจากได้ใช้ครั้งแรกแล้ว ร่างกาย จิตใจเป็นอย่างไร คิดว่ายาบ้ามีผลอย่างไรต่อตนเอง ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

4. หลังจากใช้ยาบ้าครั้งแรกแล้ว มีความคิดต่อการเลิกใช้ หรือดำรงการใช้ต่อไป อย่างไร

- หลังจากใช้ครั้งแรกแล้ว รู้สึกว่าร่างกาย-จิตใจ เป็นอย่างไร รู้สึกว่ามีการคิดใจ หรือติดทางกายแต่ไหน คิดว่าการใช้ยาบ้ามีผลต่อความสัมพันธ์ของตนเองกับคนรอบข้างอย่างไร คิดจะใช้ต่อไปหรือเลิกใช้ ถ้าเลิกใช้เลิก คิดอย่างไรจึงเลิกใช้ เลิกอย่างไร ถ้าใช้ต่อเนื่องไปคิดอย่างไรจึงใช้ต่อเนื่องไป และทำอย่างไร

5 ความรู้สึก ความคิด และเหตุผลในการเข้าไปใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาเป็นอย่างไร

- ความคิด เรื่องราวเหตุการณ์ที่ทำให้ใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาเป็นอย่างไร

- เรื่องราวความสัมพันธ์ของตนเองกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน สิ่งแวดล้อมต่างๆ ตลอดจนการรับรู้ต่อยาบ้าหลังจากที่เคยใช้ครั้งแรกแล้ว นำไปสู่การเข้าไปใช้ซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาอย่างไร

6. การเข้าถึงยาบ้าในการใช้ซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาเป็นอย่างไร

- ได้ยาบ้ามาใช้ซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาได้อย่างไร ใช้ยาร่วมกับใคร ใช้ที่ไหน ใช้อย่างไร เพิ่มปริมาณยาขึ้นหรือไม่ ใช้ซ้ำมานานเท่าไรแล้ว

7. หลังจากใช้ยาบ้าซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาแล้ว มีความคิดต่อการเลิกใช้ หรือดำรงการใช้ต่อไป อย่างไร

- หลังจากใช้ซ้ำในครั้งต่อ ๆ มาแล้ว รู้สึกว่าร่างกาย-จิตใจ เป็นอย่างไร รู้สึกว่ามีการติดทางใจหรือติดทางกายแต่ไหน คิดจะใช้ต่อไปหรือเลิกใช้ ถ้าเลิกใช้ คิดอย่างไรจึงเลิกใช้ เลิกอย่างไร ถ้าใช้ต่อเนื่องไปคิดอย่างไรจึงใช้ต่อเนื่องไป และทำอย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมรอบข้างเป็นอย่างไร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายนิรนาท แสนสา
เกิด	วันที่ 1 มีนาคม 2506 .
สถานที่เกิด	อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 90 ถนนเทศบาล ต.พระปฐมเจดีย์ อ.เมือง จ.นครปฐม 73000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6 .
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519-2521	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ
พ.ศ. 2522-2523	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช อ.เมือง จ.อุบลราชธานี
พ.ศ. 2524-2527	ศศ.บ. (จิตวิทยาและการแนะแนว) เกียรตินิยมอันดับ 2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
พ.ศ. 2530-2532	ศศ.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2538-2543	กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น

บทคัดย่อ
ของ
นิรนาท แสนสา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์
มีนาคม 2543

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจถึงกระบวนการที่นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้า โดยมุ่งศึกษาถึงกระบวนการเริ่มเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรก การเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง และการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ รวมทั้งทำความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ในสถานภาพการเป็นผู้ใช้ และการเลิกใช้ยาบ้าในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก และจัดกลุ่มสัมภาษณ์ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 32 คน สนามในการศึกษาประกอบด้วยโรงพยาบาลบำบัดรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด จำนวน 1 แห่ง และสถานศึกษาจำนวน 2 แห่ง เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม 2542 รวมระยะเวลา 6 เดือน ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการตีความ ให้ความหมาย กำหนดโนทัศน์ และหาความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เพื่อสร้างเป็นความรู้ความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

กระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น สามารถจำแนกออกเป็นขั้นตอนต่อเนื่องได้อย่างชัดเจน 3 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การใช้ยาบ้าครั้งแรกของนักเรียนวัยรุ่น ขั้นที่ 2 การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้ง และขั้นที่ 3 การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำ แต่ละขั้นตอนมีเงื่อนไขการเข้าสู่การใช้ยาบ้าดังนี้ บริบทเงื่อนไขที่ทำให้นักเรียนวัยรุ่นเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกประกอบด้วย การขาดเอกภาพในการถ่ายทอดและการบังคับใช้ระเบียบบรรทัดฐานทางสังคมว่าด้วยเรื่องยาบ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งความบกพร่องของเงื่อนไขทางสังคมใกล้ตัวนักเรียนวัยรุ่นที่เป็นเงื่อนไขเอื้อต่อการเข้าไปใช้ครั้งแรกได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน ชุมชนและแว่นบ้าน ตลอดจนการแพร่ระบาดของยาบ้า รูปแบบกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าครั้งแรกมี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 การเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกโดยไม่ใคร่ครวญต่อรอง รูปแบบที่ 2 การใคร่ครวญต่อรองคู่ต่อการเสี่ยงภัยจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก รูปแบบที่ 3 ใคร่ครวญต่อรองขอการไปจนแน่ใจจึงเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรก และรูปแบบที่ 4 เริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกเพื่อการแก้ไข้ปัญหา บริบทเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งประกอบด้วย ความต่อเนื่องต่อมาของการขาดเอกภาพในการควบคุมทางสังคม และความบกพร่องของบทบาทหน้าที่ครอบครัว และโรงเรียนในการเฝ้าระวังเท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่อการเป็นผู้ใช้ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น รูปแบบกระบวนการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นบางครั้งมี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ดิดใจரசชาติใหม่ ใช้ยาบ้าต่อไปโดยไม่พิจารณาต่อรอง รูปแบบที่ 2 ดิดยาทางใจ ใช้ยาบ้าต่อไปหลังจากได้พิจารณาต่อรอง รูปแบบที่ 3 ความต้องการพึ่งพายาบ้าเพื่อการแก้ไข้ปัญหาต่อไป ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าจากการใช้แบบเป็นบางครั้งเกิดจากเงื่อนไขความเข้มแข็งของมาตรการควบคุมทางสังคมและความสามารถปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบตนเองและสังคมของนักเรียนวัยรุ่น บริบทเงื่อนไขที่เอื้อต่อการเข้าไปใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำเกิดจากความบกพร่องของการกระทำหน้าที่ของสังคมใกล้ตัวของนักเรียนวัยรุ่นที่ขาดความเอาจริงเอาจังและต่อเนื่องต่อการป้องปรามและการบำบัดดูแลรักษาการใช้ยาบ้า รูปแบบการเข้าสู่การใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำมี 2 รูปแบบคือ รูปแบบที่ 1 เคยถูกจับได้ ดำรงตนเป็นผู้ใช้ยาบ้าต่อไปอย่างยอมรับว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม และ รูปแบบที่ 2 ยังถูกจับไม่ได้ หากลวิธีหลบหลีกให้ปลอดภัยจึงลงมือใช้ต่อไป ความพยายามเลิกใช้ยาบ้าจากการเป็นผู้ใช้ยาบ้าแบบเป็นประจำเกิดจากเงื่อนไขการควบคุมทางสังคมที่เข้มงวดและสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของนักเรียนวัยรุ่นให้มีสำนึกต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมและมีความรับผิดชอบในตนเอง

THE PROCESS OF BECOMING AMPHETAMINE ADDICT AMONG ADOLESCENT STUDENT

AN ABSTRACT
BY
NIRANART SANSA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education degree in Development Education
at Srinakharinwirot University
March 2000

The objective of this research was to examine the process of becoming amphetamine addict among adolescent students. It was aimed to study different stages of amphetamine abuse as well as the process of quitting it. A qualitative methodology was applied to this study. Observation, in-depth interview and group interview were used. Thirty-two key informants were obtained from a special hospital for the addicts, a secondary school and a vocational college. The data were collected during May to October 1999 and then were analyzed by making interpretation, using coding process and finding correlation of conceptions in order to understand the phenomena of the students' amphetamine abuse. The findings of the study were concluded as the followings.

The processes of becoming amphetamine addict among adolescent students can be divided into three stages: a) the beginning stage of amphetamine abuse; b) the occasional stage of amphetamine abuse; and c) the regular stage of amphetamine abuse or addict. In the first stage, the contextual condition was the incongruity of transferring and enforcing social norm and regulation regarding amphetamine amongst change agents. The disfunction of families, schools, peer groups and mass media affected the process of socialization which encouraged students to yield the first trail in the midst of wide-spread-amphetamine community. There were four processes of entering the beginning stage: (a) the first amphetamine abuse without negotiation; (b) the first amphetamine abuse with negotiation but no delay; (c) the first amphetamine abuse with negotiation and longer delay; and the first amphetamine abuse as a method of problem solving.

The contextual condition which enabled the occasional amphetamine abusers derived from continuing of deficiency in transferring social norm, and disfunction of socialization. There were three processes of becoming occasional stage abuser: (a) psychological dependent and using amphetamine without negotiation; (b) psychological dependent and using amphetamine with negotiation; and (c) psychological dependent and using amphetamine as a method of problem solving. The success in quitting occasional amphetamine abuse came from the strength of close social control and the students' own awareness of amphetamine's danger.

There were two processes of becoming regular stage addicts: (a) physical and psychological dependent, known, self-accepted as a career deviant and keeping on abusing; (b) physical and psychological dependent, unknown and keeping on hiding and abusing. The success of quitting regular amphetamine abuse caused by more efficient and stronger close social control and the student's ability to adapt himself to retain responsibility both to himself and his society.